

KAZAK TÜRKCESİ S Ö Z L Ü Ğ Ü

Hasan ORALTAY

Tercüme
Doç. Dr. Nuri YÜCE

Saadet PINAR

İstanbul, 1984

SanalBaba

Kazak SSR İlim Akademisi Dil Bilimi Enstitüsü tarafından neşredilen ve,

İ. K. KENESBAYOĞLU başkanlığında

F. Ş. AHMEDOĞLU

E. BOLGANBAYOĞLU

T. CANUZAKOĞLU

G. ÇERKEŞ

E. CUBANOĞLU

A. İMAMBAYOĞLU

A. MAHMUDOĞLU

E. MUSALDAYOĞLU

D. NURGAZIYMA

A. TACİMURATOĞLU tarafından hazırlanan «KAZAK TİLİNİN SÖZDUGI»nden tercüme edilmiştir.

ÖNSÖZ

Kazak Türkçesi Sözlüğü'nü ilgililere sunmaktan vakıf olarak duyduğumuz sevinç sonsuzdur.

Bu lügat, Alma Ata'da basılmış iki ciltlik aslından büyük bir gayretle tercüme edilerek ortaya çıkmıştır. Eserin orijinalinin meydana getirilmesinde emeği geçen ilim adamlarıyla birlikte eseri dilimize kazandıranlara Türkçe hesabına teşekkür borçluyuz.

Eserin tercüme ve gözden geçirilmesinin gerektirdiği gayret, dikkat ve sabır kadar; gayret, dikkat ve sabır göstererek dizgisini ve baskısını yapan kıymetli ve emektar matbaacı Rauf AFŞİN ustadan başlayarak bütün tashihlerini de yapan Saadet PINAR'a, kıymetli çalışmalarıyla bu eserin meydana getirilmesinde emeği geçen Nuri YÜCE ve Hasan ORALTAY'a Türkçeye ve Türk Milleti'ne aşkla yaptıkları bu hizmetlerinden dolayı minnet ve şükranlarımı sunmayı bir borç sayıyorum.

Eserin bütün okuyucularımıza, bütün araştırmacılara faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Turan YAZGAN

A Ç I K L A M A

Bu sözlükteki Kazakça kelimelerin latin harfleriyle ifadesinde telaffuz olarak tam karşılığı verilemeyen sesler olmuştur. Bu sesler yerine Latin alfabesinde en yakın karşılığı olan harfler kullanılmıştır. Sesler ve yerine kullanılan harfler şunlardır :

ae arası ses veren harf yerine Ä, ä harfi, ng arası ses veren harf yerine N, n harfi ve genizden söylenen K, k sesi yerine Q, q harfi.

Sözlük kullanılırken bu telaffuz özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

KISALTMALAR

Bağlaç : Bağlaç

Fiil : f.

İsim : is.

Sayı : sayı

Sıfat : s.

Ünlem : ünl.

Zamir : z.

Zarf : Zarf

KAZAK ALFABESİ

Matbaa Harfleri	Elyazısı	Okunuşu	Matbaa Harfleri	Elyazısı	Okunuşu
Аа	<i>Аа</i>	Аа	Пп	<i>Пп</i>	Pp
Әә	<i>Әә</i>	ae arası	Рр	<i>Рр</i>	Rr
Бб	<i>Бб</i>	Bb	Сс	<i>Сс</i>	Ss
Вв	<i>Вв</i>	Vv	Тт	<i>Тт</i>	Tt
Гг	<i>Гг</i>	Gg	Уу	<i>Уу</i>	Uu
Ғғ	<i>Ғғ</i>	Ǵǵ	Үү	<i>Үү</i>	üü
Дд	<i>Дд</i>	Dd	Үү	<i>Үү</i>	Yy
Ее	<i>Ее</i>	Ee	Фф	<i>Фф</i>	Ff
Ёё	<i>Ёё</i>	Ёё	Хх	<i>Хх</i>	Ha
Жж	<i>Жж</i>	Cc	Һһ	<i>Һһ</i>	na
Зз	<i>Зз</i>	Zz	Цц	<i>Цц</i>	Ye
Ии	<i>Ии</i>	Iy	Чч	<i>Чч</i>	ua arası
Йй	<i>Йй</i>	Iy	Шш	<i>Шш</i>	Şa
Кк	<i>Кк</i>	Kk	Щщ	<i>Щщ</i>	Şa
Ққ	<i>Ққ</i>	Ққ	Ъъ	<i>Ъъ</i>	ayırma işareti
Лл	<i>Лл</i>	Ll	Ыы	<i>Ыы</i>	ıı
Мм	<i>Мм</i>	Mm	Іі	<i>Іі</i>	ii
Нн	<i>Нн</i>	Nn	Ьь	<i>Ьь</i>	İnceltme işareti
Ңң	<i>Ңң</i>	Ңң	Ээ	<i>Ээ</i>	AE arası
Оо	<i>Оо</i>	Оо	Юю	<i>Юю</i>	Iv
Өө	<i>Өө</i>	Өө	Яя	<i>Яя</i>	Ya

A, (I) Alfabenin ilk harfi; Kalın ses-
lilerin düz ve geniş oianı.

A, (II): 1.) Özlem ve üzüntü belirtisi
A ol künder bir kelse - Ah o günler
bir gelse; **A kaydan bileyin?** - Ah
nereden bileyim? 2.) Cevap ver-
mek, seçilenmek: **Ult meselesi cö-
ninde söz bolganda birinşi bolıp
a degen kim?** - Milli mesele hak-
kında söz edildiğinde ilk olarak a
diyen kim?; **A Kulmanbet Qul-
manbet, ağıp catqan sumen ket** -
A Kulmanbet Kulmanbet, akıp gi-
den su ile git. 3.) Sığırları sürerken
çıkarılan ses.

Abacaday, s. Çok büyük, kullanışsız:

Abacaday arba. Koskocaman araba.

Abacur, is. Elektrik lambasının siperi,
abajur.

Abay, Dikkat, Abay bolıv - Dikkatli
olmak. **Öz adamdı zaktımdap almas
üşin çavınger, öte sak abay bolıvu
kerek** - Kendi adamını zayıfata uğ-
ratmamak için askerin çok dikkatli
olması gerek.

Abaylatuv, f. Onı abaylatuv kerek -
Onun dikkatli olmasını sağlamak
gerek.

Abaylav, f. 1. Dikkatli olmak. **Argın
abaylap aldı, artına qaradı** - Ar-
gın dikkatlice aldı, ardına baktı.
2. Düşünmek, anlamak, etrafa bak-
mak. **Söz mânisin bilerlik keybirev
bar, abaylar ör bir sözdü öz halinşe** -
Söz kıymetini bilen bazıları var ki,
her bir sözü düşünür. **Aytilmay sö-
zim qalğan coq, abaylantız bayqa-
nız, eldin cayı solay edi** - Söylenme-
miş sözüm kalmadı, anlayınız, etraf-
lıca bakınız, halkın vaziyeti öyle idi.
3. Ehemmiyet vermek.

Abaysız, s. Dikkatsiz, saf. **Cırtqış an-
day antalap, abaysız ângekke tüsip
ketti** - Yırtıcı av gibi dikkatsizce çu-
kura düştü gitti.

**Abaysızda, z. Ansızın. Alsan al dep
abaysızda kirip geldi** - Alacaksan al
diyerek ansızın içeri girdi.

Abaysızdıq, is. Dikkatsizlik.

Abaq, is. 1. Ulu, büyük. 2. Kazak Türk-

lerinin bir boyunun adı. **Abaq Ke-
rey.** Kazak Türklerinin, umumiyetle
Doğu Türkistan'da bulunan bir boyu.

Abaqtı, is. 1. Cezaevi. **Ol Abaqtıda altı
ay otırip sıqtı** - O cezaevinde altı
ay kalıp çıktı. 2. Azap, eza, cefa.

Abalatuv, f. Havlatmak, birisini biri-
nin aleyhine konuşurmak.

Abalav, f. Havlamak. **İyftin örselene
abalavı** - Köpeğin ısrarla havlaması.

Abbad, is. Katolik manastırın başkanı.

Abreviatura, is. Müessesenin veya be-
lirli kuruluşların kısaltılmış şekli.
T.C., T.B.M.M. gibi.

Abdeste, is. Abdest ibriği. **Abdastesi
qolında, oramalı qarında** - Abdest
ibriği elinde, havlusu belinde.

Abdıra, is. Ev eşyası konan büyük
sandık.

Abdıratuv, f. Şaşırtmak.

Abdırav, f. Şaşırmak, üzölmek, sıkıl-
mak. **Töre aldına barganda ne is-
tevgе bilmey abdıraysında qalasin** -
Töre (Han'ın) önüne vardığında ne
yapacağını bilmeden şaşırap kalır-
sın.

Abcad, is. Ebced, Arap harflerinin ayrı
bir sıralanışının adı, ki bunda her
harfe bir rakam değeri verilir: Me-
sela: Elif: 1, b: 2, c: 3, d: 4

Abcılan, 1. is. su yılanı, 2. s. Obur.

Abzal, s. Kıymetli, seçgili, değerli. 2.
olumlu, doğru. **Solay bolgani ab-
zal** - Öyle olması doğru.

Abituriyent, is. Orta okulu bitirmiş
veya bunu bitirerek bir üst sınıfa
geçmiş kimse.

Abıyır, is. Şeref, fayda. **Kün kürki-
rese, cerge abıyır, cer össe malga
abıyır** - Gök gürlerse yere (top-
rağa) fayda, toprak yeşerirse da-
vara fayda. 2. Namus, ar. **Meni sın
cenemin dep celikpey-aq, qoyındar
abıyırdı aşpay tökpey** - Beni gerçek-
ten yeneceğim diye kudurmadın,
namusunuzu ortaya döktürmedin.

Abonement, is. Abonman kartı.

Abrikos, is. Zerdali ağacı ve yemişi.

Abıroy, is. 1. Değer, saygı, şan - şe-
ref. **Onın buı colğa oylağanı Han**

aldındağı abıroyı edi - Onun bu seferki düşüncesi Han'ın nezdindeki değeri idi. 2. Gönlünce, düşünüldüğü şekilde, arzu edildiği gibi. **Meyram mindet abroymen orındaldı dedi.** - Meyram, ödev arzulanıldığı gibi yerine getirildi dedi. **Abıroyı ayranday tögildi.** - Şen - şerefi ayran gibi döküldü. **Abıroy bolganda,** duruma göre, yeri geldiğinde **Abıroyu aşıldı.** - Utanılacak duruma düştü; **Abıroyun ayakka bastı** - Mas-kara ettl. - **Abıroyu kefti.** - Değeri düştü.

Abız is.: 1. Hafız. 2. Hoca.

Abır - Kabir, f. Acele etmek, şaşır-mak.

Abırcıtuv. Şaşırtmak, sıkmak, rahatsız etmek.

Abır - Cabır, Alelacele.

Abısın, is. Elti, yenge. **Ağayın tatuv bolsa at köp, abısın tatuv bolsa as köp.** - Akraba iyi geçinirse at çok, elti iyi geçinirse aş çok.

Abısın - Acın, is. Kardeş, akraba kimselerin hanımları.

Avangard, is. Öncü asker.

Avans, is. Avans.

Avantuvara, is. Macera.

Avantuvoralık, is. Maceraperest.

Avgust, is. Ağustos.

Avyabaza, is. Tamirat için kullanılan aletler.

Avyabomma, is. Bomba.

Avyadesant, is. Belirli bir yöne atılması düşünülen bomba.

Avtobaza, is. Otomobillerin temizlendiği, bakıldığı, muhafaza edildiği yer.

Avtobus, is. Otobüs.

Avtagorac, is. Otogar.

Avtograf, is. Müellif.

Avtozabat, is. Otomobil fabrikası.

Avtokolonna, is. Seyahatte götürülen türlü küçük aletler.

Avtomat, is. Otomatik.

Avtomatandırır, f. Otomatikleştirmek.

Avtomatı, is. Otomatikleştirme işlerini yapan.

Avtomobil, is. Otomobil.

Avtonomiya, is. Bir milletin kendi kendini idaresi.

Avtor, is. İlmî makaleler yazar kişi.

Avtorluk, is. Makale sahibi müellif.

Agent, is. Acenta.

Agentura, is. Acentalık.

Ağa, is. 1. Ağabey, **Ağanı körüp ini öser, apanı körüp sinli öser.** (Atasözü) Ağabeyi görerek erkek kardeş, ablayı görerek kız kardeş büyür. 2. Yaşça büyük er kişi. 3. Yol-gösterici, akıllı.

Ağa - Leytan, is. Üsteğmen.

Ağayın, is. Akraba, kardeş kimseler.

Ağayındı, s. Kardeş, bir memeyi beraber emmiş kimseler. **Köbeyüş ağayındı bolıptı.** - Köbey üç kardeşmiş.

Ağayınşılıq, is. 1. Kardeşlik, akrabalık yakınlık. **Curtqa mâlim bunın özi ağayınşılıqqa catpaydı.** - Yurtda (herkese) malum bu, akrabalığa, kardeşliğe ters düşer. 2. İyi geçinlik.

Ağalığ, is. Büyüklük, idarecilik.

Ağarandav, f. Göze beyazımsı olarak görünmek.

Ağartuv, f. 1. Beyazlatmak, 2. Okutmak, öğretmek, aydınlatmak, gözü açmak. **Bükil ömirin halıq ağartuğ isine bağış etken ibray kaytı boldı.** Bütün ömrünü halk eğitimi için sarf eden İbray vefat etti.

Ağartuşi, s. Eğitimci, kültür ve maarif ile meşgul olan, münevver.

Ağaruv, f. 1. Ağarmak, 2. Tan yerinin ağarması, 3. (saç) beyazlanmaya başlamak, 4. Göze ak düşüp görmez olmak, 5. Uğramış olduğu iffiradan kurtulmak, temize çıkmak.

Ağat, s. Yanlış, hata. **Ayqın özinin andamay ağat söylegeñin endi ganna anğardı.** - Şair kendisinin anlamadan yanlış söylediğini şimdi fark etti.

Ağatay, is. Ağabeyciğim. **Eske ilip hat cazganıızga köp rahmet aytam, ağatayım.** - Hatırlayarak mektup yazdığın için çok teşekkür ederim ağabeyciğim.

Ağattıq, is. Yanlışlık, hata.

Ağaş, is. Ağaç.

Ağaşşı, is. Ağaçla uğraşan kimse. 2. Marangoz

Ağzam, is. Büyük, değerli, saygılı.

Ağuv, f. 1. Akmak, sızmak. **Suv sarqırıp ağadı.** - Su şarılıdayarak akıyor. 2. Hızla gitmek, çok çabuk yürümek. 3. Gözün kör olması.

Ağızdıruv, f. (Suyu) akıtmak.

Ağızuv, f. Dökmek, damlatmak, suyu bir şeyin içine dökmek. 2. Suyun bir şeyi götürmesi. 3. Çok hızlı gitmek.

Ağıl - Tegil, z. Bol, çok, fazlasıyla

Ağıltuv, f. Kapalı duran duyu boşaltmak, insan ve hayvan topluluğunu birden hareket ettirmek.

Ağıluv, f. 1. Birinin ardından devamlı gitmek, hep bir tarafa doğru gitmek. **Köşemen bazar halkı ağılıp kelledi.** - Sokakta çarşı halkı akmakta.

Ağım, is. İstikamet, yön. 2. **Ağımdağı mâsele** - Aktüel mesele. 3. **Zamanın ağımı** - Zamanın istikameti, yönü, gidişatı.

Ağın, is. Suyun akması, akıntı.

Ağındav, f. Hızla gitmek.

Ağıs, (I.) is. Suyun akması. **Ağısı bayav, arnası ken.** - Akması yavaş, kenarı geniş.

Ağıs, (II.) Ağustos.

Ağıtuv, f. Çözmek, gevşetmek. **Onun qolındağı sağattı ağıtıp aluv qıyın bolmadı.** - Onun kolundaki saati çözerek almak zor olmadı. 2. Birisinin birden hızlı olarak konuşmaya başlaması. 3. Bağlı olan hayvan topluluğunu çözmek. **Biyeni ağıtı.** - Kısrakları çöz.

Ağıtluv, f. Çözülme.

Ada, s. Bomboş, **ada boluv - ada kıluv f.** Bitirmek, sonuna gelmek, tüketmek.

Adaqtav, f. 1. Bir şeyi bitirmek, tamamlamak. 2. Dolaşmak, gezmek. **Ol Türıkpen men Taşkent'di adaqtağan.** - O Türkmenistan ile Taşkent'i dolaşmış.

Adal, s. 1. Samimi, temiz, hüsnüniyetli. 2. İyi niyet, doğru, dürüst, âdil.

Adalbakan, is. Elbise ve benzeri eşya-

ları asmaya mahsus direk. **Qızıl - casıldı kilemder, kumis çapsırgan adalbaqandar bul üydin casavı.** - Kızıl - yeşilli halılar, gümüşlü askılar bu evin çeyizleri.

Adaldav, f. Aldığı parayı hak etmek.

Adaldıq, s. Samimiyet, hüsnüniyet, temizlik.

Adam, is. 1. Adem, insan. 2. Saygıdeğer kimse, millete faydası dokunan. **Adam aytkısız,** ifade edilemeyecek kadar bol, çok. **Adam boluv, f.** Yetişmek, adam olmak.

Adamata, is. Ademata, Hz. Adem Peygamber.

Adamgerşilik, is. İnsaniyet. **Oqıtuvsı avılda âdilettiliktin, adamgerşiliktin nâsiyhatsızı boluvğa tiyis.** - Öğretmen köyde adalet, insanlığın nâsihatçısı olmalı.

Adamdıq, is. İnsanlık. **Adamın adamdığı akıl, ılım degen nârselermen tığız baylanıstı (Abay).** - İnsanın insanlığı akıl, ilim denilen şeylerle yakından ilgilidir.

Adamzat, is. Bütün insanlar, beşeriyet. **Adamzat bugın adam, erten toprık (Abay).** - İnsanoğlu bugün insan, yarın toprak.

Adamsuv, f. Başkasını beğenmemek, kendisini başkasından yüksek görmek.

Adamsımaq, is. İnsanımı, insan gibi, ademcik.

Adamşa, is. İnsanca. **Totı qus adamşa söyleydi.** - Papağan insan gibi konuştu.

Adamşılıq, is. Şahsiyet, insanlık.

Adarğı, is. Dokuma işinde kullanılan eni bir karış, boyur yarım metre ağaş.

Adastruv, f. Yolunu kaybettirmek, şaşirtmak.

Adasuv, f. Yolunu kaybetmek, istikametini şaşirtmek.

Adres, is. Adres.

Advokat, is. Avukat.

Admiral, is. Amiral.

Adım, is. 1. Adım, 2. Hareket, baht.

Adımdatuv, f. Adımlatmak.

Adımdav, f. 1. İleriye adım atmak.

2. Yavaş yavaş yere basmak.

Adır, s. Dağdan küçük, tepeden büyük yükseltiler.

Adıra, s. Mahrum kal anlamında beddua.

Adıraç, is. Ölçüden fazla büyük göz.

Alasa boyli, adıraç köz âyel. - Kısa boylu büyük gözlü bayan.

Adırandav, f. Sükse yapmak, tehditte bulunmak, Hafiflik yapmak.

Adıraspam, is. Halk arasında hastalığa iyi geldiği söylenen bir nevi ot çeşidinin adı.

Adırayuv, f. 1. Gözünü büyüterek sinirli şekilde bakmak 2. Bir şeyin birden göze çarpması. **Mektep üyi adırayıp körinip tur**. - Mektep binası belirli olarak görünmekte.

Adır - Budır, s. Düz değil, eğri - bögürü.

Adırna, is. Yayın ok konularak çekilen kayış.

Acal, is. 1. Ecel, kaza. 2. Tehlike.

Acaldı, s. Eceli yeten.

Acar, is. 1. Görünüş, marifet. **Acarlı** - becerikli. 2. Renk, şekil, kalite, tür. 3. Şeref. **Sâvdeger acarın satadı, suramşaq nazarın satadı**. - Satıcı marifetini satar, isteyen nazarını satar.

Acarlandıruv, Güçlendirmek, beceriklendirmek.

Acarlanuv, f. Süslenmek, güzelleşmek.

Acarlav, f. Süslemek, güzelleştirmek.

Acdaha, is. 1. Ejderha. 2. Canavarca, yırtıcı.

Acdahaday; s. Ejderha gibi.

Acuva, is. Dalgâ geçmek, alay, istihza, şaka.

Acuvalav, f. Birisiyle dalga geçmek, gırgıra almak, alay etmek.

Acuvaşıl, s. Dalgacı.

Acım, is. Yaş ilerledikçe insan yüzünde beliren çizgi, kırışık.

Acımdanuv, f. Yüzün, alının yaş ilerledikçe çizgilerle dolması.

Acırayısu, Birbirine sert bakışmak.

Acırasuv, f. 1. Alakayı kesmek. 2. Boşanmak, ayrılmak.

Acıratuv, f. 1. Kavga eden iki kişiyi

ayırarak. 2. İki şeyi birbirinden ayrı olarak tanımak. 3. Dağıtmak. 4. İki kişinin arasını bozarak ayırmak.

Acıratılıv, f. Birisi tarafından boşandırılmış olmak, birisi tarafından kiyye ayrılmış olmak.

Acırav, f. Bölünmek, ayrılmak.

Acırayuv, f. Sinirlenmek, sinirli olarak bakmak.

Acıriç, is. Kumlu yerlerde çıkan, atların çok sevdiği bir ot çeşidinin ismi.

Az, Az, çok olmayan. **Az söyle, köp tında** - Az söyle, çok dinle.

Aza, is. 1. Matem. **Aza tuttu**. - Matem tuttu. 2. Kaygı.

Azaboy, is. Bütün vücudu. **Azaboyı dirildedi**. - Bütün vücudu titredi.

Az - Azdap, Azar azar, azaltarak.

Azayıttıruv, Bir şeyi azalttırmak.

Azayıtv, Azaltmak.

Azayıtluv, Azaltılmak.

Azalav, f. Matem tutmak, yas çekmek.

Azalanuv, f. Üzüntülü olmak, matemli olmak.

Azalı, is. Matemli, üzüntülü, karalı.

Azamat, is. 1. Yiğit, babayığit. 2. Delikanlı, yaşı kemale gelmiş er kişi. 3. İnsanlığı olan, sözünün eri kimse. 4. Bir ailenin içindeki işe yarar adamı.

Azamattıç, is. 1. Bir insanın yiğit adedilmesi. **Otan bizge üyretti cırcırla dep, azamattıç sağındı sındırma dep**. - Vatan bize öğretti; ağıt söyle diye, insanlık ruhunu öldürme diye.

Azan, is. 1. Ezan. 2. Sabah vakti. 3. Parola. **Ol qozğaluvdin azanı edi**. - O harekete başlamanın tam vakti idi.

Azanğı, Yarınki, sabahki.

Azanda, Sabahleyin.

Azandatuv, f. Yüksek sesle bağırarak: Ağlamak, ses çıkarmak.

Cav askeri ört saldı şaptı, avıldı, azandattı. - Düşman askeri, ateşe verdi, koşturdu, köyü ağlattı, bağırttı.

Azan - Qazan, Karma - karışık ses, gürlü. **İyit ürip tüye bozdap, poy**

dürkirop, sıyırlar azan - qazan möniredi - İt ürüp deve bozuluyor, koyun meliyor, sıyırlar azan-kazan böğürüyordu.

Azanşı, is. 1. Müezzin, ezan okuyan.
2. Haberci.

Azap, is. İşkence, zorluk, eziyet, mihnet.

Azaptandırav, Zorluk çektirmek, eziyet çekmesine sebep olmak.

Azaptanuv, f. Eziyet çekmek, zahmet görmek. **Ol Qazaq balalarına hat tanıtım dep azaptandı.** - O, Kazak çocuklarına okuma yazma öğreteceğim diye zahmet çekti.

Azaptav, f. Eziyet etmek, işkence etmek, zorluk göstermek.

Azar, (I.) z. Güçlülükle, zar zor, zorla. **Azar cetti** - Ancak, zorla yetişebildi. **Azar da bezer boldı.** - Kabul etmedi.

Azar, (II.) is. Eziyet, işkence, zorluk. **Cattan köp azar kördim.** - Yabancıdan çok eziyet gördüm.

Azar, (III.) is. Azar, azarlama.

Azat, s. Azad, müstakil, serbest.

Azattav, f. Baskıdan kurtarmak, hürriyete kavuşturmak.

Azattıq, is. İstiklâl, hürriyet, kurtuluş. **Alaş kıymılı azattıqtın ümiti edi.** - Alaş hareketi istiklalin ümidi idi.

Azatşıl, s. Hürriyet ve serbestlik tarafı.

Azayuv, f. Azalmak, eksilmek.

Azban, is. Kısırlaştırılmış olan erkek hayvan.

Azbar, is. Geniş hayvan ahır.

Azğana, Azıcık, biraz.

Azğantay, Biraz, pek fazla değil.

Azgın, s. 1. Azgın, ahlaksız. 2. Değişen, yoldan sapan. **Azıp ketken burunğı tür-tulğadan ayrılğan.** - Azmış, eski kılık kıyafetinden ayrılmış.

Azğındav, f. 1. Zayıflamak, halsiz hale düşmek, ufalmak. 2. Bozulmak, yanlış yola sapmak, kötü hareketlerle meşgul olmak, ar namus ve şerefden yoksun hâle düşmek. 3. Mahvolmak, yok olmak.

Azğındıq, is. İki yüzlülük, bozgunculuk, insanlıktan yoksun olmak, insaniyetsizlik.

Azğırğış, s. Aldatıcı, yolu şaşırtıcı, bozguncu.

Azğıruv, f. Caydırmak, doğru yoldan saptırmak, aldatmak.

Azğıriluv, Birisi tarafından caydırılmak, doğru yoldan saptırılmak, aldatılmak.

Azdap, Dikkatle, azar azar, birazcık. Ol tek azdap hat tanıytın. - O sadece azıcık mektup okumasını bilirdi.

Azdı - Köpti, Az çok, biraz.

Azdıq, is. Eksiklik, fakirlik.

Azdıruv, f. Azdırmak, caydırmak, saptırmak.

Aziyalıq, is. Asyalı, Asya kıtasından olan.

Az - Kem, Biraz, az-maz.

Az - Maz, Biraz. Keybirevler qolındağı az-mazına maqtanıp. - Bazıları elindeki varına yoğuna övünerek.

Azot, is. Azot.

Azsinuv, f. Azımsanmak.

Azuv, is. 1. Azı dişi, **Azuv tisim avurdu,** Azı dişim ağrıdı. 2. Erkek yılkinin, devenin kürek diş ile tilki diş arasındaki uzun tek diş.

Azuv, f. Zayıflamak, halsiz olmak. 2. Doğru yoldan çıkmak.

Azuvlu, s. 1. Yırtıcı hayvanlar. 2. Güçlü kuvvetli.

Azuvsız, s. 1. Azı dişi olmayan. 2. Güçsüz, kuvvetsiz.

Azşılıq, is. Çoğunluk olmayan, azınlık.

Azıq, is. 1. Yiyecek, gıda, yemek. **Olar sol az biydaydı cas balalarına azıq as etip beredi.** - Onlar az buğdayı çocuklarına «azıq» yiyecek olarak verirdi. 2. Ot, yem, hayvan yiyeceği.

Azıqtandıruv, Gıda aldirmek, yemek yedirmek.

Azıqtanuv, f. Yemek yemek, gıda almak.

Azıq - Tülik, is. Gıda olacak şeyler. **Kül Nur'ğa kıyım-keşek, azıqtülik**

alip kelipti. - Gül Nur'a giyecek ve yiyecek getirmişti.

Azına, is. Kayığın üzerine konan, insanı oturacak tahta.

Azınatuv, Ulutmak, bağtırmak. Bir çağınan cel azınasa, bir çağınan zembirek kürsildehydi. - Bir tarafından rüzgar esiyor, bir taraftan da top gürlüyor.

Azınav, f. 1. Kişnemek, hayvanların ağlaması. 2. Gürlemek, rüzgârın uğuldaması.

Azın - Avlaq, s. Bir parça, azıcık. **Azın-avlaq bolsa da âşşiligim bar.** - Azıcık olsa da ozanlıgım var.

Azıp - Tozuv, f. Perişan halde olmak, zayıflamak, halsizleşmek.

Azıraq, s. Azıcık, biraz az.

Azırqanuv, f. Azımsanmak, pek memnun olmamak.

Ay, (I.) is. Ay, kamer. **Aydan aşık,** Pıril pıril. **Ay tutıldı,** ay tutuldu. **Ayın onunan tuvdi,** isteği oldu.

Ay, (II.) is. Ay, senenin on ikide biri, ay (30 günlük müddet.)

Ay, (III.) ün. Üzüntü belirtisi.

Ay, (IV.) Sözün sonunda kullanılan ek. **Ayftı-ay.** - Söyledide - söyledi. **Urdı-ay.** - Dövdüde - dövdü.

Aybalta, is. Uzun saplı balta gibi, eski zaman savaş silâhı.

Aybar, is. Heybet.

Aybarlanuv, f. Heybetlenmek.

Aybat, is. Heybet.

Aybattanuv, f. Heybetlenmek.

Aybin, is. 1. Heybet. 2. Arka, dayanak.

Aybındı, s. 1. Heybetli. 2. Çok saygılı, gösterişli.

Aybınuv, f. Üzülmek, çekinmek, saygı duymak.

Aygölek, is. Çocukların ve gençlerin oynadığı bir oyunun adı.

Aygäbaq, is. Eskiden tuğun direğine bağlanan ay şeklindeki demir.

Aygay, Yüksek sesle bağırmaq, bkz.: Aygay

Aygaylasuv, Bağrışmaq; bkz.: Aygaylaşuv

Aygaylatuv, Yüksek sesle bağtırmak;

bkz.: Ayqaylatuv.

Aygäq, is. Şahit, delil, ispat.

Aygız, is. Çizgi, karma - karışık çizgiler, leke. **Coldarında cenistin aygız aygız denemde izi kaldı sol sögulstun.** Yenmek uğruna cildimde o savaşın izleri kaldı.

Aygızdaluv, Çizgilenmek, bir şeye leke sürölmek.

Aygızdav, f. Çizmek, kirlletmek. **Betin aygızdap şan basqan.** - Yüzünü leke, toz basmış.

Aygır, is. Damızlık erkek at.

Ayday, s. Ay gibi. **Atağı âlemge ayday ayqın.** - Âleme ay gibi ayan.

Aydala, is. İnsansız, insan bulunmayan sahra, bozkır, ova. **Mal, üstinen qus uşpağan aydalanı qaptap caktır.** - Davar, üzerinden kuş uçmayan ovayı kaplıyor.

Aydar, is. 1. Çocuğun tam tepesinin üzerindeki uzun saç. 2. Bazı kuşların tepesindeki tüyü. 3. Belli olması için konulan işaret. **At qoyıp-aydar taqtı.** Adını koyup, başına kuş koydu.

Aydasuv, Sürmekte olana yardım etmek. Qoydı aydastı. Koyunun sürülmesine yardım etti.

Aydattırov, f. Sürdürtmek.

Aydatuv, f. Sürdürmek.

Aydav, (I.) f. Davarı sürmek. 2. Araba kullanmak.

Aydav, (II.) is. Sürgün etmek.

Aydahar, is. Ejderha, büyük yılan.

Aydaharday, s. Ejderha gibi.

Aydın, is. Güç kuvvet, heybet, açık belirli 2. Parlak, aydın. **Aydın köli.** - Parlak göl.

Aydındı, s. Heybetli, güçlü - kuvvetli.

Aydınuv, f. Çekinmek, korkmak, cesaret edememek.

Ay - Cay, f. Ay-cay boluv. - Yerleşmek, rahatlanmak.

Ayqay, (I.) ün. İnsanın iç duygusunu belirten ses. **Ayqay öz elim.** - Ah benim ana vatanım.

Ayqay, (II.) is. Nâra, haykıрма, bağırma, normal konuşmadan daha yüksek ses. **Ayqay saldı.** - Bağırdı.

Aygaylasuv, Karşılıklı bağırişmak.

Aygaylatuv, Bağirtmak, yüksek sesle konuşurmak.

Aygaylav, f. 1. Normal konuşmadan yüksek sesle konuşmak, bağirmek. 2. Parolayı yüksek sesle söylemek.

Alaş Alaş dep uran saldı, ayğayladı. - Alaş Alaş diye parolayı haykırdı. 3. Herhangi bir taşıtın yüksek ses çıkarması. **Qarabuqasının qattı ayğaylavı.** - Lokomotifin yüksek ses çıkarması.

Ayqaysız, s. Gürültüsüz, bağırişmasız, sessiz.

Ayqay-şuv, is. Karma-karışık ses, gürültü.

Ayqay-uyqay, is. Karma-karışık ses, gürültü.

Ayqalatuv, Yaklaştırmak, kucaklaştırmak.

Ayqalav, f. Kucaklamak, okşamak, koklamak.

Ayqas, is. 1. Mücadele savaş. 2. Çizginin birbiriyle keşişmesi.

Ayqastırov, f. Çaprazlamak. **Ayağın-dı ayqastırma.** - Ayağını üstü üstüne koyma; çapraz koyma.

Ayqasuv, f. 1. Kucaklaşmak, yaklaşmak. 2. Kavga etmek, harp etmek, karşı gelmek. 3. Güçlü olup olmadığını anlamak için birbirini yoklamak.

Ayqın, s. Açık, belirli, malum.

Ayqındaluv, f. Açıklamak, belirlenmek, malum olmak.

Ayqındanuv, f. Delil, ispatlamak, gerçeği bulmak.

Ayqındavış, is. Açıklayıcı cümle, cümleyi açıklığa kavuşturan, cümlenin sonuna gelen sözlere «ayqındavış» denir. **Qazirgi Qazaq tili.** - Şimdiki Kazak Dili.

Ayqındıq, is. Aydınlık, ispatlık, açıklık. **Sizder mâseleni dörökilev qoyğansızdar, söytip ayqındıqqa cetüvge cârdem etkensizder.** - Sizler meseleyi kaba olarak koymuşsunuz, böylece açıklık kazanmasına yardım etmişsiniz.

Ayqıra, Çapraz, uzunlamasına değil,

çaprazlamasına.

Ayqıştav, f. Karma-karışık.

Ayqış-Uyqış, Bir şeyin ikinci bir şeyle çaprazlama keşişmesi. 2. Bir şeyin yüzünü karma-karışık çizmek, karma-karışık yürümek.

Ayla, is. 1. Çare, çözüm. 2. Hile, taktik. **Cavdin neşe türlü aylası bar.** - Düşmanın çok taktiği var.

Aylaker, s. Hilekar, taktikçi, açık göz.

Aylakerlik, is. Hilekârlık, taktikçilik, açık göz lülük. **Qorqaq düşman endi aylakerlik colına tüsti.** - Korkak düşman şimdi açık göz lülük yolunu tuttu.

Aylalay, f. 1. Hile kullanmak, taktik 2. Aldatmaya çalışmak.

Aylalı, s. Hilekâr, taktikçi, açık göz. **Soğista öte aylalı boluv kerek.** - Savaşta çok taktikçi olmak gerek.

Aylap, Bir veya bir kaç ay boyu. **Balqoca marqum ol üyde aylap catti.** - Balkoca merhum o evde aylarca yattı.

Ayilas, s. Aynı ayda doğum yapacak kadınlar (yük lü hanımlar). **Ayilas qatın mundas.** (Atasözü) - Ayı bir kadının derti bir - atasözü.

Aylaşıl, Hilekâr, taktikçi, açık göz.

Aylık, is. 1. Aylık maaş. 2.30 günlük zaman ölçüsü.

Aymak, is. 1. Vilâyet. **Altay aymağı.** - Altay vilâyeti. 2. Mekân, vatan. **Elimnin at cetkisiz aymağı bar.** - Memleketimin at yetişemez mekânı var. 3. Etraf, çevre, civar.

Aymaqıhıq, is. Vilâyetlik.

Aymalasuv, Öpüşmek, kucaklaşmak, koklaşmak.

Aymalav, f. Öpmek, kucaklamak, koklamak.

Aymavıt, is. Eski zamanda batırlar (savaşçılar) ın giydiği demirden yapılmış zırh.

Ayna, is. 1. Ayna. **Betin qıysıq bolsa aynağa ökpeleme.** - Yüzün çirkin ise aynaya küsme-ata sözü. 2. Tam olarak benzeyiş. **Ayna qatesiz dâl özl.** - Ayna hatasız, ta kendisi.

Aynaday, s. Ayna gibi, tertemiz, par-

lak. **Suv âdemi, aynaday taşa suv eken.** - Su güzel, ayna gibi temiz su imiş.

Aynaköz, is. Balıkların bir türü. **Ke-kire, torta, aynaköz degen balıqtar tek Aral, Kaspî, çağasın caylap, balıqpen kâsîpetken Qazaqtardın gana öz baylığında qoldanıladı.** - Ke-kire, torta, aynaköz denilen balıklar sadece Aral, Hazer kıyılarında balıkçılık yapan Kazakların menfaatına kullanılır.

Aynala, is. 1. Etraf, civar, çevre. 2. Bir şeyin kenarı. **Köldin aynalasında.** - Gölün kenarında.

Aynalaqtav, f. Civarıdan, etrafından uzak gidememek. **Kereksiz bolsa da tağı bir avız til qatqalı Omar aynalaqtap kete almadı.** - Gereksiz olsa bile yine bir kelime konuşabilmek için Ömer dönüp gidemedi.

Aynaldıruv, f. 1. Elinden tutarak döndürmek. Bir şeyi döndürmek. 2. Bir şeyin altını üstüne, içini dışına çevirmek. **Şapanın aynaldırıp kiydi.** - Ceketini çevirip giydi. 3. Bir şeyle meşgul olmak. **Onı cumıstan keyin aynaldıratını osı ekevi.** - Onu işten sonra meşgul eden bu ikisi. 4. Bir şeyi, bir işi başka işe çevirmek. **Bul isindi başqağa aynaldır.** - Bu işini başkaya çevir. 5. Geciktirmek, alıkoymak. **Coldan qaltırıp aynaldırma.** - Yolundan alıkoymak geciktirme.

Aynaldırıluv, f. (Birisî tarafından) döndürülmek.

Aynalma, (I.) is. 1. Hayvanı hep bir tarafa döndüren hayvan hastalığı.

Aynalma, (II.) is. Dönüş, köşe, dönemeç, dirsek. **Izgıtıp kele catqanımda aynalmadan şığa keldi.** - Ben hızla gelirken dönemeçten çıka geldi.

Aynalmalı, s. Virajlı, zik-zaklı, dönemeçli.

Aynalsoq, is. 1. Bir çeşit oyunun adı. **Qız balalar aynalsoq oynadı.** - Kız çocuklar aynalsoq oynadı. 2. Kapıyı kapatan sürgü (Bkz. tiyek).

Aynalsoqtav, f. Uzaklara gidememek, civarda dolaşmak.

Aynaltuv, f. (Aynaluv), Döndürmek.

Aynaluv, (I.) f. Belirli bir şeyin etrafını dolaşmak. 2. Bir durumdan ikinciye geçmek. 3. Tekerleğin dönmesi, duraklamak, gecikmek, yolundan kalmak. **Bası aynaldı.** Başı döndü. **Baylıqtan bası aynaldı.** - Zenginlikten başı döndü.

Aynaluv, (II.) f. Sevme, beğenmek. **Meni âkem men şeşem ekevi aynalıp-toğanıp âren oyattı.** - Beni annem ile babam severek zor uyardırdı.

Aynalaşaqtav, (Aynalsoqtav). Uzaklara gidmeden, civarda dolaşmak.

Aynalım, is. 1. Bir dolaşma süresinde kaybedilen vakit. 2. **Savda malının aynalımı.** - Ticaret malının dönüşümü. 3. Ciro.

Aynalı, s. Gidilecek istikametten ters yönde olan (yol), yakın olmayan, direk olmayan, dolambaçlı yol.

Aynalısu, f. Bir şeyle uğraşmak, meşgul olmak. **Âkem cazuv isimen aynalısuvsı edî.** - Babam yazı işiyle uğraşırđı.

Aynuv, f. 1. Tadı bozulmak. 2. Sözüden caymak, vaadinde durmamak. 3. **Cürek ayıldı.** - Midesi bulandı.

Aynıglı, s. Sözüde durmayan, devamlı karar değıştiren kimse, tutarsız kimse.

Aynımal, is. Tadı bozulan, tatsızlanan.

Aynımalı, s. Tutarsız, hafif, renksiz, devamlı değışen.

Aynımav, f. 1. Sözüde duran, değışmeyen, vadesine sağlam. 2. Birşeyin birşeyi tam benzemesi. **Canatın türî, cürîsî, turısî sabırlılığı âkesinen aynımavtı.** Canat'ın rengi, yürüyüşü, durması, sabırlılığı babasıninki ile aynıydı.

Aynıtıpv, f. Değıştirmemek, tam olduğu gibi bırakmak.

Aynıtıruv, Kararından caydırmak, vaz geçirmek.

Aypap - Caypap, f. Yok etmek, tamamlamak, hemen bitirmek.

Ayran, is. Ayran.

Ayran - Asır, f. Ayran - asır boluv - Saçılmak, darmadağın olmak.

Ayrıqşa, z. Bilhassa, ayrıca.

Ayrıqşalıq, s. Özellik, husûsiyet, ayrıcalık.

Ayrıluv, f. 1. Ayrılmak, bölünmek. 2. Bir şeyi kayıbetmek. **Âke-şeseden ayrıldım.** - Anne - babamı kaybettim.

Ayrılısuv, f. İki tarafın birbirinden ayrılması.

Aysız, s. Aysız, karanlık. **Aysız tün - Aysız gece.**

Ayt, (I.) is. Bayram. **Qurban ayt câne oraza ayt.** - Kurban bayramı ve Ramazan bayramı.

Ayt, (II.) Köpeklerle verilen emir. Bir şeyi tutması için veya dikkatli olması için. **Ayt dese iyt cügirer.** - Ayt denilse it koşar.

Aytaq, is. İtin dikkatli olması için çobanların söyledikleri söz. **İt aytaqqa üredi.** - Köpek ayıt denildiği için havlıyor.

Aytaqtav, f. İte «ayt-ayt» diye emir verilmesi. 2. Birisini başka birisinin aleyhine kışkırtmak.

Aytaqır, is. Yağmur yağdığı zaman su biriken yer, ay gibi tamtakır.

Aytarlıq, s. Söyliyecek, söylemeğe değer. **Aytarlıq eştene coq.** - Söylemeğe değer bir şey yok.

Aytarlıqtay, s. Bahse değer, ehemmiyetli. **Aytarlıqtay is emes.** - Ehemmiyet verilecek şey değil.

Aytqızuv, f. Söyletmek.

Aytqızısız, s. Adam aytqızısız. **Qazaq elinin keni adam aytqızısız köp.** - Kazak elinin madeni söylenemeyecek çok. **Adam aytqızısız caman söz.** - Adamın söyleyemeyeceği kötü söz. **Onun oğan istegen caqsılığı adam aytqızısız.** - Onun ona yaptığı iyilik söylenemeyecek kadar çok.

Aytqaqşı, f. Söyliyecektim, az kalsın unutuyordum. **Aytqaqşı Manas'da**

men sizdin coldasınızdı kördim. - Ha diyecektim sizin arkadaşınızı Manas'da gördüm.

Ayttav, f. Bayram günlerini kutlamak, tebrik etmek, bayramlaşmak. **Qurban ayıtta ayttaymız.** - Kurban bayramında bayramlaşırız.

Ayttıruv, (I.) f. Söz kesmek, nişanlanmak.

Ayttıruv, (II.) f. Söyletmek, dedirtmek.

Ayttıq, is. 1. Bayramlık. 2. Söyledik.

Ayttıq kıymı. - Bayramlık elbise.

Olarğa ayttıq. - Onlara söyledik.

Aytuv, f. Söylemek, fikrini bildirmek, demek. **Sâlem aytuv.** - Selam söylemek. **Rakmet aytuv.** - Teşekkür etmek. **Ötirik aytuv.** - Yalan söylemek. **Aqıl aytuv.** - Nasihat etmek. **Quttı bolsın aytuv.** - Kutlu olsun demek. **Aytabersin.** - Desin.

Ayтуvlı, s. Meşhur, belli, saygılı, değerli. **Ayтуvlı dostın malı bir, kem degende canı bir.** - Değerli dostun malı bir, eksik desen canı bir.

Ayтуv, f. Söylenmiş olmak, denilmek.

Aytıs, is. 1. İki adam arasında veya iki grup arasında karşılıklı söylenen ağıt, şiir. 2. Siyasi, ilmi meselelerle ilgili tartışma.

Aytısuв, f. Bir grup ile ikinci grup veya iki şahıs arasında karşılıklı fikir bildirme. 2. Münâkaşa etmek. 3. **Qoş aytısuв.** - Birbirinden temelli ayrılmak.

Ayvаn, is. Hayvan.

Ayvаnat, is. Hayvanat, mahluk.

Ayvandıq, is. Hayvanlık, zalimlik.

Ayşılıq, s. Bir aylık vakit.

Ayığıuv, f. 1. Dağılmak, açılmak; 2. Hastalıktan iyileşmek. 3. Bir şeyden kurtulmak.

Ayız, f. **Ayız qanuv:** Memnun olmak, istediği bir şeyin olması. **Qan maydanda cendik caydı, halıqtın ayız qandı.** - Kanlı meydanda düşmanı yendik, halkın arzusu tatmin oldu.

Ayıqtıruv, f. Ayıltmak.

Ayıl, is. Kolan.

Aylbas, is. Kolan tokası.

Ayıp, is. 1. Ayıp, günah. 2. Hata, kö-tülük. 3. Ceza olarak kararlaştırılan mal, ücret.

Ayıpker, is. Suçlu.

Ayıptav, f. 1. Suçlamak. 2. Cezaya çarptırmak.

Ayıptanşı, is. 1. Suçlayan. 2. Savcı.

Ayıptı, s. Suçlu, kabahatli.

Ayır, (I.) is. Harman ve ot toplandığı zaman kullanılan uzun saplı çatal, dirgen.

Ayır, (II.) s. Çift. Erte turdım, eki a-yır colğa tüstüm. - Erken kalktım iki ayrı yola düştüm.

Ayırbas, is. Değiştirmek, bir şeyi ve-rerek yerine başka bir şey almak.

Ayırbastaluv, Değiştirilmek.

Ayırbastav, f. Bir şeyi ikincisiyle de-ğiştirmek, bir şey vererek yerine başka bir şey almak. **Atımdı onun blyesine ayırbastadım.** - Atımı o-nun dişi atı ile değiştirdim.

Ayırğısız, s. Hiç farksız, çok benzer. **Ekevi bir birinen ayırğısız.** - İki kişi birbirinden farksız.

Ayırılav, f. Otu ve benzeri şeyleri u-zun saplı çatala atmak.

Ayırma, is. Ayırma, bir şeyin benzer-lerinden farkı.

Ayırmaşılıq, Fark, özellik, değişiklik.

Ayıruv, f. 1. Kavga edeni ayırmak. 2. Bölmek, iki adamın arasını açmak, ayırmak.

Aq, (I.) s. Ak, beyaz. **Aq kıyımdı.** - Beyaz elbiseli. **Bul iste ol aq.** - Bu işte o haklı. **Aqtın otın aqmaq söndürmeydi.** - Haklının ateşini ahmak söndüremez. **Ap könül.** - İyi niyetli, al-çak gönüllü. **Ağınan carlıdı.** - Sami-mi, temiz. **Aq cürek.** - Temiz kalpli. **Aq qar.** - Beyaz kar.

Aq, (II.) is. Hayvan sütünden yapı-lan yiyecekler. **Mal semirer, aq pe-nen as köbeyer, adamzattın könüllü öslp köteriler.** - Davarlar semirir, ak ile aş çoğalır, insanın morali yükselir. - (Abay) **Aq süt.** - Anne-

nin verdiği temiz terbiye. **Aq bolıp ketti.** - Hayvanlardan süt çıkmaz oldu; sütü kesildi.

Aq, (III.) is. İnsanın gözünde peydâ olan hastalık. **Aq köz.** - Cahil.

Aqav, is. Eksiklik, kabahat, yapılan bir şeyin eksikliği, bir şeyin çizil-mesi, kirlenmesi.

Aqbas, (I.) is. Atların hastalanması, Umumiyetle atda görünen hastalık çeşidi.

Aqbas, (II.) is. Kumlu tepelerde bu-lunan, keçilerin yediği ot çeşidi.

Aqbozat, is. Demirkazık yıldızına ya-kın en parlak yıldızdan birinin ismi.

Aqcem, is. Suyun içinde fazla kala-rak halsizleşmiş, pörsümüş nesne.

Aybala aqcem bolğan savaştarın suvdan suvrup aldı. - Aybala aq-cem olan parmaklarını sudan çek-ti aldı - (Abay).

Aqiyzen, is. Hayvanların çok severek yediği bir ot.

Aqiyqat, is. Hakikât.

Aqiret, is. Ahret, öbür dünya.

Aqiyiq, is. Kartalın iyi cinsi.

Aqqala, is. Çocukların oynamak için elleriyle kardan yapmış oldukları oyuncak.

Aqquv, is. Kuğu kuşu.

Aqqula, 1. Boşuna, faydasız. **Biyılığ istegen isimiz aqqula ketti.** - Bu sene ettiğimiz emek boşa gitti. 2. Bilhassa, özel olarak. **Qoyınızşı ağa-ke, adamdı aqqula küydürüvdin ke-reği ne?** - Bırakınız ağabeyciğim, ada-mı bizzat üzmenin ne gereği var.

Aqquman, is. Çay koyulan ufak beyaz çaydanlık.

Aqpa, s. Aqpa qulaq: Birşeyi çabuk unutan, söylenen şeyi pek anlaya-mayan kimse. **Aqpa qulaqqa aytsan ağıp keter, quyma qulaqqa aytsan quyıp alar.** (Ata sözü) - Akan (an-lamayan) kulağa söyleyen akar gi-der, tutan (anlayan) kulağa söyler-sen koyar alır.

Aqpan, is. Ocak ayının eski adı.

Aqpar, is. Malumat, bilgi, haber.

Aqperen, is. Eski zamandaki tüfeğin bir çeşidi.

Aqsaq, s. Aksak.

Aqsaqal, is. Yaşlı, ihtiyar, kabilenin ileri gelen ve sözü dinlenen şahsiyeti, yaşı büyük kimse, saygı değer kimse.

Aqsandav, Aksamak.

Aqsatuv, Aksatmak.

Aqsav, f. Topallamak, aksamak. 2. İşin geri kalması, aksaması.

Aqselev, is. Susuz yerde çıkan dikenli beyaz ot.

Aqsıyuv, f. Adamın veya canavarın dişinin görünmesi.

Aqsüyek, (I.) is. 1. Aristokrat, han, padişah sülâlesi.

Aqsüyek, (II.) is. Gençlerin oynadığı bir oyun.

Aqsırav, f. Canı süt içmeyi istemek, süttten yapılan yemekleri özlemek.

Aptaluv, Temize çıkmak. Aklanmak.

Aqtandaq, is. Tam ak olmayan, ak ile pembe karışımı renk. 2. Gece karanlığı azalarak sabah olmaya başlayan vakit. 3. Umumiyetle çocukların başında olan yara.

Aqtaruv, f. Bir şeyin içini, arasını açarak aramak, bakmak. 2. Bir şeyi birden dökmek. 3. Bir şeyi tetkik etmek. 4. İçindeki bütün sırrını söylemek.

Aqtarıluv, f. Dökülmek, boşaltılmak.

Aqtatuv, f. Birisi tarafından temize çıkarılmasını sağlamak.

Aqtav, f. 1. Suçtan temize çıkarmak, suçsuz olduğunu ispat etmek. 2. Evi beyaza boyamak. 3. Mahsulü kabuğundan çıkarmak. 4. Beklediğini, umduğunu vermek. **Ol ümitimdi aqtadı.** - O umduğum gibi çıktı.

Aqtiyin, is. Derisi kıymetli küçük, beyaz kemirgenler cinsinden bir hayvan.

Aqtıq, (I.) is. Kar gibi beyaz renk. 2. Samimiyet, hüsnüniyet, temiz kalplilik. 3. Bir çeşit adet ismi.

Aqtıq, (II.) s. En sonuncu. **Aqtıq dâ-mim tavsılğansa.** - Rızkım bitene kadar.

Aqşa, is. Para.

Aqşam, is. Akşam namazı. 2. Akşam vakti.

Aqsıl, s. Beyazımsı.

Aqı, is. Yapmış olduğu iş için ödenilen nesne, hak. **Aqısı ketti.** - Hakki geçti.

Aqıl, is. Akıl. **Aqılı avdı.** - Akılı o tarafta. **Aqılınan adastı.** - Aklını kaybetti. **Aqılınan tandı.** - Şuurunu kaybetti. **Aqıl tis.** - Aklıolduğu zaman çıkan dişi. (Erginlik dişi.)

Aqıq, is. Kıymetli taşların bir çeşidi, akik.

Aqılğöy, is. Akıl veren, akılcı.

Aqıldasuv, f. Danışmak, akıl sormak, nasihat sormak.

Aqılşı, is. Akıl veren, akılcı.

Aqımaq, s. Akli az, ahmak.

Aqımaqtıq, is. Ahmaklık.

Aqımaqşılıq, Ahmaklık.

Aqın, is. Şair, ozan.

Aqındıq, is. Şairlik, ozanlık.

Aqınşa, Şair gibi.

Aqır, (I.) is. Ahır. **At baylağan aqır.** - At bayılan ahır.

Aqır, (II.) is. Sonunda, nihayetinde.

Aqırandav, f. Bağırarak, sert sert konuşmak.

Aqırayuv, f. Sert olarak ve gözünü büyüterek bakmak.

Aqırığı, Sonuncu, sondaki, sonraki.

Aqıret, is. Kefenlik.

Aqıruv, f. Bağırarak, yüksek sesle azarlamak.

Aqırın, Yavaşı.

Aqırında, Sonunda.

Aqırındav, f. Yavaşlamak.

Aqısız, s. Karşılıksız, parasız. **Aqısız pulsız.** - Parasız pulsuz.

Al, (I.) İşte manasında kullanılır. **Al qarandar.** İşte bakınız. **Alalındar.** - İşte alınız.

Al, (II.) Al kızıl. - Açık kızıl.

Ala, s: Alaca, ak ile başka renklerin bir arada görünmesi. **Ala qol.** - A-daletsiz. **Ala qıym.** - İstikrarsız, hafif. **Ala avız.** - Birliksiz. **Ala köz.** - Araları açık, küs. **Ala cıp attamadı.** - Hırsızlık yapmadı. **Ala cazday.** - Bütün yaz boyunca. **Ala ayaq.** - Hiç

kimseye iyiliği olmayan, hiç makbul olmayan kimse. **Ala könül**. - Akıl başka tarafa olma, başka bir şeyi merak etme.

Ala - Bacaq, s. Alaca, bir yeri ak, bir yeri kara olmak, alabula.

Alabacaqtanuv, f. Yakişsız olmak, alaca-bulaca olmak.

Alabota, is. Külünden sabun tozu yarılan bir nevi ot adı.

Alabuğa, is. Tatlı suda bulunan bir balık çeşidinin adı.

Alagevim, Sabahın alacası.

Alagöbe, Sabahleyin, tan yeri belli olmaya başlayan vakit.

Alagülük, is. Sineğin bir türü.

Alağarışq, is. Kar borası durarak yavaşladığı an.

Alağızuv, is. Bir şeye meraklanmak, merak içinde olmak, huzursuz olmak.

Alayda, Oysa.

Alay - Düley, Karma karışık, intizamsız.

Alakölenke, Tan yeri yeni belirlenmeye başladığı alaca karanlık an.

Üydin işi alakölenke edi. - Evin içi alaca karanlık idi.

Alakölenkelenöv, f. Karanlığın azalaraq, yarı karanlık hale gelmesi.

Alaqay, Sevinç belirtisi.

Alaqaylav, f. Alaqay-alaqay diye sevinç belirtmek.

Alaqan, is. Avuç içi, aya, kamçının sapı ile başının arası. **Qur alaqan**. - Boş avuç. **Alaqanın caydı**. - Avucunu açtı.

Alaqanday, s. Avucunun içi kadar.

Ala - Culaq, Şaşırmak, şaşıarak etrafına bakınmak.

Alaqocalaq, s. Düz olmayan, alaca-bulaca.

Alaqocalaqtanuv, f. Alacalanmak.

Alaqtatuv, Şaşırtmak, şaşkın şaşkın etrafa baktırmak.

Alaqtav, f. Ne yapacağını bilemeden etrafa bakmak.

Ala - Qula, s. Çeşitli, intizamlı olmayan, alaca bulaca.

Alalanuv, f. Alacalanmak, çeşitli renklere bürünmek.

Alalav, f. Herkesle bir başka türlü davranmak, ayırmak, ayırt etmek.

Alalı, s. Alacalı, türlü türlü renkte.

Alalıq, is. 1. Anlaşmazlık, birliksizlik. 2. Ayrıcalık - Yabancılık.

Alamay, is. Etraf, civar.

Alamaylı, s. Kalçası yağlı, tombul kalçalı.

Alaman, (I.) is. Ala sıçan, bir fare çeşidi.

Alaman, (II.) is. Eski zamanda bir nevi halk topluluğuna verilen ad.

Alamış, is. Alı yeşilli her türlü renkle bezenmiş kimse.

Alamıştanuv, Bir şeyin dış tarafının çeşitli renkle boyanması.

Alamıştav, f. Çeşitli renkte boyamak.

Alan, (I.) is. Alan, meydan. 2. Umumiyetle koyunlarda bulunan bir nevi hastalık adı.

Alan, (II.) is. Merak içinde bulunmak.

Alan - Bulan, belirsiz. **Alan-bulan zaman**. - Belirsiz zaman.

Alanğasar, s. İşin sonunu düşünmeden hareket eden kimse, aklı pek yerinde olmayan kimse.

Alanğasarlanuv, Delilik etmek.

Alanğasarlıq, is. Delilik, akılsızlık.

Alandatuv, Bir şeye meraklandırmak, aklını çelmek, dikkatini bölmek, dikkatini dağıtmak.

Alandav, f. Meraklanmak, bir şeye tan dikkat edememek.

Alansız, s. Huzur içinde, meraksız, tam dikkatli.

Alaökpe, is. Hayvanların akciğer hastalığı.

Alap, is. Ova, muhit, geniş alan.

Alapat, is. Civar, etraf. 2. Şan-şeref, nam, itibar.

Alapatı, s. Kahırlı, tehlikeli.

Alapes, is. İnsan derisi üzerinde benekli, bulaşıcı cilt hastalığı.

Alaptı, s. Şümulü, etraflica.

Alarman, is. Alacaklı.

Alartuv, Gözünü sertçe büyüterek bakmak.

- Alaruv, f.** Gözünü büyütme.
- Alasa, s.** Kısa. **Alasa boyılı.** - Kısa boylu.
- Alasapran, Sıkışık, karma karışık. Alasapran ekin zamanı.** - Alasapran harman zamanı.
- Alasartuv, Kısaltmak.**
- Alasaruv, f.** Kısalmak.
- Alastav, f.** Hastaya hocanın okuması, üfürmek.
- Alası, is.** Alacak.
- Alası - Beresi, is.** Alacak - verecek.
- Alas - Qapas, Acele ederek şaşır-mak.**
- Alasuruv, f.** Can havliyle koşmak, mücadele etmek.
- Alatan, is.** Atların kıştan semiz çıkan-ları.
- Alav, is.** Alev.
- Alavday, s.** Alev gibi.
- Alav - Calav, Yanmak, göynümek. 2. İçti yanmak.**
- Alavlanuv, f.** Alevlenmek, alev al-mak.
- Alavlav, f.** Alevlenmek, alev alarak yanmak.
- Alaş, is. 1. Kazak, Kırgız ve Tatarlar-ın eskiden ortaklaşa kullandıkları ad. 2. Memleket, millet. 3. Yabancı.**
- Alaşorda, is.** (Türkistan'da) Kazakis-tanda 1917 - 1919 yıllarında kurulan milli hükümetin adı. (1920 se-nesinde Ruslar tarafından yıkılmış-tır.)
- Alaşa, is.** Çeşitli renkte yünden doku-nan kilim.
- Alaşabır, is.** Alaca-bulaca.
- Alayuv, is.** Gözün büyümesi.
- Alba - Culba, Yırtık (elbise) lime lime.**
- Albar, is.** Etrafı ve üstü kamışla ör-tülü bir tarafı açık ahır.
- 2. Dipteki odanın önündeki hizmet-çilerin yattığı oda.**
- Albastı, is.** Albastı.
- Albrav, f.** Kızarmak, (yüz), yanıp kızarmak.
- Albirt, s.** Enerjik; canlı, hareketli, he-yecanlı. Hiç bir şeyden yüzü geri çe-virmeyen **Casımda albirt östim oy-**
- dan cıraç.** - Gençliğimde hareketli büyüdüm, düşünceden uzak.
- Albirttanuv, f.** Heyecanlanmak.
- Albirttıq, is.** Heyecanlılık, dikkatsizlik.
- Algebra, is.** Cebir.
- Alğa, İleri. Onın isi alğa bastı.** - O-nun işi ilerledi.
- Alğalav, f.** «İleri ileri» diye bağırarak, emir vermek. **Asker bastığı alğalav cügirdi.** - Askerin başı olan kimse ileri diyerek koştu.
- Alğaşqı, İlk, başlangıç. Onın alğaşqı qadamı edi.** Onun ilk adımı idi.
- Alğaşqıda, İlkinde, önce. Onın olay oylağanın alğaşqıda bilmegen e-ken.** - Onun öyle düşündüğünü il-kin anlamamış.
- Alğı, s. Öndeki, birinci, Alğı sözün caz-ğan.** - Ön sözünü yazmış. **Alğı şart.** - Ön şart.
- Alğızuv, Aldırmak, getirmek.**
- Alğır, s.** Zeki, akıllı. 2. Kartalın iyi cinsine **alğır qus** denir.
- Alğırlıq, is.** Zekilik, akıllılık.
- Alğış, is.** Alkış.
- Alda, Önde, gelecekte, istikbalde.**
- Aldağı, Önümüzdeki, gelecekteki.**
- Aldağış, s.** Aldatıcı.
- Alda - Calda, Şâyet. Alda-calda solay bolsa.** - Şâyet öyle olursa.
- Aldaqaşan, Çoktan. Ol aldaqaşan ke-tip qalğan** - O çoktan gitmişti.
- Aldan, Önünden Ol cumıştın cayı al-dan-aq belgili edi.** - O için duru-mu evvelden de belli idi.
- Aldanuv, f.** Aldanmak.
- Aldanış, Aldanç.**
- Aldanış, iş.** Eğlence, vakit geçirmek için bahane. **Nemeresi vaqif ötküzuv için aldanış-qoy.** - Torunu vakit geçirmek için eğlence olmakta.
- Aldap - Suvlav, f.** Gönlünü almak, memnun etmeye çalışmak, Kırgınlı-ğını gidermek.
- Aldaspan, is.** Eski zamandaki ok atma yarışındaki bir usul.
- Aldatqış, s.** Aldatıcı.
- Aldatuv, f.** Aldatmak.
- Aldav, f.** Aldatmak, kandırmak.
- Aldıyar, is.** Eski zamanlarda Han, sul-

- tanlara böyle hitap edilirdi. **Aldıyar Han köşeyik.** - Aldıyar Han göçelim.
- Aldı,** Bir şeyin ön tarafı. 2. **Köştin alında.** - Göçün önünde. 3. Bir işin ilk başlangıcı. **Mâselenin aldı oslay boldı.** - Meselenin başlangıcı böyle oldu. 4. **Ol aldığı qatardağı kösem.** - O öndeki liderlerden. 5. **Aldınan şıqtı.** - Önünden çıktı. 6. **Aldına keltirdi.** - Önüne getirdi.
- Aldı - Aldına,** Kendi başına, ayrı ayrı, intizamsız.
- Aldı - Artı, is.** Başı-sonu, önü-arkası.
- Aldımen,** İlik olarak.
- Aldınala,** Evvelden, önceden. **Aldınala kelip oturdu.** - Evvelden gelerek oturdu.
- Aldığı, s.** Öndeki, evvelki, ilki.
- Aldırtuv, f.** Aldırtmak, getirtmek, tutturmak. **İytké an aldırtuv.** - Av köpeğine av tutturmak.
- Aldıruv, f.** Aldırmak. 2. Birisini işinden aldirmek, işinden etmek. 3. **Boy aldıruv.** - Yorulmak. 4. **Sır aldıruv.** - Sırrını belli etmek.
- Alcapqıs, is.** Önlük. **Cumışşının alcapqısı.** - İşçinin önlüğü.
- Alcastruv, f.** Şaşırtmak, doğru yoldan saptırmak. **Halqıtı ügıtpen alcastruvda.** - Halkı propagandayla şaşırtmakta.
- Alcasuv, f.** Şaşırmak, hataya düşmek, yanılmak.
- Alcuv, f.** Bunamak. **Şal cası kelip alcuvda.** - İhtiyarın yaşı geldi bünamada.
- Alqa, is.** Halka, hanımların boynuna taktığı gerdanlık.
- Alqa, is.** Kurul. **Cornaldın alqa müşesi.** - Derginin yazı kurulu. **Uyımın alqa müşesi.** - Derneğin idare kurulu üyesi.
- Alqa - Qotan,** Etraf, civar, yuvarlak şekilde oturmak. **Qarttar cay turıp töbeğe kelip alqa-qotan otırıp angimelesti.** - İhtiyarlar geç vakit kal-karak tepeye geldiler ve alqa-qotan - yuvarlak şekilde - oturarak sohbet ettiler.
- Alqalanuv, f.** Etrafı çevirmek, yuvarlak şekilde etrafı tutmak.
- Alqalav, f.** Etrafı çevirmek. **Qonaqtar dastarqanın manayına alqalandı.** - Konuklar sofranın etrafını çevirdiler.
- Alqalı, s.** Toplu, hatırı sayılacak kadar. **Alqalı toy boldı.** - Büyük düğün oldu.
- Alqam - Salqam, s.** Yakışksız. **Kiygen kiyimi alqam-salqam edi.** - Giydiği elbisesi yakışksız idi.
- Alqap, is.** Ova, düzlük.
- Alqaptanuv, f.** Ovaya, düzlüğe dönüşmek.
- Alqav, f.** Kollamak, yardım etmek, övmek.
- Alqızıl, s.** Alkızıl, kıpkırmızı.
- Alqıldav, f.** Boşalmak, serbest durmak, böl gelmek.
- Alqım, is.** Boğaz, boynun ön tarafı. **Alqımğa aldı.** - Canını sıktı, zorlandı. **Alqımına tığıldı.** - Boğazı tıkan-dı.
- Alqımdatuv, f.** Birisinin boğazını sık-tırmak.
- Alqımdav, f.** Boğazını sıkmak, zorlamak.
- Alqındı, is.** Yıkanmış olan sabunun parçası, kirtik.
- Alqındıruv, f.** Hızla nefes aldirmek, birisine yetişmek.
- Alqınuv, f.** Nefes almak, çabuk çabuk nefes almak, koştuktan veya ağır hasta olduktan sonra çabuk çabuk nefes almak.
- Alla, is.** Allah.
- Allalav, f.** Allah-Allah demek.
- Alma, is.** Elma.
- Alma - Kezek,** Sırayla, birinciden sonuncuya kadar.
- Almalav, f.** Değişerek, sırayla durmak, nöbetleşe durmak.
- Almalı - Salmalı, s.** Aldıktan sonra tekrar aynı yere konulması gereken.
- Almas, is.** Elmas.
- Almastruv, f.** Değiştirmek.
- Almasuv, f.** Sırayla durmak, nöbetleşmek, birinin yerine biri oturmak.

Almıysaq, is. Elmîsak, çok eskiden, bezm-i elest.

Almurt, is. Armut.

Alpamsaday, s. Çok iri, çok büyük.

Alpavit, is. 1. Çok büyük yiğit, kahraman. 2. Büyük toprak sahibi.

Alpıs, is. Altmış.

Alpısınşı, Altmışınçı.

Altaylı, is. Altay'da bulunan, Altay'dan olan, Altaylı. **Altaylı tülkü tımağın közine tüsirip kıyıp.** - Kızıl Altay tilki şapkasını gözüne doğru indirerek giymiş.

Altav, is. Üleştirme, sayı adı, altışar, altı tane.

Altı, is. Altı, beşten bir fazla olan sayı.

Altın, is. Altın. **Altın aray.** - Sabahleyin güneşin çıkma zamanı.

Altındatuv, Altınlatmak.

Altındav, f. Altınlamak, altın suyuna batırmak.

Altınşı, s. Altıncı.

Aluv, f. Almak. **Âyel aldı.** - Evlendi.

Bet aldı. Bir istikamete doğru yöneldi. **Etek aldı.** Yayıldı, kök saldı.

Köz almadı. - Gözünü başka tarafa çevirmedi. **Qavlı aldı.** - Karar kabul etti. **Enşi aldı.** - Miras hissesi aldı.

Asırap aldı. - Evlatlık edindi.

Aluva, is. Helva.

Aluvan, is. Çeşitli.

Alfavıt, is. Alfabe, alfabedeki harflerin tertibi.

Alşa, is. Yemiş ağacı, bu ağacın verdiği koyu kırmızı renkteki ekşimsi meyva.

Alşaytuv, Genişletmek.

Alşaq, s. Uzak, ırak.

Alşaqtav, f. İki ayağın arasını fazla açarak yürümek. 2. Uzaklaşmak, yavaş yavaş aradaki mesafeyi açılmak.

Alşaqtıq, is. Genişlik, uzaklık.

Alşan, Adımlarını açma gururlanarak yürümek.

Alşandav, İki ayağının arasını genişleterek gururlanarak yürümek.

Alşayuv, f. 1. Genişlemek, aralarında ki mesafe açılmak. 2. Boyun kıs-

arak genişlemek, enine genişlemek. 3. Şapkayı geriye doğru giymek. 4. Kasılmak (gururlanmak).

Alşı, is. Aşığın dik koyulduğunda çukurlu olan tarafı. Karşı tarafına da «tâyke» denir.

Alım, is. Vergi gibi hükümetin halktan aldığı şey.

Alım - Berim, is. Alış-veriş.

Alım - Culum, s. Yırtık-pırtık olan elbise. **Azdan keyin ol, alım-culum kıyımın kıyedide sığadı.** - Biraz sonra o, yırtık-pırtık elbisesini giyer çıkar.

Alımsaq, is. Başkasından alınması gereken alacak.

Alım - Salıq, is. Resmi makamlar tarafından alınacak para ve kesinti.

Alınuv, f. Alınmak.

Alıp, is. Yiğit, çok büyük, çok iri.

Alıpsatar, is. Bir şeyi alıp satan.

Alıpsatarlık, is. Alış-veriş.

Alıp - Uruv, f. Kaldırarak yere bırakmak, yıkmak.

Alıp - Uşuv, f. Kalp aniden çarpmak, heyecanlanmak, bir his meydana gelmek.

Alıs, s. 1. Uzak. **Alısta:** - uzakta. 2. Uzun zaman.

Alıs - Beris, is. Alacak-verecek.

Alıs - Culis, is. Çekişme, birbirini tutarak çekme.

Alıspaq, is. Tek teke tutarak çekişme, güreşme, güreş.

Alıstatuv, f. Uzaklaştırmak.

Alıstav, f. Gittikçe uzaklaşmak. 2. Aradaki iki bağ gittikçe kopmaya yüz tutmak.

Alısuv, f. Güreşmek, çekişmek. 2. Davanmak, tahammül etmek.

Albom, is. Albüm.

Amal, is. 1. Çare, ilaç. 2. Çözüm, yol. 3. Taktik.

Amaldav, f. Bir çözüm bulmak, çare bulmak.

Amalsız, is. Çaresiz.

Aman, is. Sağ salım.

Amanat, is. Emanet.

Amandasuv, f. Hal hatır sormak.

Amandıq, is. İyilik, sağlık.

Aman - Esen, Aman, sağ salım.
Amanşılıq, is. Amandıq - iyilik, sağlık.
Amatist, is. Mavi renkli kıymetli taş, amatist taşı.
Amin, is. Amin.
Ana, is. Anne. **Ana til.** - Ana dil.
Ogey ana. - Üvey anne.
Anağurlım, Hayli. **Arasında anağurlım parıq bar.** - Arasında hayli fark var.
Anadağı, Geçendeki.
Anadav, Onun gibi, şunun gibi.
Anadavdan, Uzaktan, o kadar mesafeden.
Anayı, s. Yabani, alelâde. 2. Kabâ, görgüsüz, terbiyesiz.
Anayılık, is. Yabanilik, kabalık.
Analıq, s. Annelik.
Anar, is. Nar.
Anav, Şu.
Anav - Minav, Onu-bunu.
Anda, Orada.
Andagaylav, f. Etraftan toplanarak bir şeyin etrafını çevirmek.
Anda - Sanda, Bazı-bazı, ara:sıra.
Andav, f. Toplu olarak yürümek.
Tört-tülük mal töскеyде andağan. - Davarlar toplu olarak gitmekte.
Andız, is. Dağlık yerde çıkan yapraklı bitki.
Andızdav, f. Çoğalarak etraftan yürümek.
Ant, is. Ant. **Ant berdi.** - Ant verdi.
Ant atqan. Sözünde durmadığı için çarpılan. **Ant suv işti.** - Yemin etti.
Antalav, f. Bir şeyin etrafında toplanmak, çevirmek, sarmak, etrafına yığılıp bakmak.
Antfasuv, f. Sözleşmek, vaadde bulunmak.
Anıq, s. Belli, şüphesiz, tam kendisi.
Anıqtaluv, Belirlenmek.
Anıqtama, 1. Bir şey hakkında etraflica bilgi veren evrak. 2. Bir şey hakkında verilen izâhat.
Anıqtatuv, Tetkik ettirmek, tahkikat yaptırmak.
Anıqtav, is. Tahkik etmek, gerçeği bulmak.

Anıqtavış, Tahkik eden. 2 dil bilgisinde, nerede? nasıl— hangisi? kim? kimin? neyin? neredeki? gibi soruların cevabı.

Anıqtıq, is. Aydınlik, belirlilik.

An, is. Av, avlanmaya yarayan hayvan.

Anğal, s. Dikkâtsiz, saf. **Anğal aqiyer**, dere, ırmak kenarlarındaki dik kâtsiz saf Ahmetin samîmiyetine şaşırdı.

Anğar, is. Dağlar arasındaki çukur yer, dere, ırmak kemarlarındaki dik yar. **Aqşa qar tavanğarı bavrayında nuv orman.** - Yeni yağmış kar, dağ arası eteğinde sık orman.

Anğartuv, Hatırlatmak, bildirmek.

Anğaruv, f. Sezmek, farkına varmak, bilmek.

Anğirt, s. Anğal.

Andatuv, İzah etmek, düşündürmek.

Andav, f. Dikkâtlilik olmak, düşünmek, anlamak.

Andavsızda, f. Birden, aniden.

Anduv, f. Takip etmek.

Andituv, f. Takip ettirmek.

Anqa, **Anqası keböv** - Çok susamak.

Anqaytuv, Bir şeyin ağzını kapağını sonuna kadar açmak.

Anqav, s. Her denilene inanan, saf.

Anqavlıq, is. Saflik.

Anqavsuv, is. Kendisini saf gibi göstermek.

Anqayuv, f. Bir şeyin kapağını veya ağzını sonuna kadar açmak. 2. Şaşırmak, farkına varmamak.

Anqıytuv, Kapağını veya ağzını açtırmak.

Anquv, f. Bir şeyin kokusu çıkmak.

Anqıldıq, s. İçinde sır saklamayan, gönüllü kimse.

Anqıldav, f. 1. Yel esmek. 2. İçine sır veya kin saklamadan konuşmak.

Anqituv, Bir şeyin kokusunu çıkarmak.

Anşar, f. **Anşarı avuv.** - Bir şeyi arzulamak. Arzulamak, görmek istemek.

Ansav, f. Özlemek, çok arzulamak.

Üyime mine keldim ansav kütken. - Evime işte geldim. özleyip bekliyen.

Anırav, f. Avlanmayı arzulamak, avlanmak istemek.

An - Jan, f. Ne yapacağını bilememek, şaşkın şaşkın durmak.

Anış, is. Avcı; avla meşgul olan kimse.

Anşılıq, is. Avcı; avcılık.

Anız, (I.) is. - Anız; Ekinin mahsulü alındıktan sonraki yeri.

Anız, (II.) is. Hikâye.

Anızaq, s. Sıcak, sıcak rüzgâr (ılık rüzgâr).

Anıratuv, f. Yüksek sesle ağlatmak.

Anırav, f. 1. Ağlamak, bağıarak ağlamak.

2. Rüzgârın sertçe esmesi. 3. Boş kalmak, sahipsiz kalmak.

Anırayuv, f. Boş kalmak, kimsesiz kalmak. **Endi azdan keyin akemnin orını anırayıp qalğalı tur.** - Şimdi biraz sonra babamın yeri ıssız kalacak.

Anıruv, f. Ne yapacağını bilmemek, şaşkırmak.

Anıs, f. Anısın andav. - Bir işin, herhangi bir şeyin gidişini takip etmek, anlamaya çalışmak. **Älde, bul mâsele cayında ündemey qoya turıp, âzirinşe anısın andav kerek pe?** - Yoksa bu mesele hakkında ses çıkarmadan bırakarak, şimdilik durumu anlamak gerekirmi?

Apa, is. Abla, yakın akraba arasında yaşı büyük olan hanım. 2. Öz anne, ana.

Apay, is. Ablacığım. **Apatay, f.** - Anneciğim.

Apaytös, s. Yüksekçe, biraz yüksek.

Apaq - Sapaq, Akşam üstü, karanlık olmaya başlayan vakit.

Apalan - Topalan, Alelacele.

Apalav, f. Bir kaç defa «apa apa» diye ses çıkarmak.

Apan, is. 1. Kurt, ayı v.s. gibi hay-

vanların ini. 2. Kapanmış, toprak basmış eski kuyu yeri.

Apartgızu, f. Götürmek, birisine götürerek ulaştırmak.

Apartuv, f. Götürmek.

Aparuv, f. Götürmek, bir şeyi götürmek. 2. Göstermek. **Bizdi oquvsı qız, üyine bastap apardı.** - Bizi öğrenci kız öncülük ederek evine götürdü.

Aparıluv, f. Götürülmek.

Apat, is. Afet, kaza, beklenilmeyen, elde olmayan vaka. **Arba apatı.** - Araba kazası. **suv apatı.** - Su baskını. **Ülken apat boldı.** - Büyük kaza oldu.

Apataylav, f. Anneciğim diye bir kaç defa bağırmak.

Apelsin, is. Portakal.

Apiyn, is. Afyon.

Aport, is. Büyük kızıl elmanın bir çeşidi.

Appaq, s. Bembeyaz.

Apbel, is. Yılın dördüncü ayı, Nisan.

Apta, is. Hafta.

Aptaluv, f. Suyuna batırılmak (altın suyuna batırılmak.)

Aptap, is. Sıcak, ısı.

Aptav, f. Cilalamak. **Altınmen aptatqan.** - Altın suyuna batırılmış.

Aptek, is. Eczane.

Aptıgıv, f. Hızlı hızlı nefes almak, acele etmek. 2. Kızmak, heyecanlanmak, sinirlenmek.

Aptıq, is. Şaşkınlık, heyecanlılık.

Aptıqtıruv, f. Hızlı nefes aldirmek, heyecanlandırmak.

Apsuv, f. İmkani azalmak, bir şeyin kısılması.

Apsı, f. Apsısı kuruv. - İmkanın azalması, imkansız duruma düşmesi.

Apı, f. Apı kirip, küpi sığıv. - Üzülmek, şaşkırmak, sıkılmak.

Apıl - Qupıl, Acele acele, hızlı hızlı.

Apıl - Tapıl, Çocuğun yeni yürümeye başlaması. Ol ayağın apıl-tapıl basıp keledi. - O ayağını apıl apıl basıyor.

Apıray, Ya! Öyle demek! diye üzüntü belirtisi.

Apir - Topir, Kârma karışık, intizam-sız. (Apar-Topar)

Apirıp - Capıruv, İşi çabuk çabuk yapmak, acele yapmak. Çok çalışmak.

Ar, is. Ar, namus, insanlık. **Ar kördi.** - Namus saydı.

Ara, (I.) is. Testere. **Ara men otın kesip.** - Testereyle odun keserek.

Ara, (II.) is. Arı: **Araday taladı.** - Arı gibi soktu. **Aranın balı.** - Arının balı

Ara, (III.) is. Bir şeyin içi. İki şeyin ortası, ortasında. **Altay men tarbağataydın arasında.** - Altay ile Tarbağatay'ın arasında. **Bul arada.** - Bu vakitte. **Ara füstü.** - Müdâfa etmeye çalıştı.

Ara - Arasında, Bazı bazı, ara sıra.

Arab, is. Arap.

Araz, s. Arası açık, küs, birisine kırgın olan.

Arazdastıruv, Arasını açmak, birbirine küstürmek.

Arazdasuy, f. Küsmek, bozulmak, kavga etmek.

Arazdıq, is. Küskünlük, soğukluk, kırgınlık.

Aray, is. Gece karanlığının azalarak, sabah aydınlığının belirdiği zaman.

Araylanuv, f. Aydınlanmak.

Araylav, f. Aydınlanmaya başlamak.

Ara - Kidik, Ara sıra, bazı bazı, bazen.

Araq, is. Rakı (içki).

Araqqor, s. İçkiye düşkün olan kimse, fazla içki içen kimse.

Araq - Şarap, is. Bütün içkiler, alkollü içkiler.

Aral, is. Ada.

Aral Tenizi, is. Aral Denizi.

Aralas, Karışık. **Eki cağı aralas otır.** - İki taraf karışık oturuyor.

Aralas - Quralas, Sıkı alakası olan, birbirleriyle irtibatlı olan.

Aralastıruv, Karıştırmak.

Aralasuv, f. Karışmak, katılmak, işti-
rak etmek. 2. Birbirine gelip gitmek.

Aralatuv, Gezdirmek.

Aralav, (I.) f. 1. Bir şeyin arasında dolaşmak. **Ormanın aralav cürgen-de.** - Orman arasında yürürken.

2. Dolaşmak, gezmek.

Aralav, (II.) f. Testereyle bir şeyi kesmek.

Aralıq, is. İki şeyin arası, vakit, zaman, müddet.

Aram, s. Pis, haram. **Aram niyet.** - Kötü niyetli. **Aram ter boldı.** - Emeği boşuna gitti. **Aram boldı.** - Haram oldu. **Aram tamaq.** - Boşuna yiyip içen. **Aram qan.** - Kanı temiz olmayan, sülalesi şüpheli kimse.

Aramdaluv, Pislemek, kirlenmek.

Aramdav, f. Pisletmek, kirlletmek.

Aramdıq, is. Pislik, namussuzluk, vefasızlık.

Aramza, (I.) is. Vakitsiz doğmuş olan kuzu, tay vs. (başkasının çocuğu manasında verir.)

Aramza, (II.) is. İçinden pazarlıklı, pis düşünceli.

Aramzalıq, is. Kötü niyetlilik.

Aramsınuv, f. Haram saymak, pis saymak.

Aramşöp, is. Ekinin arasında çıkan ot.

Aran, is. Avı yakalamak için yolun üzerine konulan ucu sivri kazıklar, kapının bir çeşidi. 2. Hayvan ahır.

Buqa qamağan aran. - Boğa kapatılan ahır. 3. **Aranı aşıldı.** - İştahı açıldı. **Avızın aranday aştı.** - Ağzını sonuna kadar açtı.

Arandatuv, f. Bir şeye çarptırmak, bir uğursuzluğa çarptırmak.

Arandav, f. Bir belâyâ çarptılmak.

Arasalmaq, is. Eşitlik, iki tarafın eşit ağırlığı.

Arasan, is. İlica, tabii hamam, yer altından çıkan sıcak su, kaplıca.

Ara - Tura, Bazı bazı, ara sıra, bazen.

Araşa, is. Kavga eden iki kişinin arasına girmek, aralamak.

Araşalav, f. Ayırmak, kavga edenteri ralamak.

Araşaşı, is. Araya giren, ayıran.

Arba, is. Araba.

Arbakeş, is. Arabacı.

Arbalav, f. Arabayla taşımak.

Arbaluv, f. Başkasının tesiri altında kalmak.

Arbandav, f. Çok büyük ve uzun olan bir şeyin uygunsuz şekilde hareket etmesi.

Arbasuv, f. Birbirini tesiri altına almak için çalışmak.

Arbavşı, is. Aldatmaya çalışan kimse.

Arbaşı, is. Araba yapan kimse. 2. Ufak tefek şeyler satan arabacı, çerçi.

Arbiyuv, f. Yakışksız olan herhangi iri şey.

Arbüz, is. Karpuz. (Bazı yerlerde qarbiz denir.)

Arği, s. Bir şeyin öte tarafı. **Anğardınba arği çağın?** - Anladın mı öte tarafını? 2. Sonraki, öteki. 3. Geçen, daha evvelki. **Arği kân.** - Geçen gün. **Arği ata.** - Dede.

Arğımaq, is. Atın en iyi cinsi.

Arda, f. **Arda emöv.** - İki yaşına kadar emmek (at-tay).

Ardager, s. Çok akıllı, saygılı, değerli. **Halqımızdın ardageri edi.** - Halkımızın saygısını kazanmış idi.

Bökeyhan, Atatürk sıyaqtı ardager edi. - Bökeyhan, Atatürk gibi saygıya layık idi.

Ardaqtaluv, f. Sayılmak, saygı görmek.

Ardaqtav, f. Saymak, değer vermek, hürmet etmek.

Arcaq, is. 1. Bir şeyin ikinci tarafı. 2. Ondan sonrası.

Arzan, s. Ucuz. 2. Kolay.

Arzandatuv, f. Ucuzlatmak.

Arzandatıluv, f. Ucuzlatılmak.

Arzandav, f. Ucuzlamak.

Arzanşılıq, is. Ucuzluk.

Arzu, is. Arzu. **Az ba, köp pe bilsem eken, körsem eken degen arzu.** - Az mı, çok mu bilsem, görsem diyen arzu.

Arzınav, f. Hiç bir şeye değmemek, ehemmiyetsiz olmak.

Arqa, is. Adamın arkası, bir şeyin arkası. 2. Bir şeyin geri tarafı. **Arqa süyedi.** - Dayandı.

Arqalanuv, f. Birisine dayanmak, güvenmek, arkalanmak.

Arqalav, f. Bir şeyi sırtına alarak taşımak. 2. Mesûliyeti üzerine almak, arkalamak, yüklenmek.

Arqalı, s. Arkası yağlı, semiz. **Arqalı qoy.** - Arkası yağlı koyun.

Arqalıq, is. Evin, ahırın çatısının düşmemesi için konulan kalın ağaç. 2. Dağın tepeleri.

Arqan, is. İp, halat.

Arqandav, f. Uzun iple atı ayağından bağlamak.

Arqar, is. Büyük boynuzlu, koyun soyundan yabancı hayvan.

Arqav, is. Dokuma işinde uzunlamasına değil, yanlamasına kullanılan, ip, argaç. 2. Sistem, usul. **Onın pikirli negizgi arqav edi.** - Onun fikri esaslı usul idi.

Arqılı, Eliyle, vasıtasıyla. Hattı Hasan arqılı al. Mektubu Hasan vasıtasıyla al. **Qabar kim arqılı keldi?** - Haber kimin vasıtasıyla geldi.

Arqıratuv, f. Bağdırtmak. (Umumiyetle atlar için kullanılır.)

Arqırav, f. 1. Bağdırtmak, yüksek ses çıkarmak, kişnemek. **Aygır arqıradı.** - Damızlık at kişnedi. 2. Suyun ses çıkararak akması.

Arlan, is. Kurtun, itin, tilkinin erkeği.

Arlanuv, f. Ar saymak, utanmak, sıkılmak.

Arman, (I.) is. Arzu, maksat, emel.

Arman, (II.) Uzak, öteye. **Arman cür.** - Uzak yürü.

Armanda, Pişman, kaygılı, arzusu yerine gelmeden. Armanda ketti. - Maksudı, umduğu olmadan gitti.

Armansız, s. İsteddiği olan, her arzusu yerine gelmiş olan, kaygısız.

Arna, is. 1. Nehrin, çayın aktığı yer, suyun aktığı yer, mecra. 2. Kulağın hızı. 3. Kaynak, göz. 4. Düşünce, fikrin bir olması. **Curt pikirli bir arnağa quyulup, avılğa özgeris keltirmekşi.** - Yurt fikri bir mecraya yöneltilerek köye değişiklik getirilmek isteniyor.

Arnayı, Özel olarak.

- Arnaluv, f.** Ayrılmış olmak, birisine mahsus olmak.
- Ar - Namıs, is.** Ar-namus.
- Arnav, f.** Ayırmak, birisi için saklamak.
- Arnavlı, s.** Özel, şahsa mahsus. **Ceke sağan arnavlı.** - Tek sana özel olarak.
- Arpa, is.** Arpa.
- Arpalıs, is.** Tartışma, mücadele, çekişme.
- Arpalıstıruv, f.** Harekete getirmek, mücadele ettirmek.
- Arpalısuv, f.** Tartışmak, mücadele etmek, çekişmek.
- Ars, f. Ars etüv.** - Köpek gibi aniden havlamak.
- Arsa, f.** Arsası şıgıv. - Et kemikten ayrılmak; Çok pişmek mânâsına da gelir.
- Arsalanuv, f.** Etin kemikten ayrılması ni sağlamak. Bir şey yırtılmak, dilim dilim olmak.
- Arsalandav, f.** Sevinç belirtisini bildirmek. **Ol cas sabıydey arşalandadı.** - O ufak sabi gibi sevincini belirtti.
- Arsızdıq, is.** Arsızlık, utanmazlık, sıkılmazlık.
- Arsıdasuv, f.** Köpeğin birbirine havlaması; İnsanların birbiriyle ağız kavgası yapması.
- Arsıdatuv, f.** Havlatmak, birisine sözle hücum ettirmek.
- Arsıldav, f.** Havlamak.
- Arsınuv, f.** Ar saymak, namus saymak.
- Art, is.** Bir şeyin yüzünün arka tarafı, arkası, sonu, sonrası. **Art caq.** - Arka taraf.
- Artıq, s.** Arkadaki, gerideki.
- Arttıruv, f.** Arttırmak.
- Arttırıluv, f.** Arttırılmak.
- Artuv, (I.) f.** Yüklmek, asılmak, bir vazife vermek.
- Artuv, (II.) f.** Çoğalmak, artmak, güçlenmek, sayısı çoğalmak.
- Artıq, s.** Fazla.
- Artıqşa, Fazlıca.**
- Artıqşılıq, is.** Özellik, hususiyet.
- Artırıldıruv, f.** Artırıldırmak.
- Artılıuv, f.** Arttırmak.
- Artıluv, Fazlılaşmak, çoğalmak.**
- Artınuv, f.** Yol hazırlığı yapmak, eşyaları yüklemek.
- Artınşa, Arkasından,** izine göre, ardınca.
- Artısuv, f.** Yüklerin yüklenmesine yardım etmek.
- Aruv, (I.) s.** Sevimli, güzel. **Aruv ana adal sütün emizgen.** - Sevgili anne temiz sütünü emzirmiş.
- Aruv, (II.) f.** Zayıflamak, hafiflemek, halsizleşmek.
- Aruvaq, is.** Ruh, ölen kimsenin ruhu. 2. Halkın ar namusu manasına da gelir. **El aruvağın sıylamaz.** - Halk ar namusuna saygı göstermez. 3. Çok zayıflamak, bir deri, bir kemik kalmak.
- Aruvaqtanuv, f.** Kuvvetlenmek, güçlenmek.
- Aruvana, is.** Devenin en iyi cinsi.
- Aruvlav, f.** Hürmet etmek, saygı göstermek; Ölüyü yıkmak.
- Arşa, is.** Ardıç ağacı.
- Arşuv, f.** Temizlemek. **Arıqtı arşuv.** - Arığı temizlemek. 2. Bir şeyin kabuğunu çıkarmak.
- Arşıluv, f.** Arığın temizlenmiş olması, kabuğunun çıkartılmış olması.
- Arşın, is.** Arşın.
- Arşındav, f.** Arşınla ölçmek.
- Arşıtuv, f.** Temizletmek.
- Arı - Beri, Öteye beriye, oraya buraya.**
- Arız, is.** Arz, rica, istida, şikâyet.
- Arızdasuv, f.** Ölüm esnasında helâlleşmek.
- Arıq, (I.) is.** Ark, içinden su akan yer, kanal.
- Arıq, (II.) s.** Arık, zayıf.
- Arıqsınuv, f.** Zayıf saymak, arık zannetmek.
- Arıqtatuv, f.** Arıklatmak, zayıflatmak.
- Arıqtav, f.** Arıklamak, zayıflamak.
- Arıq - Turıq, s.** Arıklamış olan, zayıflamış olan, efi yenmez halde olan (eti yenmeyecek kadar zayıf).
- Arıqşa, s.** Arıkça, zayıfça, biraz zayıf.

Arıldav, f. Arıl diye ses çıkarmak.
Arıltuv, f. Alakasını kestirmek, bitirmek.
Arıluv, f. Arılmak, bitmek, kesilmek, iyileşmek, kurtulmak.
Arın, is. Hız, kapasite, sürat.
Arındav, f. Kızmak, sinirlenmek. 2. Hızlanmak, süratlenmek.
Arındı, s. Hızlı.
Arıp - Aşuv, f. Zayıflamak, halsiz düşmek.
Arıs, is. 1. Arabanın bel ağacının üzerinden konan uzun iki ağaç. 2. Eski zamandaki kabile aşiret. **Eki arıs el.** - İki arıs halk. 3. Karı-koca için de kullanılır. **Eki arıs aman bol-sın.** - «Karı-koca» sağ olsun. 4. Yiğit manasına da kullanılır. **Gayran İbray, arısım** - Ah İbray, yiği tim.
Aristan, is. Arslan. 2. Kahraman, cesur.
As, is. Aş, yemek.
Asa, Pek. Asa kerekti is. - Pek mühim iş.
Asatqızuv, f. Aşatmak.
Asattıruv, f. Asatqızuv: Birisine eliyle yemek aşattırmak.
Asatuv, f. Birisine eliyle yemek aşatmak.
Asav, (I.) f. Aşamak.
Asav, (II.) s. Binilmeğe alışmamış at veya deve ile öküz vs. 2. Çok sinirli, henüz hayata alışmamış kimse.
Asbazşı, is. Ahçıbaşı.
Asqabaq, is. Balkabağı.
Asqazan, is. Mide.
Asqaq, s. Mağrur, kendini beğenmiş. 2. Yüksek, sevimli. **El asqaq ândi süyedı.** - Halk sevimli şarkıyı sever.
Asqaqlav, f. Mağrurlanmak, kendini beğenmek. 2. Güzel şarkı söylemek, güzel söylemek.
Asqaqtq, is. Mağrurluk, bencillik.
Asqan, s. Büyük, pek yüksek, pek ileri.
Asqar, s. Çok yüksek, zirve.
Asqındıruv, f. Büyütmek, bir meseleyi haddinden fazla büyütmek.

Asqınuv, f. 1. Hastalığın ilerlemesi. 2. Fazlaya kaçmak.
Aspa, is. Suçlu asılan dar ağacı.
Aspay - Saspay, Acele etmeden, yavaş, gayet normal.
Aspalı, s. Asılacak olan, idamlık kimse.
Aspan, is. Gök, hava, gök yüzü.
Aspandav, f. Yüksekten uçmak, havaya çıkmak.
Aspap, is. Malzeme, takım taklavat.
Assadlavmağaleyküm, Selâmünaleyküm, esselâmünaleyküm.
As - Suv, is. Yemek, umumî yemek.
Astam, Fazla. 2. Hâkim, üstün durumda.
Astana, is. Hükümet merkezi, başşehir, payitaht.
Astan - Kesten, Astan-kesteni şıguv. - Altı üstüne gelmek, karma karışık olmak.
Astapıralı, Estağfurullah.
Astar, is. 1. Astar. 2. Sır, kinayeli söz.
Astı, is. Altı, bir şeyin altı.
Astıq, is. Mahsul, buğday, arpa, darı vs.
Astin - Üstin, f. Astın - üstüne keltirüv. - Altını üstüne getirmek, karma karışık etmek.
Astinği, s. Alttaki.
Astırt, is. Alt, aşağı taraf.
Astırtın, Gizlice, gizli.
Astıruv, f. Astırmak.
Asuv, (I.) is. Dağ geçidi, bel. 2. Devir, aşama.
Asuv, (II.) f. Yemek pişirmek, yemek hazırlamak, asmak.
Asuv, (III) f. Aşmak, dağı, geçidi geçmek, belli bir yaş geçmek, belli bir sayıyı geçmek. **Basının söz asırmaydı.** - Başından söz geçirmiyor.
Asuvlı, s. 1. Asılı. 2. Geçitli, bel ve geçit yeri olan.
Asuvsız, s. Asılı değil, geçitsiz.
Ashana, is. Aşhâne.
Asıguv, f. Acele etmek.
Asıgıs, Acele.
Asıgıstıq, is. Acelelik.
Asıq, is. Aşık.

Asıqtıruv, f. Acele ettirmek.

Asıl, s. Asıl, temiz, kıymetli. **Asıl tas.** - Kıymetli tas.

Asıldanuv, f. İyi cins damızlık getirerek hayvanların iyi cins hayvana dönüşmesini sağlamak.

Asıldıq, is. Kıymetlilik, özellik, iyilik.

Asılzade, is. Asılzâde, han, sultan ve bey soyundan olanlar.

Asıluv, f. Asılmak.

Asılı, f. Esası, doğrusu, asılı.

Asılıq, is. Din yolundan sapmak, âsîlik.

Asınuv, f. Takınmak. **Qaruv-caraq asınuv.** - Silahları takınarak.

Asıp - Sasuv, f. Şaşırmaq, acele etmek.

Asıp - Tasuv, f. Aşıp, taşmaq, çoğalmak, bollaşmaq.

Asır, f. Asır saluv: Koşmaq, gürültü yapmak, oynamak, eğlenmek.

Asıra, f. **Asıra silte:** Fazlaya gitmek, bol keseden atmak.

Asırandı, s. Yabani olmayan, alışık. 2. Evlatlık, besleme, başkasının çocuğunu evlat edinmek.

Asıratuv, f. Baktırmak, yardım ettirmek. **Calğız ulına, şal men kempirdi asıratıp otır.** - Yalnız oğluna -tek oğluna- yaşlı karı-kocayı baktırıyor.

Asırav, f. İnsana veya hayvana bakmak. **Tamaq asıradı.** - Yemeği buldu. **Asırap aldı.** - (Birisinin çocuğunu) evlatlığa almak.

At, (I.) is. At, kısırlaştırılmış erkek beygir. 2. Binilen veya arabaya çekilen bütün beygirler. **At adamın qanadı.** - At adamın kanadı. **At usfaş.** - Yeni doğmuş olan çocuğun oğlan olduğunu böyle kapalı şekilde de belirtirler.

At quyruğın kesti. - Bütün ilişkisini kesti. **At qoydı.** - İsim koydu. **At töbelindey.** - Atın alındaki beyaz kadar az. **At salıstılar.** - Yardım ettiler. **At üstü bir.** - Acele is. **At tonın ala qaştı.** - Hiç yaklaşmak istemedi, kaçtı. **Atqa miner.** - Elinden iş gelir.

At, (II.) is. Ad, nam, şeref, ünvan, isim.

Ata, is. 1. Baba. 2. Karı kocanın kayın babası. 3. Babaların babası. 4. İhtiyar dede. **Ata mura.** - Dededen kalma. **Ata cav.** - Ata düşmanı.

Ata - Ana, is. Ata-ana.

Ata - Baba, is. Ata soyu.

Ata - Ene, is. Kaynata, kaynana.

Ataq, is. İsim, nam, ünvan, derece, şeref.

Atalas, is. Ataları bir, kardeş, akraba.

Ataluv, f. Demek, atamak, adından bahsetmek.

Atalı, s. Örnek, terbiyeli. **Atalı söz.** - Örnek söz.

Atalıq, s. Babalık, büyüklük.

Atamzamanğı, Çok eski zamanki, geçmişteki.

Atan, is. Kısırlaştırılmış olan erkek deve.

Atandıruv, f. Adlandırmaq, bir isimle çağırılmasını sağlamak.

Atanuv, f. Bahsedilmek, ismi çağırılmak.

Ataştıruv, f. Söz kesmek, sözlü duruma gelmek, iki genci nişanlamak.

Ata - Tek, is. Bir kimsenin ata-babası, çıktığı kabilesi, soyu.

Atav, is. 1. Bir kimsenin veya bir şeyin adından bahsetmek. 2. Ad koymak. 3. Bir şeyi birisi için adamak, ayırmak. 4. Bilhassa belirtmek.

Atavkere, is. İnsanın ölümden evvel, hayatta son olarak yediğı yemek.

Atavlı, is. 1. Hepsli, tamamıyla. 2. Belli meşhur. **Karagandı Kazakistanın atavlı öndiris orındarının birli.** Karagandı Kazakistanın belli başlı üretim merkezlerinden biridir.

Atavsız, s. İsiminden bahsedilmemek, kâle alınmamak.

Atavız, is. Kerpeten.

Atbaqıl, is. Aşık atarak oynanan oyunun çeşidi.

Atbegi, is. Atın hangisinin iyi ve hangisinin iyi olmadığını anlayan kimse.

Atdorba, is. Ata yem yedirilen torba, at torbası.

Atcalman, is. Farenin bir çeşidi.

Atqaruv, f. Kendisine verilen işi yerine getirmek. **Atqaruv komiteti.** - İcra komitesi. İcra etmek.

Atqonaq, is. Bir nevi yabani bitkinin adı.

Atqoşı, is. Birisinin yanındaki atına bakacak olan yardımcısı, seyis.

Atquv, f. Bir şeyin yukarıya doğru fırlaması.

Atqulaq, is. Bir nevi ot çeşidinin ismi.

Atqıtuv, f. Bir şeyi fırlatmak.

Atqış, s. Atıcı, nişancı.

Atoy, f. Atoy saluv. - Yüksek ses çikarak hücüm etmek.

Atoylav, f. İlan etmek, meşale göstermek.

Atom, is. Atom.

Atrav, is. Etraf.

Atsoqıtı, At üstünde çok yol gitmekten dolayı hasıl olan yorgunluk.

Attay, s. Tam, ta kendisi. **Menin üyden sıqqanıma attay on kün boldı.** - Benim evden çikalı tam on gün oldu.

Attam, is. Bir adımlık yer. **Bir attam cerde.** - Bir adımlık yerde.

Attan, f. Attan sal. - Düşmana karşı hücumu çağırmaq, yardıma çağırmaq, tehlike olduğunu belirtmek.

Attandıruv, f. Atına binmesine yardım etmek.

2. (Misafir veya yolcu) yollamak, göndermek.

Attanı, is. Hareket, bir şeye başlamak.

Attas, is. Aynı adı taşımaları, iki kişinin isminin aynı olması, adaş.

Attatuv, f. Atlatmak (aldatmak değil), bir şeyin üzerinden atlatmak.

Attav, f. Atlamak.

Attı, s. Atlı olan, ata binen kimse, atlı.

Attılı, s. Atlı olan.

Attıruv, f. Attırmak.

At - Turman, is. Atın eğer takımı.

Atuv, f. Atmak, bir şeyi atmak, ok at-

mak, kurşun sıkmak. **Nasıbay attı.** - Çiçek attı. **Atıp sıqıtı.** - Fırlayarak çıktı. **Oqıtı közimen attı.** - Gözüyle sert baktı.

Atşabar, is. Eski zaman idarecilerinin sağa sola yolladığı kimse, ulak, haberci.

Atşı, is. Bir kimsenin bindiği veya arabaya çektiği ata bakan kimse, seyis.

Atı - Cöni, is. Bir kimsenin künyesi, kim olduğu hakkında bilgi.

Atız, is. Elle sulanan ekin ekilen yerin bir tarafı.

Ahtıuv, f. Bir şeyin fırlatılmasını sağlamak.

Ahtıuv, f. Fırlamak, kurşuna dizilmek, vurulmak.

Atırav, is. Etraf.

Atırav, is. Delta.

Atıs, is. Savaş. **Atış bolıptı.** - Karşılıklı ateş edilmiş.

Atıstruv, f. Savaştırmak.

Atısu, f. Savaşmak. 2. Birbirine düşman olmak.

Av, (I.) is. Balık tutacak ağı. 2. Engel.

Av, (II.) is. Şalvarın, pantolonun ağı.

Av, (III.) Çağırılma esnasında verilen cevap.

Ava, is. Hava.

Avan, is. Vaziyet, durum, hal.

Avğızuv, f. Göç ettirmek.

Avdan, is. Kaza. (kaymakamla idare edilen bölge.), civar, bölge.

Avdandıq, s. Kaymakamlık.

Avdarma, is. Tercüme, bir dilden diğer bir dile çevirme.

Avdartuv, f. Tercüme ettirmek.

Avdaruv, f. Bir şeyin altını üstüne getirmek, çevirmek, devirmek, kullatmak. **Ükımetti avdardı.** - Hükümeti devirdi.

Avdarıluv, f. Çevrilmek, devrilmek.

Avdarıspaq, is. At üzerindeki iki kişinin birbirini üt üzerinden düşürmeye çalışması.

Avdarıstruv, f. Karıştırmak.

Avdarısuv, f. Devirmeğe yardım et-

- mek, döndürmeğe, çevirmeğe yardım etmek.
- Av - cay, is.** Durum, vaziyet.
- Avcar, is.** Eskiden gelin gelen kızın yüzündeki örtüyü kaldırmak için söylenen ağıt.
- Avqat, is.** Yemek, gıda, zenginlik.
- Avqattandıröv, f.** Yemek yedirmek, kalkındırmak.
- Avqattanuv, f.** Zenginleşmek, bir şeyler yemek.
- Avqattı, s.** Durumu iyi, hali vakti yerinde, zengin.
- Avqatlıq, is.** Zenginlik.
- Avla, is.** Evin etrafı, etrafı kamış veya duvarla çevrilmiş yer.
- Avlağıraq, s.** Biraz uzak, ırak.
- Avlak, 1.** Uzak. 2. Yaklaşma. 3. Bölek, uzak, alâkası yok.
- Avlaqtanuv, f.** Uzaklaşmak.
- Avlaqtav, f.** Uzaklaştırmak.
- Avlanuv, f.** Avlanmak.
- Avlav, f.** Avlamak. 2. **Könil avlamaq.** - Gönül eğlendirmek.
- Avmaq, is.** Genişlik.
- Avmaqsız, s.** Dar, küçük.
- Avmaqtı, s.** Büyük, geniş.
- Avmalı, s.** Değişen, yüzen, sabit olmayan.
- Avmalı-Tökpeli, s.** Bir vaziyette durmayan, baki olmayan. **Avmalı-tökpeli dünye.** - Değişen, baki olmayan dünya.
- Avnav, f.** Tam aynısı olmak, hiç değişmemek, çok benzemek. 2. Sözü-nü bozmamak, şaşmamak.
- Avneser, s.** Deli, kaçıq, akr. yerinde olmayan kimse.
- Avmiyn, is.** Âmin.
- Avnaqşuv, f.** Yerinde doğru yatmamak, dönmek, kıpırdamak.
- Avnap-Qüvnäv, f.** İstirahat etmek, dinlenmek.
- Avnatuv, f.** Yattığı yerinden döndürmek, kıpırdatmak.
- Avnav, f.** Yerinde doğru yatmamak, bir sağına, bir soluna dönmek.
- Avruv, is.** Hastalanmak.
- Avruvli, s.** Hastalıklı.
- Avruvhana, is.** Hastahane.
- Avsar, s.** Cesur, delimsi.
- Avsarlıq, is.** Delilik, serserilik.
- Avsıl, is.** Sığır ve koyunun ağzından su akarak hastalanması.
- Avuv, f.** Bir tarafının kayması. 2. Belli bir miktarı aşmak. **Esi avuv** - Aklını kaybetmek. Tufumunu değıştirmek.
- Avhav.** Sığırı çağırma usulü. Sığır «av-hav» diye çağırılır.
- Avşı, i.** Ağ yapan balıkcı.
- Avşılıq, is.** Balıkçılık yapan kimse.
- Avız, is.** Ağız, insanın ağzı. 2. Evin veya başka bir şeyin girecek çıkacak yeri, kapak, kapı. 3. Geçidin giriş yeri. 4. Yaranın ağzı.
- Avızba-Avız, Karşı karşıya, yüz yüze** doğrudan doğruya.
- Avızdanuv, f.** Bebek veya yeni doğmuş hayvan yavrusu emmeye alışmak, emmeye başlamak.
- Avızdıq, is.** Binilen atın ağzına konulan demir, gem.
- Avızdıqsız, s.** 1. Gemsiz. 2. Akıl ve terbiye verilmemiş.
- Avızdıqtaluv, f.** Yöle getirilmek, akıl ve terbiye verilerek.
- Avızdıqtav, f.** Atın ağzına gem takmak, gemlemek, bir şeyi yasaklamak.
- Avızşa, Mülâhaza, izahat, sözlü açıklama, şifahi olarak anlatılmak.**
- Avıq-Avıq, Nâdir** olarak, bazı-bazı, bazen.
- Avıl, is.** Göçebelik devirdeki, bir kaç çadırdan meydana gelen topluluk. 2. Köy.
- Avıl-Aymaq, is.** Bir civârda, yakını oturan kimseler.
- Avıldas, is.** Evi bir köyde olan kimse, aynı köyden olan kimse.
- Avılnav, is.** Çarlık Rusya zamanındaki köy idarecilerinin ismi.
- Avışılav, f.** Köyü dolaşmak.
- Avır, s.** Ağır.
- Avırğış, s.** Çabuk hastalanan kimse.
- Avırılanuv, f.** Ağırlaşmak.
- Avırlatuv, f.** Ağırлатmak, zorlatmak.
- Avırlav, f.** 1. Yükü ağır bulmak. 2. Kilo almak, 3. Ağırına girmek, üzül-mek.

Avırlıq, is. Ağırılık.

Avırsınuv, f. Bir şeyi ayıp saymaq, ağırına gitmek.

Avırtpalıq, is. Zorluk, eziyyət, müşkilât.

Avırtuv, f. Acıtmak.

Avıruv, f. Hastalanmaq.

Avıruv, is. Hastalık.

Avıspalı, s. Vardiyalı, değışmeli, nöbetleşe.

Avıstıruv, f. Değıştirmek.

Avıstırıluv, f. Değıştirilmək.

Avıs-Tüvis, is. Alış-veriş, alaka, ilgi.

Avısuv, f. Değışmek.

Avıtquv, f. Sallanmaq, doğru yoldan sapmaq, kaymaq.

Avıttıqıç, s. Devamlı değışen kimsə, bir kararda durmayan kimsə, kararsız, rayından devamlı çıkan şey, dengesiz.

Ahmaq, s. Ahmak.

Aş, s. Aç, karnı aç, yemek yememiş.

Aşa, is. Bir kökten ayrı çıkan iki ağaç, çatal.

Aşa tuyaq. - Ayrı tırnak. (koyun, keçi gibi hayvanlarda.)

Aşan, s. Arık, zayıf.

Aşandav, f. Arıklamak, zayıflamak.

Aşalanuv, f. İkiye ayrılmak, çatallaşmaq.

Aşamay, is. Çocuğun ilk ata binmeye başladığı zaman kullandığı eğer.

Aşamaylı, s. Arkası, kalçası kalın.

Aşarsılıq is. Kıtlik.

Aş-Arıq is. Aç ve zayıf.

Aş-Çalanaş, is. Aç ve çıplak.

Aşköz, s. Ağgöz.

Aşközdik, s. Ağgözlülük.

Aşqaraqtanuv, f. Oburlanmaq.

Aşqaraqtıq, is. Oburluk.

Aşqızuv, f. Açtırmak.

Aşqıltım, s. Acımtırak.

Aşqıltımdav, s. Biraz acımtırak.

Aşqıs, is. Anahtar.

Aşna, is. Aşına, tanış, bildik.

Aşpa, is. Çekmece.

Aşpa-Calap, s. Aç-zayıf, yokluk içindeki kimse, fakir.

Aşlıq, is. Açlık.

Aştıruv, f. Açtırmak.

Aşuv, (I.) f. Açmaq. 2. Sinirlenmək.

Aşuv şaqırdı. - Sinirlendi.

Aşuv, (II.) f. Bir şeyin tadının ekşimesi, ekşimək.

Aşuvdas, is. Beyaz renkli kimyevi madde.

Aşuvlandıruv, f. Sinirlendirmək, kızdırmək.

Aşuvlanuv, f. Sinirlenmək, kızmaq.

Aşuvlanşaq, s. Sinirli, kızgın.

Aşuvlanşaqtıq, sinirlilik, kızgınlıq.

Aşuvlənısv, f. Sinirlenmək, iki tarafın birdən sinirlenmesi.

Aşuvşan, f. Sinirli, kızgın.

Aşığuv, f. Acıkmak, karnı acıkmak.

Aşığıraq, s. Açık, aşikâr, daha açık, biraz daha aydın.

Aşıq, s. Açık, kapalı olmayan, boş.

Aşıqtan-Aşıq, s. Gizli değıl, açıqlanaraq, açıqtan açığa.

Aşıq-Tesik, s. Karma karışık, hiç intizamızsız.

Aşıqtıq, is. Açıklık, kapalı bir kimsə değıl.

Aşıqtıruv, f. Acıktırmak.

Aşılmalı, s. Açılıp kapanan.

Aşıluv, f. Açılmak.

Aşındıruv, f. Bıktırmak, usandırmak, aşındırmak.

Aşınuv, f. Bıkmak, usanmaq, sinirlenmək, kızmaq.

Aşırqantuv, f. Ekşi bir şeyi tattırmak.

Aşırkanuv, f. Ekşi tatmaq.

Aşıttıq, is. Maya, ekmeq mayası vs.

Aşıttuv, f. Ekşitmək.

Aşı, s. Acı.

Ayuv, is. Ayı.

Aya, is. Kuytu, geniş, yüksek.

Ayday, s. Ufacık.

Ayaz, is. Ayaz.

Ayaq, (I.) is. Ayak.

Ayaq, (II.) is. Ağaçtan yapılan bardak, tabak,

Ayaqqı, s. Sonuncu, nihâyetdeki.

Ayaqsuv, s. Neticesiz kalmak.

Ayaqsız, s. Ayaksız, ayağı yok. 2. Bir şeyin neticesiz kalması.

Ayaq-Tabaq, is. Yemek konacak nesne, tabak, bardak vs.

Ayaqталuv, f. Sonuna gelmek, bitmek.

Ayaqtandıruv, f. Yürümeye alışması-
nı sağlamak, yürümeyi öğrenmesi-
ni beklemek. **Mal ayaqtansın.** - Ye-
ni doğmuş olan hayvan yavruları
yürümeye alışsın.

Ayaqtanuv, f. Yürümeye alışmak, yü-
rüyebilecek duruma gelmek.

Ayaqталuv, f. Sonunu getirmek, bitir-
mek.

Ayaqtav, f. Bitirmek.

Ayal Etüv, f. İstirahat etmek, nefes al-
mak, bir yerde biraz oyalanmak, mo-
la vermek.

Ayalav, f. Bir şeyi özel olarak koro-
mak, sevmek.

Ayaldatuv, f. Bekletmek, oyalandır-
mak.

Ayaldav, f. Oyalanmak, biraz durmak.

Ayan, s. Ayan, aydınlık, belli, malum.

Ayan beruv. - Rüyasında ruhların
bir şey hakkında bilgi vermesi.

Ayanuv, f. Bir kimse kendisini bir şe-
ye tamamiyle vermemek, kendisini
korumak, yorulmamaya çalışmak.

Ayanış, s. Üzüntü, kaygı. **Avır çağday-
ğa duvşarlasuyına ayanış bildirdi.** -
Ağır vaziyete düşer olmasına üzüldü.

Ayan, is. Hayvanın ve insanın koşma-
dan yavaş yürümesi.

Ayandav, f. Yavaşça yürümek.

Ayankes, s. Tembel, yorulmak isteme-
yen.

Ayanşıl, s. «Ayan» yürüyüşünü iyi bi-
len at.

Ayar, s. Ayyar, sevimsiz, aldatıcı.

Ayat, is. Kuranın ayeti, ayet.

Ayav, f. Birisine acımak. 2. Bir şeyi
birisine vermeye kıyamamak.

Ayavlı, s. Sevgili, saygılı, kıymetli.

Ayavsız, s. Gereksiz, lüzumsuz, kıy-
metsiz.

Avlav, f. Ah. ah demek, ahlaklamak.

Â

Â. Sevinci veya üzüntüyü bildirme belirtisi. **Âdegenşe.** - Hemen, birden, tez. **Â degenşe biz keldik.** - Â deyinçeye kadar biz geldik. **Â degende.** - İlk olarak.

Âbden. Hepten, tamamıyla. **Ol isten âbden ümit üzdüm.** - O işten tamamıyla ümidi kestim.

Âbdire, is. Çeşitli ev eşyalarını koyacak büyük sandık.

Âbes, s. Abes, ayıp, yakışsız.

Âbestik, is. Abeslik, yakışsızlık, eksiklik, yanlışlık.

Âbcılan, is. Su yılanı.

Âbel, is. Atın eğer takımı, takım taklavat, koşum.

Âbeldev, f. Eğer takımını hazırlamak ve güzelleştirmek.

Âbüyir, is. Abuyır, namus, şan, şeref.

Âbicer, s. Acele, telâş.

Âbigerlenüv, f. Telâşlanmak, acele etmek.

Âbigelrev. Telâşlandırmak, acele ettirmek, angaryaya sokmak.

Âbilet. Âbilet basuv - Gaflet basmak.

Âddi, is. İmkân, hal, vaziyet.

Âdebi, s. Edebi.

Âdebiyet, is. Edebiyat.

Âdebiyetşi, is. Edebiyatçı.

Âdeyi. Mahsus, kasten, maksatlı, bilerek.

Âdemî, s. Güzel, yakışıklı.

Âdemilenüv, f. Güzelleşmek, yakışıklı olmak, süslü olmak.

Âdemilev, f. Güzelleştirmek, yakışıklı yapmak, süslemek.

Âdemilik, is. Güzellik, yakışıklılık, süslülük.

Âdep, is. Edep, terbiye, haya, utanmak.

Âdepki. Evvelki, önceki.

Âdepsiz, s. Edepsiz, terbiyesiz, hayasız.

Âdepti, s. Terbiyeli, edepli, saygılı.

Âdeptilik, is. Terbiyelilik, edeplilik.

Âdet, is. Adet, usûl, görenek, töre, an'âne.

Âdet-Gurıp, is. Âdet, örf, gelenek, görenek.

Âdette. Usûle göre, göreneğe göre, geleneğe göre.

Âdettendirüv. Âdet ettirmek, alıştırmak, öğretmek.

Âdettenüv, f. Âdet edinmek, alışmak, öğrenmek.

Âdil, s. Âdil, adaletli.

Âdildik, is. Adaletlilik, doğruluk, hak yemezlik.

Âdilet, is. Adalet.

Âdiletsiz, s. Adaletsiz.

Âdiletli, s. Adaletli.

Âdiletşil, s. Adaleti seven, adaleti tutan kimse.

Âdilşilik, is. Doğruluk, adaletlilik.

Âdip, is. Pervaz, dikiş dikerken kulanılan usûl.

Âdiptetüv, f. Pervazlattırmak.

Âdiptev, f. Pervazlamak.

Âdis, is. Taktik, çare, usûl, yol, kurnazlık.

Âdisqoy, s. Taktikçi, yol ve çare bulan.

Âdistî, s. Hilekâr, âsî.

Âcuvaşıl, f. Nüktedan, şakacı. çare kullanan kimse.

Âceptâvir. Oldukça güzel, oldukça iyi.

Âcet, f. Gerek, işe yaramak, nacet.
Âcuva, is. Şaka, dalga geçmek.
Âcuvaşıl, f. Nüktedan, şakacı.
Âcim, is. İnsanın alınına ve yüzünde yaş ilerleyince peyda olan çizgi.
Âcimdenöv, f. Yaş ilerledikçe yüzün ve alının kıvrımına başlaması.
Âcimdi, s. Yüzü yaşlılık dolayısıyla kıvrılmış kimse.
Âz, s. Aziz. **Onun nesin âz tutasın.** - Onu ne diye aziz görüyorsun, sayıyorsun.
Âzâzil, is. Şeytan.
Âzer. Zor, nihâyet. **Âzer cettim.** - Zor gelebildim. **Âzer ülgendi.** - Nihayet yetişebildi.
Âziz. Aziz.
Âzil, is. Şaka, takılmak, nükte.
Âzildesöv, f. Şakalaşmak, birbirine takılmak, nükte yapmak.
Âzildev, f. Şaka etmek, takılmak.
Âzilqoy, s. Şakacı, nüktedan.
Âzilşil, s. Âzilqoy.
Âzir, s. Hazır.
Âzirge. Şimdilik.
Âzireyil, is. Azrail.
Âzireyildey, s. Azrail gibi.
Âzirlenöv, f. Hazırlanmak.
Âzirlev, f. Hazırlamak.
Âzirlik, is. Hazırlık.
Âzirşe. Şimdilik.
Âzirinşe. (Âzirşe-âzirge) şimdilik.
Ây. Sevinç veya üzüntü belirtisi.
Âygi, s. Belli, mâlûm.
Âygilenöv, f. Belli edilmek, ilân edilmek.
Âygilev, f. Belli etmek, ilân etmek.
Âygili, s. Âygi, belli, mâlûm, tanıklı, meşhur.
Âydik, s. Büyük, iri, dev.
Âyel, is. Hanım, bayan, zevce.
Âyeldik, is. Hanımlık, dişilik, zevcelik.
Âynek, is. Cam, ayna.
Âyit. Hayvanlara seslenilirken kullanılan söz.
Âytevir. Nihâyet, zorla. **Âytevir aytqanıım keldi.** - Nihâyet dediğim oldu.

Âytkenmen. Söylense de ...**Âytkenimen kemedi.** - ...Öyle olsa bile gelmedi.
Âytpegende. Öyle olmamış olsaydı.
Âytşuv. Hayvanları sürerken kullanılır.
Âytpese. Yoksa. **Onı ber. Âytpese sındıram dedi bala.** - Onu ver. Yoksa, kırarım dedi çocuk.
Ây-tüy. Ây-tüy coq - Hiç bir şey demeden, ses çıkarmadan.
Âytsede. Öyle olsa bile.
Ây-şây. Ây şâyğa qaramadı. - «Ay-şey» demeye bırakmadan.
Âk, (I.) is. Ak balçık, ak toprak.
Âk, (II.) Hoh. (Öküzleri sürerken «âk-ök» denir.
Âke, is. Baba.
Âkey-Ükey, s. İyi geçinen, araları iyi.
Âkelöv, f. Getirmek, yetiştirmek.
Âkeldik, is. Getirdik.
Âkelik, s. Babalık, babaya has özellik.
Âkelisöv, f. Getirilmesine yardım etmek.
Âketöv, f. Götürmek, uzaklaştırmak.
Âke-Şeşe, is. Anne-baba.
Âkki, s. Görmüş geçirmiş; tecrübeli.
Âkpe, is. Abla.
Âkim, is. Hakim, idareci, yönetici.
Âkimdik, is. Hakimlik, idarecilik, kuvvetlilik, baskınlık.
Âkimsöv, f. Güçlü olduğunu, kuvvetli olduğunu belirtmek.
Âkimşili, Âkimşilik orındarı : İdarî makamlar.
Âl-Savqat, is. Hal, vaziyet, durum.
Âllette. Elbette.
Âlgi. Deminki.
Âlde. Yine de, gene de.
Âldebir. Arada bir, bazı bazı, ara sıra, bazı kere, bazen.
Âldekim. Bazı kimseler.
Âldeqayda, (I.) Çoktan.
Âldeqayda (II.) Nereye, uzaklara.
Âldeqaydan. Nereden. **Âldeqaydan keldi.** - Yine nereden geldi.
Âldeqalay. Nasıl, aniden, birden bire.
Âldeqaşan. Çoktan. **Ol âldeqaşan ketti.** - O çoktan gitti.
Âlden. Birazdan.

Âldenege. Bir şeye, belirsiz bir şeye.
Âldenege aşuvlandı. - Niye sinirlendi.
Âldendirüv. Kuvvetlendirmek, biraz güçlendirmek.
Âldeneşe. Bir kaç defa.
Âldenüv, f. Kuvvetlenmek, toparlanmak.
Âldiy. Ninni, çocuğa söylenen ninni, annenin çocuğuna söyledini ninni.
Âldiyev, f. Çocuğu sallamak, ninni söylemek, ağılatmamak.
Âldi, s. Kuvvetli, hali vakti yerinde, güçlü, halli.
Âley. Âley bolsın. - Dediğın olsun, öyle olsun, uğur ola.
Âlek, is. 1. Helâk. 2. Telâş, uğraş.
Âlektenüv, f. Uğraşmak, boşuna gayret etmek.
Âlektev, f. Uğraştırmak.
Âlem-Tapırırq. Karma karışık, intizamsız.
Âlem, is. Âlem.
Âlemiştev, f. Süslemek, güzelleştirmek.
Âlevmet, is. Halk, cemiyet, toplum.
Âlevmettik, is. İctimâ, sosyal.
Âlcuvaz, s. İp ince, kuvvetsiz, âciz.
Âlpenşek, is. Salıncak.
Âlpet, is. Kılık kıyafet, görünüş. **Söz âlpeti.** - Sözün gidışı.
Âlpeştetüv, f. Bilhassa korutmak, dikkat ettirmek, saydırmak.
Âlpeştev, f. Saymak, hürmet, etmek, şımartmak.
Âlsiz, s. Güçsüz, kuvvetsiz, gayretsiz, halsiz. 2. Fakir, hâli vakti yerinde değil.
Âlsizdik, is. Güçsüzlük, kuvvetsizlik, gayretsizlik, hâlsizlik.
Âlsin-Âlsin. Devamlı olarak, arayla.
Âlsin-Âli. Bk; Âlsin-âlsin.
Âlsirev, f. Kuvveti azalmak, yorulmak, halsizleşmek.
Âltek-Tâltek, s. Zar zor yürümeye çalışmak, yeni yeni yürümeye alışmak, abalamak.
Âlvetti, s. Güçlü, kuvvetli, gayretli.
Âli. Henüz, şimdiye kadar.
Âlip, is. Elif, Arapça «A» harfi.

Âlip-Biy, is. A-B. Elif-be.
Âlippe, is. Alfabe.
Âlptey, s. Elif harfi gibi ip-ince.
Âm. Hem.
Âmân. Hemen.
Âmbe, Hep de.
Âmenger, is. Kocası veya nişanlısı ölen hanımın ölen kocasının yerine evlenmesi gereken kocasının akrabası. 2. Evlenmesi gerek olan akrabasının hanımı veya nişanlısı.
Âmiyan, is. Âmin.
Âmiyan, is. Para veya ufak tefek şeyler konması gereken kutu.
Âmpey, s. Tanıdık, bildik, sırdaş.
Âmir, is. Emir, buyruk.
Ân, is. Şarkı, saz, melodi.
Ândetüv, f. Şarkı söylemek, ses çıkarmak, melodi çalmak.
Âne. Ta, işte, orada.
Ânevgüni. Geçende.
Ânevgi, is. Geçendeki.
Ânqumar, s. Şarkı ve melodiyi seven kimse.
Ântek. Belki, biraz.
Ânşeyin: 1. Sanki. 2. Boş, bedava, karlıksız.
Ânşi, s. Güzel şarkı söyleyen kimse.
Âne-Mine. 1. Orada-burada diye savsaklamak. 2. Hemen. **Âne-mine degenşe, közdi aşip cumgânşa.** - Orada burada diyene kadar, gözünü açıp kapayana kadar.
Ângelek, is. Kavunun erken olan çeşidi. 2. **Ângelek oynatuv.** - Döndürmek.
Ângüdik, s. Ne söylediğinin farkında olmayan, ne yaptığını bilmeyen.
Ângi, is. Eşeğin erkeği. 2. Eşek gibi bağırın, kaide nizâm bilmeyen adam.
Ângilenüv, f. Dikkatsizlik etmek, salaklık etmek, serserilik etmek.
Ângilik, is. Dikkatsizlik, salaklık, serserilik.
Ângirlev, Boşuna konuşmak, mânâsız konuşmak, saçmalamak.
Ântayaq, Ângirleyaq oynatuv, - Eziyet etmek, öldürdüğü için hiç ceza ödememek.

Ânki-Tânkî, Rahatını kaçırdı, başını döndürdü.

Ângime, is. Hikâye.

Ângimelesüv, f. Sohbet etmek.

Ângimelev, f. Hikâye etmek, anlatmak.

Ângimeşi, is. Hikâyeci, sohbeti seven, hoşsohbet.

Âp-Âdemi, s. Oldukça güzel, çok güzel.

Âperüv, f. Bir şeyi alıvermek.

Âperilüv, f. Alıverilmek.

Âbcılan, is. Bk; Abcılan.

Âpiyin, is. Afyon.

Âpke, is. Abla.

Âpsatte. Hemen.

Âpter-Tâpter. Karma karışık, düzensiz.

Âptiyek, is. Kuran'ın kısa sureleri, âyetleri.

Âraluvan, s. Çeşitli, türlü.

Ârdâyim. Her zaman, daima.

Âredik, s. Bazan, seyrek, ara sıra.

Âredikte. Arada bir, arada sırada.

Âreket, is. Hareket.

Ârekettenüv, f. Hareketlenmek.

Âren. Zorla.

Ârcaqtı, s. Her taraflı, etraflıca.

Âriyne. Pekâlâ, elbette, tabîi.

Ârkez. Her zaman, her vakit.

Ârkelki. Her türlü.

Ârkim. Herkes, herkim.

Ârçaydan. Nereden olursa, her nereden.

Ârçaysısı. Her birisi.

Ârçaşan. Devamlı, her zaman.

Ârçıylı, s. Çeşit çeşit.

Ârlenüv. Biraz güçlenmek, kuvvetlenmek, halsiz durmamak, hareketli olmaya çalışmak.

Ârli-Berli. Oraya-buraya, ileri-geri.

Ârmân. Âri, uzak.

Ârne. Her ne, ne olursa.

Ârnârse, is. Her şey.

Âtrap, is. Etraf.

Ârtürlü. Her türlü.

Âri, (I.) Uzak, öte (yaklaşmal)

Âri, (II.) Hem, yine de, ve.

Âri-Beri. Öteye-beriyeye.

Ârip, is. Harf.

Âriptes, is. Meslektaş, aynı meslekten olan. 2. Karşılıklı ağıt söyleyen

iki kişiye birbirinin «âriptesî» denir.

Âri-Sâri. Belirsiz, sallantıda.

Âsem, s. Güzel, süslü, gösterişli, görkemli.

Âsemdenüv, f. Güzelleşmek, süslenmek.

Âsemdev, f. Süslemek, güzelleştirmek.

Âsemqoy, s. Süsü seven, süslü.

Âsempaz, s. Süslü, güzellik meraklısı.

Âser, is. Tesir.

Âserli, s. Tesirli.

Âsker, is. Asker.

Âspettev, f. Ehemmiyet vermek, saymak, değer vermek.

Âste. Hiç bir zaman, aslâ.

Âstesilik, is. Şeytanlık.

Âstesilev, f. Birisinin arasına girerek bozmak, bir şeyden caydırmak.

Âsire, Aşırı.

Âsirelev, f. Abartmak, bir şeyi olduğundan fazla göstermek, mübalağa etmek.

Âsirese, Bilhassa, özellikle.

Âteş, is. Horoz.

Âtkenşek, is. Salırcak.

Âttegenay! Keşke, insanın bir şeye pişman olduğu zaman söylediği söz. **Âttegenay ayıtpasa edim**. - Keşke şöylemeseydim.

Âtten. Arzu, dilek belirtisi. **Âtten elimiz bir azat bolsa!** - Ah vatanımız bir kurtulsa!

Âv. Birisi çağırıldığı zaman cevap olarak verilen ses.

Âvdem. **Âvdem cer**. - Yakın yer, şurası.

Âvdemde. Hemencik.

Âve, is. Hava, gök.

Âvez, is. Avaz, ses.

Âveyî, s. Havâî, pek şuurlu olmayan, serserimsi.

Âveli. Evvela, ilk önce.

Âvelgi. Birinci olan, evvelki.

Âvelde. Daha evvel.

Âvelden. Evvelden, önceden.

Âveletüv, f. Yukarıya fırlatmak, havalandırmak.

Âvelev, f. Havaya yükselmek, havalandırmak.

Âveli. Öyle ise.

Âven, is. Ses, melodi.

Âvendetüv, f. Bir şarkıya veya melo-
diye başlamak.

Âvendev f. Langır-lungur konuşmak.

Âves, s. Heves.

Âvesqoy, s. Hevesli.

Âvestendirüv. Heveslendirmek.

Âvestenüv, f. Heveslenmek.

Âvke, is. Damağın alt tarafı, boğazın
alt kesimi.

Âvkim-Âvkim. Sığırları çağırmakta
kullanılan söz.

Âvlet, is. Evlât.

Âvliye, is. Evliya.

Âvligüv, f. Bir şeye heveslenmek,
yapmaya çalışmak.

Âvmeser, s. Deli, serseri.

Âvip. Bir şeyi kaldırıırken «âvip-âvip»
derler.

Âvpildek, is. Bir kuş çeşidi. Botaurus
siellaris.

Âvpildev, f. Âvpildek kuşunun «âvip-
âvip» diye ses çıkarması.

Âvpirim. Zorla, nihâyet.

Âvre, is. Neticesiz iş, angarya.

Âvrelenüv, f. Boşuna yorulmak.

Âvrelev, f. Boşuna yormak, eziyet ver-
mek.

Âvre-Sarsan. (...boluv) : Ne yapıp ne
yapmayacağını bilemeden, bir şeye
karar vermeden sallanmak.

Âvreşilik, is. Boşuna uğraşmak, ezi-
yet.

Âvsele. Âvselesin körmek. - Vaziyeti-
ni anlamak, kendi durumunun far-
kına varabilmek.

Âşeyin. Bk; Anşeyin. Hiç, pek mühim
bir şey yok.

Âşekey, s. Süs, dekor.

Âşekeylev, f. Süslemek, dekor etmek.

Âşekeyli, s. Süslü, dekorlu.

Âşkere, s. Aşikâr, açık, gizli değil.

Âşkerelenüv, f. Açıklanmak.

B

- Ba.** Sözü'n, cümle'nin sonuna getiren soru kelimesi. **Ayttınba?** - Söyledin mi? **Kaldın ba?** - Kaldın mı? **Suradın ba?** - Sordun mu? **Bildin be?** - Bildin mi? vs.
- Bab, is.** Kitabın bölümü.
- Baba, is.** Babanın babası. **Âkenin-âkesi.** Büyük baba, dede.
- Babay, is.** Yaşı büyük, ihtiyar adam, saygı değer kimse. **Babay** yaşı büyüğe saygı belirtisi olarak söylenir.
- Bağa, is.** Fiyat, paha, kıymet, değer.
- Bağalanuv, f.** Fiyatlanmak, fiyatı artırmak, kıymetlenmek.
- Bağalav, f.** Bir şeye fiyat tayin etmek, bir şeyin kıymetini bilmek.
- Bağalı, s.** Kıymetli, fiyatlı, pahalı.
- Bağalılıq, is.** Kıymetlilik, pahalılık, fiyatın yüksekliği.
- Bağan, is.** Direk.
- Bağana, is.** Bk. Bağan.
- Bağar, is.** Güdülmesi gereken davar. **Bağatın mal.** - Güdülecek hayvan.
- Bağasız, s.** Kıymetsiz, kıymeti az, fiyatı düşük.
- Bağban, is.** Bağ-bahçeye bakan kimse.
- Bağdar, is.** Yön, istikâmet.
- Bağdarlatuv, f.** Dikkatli olmasını sağlamak, yön vermek, bir kimseye önce işin mahiyetini öğrenmesini temin etmek.
- Bağdarlav, f.** Dikkatli olmak, sağa sola bakmak, meseleyi anlamaya çalışmak.
- Bağdarsız, s.** Dikkatsiz, hiç bir şeyden haberi olmayan.

- Bağcıytuv, f.** Gözlerini bir tarafa dikirmek.
- Bağcıyuv, f.** Gözü bir tarafa dikmek.
- Bağzı, s.** Bazı.
- Bağzıbirev, s.** Bazı kimse, Bkz; **Keybirev.**
- Bağlan, is.** 1. Erken doğmuş semiz kuzu. 2. Saygı değer, ileri gelmiş, dört başı mamur kimse.
- Bağur, f.** 1. (Hayvanı) gütmek. 2. Terbiye etmek, büyötmek. 3. Bakmak, dikkat etmek. 4. Gayret etmek, bir şey becermeye çalışmak.
- Bağusvız, s.** Bakımsız, terbiyesiz.
- Bağım, is.** Bakım.
- Bağındıruv, f.** İtaat ettirmek.
- Bağınuv, f.** İtaat etmek.
- Bağınınıqı, s.** İtaatkâr, bağlı.
- Bağınıştı, s.** Muhtaç, birisinin emri altında.
- Bağınıştılıq, is.** İtaatlilik, birisinin emri altında olmak.
- Bağıp-Qağuv, f.** Hürmet etmek, saymak, bakmak, dikkat etmek.
- Bağıstan, is.** Bağ-bahçesi bol güzel memleket.
- Bağıt, is.** Yön, istikâmet.
- Bağıttav, f.** Yön tutmak, doğru yol göstermek, bir istikâmeti göstermek.
- Bağış.** Bağış etüv - Bir şey, bir fikir, ve ölkü için canını feda etmek.
- Bağıştav, f.** Bağışlamak, bağışta bulunmak.
- Badaluv, f.** Bir şeyi, bir emri yerine getirmemiş olan kimseye söylenen beddua, küfür ve azarlama. **(Badalıp qal)**

Badam, is. Badem.

Badana, is. 1. Patates gibi bir sebze.
2. Savaşçıların giydiği zırh.

Badanaday, s. Göze birden çarpan
(herhangi bir şey.)

Badıraq, s. Gözleri büyük ve dışına
doğru fırlamış. **Badıraq köz.** - Pat-
lak göz.

Badırayuv, f. Gözünü dikerek sert bak-
mak. 2. Görünüp durmak.

Bac, (I.) is. 1. Gümrük, bir memle-
ketten diğer bir memlekete girer-
ken alınan gümrük vergisi.

Bac, (II.) f. Aniden bağırarak, birden
yüksek sesle bağırarak, ağlamak.

Baca, is. Bacanak.

Bacaylav, f. Acele etmeden tetkik et-
mek, acele etmeden yerleştirmek.

Bacalaqtav, f. Kendisini veya başka-
sını korumak için yaygara yapmak,
olur olmaz konuşmak, bağırarak. 2.
Köpeğin ısrarla havlaması.

Bac-Bac, f. Bac-bac etüv: Bar-bar ba-
ğırarak.

Bacıl, is. Aniden bir kaç defa tekrar
edilen iş.

Bacıldattırov, f. Bağirttirmek.

Bacıldatuv, f. Bağirtmek.

Bacıldav, f. Bağırarak, gürütlü yap-
mak.

Bacıraytuv, f. Sert baktırmak.

Bacıran Etüv, f. Sert bakarak azarla-
mak.

Bacırayuv, f. Sert sert bakmak. dik
bakmak.

Baz, (I.) Baz birev: 1. Bazı kimse. 2.

Baz keşti. - Vazgeçti.

Baz, (II.) is. Depo.

Bazar, is. Pazar, alım satım yeri.

Bazarlatuv, f. Pazarlattırmak.

Bazarlav, f. Pazarlamak.

Bazarlı, f. 1. «Bazarın» yani satışın
olacağı gün. 2. İyi satış yapması
mümkün. **Bazarlı mal boluvı müm-
kün.** - Pazarlı mal olması mümkün.

Bazarlıq, is. Çarşıdan gelen bir kim-
senin, çarşıya gitmeyene getirdiği
hediye.

Bazarşı, is. Çarşıya giderek alış-veriş
yapan kimse.

Bazdanuv, f. Bir şeyin içinin veya ara-
sının havasızlıktan kokmaya, yeşil-
lenmeye yüz tutması, küflenmesi,
bazlanması.

Bazına, is. Naz. Birbirini seven, ara-
ları iyi kimselerin birbirine yaptık-
ları naz.)

Bay, is. Zengin.

Bay-Bay, ü. Vay vay. (Bir şeye üzü-
lme esnasında çıkarılan ses.)

Baybaylatuv, f. Üzmek, rencide etmek.

Baybaylav, f. Üzülme, pişman olmak.

Baybaysıl, s. Evhamcı, çabuk üzülen
kimse.

Baybalam, is. Karşı iddia, bu maksat-
la yapılan gürültü.

Bay-Batşa, is. Bay ve paşa (Zengin
ve padişah).

Bayğazi, is. Yeni elbise için verilen
hediye. Yardımlaşmak.

Bayğus, s. Çaresiz, bahtsız, fakir
kimse.

Bayğız, is. Baykuş.

Bayqaluv, f. Birisi tarafından fark edil-
mek, bilinmek.

Bayqatuv, f. Dikkat ettirmek, takip et-
tirmek.

Bayqav, (I.) f. Dikkat etmek, bak-
mak, takip etmek.

Bayqav, (II.) is. Gözcü.

Bayqavsızda, z. Aniden.

Bayqavşı, is. Gözcü, takip eden.

Bayquş, is. Baykuş.

Baylam, is. Dügüm, çözüm. **Bir bay-
lamğa kelüv gerek.** - Bir çözüme
gelmek gerekir. **Ciptin baylamı.** -
İpin düğümü.

Baylanuv, f. Bağlanmak.

Baylanış, is. Ulaştırma, bağlantı, ilişki.

Baylanış Ministeri. - Ulaştırma Bakanı.

Baylanışsız, s. Bağlantısız, birbirine
uygun olmayan, aralarında ilgi ol-
mayan bir şey.

Baylanıştı, s. İlgili, ulaşım, bağlı. **Oı
oğan baylanıştı.** - O ona bağlı.

Baylanıştırov, f. Bir şeyi bir şeyle il-
gilendirmek, bağdaştırmak.

Baylanışqış, s. Herkesle münakaşa
eden, herkesten ve herşeyden nem
kapan kimse.

Baylap-Matav, s. 1. Bağlamak, 2. Pe-kiştirmek, 3. Keyfine bırakmamak, bağımlı olmak.

Baylastıruv, f. Bağlanmasına yardım ettirmek.

Baylasuv, f. Bağlamasına yardım etmek.

Baylattıruv, f. Bağlattirmek.

Baylatuv, f. Bağlatmak.

Baylav, f. Bağlamak, ip, halat v.s. gibi iki şeyi birbirine bağlamak. 2. Av-cının atını veya avını başkasına hürmet amacıyla sunması. 3. Neticeye varmak. **Bas bayladı**. Ölümüne boyun eğdi. Ölümüne başını koydu. **Bel bayladı**. Tevekkül etti, gayret etti. **Cipsiz baylandı**. İpsiz bağlandı. **Köz bayladı**. Göz bağladı, **Til bayladı**. Dil bağladı.

Baylavlı, s. 1. Bağlı, bağlanmış olan. 2. Gönlü, akli bağlı, güvenilir.

Baylavsız, s. Bağısız.

Baylıq, s. Zenginlik. 2. Baht, sevinç, sağlık.

Bay-Mırza, is. Zengin ve oğulları.

Baypaq, is. Yünden ve keçeden yapılan çorap. 2. Mes.

Baypandav, f. İki tarafına sallanarak çabuk çabuk yürümek.

Bayraq, is. Bayrak, tuğ.

Baysal, is. Rahatlık, bolluk, ağırbaşlılık. **Köştin baysal tapqanı orayğa barganı**. - Göçün baysal olması bol otlu yere vararak konaklamasıdır.

Baysaldanuv, f. Acele etmeden, yavaş, sabırlı olarak yapmak.

Baysaldı, s. Sabırlı, gayretli, sözünde, hareketlerinde vefalı; ağırbaşlı.

Baysaldılıq, is. Sabırlılık, gayretlilik, ağırbaşlılık.

Baysımaq, s. Yeni zengin olan, zenginliğe yakın olan.

Baysınuv, f. Zengin görünmek.

Baytaq, s. Çok büyük, çok geniş. **Kazakistan baytaq memleket**. - Kazakistan çok büyük- geniş memleket.

Baytal, is. İki üç yaşındaki dişi at, kısrak.

Bayterek, is. Büyük uzun çınar. 2. Dayanak, güven veren nesne. 3. Sağ-

lam, dayanıklı.

Bayşeşek, is. Tulifa Biebersteiniana. Kar çiçeği.

Bayşeşektey, s. 1. Bayşeşek gibi. 2. Bayşeşek çiçeği gibi birden süratle büyümek.

Bayız, is. Tahammül, sabır.

Bayızdamav, f. Tahammül etmemek, sabırsızlanmak.

Bayım, f: **Bayımına baruv**. - Bir işe azim ve ısrarla girişmek, farkına varmak.

Bayımdav, f. Farkına varmak, anlamak, düşünmek.

Bayımdı, s. Huyu, tutumu çok sabırlı, anlayışlı.

Bayımdılıq, is. Sabırlılık, ağırbaşlılık, anlayışlılık.

Bayıptav, f. Etrafı kontrol edip esasına varmak.

Bayıptı, s. Acele etmeyen, ağırbaşlı.

Bayırgı, s. Önce, evvelce.

Bayıttıruv, f. (birini) Zenginleştirmek.

Bayıtuv, f. (birini) Zenginleştirme.

Bak, is. Su ve benzeri sıvı konulan kap.

Bakaliya, is. Bakkaliye.

Baklacan, is. Patlıcan.

Bakalşı, is. Ufak tefek satışlar yapan kişi.

Baq (I.) is. Bağ, bağ-bahçe. **Baqqa baramaz**. - Bağa gideceğiz.

Baq, (II.) is. Baht. **Baqıttı adam**. - Bahtlı adam.

Baq, is. Kurbağa.

Baqay, is. Ayağın parmakları.

Baqayqurt, is. Hayvanların ayak parmaklarının arasında olan kurtlar.

Baqayşıq, is. Ayak parmaklarının kemikleri. **Baqayşığına deyn qaruvlanğan**. - Ayak parmaklarına kadar silahlanmış.

Baqal, is. Kısa boylu kimse.

Baqaltaq, s. Bk. Baqal.

Baqalşaq, is. Ufak tefek bir şeyler alarak satan kimse.

Baqalşaq, is. Bkz. Bakayşak.

Bakteriyolog, is. Bakteriyolog.

Bakteryologiya, is. Bakteriyoloji.

Bakteriya, is. Bakteri.

Baqanday, s. İri, dev gibi, sayı itibarıyla de bol.

Baqanşa, is. Küçük payanda.

Baqas, s. Kiskanç.

Baqastıq is. Çekememezlik, kiskançlık.

Baq-Baq, f. Baq-baq etüv: «Bak bak» diye ses çıkarmak.

Baqıy, Baki.

Baqqızuv, f. Baktırmak.

Baqpalav, f. Yavaş takip etmek.

Baqısı, is. Bahşi, kam.

Baqısı-Balger, is. Bahşi, falcı.

Baqsız, s. Bahtsız.

Baqsilıq, is. İlaç ve hastayla uğraşma.

Baqtalas, s. Rakip.

Baqtalasuv, f. Çekememezlik, kiskanmak, rekabet etmek.

Baqtaşı, is. Bakıcı.

Baqtırıv, f. Baktırmak, dikkat ettirmek.

Baqşa, (I.) is. Bahçe.

Baqşa, (II.) is. Dikiş iğnesinin bir demeti.

Baqşa-Bav, is. Bağ-bahçe.

Baqşalav, f. Bir şeyi sıraya koymak.

Baqşaşı, is. Bahçeci, bahçıvan.

Baqşiyuv, f. Gözü olukça büyüterek bakmak.

Baqılanuv, f. Takip edilmek.

Baqılatuv, f. Takip ettirmek.

Baqılav, f. Takip etmek.

Baqılavşı, is. Takip eden.

Baqıl, f. Baqıl boluv. - Vedalaşmak, helalleşmek.

Baqıldasuv, f. Birisi ötürken onunla helalleşmek.

Baqıldav, f. Toplu olarak ağlamak.

Baqır, (I.) is. 1. Bakır, 2. Bakırdan yapılmış para, 3. Tava.

Baqır, (II.) is. Demir-tenekeden yapılan kova.

Baqır, (III.) is. Fakir.

Baqıravıq, s. Bağırğan. **Baqıravıq şal.** - Çok bağırğan ihtiyar.

Baqıravıq tüye. - Çok bağırğan deve.

Baqıraş, is. Bakraç.

Baqırayuv, f. Gözünü büyüterek sesiz bakmak.

Baqırtuv, f. Bağdırtmak.

Baqırıv, f. Bağdırmak.

Baqıt, is. Baht.

Baqıtsız, s. Bahtsız.

Baqıtsızdıq, is. Bahtsızlık.

Bal, (I.) is. Bal.

Bal, (II.) f. Bal aşuv: Fal açmak.

Bala, is. Çocuk.

Balağan, is. Yazın üzerini otlarla örterek yapılan baraka.

Balağat, is. Küfür, hakaret.

Balağattasuv, f. Birbirine küfür etmek, sövmek.

Balağattav, f. Sövmek, küfür etmek, hakaret etmek.

Balağatşıl, s. Küfürbaz, çok hakaret eden, çok söven kimse.

Balacan, s. Çocuğu çok seven kimse, çocuğa fazla düşkün kimse.

Balaq, is. Pantolonun paçası. 2. Atın ayağını bağlamaya mahsus bağın (şiderin) atın ayağına bağlanan yeri. 3. Kuşun dizinden aşağı tarafı.

Balaqay, is. Yaşı küçük olan kimseye hitapta kullanılan sevgi ifadesi.

Balalatuv, f. Çocuk yaptırmak, yavru latmak. (İnsan-hayvan).

Balalav, (I.) f. Yavrulamak, çocuğu olmak. 2. Çoğalmak, artmak.

Balalav, (II.) s. Çocuğumsu, henüz akli başına gelmemiş.

Balalı, s. Çocuklu.

Balalık, is. Çocukluk.

Balama, is. Bir sözün karşılığı, bir şeyin karşılığı, benzeri.

Balapan, is. 1. Palaz, 2. Kuşun yavrusu, 3. Genç, yeni büyümekte olan kimse, ufak çocuk.

Balapanday, s. Çok sevimli, kuş yavrusu gibi.

Balapandav, f. Kuşun yavru laması. Yumurtadan yavrusunun çıkması.

Balasinuv, f. Ufak, genç, çocuk diyerek pek ehemmiyet vermemek.

Balav, (I.) is. Pilav.

Balav, (II.) f. Mukayese etmek. **Şal balasın Batur'ğa balavda.** - İhtiyar, çocuğunu Batur'la mukayese etmekte.

Balavsa, is. Sulu yerde çıkmakta olan yumuşak otun bir çeşidi.

Balavsalı, s. Balavsa otu olan yer.

Balavız, is. Petek, arının balını koyduğu yer. 2. Fitilli lambaların yağı.

Balaqan, is. Çocuğu sevdiği zaman söylenen söz.

Bala-Şağa, is. Çoluk-çocuk.

Balbir, s. Yumuşak.

Balbiratuv, f. Yumuşatmak.

Balbirav, f. 1. Yumuşamak, gevşemek. 2. İnsanın rahatlayınca gevşeklik hissetmesi.

Balger, is. Fal açan kimse.

Balgerlik, is. Falcılık.

Balğa, is. Çekiç.

Balğalatuv, f. Çekiçletmek, çekiçle vurdurmak.

Balğalav f. Çekiçlemek, çekiçle vurmak.

Balğaşı, is. Çekiççi, çekiçle vuran.

Balğın, s. Yeni yetişmekte olan genç insan veya bitki.

Balğınday, s. Henüz yeni yetişmekte olan kimse.

Balğındatuv, f. Şımartarak yetiştirmek.

Balday, s. Bal gibi.

Baldak, is. Aksak ve sakat kimsenin koltuğunun altına koyarak yürürken dayandığı nesne. 2. Parmaklara takılan yüzüğün bir çeşidi. 3. Kılıç, hançer, kama gibi nesnelere sapıyla demiri arasına konan metâl. 4. Perdelerin kornişe takılan yerindeki halkalar. 5. Av için kullanılan kartal ve öteki kuşların konduğu elin altındaki eğerle dirsek arasında destek olan ağaç.

Baldız, is. Baldız.

Baldır, is. Yosun.

Baldırğan, is. Filiz, 2. Ufak çocuk.

Baldırilasuv, f. Dilini bilmediği birisiyle konuşmaya çalışmak, tuhaf ses çıkarmak.

Baldırlav, f. Yeni yeni konuşmakta olan çocuğun konuşması.

Baliğat, is. Bülüğ yaşına gelmek.

Balqaymaq, is. Bal, kaymak.

Balquv, f. Sıcaktan, herhangi bir şeyin dayanamayıp yumuşaması, erimesi.

2. İnsanın duygulanması, ağlamaya yüz tutması.

Balqırtuv, f. Eritmek, yumuşatmak, duygulandırmak.

Balmuzdaq, is. Dondurma.

Balpaq, is. Sarı renkte kulağı kısa fare.

Balpan, s. Yavaş yürüyen kimse.

Balpandatuv, f. Şişman, karnı tok ve sırtı pek olan bir kimsenin yürüme şekli.

Balpandav, f. Ayağını yavaş basarak yürümek.

Balp-Balp, f. Balp-balp etöv. Lafın tadını kaçırmak tekrar tekrar konuşmak.

Balpıdav, f. Dudakları birbirine fazlaca değerek yerli yersiz fazla konuşmak, gevezelik etmek.

Balta, is. Balta.

Baltalasuv, f. Birbirine baltayla karşı koymak.

Baltalatuv, f. Baltalamak.

Baltalav, f. Baltalamak.

Baltamtap, is. Bir çeşit halk oyunu. (Baltamı bul).

Baltaşı, is. Baltacı.

Baltaşılıq, is. Baltacılık.

Baltır, is. Baldır.

Baluvan, is. Pehlivan.

Balşı, is. Falcı.

Balşı-Bäliger, is. Falcı ve ilaç da veren kimse.

Balşılıq, is. Falcılık.

Balıq, is. Balık.

Balıqçı, is. Balıkçı.

Balqurtı, is. Bal arısı.

Balqraq, is. Kamışın henüz yeşil ve sertleşmeden önceki halı.

Bambuq, is. Bambu, bir çeşit kamış.

Bank, is. Banka.

Bap, is. İlerideki vaziyet, durum. **Köktemde çağday bolıp babı kelse.** - İlkbaharda vaziyet iyi olursa. 2. Bir şeyi sırasıyla yapmak. **Kızmet babimen keleşekte Altayğa baram.** - Vazifeyle ileride Altay'a varacağım. **Babına keldi.** - İş yapacak işe yarayacak vaziyete geldi (kıvamına geldi).

Bapan, is. Çok büyük. **Bası bapan ayağı sapan** (ata sözü). - Başı büyük ayağı saban.

Bapanaqtay, s. Güzel, yakışıklı, tom-bul.

Baptaluv, f. Hazırlanılmak.

Baptanuv, f. Hazırlanmak.

Baptav, f. Hazırlamak.

Baptavşı, is. Hazırlayıcı.

Baptı, s. Kıvamında, formunda.

Bar, is. Var.

Barabar. Beraber.

Bara-Bara, f. Gittikçe.

Baraq, is. Baraka. **Ürpiyip turğan baraqtar körindi**. - Yakışksız olarak duran barakalar göründü.

Barbariys, is. Ekşi ufak kırmızı meyvesi olan dikenli ağaç.

Barbiytuv, f. Pek biçimsiz şekilde fazla büyümek.

Barbiyuv, f. Biçimsiz şekilde fazla büyümek.

Barciyuv, f. Şişmek, şişkinlik meydana gelmek.

Barq, f. **Barq etöv**: Aniden sert ses çıkarmak.

Barqıldatuv, f. Lüzumlu-luzumsuz olarak konuşurmak.

Barqıldav, f. Aklına gelen her şeyi söylemek, dinleyen olup olmadığına bakmamak.

Barqıratuv, f. Hoş olmayan sesle konuşurmak, bağırılmak.

Barqırav, f. Kalın ve hoş olmayan sesle konuşmak, şarkı söylemek.

Barqırdavıq, s. Lüzumsuz, olur-olmaz şey için de konuşmayı adet edinen kimse.

Barqıt, is. Kadife.

Barlav, f. Etrafı gözetlemek.

Barlavşı, is. Etrafı gözetleyici, öncü.

Barlıgıv, f. Yorulmak, 2. Bağırılmaktan sesin kısılması.

Barlıq, Varlık.

Barmaq, is. Parmak.

Barmaqtaı, s. Parmak kadar.

Barımázir, is. Elde olan son mülk, en son elinde kalan.

Barthıdatuv, f. Sert ses çıkartmak.

Barthıdav, f. Sert ses çıkarmak.

Baruv, f. Varmak.

Barşa, (I.) is. Yüz tarafı sarı altın gibi nesneyle süslenmiş olan kumaş (simli).

Barşa, (II.) is. Hepsi, bütün.

Barşı, is. Gittiği yeri tetkik edip geri dönmekle görevli öncü.

Barşın, s. Yaşı ortayı geçmiş kimse.

Barıldav, f. Boğazını yırtarcasına bağırarak.

Barımta, is. Düşmanlık gayesiyle iki kabilenin, iki grubun, iki kişinin birbirinin malını alıkoyması.

Barımtalasuv, f. Birinin malına birinin el koyması, karşılıklı düşmanlaşmak.

Barımtaşı, is. Düşmanlık gayesiyle el konan malı, hayvanı götüren kimse.

Barımtaşııl, s. Vurgunculuğu seven, meslek edinen kimse.

Barınşa. Var gücüyle.

Barıs, (I.) is. Pars.

Barıs, (II.) is. Gidiş, yön, istikamet, tutulan yol.

Bas, is. 1. Baş, **Bası közü kan boldu**, başı gözü kan oldu. 2. Her türlü bitkinin en uç noktası, tepesi. 3. Dağın, ovanın tepesi. 4. Nehrin, derenin kaynağı, başladığı yer. 5. Baston veya benzeri şeylerin kalınca olan kısmı. 6. Balta, bıçak gibi kesici şeylerin yüzü. 7. Bir şeyin çevresi, **oşak bası**, ocakbaşı. 8. Kişinin yalnız kendi. 9. Sayı **Toguz bas kişi**, dokuz kişi. 10. İş bitiren. 11. En büyük. 12. Bir şeyin başlaması, **istin bası**, işin başı, **Bas bayladı**, Baş koydu, **Bir sen için ölümge bas bayladı**, Bir sen için ölüme baş koydu. **Bas bayge**, yarışta, güreşte v.s. birinci olmak, **Bas baygeni alamin**. Birinciliği alacağım, **Bas balvan**. Baş pehlivan, **Bas aynaldırdı**, Baş döndürdü, **Basın aştı**, Meselenin çözümünü buldu. **Bası dal boldu**, Şaşırdı, akli karıştı. **Bas cardı**, Tomurcuk açtı. **Bas iyzedi**, a) Baş ile selâmladı, b) Kabul etti, **Bas iydi**, Boyun eğdi, kabullendi. **Bas ketti**. Kazaya uğradı.

Basınan geçirdi, Çok tecrübe edindi.
Basına köterdi, Hürmet gösterdi. Başına çıkardı. **Bas köterdi**, Baş kaldırdı. **Bas tiktı**. Bir şey uğruna ömrünü adadı. **Baska is tüstü**, Başa iş düştü. **Bas suktı**, Başını soktu, gitti geldi, **Bas urdu**, Baş vurdu, **Bas arkan**, Keçeden yapılan evin temelini ayakta tutan ip, **Bas asav**, a) Birilmesi zor olan at, b) İkna edilmesi güç inatçı kimse. **Bas ayağı**, Bir işin başı ve sonu, **Bastan ayak**, Baştan aşağı, **Bas kaygı**, Bir kimsenin kendi kaygısı. **Bas kostu**, Birleşti, **Bas boldu**, Baş oldu, idare etti. **Bas bası**, Kendi kendine, kendi başına. **Bas köz boldu**, Becerdi, başardı, göz kulak oldu. **Bası bos**, Başı boş. **Bas kam**, Bir kimsenin dileği, amacı. **Bas barmak**, Baş parmak. **Bas cip**, Sığırın başına bağlanan ip. **Bas kıyım**, Başa giyilen şeyler. **Bas makala**, Baş makale. **Bas oramal**, Hanımların başına örttüğü havlu. **Bas saldı**, Birden yakaladı, **Bas saygaladı**, Zor durumdan çekindi.

Basalqa, is. Nasihat etmek, birisini sinirlendirmeden, heyecanlandırmadan, güzel sözlerle doğru yola sevk etmeye çalışmak.

Basarazdıq, is. Arazlık, kırgınlık, küskünlük, arası iyi olmamak.

Basadavlıq is. Sertlik, terslik.

Basketbol, is. Basketbol.

Basketbolşı, is. Basketbolcu.

Basqa, is. Başka.

Basqalanuv, f. Başkalanmak.

Basqalık, is. Başkalık, yabancılık.

Basqarma, is. 1. İdareci, 2. İdarecinin makamı.

Basqartuv, f. İdare ettirmek.

Basqaruv, f. İdare etmek, yönetmek.

Basqaruvşı, is. İdareci, yönetici.

Basqarıluv, f. İdare edilmek, yönetilmek.

Basqaşa. Başkaca.

Basqur, is. Kazak Türkleri çadırının içindeki kurdele şeklindeki bir nevi süsün adı.

Basqı, s. Başfaki.

Basqınşı, is. Baskıncı.

Basqınşılıq, is. Baskıncılık, zorbalık.

Basqış, is. Merdiven, basamak.

Basmaşı, is. Basmacı, Sovyet Rusya sömürgesine karşı Türkistan'ın Milli İstiklâli için savaşanlar.

Basmaşılıq, is. Baskıncılık, akıncılık, çetecilik.

Baspa, (I.) is. Matbaa, kitap ve gazete basılan yer.

Baspa, (II.) is. Bir çeşit boğaz hastalığı.

Baspa, (III.) f. Basmamak (Bir şeyin üstüne basmamak). Başabaş; bir şeyi ikinci bir şeyle hiç fark gütmeden değiştirmek.

Baspaq, is. Güz ayından itibaren annesini emmeyen buzağı. 2. Büyük baş hayvanların (sığır, at ve deve) baş derisinden yapılan içine bir şey konacak kap.

Baspalatuv, f. Bastırmak, üstelemek.

Baspalav, f. 1. Yavaş ve gizlice bir şeyi anlamaya çalışmak. 2. Dikkat etmek, gidişatı takip etmek.

Baspaldaq, is. Basamak, merdiven.

Baspana, is. Barınak, oturacak ev, mesken.

Baspanalav, f. Saklanmak, tehlikeden korunmak, gizlenmek.

Baspanasız, s. Barınacak evi, meskeni olmayan.

Baspasöz, is. Basın (gazete, dergi).

Baspasöz cıynalı. - Basın toplantısı.

Baspahana, is. Matbaa; Kitap, dergi ve gazete basılan yer.

Bassız, s. 1. Başsız, akılsız, beyinsiz. 2. Terbiyesiz, görgüsüz.

Basta. Başında.

Bastaluv, is. Başlanmak.

Bastama, is. Başlangıç.

Bastan. Baştan, başlangıçta.

Bastanuv, f. Başlamak. **Adam bola bastadı** - İnsan olmaya başladı.

Bastangı, is. Evin büyükleri bir tarafa

gidince, genç bayanların toplanarak hazırlayıp yediği yemek.

Bastapqı. Baştaki, evvelki, ilkin, önceki.

Bastapqıday, s. Baştaki gibi, evvelki gibi, önceki gibi.

Bastas, s. Sırdaş, dert ortağı. **Batur bastas, bay qonistas** (ata sözü). - Batur sırdaş, zengin komşu olur.

Bastastıq, is. Sırdaşlık, dert ortaklığı.

Bastav, (I.) f. Başlamak. 2. Bir yere götürmek, bir şeyi göstermek.

Bastav, (II.) is. Suyun gözü, kaynak.

Bastavşı, is. Öncülük eden, yol gösteren, lider, önder.

Bastavış, is. Bir şeyin başlangıcı, herhangi bir dairenin bir yerdeki en alt kademesi. **Bastavış mektep.** - İlk okul. 2. Dil bilgisinde cümlelerin başlangıcı.

Bastı, s. Esas, başlıca, en mühim.

Bastıqıuv, f. Alışmaya başlamak, âdet haline getirmeye başlamak.

Bastıq, is. Şef, baştaki, idareci, amir.

Bastırma, (I.) is. Çardak; Üstü kapalı, her tarafı açık, içinde adam oturan ve yatıp kalkılan yer.

Bastırma, (II.) Çıttıt; elbiselerde düğme yerine kullanılan nesne.

Bastırmalatuv, f. Bastırtmak, sıkıştırtmak.

Bastırmalav, f. Bastırmak, sıkıştırmak.

Bastıruv, (I.) f. Bastırtmak.

Bastıruv, (II.) f. 1. Basmak, harman dövmek. 2. Kitap bastırmak.

Bastırıq, is. Ot, sapan vs. yüklenen arabanın üzerinden bağlanan ağaç nesne. 2. **Avız bastırıq.** - Gizli bir şeyi söylememesi için verilen para veya başka bir şey.

Basuv, f. Basmak,

Basuv, f. 1. Adımlamak. 2. Birşeyin üzerine bastırmak. 3. Kitap, gazete v.s. baskıdan çıkarmak. 4. Gönülünü almak, akıl vermek. 5. Âlemi kaplamak. 6. Birşeyin yeryüzünü kaplaması. 7. Lekelenmemek, kirlenmemek. 8. Sinirini yatıştırmak. 9. Güçlkle durdurmak. 10. İlerlemek. 11. Öne geçmek. 12. Kâğıdın

üzerinde baskı neticesi iz kılması. **Basıpdı, işgal etti. Calgandı calgamnan bastı,** Amacına ulaştı. **Şebey baskı, Çabuk, çabuk yürüdü.**

Başşı, is. Başçı, önder, lider, idareci, yol gösterici.

Başşılıq, is. İdarecilik, yol göstericilik.

Başşısız, s. İdarecisiz, yol göstericisiz.

Basıbaylı, s. Bağımlı.

Basıbaylılıq, is. Bağımlılık, muhtaçlık.

Basıbütin. Geri alınmayacak şekilde, tamamıyla vermek.

Basılıv, (I.) f. Basılmak.

Basılıv, (II.) f. Sükûnete kavuşmak, yavaşlamak. 1. Rahatlamak, dinmek, ferahlamak. 2. Boşalmak, huzura kavuşmak. 3. Durulmak, durmak. 4. Kurumak, bitmek, tükenmek. 5. Kalbi kırılmak. **Közge basıldı,** Göze battı. **Mavkı basıldı,** Özlemi bitti, kavuştu. **Taska bastı.** - Baskı yaptırdı, yazdı.

Basım, s. Baskın, bir şeyin ikinci bir şeyden büyük ve üstün olması.

Basımdıq, is. Baskınlık, üstünlük, fazlalık.

Basımıraq, s. Daha baskın, daha üstün, daha fazla.

Basında. Başında, başlangıçta.

Basındıruv, f. Birinin ötekini küçümsemesine imkân vermek.

Basınuv, f. Başkasına karşı kendisini üstün görerek onu dilediği gibi kullanmaya çalışmak.

Basıncı, s. Sabırlı, ağırbaşlı.

Basır, is. Trahoma, bulaçıcı göz hastalığı.

Bata, is. Dua, iyi dilek.

Batagöy, s. Duacı, akılcı, arka, tecrübeli kimse.

Batalasuv, f. Sözleşmek. 2. Birbiriyle düşünür olmak için anlaşmak.

Bataoqır, is. Baş sağlığı.

Batbat, is. Kumlu yerde yaşayan yılan benzeyen canlı.

Batpaq, is. Çamur, balçık.

Batpaqtav, f. Çamurlu yerde yürümek.

Batpan, is. Batman; Ağırlık ölçüsü.

Batpanday, s. Çok ağır, «batman» kadar ağır.

Batpandap. Bol bol, batman batman.
Batsay, is. Bir kumaş cinsi.
Battastruv, f. Bir rengi veya herhangi bir şeyi uygunsuz olarak sürmek.
Battasuv, f. Batmak (berbat olmak).
Battavıq, is. Nehir veya gölün kenarına çıkan beyaz bitki.
Battıyuv, f. Birden göze çarpan, biraz da pek hoş olmayan biçimde koymak.
Battıyuv, f. Kalın ve uygunsuz bir şekilde görünmek.
Batuv, f. Batmak.
Battuv, f. Göze batmak.
Batıl, s. Cesur, çekinmeyen, tahammül eden.
Batıldandıruv, f. Cesaretlendirmek.
Batıldanuv, f. Cesaretlenmek.
Batıldıq, is. Cesurluk.
Batılsızdıq, s. Cesaretsizlik.
Batılsınuv, f. Cesur görünmek.
Batım, s. Cesur, yürekli, çekinmeyen.
Batınqı, s. Batık, normal durumdan aşağıda.
Batır, is. 1. Bahadır. 2. Düşmana karşı koyan. 3. Vatani seven, vatani için canını veren kişi. 4. Akıllı, akli ile düşmanı yenip milleti yücelten. 5. Güçlü, korkmayan, bahadır.
Batırılanuv, f. Cesaretlenmek, gayretlenmek.
Batırılavuv, f. «Patır-putur» ses çıkartmak.
Batırlıq, is. 1. Erlik, kahramanlık, vatanını sevmek, milletin menfaatini korumak. 2. Gayretlilik, cesurluk, sağlamlık.
Batırsuv, f. Kahraman ve batur görünmek.
Batıruv, f. Batırmak. (Bir şeyi suyun dibine batırmak.) 2. Bir şeyi bir yere girdirmek, indirmek. **Canına batırdı,** Canına tak dedi. **Külküğe batırdı,** Moralini düzeltti, kahkahaya boğdu. **Kündü batırdı,** Akşamı etti. **Rahatka batırdı,** Rahata kavuşturdu. **Tırnağın batırdı,** Zorluk çıkardı. Zorladı.
Batis, is. Batmak.
Bav, (I.) is. Bağ; bir şeyi bağlamaya,

asmaya yarayan ip. 2. Kazak Türklerinin çadırın içinde ve dışında kullandığı özel ip.

Bav (II.) is. Bağ; Yemiş ve meyve ağaçları olan büyük bahçe. **Bavı berik bolsun,** (Yeni doğan çocuklar için kullanılır.) Ömrü uzun olsun, kutlu olsun dileği.

Bav, (III.) is. Bağ; Bir kişi kaldıracabilecek kadar büyüklükte toplanarak bağlanan ot.

Bav-Baqşa, is. Bağ-bahçe, her türlü meyve gülü olan bahçe.

Bav-Baqşalı, s. Bağlı-bahçeli.

Bavkespe, is. Soygunculuk, hırsızlık.

Bavlav, (I.) f. Terbiyeletmek, büyütmek.

Bavliav, (II.) f. Ekin ve otları toplayıp çeşitli yerlere yığarak bağlamak.

Bavliuv, f. Bk; Bavlav.

Bavlıq, is. Ekin ve otu toplayıp bağlamak için hazırlanan bir kiden yapılmış bağ.

Bavlinuv, f. Birisi tarafından terbiye edilmek.

Bavrağış, s. Elinden iş gelen, bir şeyi hemen yapabilen.

Bavray, is. Bayır; Dağ, tepe ve diğer yüksek yerlerin aşağı tarafı.

Bavrav, f. Yapmak, becermek, idare etmek.

Bav-Şarbaq, is. 1. Ekilen ağaçlı yer, 2. Çoluk - çocuk aile fertleri.

Bav-Şuv, is. Keçeden yapılan çadır için lüzumlu ip vs.

Bavşı, is. Bağcı, bağ ve bağ-bahçeye bakan kimse.

Bavızdav, f. Boğazlamak.

Bavır, (I.) is. Ciğer.

Bavır, (II.) is. Bağır, insanın ve hayvanın karın tarafı.

Bavır, (III.) is. 1. Kardeş. **Bavırım balıkdı,** Mehillendi. **Bavırbastı,** Öğrendi, inandı, benimsedi. **Bavırın cazdı,** Azad oldu, erliğe ulaştı. 2. Atın zıplayarak koşması. **Cılan bavur,** Traktör. **Tas buvur,** Merhametsiz, taş yürekli, hiç kimseye acımayan. **Bavırına tarttı,** Sineye çekti.

Bavırlas, is. 1. Akraba, kardeş. 2. Aynı idealdeki kimseler.

Bavurlaşık, f. 1. Dost olmak, yakınlaşmak. 2. Birleşmek.

Bavırlav, f. Hayvanların karnına kadar su veya çamurda yürümesi. 2. İnsanın karnı üstüne yere yatması. 3. Kuşun bağırını yere getirerek uçuşması. 4. Atın bağırına kamçı vurup koşturmak.

Bavırmal, is. Akrabalarını seven, kardeşlerini seven.

Bavırmaldıq, is. Alçak gönüllülük.

Bavırmalsuv, f. Akrabasını sever gibi görünmek, alçak gönüllü gibi görünmek.

Bavırsaq, is. Lokma. Kazak Türklerinin hamurdan yapılan kendine has ekmeği.

Bavırstrav, f. Akrabası gibi görünmeğe çalışmak, yakınıymış gibi görünmeğe çalışmak.

Bavırşa, s. Kardeş ve akraba gibi.

Bavırmıdasuv, f. Kardeşim, akrabam diye çıkırmak.

Bavırınday, s. Kardeşi gibi.

Başay, is. Bk. Baqay.

Başmaq, is. Çarık.

Başmaq, is. Eskiden yaz aylarında ayağa giyilen hafif ayakkabı.

Başpay, is. Bk. Baqay.

Bayuv, f. Zengin olmak, zenginleşmek.

Bayağı, f. Eski, evvelki, belli.

Bayağıda, f. Eskiden, evvelden.

Bayalış, is. Kumlu yerde biten boz renkli bir bitki.

Bayan, f. Beyân. **Bayan etüv, beyân** etmek, haberdar etmek, bildirmek.

Bayanı Coq. Vefasız, ebed' olmayan, geçici.

Bayandaluv, f. Beyan edilmek, bildirilmek, izah edilmek.

Bayandama, is. Beyanname, bir mesele ve konu hakkında izahat verme, konferans verme.

Bayandamaşı, is. Konuşan, konferans veren.

Bayandatuv, f. Beyan ettirmek, izah ettirmek, anlattırmak.

Bayandav, f. Haber vermek, bildirmek,

anlatmak.

Bayandavşı, is. İzahat veren, Dil bilgisinde; cümlelerin esas kısmı.

Bayandı, s. İstikrarlı.

Bayansız, s. İstikrarsız.

Bayansızdıq is. İstikrarsızlık.

Bayav, s. Yavaş, hızlı tatminkâr değil.

Bayavlav, f. Yavaşlamak, (Onun âni bayavlav edi - Onun melodisi yavaştı.)

Bavaliq, is. Yavaşlık, tatminsizlik.

Bâden, is. Beden.

Bâdik, is. Sözüün neticesi yok, tatsız - tuzsuz çok konuşan kimse. 2. Bir çeşit hayvan hastalığı (devamlı dönen).

Bâdiren, is. Hıyar, salatalık.

Bâybişe, is. 1. Adamın iki karısının ilki. 2. Orta yaşlı hanımlara saygı belirtisi olarak da söylenir.

Bâyge, is. At yarışı. 2. Yarışta kazananın aldığı hediye.

Bâygi, is. Bk; Bayge.

Bâyek, f. Bâyek boluv. - İsrar etmek. **Qonaq bol dep bâyek boldı.** - Misafir ol diye ısrar etti.

Bâyterek, is. Büyük çınar. 2. Büyük, yüksek derece, itibar.

Bâyşeşek, is. Lâle.

Bâyik, f. Bk; Bâyek.

Bâyit, is. Beyit.

Bâkene, s. Ufak, sıska.

Bâki, is. Çakı, cepte taşınan bıçak.

Bâldenüv, f. Bir şeyi yapmaktan kendini ağıra satarak vaz geçmek, yapmamak, zorluk çıkarmak, nazlanmak.

Bâle, (I.) is. Bela, aksilik, talihsizlik.

Bâle, (II.) s. Çalışkan, elinden iş gelen.

Bâleket, s. Felâket.

Baleqor, s. İthamcı, iftiracı.

Bâleli, s. Belâli.

Bâlem! Ah! diye dişini bilemek. Bâlem qolıma bir tüsse. - Ah! elimde bir geçse.

Bâlen, z. Falan. **Bâlen ayıtqan söz mağan qatı âser etti.** - Filanın söylediği söz bana çok tesir etti.

Bâlendey. O kadar, bahse değer.

Bâlen-Tügen, s. Falan-filan.

Bâlki. Belki.

Bâlkim. Mümkün, belki, ihtimal.

Bâlsinüv, f. Nazlanmak, bilmişlik yapmak, kendini beğenmek.

Bâli. Methetmek, herşeye yatkın, herşeyin üstesinden gelirsin anlamında.

Bârbî, is. Cam veya porselen kesmeye yarayan elmas.

Bârekeldi. Memnuniyet belirtisi olarak kullanılan, yaşa, aferin, maşallah vb. karşılığı bir kelime.

Bâri, z. Hepsî, tamamı.

Bâs, is. Düşük, zayıf, kalitesiz, değer-siz.

Bâs, f. Bahs. **Bâs tîgüv :** Bahse girmek, bir şeyin olup, olmayacağı hakkında fikir bildirerek iddiaya tutuşmak.

Bâsel Ah işte! **Bâse solay boluv kerrek di.** Ah! işte öyle olması gerekirdi.

Bâseke, is. Yarış, iddia, münakaşa, rekabet.

Bâsekeles, s. İddialı, rakip.

Bâsekelesüv, f. İddialaşmak, bahse girmek.

Bâsen, s. Yavaş, daha az yüksekte atmak.

Bâsen. Basen iyne: öğrenin bir çeşidi.

Bâsendenüv, f. Yavaşlamak, sabırlı olmak.

Bâsendetüv, f. Yavaşlatmak, kısmak.

Bâsendedev, f. Azalmak, yavaşlamak.

Bâsensüv, f. Yavaşlamak, alttan almak.

Bâstesüv, f. Bahse girmek, iddialaşmak.

Bâsire, is. Birisine ayrılmış olan şey.

Bâtelke, is. Çizme.

Bâtes, is. Patiska.

Bâtuva, is. Fetva, karar, dayanak.

Bâtuvasız, s. Kararsız, dayanaksız, fetvasız.

Bâşek, s. Ufak, kısa boylu, zayıf, sıska.

Be. Ba'nın ince türü. **Keldin be? - Geldin mi?**

Bebev, f. Bebev qağuv. (Hasta olan kimse için) sıkıntıdan ağlamak, ahuh çekmesi. 2. Şarkı ve melodiyi güzel sesle söylemek.

Beglik, is. Bk; Bektik. Beylik, beğlik.

Bede, is. Yonca gibi hayvanların çok severek yediği bir nevi ot.

Bedel, is. Haysiyet, düşünce, kadir, sevimlilik. **Halq aldında bedeli bar adam.** - Halk önünde saygı değer kimse.

Bedeldî, s. Haysiyetli, düşünceli, sevimli.

Bedelsiz, s. Bedelsiz, kıymetsiz, tesiri yok, söz geçmeyen.

Beder, is. Bir şeyin yüzündeki, üzerindeki tırtıl.

Bederlenüv, f. Tırtıllamak, üzerine işlemek, çizgilemek.

Bederletüv, f. Tırtıllatmak, üzerine işleme yaptırmak.

Bederlev, f. Güzelleştirmek, süslemek.

Bederli, s. Süslü, işlemeli.

Bedev, (I.) is. Hızlı koşan at.

Bedev, (II.) is. Doğurmayan insan ve hayvan.

Bedireyuv, f. Yüzünün rengi kaçarak, sert sert bakışıp oturmak.

Bez, is. Bez, bazı maddeleri ayırarak salgı meydana getiren organ. 2. Ağacın budaklı olan kısmı.

Bezbüyrek, s. Hiç iyilik sevmiyen, vefasız, acımasız kimse.

Bezgek, is. Sıtma;

Bezgeldek, is. Uçarken kanatları fazla ses çıkaran «duvadaq» gibi bir kuşun adı.

Bezdirüv, f. Bezdirmek, bıktırmak.

Bezek, f. Bezek qağuv: Yerinde durmadan rahatsız olmak, reddetmek.

Bezektetüv, f. Sıkıştırmak, zorlamak.

Bezektev, f. Yerinde duramayacak kadar rahatsız olmak.

Bezölüv, f. Bezenmiş olmak.

Bezendirüv, f. Bezendirilmek.

Bezenüv, f. Bezenmek, süslenmek.

Bezenilüv, f. Bezenilmek, süslenilmek.

Bezev, (I.) is. Kan dolaşımı bozukluğu tesiriyle adam cildinde peydah olan kızıl sivilce.

Bezev, (II.) f. Süslemek, bezemek.

Bezendetüv, f. Hızlı hızlı yürütmek.

Bezendedev, f. Hızlı hızlı yürütmek.

Bezüv, f. Bezemek, bıkmak, nefret etmek, kaçmak, yaklaşmamak.

Bezildev, f. Hızla gitmek, hızlı hızlı konuşmak, tereddüt etmeden, çekinmeden bir şeyi birden söylemek.

Bezinöv, f. Bıkmak, nefret etmek, kaçmak.

Bezireyöv, f. Rengini bızarak sert sert bakmak.

Beybaq, s. Bedbaht, bahtsız, çaresiz, zavallı.

Beybastaq, s. Tertipsiz, kendi bildiğine hareket eden, edepsiz, bilgisiz, v.s.

Beybastaqtıq, is. Tertipsizlik, edepsizlik, bilgisizlik, görgüsüzlük, v.s.

Beyberekət, s. Bereketsiz.

Beybit, is. Barış, sulh.

Beybişil, s. Barışsever, sulhsever.

Beybişilik, is. Sulh, barış, tehlikesizlik, barışıklık.

Beycay, s. Üzüntülü, kederli. 2. Gönlü hoş olmayan, bir şeyi merak eden.

Beykünâ, s. Günahsız, suçsuz.

Beyqam, s. Gamsız, huzur içinde, kuşkusuz, herhangi bir merak içinde olmayan.

Beymaza, s. Gönlü rahat olmayan, üzüntülü, merak içinde olan (beycay), huzursuz.

Beymazalanuv, f. Rahatsız olmak, meraklanmak, üzgün olmak.

Beymazalav, f. Rahatsız etmek, meraklandırmak, üzmek.

Beymazalık, is. Rahatsızlık, üzüntülü, huzur içinde olmamaklık.

Beymâlim, s. Mâlum değil, belli değil.

Beymezzgil, s. Bk.; Mezzgilsiz. Mevsimsiz, vakitsiz.

Beyne, is. Görünüş, belgi. **Beyne âkesi** sıyaqtı. - Tam babası gibi. **Bey özi**. - Aynı kendisi.

Beynelenöv, f. Şekillenmek, biçimlenmek.

Beynelev, f. Şekillemek, biçimlemek, göstermek.

Beynelevşi, is. Şekillendirici, biçimleyici, gösterici.

Beynell, s. Şekli, biçimli. 2. Gibi benzeyen.

Beynellik, is. Şekillilik, biçimlilik.

Beynet, is. Azap, meşakkat, zorluk

Beynetqor, s. Çalışkan, emek veren, meşakkatdan kaçmayan.

Beynetsiz, s. Eziyetsiz, meşakatsız.

Beynettenöv, f. Meşakkata katlanmak, emek vermek.

Beynetti, s. Başı deritte olan, meşakkat çeken, meşakkatlı, eziyetli.

Beypil, s. 1. Gamsız, kedersiz. 2. Bol, uçsuz bucaksız. 3. Sınırı, hududu, durağı olmayan. **Beypil avız**, Dilini tutamayan.

Beysavat, s. Kendi başına, mesûliyetsiz, maksatsız.

Beysenbi, is. Perşembe.

Beytanis, s. Tanıdık olmayan, yabancı

Beytarap. Tarafsız.

Beyvaq, s. Vakitsiz.

Beyvaqıt, s. Bk.; Beyvaq.

Beşara, is. Biçâre, bahtsız, zavallı.

Beşaralıq, is. Biçârelik, bahtsızlık, zavallılık.

Beyil, is. Meyil.

Beyildi, s. Meyilli.

Beyim, s. Taraftar, meyilli.

Beyimdelöv, f. Meyillenmek.

Beyimdendiröv, f. Meyillendirmek.

Beyimdenöv, f. Meyil göstermek.

Beyimdev, f. Hazırlamak, kabullendirmek.

Beyimdi, s. Meyilli.

Beyimdilik, is. Meyillilik.

Beyis, is. Bk.; Beyiş, Cennet, uçmak.

Beyiş, is. Cennet, uçmak.

Beyâdep, s. Edepsiz.

Bek, (I) is. Beğ, bey.

Bek, (II) s. Pek, sağlam, çok, bilhassa. **Bek caqısı**. - Çok güzel.

Bekem, s. Sağlam.

Beker. Boş, esassız, karşılıksız.

Beket, is. Kale, yol kenarındaki han.

Beketşi, is. Bekete bakan kimse.

Bekzada, is. Beyzâde, aristokrat.

Bekzat, is. «Bekzada»nın kısaltmış şekli.

Bektik, is. Beylik.

Beköv, f. Pekişmek, sağlamlaşmak, oturmak.

Bekim, f. Sağlam, yapabilen, elinden

- iş gelen.
- Bekimdik, is.** Sağlamlık, beceriklilik
- Bekintüv, f.** Pekiştirmek, sağlamlaştır-
mak, dikkatli olmasını sağlamak.
- Bekinüv, f.** Dikkatli olmak, hazırlıklı
olmak.
- Bekinis, is.** Kale.
- Bekinisüv, f.** Müdafaaya çekilmek.
- Bekire, is.** Kırmızı balığın bir türü.
- Bekisüv, f.** Birleşmek, barışmak.
- Bekitüv, f.** Kapatmak. 2. Tasdik et-
mek, kabul etmek. **Ültiq cıynalı**
bekitti. - Millî meclis kabul etti, tas-
dik etti.
- Bekitilüv, f.** Kapatılmak, tasdik edil-
mek.
- Bel, is.** 1. Bel. 2. Dağın kıvrımı, sırtı.
3. Dayanak, arka. **Bel bayladı,** Bir-
şeyi başarmaya azmetmek, tevek-
kül etmek, **Bel şeşti,** Sırrını söyledi,
Bel bala, a) Öz çocuğu, b) Elden
geçinen çocuk, **Bel astı,** Beli aşıp
geçti. **Beli bügüldü,** Beli büküldü.
- Belagaç, is.** Arabanın bel ağacı.
- Belbev, is.** Belbağı, kemer.
- Belbevlev, f.** Bir şeyi belinden bağ-
lamak.
- Belbuvar, is.** Belinden bağlamak için
hazırlanan nesne.
- Belgi, is.** Belgi, damga, arma.
- Belgilenüv, f.** Tayin edilmek, işaret-
lenmek.
- Belgilev, f.** İşaret etmek. 2. Bellemek,
takip etmek.
- Belgili, s.** Belli, malûm.
- Belgisiz, s.** Belli değil, malûm değil.
- Belgisizdik, is.** Belirsizlik.
- Beldeme, is.** Kalçanın üst tarafı.
- Beldemşe, is.** Beline bağladığı nesne.
Kempir beline bağlağan beldemşe
sin tastamayı. - Koca karı beline
bağladığı beldemşesini bırakmıyor.
- Beldesüv, f.** Belinden tutarak güreş-
mek.
- Beldev, is.** Kazak Türkleri çadırını be-
linden çevreleverek bağlamakta kul-
lanılan ip. 2. Herhangi bir şeyin
orta kısmı.
- Beldevlenüv, r.** Çepeçevre bağlan-
- mak, koyu bir renk içinden görün-
mek.
- Beldevlev, f.** Bir şeyin etrafını çepe-
çevre bağlamak veya kesmek.
- Beldi, s.** Sağlam, güçlü.
- Beldik, is.** Kemer.
- Belen, is.** Beleni, belirti, işaret, tepe.
- Beles, is.** Tepe, yüksekçe yer, geçil-
mesi, aşılması, çözümlenmesi gere-
ken mesele.
- Beles-Beles, is.** Tepe-tepe, yüksekçe,
geçilmesi, aşılması gereken yerler,
aşamalar.
- Belet, is.** Bilet.
- Belsendi, s.** Gönüllü, arzulu.
- Belsendilik, is.** Gönüllülük, arzululuk,
beceriklilik.
- Belsenüv, f.** Güç, gayret, arzu, istek
göstermek.
- Beluvar, is.** Bedenin kemer bağlanan
kısmı. 2. Bir şeyin orta kısmı.
- Belşe, is.** Bedenin orta kısmı.
- Ben, ile** anlamında fonetik varyant-
men, penen, menen şeklinde de kul-
lanılır. **Akmet pen Kasen,** Ahmet ile
Hasan.
- Bende, is.** Bkz. Pende fert, Bende.
Tanrının bendesi. - Tanrının kulu.
- Bendeşilik, is.** İnsanlık.
- Benzin, is.** Benzin.
- Bergi, Beri,** cümleler arasında kulla-
nılan ek. **Köpten bergi armanım.** -
Çoktan beri arzum. **Cıldardan bergi**
mâsele. - Senelerden beri devam
eden mesele. 2. Bu tarafı, bu yanı.
- Bergizüv, f.** Verdirmek.
- Beregen, s.** Eli açık, cömert. (vere-
gen)
- Bereket, is.** Bereket.
- Berekelenüv, f.** Bereketlenmek.
- Berekeli, s.** Bereketli, birlikli.
- Berekesiz, s.** Bereketsiz.
- Bereketsizdenüv, f.** Bereketsizlenmek.
- Berekesizlik, is.** Bereketsizlik, birliksiz-
lik.
- Bereke, is.** Bereket.
- Beren, (I.) is.** Çiçekli ipekten dokun-
muş kumaş.
- Beren, (II.) is.** Çok sağlam, çelik gi-
bi. 2. Keskin kılıç, keskin hançer.

3. Keskin, cesur, budaktan gözünü kırpamaz, atılğan. 4. Batur'ların giydiği zırh.

Berermen, is. Verecek olan.

Beresi, is. Veresi, vereceği, borcu.

Beresilli, s. Veresilli, verecekli, borçlu

Bereşşek, is. Verecek.

Bercaq, Berı yaka, bertaraf, bu taraf, bir şeyin beri tarafı.

Berküv, f. Sağlamaşmak. bir-birine kenetlenmek.

dərmen. Yakın, bu tarafa (Bermerkel - Bu tarafa yaklaş.)

Berne, is. (Bk. Perne)

Bertin: Yakın, beri, bu taraf.

Bertinde. Yakında, bu tarafta.

Berüv, f. 1. Birini başkasına emanet etmek. 2. Vermek. **Haber berdi,** Haber verdi. **Boy bermedi,** İkna olmadı. **Duva berdi,** Razi oldu, rızalık gösterdi. **Dıbis berdi,** Ses verdi. **Esep verdi,** Hesap verdi. **Can berdi,** a) Can verdi, b) Canlandırdı. **Cavap berdi,** a) Cevap verdi, b) Üzerine verilen işi tamamladı. **Çeza berdi,** Ceza verdi, **Col berdi,** Yol verdi, a) Yol açtı, b) Olur verdi. **Dem berdi,** Güç kuvvet verdi. **Sâlem berdi,** Selâm verdi. **Vâde berdi,** Söz verdi. **Maza bermedi,** Rahat vermedi. **Körük berdi,** Şekillendirdi.

Beri. Bu yana, (Şingizhannan beri - Çingizhan'dan bu yana).

Bedik, s. Perk, sağlam.

Şeriktik, is. Sağlamlık.

Berilüv, f. Bir şeye tam manasıyla sarılmak, kendisini vermek.

Berimsek, is. Vereceği olan, borçlu olan.

Beris, is. Alıs-beris : Alış-veriş.

Beris. Cümlede ek olarak kullanılır. **Kire beris-te kördim.** - Girişte gördüm. **Şığa beris-te ayttım.** - Çıkışta söyledim. Vs.

Bes, sayı. Beş.

Besaspap, s. Eli her şeye yatkın, bir çok işi yapabilen.

Besatar, is. Beşatar, beş tane kurşun atan tüfek.

Bersene, is. Başın alın tarafı.

Besev, sayı. Sayının sonuna «av», «ev» eki konarak da söylenir: **Besev, altav, cetev, törtöv, üşev, ekev, birev.** - Beş, altı, yedi, dört, üç, iki, bir. Başka sayılarda böyle ek olmaz.

Bescıldıq, is. Beş yıllık, beş senelik.

Besti, is. Beş yaşına gelen hayvan, bithassa at.

Besik, is. Beşik.

Besin, is. Öğle namazı, öğle vaktinden biraz sonrası.

Besindik, is. Öğleden biraz sonraki vakit.

Besinşi, sayı. Beşinci.

Bet, i. 1. Bet, yüz. 2. Tabiattaki nesnelerin yüzü. 3. Kitabın veya defterin sayfası. 4. Dağın, tepenin yüzü, sokağın veya evin bir tarafı. 5. Göl veya nehrin birbirine bakan tarafları. **Algaşkı bet,** Önceki sayfa.

Betinen aldı, Kalbini kırdı, saygısızlık etti. **Beti avgan cakka ketti,** Amaçsız, düşüncesiz, plânsız programsız davrandı. **Befine bastı,** Kusurunu yüzüne vurdu. **Bet burdu,** Bahtı döndü, duygusu değişti. **Bet aldı,** Rastgele. **Beti bulk etpedi,** Yüzü kızarmadı, utanmadı. **Betimen ketti,** Kendi bildiğiyle gitti. **Befine cibermedi,** Keyfi ile hareket ettirmedi. **Befine şirkey boldu,** Utandı, yaptığı yüzüne damga oldu. **Beti kayttı,** Ümidi kırıldı, boş döndü. **Bet koydu,** Bahtı açıldı. **Betke ustadı,** Güvendi, Bet baktırmadı, Söylenene inanmadı. **Karabet,** Maskara.

Bet-Acar, is. Yüz rengi, yüz ifadesi.

Betaşar, is. Yeni gelinin yüzündeki örtüsünü açmak için söylenen şarkı türkü.

Bet-Betimen. Herkes kendi bildiğiyle.

Betege, is. Ayrık otu.

Beter, s. Beter.

Betkey, is. Yamaç, dağın, tepenin yamacı.

Beton, is. Beton.

Betpaq, s. Bahtsız, yüzüz, arsız.

Betpe-Bet. Yüz yüze.

Bettestirüv, f. Yüzleştirmek.

- Bettesüv**, f. Yüz yüze gelmek, görüşmek.
- Bettev**, f. Bir tarafa doğru hareket etmek, yürümek.
- Bet-Âlpet**, is. İnsan gibi yüz, şekil, biçim.
- Bet-Âlpi**, is. Bk.; Bet-âlpet.
- Jeşpent**, is. Kısa kollu yelek.
- Beşbet**, is. Bk.; Beşpent.
- Biy**, (I.) is. Beğ, bir anlaşmazlığı gidermek için iki tarafı dinleyerek karar bildiren kimse, hatip, iyi söz söyleyen.
- Biy**, (II.) is. Dans.
- Biy**, (III.) is. Satranç oyununda şah.
- Bibliyografiya**, is. Bibliyografya.
- Biykünâ**, s. Suçsuz, aünahsız.
- Biyda**, is. Bkz. Piyda.
- Biyda**, is. Deve ve sığırı burnundan bağlayarak çekmeye yarayan ip.
- Biyday**, is. Buğday.
- Biydayıq**, (I.) is. Buğday gibi bitki.
- Biydayıq**, (II.) is. Kırlangıça benzer bir kuş.
- Biyе**, is. Kısarak.
- Biydon**, is. Bidön.
- Biycay**, f. Biycay boluv: Gönülsüz, rahatsız olmak.
- Biykeş**, is. Evlenme çağındaki kız.
- Biyqam**, s. Gamsız, kaygusuz.
- Biyqamdıq**, is. Gamsızlık, kaygusuzluk.
- Biyqasap**, is. İpek karışımı kumaş.
- Biylep-Töstev**, f. Arzu ettiği şekilde kendi bildiği gibi idare etmek.
- Biyletüv**, (I.) f. Dans ettirmek.
- Biyletüv**, (II.) f. İdare ettirmek, hükmettirmek.
- Biylev**, (I.) f. Dans etmek.
- Biylev**, (II.) f. İdare etmek, yönetmek, hükmetmek.
- Biylevşi**, (I.) is. Dans eden.
- Biylevşi**, (II.) is. İdare eden, yöneten, hükmeden.
- Biylik**, is. Hüküm, karar.
- Biymaza**, s. Keysiz, rahatsız.
- Biysayasat**, s. Siyâsetsiz.
- Biysünüv**, f. Hükümdâr, yöneten; idare eden zannetmek.
- Biyit**, is. Bit.
- Biytanıs**, s. Belirsiz, tanımadığı, bilmediği.
- Biytarap**, s. Tarafsız.
- Biyittей**, s. Bit kadar ufaklık.
- Biyhabar**, Habersiz.
- Biyşara**, Biçâre.
- Biyşaralıq**, is. Biçârelik.
- Biyşi**, is. Dans eden.
- Biyşik**, is. Arabacının atları veya öküzü sürmek için kullandığı nesne, kamçı (gibi)
- Biyşiğеş**, is. Avılın, köyün esas beğlerinden sonra beğ (biy) olmaya hevesli kimseleri.
- Biyıl**, Bu yıl.
- Biyilgi**, Bu yılki.
- Biyik**, s. Yüksek, büyük.
- Biyiktelüv**, f. Yükseltmek.
- Biyiktetüv**, f. Yükselttirmek.
- Biyiktev**, f. Yükselmek.
- Biyiktik**, is. Bir şeyin boyu, yüksekliği, yükseklik.
- Biyazı**, s. Güzel, uygun, terbiyeli, yumuşak, kibar.
- Biyazılık**, is. Kibarlık, terbiyelilik, vs.
- Biyaz**, is. Piyaz.
- Biyalav**, is. Eldiven.
- Blank**, is. Anket.
- Blindaş**, is. Barikat.
- Blok**, is. 1. Vinç. 2. Parti, hareket.
- Blokada**, is. Blokaj, kapamak, tahsis etmek.
- Bloknot**, is. Bloknot.
- Bluzka**, is. Bluz.
- Bobiratuv**, f. Bir şeyi yerinden çıkararak yaymak, uygunsuz, karışık duruma getirmek, karıştırmak.
- Bobırav**, f. Bir şeyin yerinden çıkmış olması, karışması.
- Bocıratuv**, f. Bobıratuv.
- Bocırav**, f. Salak, dikkatsiz, çalışkan olmamak.
- Boz**, (I.) is. 1. Yüksek yerlerde biten bir nevi bitki. 2. Kurak yer.
- Boz**, (II.) s. Boz, beyazımsı renk.
- Boza**, is. (Boza)
- Bozamiq**, s. Boza kaçan renk.
- Bozamiqtanuv**, f. Gittikçe boz renge kaçmak.

Bozan, s. Yeşil olmayan, boza yakın renkteki yer.

Bozantuv, f. Aka, beyaza kaçmak.

Bozaruv, f. Ak-beyaz belirti vermesi.
2. İnsan yüzünün tabii renginin korku ve tereddüt neticesinde değişmesi.

Bozbala, is. Delikanlı.

Bozbalalıq, is. Delikanlılık.

Bozbalalıq, is. Bozbalalıq.

Bozgül, s. Boz, ak-beyaz renge yakın.

Bozğıldanuv, f. Gittikçe, boz, beyaz renge kaçması.

Bozğılt, s. Beyazımsı, boza yakın.

Bozğıltanuv, f. Boza kaçmak, gittikçe boz renge girmek.

Bozdaq, is. Genç delikanlı, yiğit, ...baradı bozdaktarın közi caynap. - ...gidiyorlar bozdaq - yiğitler gözleri parlayarak.

Bozdav, f. 1. Devenin «botasını» yavrusunu arayarak ses çıkarması «bozdaması». 2. Ağlamak, yüksek sesle acınacak şekilde ağlamak.

Bozcan, is. Bir çeşit ot.

Boztorğay, is. Bir cins küçük kuş. Kazak Türkünün şarkı ve türküsünde çok bahsedilir.

Bozşa, is. Bir cins kuş.

Bozqırav, is. Kıracağı.

Boy, is. 1. Bir nesnenin boyu. 2. İnsanın boyu. 3. Elbisenin önü. 4. Nehrin veya derenin yala bakan kısmı. **Arkan boyu,** Arşın. **Ok boyu,** Okun ulaşabileceği mesafe. **Boy aldırdı,** Boyunun ölçüsünü almak. **Boy cetti,** Gelişti, yetişti. **Boy cılı,** Akıllandı. **Boy köterdi,** Gönlünü hoş tuttu. **Boy küzeydik,** Dermansızlık, çaresizlik. **Boyun avlak saldı,** Kendi kendini mahrum etti. **Boyu bekidi,** Kuvvetlendi, kendini bilir hale geldi. **Boy bermedi,** İnanmadı, ikna olmadı. **Boy cazdı,** moralini düzeltti. **Boy tüyzedi,** Süslendi, gösterişli oldu. **Boy üyrendi,** Alištı. **Caz boyu,** Yaz boyu. **Cıl boyu,** Yıl boyu. **Kün boyu,** Gün boyu. **Tal boyu,** Dal boyu.

Boydaq, s. Bekâr.

Boydaqtav, f. Davarı yaylaya ve kışlağa götürmek için elemek.

Boycetken, is. Yetişkin kız.

Boycetüv, f. Büyümek, yetişmek.

Boylatuv, f. Boylatmak.

Boylatqızuv, f. Boylattırmak.

Boylav, f. Boylamak.

Boylıq, is. Elbisenin boyu.

Boysundıruv, f. İtaat ettirmek.

Boysunuv, f. İtaat etmek.

Boysungış, f. İtaatkâr.

Boşan, s. Uzun boylu.

Boşandav, s. Boyu uzunca, uzunca boylu.

Boqtav, f. Küfür etmek, kötü söz söylemek, hakaret etmek.

Boqtıq, is. Çöp, lüzumsuz eşya. 2. Ayır pis söz.

Boqşa, is. Boğça.

Boqırav, is. Kasım ayı.

Bolar-Bolmas, s. Olur olmaz.

Bolat, is. Polat.

Bolattay, s. Polat gibi.

Bolatşı, is. Çelikle, çeliği eriten ve çelik işiyle meşgul olan.

Bolaşaq, is. Gelecek, istikbal.

Bolbir, s. Yavaş, boş, gevşek.

Bolbırav, f. Yumuşamak, gevşemek.

Bolbırlıq, is. Yumuşaklık, gevşeklik, boşluk.

Boldırtuv, f. Yorultmak, yormak.

Boldıruv, (I.) f. Yorulmak.

Boldıruv, (II.) f. Bir şeyin olmasını sağlamak.

Bolcağış, is. Tahmin edici, olacağı anlatan, fark edici.

Bolcağıştıq, is. Tahmin edicilik, fark edicilik.

Bolcal, is. Tahmin, düşünce.

Bolcaldav, f. Tahmin etmek.

Bolcav, f. Tahmin yürütmek.

Bolcatuv, f. Tetkik ettirmek, şöyle bir tahmin ettirmek.

Bolcavşı, is. Tahmin edici, tetkik edici.

Bolcırav, f. Olur olmaz bir şeyler konuşmak, eli ayağı ve ağzı pek bir şeylere yatkın olmamak.

Bolmaşı, s. Az, ufak, küçük.

Bolmıs, is. İctimai oluşum, yaratılış.

- Boluv**, f. Olmak.
- Bolımdı**, s. Güçlü, kuvvetli (insan hakkında), 2. Olumlu, müsbet. 3. Çok sürâtlı, kuvvetli (at hakkında).
- Bolımsız**, s. 1. Gücsüz, kuvvetsiz, ehemmiyetsiz. 2. Olumsuz.
- Bolis**, is. Çarlık Rusya zamanındaki idârî taksimat.
- Bolisuv**, f. Yardımlaşmak, tarafını tutmak.
- Bop-Boz**, s. Bom boz.
- Bopsa**, is. Tehdit, göz dağı vermek.
- Bor**, is. Tebeşir, kara tahtaya yazı yazmak için kullanılan beyaz nesne.
- Boran**, is. Bora, tipi, kasırğa.
- Borandatuv**, f. Kasırğa esmesi.
- Borandav**, f. Bora olması, fırtınanın esmeye başlaması.
- Borasındav**, f. Bk. Borandav.
- Boratuv**, f. Boramak.
- Borav**, f. Kar ve yağmurlu, veya bol tozlu sert bora esmek.
- Borbay**, is. Ayağın dizden yukarı tarafı.
- Borbaylav**, f. Ata kamçı üstüne kamçı vurarak koşturmak.
- Borday**, f. **Borday tozuv**: Tebeşir gibi dağılmak, yok olmak, dağılmak.
- Bordağı**, is. Semirtilen, semiz.
- Bordağılav**, f. Semirtmek, semiz hale getirmek, beslemek. Koyunu **bordağılamak**.
- Borcıq**, s. «Bircıq», semiz, görünüşü pek hoş olmayan kimse.
- Borkemik**, s. Kolay kırılan, çabuk dağılan (tuz-buz olan)
- Borlav**, f. Badana yapmak.
- Borpas**, s. Solgun, sağlam olmayan olmayan bedenli.
- Borpıldağ**, s. Boş, yumuşak, toprağı sert olmayan yer.
- Borpıldav**, f. Üzerinde yürüdüğü zaman yumuşak toprağın yerinden oynaması.
- Borsandav**, f. Ufak çocuğun, veya herhangi bir ufak şeyin koşar gibi hareket etmesi.
- Borsuv**, f. Bir şeyin kokması, çürümeye yüz tutması.
- Borsıq**, is. **Porsuk**.
- Borsıtuv**, f. Kokutmak, koku çıkartmak.
- Bortıldav**, f. Bir şeyin çabuk kırılması, kopması.
- Borşa-Borşa**, s. Dilim Dilim.
- Borşalanuv**, f. Dilim dilim olmak.
- Borşalav**, f. Dilim dilim yapmak.
- Borşın**, is. Kamıştan yapılmış ayak-kabı.
- Borıq**, (I.) is. Kamışın bir çeşidi.
- Borıq**, (II.) is. Kireçli toprak.
- Borış**, is. Borç.
- Borışqor**, is. Borçlu.
- Borıştanuv**, f. Borçlanmak.
- Borıştar**, is. Borçlu.
- Borıştı**, s. Borçlu.
- Bos**, s. 1. İşin olmadığı vakit. 2. Boş, azad. 3. Nasılsa, öyle, boş, 4. İçinde hiç birşey olmayan. 5. Kof, halsiz, nâçar, becerikli değil, yumuşak. 6. Fakir, hiç birşeyi olmayan. 7. Meşgallesi olmayan. **Bosbelbav**, Tembellik, ihmalkârlık.
- Bosağa**, is. Kapının iki tarafındaki duvar.
- Bosanuv**, f. Boşanmak. 2. Boşalmak.
- Bosan**, s. Boş, ham.
- Bosandanuv**, f. Hafifletilmek, yumuşatılmak.
- Bosandav**, f. Hafiflemek, yumuşamak, eskisi kadar sert olmamak.
- Bosandıq**, is. Boşluk, hamlı, dikkatsizlik.
- Bosansuv**, f. Biraz hafifletilmesi, biraz sıkılmaması.
- Bosattıruv**, f. Boşattırmak, koyuverdirmek.
- Bosatuv**, f. Boşaltmak, salıvermek.
- Bosav**, f. 1. Halsiz duruma gelmek, eli ayağı tutmamak. 2. Çıkmak, koyuverilmek, serbest olmak. 3. Rahat nefes almak, rahatlanmak.
- Boşqa**, Boşuna.
- Bosqın**, is. Muhacir, kaçan kimseler.
- Bosqınşılıq**, is. Muhacirlik.
- Bostan-Bos**. Boşu boşuna.
- Bostandıq**, is. Serbestlik, hürriyet.
- Bostanşılıq**, is. Hürriyet, serbestlik, müstakillik.

- Bostıruv**, f. İltica ettirmek, göç ettirmek.
- Bostıq**, is. Boşluk, saflık, gevşeklik.
- Bosuv**, f. Bir yerden başka bir yere iltica etmek, kaçmak.
- Bofa**, is. Devenin yavrusu.
- Botaday**, s. Devenin yavrusu gibi, yavaş ve sessiz.
- Bofağan**, is. Devenin yavrusunu sevrerken söylenir. İnsan yavrusunu sevrerken de «botağan» denir.
- Botalav**, f. Devenin yavrulaması, doğurması.
- Botqa**, is. Ekin mahsulünden kaynatılarak yapılan koyu yemek.
- Boşaluv**, f. Hayvanın doğurmadan evvel, doğum sancısının neficesinde kendi başına bir tarafa gitmesi.
- Boyaluv**, f. Boyanmak, birisi tarafından boyanmış olmak.
- Boyama**, s. Boyanan, boyalı. 2. Yalan, uydurma, esassız.
- Boyanuv**, f. Boyanmak.
- Boyatuv**, f. Boyatmak.
- Boyav**, f. (I.) Boyamak.
- Boyav**, (II.) is. Boya.
- Boyavşı**, is. Boyacı.
- Boyavşılıq**, is. Boyacılık.
- Böbek**, is. Bebek.
- Böbeşik**, is. İnsan ile hayvanın boğazındaki küçük dili. 2. Sandığın kilidinin anahtar sokacak yerdeki dili.
- Bögde**, is. Yabancı, tanış değil.
- Bögdelenüv**, f. Kendi kendini yabancı saymak, ayrılmak, bir tarafa çekilmek.
- Bögelek**, is. Bügelek.
- Bögelek**, is. Bögelek.
- Bögeltüv**, f. Geciktirilmek, yolu kapanmış olmak.
- Bögelüv**, f. Gecikmek, yavaşlamak, bir yerden geçmekte zorluk çekmek, yolu kapanmak.
- Böcen**, (I.) is. Atların (beygirin) kuyruğunda peydahlanan kaşınma hastalığı.
- Bögen**, (II.) is. Kayığın iki kaburgasıyla altını birbirine bağlayan ağaç.
- Böget**, is. Engel; Suyun akıp gitmesi için, bir şeyin bir tarafa gitmemesi, yapamaması için engel, set.
- Bögetüv**, f. Engelletmek.
- Bögev**, f. Engellemek, durdurmak, mani olmak, set çekmek.
- Bögüv**, f. 1. Güçlü olmak, çok fazla yemek. 2. Bolluğa kavuşmak. 3. Ekin mahsulünün suya konduğunda kendi kendine yumuşayarak büyümesi.
- Bödene**, is. Bildircin.
- Böcektev**, f. Yavaşlamak, iyi yürümemek.
- Böcendev**, f. Bkz. Böcektev.
- Böz**, is. İnce beyaz kumaş.
- Bökebay**, is. Yünden dokunmuş olan boyun atkısı. 2. Yünden dokunan hanımların baş örtüsü.
- Böken**, is. Böğü.
- Bökse**, is. Kalça.
- Bökselev**, f. Atın kalçasına vurmak.
- Bökserüv**, f. Bir şeyi yırtmak, parçalamak. 2. Bir şeyin yarısından fazlasını yapmış olmak, bitirmeye yaklaşmak.
- Bökter**, is. Dağın aşağı tarafı, ova tarafı, dağ eteği.
- Böktergi**, is. Dişi puhu.
- Bökterlev**, f. Dağın ovaya yakın kısmını keserek geçmeye çalışmak.
- Bökterüv**, f. Eğin arkasına bir şey bağlamak.
- Bökterinşek**, is. Atlı kişinin, eğerin arkasına bağladığı nesnelere.
- Böktirüv**, f. Çoğaltmak, bollaştırmak. 2. Ekin mahsulünün (tahılın) suya konduğunda kabarması.
- Bölgış**, is. Bölen, taksim eden.
- Bölgıştev**, f. Paylaşmak, bölüşmek.
- Böldirüv**, f. Paylaştırmak, bölüştürmek.
- Böle**, is. İki kız kardeşin çocukları. Teyze çocukları.
- Böle-Caruv**, f. Ortadan yarmak.
- Bölek**, s. Ayrı olarak, kendi başına.
- Böleksinüv**, f. Yadırgamak, yabancı saymak, ayrı addetmek.
- Bölektev**, f. Ayırmak, ayrı muamele etmek.
- Bölentüv**, f. Belemek.

Bölenüv, f. Belenmek.
Bölev, f. Belemek.
Bölme, is. Bölme.
Böltirik, is. Kurt yavrusu, börü yavrusu.
Bölüv, f. Bölmek.
Bölşek, is. Parça.
Bölşektenüv, f. Parçalanmak.
Bölşektetüv, f. Parçalamak.
Bölşektev, f. Parçalamak.
Bölşekti, s. Parçalı, bir kaç parçadan ibaret olan şey.
Bölik, is. Bölünmüş olan şeyin bir parçası.
Bölim, is. Bölüm.
Bölimşe, is. Bir şeyin ufak bir parçası, bir şeyin şubesi.
Bölingiş, is. Bölen sayı.
Böлинді, is. Taksim edildiği zaman bölüne verilen hisse.
Bölisüv, f. Bölüşmek.
Böpe, is. Bebek.
Börepe, is. Uzun ve kalın kesilmiş olan sirik.
Böreneday, s. Kalın ve uygunsuz, sırırtık gibi.
Börte, s. Mavimsi ve beyaz renkler, karışık renk.
Börteşik, s. «Cuvsan» otu olan ufak tepcikler.
Börtken, is. Vücutta çıkan sivilce.
Börtpe, (I.) is. Darı, buğday ve diğer tahıldan yapılmış koyu çorba.
Börtpe, (II.) Vücutta çıkan sivilce.
Börttirüv, f. Bir şeyin çimlenmesini sağlamak.
Börtüv, f. Vücudun çeşitli yerlerinde ufak sivilce çıkması. 2. Bir şeyin semirmesi, büyümesi, dolması, şişmesi.
Böri, is. Börü, kurt.
Börigüv, f. Acele etmek, acele ederek şaşırmaq.
Börük, is. Börk, başa giyilen nesne.
Böspe, s. Övünen, kendini öven, kendini metheden kimse.
Böstek, is. Deriden veya yapağıdan yapılan döşek veya minder.
Bösüv, f. Övünmek, fazladan atmak.
Bötege, is. Bkz. Böteke.

Böteke, is. Kuşun midesi.
Bötelke, is. Şişe.
Böten, Yabancı, tanıdık olmayan kimse.
Bötendik, is. Yabancılık.
Bötensüv, f. Yabancı telakki etmek, yabancı saymak.
Bötensitüv, f. Yabancı muamelesi yapmak, ayırmak.
Buv, is. Buğ.
Buvaz, s. Gebe, yüklü.
Buvazuv, f. Gül, çiçek açmak, çimlenmek.
Buvaldır, s. Bulanık.
Buvaldırılı, s. Açık değil, sisli, karanlık, bulanık.
Buvda, is. Balya, eşya.
Buvda-Buvda, s. Balya balya.
Buvdaq-Buvdaq, s. Parça parça, balya balya.
Buvdaqtav, f. Boğumlanmak, boğum-boğum olmak.
Buvdalav, f. Ayrı-ayrı, parça-parça etmek.
Buvdan, s. Melez. **Arğımaqtı caman dep buvdandı qaydan tabasın?** - Arğımağı -en iyi atı- kötü diyerek **buvdanı** nereden bulacaksınız?
Buvdandav, f. İki çeşit hayvanı yaklaştırmakla yeni cins asil tohumlu hayvan meydana getirmek.
Budırav, f. Dağılmak. **Budırav ketipti.** - Saçı dağılmış.
Buvlandırıv, f. Buğulandırmak.
Buvlandırış is. Buğulandırıcı.
Buvlanuv, f. Buğulanmak.
Buvlamak, f. Buğulamak, yemeği pişirirken üzerini örterek buğulandırmak.
Buvlattıruv, f. Buğulattırmak.
Buvlatuv, f. Buğulatmak.
Buvlı, s. Buğulu.
Buvlıgüv, f. Bir şeyin tesiriyle sınırlanmak, tıkanmak, nefes alamamak.
Buvlıq, is. Buğuluk, buğu çıkacak yer.
Buvlıqtıruv, f. Tıkandırmak, nefes aldırmamak.
Buvma, is. Bağlanmış, düğümlemiş, ufak-tefek parça paket.

Buvnaq, is. Bir şeyin (mesela bastonun) boğumlanarak kesildiği yeri.
Buvnaqtatuv, f. Boğumlatırmak.
Buvnaqtav, f. Boğumlayarak kesmek, işaretlemek.
Buvnaluv, f. Kesilmek, boğumlanmak.
Buvnav, f. Kesip atmak, boğumlayarak) sıkıştırmak, rahatsız etmek.
Buvra, is. Buğra.
Buvraşa, Buğra gibi.
Buvril, s. Ak ile siyah, beyazla kara karışımı.
Buvrıldanuv, f. Saçların beyazlaşmaya başlaması.
Buvsandıruv, f. Hafifçe terletmek.
Buvsanuv, f. Hafifçe terlemek.
Buvuv, f. Paket yapmak, bağlamak.
Bel buvuv. - Bir şeye tevekkel demek, yapmaya karar vermek. **Avızın buvğan ögizdey ündemey otırdı.** - Ağzı bağlanmış öküz gibi ses çıkarmadan oturdu.
Buvuvlı, s. Bağlı, paketli,
Buvıltıq, is. Vücudun ayak, el ve parmakları.
Buvıluv, f. Paket edilmek, bağlanmak.
Buvın, (I.) is. Eklem, boğum. **Buvınsız.** - Halsiz. **Buvını qurudı.** - Halsizleşti. **Buvını qaftı.** - Kuvvetlendi, güçlendi. **Buvınsız til.** - Çok hatip, iyi konuşan. **Buvınsız cerge bıçak saluv.** - Yersiz yerde bir şey talep etmek. Nesil. **Bızdın buvın.** - Bizim nesil.
Buvın, (II.) is. Hece.
Buvındav, f. Ayırmak, bölmek.
Buvındı, s. Çok boğumlu.
Buvındıruv, f. Boğazını sıkamak.
Buvınuv, f. Kendi boğazını kendi sıkamak.
Buvıp-Tüyüv, f. Paketlemek, toparlanmak, hazırlanmak.
Buvınşaq, is. Paketlenmiş, bağlanmış eşya, paket.
Buvij-Tüvüv, f. Paketlemek, toparlamak.
Buvırqantuv, f. Kızdırmak, sinirlendirmek.
Buvırqanuv, f. Kızmak, sinirlenmek, bağırıp çağırmaq.

Buvırşın, is. Genç, kısırlaştırılmamış erkek deve.
Buğaz, is. Boğaz. **İstanbul buğazı.** İstanbul boğazı.
Buğaq, I. is. İnsanın ve hayvanın boğazının altındaki et.
Buğaq, (II.) is. Semiz insanın boğazının altındaki et.
Buğaqtı, s. «Buğaq» eti olan kimse.
Buğalıq, is. Kement.
Buğalıqtav, f. Kement atmak, kement atarak yakalamak.
Buğana, is. Omuz kemiği, omuzun ön tarafındaki köprü kemik. **Buğanası qatpağan.** - Genç, tecrübesiz.
Buğav, is. 1. Kelepçe. 2. Esaret, bağımlılık.
Buğavlanuv, f. Bağımlı hale gelmek. Zincirlenmek.
Buğavlav, f. Zincirlemek, bağımlı etmek, esarete almak.
Buğavlı, s. Zincirlenen, bağımlı olan, esaretteki kimse.
Buğuv, f. 1. Saklanmak, gizlenmek, pusmak. 2. Korkmak, ürpermek.
Buği, is. Maral.
Buğıtlı, s. «Buğısı» çok olan dağ.
Budır, is. Düz olmayan yer.
Budırlav, s. Düz değil, eğri büğrüye yakın yer.
Budırlı, s. Eğri büğrü.
Budırmaq, is. 1. Eğri büğrü. 2. Bir şeyin üzerindeki tırtıl.
Budırmaqtanuv, f. Eğri büğrü olmak, tırtıllanmak.
Budırsız, s. Düz, eğrisi büğrüsü yok.
Buc-Buc, s. Vızır-Vızır.
Bucır, is. Çiçek hastalığından yüzde kalan iz. 2. Yüzünde iz kalmış kimse.
Bucırlanuv, f. Pütürülenmek.
Bucırlav, f. Bir şeyin yüzünü tırtıllamak, bozmak.
Buzaqı, s. Bozguncu, kavgacı.
Buzaqılanuv, f. Bozguncu olmak, kavgacı olmak.
Buzaqlıq, is. Bozgunculuk, kavgacılık.
Buzav, is. Buzağ, siğirin yavrusu. **Bu-**

zav tis kamçı. - Buzağ dişi şeklinde örülmüş kamçı. **Buzav bas.** - Başı büyük.

Buzavbas, is. Bir nevi böcek.

Buzavlatuv, f. Buzağlatmak, ineğin doğurmasını sağlamak.

Buzavlav, f. İneğin doğurması.

Buzavlı, s. Buzağısı olan, doğurmuş inek.

Buzavşı, is. Buzağılara bakan kimse.

Buzavşiq, is. Avılda-köyde elde yapılmış sabundan koparılmış ufak sabun.

Buzğizuv, f. Bozdurmak.

Buzdirtuv, f. Bozdurtmak.

Buzdıruv, f. Bozdurmak.

Buzuv, f. Bozmak.

Buzuvşı, s. Bozguncu, bir şeyi bozan, kıran kimse.

Buzuvşılıq, is. Bozgunculuk, kırmak, bozmaktan hovlanan.

Buzıp, s. Bozuk, bozguncu, her tertip ve nizamı bozan kimse. 2. Bozulan, kırılan, işe yaramaz halde olan bir şey.

Buzıqtıq, is. Zorbalık, kanunsuzluk, bozgunculuk, bozukluk.

Buziluv, f. Bozulmak.

Buzıp, f. Buzıp caruv. - Bozmak, kırmak, bozmak-yarmak.

Buyda, is. Deveyi burnundaki delikten bağlayarak göstermeye mahsus ip.

Buydalav, f. Devenin burnundaki delikten ip geçirmek. 2. Birisini bir şeye ikna etmek, dediğini yaptırmak.

Buydali, s. Burnundaki delikten ip geçirilmiş olan deve.

Buyra, s. Saçın kıvrıkcık olması, kuzu ve oğlağın yününün kıvrıkcık olması.

Buyralanuv, f. Kıvrıkcıklanmak.

Buyralatuv, f. Kıvrıkcılatmak.

Buyralav, f. Kıvrıkcıklamak.

Buyraf, is. Ova, vadi, tepelerden müteşekkil büyük ova.

Buyrattanuv, f. Tepe ve tepelerin gittikçe çoğalması. **Colımız bargansa-**

yn buyrattanıp baradı. - Yolumuz gittikçe buyrattanmakta. Yani, tepeler, inip çıkmalar sıklaşmakta.

Buyrıq, is. Emir.

Buyğıuv, f. Çekinmek, üşütürüm korkusuyla fazla örtünerek dışarı çıkmamak.

Buyğıılıq, is. Çekingenlik, tereddüt etmek, utangaçlık.

Buyım, is. Eşya, mülk.

Buyımtay, is. İstek, arzu, emir.

Buyırtuv, f. Emir ettirmek.

Buyıruv, f. Buyurmak, 2. Nasip olmak.

Buyıruvşı, is. Emir verici, buyurucu.

Buyırılıv, f. Buyurulmak.

Buqa, is. Kısırlaştırılmamış erkek sığır (boğa).

Buqara, is. Halk, toplum.

Buqaralıq, s. Halk topluluğu.

Buqaraşıl, s. Halkçı, toplumcu.

Buqqızuv, f. Başını kaldırtmamak, sindirmek.

Buqpa, s. Gizli, saklı.

Buqpaqtav, f. Saklanmak, gizlenmek.

Buqpalav, f. Gizlenmek, saklanmak.

Buqpantay, s. İçinden hesaplı, daima samimi olmamak.

Buqpantaylav, f. Gizlemek, saklamak.

Buqtıruv, f. 1. Kapatmak, örtmek, gizlemek. 2. Yemeği buğuyla pişirmek.

Bul, (I.) is. Kumaş. 2. Değeri, özelliği, para.

Bul, (II.) z. Bu, şu gibi ifade. **Bul balanı qaytemiz?** - Bu çocuğu ne yapacağı?

Bula, Hiç zorluk çekmeden, şımarık olarak büyümüş kimse.

Bulay, Bkz. Bilay (bu tarafa).

Bulaq, is. 1. Suyun kaynağı, başı. 2. Haberin, bilginin kaynağı, 3. Bol, çok.

Bulan, (I.) is. Yaban geyiği.

Bulan, (II.) f. **Bulkan-talkan boluv** - Karma karışık olmak.

Bulan, (III.) is. Atla orta hızla gitmek. 2. Sallanmak.

Bulandav, f. Orta hızla gitmek. 2. Nazlanmak.

Bulunğır, s. Aydın değil, bulanık, sisli. lanmak.

Bulav, (I.) Hasta olan kimseyi terletmek için buğulamak.

Bulav, (II.) f. Akıtmak, dökmek, bol bol ağlamak.

Bulavday, s. Ağlamaktan kızarak şişmiş göz.

Bulavlatuv, f. Buğulatmak.

Bulavlav, f. Hasta olan kimseyi veya doğum yapan hanımı terletmek için buğulamak.

Bulbul, is. Bülbül, hatip, iyi şarkı söyleyen kimse.

Bulgaq, is. Bkz. Bulğan.

Bulğaqtatuv, f. Sallandırmak.

Bulğaqtav, f. Sallanmak, nazlanmak.

Bulğan, is. Bir o tarafa bir bu tarafa sallanmak.

Bulğandatuv, f. Sallandırmak.

Bulğandav, f. Sallamak, iki tarafına sallanmak.

Bulğarı, is. Bkz. Bilğarı.

Bulğav, f. Bkz. Bilğav.

Bulğın, is. Samur.

Buldanuv, f. Yapmak istememek, naz yapmak, kendine pay biçmek.

Buldav, f. 1. Kıymetini, fiatını yükseltmek. 2. Yükleme, yapmış olduğu bir şeyi «şunu yaptım» diye belirtmek, kendisine ehemmiyet verdimeye çalışmak.

Buldi, s. Kıymetli, fiatlı, işe yarar.

Buldır, is. Sisli, bulanık, aydın değil.

Buldırav, f. Sislenmek, bulanık hale gelmek, gözün seçemeyeceği durumda olmak.

Buldırlav, f. Gözün seçememesi, bulanık olarak görünmesi.

Buldırq, is. Bildircin.

Buldırqıtay, s. Çok ufak, küçük. **Erdin atağı tuvırdıqtay özi buldırqıtay.** - Erin şöhreti büyük, kendisi ufak. (Ata sözü)

Bulcımav, f. 1. Hiç farksız, benzemek, ta kendisi. 2. Yerinden kıpırdamak, orada durmak.

Bulcıpav, f. Tam kendisi gibi yapmak, hiç farksız olarak yapmış olmak.

Bulcıpav ayttı. - Hiç değiştirmeden söyledi.

Bulqan-Talqan. Karma karışık, düzensiz, kızgın, sinirli.

Bulqındırov, f. Sinirlendirmek, kızdırmak, hareket etmek, çırpınmak, saldırmak istemesine sebep olmak.

Bulqınuv, f. 1. Saldırmak istemek, bağırp çağırarak, hücum etmek istemek. 2. Hareket etmek, fırlamak, atlamak.

Bult, is. Bulut.

Bulfaq, s. İstikrarsız, bir gün öyle, bir gün böyle, kaçamak.

Bulfaqtav, f. Bir öyle, bir böyle hareket etmek, kaçamaklık yapmak. 2. Caymak, karar değiştirmek, kararsızlık.

Bultalaqtav, f. Doğru yürümek, bir o tarafa bir bu tarafa sapmak.

Bultandav, f. Bir öyle, bir böyle olmak.

Bultartpav, f. Kıpırdatmadan, hemen-cik kendisini veya sözünü yakalamak, kıstırmak.

Bultartuv, f. Kaçamak yaptırmak, sıvışmasına imkân vermek.

Bultaruv, f. Aniden dönüş yapmak. 2. Sepmak, gizlemek, doğruyu söylememek.

Bultaris, is. Dönüşü olan bir yerde gizlenme, sapma, gizleme, saklama.

Bultarısız, s. Açık, gizli olmayan.

Bulttanuv, f. Bulutlanmak.

Bultt, s. Bulutlu.

Bulthyuv, f. Bir şeyin bir taraftan yuvarlak olarak çıkmış olması.

Bultıldav, f. Bir şeyin (yuvarlak) yerinden oynaması.

Bultındatuv, f. Yerinden oynatmak, bir o tarafa, bir bu tarafa hareket ettirmek.

Bulşiq, is. Pazı eti.

Bulşıqtı, s. Pazı eti kalın olan.

Bulıq, is. Yorganın, ayakkabının, mesin, vs. kenarına dikiş arası sağlam olması için konulan nesne.

Bulıqsuv, f. İki tarafına sallanmak.

Bulın, s. Bulın-bulın : Bir kaç kat, bir kaç çeşit, bir göz (ev).

- Bulingir, is.** Dumanlı, sisli, bulutlu.
- Bulingirilanuv, f.** Dumanlanmak, sislenmek.
- Bunday, s.** (Munday) Bunun gibi, böyle.
- Buralıqı, s.** Dışarıdan gelen, yabancı, sığıntı. 2. Yersiz, esasız söz.
- Qazaqeline şetten kelgen orıs sıyaqtı buralıqılar.** - Kazakeli'ne dışarıdan gelen yabancılar.
- Buralıtu, f.** Burmak.
- Buralıuv, f.** Burulmak.
- Burama, s.** Burma.
- Buranda, is.** Vida.
- Burandavlı, s.** Vidalı.
- Buran, s.** Eğri. **Buran bel.** - İnce bel (Hanımlar için kullanılır.)
- Burandatuv, f.** Burdurtma.
- Burandav, f.** Burulmak.
- Burtana, is.** Dışardan gelme, sığıntı.
- Buratuv, f.** Sardırmak, çevrelettirmek, vidayı sıkıştırtmak, burdurmak.
- Burav, f.** Sarmak, etrafını çevirmek.
- Burğı, is.** Burgu.
- Burğılav, f.** Burgulamak.
- Burğılanuv, f.** Burgulanmak.
- Burguşı, is.** Burgucu.
- Burq, I.** Bir şeyin fokurdayarak kaynaması.
- Burq, II. f.** **Burq etüv :** Akmak, dökülmek, bir şeyin aniden olması. **Tönkeris burq etti.** - İhtilal aniden oldu. **Burq-sarq bolmaq.** - Sinirlenmek, tepesi atmak.
- Burqaqtatuv, f.** Kar veya yağmurun rüzgârla karışık yağması.
- Burqan.** Burqan-talqan; Astan-kesten : Karma karışık, alt-üst olmak.
- Burqandav, f.** Karma karışık etmek.
- Burqasın, is.** Rüzgârla karışık sertçe yağın kar.
- Burqasındı, s.** Rüzgârla karışık yağın kar veya yağmur.
- Burqıldatuv, f.** Eriyecek, sıvı bir şeyin sert kaynaması. 2. Sert konuşmak, bağırıp çağırmak. 3. Tozu dumana katmak.
- Burqıratuv, f.** Toz kaldırılması, fozlatılması.
- Burqırav, f.** Saçılmak, tozlatılmak, dağıtılmak.
- Burlıquv, f.** Acıkmak, halsiz duruma gelmek.
- Burma, is.** Boşluk, sapma imkânı.
- Burmalanuv, f.** Yanlış tarif edilmek, yanlış mana verilmek, başka manaya maksatlı yorumlanmak.
- Burmalav, f.** Hakikati değiştirmek, yalanı doğru, doğruyu yalan olarak göstermek, saptırmak, uydurmak.
- Burmalavşı, is.** Tahrif edici, uydurucu, yanlış anlam verici.
- Burmalavşılıq, is.** Uydurmacılık, tahrif edicilik.
- Burıngı, is.** Evvelki, önceki.
- Bursanuv, f.** Sinirlenmek, kızmak, kin tutmak.
- Burtan, s.** Çabuk küsen, sinirli, kaba.
- Burtandav, f.** Küsmek, bağırmak, azarlamak.
- Burıhyuv, f.** Küserek sinirlenmek, üzüntü belirtmek.
- Buruv, f.** Burmak, yönünü, hareketlerini değiştirmek. 2. Birisini desteklemek, tutmak.
- Burşaq, (I.) is.** Dolu. Burçak. **Burşaq-tav.** - Dolu yağması.
- Burşaq, (II.) is.** Bir çeşit tahıl, burçak.
- Burşaq, (III.) is.** Kuzu ve oğlakların sırayla bağlandığı ipin ilmiği.
- Burşaqtav, f.** Yağmak, esmek.
- Burıldıruv, f.** Saptırmak, döndürmek.
- Burılıs, is.** Dönemeç, köşe. 2. Yine bir yön ve tutumda olmak.
- Burım, is.** Perçem. Hanımların ön saçı.
- Burın, is.** Evvelce, eskiden, önce.
- Burıngı, s.** Evvelki, önceki.
- Burıngıday, s.** Eskisi gibi, önceki gibi.
- Burıngışa.** Tam eskisi gibi, tam önceki gibi.
- Burınıra, s.** Biraz evvel, biraz önce.
- Burıs, s.** Sapa, ters, yanlış, yalan.
- Burısuv, f.** Büzülmek, büzülerek oturmak.
- Burış, (I.) is.** Köşe.
- Burış, (II.) is.** Biber.
- Burıstama, is.** Derkenar, gelen evrağın köşesine konan not.

- Buriştav, (I.) f.** Bir şeyin kenarından üçgen çıkarmak.
- Buriştav, (II.)** Yemeği biberlemek.
- But, (I.) is.** 16 kilogramlık ağırlık.
- But, (II.) is.** But.
- Buta, is.** Çalı.
- Butaq, is.** Ağacın budağı. 2. Şube, saha.
- Butaqtav, f.** Budamak.
- Butaluv, f.** Budanmak.
- Butalı, s.** Çalılı.
- Butanaq, is.** Budak.
- Butarlav, f.** Parçalamak, bölmek, ufak-ufak etmek.
- Butav, f.** Ağacı budamak.
- Butasız, s.** Ağacı, çalısı yok yer.
- Büge, is.** Aşığın yere atıldığı zaman çukur tarafının alt tarafında olması.
- Bügeşek, s.** Dik değil, biraz eğik.
- Bügeşektev, f.** 1. Eğilerek yürümek, dik yürümemek. 2. Çekinmek, korkmak, cesaret edememek.
- Bügelek, is.** Daha çok beygirleri ısırarak bir cins sinek.
- Bügelektev, f.** Beygirin, ısırarak sinekten korunmaya çalışması.
- Bügçen-Bügçen.** Başını eğerek, belini yükselterek yürümek.
- Bügçiyüv, f.** Eğilmek, büzülmek.
- Bügüv, f.** Bükmek. 2. Gizlemek, saklamak. **Dize bükti** - Diz büktü.
- Bügildirüv, f.** Büktürmek.
- Bügilüv, f.** Bükülmek.
- Bügün.** Bugün.
- Bügingi, s.** Bugünkü.
- Bügingidev, s.** Bugünkü gibi.
- Büyen, is.** Kör bağırsak.
- Büyrek, is.** Böbrek.
- Büyütüv, f.** Böyle yapmak, böyle demek.
- Büyi, is.** Bügü (büve).
- Büyimtay, is.** Bkz. Buyımtay.
- Büyir, is.** Böğür.
- Büyirlev, f.** Ayırmak.
- Büyirli, s.** Büğür çıkmış, kalın, kocaman.
- Bük, is. (I.),** Bol, geniş.
- Bük, is. (II),** Aşığın şige tarafının karşığı. **Asıktın bük çağı tompak keldi.** Aşığın bük tarafı şişkin geldi.
- Bükkiş, is.** Bir şeyi gizlemeyi, gizli tutmayı, hep başkasına pek itimat etmemeyi adet edinmiş kimse.
- Bükpe, is. 1.** Demir veya tahtadan bükme sürgü, 2. Gizli sır ve söz, ufak tefek yalan.
- Bükpeli, s.** Bükmeli, çekilebilir.
- Bükpelev, f.** Gizlemek, saklamak.
- Büksüv.** Pis koku çıkması.
- Büksütüv, f.** Pis koku çıkartmak.
- Büktelüv, f.** Bir şeyin katlanması.
- Büktemeli, s.** Katlamalı, çekilebilir.
- Büktesin, is.** Bir şeyin katlanmış, kıvrılmış yeri.
- Büktev, f.** Büklemek.
- Bükteveli, s.** Büklenmiş durumda.
- Bükürüş, f.** Büktürmek, büzültere oturtmak.
- Büktüsüv, f.** Büzülmek, büklenmek.
- Büksendetüv, f.** Kambur kambur eğilerek yürümesine sebep olmak.
- Bükil, z.** Hepsini, tamamı, bütün.
- Bükilodaqtıq, s.** Bütün birlik boyunca.
- Bükir, s.** Kambur.
- Bükireytüv, f.** Bükmek, kamburlaştırmak.
- Bükireyüv, f.** Eğilmek, kamburlaşmak.
- Büküş, s.** Kamburumsu.
- Bülde, is.** İpeklilik kumaş.
- Büldirge, is.** Kamçının sapındaki asılması için yapılan bağ.
- Büldirgeli, s.** Bağı var, bağcıklı.
- Büldirgen, is.** Çilek.
- Büldirgiş, s.** Bozucu, kırıcı.
- Büldirtüv, f.** Bozdurmak, kırdırmak.
- Büldirüv, f.** Bozmak, kırmak, yıkmak.
- Büldirşin, is.** Bkz. Bödene (bildircin)
- Büldirşindey, s.** Güzel, yakışıklı.
- Bülk, f.** Kırıldama. **Beti bülk etpedi.** Utanmadı, yüzü kızarmadı.
- Bülkil, is.** Atın orta hızla gitmesi.
- Bülkiletüv, f.** Yavaş yavaş gitmek, yavaş yavaş bir şeyi söylemeye başlamak.
- Bülkildav, f.** Orta hızla gitmek.
- Bülük, is.** Kavga, ani hareket.
- Bülükşilik, s.** Kavgacılık, karışıklık.
- Bülükşil, is.** Bülükşi, kavgacı, gürültücü, karışıklık çıkarıcı.

- Bülindirüv, f.** Karıştırmak.
- Bülinüv, f.** Bozulmak, paramparça olmak, anlaşmazlığa düşmek.
- Bülinüvşilik, is.** Karışıklık, anarşi hareketi, intizamsızlık.
- Bür, is.** Ağacın, diğer bitkilerin üzerindeki ufak tohumu.
- Bürge, is.** Pire.
- Bürgen, is.** Dikenli çalılar.
- Bürgiştev, f.** Toplamak, yığmak.
- Bürkek, s.** Açık olmayan, yağışlı gün.
- Bürkelev, f.** Gizlemek, örtmek, saklamak.
- Bürkemeldenüv, f.** Saklanmak, gizlenmek. örtülmek.
- Bürkemelev, f.** Saklamak, örtmek, gizlemek.
- Bürkemeli, s.** Gizli, örtülü, saklı.
- Bürkendirüv, f.** Örtündürmek.
- Bürkenşik, is.** Semaverin ateşini söndürecek kapak. 2. Dumanlı, bulutlu gün.
- Bürkenşi, is.** Örtü.
- Bürkev, f.** Örtmek, sarmak, kapamak.
- Bürkelenüv, f.** Pek belirli olmamak, bulanıklaşmak.
- Bürkeli, s.** Örtülü.
- Bürkevsiz, s.** Örtüsüz.
- Bürküv, f.** Üfürmek, üfürerek su serpmek.
- Bürkit, is.** Kartal.
- Bürkitşi, is.** Kartal avı yapan, kartalla meşgul olan kimse.
- Bürlendirüv, f.** Güllendirmek.
- Bürülenüv, f.** Güllenmek, yapraklanmak, çiçeklenmek.
- Bürme, is.** Bürmek, Büzerek dikmek. 2. Bir nevi çalı ismi.
- Bürme-Bürme, s.** Büklüm, büklüm.
- Bürmelenüv, f.** Büzülmek.
- Bürmelefüv, f.** Büzürmek.
- Bürmelev, f.** Büzmelemek.
- Bürmeli, s.** Büzmeli, fileli.
- Bürsektev, f.** Bkz. Bürsendev.
- Bürsen Qağuv, f.** Üşümek, üşüdüğü için büzülerek yürümek.
- Bürsendev, f.** Büzülerek, halsiz halsiz yürümek.
- Bürsiyüv, f.** Bkz. Bürsendev.
- Bürsigünü. Öbürgün.**
- Bürtik, is.** Bir şeyin yüzündeki hafif tırtıl. 2. Tomurcuk. **Ağaştar canpıraç cayıp gül bürtiğın carğalı tur.** - Ağaçlar yaprak yayararak gül tomurcuk çıkarmak üzere.
- Bürtinüv, f.** Şişmek, kabarmak.
- Bürüv, f.** Büzmek, kıvrırmak.
- Bürüvli, s.** Büzülü, kıvrılı.
- Bürşik, is.** Bitkinin çiçek açmadan evvelki hali.
- Bürşiktenüv, f.** Çiçeklenmek, çiçek açmak.
- Büristirüv, f.** Buruşturmak.
- Bürisüv, f.** Buruşmak.
- Bütün, s.** 1. Bütün, 2. Parçasız, 3. Sağlam.
- Bütindey, Bütünöyle.**
- Bütindelüv, f.** Bütünlemek.
- Bütindev, f.** Yamamak, eksikliğini doldurmak, işe yaratmak.
- Bütindik, is.** Bütünlük.
- Bıc, f. Bıc-Bıc qaynav:** Bir şeyin fokur fokur kaynaması.
- Bıcıldav, f.** Sinirlenmek, kızmak, ateş almak, küplere binmek.
- Bıcınav, f.** Bir şeyin bir yerde toplanması.
- Bıqbirt, f. Bıqbirt tiyüv:** Darbe indirmek, dağıtılmak.
- Bıqsuv, f.** Dumanlanarak bir şeyin yanması, tütmek.
- Bıksuv, is.** Yanık kokusu. 2. Kötü niyetli, içten pazarlıklı.
- Bılay, Böyle, bunun gibi.**
- Bılayğı, Bkz. Bılay.**
- Bılayşa, Böylece.**
- Bılamıq is.** Bulamaç.
- Bılavday, s.** Çok ağılamanın neticesinde gözün şişmesi.
- Bılğanış, s.** Bulanmak.
- İlğarı, is.** Fabrikada işlenen, ayakka-bı yapılacak deri.
- Bılğarcı, is.** Derici, tabakçı.
- Bılğatuv, f.** Bir şeyin birisi tarafından pislenmesi, kirlenmesi.
- Bılğav, f.** Bulamak. Yersiz, esassız suçlamak. **Qol bılğadı.** - El salladı.
- Bılğavış is.** Sıcak kazana kavurmak için tahıl koyulduğunda onun yan-

maması için devamlı karıştırmaya yarayan çomak.

Bıldırılav, f. Yeni yeni konuşmakta olan çocuğun anlamsız sözleri.

Bılçır, s. Çamur, suyla karışarak yumuşamış olan yer.

Bılçıraç, s. Suyu çok, iyi işlenmemiş deri ve diğer şeyler.

Bılçırav, f. Gevşemek, ezilmek, suyu çoğalmak. 2. Lüzumsuz ve yersiz konuşmak.

Bılıq-Sılıq, s. Halsiz, güçsüz.

Bılıqıldaç, s. Yumuşak, sallanan.

Bılıqıldav, f. Bir şeyin yumuşaması.

Bılıtır, Bıldır, geçen sene.

Bılıtırğıday, f. Geçen seneki gibi.

Bılış-Bılış, s. Akan suyun taşta çarptığında çıkardığı ses.

Bılışyuv, f. Şişmanlamak, genişlemek.

Bılışiq, is. Göz ağrıdığı zaman gözde meydana gelen kir, çapak.

Bılışiqtanuv, f. Gözün hastalık dolayısıyla kirlenmesi.

Bılışıl, is. Yersiz, olur olmaz konuşmak, gevezelik etmek.

Bılışıldav, f. Gevezelik etmek, olur olmaz konuşmak.

Bılığuv, f. Kirlenmek, pislenmek, karışmak, saçılmak.

Bılıq, is. Salaklık. **Casında bılıq bol-san bara-bara salaç bolarsın.** - Gençliğinde bılıq olursan sonra salak olursun. (Ata sözü) 2. Pislilik, haramlık.

Bılıqtıruv, f. Karıştırmak, çatıştırmak, içinden çıkılmaz duruma getirmek.

Bırday, s. İri, dolgun.

Bırtıq, s. Kısa ve kalın.

Bırşuv, f. Çok terlemek. 2. Çok ekşimiş ayran.

Bırıldav, f. Horlamak, horlayarak uymak.

Bırsuv, f. Yüzünü buruşturmak.

Bırpıldaq, is. Bıldırıcın'ın çıkardığı ses.

Bırpıraqtav, f. Pirinç veya benzerlerinden yapılan yemeğin suyu azalarak koyulaşması.

Bırtıyuv, f. Şişmek, semirmek, kalınlaşmak.

Bit, f. Bit-şıt qıluv: İmha etmek, yok etmek, bitirmek.

Bitıq, s. Dolgun, semiz.

Bitıra, is. Av tüfeği, saçma.

Bitırandı, s. Dağınık.

Bitırandılık, is. Dağınıklık, birbirinden uzak oturmak vs.

Bitıratuv, f. Dağıtmak, her tarafa yollamak.

Bitırav, f. Dağılmak, her tarafa gitmek.

Bitırlav, f. Pıtır pıtır etmek.

Bitıranqı, s. Dağınık, her biri bir yerde.

Bitıranqılıq, is. Dağınıklık.

Bitırasuv, f. Herkesin her tarafa dağılması. herkesin kendi yönüne gitmesi.

Bitıstırov, f. Karıştırmak, içinden çıkılmayacak duruma sokmak, allak bullak etmek.

Bitısuvs, f. Karışmak, allak bullak olmak.

Biz, (I.) is. Biz, tığ, bir şeyi delerek ip geçirmek için alet.

Biz, (II.) z. Biz. **Biz baramız.** - Biz varacağız.

Bizdinşe, z. Bizce, bize göre.

Bizşe, Bizce.

Bilgendik, is. Bilgenlik, bilgicilik.

Bilgensüv, f. Bilmislik.

Bilgizüv, f. Bildirmek.

Bilgir, s. Bilgiç. Çok bilen.

Bilgiş, s. Bilgin.

Bilgissinüv, f. Çok bilen, bilgiç kimse gibi hareket etmek, bilgicilik taslamaya kalkmak.

Bilgištenüv, f. Bilgicilik taslamak.

Bilgiştik, is. Bilgicilik.

Bildeg, s. Büyük, yüksek, ağır.

Bıldirtüv, f. Bıldirtmek.

Bıldirüv, f. Bıldirmek, haber vermek, bilgi vermek vs.

Bilezik, is. Bilezik.

Bileziktenüv, f. Bir şeyin çevresine bilezik gibi bir şey koymak, tutturmak.

Bilek, is. Bilek.

Bilektey, s. Bilek kadar, bilek gibi.

Bilektesüv, f. Bilek bileğe.
Bilekti, s. Bilekli, güçlü, kuvvetli.
Bilem, s. Dilim dilim olarak kesilen yağ veya et.
Bilemdev, f. Dilimlemek.
Bilenüv, f. Bilenmek, hazırlanmak.
Bileydey, s. Kocaman, büyük, kalın.
Bilevlendirüv, f. Damarını çıkarmak, belirli hale getirmek.
Bilevlenüv, f. Damarı çıkmak, dışından büyük olarak görünmek.
Bileylev, f. Bir şeyi yuvarlayarak çekmek, yuvarlak ve uzun hale getirmek.
Bilte, is. Filtre, yağ lambasının aşağıdan yağ çekerek yanan fitili. 2. Eskiden bazı tüfekleri ateşlemek için kullanılan nesne (fitil).
Biltelenüv, f. Bir deliğin kapanması. 2. Bir şeyin birbiriyle karışmış olması.
Biltelev, f. Bir şeyin içine fitil yerleştirmek.
Bilteli, s. Fitilli.
Bilüv, f. Bilmek, anlamak.
Bilik, is. Kalın, som demir.
Bilikti, s. Bilgili, okumuşlu.
Bilim, is. Bilgi, ilim.
Bilimdi, s. Bilgili, ilimli, ilim sahibi.
Bilimdililik, is. Bilgилilik, ilimlilik.
Bilimpaz, is. Okumuşlu, âlim.
Bilimpazdıq, is. Okumuşluk, âlimlik, bilgililik.
Bilimsiz, s. Bilgisiz.
Bilimsizdik, is. Bilgisizlik, cahillik.
Bilinüv, f. Bilinmek, anlaşılmak, görünmek.
Bilisüv, f. Başkasının da bilmesi, anlaması.
Bir, **Sayı**, tek, eş. **Bir birden**, birer, birer. **Bir atım**, belirli bir ölçek, **Bir taypı et**, bir tayfa insan. **Bir üzim**, bir parça. **Bir attam cer**, bir adımlık yer. **Bir asım et**, Bir aşım-lık et. **Bir körgen adam**, Aşınalık. **Bir tüyür**, küçük, en küçük parça, **Bir miner at**, özel günlerde bini-len at.
Birak, Fakat, buna rağmen, öyle oldu-ğu halde.
Biravızdan, Bir ağızdan, ittifakla.

Biravızlılıq, is. Birlik, teşkilatçılık.
Birbet, s. Sözünden dönmeyen kimse.
Birbetkey, s. Her türlü, çeşit çeşit de-ğil, tek bir sahaya, konuya mah-sus, her şeyin peşinde değil, bir işle meşgul, tek yönlü.
Birbetkeylev, s. Halletmeye başlamak, biraz kolaylaştırmış olmak.
Birbetlilik, is. Sağlamlık, sözünde du-ran, tahammülü olmak.
Birge, Beraber. **Onimen birge**. - Onun-la beraber.
Birgelki, Bkz. **Birkeldi**, aynı ayarda.
Birde, Birde, bazen, bazı zamanlar.
Birde - Bir, Hiç bir.
Birdey, s. Aynen, benzer.
Birdeylik, is. Müsavilik, hiç ayırmacı-lıksız, eşitlik.
Birdeme, z. Birşey.
Birden, Aniden, **Birden bir**, Yalnız kendi. **Birdenbirge**, Birden başka-sına.
Birdoğa, s. Bkz. Birbetkey.
Birdi-Ekili, s. Az, sayılı.
Birregey, s. Seçme, en iyi.
Birezüv, s. Hep aksini söyleyen, hep aksilik yapan, kendi dediğinden başkasını kabul etmeyen kimse.
Birezüvlik, is. Aksilik, kendi bildiğini yapmak.
Bir-Eki, sayı. Bir-iki.
Biren, sayı. Bazı-bazı, sayılı, pek çok değil.
Birer, s. Birer.
Birese, Sırayla. **Birese ol**, **birese men.** - Bir o, bir ben.
Birev, (I.) sayı. Yalnız, bir tane.
Birev, (II.) z. Belirsiz birisi.
Bircaylı, s. Biraz yoluna girmek, dü-zene koyulmuş olmak.
Bircola, Bkz. Bircolata.
Birkelki, s. Aynı ayarda, farksız.
Birkiyer, s. Bir tarafa giderken giye-cek elbise.
Birkörme, s. Bir görmeye değer.
Birqazan, is. Suda yürüyen «turna» gibi kuş.
Birqalıptı, s. Değişiksiz, her zamanki gibi.

- Birqatar**, s. Bir katar, bir sürü, epeyi.
- Birqidırov**, z. Biraz, bir kaç, hayli.
- Bırqıylı**, s. Bir çeşit, türlü.
- Birlestik**, is. Teşkilatçılık, birlikçilik.
- Birlestiröv**, f. Birleştirmek.
- Birlesöv**, f. Birleşmek.
- Birli-Carım**, is. Birli-ikili, bir kaç tane.
- Birlik**, s. Birlik. 2. Birden dokuza kadar olan sayı.
- Birlikşil**, s. Teşkilatçı, birbirini tutmak.
- Birneşe**, z. Bir kaç.
- Birtalay**, Bir hayli.
- Birte-Birte**, Yavaş-yavaş.
- Birtegis**, s. Aynı, hep birbirine benzer, bir ayarda.
- Birtektilik**, is. Aynı soydan olmak, aynı cinsten olmak.
- Birtoğa**, s. Yavaş, sözünde duran, sabırlı kimse.
- Birteydev**, f. Azar-azar, yavaş-yavaş.
- Birigöv**, f. Birikmek, birleşmek, birbirine yaklaşmak.
- Birigövşilik**, Birlikçilik, teşkilatçılık.
- Biriktiröv**, f. Biriktirmek, birleştirmek.
- Biriktirilöv**, f. Biriktirilmek.
- Birindev**, f. Birbir ayırmak.
- Birinci**, s. Birinci.
- Bitelöv**, f. Tıkanmak.
- Bitev**, (I.) s. Deliksiz, bir tarafı kapalı. **Bitev cara**. - Kapalı yara.
- Bitev**, (II.) f. Kapamak, bir şeyle sararak kapamak, tıkamak.
- Bitevdey**, s. Kapalı gibi, tıkanık gibi.
- Bitöv**, f. 1. Bitmek, tükenmek. **İs bitti**. - İş bitti. 2. Sonuna gelmek, hazır olmak. 3. Yaranın iyileşmesi. 4. Yetişmek, büyümek, bitmek.
- Bitik**, s. Tıknaz, kalın, kıstık.
- Bitim**, is. Anlaşma yapmak.
- Bitir**, is. Fitre.
- Bitirtöv**, is. Bitirtmek, tamamlamak.
- Bitiröv**, f. Bitirmek.
- Bitirisöv**, f. Bitirilmesine yardım etmek.
- Bitisöv**, f. Anlaşmak, helallaşmak.
- Bütce**, is. Bütçe.
- Bülleten**, is. Bülten.
- Büro**, is. Büro.

G

- Gaz**, is. 1. Gaz, 2. Yumuşak ipek.
- Gazet**, is. Gazete.
- Garantiya**, is. Garanti.
- Galereya**, is. 1. Galeri, 2. Sergi.
- Garaj**, is. Garaj.
- Gamak**, is. Salıncak.
- Garderob**, is. Gardrop.
- Garmoniya**, is. Armoni.
- Garmoni**, is. Müzik aleti.
- Garmonşi**, is. Armoni çalan.
- Garnizon**, is. Garnizon.
- Gastronomi**, is. 1. Çeşitli yiyecek maddelerinin satıldığı yer. 2. Gıda kontrolörü.
- Gavsar**, is. Kevser, çok tatlı su.
- Gavhar**, is. Cevher, çok kıymetli taş.
- Gegemon**, is. Başkan, birşeyin hareket gücü.
- Gegemoniya**, is. Başkanlık.
- Gektar**, is. Hektar.
- General**, is. General.
- Generalissimis**, is. Askerlikte en üst kademe.
- Generatör**, is. Jeneratör.
- Genetika**, is. Genetik.
- Geografiya**, is. Coğrafya.
- Geodeziya**, is. Jeoloji.
- Geolog**, is. Jeolog.
- Geologia**, is. Jeoloji.
- Geometriya**, is. Geometri.
- Geofizika**, is. Jeofizik.
- Gidrologiya**, is. Hidroloji.
- Gipnotizm**, is. Hipnotizm.
- Gutar**, is. Müzik aleti.
- Gramm**, is. Gram.
- Grammatika**, is. Grammatik.
- Grammafon**, is. Gramafon.
- Grafo**, is. Grafik.
- Grafit**, is. Grafit (Maden)
- Gumanizm**, is. Hümanizm.
- Gumanist**, is. Hümanist.
- Güvil**, is. Bir şeyin sesi. Soba **güvildeyip** yanıyor gibi.
- Güvildesüv**, f. Bir kaç kişinin bir yerde toplanarak sesli sesli konuşması.
- Güvildev**, f. Rüzgâr, ses çıkararak esmek. 2. Fazla ses çıkarmak. 3. Bir şeyin daha hızla gitmesi, daha fazla hızlanması.
- Gücil**, is. «Güc güc» diye ses çıkarmak.
- Gücildev**, f. «Güc güc» diye ses çıkarmak, 2. Kızmak, fazla atıp tutmak.
- Gül**, is. Gül.
- Güldev**, f. Güllenmek, çiçek açmak.
- Gümp**, f. Bir şeyin hızla gelerek bir şeye çarpması.
- Gürs**, f. Gürs etöv: 1. Ağır bir şeyin yere düştüğünde çıkardığı ses. 2. Savaş silahlarının çıkardığı ses.
- Gürsil**, is. «Gürs gürs» diye ses çıkarmak.
- Gürsildev**, f. «Gürs gürs» diye ses çıkarmak.
- Güril**, is. «Güril güril» diye çıkan ses.
- Gürildev**, f. «Gür gür» diye ses çıkarmak. 2. Fazla atıp-tutmak.
- Gâp**, is. İşin esası, sırrı. **Munda bir gâp bolar, bala dedi ol mağan.** - (S. Muqan) Bunda bir sır vardır, çocuk, dedi o bana.
- Gâvhar**, is. Kıymetli taş.
- Göri**, «Kâri» de denir. **Odan göri minav caqsıraq.** - Ondan göri (nazaran) bu daha iyidir.

Ğ

Ğacayıp, s. Acaip.

Ğacap, s. Bk. Ğacayıp.

Ğazal, is. Gazel.

Ğazız, s. Aziz.

Ğaybat, is. Gıybet.

Ğaybattav, f. Gıybet etmek.

Ğayıp, f. Ğayıp boluv : Kaybolmak.

Ğalam, is. Âlem.

Ğalamat, s. Âlamet.

Ğalım, is. Âlim.

Ğana, Söz arasında kullanılan ek.

Onın atı ğana cetedi. - Onun sadece adı yeter. **Bütün Türk balası emes, Qazaqtın özi ğana orıstın cezasın berer edi.** - Bütün Türk evladı değil, sadece Kazak'ın kendisi de rusun cezasını verirdi.

Ğanibet, is. Ganimet.

Ğapuv, f. Bk. Ğafuv.

Ğapıl, Gaafil.

Ğarasat, is. Arasat; Kıyamet günü mahkeme olacak meydan.

Ğarip, is. Garip.

Ğasır, is. Asır.

Ğasiret, Hasret.

Ğafur, f. Özür, özür dilemek, af.

Ğaşıq, is. Aşık.

Ğaşıqtıq, is. Aşıklık.

Ğıbadat, is. İbadet.

Ğıbrat, is. İbret, tecrübe.

Ğıycaq, is. Türkmenlerin millî müzik âleti.

Ğızzat, is. İzzet, saygı, hürmet.

Ğoy, Söz arasında kullanılan ek. Bile, ise, bırak vs. gibi manalarda kullanılır. **Orıs turğoy qıtay qosa kel-se de.** - Rus değil Çin bile gelse. **Sen ğoy kelmedin.** - Sen ise gelmedin.

Ğuzır, is. Kusur, üzüntü.

Ğulama, is. Âlim, ülemâ.

Ğumır, Ömür.

Ğurıp, is. Örf, âdet, bir kimsenin yapmaya alışık olduğu şey.

Ğuşır, is. Özür.

Ğılmıy, s. İlimî.

Ğılım, is. İlim.

D

Da, Da, söz ile sözü veya cümle ile cümleyi birbirine bağlayan ek. **Alaş Orda ükimeți quruldı da, halq tâvelsizdikke umtıldı.** - Alaş Orda hükümete kuruldu da halk bağımsızlığa heveslendi.

Dabdırav, f. Bk. Dabırlav.

Dabbi, is. Beyaz renkli kumaşın bir çeşidi.

Dabbıl, is. Davul, özel âletlerle verilen haber ve ses. **Dabbıl kaguv,** Davul çalmak, haber vermek.

Dabıldav, f. Bildirmek, haber vermek, ilân etmek.

Caz keledi cer üstüne, carkıragan nurumen

Caz keledi el üstüne, dabıldagan cırımen

Yaz gelir yer yüzüne, parıldayan nuruyla

Yaz gelir el (halk) üstüne, cıvil cıvil şarkıyla

Dabilşi, is. Davulcu.

Dabır, is. Gürültü, karma karışık ses.

Dabıra, is. Malum olmak.

Dabırav, f. Gürültü yapmak, bağırıp çağırmak, şaşırmaq.

Dabırayuv, f. Göze görünmeye başlamak, büyümek, ismi duyulmaya başlamak.

Dabır-Dubır is. Ses, gürültü, takurtukur.

Dabırlasuv, f. Yüksek sesle konuşmak, bağırmaq.

Dabırlav, f. Bağırmaq, gürültü yapmak.

Dabis, (I.) is. Şöhret, nam, isim. **Estivşü edim dabısın, cambıl bar dep osunda, akın bolsa kelmeydi nege menim kasıma,** Cambıl isimli bir şairin olduğunu duyardım. Madem şair niçin gelmiyor yanıma.

Dabis, (II.) is. Ses, ün. **Dabis berüv.** - Ses vermek.

Dabistasuv, f. Birbirine seslenmek.

Dabıstav, f. Bk.; Davıstav.

Dağa, is. Bk.; Tağa.

Dağar, is. Tahıl konacak çuval, Dağar.

Dağarday, s. Büyük, kocaman, dağar gibi.

Dağdaruv, f. Sıkışmak, şaşırmaq, ne yapacağını bilmemek.

Dağdarıs, is. Kriz, sıkıntı, üzüntü, buhran.

Dağdarısuv, f. Krize ve sıkıntıya duçar olmak.

Dağdı, is. Adet, alışkanlık.

Dağdılanuv, f. Alışkanlık, adet edinmek, dadanmak.

Dağdır, Bk.; Tağdır, takdir.

Dağuva, is. Hatip, iyi konuşan.

Dağı, Dahi, söz arasında kullanılan ek.

Toyarsın sen-dağı - Sen dahi do-yarsın.

Dağıra, is. Davul tokmağı.

Dağıraday, s. Bk. Dağaraday.

Dada, is. Dede, baba, ata.

Dacal, is. Bk.; Tacal.

Day, is. Eki day. - İki grup, iki taraf olmak.

Dayım (Dâyim), Daim, her zaman.

Dayın, Hazır.

Dayındaluv, f. Hazırlanmak.

Dayındatuv, f. Hazırlatmak.

- Dayındav**, f. Hazırlamak.
- Dayındıq**, is. Hazırlık.
- Daq**, is. İşaret, damga, leke.
- Daqırt**, is. Haber, söylenti, şayia.
- Daqpa-Daq**, Bk.; Naqpa-naq.
- Daqıl**, is. Tahlil.
- Dal**, f. Dal boluv : Çok düşünerek üzölmek, ne yapacağını bilemeden şaşırmaq.
- Dala**, is. Ormansız, ekseriya düz ova, bozkır, **Sarı dala**, geniş alan, **memirey dala**, kimsenin bulunmadığı ıssız yer. **Könlü dalada**, gönlü, gözü dışarda. **Enbegi dalaga ketti**. Emeği boşa gitti.
- Dalaqtav**, f. Boşuna oraya buraya koşmak, neticesiz teşebbüslerde bulunmak.
- Dalan**, is. Düz, sahipsiz yer, ova.
- Dalandav**, s. Bk.; Dalaqtav.
- Dalap**, is. Hanımların yüzüne ve du-dağına sürölen kırmızı boya, allık.
- Dalan-Dulan**, s. Rastgele iş yapmak.
- Dalbay**, is. İnsanın yüzünü rüzgâr ve tozdan koruyan özel şapka.
- Dalbaqtav**, f. Şaşırarak yersiz hareketlerde bulunmak.
- Dalbalaqtav**, Bk.; Dalbaqtav.
- Dalbân**, f. Dalban qağuv : Yürüdüğü ve oturduğu zaman kendi kendisini tutamadan tuhaf hareketlerde bulunmak.
- Dalbandav**, f. Bk.; Dalaqtav.
- Dalbasa**, is. Ne yapacağını bilemeden boşuna uğraşan kimse.
- Dalbasalav**, f. Olmayacak işle uğraşmak, boşuna emek sarfetmek.
- Dalbasalıq**, is. Boşuna uğraşmak, boşuna zahmet etmek.
- Dalda**, is. Siper, saklanabilecek bir yer.
- Dal-dal**, f. Dal-dal boluv : Dal, dal ayrılmak, bölünmek.
- Daldalav**, f. Bir şeyi siper edinmek, bir şeyin arkasına saklanmak.
- Dal-dul**, Param parça.
- Daldun-Duldun**, s. Çocuk gibi hareket eden kimse.
- Dalıyuv**, f. Yayılmak, şişmek, büyü-mek.
- Dalpıldav**, f. Bk.; Dalbandav.
- Dambal**, is. Don, pantolonun içine giyilen nesne.
- Damuv**, f. İlerlemek, gelişmek, kal-kınmak.
- Damıl**, is. Durmak, nefes almak, din-lenmek, rahatlamak.
- Damıl-Damıl**, Tekrar tekrar.
- Damıldatuv**, f. Dinlendirmek, rahatlan-dırmak, nefes aldirmek.
- Damıldav**, f. Dinlenmek, rahatlanmak, durmak.
- Damılsız**, s. Hiç ara vermeden, devam-lı olarak.
- Damıltuv**, f. Kalkındırmak, geliştirmek.
- Dana**, (I.) s. Akıllı, düşünceli, dâhî.
Abay bir dana edi. - Abay bir dâhî idi.
- Dana**, (II.) is. Asılın kopyası, müs-veddesi.
- Danalıq**, is. Dâhîlik, çok akıllılık ve âlimlik.
- Danasınuv**, f. Kendisini akıllı, dâhî sanmak.
- Danasuv**, f. Bkz. Danasınuv.
- Dandaysıtuv**, f. Kendini beğendirmek, şaşırtmak.
- Dandaysüv**, f. Kendini beğenmek, ken-dini yüksek saymak.
- Danışpan**, is. Danışman.
- Danışmanlık**, is. Akıllılık, dâhîlik.
- Dan**, f. Dan çıldı, dan boldı : Kafa şi-şirmek, baş ağrıtmak.
- Danğaza**, is. Karma karışık söylenilen söz, manasız söz.
- Danğoy**, s. Dikkatli olmayan, serseri kılıklı, çabuk tesir altında kalan kimse.
- Danğoylanuv**, f. Heyecanlanmak, delir-mek, serserileşmek.
- Danğıl**, s. Geniş, düz, düzgün, doğru yol ve cadde.
- Danğıl-Dunğul**, Dangıl-dungul.
- Danğır**, is. Çok sert şangırlayan ses.
- Danğırav**, f. Sesin, ünün sert duyul-ması.
- Danğırilatuv**, f. Sert ses, gürültü çı-karmak.
- Dandaq**, Boş söz.
- Dan-Dun**, is. Gürültü sesi, dan-dun.

- Danq**, is. Şöhret, isim, şen-şeref, mer-tebe, dere.
- Danqtı**, s. Şöhretli, meşhur.
- Dap-Dayın**, Bkz. Dayar.
- Dar**, is. Ölüm cezasına mahkûm edilenerin asıldığı ağaç, darağacı.
- Dara**, s. Tek, ayrı, yalnız, dara.
- Daraca**, Bk.; Derece.
- Daraq**, is. Yalnız büyüyen ağaç.
- Daraqı**, s. Geveze, çok konuşan, çok şaka yapan kimse, yerli yersiz hareket eden kimse, yalaka.
- Daraqılanuv**, f. Yersiz konuşarak, olur olmak hareketlerde bulunmak, yalaklanmak.
- Daralav**, f. Ayırmak, tek başına olmak, bir şeyi bir şeyden, bir kimseyi başkasından farketmek, darasını almak.
- Daraşıl**, f. Yalnızlığı seven, kendisini toplandı ve düğün gibi yerlerden daima uzak tutan kimse.
- Darbaza**, is. Kapı, büyük dış kapı.
- Darbız**, is. Bk.; Karbız.
- Darday**, s. 1. Büyükçe, yüksekçe. 2. Kendi kendini büyük sayan, öyle hareket eden kimse.
- Darıyğa**, Pişman olmak, üzölmek, özlemek belirtisi. **Darıyğa tuvğan eldin lebi qanday!** - Ah! kendi millerinin nefsi, sıcaklığı başkadır.
- Darıya**, is. Derya.
- Darqan**, is. Serbestlik, üzüntüsüz, kaygusuz, geniş ömür.
- Daruv**, (I.) is. Em, deva.
- Daruv**, (II.) is. Kurşunun veya kılıç ile hançerin insan vücudunu yaralamış olması. 2. Bir şeyin insana tesir etmesi.
- Darhan**, is. Bk.; Darqan.
- Darıldav**, f. Kalın ve pek hoş giden cinsten olmayan ses.
- Darın**, is. Kabiliyet.
- Darındı**, s. Kabiliyetli, hünerli.
- Darıtuv**, f. Şifa bulmasını sağlamak. 2. İsbet ettirmek.
- Dastan**, is. Destan.
- Dastarqan**, is. Sofra bezi.
- Dat**, (I.) is. Pas. 2. Ar-namusuna dokunan şey, leke.
- Dat**, (II.) is. Eski zamanda büyük dereceli kimselerden, söz söylemek, fikir bildirmek için evvela «dat» diye ses çıkararak izin alınırdı.
- Datqa**, is. İdareci.
- Dattav**, f. Birisini kötölemek, sövmek, hakaret etmek, kızmak.
- Dav**, is. Dava. Kavga, birisinde alacağı olan kimsenin, alacağını talep etmesi, itiraz, münakaşa.
- Dava**, is. Çare, deva.
- Davalav**, f. Deva bulmak.
- Davasız**, s. Devasız, çaresiz.
- Davger**, s. Davacı, şikâyetçi.
- Davkes**, s. Dava etmeyi seven, her zaman böyle işe yakın olan kimse, şikâyetçi.
- Davlasuv**, f. Birbirine karşı dava açmak, münakaşa etmek, birbirine karşı mücadele etmek.
- Davlav**, f. Dava etmek, talep etmek, davacı olmak.
- Davlı**, s. Davalı. **Bul âli şeşilmegen davlı mâsele.** - Bu henüz çözümlenmemiş davalı mesele.
- Davriğuv**, f. Yüksekten konuşarak, bağırıp çağırarak.
- Davriğusuv**, f. Bir kaç kişinin yüksekten konuşarak bağırıp çağırması.
- Davırıqpa**, s. Boş, kuru gürlütü.
- Davırıqpali**, s. Bk. Davırıqpa.
- Davırıqpaşı**, s. Yüksekten atarak çok konuşan, boş, esassız konuşan.
- Davsız**, s. Tartışmasız.
- Dav-Şar**, is. Dâvâ, kavga, gürlütü, münakaşa.
- Davıl**, is. 1. Toz duman ederek çok sert esen rüzgâr. 2. Çok tehlikeli, umumi tehlike olan bir vaka.
- Davıdasuv**, f. Langur-Lungur gürlütü yapmak.
- Davıdatuv**, f. Bora gibi, rüzgâr gibi hızla hareket ettirmek.
- Davıldav**, f. Bora gibi, rüzgâr gibi hızlı hareket etmek.
- Davılımpaz**, (I.) is. Kartal gibi av alan kuşların bir çeşidi. 2. Hürriyet ve istiklâlin müdafii olan kimse.
- Davılımpaz** (II.) is. Kuşla (kartal vs.)

av avlayanların, yanındaki adamın sağlanan avları, sağlandığı yerinden çıkarmak için kullandığı özel âlet.

Davis, İs. Ses. **Davis berdi.** - Oylama-da belirli kişiyi kollamak. **Davisqa saldı.** - Oylamaya koydu. **Davısı co-yıldı.** - Oy kaybetti.

Davıstav, f. Yüksek sesle çağırmak, seslenmek.

Dayağışı, is. Dayaşı.

Dayar, Hazır. **Qırmızı basar et dayar ma qasında?** - Kırmızı basacak et hazır mı yanında -**Abay-**

Dayarlanuv, f. Hazırlanmak.

Dayarlatuv, f. Hazırlatmak.

Dayarlav, f. Hazırlamak.

Dayarlıq, is. Hazırlık.

Dayaşı, is. Gelen misafirleri ağırlamakla, onlarla meşgûl olmakla vazifeli kimse.

Dâbdirektev, f. Şaşırmak, ne yapacağını bilememek.

Dâbdırlev, f. Şaşırdığından ağzına ne gelirse onu söylemek.

Dâyek, is. Sabir, tahammül, dayanak, esas.

Dâyeksiz, s. Sabırsız, tahammülsüz, dayanaksız, esassız.

Dâyekti, s. Sabırlı, tahammüllü, dayanıklı, esaslı.

Dâyekşi, is. Gelen misafirin atını tutarak saygı göstermekle vazifeli kimse.

Dâyekşe, is. Arap yazısındaki inceltme işareti.

Dâyim, Her zaman, daima, sürekli olarak.

Dâkbir, is. Bk.; Degbir.

Dâke, is. Sargı bezi.

Dâl, Tam, ta kendisi. Dâl emes. - Tam değil. **Dâl özi.** - Tam kendisi.

Dâldev, f. Tam, doğru, isabet ettirmeye çalışmak, bir şeyi yerine tam oturtmak.

Dâldüv, s. Esassız, sabırsız, hafif.

Dâldir, s. Serseri, akılsız, kafadan konak.

Dâlel, is. İspat, delil.

Dâleldeme, is. İzahnâme, ispatlayıcı izah.

Dâleldenüv, f. Delillenmek, ispatlanmak.

Dâleldctüv, f. İspat ettirmek.

Dâleldev, f. İspatlamak, delillemek.

Dâlelqor, s. Bahane, bulucü, ispatlayıcı, delilleyci.

Dâlelsiz, s. Delilsiz.

Dâlme-Dâl, s. Dos-doğru, tam kendisi, tam geldi.

Dâm, is. 1. Yiyecek ve içeceklerin tadı, 2. Yemek, aş. **Dem tattı,** yemek yedi. **Demdi pikir,** hoş fikir, iyi fikir. **Demî kayttı,** eskidi, bozıldı.

Dâmdes, is. Birbiriyle yaklaşmış, ekmeğini tuzunu tatmış kimse.

Dâmdî, s. Tadı güzel. 2. Uygun. **Onın sözi dâmdî.** - Onun sözü uygun.

Dâme, is. Ümit, niyet. **Dâme etti.** - Ümitlendi.

Dâmelendirüv, f. Ümitlendirmek.

Dâmelenuv, f. Ümitlenmek.

Dâmeli, s. Ümitli.

Dâmetüv, f. Damelenüv.

Dâmsiz, s. Tadsız.

Dân, is. 1. Tohum (bütün bitkilerin). 2. Tahıl. 3. Esas, nüve.

Dândenüv, f. Bitkinin çiçek çıkarmaya başlaması.

Dândetüv, f. Alıştırmak.

Dândev, f. Faydalı bir işi her zaman yapmak istemek, alışmak.

Dândî, is. Dândî egis: Arpa, buğday, darı, mısır gibi tahıllı ekmek.

Dândaküv, is. Eski zamanda kemer takılan ve içine lüzumlu şeyler konan nesne.

Dâneker, is. İki metali birbirine tutturmak için kullanılan nesne. 2. İnsanlar arasındaki bağ, ilgi.

Dâneme, z. Hiç bir şey, hiç.

Dânene, z. Bkz. Dâneme.

Dânigüv, f. Bkz. Dândev.

Dâp, s. Bkz. Dâl.

Dapter, is. Defter.

Dârece, is. Derece, mevki, şan-şeref.

Dârecelev, f. Derecelemek.

Dâreceli, s. Dereceli, mevkişî olan.

Dâret, is. Aptes, taharet.
Dârethana, is. Apteshâne, tuvalet.
Dâriya, is. Derya, deniz.
Dârmên, is. Güç, kuvvet.
Dârmensiz, s. Güç, kuvvetsiz, müşkül durumda, halsiz.
Dârt, is. Dert.
Dâri, is. İlaç.
Dâriğér, is. Emci, doktor, hekim, tabip.
Dâriğérlik, s. Emcilik, doktorluk.
Dâri-Dârmek, is. Tedavî için lüzumlu şeyler.
Dâriletüv, f. İlaç verdirmek, ilaçlatmak.
Dârilev, f. Dâri vermek, ilaç sürmek, ilaç karıştırmak.
Dâriptegîş, s. Hürmet edici, saygı duycu, şanını şerefini yükseltici, destekçi.
Dâriptev, f. Övmek, yükseltmeye çalışmak.
Dâripti, s. Belli, meşhur, tanınmış.
Dâris, is. Ders.
Dâstür, is. Âdet, örf, yol, alışkanlık.
Dâv, is. Dev.
Dâvğér, s. Davğér.
Dâvlet, is. Zenginlik, mal-mülk sahibi olmak.
Dâvletti, is. Zengin, mal-mülk sahibi.
Dâvren, is. Devir, çağ.
Dâvir, is. Devir.
Dâvirlev, f. Kalkınmak, ilerlemek, kuvvetlenmek, gelişmek.
Dâvit, is. Mürekkep kutusu.
De, Bkz. Da.
Degbir, is. Sabır, tahammül, takat.
Degbirşizdenüv, f. Sabırsızlanmak, tahammülsüz olmak.
Degdar, s. Meşhur, belli, tanınmış.
Degdarlı, s. Bkz. Degdar.
Devdûv, f. Kurumak, suyunu çekmek, nemsiz kalmak.
Degditüv, f. Kurutmak.
Dedek, f. Dedek çağöv: Hızlı-hızlı yürümek, hiç yerinde duramamak.
Dedektetüv, f. Hızlı yürütmek, yerinde duramayacak kadar sıkıştırmak.
Dedektev, f. Hızlı yürümek.
Deyin, Değın.
Dekbir, Degbir.

Delge, (I.) is. Arabaya koşulan at; o tarafa, bu tarafa çevirmek için kullanılan deri ve ip bağ, dizgin.
Delge, (II.) is. Adamin vücudunu kızdırarak hastalandıran hâstalık.
Delbeşi, is. Arabaya koşulan atın delbesini tutarak idare eden kimse.
Deldal, is. Araşı.
Deldek, s. İçinde hava doluymuş gibi yerinde tuhaf duran bir şey.
Delyidüv, f. Yerinde tuhaf durmak, yerine oturmamış bir şey.
Delebe, f. Delebesi qozuv: Canı istemek, heveslenmek, bir şeyi yapmak istemek.
Delceylenüv, f. Rüzgârın tesiriyle bir şey yuvarlanması, yuvarlak hale gelmesi. **Eteği delceylenip ketti**.
Delende, f. Rüzgârın tesiriyle eteğin yuvarlanarak açılması.
Delqulı, is. (Deliquilı) da denir. Delı, serseri, akıl hastası.
Del-Sal, f. Kararsızlık, ötede-beride değil ortada kalmak, vücut kırıklığı, gönül hoşsuzluğu.
Dem, is. Nefes. **Dem aldı**. - Nefes aldı. **Demın bastı**. - Biraz istirahat etti. **Demi qosıldı**. - Anlaştı, birleşti. **Dem saldı**. - Üfürdü. **Demi bitti**. - Nefesi kesildi, öldü. **Dem berdi**. - Güç kuvvet verdi. **Dem boldı**. - Yardımcı oldu.
Demalis, is. Teneffüs, ara, istirahat edilecek vakit.
Dembelşe, s. Kısa boylu, şişmanca kimse.
Demagog, s. Demogog.
Demogoliya, s. Demogoji.
Demde, Hemen, çabuk, anında.
Demdev, f. Çay hazırlamak. 2. Gönlü rahatlamak.
Demev, f. Yardım etmek, desteklemek.
Demigüv, f. Nefes almak, solumak.
Demiktirüv, f. Nefes aldirmek, soluk almak.
Den, is. Yarısından fazlası, çoğu.
Den, f. Den qoyuv: Dikkat etmek, niyet etmek. **Sabağına den qoydı**. - Dersine dikkat ediyor.

Döndev, f. Büyümek, gittikçe artmaq, çoğalmak.

Dene, is. İnsan vücudu, ten.

Denev, f. İtaat ettirmek, yenmek, baş eğdirmek.

Densavlıq, is. Vücut sağlığı, sağlık.

Dengey, is. Civar, etraf, sıra.

Denkiyöv, f. Uzaktan görünür şekilde ayrı yatmaq.

Der: Derkezinde, Tam sırasında, tam vaktinde.

Derbes, Serbest, kendi başına, bağımsız.

Derek, is. Haber, bilgi, ispat, delil.

Derev, Derhal, hemen, çabuk.

Derlik, Bahse değer. Derlik bir cenalıq coq. - Bahse değer bir yenilik (haber) yok.

Dert, is. 1. Dert, 2. Hastalık, 3. Üzüntü, merak.

Des, f. Des bernev. - Sıra vermemek, hak vermemek, hep kendi konuşmak.

Desant, is. Gemi ile düşman sahasına indirilen asker topluluğu.

Despot, is. Despot, çok sert, kendi bildiğiyle hareket eden.

Despotizm, is. Despotluk.

Deste, is. Toplanarak bağlanmış olan mahsül, deste.

Destelev, f. Destelemek, deste-deste yapmak.

Desöv, f. Söyleşmek.

Desiyatina, is. Rusların kullandığı 1.09 m'ye eşit uzunluk ölçüsü birimi.

Desiyatnik, is. Onbaşı.

Detalöv, is. Makinanın ufak parçaları.

Dedektor, is. Dedektör.

Dev, f. Söylemek, demek.

Diyydar, is. Yüz, görünüş.

Dcamper, is. Atlara giydirilen göğüs-lük.

Dzot, is. Askeri siper.

Diyyagramma, is. Diyyagram.

Diyyalektika, is. Diyyalektik.

Diyyamat, is. Diyyalektik, materyalizm kelimelerinin kısaltılmış şekli.

Diyyametr, is. Diyyametri.

Diyyastaza, is. Diyyastas.

Diyyagragma, is. Diyyafram.

Diiban, is. Divan, uzunca oturak.

Diyydarlasuv, f. Görüşmek, yüz yüze gelmek, sohbet etmek.

Dizanteriya, is. Dizanteri.

Diktatariya, is. Diktatör.

Diktör, is. Spiker.

Diletant, is. Her konuda bilgili olan.

Dinamit, is. Dinamit.

Dikan, is. Bk. Dihan.

Dikanşı, is. Bk. Dikenşi.

Dinamo, is. Dinamo.

Diyyopitra, is. Musfiki ile ilgili terim.

Diplom, is. Diploma.

Biplomat, is. Diplomat.

Diplomatiya, is. Diplomatik.

Direktiya, is. Direktif.

Direktör, is. Direktör.

Diricer, is. Orkestra şefi.

Disk, is. Disk.

Diskussiya, is. Söyleyiş.

Diyyvana, is. Diyyane.

Diyyvanalıq, s. Diyyvanelik.

Diyyhan, is. Çiftçi, bahçe işçisi.

Differiya, is. Difteri.

Diyyhanşı, is. Ziraat işleriyle meşgul olan kimse.

Diyyirmen, is. Değirmen.

Diyyöv, is. Hikâyelerde bahsi geçen dev.

Dival, is. Bk. Duval.

Dobal, s. Uygunsuz, çok büyük, iri.

Dobalday, s. Fazla büyük, dev gibi.

Dogma, is. Gerçekten uzak.

Dogmatizm, is. Doğmatizm.

Dogmatik, is. Dogmatik.

Doğa, is. Arabaya atı koşmak için kullanılan ortadaki ağaç.

Doğal, s. Sivri olmayan. 2. Pek bir şey yapamayan. **Özi sözge doğal adam edi.** - Kendisi söze doğal kimse idi.

Doğalaq, Bk. Doğalap.

Doğaruv, f. Arabaya koşulan atı boşaltmak. 2. Durdurmak.

Doğarlıv, f. Durdurulmak.

Doda, s. Büyük, karışmış, yüksekçe.

Dodalav, f. (Kökpar - milti oyun), her tarafa çekmek, param parça etmek.

Dozaq, is. Çehennem, zorluk, ağırlık, eziyet.

Doybı, is. Şahmat gibi, 24 taşla oynanan oyun.

Doyır, is. 16 veya 18 olarak örülen kalın kamçı.

Doktor, is. Doktor.

Dokuvment, is. Döküman, evrak, vesika.

Doqaba, is. Kadifenin bir çeşidi.

Dolana, is. Ufak yuvarlak meyvesi olan ağaç.

Dolan, s. Bir şeye alışık olmayan, eli yatkın olmayan kimse.

Dolbar, is. Tahmin, aşağı yukarı.

Dorbarlav, f. Tahmin etmek, aşağı yukarı bir fikir yürütmek.

Dolbrav, f. «Bolcırav bılcuv»: Gevşemek, uygunsuz, sevimsiz halde yumuşamak.

Doldanuv, f. Sinirlenmek, kızmak.

Doldıq, is. Sinirlilik, asabılık.

Dolı, is. Sinirli, asabi.

Dolıq, s. Sinirlilik, asabılık.

Dolıruv, f. Sinirlendiği zaman yüzünün değişmesi, şişmesi, sararması.

Dom, s. Yarışa hazırlanan atın kıvamına gelmesi.

Domalaq is. Yuvarlak, som. **Damalaq arız.** - İsimsiz şikâyet mektubu.

Domalanuv, f. Yuvarlanmak.

Domalatuv, f. Yuvarlandırmak (yuvarlanmak).

Domalav, f. Düşmek, yuvarlanmak.

Dombıgıuv, f. Vücudun doğukta donarak ve kızarak şişmesi.

Dombıra, is. Kazak Türklerinin milli müzik âleti.

Dombıraştı, is. Dombırayı iyi çalabilen kimse.

Dombıtı, s. Şişmek, kabarmak, yüksekten atarak övünmek.

Donğalaq, is. Arabanın tekerleği.

Donız, is. Domuz.

Dop, is. Top.

Doptay, s. Dop gibi.

Dopşa, s. Doptay.

Dorba, is. Torba.

Dorbalav, f. Torbalamak.

Dorbalandav, f. Sert ve biraz uygunsuz şekilde koşmak.

Dos, is. Dost.

Dos-Caran, is. Ahbap, düşmanlığı olmayan kimseler, arkadaş.

Dostağan, is. Bkz: Tostağan.

Dostasuv, f. Dost olmak, ahbap olmak.

Dostıq, s. Dostluk, birbiri hakkında iyi niyetli olmak.

Dödege, is. Keçe çadırın dışında çep çevre olarak çekilen işlemeli bez.

Dökey, s. Büyük, iri.

Döket, is. Büyük ve keskin bıçak.

Dökir, s. İri, kalın. 2. Uygunsuz, kaba söz.

Dönen, is. Beygirin üç yaşındaki erkeği.

Dön, is. Tépé. **Dön minez.** - Kaba, çabuk sinirlenen.

Dönbek, is. Kesilmiş uzun ve kalın ağaç, sirik.

Dönbektey, s. Sirik gibi.

Dönbekşüv, f. Yattığı yerde devamlı dönmesi, rahatsız olması.

Döngelek, is. Bilekke, bel ağaca veya herhangi bir şeye, herhangi bir mak-satla giydirilmiş olan yuvarlak bilezik gibi demir v.s. **Tarıyq döngeligi.** - Tabiatdaki, beşeriyetdeki hayat.

Döngelektev, f. Yuvarlak olarak veya bilezik gibi yapmak.

Döngelenüv, f. Yuvarlanmak.

Döngeletüv, f. Yuvarlatmak.

Döngelev, f. Yuvarlanmak, yuvarlanarak yerinden hareket etmek.

Dönes, is. Tepe, yüksek yer (tabiat yapısı).

Dönkiyüv, is. Bir şeyin bilhassa göze çarpacak şekilde çok iri olarak yatması.

Döp, is. Tam. **Döp keledf.** - Tam geldi.

Döregey, s. Köpek cinsi.

Döreki, s. Kaba, kibar değil.

Dörekillik, is. Kabalık, yabanklık.

Duv, Aniden peydağ olan ses. Bala-dar duv etip an köterdi. - Çocuklar birden şarki söylemeye başladı.

Duvadaq, is. Büyüğe, eti yenilen kaza benzeyen yabani kuş.

Duva, is. Dua.

Duval, is. Dual.

Duvalav, f. Dua okutarak tesir altına almak, büyü yaptırmak.

Duvalı, s. Dediği olan, keramet sahibi.
Avızı duvalı. - Söylediği sözü kerametli, faydalı olan kimse.

Duvan, is. Çarlık Rusya zamanındaki idarî taksimat.

Duvana, is. Dîvane.

Duvasız, s. Bereketsiz, hayırsız.

Duvdar, s. Duvdar bas : Saçı karma karışık olan kimse.

Duvdarday, s. Taranmamış, karma karışık saç.

Duvdarlanuv, f. Saçın karma karışık olması, kıvırcıklanması.

Duvdirav, f. Kabarmak, saçın taranmadan karışık hale gelmesi.

Duylav, f. Gönüllü olmak, neşelenmek.

Duylğa, is. Tolğa, savaşçıların başına giydiği nesne.

Duvma, is. Çarlık Rusya zamanındaki parlament, «duma».

Duvman, is. Oyun-eğlence. Duvman qılıp keldim bir top aqınmen, quvanğan qalın Qazaq halqımen -Cambıl - Oyun-Eğlenceden geldim bir grup şairle, sevinen Kazak halkıyla (Cambıl).

Duvmandatuv, f. Eğlendirmek.

Duvmandav, f. Eğlenmek, neşelenmek, zevklenmek.

Duvmanşıl, s. Eğlenceli, neşeli, zevki seven.

Duvşar, f. Duvşar boluv : Karşılaşmak, rast gelmek.

Duvildasuv, f. Kızarak, bağırarak, yüksek sesle konuşmak.

Duvildatuv, f. Ses, gürültü çıkartmak.

Duvildav, f. Kızarak bağırıp-çağırıp yüksek sesle konuşmak. 2. Vücutun kızması, kanın insanın yüzüne çıkması, hareketli konuşmak, ateşlenmek.

Duğa, is. Dua, Kuran'ın eyeti. 2. Kuşsal, tesirli söz.

Duğay, is. Eskiden çok çok selâm yerine kullanılırdı. **Duğay sâlem** denirdi.

Duğalıq, is. Dua yazılmış olan kitap, dua kitabı.

Duz, s. Tuz.

Duzaq, is. Tuzak.

Duqaba, is. Bkz. Doqaba.

Durıs, s. Doğru, düzgün, dürüst.

Durıstaluv, f. Doğrulanmak, yoluna girmek.

Durıstav, f. Düzeltmek, düzgün hale getirmek, doğrulamak.

Durıstıq, is. Dürüstlük, doğruluk.

Duspan, is. Düşman.

Duşpan, is. Dost değil, düşman.

Duşpandıq, is. Düşmanlık.

Dübır, is. Gürültü, ses.

Dübırlıtöv, f. Ses çıkarmak, gürültü yapmak.

Dübırlev, f. Gürültülü ses çıkarmak.

Düdâmal, s. Şüpheli, belirsiz.

Düz, is. Bıçağın keskin tarafı, (kılıç, ustura, vs.nın da). 2. Boş sahra. 3. Yüz, insanın yüzü.

Düzgen, is. Kumda çıkan bitki türü.

Düzelöv, f. Bk.; Tüzelöv.

Düzetöv, f. Bk.; Tüzetöv.

Düzev, f. Bk.; Tüzev.

Düzöv, (I.) s. Bk.; Tüzöv.

Düzöv, (II.) is. Bk.; Cüzöv.

Düşenbi, is. Pazartesi.

Düyim, s. Bütün halk, kalabalık millet, hepsi.

Düken, is. Dükân.

Dükenşi, is. Dükâncı.

Dükildev, f. Tars-tars diye ses çıkarmak, devamlı olarak ses çıkarmak.

Düldül, is. Hz. Ali'nin atı; çok sağlam ve iyi koşan at.

Dülegey, is. Alp, kahırlı, sağlam, gayretli adam.

Düley, is. Alp; kuvvetli, çok güçlü; dilsiz, sağır. 2. Çok kuvvetli rüzgâr ve bora.

Düleylenöv, f. Kahırlanmak, hızlanmak.

Düm, is. İnsanın belinden aşağı tarafı. **Dümi mıqtı**. - Beli kuvvetli, güçlü.

Dümbil, s. İyi pişmemiş, çiğ. 2. Açık olarak belirtilmeden kısa işaretili olarak söylenen söz.

- Dümbilez, s.** Tam pişmemiş, yarı pişmiş. 2. Tam belli olmamış, ispatlanmamış bir şey.
- Dümbirlev, f.** Dümbir-dümbir diye ses çıkarmak.
- Dümdü, s.** Sağlam, kuvvetli.
- Dümpiyüv, is.** Sert ve hızlı hareketten, ağır iki nesnenin çarpışmasından meydana gelen hız.
- Dümpil, is.** Dümp-dümp diye ses çıkması.
- Dümşe, s.** Yarı aydın kimse.
- Düniye, is.** Dünya.
- Düniyeqor, s.** Dünya malını çok seven kimse.
- Düniyelik, is.** Zenginlik, mülk.
- Düngirlev, f.** Dümbirlev.
- Dünk, f.** Dünk etüv: Düşen bir nesnenin veya patlayan bir şeyin çıkardığı ses.
- Dünküyüv, f.** Yüksek ve iri olarak durmak.
- Dünkü, s.** Biraz yüksekçe, tepe gibi yer.
- Dünkil, is.** Kesik-kesik çıkan sert ses.
- Dünkildetüv, f.** Ses çıkartmak, kesik kesik ses çıkartmak.
- Dünkildev, f.** «Dünk-dünk» diye ses çıkartmak, gürültü yapmak.
- Dür, is.** Çok kıymetli taş. 2. Bir kimseyi överken de kullanılır. 3. Dür etmek. - Birden hareket etmek.
- Dürbelen, s.** Sıkışık vaziyet. **Soğistin dürbelen kezinde.** - Harbin sıkışık sırasında.
- Dürbi, is.** Dürbün.
- Dürbilen, s.** Dürbelen.
- Dürdaraz, s.** Bazan küs, kızgın, bazan dost ve arkadaş.
- Dürdey, s.** Göze görünüşü iyi ve yakışıklı.
- Dürdiyüv, s.** Yukarı kalkık dudak şekli; çokları kızdığı veya küstüğü zaman dudakları «dürdiyedi». 2. Bazı kimseler kendi kendini beğenerek hareket ettiği zaman da dudakları öyle olur.
- Dür-Dür, Kuşların kendi üzerlerini temizlemek için silkindiği zaman çıkardığı ses.**
- Düre, is.** Eski zamanda ceza olarak verilen kamçı cezası.
- Dürelenüv, f.** Kamçıyla hüküm gereğince dövülmek.
- Düreletüv, f.** Kamçıyla dövdürmek.
- Dürele, f.** Hüküm gereğince dövmek.
- Düresi, is.** Hükmedildiği zaman döven kimse.
- Düriya, is.** Kıymetli kumaş çeşidi.
- Dürk, Hep birden, bütünüyle birden;** bir şeye anî olarak başlamak.
- Dürkin, is.** Bir kaç defa, devamlı olarak tekrarlanan bir şey.
- Dürkin-Dürkin, s.** Bazı-bazı, tekrar-tekerrar.
- Dürkiretöv, f.** Aniden, birden hareket ettirmek.
- Dürkirev, f.** Aniden, birden hareket etmek.
- Dürügüv, f.** Karma karışık, şaşkın vaziyette olmak.
- Dürliktiröv, f.** Karıştırmak, şaşırtmak.
- Dürmek, is.** Önüne arkasına bakmadan bir şeye hücum eden topluluk.
- Dürs, f.** Dürs etüv: Sert ün, sert ses çıkarmak, bir şeyin bir yerden düşmesi. **Dürs-dürs etüv.** Tars-tars, dürs-dürs diye ses çıkarmak.
- Dürse, Dürse qoya berüv:** Birisine birden söz veya elle hücum etmek.
- Dürsil, is.** Gürültü, ses.
- Dürsildetüv, f.** Gürültü, ses çıkartmak.
- Dürsildev, f.** Gürültü, ses çıkması.
- Dürük, Dürk.**
- Düril, is.** Uçak veya araba motorunun çıkardığı ses.
- Dürüldetüv, f.** Gürültü çıkarmak.
- Dürüldev, f.** Büyük gürültü çıkması. 2. Hızla gelişmek, kalkınmak.
- Dübir, is.** Atlı kimsenin gelirken veya giderken çıkardığı ses.
- Dıbrılav, f.** Belirsiz, anlamsız gürültü ve ses.
- Dıbıs, is.** Ses, ün.
- Dıbıssız, s.** Sessiz, ünsüz.
- Dıbıstanuv, f.** Seslenmek, ün çıkarmak.
- Dıbıstav, f.** Seslemek.
- Dıgır, is.** Eziyet etmek; tehlike. **Dıgır tayandı köresin caqında.** - Eziyet yaklaştı göreceksin yakında.

Dıq, is. Gönüldeki üzüntü, küskünlük.
Cetim bala dıqşıl (ata sözü). - Yetim çocuk dıqşıl.
Dıqtanğış, s. Çabuk küsen, çabuk bozulan kimse.
Dıqtanuv, f. Küsmek, bozulmak.
Dıqşıl, s. Çabuk küsen, çabuk bozulan kimse.
Dim, is. Sız, rutubet hiçbirşey. **Dim coq.** - Hiçbirşey yok. **Dimi kurudu** - Hali kalmadı. **Dimi bitti.** - Sesi kısıldı. **Dim Bürkti.** - Biraz hava verdi.
Dımqos, s. Sulu, nemli, suyu kurumamış.
Dımqıl, s. Nemli, suyu kurumamış, ıslak.
Dımqıldanuv, f. Nemlenmek, ıslanmak.
Dın, is. Dın ete tüşüv: Dınıldağan ses, kulağın dın-dın etmesi (çınlaması).
Dınğır, f. Dınğır-dınğır etüv: Öyle ses çıkması.
Dınğırlav, f. Demirin demire değıdiği zaman çıkardığı ses.
Dınday, s. İyi semirmiş hayvan.
Dınıldav, f. Kulağa gelen ses; halsizlikten kulağın uğıldaması.
Dir, f. Dir etüv: «Dir» diye ses çıkması.
Dirav, Sağlam.
Diravsuv, f. Kendisini sağlam zannetmek.
Dirday, Bkz. Darday.
Dirduv, is. Boş söz, lüzumsuz konuşma ve sohbet.
Dirıldav, f. Motorun çıkardığı dır-dır ses.
Dirgir, f. Dirgir saldı: Baş ağrıtmak, dâvâ etmek, iddiada bulunmak.

Dirirlev, f. Çabuk-çabuk, acele-acele diye sıkıştırmak.
Dik, f. Dik-dik basuv: Ayağını sert sert basmak.
Dikendev, f. Sert-sert konuşmak, sert emirler vermek, amir olduğunu belirtmek istemek.
Dikildev, f. Başında durarak bir şeyin yapılmasını talep etmek.
Dilger, is. Muhtaç, ihtiyacı var.
Dilgir, is. Dilger.
Dilda, is. Eski altın para.
Dıldâ, is. Dilda.
Dilmar, is. Hatip, iyi konuşan kimse.
Dimkâs, s. Hasta, sakat kimse.
Din, is. Din.
Dindar, is. Dindar.
Diniy, s. Dinî.
Dinsiz, s. Dinsiz.
Dinşil, s. Dindar.
Dingek, is. Direk.
Dinke, is. Güç, ciğer, gayret.
Dinkildev, f. Bağırarak, kızmak, amir gibi sert davranmak.
Dir, f. Dir etüv: Titremek, ani ses, ani gürültü, aniden farkında olmadan korkmak, fırlamak, heyecanlanarak titremek.
Dirdektev, f. Damlamak, çok ve seri olarak damlamak. 2. Üşüyerek soğuktan titremek.
Diril, is. Vücudun tiksinsmesinden peydah olan hareket.
Dirildev, f. Titremek.
Dir, is. Fikir, düşünce, maksat.
Dittev, f. Düşünmek, maksat edinmek, arzulamak.

E

E, Ümitsizliğin, hayret etmenin, memnuniyetsizliğin, bir şeyi hatırlamanın belirtisi olarak kullanılır.

Ebdeyli, s. Kolaylı.

Ebelek, is. Kumlu yerde, çöl, ovada bulunan bitkinin bir türü.

Ebelektev, f. Tez-tez hareket etmek, yerinde durmamak, oradan oraya koşmak.

Ebelendev, f. Ebelektev.

Evropalıq, is. Avrupalı.

Egde, s. Yaşı gelmiş, büyümüş, orta yaşlı.

Egey, is. Sevimsiz, yalancı, yağcı.

Eger, (I.) f. Eger qıluv: Rahatını kaçırmak, bereketini kaçırmak. **Cayım coq qarğıs alatin, el arasin eger qılıp «Cambıl»**. - Halk arasını bozarak rahatını kaçıran beddua almak istemiyorum.

Eger, (II.) Eğer.

Eges, is. İddia, münakaşa, anlaşmazlık.

Egestirtöv, f. Münakaşa ettirmek, iddialaştırtmak, tutuşturtmak.

Egesöv, f. Münakaşa etmek, iddia etmek, tutuşmak.

Egev, (I.) is. Ege.

Egev, (II.) f. Egelemek.

Egevli, s. Egelemiş.

Egevquyrıq, is. Farenin bir çeşidi.

Egcey-Tegcey, is. Her şeyi, bütün teferruatını.

Egöv, f. Ekmek, serpmek. 2. İnsana veya hayvana aşı yapmak.

Egiz, is. İkiz.

Egizdev, f. İnsanın veya hayvanın ikiz çocuk doğurması.

Egil-Tegil, s. Çok ağlamak, içten gelecek ağlamak. **Ol egil-tegil aqqan cäsın tıya almadı**. - O gözünden akan yaşlarını durduramadı.

Egiltöv, f. Çok acındırarak ağlatmak.

Egilöv, (I.) f. Çok üzülerek ağlamak.

Egilöv, (II.) f. Çok üzölmek, kaygılanmak, kendi kendini tutamamak.

Egin, is. Ekin.

Egindik, is. Ekin ekilen ekinlik, ekin ekme için ayrılan yer.

Eginşi, is. İkinci.

Eginşilik, is. Ekincilik.

Egis, is. Tahıl, tohum atılan, ekilen yer.

Egistik, is. Ekin ekilecek, ekin için hazırlanan yer.

Edävır, Bir hayli, bolca.

Edeni, is. Evin tabanı.

Edevir, Bkz. Edävır.

Edireytöv, f. Bir şeyi biraz uygunsuz biçimde dik olarak bir yere koymak.

Edirendev, f. Yersiz, kaba huy belli etmek, sert hareketi ve sözü farkettirmek.

Edireyöv, f. Dik dik bakmak.

Ece, is. Hece.

Ecegey, is. Kurutulmuş peynir.

Ccelgi, Ezelki.

Ecelden, Ezelden.

Ecelev, f. Hecellemek.

Eceftes, is. Yaşıt, çağdaş.

Ectiyhat, is. Hareket etmek, arzulamak, takip etmek.

Eciktev, f. Hecellemek, heceleyerek söylemek. 2. Bir şeyi teferruatlı olarak öğrenmeye çalışmak.

Ecireyüv, f. Sert baktırmak, bir noktaya baktırmak.

Ез, is. Boş, çiğersiz, gayretsiz kimse.

Ezbe, s. Çok konuşan, sözünde tad olmayan kimse.

Ezgi, s. Hayırsever, iyi niyetli, kötülük düşünmeyen kimse.

Ezgiliev, f. Bir şeyi imha etmek, ayak altına alarak ezmek.

Ezgilik, f. Hayır severlik, geniş gönlülük.

Ezüv, (I.), is. Ağzın iki tarafı. **Ezüv tarth.** - Hafif güldü. **Ezüv çıymadı.** - Devamlı güldü. **Sınar ezüv.** - Hep aksini söyleyen, aksi kimse.

Ezüv, (II.) f. Ezmek, sömürmek, birisinin emeğinden faydalanmak. 2. Koyu ve sert bir şeyi sıvıya dönüştürmek. 3. Ezmek, imha etmek, eziyet etmek. 4. Boş söz söylemek, ehemmiyetsiz bir şeyler anlatmak.

Ezüvletüv, f. Atın gemini çekerek, bir tarafa çevirmeye çalışmak.

Ezüvlev, f. Atın, ağızdaki gem vasıtasıyla bir tarafı çekilmesi. 2. Kendi dediğini yapmak, lafı kabul etmek. **Ezüvinen küldi.** - Bir tarafın güldü, dudak küldü.

Ezüvşi, s. Sömürücü, eziyet edici, başkasının emeğiyle geçinen. - **Oris pen qıtay Türkistan halqın ezip boldu, emespe -dedi- orinan turıp.** - Rus ile Çin Türkistan halkını yeteri kadar ezdi, sömürdü değil mi -dedi- yerinden kalkarak.

Ezüvşilik, is. Sömürücülük, eziyet edicilik.

Ezilüv, f. Bir şeyin su değdiği zaman yumuşayıp erimeye başlaması. 2. Sömürülmek, eziyet görmek.

Ezilüvşi, is. Ezilen, sömürülen kimse.

Ey, Birisine seslenirken çıkarılan ses. «Hey» gibi.

Eken, Söz arasında kullanılan ek. Kelgen eken. - Gelmiş. **Aytqan eken.** - Söylemiş. **Bergen eken.** - Vermiş.

Ekev, s. İki ayrı, iki tane.

Ekevara, İki kişi arasında, ikisinin. Ekevara bir atı bar. - İkisinin bir atı var.

Ekevlev, f. İki taraftan, ikisi birden. **Onı ekevlep sabadı.** - Onu ikisi iki taraftan, yardımlaşarak dövdü.

Ekkizüv, f. Aşı yaptırmak.

Ekpe, is. Ekilmiş olan, ekilerek büyütülen.

Ekpin, is. Hız, çabukluk.

Ekpindetüv, f. Hızlandırmak, hızını arttırmak.

Ekpindev, f. Hızlanmak, daha süratlenmek, daha çabuk olmak.

Ekpindi, s. Hızlı, süratli, kapasiteli.

Ektirüv, f. Aşı yaptırmak.

Ekşelüv, f. Seçime tabi tutulmak.

Ekşev, f. Seçmek, hangisinin iyi veya kötü olduğuna bakılarak ayırmak, gruplarına, kalitesine göre bölmek.

Eki, sayı, İki.

Ekilenüv, f. Daha da artmak, çiftleşmek.

Ekiqabat, s. İki kat, yüklü, gebe.

Ekindi, is. Ekindi.

Ekinşi, s. İkinci.

Ekitalay, Biraz zor, belirsiz, tehlikeli, şüpheli.

Ekiudayı, s. Henüz kati değil, malûm değil, şüpheli.

Ekiuşti, Şüpheli, belirsiz, kati değil.

El, is. Halk, millet, yurt. 2. Memleket, doğmuş olduğu memleket, vatan.

Türkeli. - Türkistan ve aynı zamanda Türk milleti. Misâl: «Qayran elim Qazağım» derken -Abay- «eli» millet manasında kullanıyor. «Qazaqelinin mâsesesi» denildiğinde de memleket manasına geliyor. **El işi.** - Halk arası. **El ağası.** - Milletin büyüğü.

Elbelektev, f. Alçak gönlüllük göstermek, ayakta durarak oturmamak.

Elbirev, f. Duygulanmak, hoşuna gitmek.

Elgezec, s. Herkesin dediğini yapan, elinden iş gelen, hareketli kimse. 2. Çabuk, çevik kimse.

Elgezer, is. Elek.

Eldes, is. Bk.; Cerles.

- Eldesüv, f.** Barışmak, anlaşmak.
- Eldik, is.** Halka ait olan özellik. Bizdin eldin eldiğinin belgisi. - Bizim milletin milletliğinin belirtisi.
- Elegizüv, f.** Korkmak, tehlikeli sanmak, tiksirmek.
- Elek, is.** Un, darı, toprak gibi şeyi elemeye gerekli nesne.
- Elektev, f.** Elemek.
- Elenüv, f.** Elenmek.
- Elen-Alan:** Tan yeri yeni ağarmaya başladığı zaman.
- Elen, f.** Elen kılmak: Dikkat etmek, farkına varmamak.
- Elendesüv, f.** Meraklanmak, tehlikeli sanmak.
- Elendev, f.** Merak etmek, kuşkulandırmak, endişelenmek.
- Elerüv, f.** Kaba hareket etmek.
- Eles, is.** Bulanık, görünür-görünmez, hayâl gibi.
- Elestev, f.** Göz önünden hayâl olarak geçmesi, bulanık, pek belli olmamak, açık olarak görememek.
- Eletüv, f.** Elettirmek.
- Elev, (I.) f.** Un, kum gibi şeyleri elemek.
- Elev, (II.)** Hatırlamak, saymak, değer vermek.
- Elevli, s.** Belli, sayılı.
- Elevretüv, f.** Heyecanlandırmak, coşturmak, kudurtmak.
- Elevrev, f.** Heyecanlanmak, coşmak, ölçsüz hareket etmek.
- Elevsiz, s.** Gereksiz, hatıra gelmeyecek, dikkatsizlikte.
- Eleviş, is.** Elek.
- Elciretüv, f.** Duygulandırmak, hüzüne kapılmasına sebep olmak.
- Elcirev, f.** Duygulanmak, acımak, kendini tutamamak.
- El-curt, is.** Millet-vatan.
- Elpildev, f.** Çocuk gibi hareket etmek, yerinde duramamak.
- Elpi-Selpi, s.** Düz değil, eğri-büğrü tarafları var.
- Elsiz, s.** Hiç kimsenin yaşamadığı, boş yer.
- Eltiyfat, is.** İltifat, saygı.
- Eltüv, f.** Zehirlenmek, başı dönme.
- Kün eltti.** - Hayat geçirmek, yaşamak. **Baqıt eltidî.** - Bahtlı vaziyete sevindi.
- Eltiri, is.** Bir kaç haftalık kuzunun derisi.
- Elüv, sayı.** Elli.
- Elüvbaş, is.** Ellibaşı, elli kişinin veya elli evin idarecisi olan kimse.
- Elüvünşi, sayı.** Ellinci, 50.
- Elşi, is.** Elçi.
- Elşilik, is.** Elçilik.
- Eli, is.** Bir parmağın genişliği.
- Eligüv, f.** Bir şeye heveslenmek, bir şeyin peşine iyice düşmek.
- Elik, is.** Yabani keçi.
- Eliktev, f.** Heveslenmek, arzulamak, benzemeye çalışmak.
- Eliktirüv, f.** Heveslendirme, peşine takmak.
- Elirme, s.** Çok övünen, çok konuşarak atıp tutan kimse.
- Elirmeli, s.** Elirme.
- Elirtüv, f.** Kudurtmak, övündürmek.
- Elirüv, f.** Kudurmak, delirmek, hastalanmak.
- Em, is.** Em, ilaç.
- Emdelüv, f.** Em almak, ilaçlanmak.
- Emdetüv, f.** Birisi tarafından tedavi edilmek.
- Emdev, f.** Tedavi etmek, em vermek.
- Emeksüv, f.** Ümitlenmek.
- Emeksitüv, f.** Bk.; Ümittendirüv.
- Emen, is.** Büyük yapraklı, çok budaklı ağaç.
- Emes, Değil.**
- Emevrin, is.** Hali, tavrı, görünüşü. **Söz türin erinin emevrinen bayqağan.** - Sözün gidişatını dudak emevirin den anlamış.
- Emle, is.** İmlâ.
- Empendev, f.** Çabuk yürümek, eğilerek ileriye hareket etmek.
- Emesüv, f.** Arzulamak, özlemek.
- Emtiyhan, is.** İmtihan.
- Emüv, f.** Emmek. **Adal süt emgen.** - Temiz süt emen.
- Emhana, is.** Hastahane.
- Emşek, is.** Meme.

Emşektes, is. Bir anneden doğmuş, bir meme emmiş kimse.

Emşi, is. Emci, doktor, ilaç veren kimse.

Emizüv, f. Emzirmek.

Emizik, is. Emzik.

Emiziktöv, f. Dolmak, ağzına kadar dolu olmak.

Emin, Emin-erkin: Serbest, hiç kontROLSÜZ, kendi başına.

Emirentüv, f. İmrendirmek.

Emirenüv, f. İmrenmek.

Emirilüv, f. Ağız tarafını içeriye doğru kıvırmak.

Emis-Emis, Bazı-bazı.

En, (I.) is. Damga, işaret. **Qozının qu-lağına ensal dedi.** - Kuzunun kulağına işaretle dedi.

En, (II.) is. Erkeklerin yumurtalığı (hayvan ve insan).

En, (III.) is. Bir şeyin eni, genişliği.

En, (IV.), Bol, ölçüsüz, çok. Elim bar cavğa sadaq tartqan, elim bar en baytaqta salqıqan. - Halkım var düşünmana ok atmış, vatanım var ölçüsüz genişlikte güllenen.

Engezerdey, s. Büyük, yüksek.

Engizüv, f. Girdirmek.

Endey, s. Kesilmemiş, dokunulmamış, dikilmemiş kumaş.

Endes, is. Aynı kabileye mensup olanların «en»i bir olur, ona da «endes» denir.

Endev, f. Eninden bir yere sığmak.

Endeşe, Öyle ise.

Endi, (I.), Şimdi.

Endi, (II.) Enli, geniş.

Endigi, Gelecek, ötekli, sıradaki.

Endigâri, Bundan sonra.

Endirüv, f. Girdirmek, sokmak.

Ene, is. Anne. **Ene körgen.** - Terbiye alan.

Encar, s. Birliksiz, bereketsiz, soğukluk.

Encarma, is. Bir buçuk en.

Encüv, is. İnci.

Ensiz, s. 1. Eni dar. 2. İşareti, damgası olmayan hayvan.

Entelesüv, f. Bir yere doğru ilerlemek, hücum etmek.

Enteletüv, f. Bir şeye, bir yere doğru hücum ettirmek.

Ertelev, f. Gitmek, varmak, almak istemek. Bir şeyi yapmak, yerine getirmek istemek.

Estigüv, f. Nefes nefese gelmek, soluk almak.

Enüv, f. Girmek, yerleşmek **uykuga endi,** uykuya başladı, derin uykuya daldı. **Tüske endi,** Düşünde gördü, **Tarihka endi,** Tarihte kaldı. **Kün uyasına endi,** Güneş battı, **Körkü endi** gösterişli oldu, **Cerge endi,** yerin dibine geçti, utandı. **Körge endi,** öldü.

Enşi, is. Babasının çocuğuna evlendiği zaman mal mülkünden verdiği hisse.

Enşileş, is. Daha malı - mülkü ayrılmamış kimseler, mirası bölüşmemiş.

En, En. En coğargı. - En yüksekteki.

Enbek, (I.) is. İş, hizmet. **El işün et-enbekten adal ne bar?** Millet için verilen emekten daha kıymetli, daha üstün ne var? **Enbek eri,** Ekmek eri, vatan ve millet için çok emeği geçenlere verilen ünvan. **Enbek zanı,** Emek hakkında zan. **Enbegi sîndi,** Emeği geçti.

Enbek, (II.) is. Bingıldak. **Orman işinde kısı cazı birdey, cas balanın en-begindey bıkıldap basan kırıp tartsan çıkbaytın oyık cerderde bar.** Ormanda, kış-yaz hiç eksilmeden küçük çocuğun bingıldadı gibi yumuşak bassan girip, çeksen çıkmayan yerler de var.

Enbekağı, is. Emek hakkı, emeğinin karşılığı.

Enbekkün, is. İş günü, emek ettiği gün, çalıştığı gün.

Enbektenüv, f. Araştırmak, tetkik etmek, çalışmak, emek vermek.

Enbektev, f. Emeklemek.

Enbekşi, is. Emekçi, çalışan, emek veren kimse.

Engezerdey, s. Büyük, yüksek, dev.

Engizüv, f. Bk. Engizüv.

Enk-Enk, Bk.; Enkildev.

Enkeytöv, f. Eğmek, eğik hale getirmek.

Enkeysisüv, f. Hep birden eğilmek.

Enkeyinki, s. Eğik.

Enkek, s. Hep eğilerek yürüyen kimse.

Enkelektev, f. Hürmet ederek, iltifat ederek yerinden kalkmak, baş eğerek hareketlerde bulunmak.

Enkes, Bk; Enkiş.

Enkeüyüv, f. 1. Eğilmek, başını eğmek. 2. Günün batmaya başlaması, 3. Düşmek.

Enkende, f. Eğilerek, başını öne doğru eğerek yürümek.

Enküv-Enküv, s. Eğri - bögürü, yüksek-alçak, çukurlu-tepeli yer.

Enkildev, f. İçini çekerek ağlamak.

Aybol, Nezimdin başın kuşakta, «Kayteyin bavurum-ay, Kayteyin dep enkildep o da koyaberdı, Aybol, Nezim'in başını kucaklayıp» Ne yapayım ah! kardeşim ne yapayım» deyip o da için için ağlamaya başladı.

Enkiş, s. Öne doğru eğik. **Eki közüm enkiş cigittin iyek hakkan bakıtında.** İki gözüm kamburumsu delikanlının bahtında.

Enretöv, f. Ağlatmak.

Enrev, f. Bk. Enirev.

Ense, is. Ense.

Enseli, s. Enseli, yüksekçe.

Enselik, is. Kaş ile alın arası.

Ensrev, f. Azaltmak, bir tarafına çekmek, çevirmek.

Enserilüv, f. Azaltılmak, bir tarafına çekilmek, devrilmek.

Ensev, f. Bir şeyi arzulamak, özlemek.

Enresüv, f. Ağlaşmak, üzüntü duymak.

Enrev, f. Bağırarak, ağlamak.

Enis, s. Aşağı doğru, çukura doğru, çukur, daha alçakça, yer yamaç aşağı.

Ep, is. Usul, taktik, uygunluk. **Kaken, kos torının birine ebin tavıp minsem be eken degen oyga keldi.** Kaken, çift doru attan birine usulünü bulup binsem mi gibilerinden düşünceye geldi.

Epsiz, s. Beceriksiz, elinden birşey gelmeyen, eli yatkın olmayan. **Kence Bolbir, epsiz, avur, cumustu caratbaytın caralmısınan nezik adam edi.** Kence Bolbir, beceriksiz, eli ağır, iş beğenmeyen yaradılıştan nazik biri idi.

Epsizdik, is. Beceriksizlik, uygunsuzluk.

Epsinüv, f. Becerikli, uygun gibi görünen.

Epeyli, s. Kolay, uygun.

Eptev, f. Yavaş olarak, dikkatle.

Epti, s. Her şeye yatkın, hünerli.

Eptilik, is. Uсталık, mâhâret.

Er, (I.) is. At eğeri.

Er, (II.) is. Er, yiğit, bahadır, halk için hizmet eden kişi. **Er ciğit, eli işün tuvadı eli işün öledi** (Atasösü) Er, yiğit eli (milleti) için doğup, milleti için ölü.

Er, (III.) is. Er, koca. **Körşümüzde turalın Külsüm kelin ul tuvdu, eri onun Carilkas kuvandı.** Komşumuz, Gülsüm gelinin oğlu oldu. Kocası Carilkas çok sevindi.

Ersende, f. Bir şeyin karanlıkta pek belli olmadan görünmesi, belirmesi.

Enbiyüv, f. Bir şeyin karaltısının görünmesi.

Ergeceli, is. Boyu kısa, büyümeden kalan kimse, cüce.

Ergizüv, f. Takip ettirmek, peşinden gitmesini sağlamak.

Eregestirüv, f. İnatlaştırmak, tutuşturmak, kavga ettirmek.

Eregisüv, f. İnatlaşmak, tartışmak, münakaşa etmek.

Erece, is. Usul, esas, şart, tüzük.

Erek, Başka, ayrı, özgü.

Erekşe, Başlıca, özel.

Erekşelik, Özellikle, başkaca.

Eren, s. Eşsiz, bilhassa, özellikle.

Gorkama eren er. - Korkar mı eşsiz er.

Eresek, s. Büyümüş, yaşı gelmiş, akli başına gelmiş. **Cimbolat, balalardan eresek çağın egin cınav cumusuna çakırdı.** Cimbolat, çocuklardan

aklı başında olanlarını ekinleri toplamaya çağırdı.

Eresektenüv, f. Büyümek, yetişmek, yaşı gelmek.

Eresektev, f. Biraz daha büyük, biraz daha büyümüş, olgunlaşmış kişiler.

Eresen, Çok, bilhassa, daha da.

Erevil, is. Nümayiş, gösteri.

Erevildev, f. Nümayiş yapmak, gösteri, yürüyüş ve benzeri harekette bulunmak.

Erke, s. Nazlı. Corğanın teri kepbes, erkenin közi kepbes. - iyi koşan atın, rahvan atın teri kurumaz, nazlının gözü kurumaz. (atasözü).

Erkek, I. is. Erkek.

Erkek, II. is. Kumlu yerde bulunan arpaya benzeyen beyaz bitki.

Erkelesüv, f. Birbirine naz etmek.

Erkeletüv, f. Nazlandırmak.

Erkelev, f. Sevmek, sevildiği için nazlanmak, kendinden yaşca büyük olana arkalanarak çocuklaşmak **Kumarlına Muratbek âide nege calına; - Aytşı, ake, aytşı - dep erkeledi.** Muratbek, yine yalvararak, söylesene canım, söylesene diye nazlandı.

Erkelik, is. Nazlılık, serbestlik. **Erkelik ketti, er cetti, ne bitti** (Abay) Nazlılık bitti, er yetiştii, ne bitti (Abay).

Erkin, s. 1. Boş, serbest, her nasılsa. 2. Vurdumduymaz, rahatlığı seven, **Erkin estildi.** Rahatça, açıkça, gizlemeden söyledi. **Müsapirdin davusu sırttağıdarda erkin estilip tur.** Misafirin sesi dışardakilere rahatça duyuldu.

Erkindetüv, f. Serbestleştirmek, biraz daha serbest bırakmak, hürriyet vermek.

Erkindev, f. Kendi istediği gibi olmak, emîn hareket etmek.

Erkindik, is. Erkinlik, bağımsızlık.

Celpiredi kızıl tug, kün nurunday elimde, calınday erkindik sâvle şaştı alemge, Dalgalandı al bayrak vatanımda, alev alev bağımsızlık şaştı aleme.

Erkinşe, is. İsteddiği gibi, kendi arzusuna göre.

Erkinşilik, is. Erkinlik.

Erlendirüv, f. Ciğerlendirmek, cesaretlendirmek.

Erlenüv, f. Cesaretlenmek, ciğerlenmek.

Erlı-Baylı, is. Karı koca, evli kimse.

Erlık, is. Erlik, bahadırılık.

Erme, is. Eğlence, vakit geçirmek için bahâne.

Ermen, is. Pelin.

Ermev, f. Yaklaşmamak, uzak durmak.

Ernektev, f. Ağzına kadar dolmak.

Ernev, is. Kenar, bir şeyin sınırını meydana getiren çizgi.

Ersi, s. Yakışksız, yersiz.

Ersilik, is. Yakışksızlık, yersizlik.

Ersili - karsılı, s. İleri - geri, karma-karışık, öteye - beriye.

Ersinüv, f. Kendini kuvvetli, güçlü zannetmek, öyle göstermek.

Erte, 1. Erken. **Erte şıksan aldından kün çığadı, keş çıksan aldından tün çığadı,** (Atasözü) Erken çıkar-san karşına gün çıkar, geç çıkar-san karşına gece çıkar. (Atasözü) 2. Vakıt, zaman, geçmiş zaman.

Erteden altın mura saktalğan en, Avzunda ulu urpaktın cıttalğan en Geçmişten altın miras saklanırsa, sonrada, şecere miras ezberlenirse. **Erte keş,** gece gündüz demeden. **Ertekeş ara uyku körmey koluna alğan isin istey berdi,** gece gündüz, ara vermeden uyku görmeden eline aldığı işe devam etti.

Ertegi, is. Geçmişte, eski zamanda olan vakaları resimleyen maşal. **Men cazbaymın ölendi ermek işün, çok bardı ertegini termek işün.** Ben destanı vakıt geçirmek için değil, geçmişteki olayları toplamak için yazarım.

Ertegişi, is. Hikâyeci, hikâye anlatan, söyleyen kimse, masalçı.

Ertede, Eskiden, evvelce, daha önce.

Ertek, is. Ek.; Ertegi.

Erteksi, is. Ek.; Ertegişi.

Erteli-keş, Erken - geç, erken veya geç, vaktisiz, sabah - akşam, devamlı.

Ertelen, Yarın, gelecek gün.

Ertelen okul bastaladı degen günü men uykıtayalmay çıktım. Yarın okullar başlayacak denildiği gün ben uyuyamadım.

Ertengi, Yarınki.

Ertengilik, Sabahleyin.

Ertendi - keş, Bk.; Erteli-keş.

Er - toqım, is. Eğer takımı.

Ertelüv, f. Eđerlenmek, eğerin atın üzerine konulması.

Erttev, f. Atın eğerini üzerine koyarak hazırlamak.

Ertüv, f. Beraber, yanına alarak yürümek.

Ertindi, is. Eriyik.

Erüv, (I.) is. Uzak yere göçünce, arada bir kaç gün mola vererek dinlenmek.

Erüv, (II.) f. Birinin yanında yürümek. **Sözge erdi.** - Sözün tesirinde kaldı. **Ânge erdi.** - Beraber şarkı söyledi.

Erüv, (III.) 1. Kar, yağ gibi nesnelere erimesi **Algaşkı cavgan akşa kar tanertengilikte erip... muzga aylandı.** Önceden yağan kar sabahı, eriyip buza dönüştü. 2. Erimek, yumuşamak. **Kara kası kıyılıp, böbekke ana karadı, karagan sayın cüregi elcirep erip baradı.** Kara kaşı, kara gözle-riyle bebeğe baktı annesi, baktıkça yüreği eridi. 3. **Akmak.**

Erüvlik, is. Bir taraftan göç ederek yakınlara gelenlere, daha evvel burada oturanlar tarafından verilen yemek vs. **Siz bularanın turgın adamısız, men şetten kelgen kişimin, erüvlik bereftin conünüz ber edî.** Siz buranın yerleşmiş kimsele-risiniz, oysa biz dışarıdan geldik, bize yemek vermeniz gerekirdi.

Erşi, is. Eđerci.

Erşik, is. Arabaya koşulan hayvanın üzerine konulan ufak semercik.

Nege desen agaş kesem, er isteymin kordünder, er şikti de talay fürde casaganmın kop künder. Niye ağaç kesiyorum dersin, eğer yaparım, küçüğünde çeşitli türlerde yapmış-tım çok günler.

Erigüv, f. Boşluktan, işi olmamaktan canı sıkılmak. **Erigip turgan semiz atlar, başın ustagan cigitterdi şek-pendey süyretti.** (Boranbayoğlu) Boş durmaktan canı sıkılan semiz atlar başlarını tutan yiğitleri sürüklediler.

Erik, is. Erk, yapabilmek, şunu bunu yaptıran özellik.

Eriksiz, s. Bağımlı, ta'li.

Eriksizdik, is. Serbestlikten, hürriyetten mahrumiyet, serbest olmayan.

Erikti, s. Serbest, muhtaç değil, bağımlı değil, yapabilir, söyleyebilir.

Eritki el ulumun osogey armanı da adam zattın, Hür milletin oğluyum bu ya. Özlemi insanın.

Erin, is. Dudak. **Eide bolsa eringe ti-yer, Avulda bolsa avuzga tiyer** (Ata-sözü) Elinde varsa dudağına değer, avulunda varsa ağzına değer.

Eriydik, (I.) is. Dudağın yuvarlanarak çıkardığı ses.

Eriydik, (II.) is. Atın ağzını, alt çene-sini bağlayarak çekmek.

Erinüv, f. Erinmek.

Erinşek, s. Erinen, tembel. **Caksı bol-san kelinşek, bola körme erinşek** (Atasözü) Gelin, eğer iyi olmak istersen sakın hiçbir şeyden erinme.

Erinşektik, is. Tembellik, üşengeçlik.

Eritüv, f. Eritmek, karı eriterek su ha-line getirmek.

Eritindi, is. Eriyen, sıvı hâline gelen şey.

Es, is. Akıl, us. **Bir ekeden eki edik, ekevmiz cörgende, bir birimizge es edik.** Bir babadan iki idik, ikimiz birbirimize akıl idik, destek idik. **Esî kirdi**, Akıllandı. **Es cıydı**, Akılını topladı. **Este saktadı**, Aklında tuttu, unutmadı. **Eske tüsürdü**, Aklına ge-

tirdi. **Eske aldı**, Geçmiş aklına getirdi. **Esinen ayrıldı**, Çok korktu, yüreği uçtu, akli şaştı. **Esi çıktı**, Akli çıktı, çok şaşırıldı, affalladı. **Eske ustadı**, Aklından çıkarmadı, **Esi derti**, Akli fikri, **Es tüşinen ayrıldı**, Akli fikri şaştı, çok şaşırıldı. **Esten ketbedi**, Aklından çıkmadı, unutulmadı, gönlünde sakladı.

Eselan, s. Yarım akıllı.

Ese, Hisse, defa, kez. **Özünen on ese ülken küşke şabvil cavas kusta onay ma balam**. Kendinden on kat büyük güce mukavemet etmesi kuş için kolay mı çocuğum? **Esesin cibermedi**. Hakkını aradı, hakkını bırakmadı. **Esesi ketti**, Hakkı geçti, **Esesin kaytardı**, cezasını verdi, yerini doldurdu. Külcamal «batır» basın şaykadı kübir etti, barma amel, bulda esesin kaytardı. Gülcemal «batır» başını salladı, çaresi var mı? Buda hakkını verdi (cezasını verdi) **Esesin tolturdu**, yerine getirdi.

Esek, is. Eşek. **Esek dâme**. - Pek olmayacak bir şeyi olur diye ümitlenmek.

Esekemi, is. Allerji.

Eselenüv, f. Hissedar olunmak.

Eselev, f. İlave etmek, arttırmak.

Esen, Esen aman: Esen, sağ selamet.

Esendesüv, f. Hal hatır sormak.

Çürmesem esendesip turalmaymın, isinen asıp ketse bir aptanın. Haberleşmeden duramam, bir haftayı geçerse.

Esengiretöv, f. Yormak, halsiz bırakmak.

Esengirev, f. Şuursuzlaşmak, halsizleşmek. **Kün boyu folkın sogup esengiregen teniz tınş uvak**. Gün boyu süren dalganın halsizleştirdiği denizin dinlenme vakti.

Esep, is. Hesap.

Esepsiz, s. Hesapsız, çok, bol, sayısız.

Eseptelöv, f. Hesaplanmak.

Eseptesüv, f. 1. Hesaplaşmak. 2. Baş-

kasının fikrine katılmak.

Eseptetöv, f. Hesaplatırmak.

Esepte, f. Hesaplamak.

Esepti, s. Hesaplı.

Esepsi, is. Muhasebeci.

Esep - Qıysap, is. Hesap kitap.

Eser, Yaramaz, kendini metheden, akılsız.

Eersoq, is. Önüne arkasına bakmayan, düşünmeden hareket eden, akli az kimse.

Eseyöv, f. Büyüme, akıllanmak.

Eskek, is. Kaygı yüzdürmek için kullanılan kürek.

Eskektev, f. Rüzgarın esmesi. Birisinin yersiz konuşması, yelpaze ile serinletmek. **Ol kara kanatı ülken celpivişin betine tayav, ondu - soldu esektey bastadı**. O kara kanatlı büyük yelpazesini yüzüne doğru sağlı - sollu yelpazelemeye başladı.

Eskertiş, is. Eski zamandan kalan hatıra hatırlanmak için yapılan işaret.

Eske alıp eskirip cür zamandasım, bir cürgen tarşılıkta bir sırlasım, Körgende er vakıfta eskersin dep, eskertiş sızıp otur men coldasın (Numanbayoğlu). Devamlı hatırla beni akranım, dar günümdeki sırdaşım, her vakit gördüğünde hatırlayasın diye, hatıra çizdi ben yoldaşın.

Eskertöv, f. Hatırlatmak.

Eski, s. Eski Kaysı bir iyisi salak üdüñ câne dünüyeri eskirip köinedi goy. Bazı sahibi salak evlerin yeni eşyaları bile eski gözükür.

Eskilev, s. Eskimiş, eskimek.

Eskilik, is. Eski zamandaki geçen zamandaki.

Eskiröv, f. Eskimek, işe yaramaz hale gelmek.

Eskişil, s. Eskiye taraflayan kimse.

Eskişilik, is. Eskiye tutma, muhafazakarlık etme.

Eski - Qusqı, is. Eski - püskü.

Espe, is. 1. Bk. Eskek. 2. Rüzgârlı kum, devamlı esen rüzgâr.

Essizdik, is. Akılsızlık, terbiyesizlik, görgüsüzlük.

Essiz, s. Şuurunu kaybeden, şuursuz kimse.

Estiyar, s. Büyük, yaşı büyük olan kimse, akli giren kimse, akıllıca.

Balanın baysaldı estiyar adamday suvrılıp söylegen sözüne kayran kaldık. Çocuğun tecrübeli, akli başında iddialı konuşmalarına hayran kaldık.

Estüv, f. Dinlemek, bilmek **Köz kör-enge kulak estigenge toymaydı** (Atasözü) Göz görmeye, kulak işitmeye doymaz.

Eski, s. Akıllı, şuurlu, mantıklı **Baylavı çok şeşenden ündemegen esti artık** (Atasözü). Durdurulması imkânsız çok konuşandan, hiç konuşmayanı makbûl.

Estilüv, f. Duyulmak.

Estirtüv, f. Duyurmak, bildirmek.

Esüv, (I.) f. İpi elle örnek.

Esüv, (II.) f. Rüzgârın esmesi.

Esuvas, is. Akılsızlık, şuursuz, bilgisiz.

Esuvastıq, is. Akılsızlık, bilgisizlik, şuursuzluk.

Esi - Derti, Bkz. Esil - Derti.

Esiz, s. Bakımsız, sahipsiz.

Esik, is. Eşik, kapı.

Esil, s. Asil, seçkin, kahraman.

Esildert, is. Bütün isteği, bütün arzusu.

Esiltüv, f. Örölmek, erilmek.

Esilüv, f. Esmek, örmek.

Esim, is. İsim.

Esimdik, gra. Zamir.

Esimşe, gra. Bazan isim, bazan fiil olabilen fiiller.

Esinev, f. Esnemek.

Esirkesin, f. Birbirini esirgemek.

Esirketüv, f. Esirgetmek, himaye ettirmek.

Esirkev, f. Himaye etmek, esirgemek.

Esirüv, f. Esirmek, sarhoş olmak.

Esitüv, f. Bk.; Estüv.

Esirik, is. Övünen, hep kendinden bahseden, **Esiriktin mağnasız miltcinan abden zerikse kerek zekip**

fastadı. Devamlı övünen kişinin saçmalamalarından iyice bıkmış olacak ki onu azarladı.

Et, is. 1. Kas, insanın kaba eti. **Kan cügürmey betime, tayak tiygen etime, sonday caman kündergen kuhlıdı degen osu da,** Kan gelmeyen yüzüme, dayak eksik olmayan etime..., o kötü günlerden kurtuluş bu. **2. Et. As üyde eki-üş ayel et asıp catur.** Mutfakta iki - üç hanım et haşıyorlar. **Et cürek, yüreksiz,** korkak. **Eti tiri,** Gayretli, becerikli, yürekli. **Eti aldı,** Semirdi, etlendi. **Eti kızdı,** Konsantre oldu, **Baradı keşki bazar tarkagalı, alganson eti kızp toktatalmas ölendi tağıda otur şaykagalı,** Bu akşamki eğlencede dağılmak üzere, ama o iyice konsantre olduğu için onu durdurmak mümkün değil, yine şarkı söylemeye hazır. **Eti avırmadı.** Etkilenmedi, **Etten öttü,** Birinin söylediği söz çok etkiledi **Tayak etten, söz süyekten ötedi.** (Atasözü) Dayak ete, söz kemiğe işler. **Eti üyrendi,** Alıştı, uyum sağladı. **Tüyebaydın salgan azabınan eti abden üyrenip aşınğan, Nezim neden bolsada fartınbaytın âlege keldi.** Tüyebay'ın verdiği azaba iyice alışan Nezim, hiçbirşeyden çekinmez hâle geldi.

Etbetinen, Bk.; Etpetinen.

Etek, is. 1. Etek. **2.** Dağın veya başka yükseltilerin yamacı. **Etek bastı boldu,** Uzağa gitmedi, evden uzaklaşmadı. **Men dertimnen etek bastı boldum,** Ben derdimden uzağa gidemez oldum. Bulduğum yerden uzaklaşamaz oldum. **Etek aldı,** Büyüdü.

Etektey, s. Etek gibi, büyük.

Etektesüv, f. Yayılmak, yaklaşmak, birleşmek.

Etektev, f. Yayılmak, yaklaşmak.

Etene, is. Yakın, akraba, gönlü yakın kimseler.

Et - gendi, s. İri vücutlu, semiz dolgun. **Cumabay orta castağı et cen-**

di adam eken, Cumabay, orta yaşlı etine dolgun biriymiş.

Eteyüv, is. Semirmek, kilo almak.

Etbet, s. Yüzüstü.

Etpettev, f. Yüz üstü yatmak.

Etpetinen, f. Ön tarafından, önünden.

Etti, s. Etili, dolgun, semiz.

Etüv, f. Etmek, yapmak.

Edik, is. Çizme. **Etigi caman töрге çı-ğalmas, cenî caman as işe almaz.**

(Atasözü) Çizmesi pis olan yukarı çıkamaz, yeni pis olan eş içemez.

Etikşi, is. Çizmecî.

Etistik, dil b. Fiil.

Eh, Sevinç veya üzüntü bildiren ün-lem.

Ehe, Memnuniyet ifadesi .

Ehelesüv, f. Münakaşa etmek, inatlaşmak.

Eş, z. Hiç.

Tındamasa eş adam, öz cüregin tol-gansın, Er sözüne karasın, işdegi

dertim kozgalsın (Abay) Dinleme-se bile hiç kimse, yüreğin ferah-lasın, her sözümle içimdeki derdim tazelensin.

Eşbir, z. Hiçbir.

Eşki, is. Keçi.

Eşkim, z. Hiçkimse.

Eşqanday, z. Hiçbir suretle **Bayağı avıl, eş kaday özgeris çok,** Önceki avıl, hiç bir şekilde değişiklik yok.

Eşqayda, z. Hiçbir tarafa, hiç bir yere, **Sen bizden eşkayda ketbe - dedi.** Sen bizden hiçbir yere gitme dedi.

Eşqaysısı, z. Hiçbiri.

Eşteme, z. Hiçbir şey. **Onun avzunan âli eşteme çıkpasada işindegi ku-vanıştı sezdirip tur.** Onun ağzın-dan hâlâ hiçbir şey çıkmasa da içindeki sevinci sezdiriyor.

Eştene, z. Bk.; Eşteme.

Elka, is. Ağacın bir türü.

C

Ca, Bkz. **Câ**.

Cabağı, (I.) is. Koyun, deve gibi, bazı hayvanların ilkbahardaki kalın, bir-birine karışmış tüyü; yapağı.

Cabağı, (II.) is. Beygirin henüz bir yaşına gelmemiş yedi - sekiz ayı geçmiş yavrusu. (Bunlara bir yaşına gelmediği için tay denilmez. Biraz büyümüş olduğu için de qulın denilmez.)

Cabağılanuv, f. Tüyün karışması, bir şeyin eskimeye yüzütması, yırtılmaya başlaması, karışık - kuruşuk hale gelmesi. **Cabagılanıp ketken kagazdardın şetin kıyıp tertipke keltirdi**, Buruşup, yırtılmaya yüz tutmuş kâğıtların kenarını kesip tertib etti.

Cabağılı, s. 1. Yapağısı bol. **Cabağılı biye.** - Henüz bir yaşına gelmemiş yavrusu var beygir.

Cabayı, s. 1. Sade, sunî olmayan. 2. Yabanî ot. 3. Yabanî hayvan.

Cabayılanuv, f. Yabanileşmek, vahşileşmek.

Cabayılıq, is. Yabanilik, vahşilik.

Caba - salma, is. 1. Keçeden yapılmış çadırların kolay toplanıp, kolay kurulan tipi. 2. Kazan içinde pişirmiş olan hamurdan yapılmış yemek.

Cabbar, is. Cebbar, kudretli, güçlü Allah. **Sonda beybit, sonda tınış, sonda toylar, toyun ulus, sonda alem cabbar iyem bitti desin endi sogus.** O zaman dertsiz, o zaman rahat, o zaman millet toy düğün başlatır, Kudretli Allahım bitti derse savaş o zaman dünyalara değer.

Cabdıq, is. 1. Lüzumlu malzeme, çanak - çömlek vs. 2. Bir şeyi yapmak için gerekli olan alet. 3. Herhân-

gi bir şey için hazırlık. **Toy cabdıgında cürgen köp ayeldin içinde üş-ak erkek cür.** Toy hazırlığında bulunan pekçok hanımın içinde üç tanecik erkek vardı.

Cabdıqtanuv, f. Hazırlanmak, silahlanmak.

Cabdıqtaluv, f. Bk.; Cabdıqtanuv.

Cabdıktav, f. Ufak tefek aletlerle veya çeşitli aletlerle birşeyi eksiksiz yapmak. **Birak bir mesele Aykın; biz avul şarvalığın teknikamen, odan eri cabdıktavga kobürek kamkorluk casaganga tiyisbiz.** Fakat bir mesele açık; biz avulun işlerini teknik yapmaktan ziyade ufak tefek aletlere ve çokça koruyucu yapmaya yatkınız.

Cabuv, (I.) is. Örtü.

Cabuv, (II.) f. 1. Kapatmak, örtmek, engel koymak, göstermemek. 2. Örtmek, gölgelemek, göstermek. 3. Örtmek, döşemek. **Kilemin captı tabiygat kestelep cerdin betine**, Kilemi örttü tabiat, nakış nakış yeryüzüne. 4. Tutuklanmak. 5. Yakmak. 6. Kaplamak. **Kara bulut aspandı tagis capkan**, Kara bulut gökyüzünü tamamen kapladı. 7. Dağıtmak, kâr dağıtmak. 8. Bütün gücü bir yere, bir şeye vermek. **Cala calıp**, yalan yanlış, **Kabağın captı**, Kaşını çattı, **Kabağın kars captı**, Kaşlarını fena çattı.

Cabuvlu, s. Birşeyle örtülü, **kazandın kakağı cabuvlu**, Kazanın kapağı örtülü.

Cabı, is. 1. Beygirin en kalitesiz, iyi olmayan türü. 2. Alt kademede, kalitesi düşük.

Cablıguv, f. Üzölmek, sıkılmak, gönölsüz ölmek.

Cabıgıncı, s. Bk.; Cagıncı.

Cabıq, (I.) is. Keçeden yapılmış çadır-daki eşya veya ufak tefek şeyleri koymayan yarayan oyuk.

Cabıq, (II.) s. Kapalı.

Cabiluv, (I.) f. Birşeyin başka birşeyle örtölmesi.

Cabiluv, (II.) Birşeyin açılmamak üzere kapatılması. 1. Çoğunluğun birşeyin hallolması için hep beraber uğraşması. 2. Birşeyin hareketinin durdurulması, sonuçlanması.

Cabin, is. Kuş tüyünün dibindeki sert yeri.

Cabındı, is. Gizlenilen yer, belli çizgi.

Cabınış, is. Bir şeyin üzerinden örtölen örtü, siper.

Cabıncı, s. Üzüntölü, gönölsüz, kederli. **Tastan, nemene, şarşadınba kabagın cabıncı goy,** Tastan, ne oldu, yoruldu mu, üzgün gibisin.

Cabırqanuv, f. Üzüntölü, kederli ölmek.

Cabırqanqı, s. Gönölsüz, üzüntölü, kederli.

Cabırqatuv, f. Üzmek, kederlendirmek gönölsüzlendirmek.

Cabırqav, f. Üzölmek, kederlenmek, gönölsüzlenmek.

Cabırqavlı, s. Üzüntölü, kederli.

Cabırlasuv, f. Kalabalık gurubun bir-biriyle samimiyetle karma karışık konuşması.

Cabırlatuv, f. Kalabalık gurubu bir-biriyle konuşdurmak, bir yere toplamak, bir şeye hücum ettirmek.

Cabırlav, f. Kalabalığın kendine dağılık olarak konuşması.

Cabısqaq, (I.) is. Yavşak.

Cabısqaq, (II.) s. Yapışkan.

Cabıstıruv, f. Yapıştırmak.

Cabıstırluv, f. Yapıştırılmak.

Cabısv, f. 1. Bir şeyin bir şeye yapışması. 2. Elele tutuşup ayrılmamak. 3. Yalvarmak.

Cağa, f. 1. Elbisenin yakası, 2. Derenin, gölün, denizin kıyısı, sahil.

Cağalay, Sırayla, birbirinin ardından.

Cağalay - Cağalay, Çepeçevre, çevresine.

Cağalasuv, f. Bir şeyle uğraşmak, mücadele etmek.

Cağalatuv, f. Bir şeyin kenarından yürötmek, yaklaştırmak.

Cağalav, (I.) is. Dere, ırmak, göl veya benzeri akarsuların kıyısı, sahil, **Catır agıp kök özen, cağalavı kök oray,** Dere masmavi akıyor, buna karşılık çevresi de masmavi.

Cağalav, (II.) f. Sahilde yürömek, yaklaştırmak.

Cağaltay, is. Ufak kuşları avlayan, orta büyüklükteki yırtıcı kuş.

Cağalı, s. Yakalı elbise. **Cağalı el. -** Büyük millet - memleket. **Cağalı kıyım.** Kıymetli elbise.

Cağalıq, is. Yakalık, yaka için lüzumlu şey.

Cağday, is. Vaziyet, durum.

Cağuv, (I.) f. Tutuşturmak, yakmak.

Cağuv, (II.) f. Sürmek, boyamak. **Carılğan erinine maycaqtı. -** Çatlayan dudağına yağ sürdü.

Cağuv, (III.) f. 1. Yaranmak, beğenilmek. 2. Yediği yemeğin iyi gelmesi.

Cağızdıruv, f. Bir hayvanın yavrusunu diğerk bir hayvana emzirtmek.

Cağızuv, f. Bir hayvanın yavrusunu başka bir hayvanın emzirmesi.

Cağılan, is. Lüzumlu eşya konulan sandık gibi nesne.

Cağıluv, f. Yakınmak, sürölmek, boyanın sürölmesi.

Cağımdı, s. İyi, beğenilir, işe yarar, zararsız.

Cağımpaz, s. Birisine yaranmak için, sırf bu maksatla hareket eden kimse, yağcı.

Cağımpazdanuv, f. Yaranmaya çalışmak.

Cağımpazdıq, is. Yaranma, yaranmak için yapılan hareket.

Cağınuv, f. Yaranmak.

Cağınpaz, s. Bk.; Cağımpaz.

Cağıstıruv, f. Kuzusunu emzirmeyen koyuna veya başka bir koyuna ememiyen kuzuyu emzirtmek.

Cad, is. Duygu, his, hatıra.

Cadağay, s. 1. Açık, örtüsüz. 2. Açık, düş. 3. Boş, düz.

Cadağaylıq, is. Saflik, açık gönüllülük, temiz kalplilik.

Cadav, s. Zayıf, incelmış, üzgün.

Cadavlanuv, f. Zayıflamak, süzülmek, halsizleşmek.

Cadavlıq, is. Zayıflık, halsizlik.

Cadı, (I.) is. Devenin üzerine yük yüklenmeden evvel konulan, semer yerine geçen örtü.

Cadı, (II.) Bk.; Cad.

Cadı, (III.) is. Büyücü.

Cadılav, (I.) f. Büyü yapmak.

Cadılav, (II.) f. Devenin üzerine semer yerine geçen örtüyü koymak.

Cadıranqı, s. Gönüllü, memnun, sevinçli.

Cadırasuv, f. Gönüllülük, sevinçlilik, memnuniyetlilik, belirtmek.

Cadırav, f. 1. Memnun, sevinçli, gönüllü olmak. 2. Bir şeyin aydın, ışıklı olması. **Kün cadıravda**. - Hava açılıyor.

Cadıgöy, Bk.; Cädigöy.

Cadıgöylenüv, Bk.; Cädigöylenüv.

Caz, is. Yaz, yılın bir mevsimi.

Caza, is. Ceza.

Cazalanuv, f. Cezalanmak.

Cazalanuvşı, is. Cezalandırılan, cezalı olan, ceza gören.

Cazalav, f. Cezalandırmak.

Cazalavşı, is. Cezalandıran, ceza veren.

Cazalavşılıq, is. Cezalandırmak.

Cazalı, s. Cezalı.

Cazasız, s. Cazasız.

Cazatayım, Beklenilmeyen yerde, aniden.

Cazba, is. Yazma, yazılan şeyler.

Oı keзде Kazakta cazba edebiyat çok edi. O zamanlar Kazakların yazılı edebiyatı yok idi.

Cazbav, f. 1. Yanılmamak. 2. Yazmamak.

Cazgan, s. 1. «O Yaradan anlamında» «O cazgan» diye kullanılır. 2. Suçlu, cezalı.

Cazğı, s. Yazın.

Cazğıruv, f. Suçlamak, itham etmek,

bozmak, kızmak.

Cazğırturğı, s. İlkbahardaki.

Cazğırturu, s. Yaza doğru, ilkbahar.

Cazğırturı, s. Bk.; Cazğırturu.

Cazday, Yaz boyunca.

Cazdügünü, Yaz aylarında.

Cazdıq, s. Yaza mahsus.

Cazdıruv, f. Yazdırmak.

Cazıyra, is. Geniş saha, sahra, büyük ova.

Cazmış, is. Kader, takdir.

Cazuv, (I.) f. 1. Birşeye yazı yazmak. 2. Yazı.

Cazuv, (II.) 1. Hastayı iyileştirmek. 2. Azaptan, dertten kurtarmak.

Cazuv (III.) f. 1. Yaymak, genişletmek daraltmak. **Boy cazdı**, Rahatladı. **Kuşağın cazdı**, Gerildi. **Köz cazdı**, Kayboldu, ayrıldı. **Tobun cazbadı**, İstifini bozmadı.

Cazuv, (IV.) f. Mahcup olmak.

Cazuvlı, s. Yazılı.

Cazuvlıq, is. Yazılı eski zaman hatıraları.

Cazuvşa, Yazılı olarak.

Cazuvşı, is. Yazıcı, yazar.

Cazuvşılıq, is. Yazıcılık, yazarlık.

Cazıq, (I.) is. Suç, kabahat. **Esitken kulakta cazık çok** (Atasözü). İşiten kulağın günahı yok.

Cazıq, (II.) s. Düz yer, düzlük.

Cazıqsız, s. Suçsuz, günahsız.

Cazıqtı, s. Suçlu, kabahatli.

Cazıqtıq, is. Düzlük, düz ovalık.

Cazı - Qısı, Yaş - kış.

Cazıltuv, f. İyileştirmek.

Cazıluv, (I.) f. Hastalıktan iyileşmek.

Cazıluv, (II.) f. Kâğıda yazılmak, kaydolmak.

Cazıluv, (III.) f. Yayılmak, bir şeyin yayılmış olması. **Kilem cazıluvi bir-eki minüt vaqt aldı**. - Halının yayılması bir-iki dakika vakit aldı.

Cazıluv, (IV.) f. Kaydolmak, yazılmak.

Cazım, f. Cazım boluv: Aniden ölmek, kazaya duçar olmak.

Cazısuv, f. Bir şeyin yayılmasına yardım etmek.

Cay, (I.) is. Şimşek.

Cay, (II.) is. Hal-ahval, durum.

Cay, (III.) is. 1. Ev, mesken, mekân.
2. Rahat, sakin.

Cay, (IV.) is. Yay, eski zaman silahı.

Cay, (V.) is. Bk.; Cây.

Cay, (VI.) is. Bk.; Cây.

Cay, (VII.) s. Hazmı kolay, elverişli, uygun.

Cay, (VIII.) Yavaş, o kadar değil, acelesiz.

Cay, (Cayı) (IX.) Hakkında, hususta. **Çeşederimen amandasıp bolgan son köşkün cayın ayttı.** Annesinin hal hatırını sorduktan sonra göç hakkında bilgi verdi.

Cay, (X.) Geç. Vaqıt cay boldı. - Vakit geç oldu.

Caybaraqat, s. Kuşkusuz, hiç bir tehlike sezmeden, merak etmeden rahatda olmak.

Caybaraqattanuv, Kuşkulanmadan rahat olmak.

Caybarakattı, is. Kuşkusuzluk.

Cayğastıruv, f. Yerleştirmek.

Cayğastırıluv, f. Yerleştirilmek.

Cayğasuv, f. Yerleşmek.

Caydaq s. 1. Eğersiz. 2. Hafif boş. **Ol bir atı caydak minip, bir atı cetelep ketti.** O bir ata egersiz binip, bir atı da yürüterek götürdü.
3. Hafif, boş. **Caydak kora,** Tavanı yapılmamış olur.

Caydaqtav, f. Ata semersiz binmek.

Caydarı, s. Neşeli.

Caydarlanuv, f. Neşelenmek.

Cay - cayına, Kendi bildiğine, kendi yoluna. **Toydan keyin castar, koş aytışıp cay cayına tarkadı.** Toydan sonra gençler, vedalaşıp, kendi yollarına ayrıldı.

Cay - capsar, is. Hal, vaziyet, durum.

Cay - köy, Halkın durumu, vaziyeti.

Cayqaqtav, Bk.; Caynaqtav.

Cayqaldıruv, f. Sallandırmak.

Cayqaltuv, f. Bk.; Cayqaldıruv.

Cayqaluv, f. Sallanmak.

Cayqandav, f. Kıvırtmak (iki tarafına sallanarak yürüme).

Cayqav, f. 1. Süzmek. 2. Kovmak, yürütmek.

Cayqın, s. Geniş, büyük.

Caylanuv, f. Rahatlanarak oturmak, yerleşmek.

Caylastıruv, f. Yerleştirmek.

Caylasuv, f. Yerleşmek.

Caylatuv, f. Yayılda bulundurmak.

Caylav, (I.) is. Yayla.

Caylav, (II.) f. 1. Bir yeri mesken edinmek, yerleşmek. 2. Faydalanmak, yarar sağlamak, mülk edinmek.

Caylav, (III.) f. Yerleştirmek, iskân etmek.

Caylı, (I.) s. Kolay, uygun.

Caylı, (II.) Birisi hakkında, hususta.

Cayma, is. 1. İnce ekmek. 2. Seyyar satıcı tipindeki ufak - tefek eşya satan yer.

Caymaşuvaq, s. Açık, hiç bir şeyden kuşkusuz, neşeli.

Cayma - Qonır, s. Yavaş, bir ayarda, kendi halinde.

Cayma - Conırlatuv, f. Yavaşlatmak (ses tonunu).

Cayma - Qonırluv, f. Bir ayarda, pek hızlı ve yüksek değil.

Caynamaz, is. Namazlı. **Mıstapa be-tin sürttüde ceynamazın tösep namazga oturdu.** Mustafa yüzünü sil-di, seccadesini serip namaza durdu.

Caynan, Bk.; Caynav.

Caynandav, f. Sevinçlilik, memnuniyet halini belirtmek.

Caynan, f. Caynan etöv: Neşeli yüzle iki tarafa bakınmak, gülümsemek.

Caynatuv, f. Parlatmak, bir şeyi göze görünecek şekilde dizmek.

Caynav, f. Parlamak, göze iyi ve sevimli görünmek. **Közi caynadı.** - Gözü parladı.

Caypaq, is. Geniş, kısa.

Caypaqtaluv, f. Genişlemek, boyunun kısalarak genişlemesi.

Caypav, f. İmha etmek, hepsini birden yenmek.

Caypavat, Bk.; Caypavat.

Caypavıttanuv, f. Düzleşmek, yokuş aşağıya doğru olmak.

Caypuvat, s. Bir ayarda olma, düzleşme (yer).

Cayran, is. Yabani keçi.

Cayrandasuv, f. Birbirine gönüllülük belirtisi belirtmek, neşeyle konuşmak.

Cayrandav, f. Neşelenmek, gönüllenenmek.

Cayratuv, f. Yıkmak, devirmek.

Cayrav, f. 1. Yerde yıkılıp yatmak, ölü gizi yatmak. 2. Darmadağınık olarak yatmak. **Üy işi şarvası cayrap catkan, adam çok, bas koz bolup onu bakkan.** Ev işleri yığılıp kalmış, adam yok ki ona başgöz olup kontrol edecek.

Caysan, s. Büyük, derecesi yüksek kimse, beğ, bey. **Qasqa men caysandardın mâcilisin tapqanday.** - Akıllı kimseler ile beğlerin meclisini bulmuş gibi.

Caysandıq, s. Büyüklük, beğlik, yükseklik.

Caysız, s. Uygun değil, kolay değil, rahat değil.

Caysızdanuv, f. Rahatı kaçmak, rahat edememek.

Caysızdıq, is. Rahatsızlık, memnuniyetsizlik.

Caytandav, f. Neşelenmek, sevinçli hareket etmek.

Cayuvat, (I.) s. Yavaş, boş, yatkın ve uygun değil.

Cayuvat, (II.) s. Akan suyun, hayvan su içebilecek veya geçip gidebileceği yeri.

Cayşa, Özel bir sebeple değil, her zamanki gibi.

Cayşılıq, is. İyilik, değişiksizlik.

Cayşılıқта, Özel bir durum yokken, her vey yerinde iken.

Cayılma, is. 1. Suyun yayılabileceği geniş saha. 2. Yayılma, dağılma.

Cayıluv, f. 1. Yayılmak, serilmek. 2. Hayvanların otlanması, **cazsın ıstık aylarında sıyırlar cayıla almaydı.** Yazın sıcak günlerinde sığırlar yayılamıyorlar. 3. Duyurulmak, duyulmak. **Osı uran, osu ân bar alemge cayılısın.** Bu parola, bu ses, bütün âleme yayılısın.

Cayılm, is. Yaylak, hayvanların otlamasına elverişli yer.

Cayınlıq, s. Genişçe, yayık.

Cayılis, is. Bk. Cayılım.

Cayın, is. Yayın, bir balık türü.

Cayına, Kendi başına, kendi bildiğine.

Cayında, Hakkında, hususta.

Cayıp - şuvma, is. Bahane, özür.

Cayıp - şuvuv, f. Temize çıkmaya, suçsuzluğunu ispatlamaya çalışmak, bahane, mazeret, bildirmek, özür beyan etmek.

Cayıraq, s. Pek hızlı değil, pek erken değil.

Caq, (I.) is. Çene. **Canılmas cak, sürinbe tıyak bolmas** (Atasözü) Yanılmaz çene, sürünmez ayak olmaz. (Atasözü)

Caq, (II.) is. Yay, eskiden harpte ve avda kullanılan silah.

Caq, (III.) is. 1. Taraf, yön. **Beti avgan cakkı, cüre berse, tağı bir sorga kezdesivü sözsüz.** Kendi bildiğine giderse, yine bir talihsizliğe uğrayacağı tartışmaz. 2. Konuşmacı, **Birinci cak men, ekinşi cak sen, Birinci konuşmacı ben, ikinci konuşmacı sen.** 3. Hakkında, **Balası üylenivi cagin tipti söz kılmadı.** Oğlu evliliği hakkında hiçbir şey söylemedi.

Caq - caq, f. Caq - Caq boluv : İki taraf olarak.

Caqqızuv, f. Yaktırmak, ateşletmek, ateşletmek, yanmasını sağlattırmak.

Caqqar, is. Parça - parça olarak bölünmek, kopmak.

Caqqarlanuv, f. Kat - kat olarak durmak.

Caqsartuv, f. Düzeltmek, bir şeyin daha iyi olmasını sağlamak.

Caqsarıluv, f. Düzeltilebilmek, iyi ve güzelleştirilmek.

Caqsaruv, f. Düzeltmek, kalitesinin iyi olması, daha iyiye doğru gitmesi.

Caqsı, s. İyi, güzel. **Balanın caksını kızık, camanı küyük** (Abay) Çocuğun sevimlisi, güzel eğlence, kö-tüsü, yaramazı aci.

Caqsılav, f. Düzeltmek, güzelleştirmek.

Caqsılıq, is. İyilik.

Caqtas, is. 1. Taraftar, aynı gayeyi güden, aynı fikirde olan. 2. Bir memleketten olmak. **Ol ekevi bir caktan kelgen caktas adamlar,** O ikisi aynı yerden gelmiş kimseler.

Caqtasuv, f. Tarafını tutmak.

Caqtav, (I.) is. Kapının, pencerenin iki tarafındaki dayanaklar.

Caqtav, (II.) f. Yardım etmek, beslemek, korumak, kollamak.

Caqtavşı, is. Destekleyen, tarafını tutan.

Caqtırtuv, f. Beğenmek.

Caqtıruv, f. Hoşuna gitmek, hoşlanmak, beğenmek.

Caqut, is. Yakut, pahalı taş.

Caqşa, is. Parantez.

Caqın, 1. Yakın, uzak değil. 2. Ak-raba, tanıdık, bildik. **Seni cad kör-gende cakınım kim benim,** Seni yad kabul etsem benim yakınım kim?

Caqında, Yakında.

Caqındasuv, f. Yakınlaşmak.

Caqındatuv, f. Yakınlaştırmak.

Caqındav, f. Yaklaşmak, daha yakın.

Caqındıq, is. Yakınlık.

Caqın - Cuvıq, is. Ak-raba. (Yakın, pek uzak değil manasında da kullanılır.) **Aslık dostuktuda, cakın cu-vıktıda tanımaydı.** Açlık, dostluk da, yakınlık da tanımaz.

Caqınsınuv, f. Yakını, akrabası olarak görmek.

Cal, (I.) is. 1. Yele. 2. Beygirin yele-sinin altındaki yağı ve eti.

Cal, (II.) is. Yüksekçe tepe.

Cal, is. Yalan, iftira.

Calaq, is. Dudağın veya başka bir yer-in çok yalamaktan çatlaması.

Calaq, f. Calaq etöv: bir şeye göz dikmek, almak, faydalanmak istemek, iştahlanmak.

Calaq - culak etöv, f. Karnı doymadı, için dilenmek.

Calaqor, s. İftiracı, dedikoducu.

Calaqorlıq, is. İftiracılık.

Calaqtatuv, f. 1. Ağzını açtırmak, yemek istettirmek.

Calaqtav, f. 1. Aç olduğunu, yemek istediğini fark ettirerek ağzını açmak. 2. Gözü doymamak, iştahının aşırı açılması, **Ak kıyımdı akboz at-tı Orazbay kalın cılkı suvga kanıp tüngü örıkse ketkenşe attan konbay, calaktap cürdü.** Beyaz elbiseli, boz atlı Orazbay, Yılık sürüsünün suya kanıp, geceki beslenmeye gitmesine kadar attan inmeden, gözü doymayarak dolaştı.

Calaqı, is. Yaptığı bir işin karşılığı olarak aldığı para.

Calanuv, f. 1. Yalanlamak. 2. Ümit etmek.

Calan Qağuv, f. Bir şeyi yapmak, yemek, almak için acele etmek.

Calan, s. Yalın, kuru, delilsiz. 1. **Calan bas.** - Yalın baş, başına birşey giymemek. 2. **Calan ayaq.** - Yalın ayak. 3. **Calan but** - Yalın bacak (pantolonsuz, donsuz). 4. **Calan kabat,** Yalın kat, tek katlı. 5. **Calan kılış,** Yalın kılıç. 6. **Calan kaktı,** İştahlandı.

Calanaş, s. Elbisesiz, çıplak.

Calanaş - Calpı, s. Yiyeceksiz, giyeceksiz.

Calanaştınuv, f. Soyunmak, çıplaklanmak.

Calanaştav, f. Soymak, elbisesini üzerinden çıkarmak.

Calandav, f. Bir şeye hazırlanmak.

Calanqay, is. Fakir, durumu pek iyi olmayan kimse.

Calasuv, f. İki veya bir kaç hayvanın birbirini yalaması.

Calattıruv, f. Yalattırmak.

Calatuv, f. 1. Yalatmak. 2. Bir metali başka bir metalle kaplamak.

Caláv, I. f. Yalamak.

Calav, II. is. Ufak çaptaki bayrak, sancak.

Calavlatuv, f. 1. Bayrak ve tuğları taşımak. 2. Alevlendirmek, yakmak.

Calavlı, s. Bayraklı, tuğlu.

Calbağay, is. Yazın giyilen hafif şapka. **Al basındağı calbagaıdı, kayda kelip turganıdı bilemisin?** Al ba-

şındaki şapkayı nerede olduğunu bilmiyor musun?

Calba - culba, s. Yırtık - pırtık.

Calbaqtav, f. Yaranmak istemek.

Calbalaqtav, f. Yaranma çabası.

Calbalandav, f. Bk.; Calbaqtav.

Calbandasuv, f. Karşılıklı olarak birbirine iltifat etmek.

Calbandav, f. Birisini gördüğü zaman sevinerek hareket etmek, samimiyet belirtmek. **Cügürdü bala calbandap cumustan kaytkan âkege.** Koştu çocuk sevinçle işten dönen babasına.

Calban - calban, f. Hafiflik etmek, ağırbaşlılık etmemek.

Calbarınuv, is. Yalvarmak.

Calbız, is. Nane.

Calbır, s. Yırtılmış, param parça olmuş bir şey.

Calbıratuv, f. Bir şeyi, sallandırarak bir yer e asmak, sarkıtmak.

Calbırav, f. Sarkmak, sallanmak.

Calbırşaq, is. Bir yerde sarkmakta, sallanmakta olan şey.

Calğamalı, s. Ekli.

Calğan, (I.) is. Yalan.

Calğan, (II.) is. Dünya, **Calğandın calcagınan basıp ötüp, casarıp kayta tuyıp aldım bekıp,** Yalan dünyayı çiğneyip geçtim. Yeniden doğmuş gibi sağlamlaştım.

Calğandıq, is. Yalanlık.

Calğanuv, f. Eklenmek.

Calğansı, is. Yalancı.

Calğas, Yakın, uçuca.

Calğastıruv, f. Birbirine eklemek, birbirine yaklaştırmak, birbirine yardım ettirmek.

Calğastrıluv, f. Eklenilmek.

Calğasuv, f. Birbirine yardım etmek.

Calğav, (I.) f. Eklemek. **Kıska cipti uzın cipke bayladı.** Kısa ipi uzun ipe bağladı.

Calğav, (II.) gra. is. Ek.

Calgavlık, is-gra. İki kelimeyi iki cümleyi birbirine bağlayan ek, bağlaç.

Calğız, sayı. Yalnız.

Calğızayaq, Calğızayaq col: Yaya yolu, tek bir iz üzerine yürüyen yol.

Calğızdıq, is. Yalnızlık. **Murat ağay**

aga-inisi bolmay calgızlık çekken ki-si edi. Murat Ağa ne abisi ne kardeşi olmadığından çok yalnızlık çekmişti.

Calğız - carım, Tek - tük, tek başına.

Calğızsırav, f. Yalnızlık hissetmek.

Gülınar calğızsırav korka bastadı. Gülınar yalnızlığını hissedip korkmaya başladı.

Calğızılıq, s. Bk.; Calğızılıktı.

Calğızızılıktı, s. Yalnız olan, yardımcı-sı olmayan kimse.

Caldama, s. Emegini satan, kiralanan.

Caldamalı, s. Emegini satan, emeğiyle geçinen kimse.

Caldanuv, f. Para karşılığı birisine hizmet etmek.

Caldap, is. Satıcı ile alıcıyı anlaştıran kimse.

Caldatuv, f. Kiralattırmak, çalıştırtmak.

Caldav, (I.) f. Parayla tutmak, para karşılığı çalıştırmak.

Caldav, (II.) f. Derin suyu geçmek.

Calqav, s. Tembel, **Calqavga söz etbeydi.** Tembele söz geçmez.

Calqavlanuv, f. Tembelliği tutmak.

Calqayaq, is. İrin, salya, zar.

Calquv, is. Bıkmak, üzülme, gönülsüz olmak.

Calquyırıq, is. Yılkinın kuyruk ve yeleşi.

Calqı, s. Tek, eşsiz.

Calqılav, s. Yalnız bırakmak, tek tek etmek.

Calqıldav, f. Alev alev parlamak.

Calqın, is. Bk. Calın.

Calma-can, Çabuk, tez, hemen.

Calmandatuv, f. Aç olduğunu belli ederek hareket ettirmek.

Calmandav, f. 1. Açlıktan doymamışlıktan dolayı yerinde duramamak. 2. Dünya malına gözü doymayan, olana kanaat etmeyen, herşeyin kendinin olmasını isteyen.

Calmav, f. 1. Yemek, yutmak. 2. İmha etmek, yok etmek. **Basın calmadı.** - Başını yedi.

Calmavız, s. 1. Obur, doymak bilmeyen. **Kara kargalar toyımsız, aşküz,**

barıp turgen calmavuzdun özü eken. Kara kargalar, doymaz, ağgöz ve canavarın ta kendisi imiş. 2. Masalarda geçen cadı kadın. **Ol bir calmavuz kempirdin üyü eken.** O bir cadı kadının evi imiş. 3. Sömürücü, dünya malına gözü doymayan.

Calp, f. Calp berüv - calp etüv: Bir şeyin devrilmesi, ateşin aniden sönməsi gibi vakalar.

Calpaq, s. Geniş, büyük, uçsuz bucaksız. **Qazaktın calpaq dalası.** - Qazaq'ın geniş alanı.

Calpaqtav, f. Yaranmak, beğenilmek istemek.

Calpandav, f. Saygı göstermek, yumuşak yüzle karşılamak.

Calpasınan, f. Calpasınan tüşöv: Birden düşmek, yere yuvarlanmak.

Calp-Calp, f. Calp-calp etüv: Bir düşerek-bir kalkmak.

Calpi, s. Umümiyetle, genellikle.

Calpılama, f. Her nasılsa.

Calpılanuv, f. Umumileştirilmek, genelleştirilmek.

Calpılav, f. Umumileştirmek, genelleştirmek.

Calpınalıqtıq, is. Bütün halk çapında.

Calpıyuv, f. Boyu kısılarak genişlemek.

Calt, f. Calt verüv: Âniden dönüş yapmak. - **Calt karadı,** birdenbire baktı. **Calt burıldı.** Ani dönüş yaptı.

Calt-Cult, f. Calt-cult etüv: Işığın uzaktan ışıldayarak görünmesi.

Caltaq, s. Dönek, sözünde durmayan.

Caltaq-Caltaq, f. Caltaq-caltaq etüv: Bk.; Caltaq-caltaq etüv: Bk.; Valtaqtav.

Caltaqtav, f. Bir şeyi kıyamadan, tekrar tekrar bakmak, ümitlenmek. **Ol meni tastap ketelmay artına calkaktap. Karay berdi.** O beni bırakıp gidemedi, arkasına ümitle baktı.

Caltan, (I.) s. Açık ayaz. **Bizdin bağımızğa kün şol kezde caltan boldı.** - Bizim bahtımıza o günlerde gün açık ayaz oldu.

Caltan (II.) Bk. Caltaq (dönek).

Caltan-Caltan, f. Caltan-caltan qarav:

Dönüp dönüp bakmak. **Akesimen şeşesine caltan-caltan karay,** balaların közderi cavdıradıda turdu. Babası ile annesine tekrar tekrar bakan çocukların gözleri dolu dolu idi.

Caltandatuv, f. Çekinerek dönüp dönüp bakmasına sebep olmak.

Caltandav, f. Bk.; Caltaqtav.

Caltartuv, f. Aniden başka tarafa dönməsini, sapmasını sağlamak.

Caltaruv, f. 1. Aniden başka tarafa dönmək, yön değıştirmek. 2. Korkmak, çekinmek. 3. Dediğinin olması, yanılmak.

Caltaris, is. Saklanmak, sapsmak, bahane aramak.

Caltırdav, f. Işıldamak.

Caltır, s. Parlak. **Caltırbas,** başında saç olmayan. **Caltır köl,** parlayan temiz göl.

Caltıraq, s. Eğrisi büğrüsü yok, parlak, düz.

Caltıratuv, f. Parıldatmak.

Caltırav, f. Parlamak, ışıldamak.

Caltıravıq, s. Parlak, ışıllı ışıllı.

Caltır-Cultır Etüv, f. Pırlıl pırlıl olmak.

Calşı, is. Hizmetçi, başka birisinin işini para mukabili yapan.

Calşılıq, is. Hizmetçilik.

Calşı-Caqpay, is. Emekçi, emeğiyle geçinen kimse.

Calışuv, f. Bıkmak, usanmak.

Calıqtırov, f. Biktırmak, usandırmak.

Calım-Culım, f. Yırtılmış, parça parça olmuş.

Calın is. 1. Alev. 2. Kaygı, gam, içteki dert... **Ah dep caralı can öksigende avzınan dem ornuna çıktı calın.**

Yaralı yürek ah diye iç geçirdiğinde ağızdan nefes yerine alev çıktı. 3. Gayret, güç kuvvet, **Avzınan calını çizip turgan kez,** Ağzından ateşlerin çıktığı an.

Calındatuv, f. Alevlendirmek.

Calındav, f. 1. Alevlenmek. 2. Güçlenmek, kuvvetlenmek.

Calındı, s. Cesaretli, kabiliyetli, güçlü.

Calındıruv, f. Rica ettirmek, yalvartmak.

Calıntıv, f. Bk.; Calındırıv.
Calınuv, f. Rica etmek, yalvarmak, istihram etmek.
Calınıp-calpayuv, f. Ricada bulunmak, yalvarmak, istihram etmek, dilemek.
Calınış, is. Acıma, yalvarış.
Calınıştı, s. Bağimli, muhtaç.
Camağayın, is. Uzaktan akraba, pek yakın olmayan.
Camağat, is. 1. Cemaat. **Dombıram bol-di ermegim korşalasa camağat**. Dombıram eglencem oldu. Birde cemaat toplansa. 2. Bayan, hanım.
Cemal, is. Gösteriş, yüz.
Camaluv, f. Yamanmak.
Caman, s. 1. Kötü, işe yaramaz. 2. Çok, pek yerine kullanılır. **Caman aytpay cakısı çok** (atasözü). Kötü söylenmeden iyi olmaz. **Camanga calın-ganşa çat da canındı karman**. Kötü, işe yaramayana yalvaracağına canını zorla.
Camanat, is. Hoş olmayan, iyi olmayan haber.
Camanattı, s. Kabahatli olmak, suçlanmak, itham edilmek.
Camandat, is. Bir çeşit at hastalığı.
Camandatuv, f. Yılıkmın bulaşacı hastalığı tutulması, hastalanması.
Camandav, f. Kötülemek, kötü olarak göstermek.
Camandıq, is. Kötü, uygunsuz hareket, kötülük. **Koy tilegi amandık, börü tilegi camandıq**. (Atasözü) Koyunun dileği sağlık, bürünün dileği kötülük.
Caman - cuman, is. İşe yaramayan eşyalar. **Üstünde caman cuman kiyimim ol dalaga cügürüp şıktı**. Üstündeki eski püskü giyimleri ile koşarak dışarı çıktı.
Camaşılıq, is. Ek.: Camandıq.
Camap - casqay, f. Yırtık, eski elbise vesaireyi yamamak.
Camav, (I.) f. 1. Yamamak, onarmak. **Camav tapkan, carlı bolmas**, yamalı kullanan, yama yapan fakir olmaz. 2. Biriktirmek, artırmak. 3. Katmak, çoğaltmak. **Boriş üstüne boriş cama-**

vın kalay bolar eken? Borç üstüne borç yapman nasıl olur?

Camav, (II.) is. Yamalık.

Camav - casqav, is. Yırtık elbiseyi yamamak için lüzumlu eşya, parça.

Cambas, is. Kalça kemiği.

Cambastav, f. Bir yanılla, yan yatmak.

Cambi, is. Eskiden çeşitli ağırlıkta biçimlenen gümüş parçası.

Camiyğat, is. Bkz.; Camağat.

Campandasuv, f. Birbirine yaranmak için karşılıklı konuşmak.

Campandav, f. Yaranmak. **Ol özi qorıq-qan adamına campanday beredi**. — O korktuğu kimseye yaranmak ister.

Campoz, is. 1. İyi cins deve. 2. Çevik, sağlam, girgin kimse.

Camşı, is. Örnekli olarak yapılan örtü. **Aq üyden aqqan tamşiday, atqa capqan camşiday**. — Ak evden akan damla gibi, ata örtülen örtü gibi.

Camşılav, f. Güzelleştirmek.

Camılgı, is. Örtü.

Camıluv, f. 1. Üstüne birşey örtmek. 2. Birşeyle tamamen kaplamak. 3. Birinin adını kullanmak.

Camılışlav, f. Örtmek, kapatmak.

Camılış, is. Bk.; Camılgı.

Camırasuv, f. Koyun ve keçi yavrularını salıvermek.

Camırav, f. 1. Koyun ve keçi yavrularının annelerini bulmaları. 2. Kimsenin birbirini dinlemeden konuşması.

Can, is. 1. Can. 2. Ruh. 3. İnsan, adam. 4. Ar, namus, 5. Çok yakın, çok sevilen dost. 6. Dikkati çektirici kelime. **Ya canım kulak sal**. ya canım kulak ver. **Can uşırdı** — Çok feci dayanılmayacak. **Canın saldı**. Canını verdi, çekinmeden canını ortaya koydu. **Can canınan korktu**, canından korktu, sağlığından endişe duydu. **Can sayladı**. — Başını korudu. **Canınan tünildi**. — Umutsuz oldu, bıktı. **Canı süysindi**. — Rahatlandı. **Can tesilim berdi**. — Canını teslim etti. **Canı cay taptı**. — Canı rahatladı, öldü. **Can bettepedi**. — Hiç kim-

seyi yüzüne baktırmadı. **Can baspa-**
di. — Yanına kimse gitmedi. **Can**
kıyması. — En yakını. **Can dosu,** can
dostu. **Can cüyesi bosadı.** İlikleri
gevşedi, pek dokundu. **Can dârmên.**
Bütün gayretiyle. **Canı murnının**
uşına keldi. — Canı burnuna geldi.
Can saqtadı. — Geçindi. **Can baqti.**
— Geçindi. **Can aşıdı.** — Acıdı.
Can savğaladı. — Kendi başının
çaresine baktı. **Canga bathı.** — Çok
ağır geldi. **Can berdi.** — Yemin
etti. **Can türşikti.** Tiksendi. **Can tergo**
tüstü. — İşkençe çekti, eziyet çekti.
Canı bar-söz. — Aslı olan mânâlı
söz.

Cana, Bk.; Câne.

Canaza, is. Cenaze.

Canazaşı, is. Cenâzeci.

Canama, is. Yan, ilâve. **Canama su-**
rak, ilave sorgu.

Canamalav, f. Yanyana yürümek.

Canan, is. Büyük kâse.

Canan, is. 1. Gözün nûru, 2. Gün ışığı,
3. İyilik, rahatlık.

Canarlanuv, f. 1. Göz nûrunun kuvvet-
lenmesi. 2. Kuvvetlenmesi, canlan-
ması.

Canarmay, is. Makine ve motorları
çalıştıran çeşitli yağ.

Canartav, is. Yanardağ.

Canasalav, f. Yaklaşmak, yanyana
yürümek.

Canastruv, f. Yaklaştırmak.

Canasuv, f. 1. Yaklaşmak, yakın gel-
mek, yanyana gelmek. 2. Birbirine
yaklaşmak.

Canasımdı, s. Uygun, birisiyle hemen
anlaşabilen.

Canat, is. Kahverengi ve sarı av hay-
vanı ve onun kıymetli derisi.

Canattanuv, f. Güzelleşmek, yakışıklı
olmak, düzelmek.

Canav, f. Yan olarak yaklaşmak, önü-
ne doğru yaklaşmak.

Canaşır, is. En yakın kimsesi, yardım
edecek, acıyacak olan kimse.

Canbas, is. Bkz.; Cambas.

Cangeşti, Bkz.; Cankeşti.

Canğış, s. Çabuk yanan, tez yanan.

Candaysap, is. Başkasının sözünü söy-
leyip, başkası için kavga eden kim-
se.

Candalbasa, Acele, sıkışık.

Candandıruv, f. Canlandırmaq.

Candarım, is. Jandarma.

Candanuv, f. Canlanmaq.

Candasuv, f. Mücadele, savaş, can
vermek.

Candı, s. 1. Canlı, hayatta. 2. Çevik,
hareketli. 3. Ehemmiyetli, esaslı.

Candırğış, is. Yandıran, ateşi yakma-
ya yarayan, çabuk ateşlenmesine
yardımcı nesne, çıra.

Candıruv, f. Yakmak.

Can - caq, Her taraf, meydan.

Cançal, Kavga, münakaşa.

Cançaldasuv, f. Kavga etmek, münaka-
şa etmek.

Can - canavur, is. Bütün canlılar.

Can - cüye, is. Bütün vücut, damar.

Cankeşti, s. Canını feda etti, hiç çe-
kinmedi.

Canqalta, is. Yan cep.

Canqiyar, s. Çekinmeyen, canını or-
taya koyan, canını feda etmeye ha-
zır olan.

Canqiyarlıq, s. Canını feda etmek, çe-
kinmek.

Can - sebil, s. Bk.; Cankeşti.

Cansız, s. 1. Canı yok, cansız. 2. Gizli
yürüyen gizli hareket eden; casus.

Canfaytuv, f. Yan tarafına yatırmak.

Canfaq, is. Bir nevi dikenli ot.

Canfalsuv, f. Sıkışmak, şaşırmaq,
kendini müdafaya çalışmaq.

Canfayuv, f. Bir tarafına yan yatmaq.

Can - tânimen, Samimiyetle.

Canuv, (I.) f. 1. Yanmaq, tütmeq, tu-
tuşmaq. 2. Kaygı, hasret çekmeq.

Canuv, (II.) f. Bilemeq.

Canuvar, is. Canlı hayvan.

Canşuv, f. Basmak, ezmek, sıkıştır-
maq, yok etmeye çalışmaq.

Canşiluv, f. Ezilmek, basılmak, sıkış-
tırılmak.

Canı, Yanı, etrafı, çevresi.

Canıguv, f. Acele ederek, şaşırarak
hareket etmek.

Canıma, is. Bk.; Qayraq.

- Canınday, f.** Canınday körüv: Canı gibi görmek, sevmek.
- Canıştaluv, f.** Ezilmek, basılmak.
- Canıştav, f.** Ezmek, bastırmak, tepelemek.
- Cana, (I.) s.** Yeni.
- Cana, (II.)** Önceden olmayan, yeni oluşan.
- Canağı, f.** Şimdiki, az evvelki.
- Canalav, f.** Yenilemek.
- Canalıq, is.** Yenilik, haber, değişiklik.
- Canartuv, f.** Yenilemek.
- Canartiluv, f.** Yenilenmek.
- Canaruv, f.** Değişmek, başka türlü olmak, yenilenmek.
- Canaşa, f.** Yeni usüle göre, başkaca.
- Canaşıl, f.** Yenilik tarafdarı, değişikliği seven, yeni usul getirmek isteyen.
- Canbır, is.** Yağmur. **Ol bulutlardan cambır cavıp, cer cüzünde neşe türlü danderdi ösürdü (Abay).** O bulutlardan yağmur yağıp, yer yüzünde türlü türlü yemişleri büyüftü. (Abay)
- Canğaq, is.** 1. Ceviz. 2. Ceviz ağacı.
- Canğalaq, s.** Şaşırın, işin esasını pek fark etmeyen, hafif.
- Canğalaqtanuv, f.** Şaşırmak, işin esasını pek fark etmemek.
- Canğız, s.** Bk.; Calgız.
- Canğırtuv, f.** Yenilemek, değiştirmek. **Tösek canğırtuv.** — İkinci defa evlenmek.
- Canğırtıluv, f.** Yenilenmek, tekrarlanmak.
- Canğıruv, f.** 1. Yankılanmak, 2. Değişmek, yenilenmek.
- Canğırıqov, f.** Bk.; Canğıruv.
- Canğırıq, (I.) is.** Yankı.
- Canğırıq, (II.) is.** Kesilmekte olan, odunun altına konan ağaç.
- Canqa, is.** Ağaca baltayla vurulduğu zaman düşen parça.
- Canqalanuv, f.** Parçalanmak.
- Canqalav, f.** Parçalamak.
- Cansağ, Yanlış, doğru değil.**
- Cansaqtatuv, f.** Yanılmak, doğruyu söylemek istememek.
- Canıldıruv, f.** Yanılmak.
- Canıltpaş, is.** Yanılmaca.
- Canıluv, f.** Yanılmak, hataya düşmek.
- Canılşaq, s.** Çok yanılan, hataya düşen kimse. **Sen canılşak bolma, kör-gen bilgenindi tügel esinde saktaytın bol.** Sen unutkan olma, gördük bildiğini tamamen aklında tutabileceksin.
- Canılıs, is.** Yanlış. **Bul is canılıs istelgen is.** Bu iş yanlış işlenen iş.
- Canılısuv, f.** Yanlışlık yapmak.
- Cap, is.** Ekin sulanan büyük ark, hendek.
- Capa, (I.) is.** Sığırın tezeği (pisliği.)
- Capa, (II.) is.** Zorluk, eziyet, işkençe, mihnet, **kün bolsun olay bolsa apalarım, dünyenin tartıp cürmün capalarım (Abay).** Gün doğsun artık apalarım dünyanın bütün cefalarını çekiyorum.
- Capa - calgız, Yapayalnız.**
- Capadan - Calgız, Bk.** Capa - calgız.
- Capaq - capaq, f.** Capaq - capaq etüv: Çekinerek devamlı dönüp bakmak.
- Capaqtav, f.** Dönüp dönüp bakmak.
- Capalaq, is.** Yarasa. **Capalak capalak kar cavdı, iri iri kar yağdı. Boransız cavgan capalak kar üstümüzdü birkedi.** (Sersenbayef) Boransız yağın iri kar taneleri üstümüzü kapladı.
- Capalaktav, f.** Kar'ın iri iri yağması. **Capalaktav kar cavıptur.** İri iri kar yağıyor.
- Capan, is.** Sahipsiz boş arazi.
- Capatarmağay, Herkesin kendi bildiğine hareket etmesi.**
- Capqış, is.** Örtü.
- Cappa, is.** Geçici yapılan çadır.
- Capsar, is.** İki şeyin keşiştiği yer.
- Capsarlas, s.** Yanyana, yakın.
- Capsarlav, f.** Yaklaşmak, yanyana olmak.
- Capsırtuv, f.** Yapıştırmak.
- Capsıruv, f.** Yapıştırmak.

Capsiriluv, f. Yapıştırılmak.
Captruv, f. 1. Örttürmek. 2. Giyindirmek. 3. Hapse attırmak.
Capıraq, is. 1. Yaprak. **Kalın aqaş capıraqı sibirlastı özdü - özü** (Abay) Pekçok ağacın yaprakları birbirleriyle fısıldaşıyorlar (Abay) 2. Dilim. **Bir capıraq kagaz, bir yaprak kâğıt.**
Capıraqtanuv, f. 1. Yapraklanmak, kıştan aman şığıp, köktemde ağaç kaytadan capıraqtadı. Kıştan sağ çıkıp, baharda yeniden yapraklandı. 2. Küçük parçalara ayırmak.
Capır - Cupır, Hep birden, karma karışık.
Capırlasuv, f. Toplamak, yığılmak.
Capırlav, f. Toplanarak, yığılarak.
Capıruv, f. 1. Bir tarafına eğmek, yıkmak, darmadağınık etmek. 2. Kırmak, tüketmek. **Üşkün üstün sogusup cavdı şöptey capırdı.** (Cambıl) Üç gün üç gece savaşarak düşmanı otgibi biçti.
Capırılıv, f. Eğilmek, yıkılmak, darma dağınık olmak.
Car, (I.) is. 1. Yar, uçurum. 2. Engel.
Car, (II.) is. İlân, bildiri **at ceter cerdin berine car salındar** atın yetişebildiği bütün yerlere haber salın.
Car, (III.) is. Yâr, sevgili, dost.
Cara, is. 1. Yara. **Olar şuvlasıp «bavurumdasıp» caralı cumuşunu korşap aldı.** Onlar bağrışıp, kucaklaşıp yaralı işçiyi çevrelediler. 2. Kaygı, gam, hasret, **Birevdin kisisi ölse karalı ol, kaza körgen cüreği caralı ol.** (Abay) Birinin yakını ölse karalı, kaza görenin yüreği yaralı.
Caragısız, s. İşe yaramaz zayıf şeyler. **Bul üngirde közge iliger tâvır tük te cok eski kuskular.** Bu mağarada göze çarpan elle tutulur hiç birşey yok. İşe yaramayan eski püsküden başka.
Caraq, is. Güç, kural, silah.
Caraqat, is. Yara, cerahat. **Kolaydı bir ülken tas tüse kattı, onsuuz da üstü bası carakattı.** Devrildi büyük bir taş yere sertçe onsuuzda üstü başı yara bere.

Caraqattanuv, f. Yaralanmak.
Caraqatanuv, f. Silahlanmak.
Caralanuv, f. Yaralanmak.
Caralav, f. Yaralamak.
Caraluv, f. Yaratılmak.
Caramdı, s. İşe yarayan, iyi vaziyette, uygun.
Caramsaq, s. Yarınmak için hareket eden kimse.
Caramsaqsuv, f. Yarınmak çarelerini kullanmak, fazla iltifat etmek.
Caramsaqtanuv, f. Yarınmaya çalışmak.
Caramsız, s. İşe yaramaz, lüzumsuz, uygun değil.
Caran, is. Eskiden halk, memleket, cemiyet manasında kullanılan deyim.
Carapazan, is. Ramazan davulcusu (Ramazan ayından maniler söyleyerek para toplayan).
Carastıq, is. Anlayışlılık, uygunluk, yakışıklık, dostluk.
Carastıruv, f. 1. Yakıştırmak, uygun getirmek. 2. Anlaştırmak, barıştırmak.
Carasuv, f. 1. Yakışmak, uygun gelmek. 2. Anlaşmak, barışmak, dostlaşmak. **Öriske mal carasadı, atka cal carasadı** (Atasözü) Pay edilmeye mal yakışır, ata yele yakışır.
Carasımdı, s. Bir şeyin yakışması, uygun gelmesi.
Caratuv, (I.) f. Bir şeyi beğenmek, uygun görmek.
Caratuv, (II.) f. Tatbik etmek, kullanmak.
Caratuv, (III.) f. Atı yarışa hazırlamak.
Caratuv, (IV.) f. Yaratmak.
Caratuvşı, is. Yaratıcı, Allah.
Caratılıv, f. Yaratılmak.
Caratılış, is. 1. Tabiat, dünya. 2. Bir kimsenin karakteri.
Carav, (I.) f. Uygun gelmek, beğenilmek, işe yaramak. **Kiygiz basuvga tek koy cünü caraydı.** Keçe için koyun yünü yarar.
Carav, (II.) f. Kıvamında olmak, formunda olmak.
Carbaqtav, f. Yarınmak istemek.
Carbiytuv, f. Bir şeyin boyunun kısaltılarak yana doğru büyütülmesi.

Carbiyuv, f. Bir şeyin yana doğru büyümesi.

Carğaçaq, is. Tayın derisinden, veya keçî derisinden yapılan elbise.

Carğızuv, f. Bir şeyi açtırmak, yardırmak.

Carday, s. Büyük, semiz, yer gibi.

Cardıruv, f. Yardırmak.

Car - caq, s. Geveze, çok konuşan, sözü bitmez kimse.

Car - car, is. Kızı evlendirirken söylenen şiir, ağıt.

Carıya, f. Gizli olmayan.

Carıya boluv, f. Açıklanmak.

Carıya etti, İlan etti.

Carıyalanuv, f. Açıklanmak.

Carıyalatuv, f. Açıklatmak.

Carıyalav, f. İlan etmek, açıklamak.

Carq, f. Carq etüv: Aniden parlamak, birdenbire ışık peydah olması.

Carqabaq, is. Nehrin veya gölün kenarındaki yüksekçe yer.

Carqanat, is. Yarasa.

Carq - curq, Carq - curq etüv: parlamak.

Carqıl, is. Parlak bir şeyin aksi, yansıma.

Carqıldaq, s. 1. Parlak, parlayan nesne. 2. Kapalı olmayan, açık, neşeli kimse.

Carqıldatuv, f. Parlatmak, ışık çıkartmak.

Carqıldav, f. Işığın yanıp sönməsi, parlaması.

Carqın, s. Güler yüzlü, iyi huylu.

Carqınşaaq, s. Bk.; Carıqşaaq.

Carqıratuv, f. Parlatmak, parıldatmak.

Carqıravıq, s. Parlayan.

Carılavıt, s. Yar gibi, yar gibi yer.

Carlı, s. Fakir, yoksul. **Keybirey akılga bay malga carlı, malga bay keybirey baska carlı** (şasıbay) Bazısı akıl yönünden zengin mal yönünden yoksul, mal yönünden zengin bazısı akıl yönünden fakir. **Carlı bol-san da arlı bol** (Atasözü). Fakir olan da arlı ol.

Carlı - caqıbay, is. Yoksul, fakir kimseler.

Carlıq, is. Buyruk, emir.

Carlılıq, is. Fakirlik, yoksulluk. **Carlılık uyat emes** (Atasözü) Fakirlik ayıp değil.

Carma, (I.) is. Tahılları (Buğday, arpa, darı vs.) Yarmak, yarılmış tahıl.

Carma, (II.) is. Ağaçtan yapılan öküz boyunduruğu.

Carmaq, f. Bk.; Carma.

Carmaalav, f. Tahılı öğütme.

Carmasuv, f. Yapışmak, tutmak, salmamak.

Carmaştiruv, f. Yapıştırmak, tuturtmak.

Carmenke, is. Bk.; Cârmenke.

Carma, is. 1. Aidat. 2. Belli bir şeyin sahibi.

Carnama, is. Bildiri.

Carnalas, s. Hissedar.

Cartaş, is. Dik kaya, büyük taş.

Cartı, s. Yarım, tam değil. **Carlını carıp ceğen tatuvluktun belgisi** (Atasözü) yarımı bölüp yemek dostluğun belgesi.

Caruv, (I.) f. Yarmak, bölmek parçalamak. **Kara kıldı kak vardı**, Adil oldu, adaleti tecelli ettirdi. **İyisi murun cardı**. Kokusu burnunu yardı.

Tis cardı, Dişi yeni çıkmaya başladı.

Tis carıp söz aytpadı. Ses çıkarmadı.

Caruv, (II.) f. Bolluk, kâfi, yeterli.

Carşı, is. 1. Haberci, ilâncı, 2. Bir şeyin öncüsü.

Carıq, (I.) is. 1. Aydınlık, karanlık değil. 2. Aydın, medenî, kültürlü.

Carıq, (II.) s. Çatlak.

Carıq, (III.) is. Fıtık.

Carıktandıruv, f. Aydınlatmak.

Carıqtanuv, f. Aydınlanmak, işığa kavuşmak.

Carıqtıq, is. Ölmüş büyük kimselerden bahsedilirken «carıqtıq» denir. Hürmet, saygı belirtisi. Yaşı büyük kimselere, hoca gibi saygı değer kimselere «carıqtıq» denir.

Carıqşa, is. Çatlaklık.

Carıqşaaq, is. Çatlak, çizgi.

Carıqıştanuv, f. Çatlamak.

Carılıkasın, is. Hayrını versin, iyiliğini versin.

Carılığış, s. Çabuk patlayan, patlayıcı.

Carılıqav, f. 1. İyilik etmek, yetiştirmek. 2. Birisine duada bulunmak.

Carılıv, f. Patlamak.

Carım, is. 1. Yarım. 2. Bir özelliği eksik. **Könülü carım adam**, kaygılı, gönülü yarım adam.

Carımes, s. Yarım akıllı.

Carımcın, is. Sakat, yarım insan.

Carım - Cartı, s. Az, biraz, yarıyarıya. **Carım cartısı aman kalganı caksı ma? Bir kısmının sağ kalması iyi mi?**

Carıs, is. 1. Yarış. **Baladar caz boyu birimen biri carıstı**. Çocuklar yer boyu birbirleriyle yarıştı. 2. At yarışı 3. Atışma **Carıs söz** son gelen kişilerin söylediği kısa söz.

Carıstıruv, f. Yarıştırmak.

Carısuv, f. 1. Yarışa katılmak. 2. Bahse girmek. **At öneri bilinmez, baygege tüşüp carıspay** Atın marifeti yarışa girmedikçe bilinmez.

Carıtuv, f. Doğurmak, tatmin etmek, yardım etmek.

Cas, (I.) Yaş, gözün yaşı. **Közge cas** İrkildi. Göze yaş birikti. **Közüne cas aldı** gözüne yaş aldı. **Közden cas şıkanşa küldü** gözünden yaş çıkana kadar güldü. **Köz casın kördü** dileği oldu.

Cas, (II.) is. İnsanın yaşı.

Cas, (III.) s. Genç, yetişmekte olan kimse.

Casağan, is. Allah, yaratıcı.

Casaq, is. Asker, kuvvet.

Casaqталuv, f. 1. Silahlanmak, hazırlanmak, 2. Güzelleşmek, silahlandırmak.

Casaqtı, s. Silahlı.

Casaluv, f. Yapılmak.

Casamal, s. 1. Yaş gelmiş, yaşı ilerlemiş. 2. Tabii değil, yapma.

Casampaz, s. İcat edici, yeni bir şeyler bulucu, çalışan.

Casamıs, s. Biraz yaşamış, yaşı ilerlemesi, görmüş geçirmiş.

Casandı, s. Tabii olmayan, yapmacık, hakiki değil.

Casanuv, f. Silah takmak, silahlanmak.

Casandırav, f. Gençleşmek, rengi düzelmek.

Casandıv, f. Yenilenmek, gençleşmek.

Casansuv, f. Rutubetlenmek, ıslak olmak.

Casartuv, f. Gençleştirmek.

Casaruv, f. Gençleşmek, düzelmek, güzelleşmek.

Casasuv, f. Yapılmasına, düzelmesine yardım etmek.

Casatuv, f. Yaptırmak.

Casav, (I.) is. Çeyiz. o

Casav, (II.) f. Yapmak. Katınas casadı, Muhabbetleri arttı.

Casav, (III.) f. Yaşamak, hayat sürmek. **Cüz casagan cürekten cırlarımıdı aytayın**, yüz yaşamış yürekten şarkılarımı söyleyeyim.

Casavlı, s. Ev eşyası bol olan, mülk sahibi.

Casavrav, f. Göz yaşarması. **Közü casavrap önerseni aytkısı kelgen er ni dirdir efedi** Gözü yaşarak her şeyi anlatmak isteyen dudakları tir tir titredi.

Casavşı, is. Yapan, imal eden.

Casavşılıq, is. İmalatçılık, yapıcılık.

Casavıl, is. Asker.

Casqandırıv, f. Çekindirmek, gözdağı vermek, hafiften korkutmak.

Casqanuv, f. Korkmak, çekinmek, cesaret edememek.

Casqanşaq, s. Çekingen, cesaretsiz.

Casqanşaqtav, f. Çekinmek, korkmak.

Casöspirim, s. Yeni nesil, gençler.

Castay, Ufak iken, genç iken.

Castanuv, f. Yaslanmak, dayanmak.

Castav, f. Bir şeyi yastık olarak kullanmak.

Castı, s. Yaşıt.

Castıq, (I.) is. Yastık.

Castıq, (II.) is. Gençlik, çocukluk.

Castıqşa, is. Ufak yastık.

Casuv, f. Gayretsizlenmek, cesaretsizlenmek.

Casılıq, is. Gençlik, çocukluk, tecrübesizlik.

Casıq, (I.) s. 1. Yumuşak, boş, sert değil. 2. Cesaretsiz.

Casıq, (II.) s. Zayıf, eti yenmez derecede zayıf.

Casıqtıq, is. Zayıflıq, boş gevşeklik, cesaretsizlik.

Casıl, (I.) s. Yeşil.

Casıl, (II.) is. Yıldırım. **Casıl tüsüptü.** — Yıldırım düşmüş.

Casıruv, f. Gizlemek, örtmek, göstermemek.

Casırın, s. Gizli.

Casırınsaq, is. Saklanbaç oyunu.

Casırınuv, f. Gizlenmek.

Casıt, s. Bk.; Cası.

Casıtuv, f. 1. Yumuşatmaq, eritmək. 2. Utandırmək, cesaretini kırmək.

Cat, s. Yad. **Cat elde.** Yad elde. **Cat cer.** — Yad yer. **Cat kördü.** — Yabancı saydı. **Cat curttıq.** — Yabancı yurtlu.

Catağan, s. Kısa, pek yüksek değil.

Cata - castana, Yata yaslına acele etmədən, yavaş yavaş.

Catap, (I.) is. Göçebe değil, yerleşmiş kimsələr.

Cataq, (II.) is. Yataq, yataq odası. **Biz turgan cataq üy caylı bolatın.** Bizim kaldığımız yataq odası rahat idi.

Cataqhana, is. Yatakhane.

Catalaqsuv, f. Bir yatıp, bir kalkmaq.

Cat - caran, is. Yad - yaran, yabancı kimsələr.

Catqızuv, f. Yatırmək.

Catqızıluv, f. Yatırılmək.

Catsınuv, f. Yabancı saymaq, yadırgamak.

Cattamalı, s. Ezberlenen.

Cattav, f. Ezberlemək.

Catıgüv, f. Alışmaq, iyice öğrenmək.

Catıqtıruv, f. Alıştırmək.

Catuv, f. 1. Yatmaq. 2. İstirahət etmək.

Catıp işer. — Yatıp yiyen, tembel.

Catıq, s. Yatkın, uyğun, iyi gelen, kolay anlaşılan.

Catır, is. Anne rahimi. (çocuğun yatdığı yer).

Catırqav, f. Yadırgamak.

Catıs, is. Hiç bir şey yapmadan, çalışmadan boş yatmaq.

Cav, is. Düşman. **Cav cürek.** — cesur, yürekli.

Cavap, is. Cəvab.

Cavapker, is. Mesul, sorumlu.

Cavapkershilik, is. Mesuliyet, sorumluluk.

Cavapsızdıq, is. Mesuliyetsizlik, sorumsuzluk, boşvericilik.

Cavaptasuv, f. Konuşmaq, anlaşmaya çalışmaq.

Cavaptı, s. Mesul, sorumlu.

Cavaptılıq, is. Mesuliyetlilik, sorumluluk.

Cargershilik, is. Harp zamanı, savaş zamanı.

Cavgızuv, f. Yağdırmək.

Cavdır, s. Simsiyah. **Cavdır köz.** — Güzəl gözlü.

Cavdırav, f. Işıl ışıl bakan göz veya dolu dolu bakmaq.

Cavdıruv, f. Yağdırmək.

Cavdırıluv, f. Yağdırılmək.

Cav - caraq, is. Silah.

Cav - cürektilik, is. Cesurluk, yüreklilik.

Cavcumır, (I.) is. Karnın bir tarafı.

Cavcumır, (II.) is. Kumlu yerde biten bir nevi bitki.

Cavqazın, is. İlbaharda çıkan bitki.

Cavlastıruv, f. Birbirine düşman etmək.

Cavlasuv, f. Düşman olmaq.

Cavlav, f. 1. Düşmanlık etmək, hücum etmək, istila etmək. 2. Yenmək.

Cavlıq, (I.) is. Düşmanlık.

Cavlıq, (II.) is. Hanımların başörtüsü, hanım, bayan.

Cavrav, f. Ayazda üşümək, donmaq.

Birazdan keyin cavrap diril dey bas-tadım, birazdan sonra üşüyüp titremeye başladım.

Cavrın, is. Kürek kemiği.

Cavırındı, s. Vücutlu.

Cavırınşı, is. Eskiden kürek kemiğine bakarak olacak şeyler hakkında kehanette bulunan kimse, bir nevi falcı.

Cavtan, f. Cavtan qağuv: Bir şeye ümitle bakmaq, istekle, mahzun olaraq bakmaq.

- Cavtandav**, f. İstekli fakat elinde bir şey olmadığı için üzgün bakmak.
- Kedey sorlu candar butaga korgalagan torgayday cavtandap otur.** Zavallı fakir, kargaların dalların arkasına saklandığı gibi gözlerini parlatıp oturuyor.
- Cavuv**, f. Yağmak.
- Cavşı**, is. Elçi haberci.
- Cavşılıq**, is. Elçilik. **Cavşılıqqa cüretin adam da tabılmadı.** — Elçiliğe gidecek adam da bulunmadı.
- Cavız**, is. Birisine düşmanlık, kötülük yapmayı tasarlayan kimse, sevimsiz adam.
- Cavızdıq**, is. Düşmanlık, namussuzluk.
- Cavin**, is. Yağmur.
- Cavinger**, is. Er, asker.
- Cavingerlik**, is. Erlik, kahramanlık.
- Cavındatuv**, Devamlı yağmur yağması.
- Cavin** - **şaşın**, is. Yağış, yağmur.
- Cavır**, is. Çok binmenin neticesinde, hayvanın sırtında meydana gelen yara.
- Cavırın**, is. Bk.; Cavrın.
- Cavhar**, is. Cevher.
- Cayuv**, f. 1. Hayvanı gütmek, otlatmak. 2. Yaymak.
- Cayuvlı**, s. Yayılı.
- Caya**, is. Büyük baş hayvanın kalça kemiğinin üstündeki et.
- Cayalıq**, is. Bebeğin sargı bezi.
- Cayav**, s. Yaya.
- Cayav - Calı**, Yaya olarak.
- Cayavlatuv**, f. Yaya yürütmek.
- Cayavlav**, f. Yaya yürümek.
- Cayavlıq**, is. Yaya olmak.
- Cahan**, is. Cihan.
- Cahanger**, Cihangir.
- Cahangez**, iz. Şeyyah, yeryüzünü dolaşan.
- Cahannam**, is. Cehennem.
- Cahat**, Çabuk, tez.
- Câ**, Yeter artık, bırak artık, ya.
- Câsır**, is. Cebir, zorluk, eziyet.
- Câbirlenüv**, f. Eziyet görmek, zorbalığa maruz kalmak.
- Câbirlev**, f. Eziyet etmek, horlamak, işkence etmek.
- Câbirsiz**, s. Zararsız, ziyansız.
- Câdigöy**, is. Sihirbaz, aldatıcı.
- Câdigöylenüv**, f. Aldatmaya çalışmak.
- Cây**, (I.) s. Parasız, karşılıksız.
- Cây**, (II.) Resmî değil.
- Câyden - Cây**, Boşuğuna.
- Câyit**, is. Ahval, durum.
- Câyın**, is. Bk. Cayın.
- Cândik**, is. Canlılar.
- Câne**, Yine.
- Cânnat**, is. Bk.; Cannat.
- Cârdem**, is. Yardım.
- Cârdemdesüv**, f. Yardımlaşmak.
- Cârdemşi**, is. Yardımcı, destekçi.
- Cârdemşilik**, is. Yardımcılık, destekçilik.
- Cârmenke**, is. Sergi, teşhir, fuar.
- Câvmeştev**, f. Sohbeta tutmak, vakit geçirmek.
- Câvmiyt**, is. Beddua olarak kullanılır.
- Câvtik**, s. Caman - câvtik.
- Cavşimşik**, is. Serçe kuşunun bir çeşidi.
- Câşik**, is. Ağaçtan yapılan ve malzeme konulan kutu.
- Câtüv**, f. Bk.; Cayuv.
- Câhil**, s. Sevimsiz, zalim, nadan.
- Cebe**, (I.) is. Yayın oku, silah, cebe.
- Cebe**, (II.) is. Düşman yoluna konulan dikenli demir, barikat.
- Cebe**, f. Cebe savuv: Çabuk çabuk, arka arkaya.
- Cebelenüv**, f. Aceleye getirilmek.
- Cebelev**, f. Acele ettirmek, çabuklaştırmak.
- Cebeli**, s. Uzunca, sivri, keskin.
- Cebev**, f. Korumak, desteklemek, kollamak. **Sözün aytar bîrev çok, carını kim cebeydi.** Sözüni söyleyen kimse yok fakiri kim koruyacak 2. Görevlendirmek, söyletmek.
- Cebin**, is. Cebin süt: Çabuk çabuk sağmakla elde edilen süt.
- Cebindi**, is. Yavrusuz yavrusunu emzirmeden sağılan süt.
- Cebir**, s. 1. Ne olursa onu yiyen, **Cer cebirine cetti.** — Çok kızarak her şeyi söylemek. 2. Obur.
- Cebrey**, is. Yahüdi (evrey).

Cebreyil, is. Cebrail.

Cegüv, f. 1. Koşmak. (atı, öküzü arabaya koşmak.) 2. İş yaptırmak, işe koşmak.

Cegüvli, s. Koşulmuş.

Cegi, is. Yüze çıkan yara.

Cegiz, f. Yedir.

Cegilüv, f. Koşulmak.

Cegin, s. Koşulmaya alışık. **Minav at cegin eken.** — Bu at arabaya koşulmaya alışıkmiş.

Cegiş, s. 1. Çok yiyen, iştahlı, boğazına düşkün. 2. Rüşvet alan kimse.

Cedel, Çabuk, acele.

Cedeldes, is. Aralarında sadece bir yaş fark olan bir annenin çocuğu.

Cedeldetüv, f. Çabuklaştırmak.

Cedeldev, f. Çabuk çabuk.

Cedeqabil, Tez, acele acele,

Cedeş, is. Bir çeşit oyun.

Cez, is. Kurşun.

Cezde, is. Enişte.

Cezökşe, is. Kötü yolda olan hanım.

Ceztırnaq, is. Eski hikâyelerde, masallarda bahsolunan kurşun tırnaklı canavar.

Ceyde, is. Gömlek.

Ceke, s. Kendi başına, tek başına.

Ceke - Ceke, Ayrı ayrı.

Cekcaş, is. Kız alıp vererek kurulan akrabalık.

Cekelenüv, f. Kendi başına, ayrı olarak hareket etmeye başlamak.

Cekelev, f. Bölme, ayırmak, kendi başına bırakmak.

Ceken, is. Uzun ince yapraklı, sulu yerde biten bitki.

Cekeşe, is. 1. Orta halli kimse. 2. Dilbilgisinde yalınlık ifadesi.

Cekkörnişti, s. Bk.; Ceksürin.

Cekki, s. Ek.; Cegin.

Cekpe - cek, Tek başına.

Ceksen, f. Çermen ceksen boluv: Ölmek, yok olmak.

Ceksenbi, is. Pazar günü.

Ceksürin, s. Sevimsiz, sevilmeyen.

Ceküv, f. Azarlamak.

Cekirüv, f. Kızmak, azarlamak.

Cel, is. **Cel bolup öttü.** Yel gibi geçti.

Cel söz boş söz, **Samal cel**, Serin-

letici rüzgar **ökpek cel** çarpıcı rüzgâr **celdey estfi**, yel gibi geldi geçti.

Celayaq, s. Çok hızlı koşan, yalancı.

Sabır, **celayak cenil bala bolatın.**

Sabır, çok hızlı koşan hafif çocuktu.

Celbas, s. Kendi bildiğine giden, şuur-suz kimse.

Celbav, is. Rüzgar çıktığı zaman, çadırın tepesini, çatısını (şarıraq) bağlamaya yarayan ip.

Celbegey, Elbiseyi düğmelemeden giymek.

Celbezek, is. Solungaç.

Celbende, f. Bir şeyin rüzgarın tesiriyle sallanması.

Celbuvaz, s. Kuru, boş, esassız, neticesiz.

Celbiretüv, f. Sallandırmak.

Celbirek, f. Sallanmak.

Celgek, s. Atla, koşarcasına giden kimse.

Celgertüv, f. Rüzgara tutturmak.

Celgerüv, f. Rüzgara karşı koymak.

Celgizüv, f. Atı pek hızlı değil, orta hızla koşturmak.

Celgiş, s. Orta hızla iyi giden at.

Celgöz, s. Çadırın duvar ağacının deliği.

Celdentüv, f. Gayretlendirmek, cesaretlendirmek.

Celdetkiş, is. Havalandırma, vantilatör.

Celdetüv, f. Rüzgar esmesi, havalandırmak.

Celdetilüv, f. Havalandırılmak, rüzgar estirilmek.

Celdev, f. 1. Sıcaktan korunmak için hava almak. 2. Hızlanmak, süratlenmek.

Celdi, s. Rüzgârlı.

Celdik, is. Sobanın hava deliği.

Celdikte, f. Eğin altına çok yumuşak bir nesne koyarak binmek. 2. Bir şeyi idare etmek.

Celdirme, s. Şiir, ağıt söylemenin bir türü. **Celdirme adam**, Çok yalan söyleyen adam.

Celdirtüv, f. Atı orta hızla koşturmak.

Celegey, s. İnce giysiyle dolaşmak.

Cele - corta, f. Bir orta hızla, bir de çok hızlı olarak gitmek (atla).

Celek, is. 1. Saçak. 2. Genç hanımların başlarına örttükləri örtü.

Celekti, s. Saçaklı.

Celen, is. Geniş ye ince pardüē.

Celēdev, f. Adımlayarak, kıvırtarak yürümek.

Celev, is. Bahâne.

Celevretüv, f. Bahâne etmek.

Celke, is. Boyunun dış darafı. Ense.

Celkelev, f. Dövmek, vurmak.

Celkem, (I.) is. Hafif esen rüzgâr.

Celkem, (II.) is. Yelken.

Celkildēk, s. Rüzgârla hareket eden, sallanan.

Celkildetüv, f. Rüzgârla sallandırmak, kıpırdatmak.

Celkildēv, f. Sallanmak.

Celqabaz, s. Her gördüğüne heveslenen kimse.

Celqabız, is. 1. Çok hızlı koşan at. 2. Hafif.

Celqayıq, is. Yelkenli.

Celqom, is. İki tarafında kalın keçe olan, ortası açık semer.

Cel - Quz, is. 1. Soğuklatmak. 2. Romatizma.

Celmaya, is. At gibi koşan deve.

Celökpe, s. Hafif, çok çabuk tesir altında kalan, hissi kimse.

Celp - celp, f. Celp - celp etüv: Sallanmak, bir yerde durmamak.

Celpüv, f. Yelpmek.

Celpüviş, is. Yelpaze. **Ol kara kanattı ūken celpivüşün betine karay ondu soldu esektey bastadı.** O kara kanatlı büyük yelpazesini yüzüne doğru sağlı solllu sallamaya başladı.

Celpildev, f. Dalgalanmak, sallanmak.

Celpinüv, f. 1. Yellemek. 2. Gönüllenenmek morali yerine gelmek.

Celbaban, s. Bk.; Celayaq.

Celten, s. 1. Rüzgârlı, serin. 2. Hafif hareket eden.

Celtoqsan, is. Aralık ayı.

Celüv, f. Atlâ orta hızla gitmek.

Celi, is. 1. Kıvırtarak yapmak için, tayların annelerini emmesi için bağlandığı yer. 2. Bağlanmak, birlik olmak.

Celigüv, f. 1. Heveslenmek, kudurmak. 2. Delirmek.

Celik, is. Heveslilik, arzulu, hepüz başını taşa vurmamanın verdiği cesaret.

Celiktirüv, f. Heveslendirmek, arzulatmak.

Celilev, f. Uzun ip çekerek bağlamak.

Celik, is. Yapışkan, yapıştırıcı nesne.

Celimdev, f. Yapıştırmak. **Ol celimdegen bir paketti Sabirga berdi.** O yapıştırılmış bir paketi sabıra verdi.

Celin, is. Hayvanların memesi.

Celindev, f. Doğumdan önce memenin dolması.

Celinsav, is. Meme hastalığı, çabuk hasta olması.

Celis, is. Atın orta hızla koşması.

Celisti, s. Bk.; Celgiş.

Cem, is. 1. Yem. **Atka cem çok.** Ata yem yok. 2. Aş, yemek. **Birevge cem boldu.** Aldandı. **Cem kildi.** Yem oldu.

Cemdelüv, f. Yemlenmek, yem verilmek.

Cemdes, Bk. Cemtiktēs.

Cemdetüv, f. Yemlemek, yem yedirmek.

Cemdev, f. Yem vermek.

Ceme - cem, Ceme - cemge kelgen- de: İş sonuna geldiğinde.

Cemekil, is. Aşık oyunu.

Cemqor, s. 1. Yemi çok yiyen, 2. Rüşvetçi.

Cempaz, s. Bk.; Cemqor.

Cemsav, is. Yemlik, kuşun midesi.

Cemsev, f. Ümitlenmek, özlemek, imrenmek, arzulamak.

Cemtik, is. Leş.

Cemtik - cemtik, Yırtık yırtık.

Cemtiktēs, is. 1. Aynı amacı, aynı ideali paylaşan kimseler. 2. Aynı kadere sahip kimseler. 3. Kötülükte işbirlikçiler.

Cemtiktev, f. Yırtık pırtık ekmek, paralamak parçalamak.

Cemüv, f. 1. Tâkati kəsilmek, 2. Çekingeng olmak. 3. Tutarsız.

Cemşöp, is. Hayvan yemi, yem, ot.

Cemirüv, f. Kırnak, bozmak, imha etmek.

Cemis, is. Yemiş.

Cemisti, s. Yemişli.

Cendet, is. Cellat, adam öldürücü.

Cent, is. Kazak Türklerinin millî yemeklerinin bir çeşidi.

Centek, s. Ezilen, yumuşak hamur haline gelen nesne.

Centek - centek, s. Ayır ayrı, hamur.

Centektelüv, f. Hamurlaşmak.

Centektev, f. Yoğurmak, hamurlaştırmak.

Cen, is. Yen. Giysinın kolu

Cenge, is. Yenge.

Cengeletüv, f. Nişanlısını (kızı), nişanlısına (erkeğe) göstermek.

Cenge tay, s. 1. Yengeye «yengeciğim» demektir. 2. Damadın kızın yengesine vereceği hediye.

Cengetaylıq, is. Kız ile oğlanın yenge bulması.

Cengizüv, f. Yendirmek (yenmesini sağlamak).

Cengiş, s. Yenme kabiliyeti güçlü, devamlı yener.

Cendirüv, f. Yendirmek.

Ceneşe, is. Bk.; Cengetay.

Censik, s. Geçici olarak sevmek, geçici heves.

Cenisşoyılıq, is. Heveslilik.

Cenüv, f. 1. Yenmek. 2. İdare etmek, yönetmek. **Aşuv cendi**. — Sinire kapıldı.

Cenil, s. 1. Hafif. 2. Kolay.

Cenildenüv, f. 1. Hafiflemek, 2. Üstündeki kalın elbiseleri çıkarıp hafifletmek.

Cenildetüv, f. Kolaylaştırmak, hafifletmek.

Cenildev, s. Hafifletmek pek ağır değil, daha hafif.

Cenildik, is. 1. Kolaylık, rahatlık. 2. Hafiflik, hafif karakterlilik.

Cenileytüv, f. Bk.; Cenildetüv.

Ceniletüv, f. Biraz rahatlamak.

Cenil - celpi, s. Kolay kolay, pek ehemmiyet vermeden. **Cenil celpi karadı**, pek gönülsüz baktı.

Ceniltek, s. Hafif, sabırsız.

Ceniltektenüv, f. Hafiflemek, **Bul ceniltektengeni işin ökingendey boldu**. Bu hafifliği için üzümüş gibi oldu.

Ceniltüv, Hafifletmek.

Cenillüv, f. Yenilmek, mağlup olmak.

Cenimpaz, s. Hep yenen, yenici, hep galip gelen.

Cenis, is. Zafer, muvaffakiyet.

Cenisüv, f. Zaferin kazanılmasına yardım etmek.

Cepirüv, f. Toprak altında maden çıkarmak.

Cepirilüv, f. Bk.; Cemirilüv.

Cer, is. 1. Yer, toprak. 2. Yurt, mekân, memleket **Kongan cerdin kadirin köskende bilersin** (Atasözü) Konakladığın yerin kadrini göçtüğünde anlarsın. **İyt koruğan cerge öş** (Atasözü) it korunan yere düşman **cer avdı**, başka yere göçtü, **cer soktu**. Aldatıldı. **Cer cerine cetti**. Çok tenkit etti. **Cer cırttı**. Ekin ekti. **Cer cardı** çok güçlü duyuldu. **Cer kıldı**, yerin dibine soktu, yerle bir etti.

Cerbavırlav, f. 1. Toprağı kucaklayıp yere yatmak. 2. Çok üzölmek.

Cergilikti, s. Yerli, mahallî.

Cerebe, is. Belirsiz, öyle de, böyle de olabilecek mesele.

Cer - cebir, f. Cer - cebirine cetüv : Azarlamak, çok tenkit etmek.

Cer - cerden, Her yerden.

Cer - cerge, Her yere. **Bul cer - cerge tarap cayıldı**. Bu her yere dağılıp yayıldı.

Cer - cihan, is. Yer gök, bütün dünya. **Kılasın cer - cihanda bir akuvus** (Abay) Yeryüzünü bir avuç edersin.

Cercüzilik, is. Bütün dünya, âlem şümüli, bütün dünyaya bir.

Cerzüzindik, s. Dünya çapında.

Cerkenüv, f. Bk.; Ciyirkenüv.

Cerkeniş, s. Sevimsiz, iğrenç.

- Cerlenüv, f.** Gömülmek.
- Cerles, is.** Hemşeri, bir köy veya şehirden olan.
- Cerlev, f.** 1. Ölüyü gömmek. 2. Çok azarlamak. 3. Yok etmek, imha etmek. 4. Yerleşmek, mekan edinmek.
- Cermen - ceksen, f.** Cermen - ceksen boluv: İmha edilmek, yok olmak.
- Cerorta, is.** 1. Uzaklığı her tarafa bir, yolun ortası. 2. Orta yaş. **Coldasım otuz kırıkta şamasındaki, cer ortası adam.** Arkadaşım otuz kırık arasında yaşını ortalamış adam.
- Ceroşaq, is.** Yerden kazılarak yapılan, ateş yakıp yemek pişirmeye yarayan ocak.
- Cersoğar, is.** Ökçe, topuğun yüksek kısmı.
- Cer - suv, is.** Yer - su, mekân, yurt, vatan.
- Cersinüv, f.** Bir yere alışmak, gittikçe beğenmek.
- Certöle, is.** Yerden kazılarak yapılmış ev.
- Cerüv, f.** İğrenmek, bozmak, bırakmak.
- Cerşil, s.** Gördüğü yeri unutmayan, yeri iyi bilen.
- Cerigüv, f.** Arzulamak, istemek, istahlamak.
- Cerik, is.** Aşermek.
- Cerinüv, f.** İğrenmek, istememek.
- Cesir, is.** Dul. **Üderbay acal cetip öldi sol cıl, Kalampır üç bala men kaldı cesir.** Üderbay ecelinden öldü o yıl, Kalampır (Karanfil) üç çocuğuyla kaldı dul.
- Cesir - Cebir, s.** Dul ve yetim.
- Cesirlik, is.** Dul kalmak, dulluk. **Zeynur cesirliktin, cetimsizdiktin kasi-retin kaşa ceksede, könil, kayavın sezdirmeytin....** Zeynur, dulluğun, yetimliğinin cefasını her ne kadar çeksede gönül acısını kimseye bildirmezdi.
- Cete, (I.) is.** Bir şeyin sapı ile başının birleştiği yer. **Bışaktın cetesi.** — Bıçağın sapıyla kendisinin birleştiği yer.
- Cete, (II.) s.** Esasında, aslında, hakikaten.
- Cetek, is.** 1. Yedek. 2. Arabanın aksamı. 3. Yedeğe alınan hayvan.
- Cetektev, f.** 1. Yedeklemek. 2. Liderlik, önderlik etmek, yol göstermek. 3. Yürütmek.
- Cetekşi, is.** Lider, önder. **Er bir castın közünen ümit sevlesin köresin, sol ümit pen tilektin cetekşisi men goy degen cavaptı oy mugallıme tusedi.** Her genç gözünde ümit ışığı görürsün, ondaki ümit ve dileğin öncüsü «benim» diye bir cevaplı soru taşılır muallimin aklına.
- Cetekşil, s.** Yedeklenmeye alışık.
- Cetekşilik, is.** Yöneticilik, önderlik.
- Ceteletüv, f.** Yanında yürütmek, elinden tutturmak.
- Cetelev, f.** Yanında yürütmek, elinden tutmak.
- Ceterlik, is.** Yeterli, bol.
- Cetesiz, s.** Tembel, ahmak, yiyip içip yatan.
- Cetev, sayı.** Yedi tane.
- Cetkizdirüv, f.** Yetiştirmek, ulaştırmak.
- Cetkizüv, f.** 1. Bir yerden başka bir yere götürmek, ulaştırmak. **Köz cetkizdi.** — İnandı. 2. Söyllemek, bildirmek, 3. Tutturmak, 4. Herkese yetecek şekilde bölüp, dağıtmak. **Köz cetkizdi.** — İnandı. **Ceniske cetkizdi** — Yaratıcı olmasına sebep oldu.
- Cetkizilüv, f.** Götürülmek, ulaştırılmak.
- Cetkiksiz, s.** Tatminkâr olmayan, tatmin edici olmayan.
- Cetkiksizdik, is.** Tatmin edici olmamak, kâfi olmamak, yeterli olmamak.
- Cetkilikti, s.** Yeterli, bol.
- Cetkilitlilik, is.** Yeterlilik.
- Cetkinşek, is.** Genç nesil, gençler.
- Ceton, is.** Jeton.
- Cetüv, f.** 1. Ulaşmak, yarmak. 2. Doldurmak, yaşını doldurmak. 3. Dağılmak, 4. Kafi gelmek **Tabıska cetti.** Emeğinin neticesini aldı. **Maksatka cetti.** Amacı oldu. **Vakit cetti.** Vakti

- geldi. **Cası cetti**, yaşlandı; **etinen ötüp süyegine cetti**. Sınırı aştı.
- Ceti**, sayı. Yedi.
- Cetik**, s. İyi bilen, yetişmiş.
- Cetilgendik**, is. 1. Yetişmiş olmak. 2. Bir şeyi tam ve iyi bilmiş olmak.
- Cetildirüv**, f. Yetiştirmek.
- Cetilüv**, f. İnkişaf etmek, gelişmek. büyümek.
- Cetimsizdik**, is. Yetişmezlik, yokluk, fakirlik.
- Cetimsiretüv**, f. Yetim olduğu için pek iyi muamele etmemek.
- Cetimsirev**, f. Yetim olmak, anasız babasız olmak, vatanından ayrı olmak.
- Cetimsilik**, is. Yetim olarak büyümek.
- Cetimsilik casıran bulda kördü**. Buda gençliğinden beri yetimlik gördü.
- Cetişi**, sayı. Yedinci.
- Cetim**, is. Yetim.
- Cetimdik**, is. Yetimlik.
- Cetimek**, is. Yetimcik anlamında.
- Cetim - cesir**, is. Öksüz ve yetim.
- Cetiskendik**, is. Gelişmiş olmak, yetişmiş olmak, her imkâna sahip olmak.
- Cetistik**, is. Yeteri kadar yetişmiş, gelişmiş, her imkâna sahip olmuş.
- Cetistirüv**, f. Yetiştirmek.
- Cetisüv**, f. Yeterli olmak, yetişmek, imkân sahibi olmak.
- Cev**, f. 1. Yemek yemek. **Üyündegi bir nandı bir ay ceydi az azdan** (Abay) Evindeki bir ekmeği bir ay yedi azar azar. 2. Hakkını vermek **Bay kedeydin akısın cedi**. Zengin fakirin hakkını yedi. **Cegi cedi**. Hastalandı. **Cıkkı cedi**. Horlandı. **Kam cedi**, hareketlendi. **Uvayım cedi**. Kaygılandı. 2. Rüşvet almak. 3. Sömürmek.
- Cıyaz**, is. Cihaz.
- Cıyanger**, is. Emperyalist, sömürgeci.
- Cıyde**, is. İğde, iğde ağacı. **Örik, alma, almurt, cıyde cemister köp**. Erik, elma, armut, iğde gibi yemişler çok.
- Cıydek**, is. Yerde, yaprak arasında çıkan meyve.
- Cıydüv**, f. Çürümek, kokmak.
- Cıydirmeletüv**, f. Çabuklaştırmak, sıkılaştırmak, üst üste devam ettirmek.
- Cıyditüv**, f. Çürütmek, kokutmak.
- Cıyek**, is. 1. Nehrin kenarı. 2. Bir şeyin kenarı.
- Cıyektelüv**, f. Bir şeyin kenarının dikilmesi.
- Cıyektev**, f. Kenarını dikmek.
- Cıyen**, is. Yeğen, kız kardeşin çocuğu. **Nagaşısımın cıyen küresse cıyen cıgılar**. Dayısı ile yeğen güreşe yeğen yıkılır.
- Cıyenşar**, is. Yeğenin çocukları.
- Cıynaq**, is. 1. Yekûn. 2. Toplu, dağınık değil.
- Cıynaqtaluv**, f. Toplantırılmak.
- Cıynaqtav**, f. Yığmak, toplamak, elverişli hâle getirmek.
- Cıynaqtı**, s. Çalışkan, hamarat, düzenli.
- Cıynaqtıq**, is. Çalışkanlık, hamaratlık, düzenlilik.
- Cıynaqtı**, s. Salak değil, çalışkan, düzenli.
- Cıynaluv**, f. Toplanmak.
- Cıynalı**, is. Toplantı.
- Cıynalısu**, f. Toplantıya gelmek.
- Cıynasuv**, f. Toplamaya yardım etmek.
- Cıynatuv**, f. Toplattırmak.
- Cıynav**, f. Toplamak.
- Cıyren**, s. Kırmızı sarı.
- Cıyrenüv**, f. İğrenmek, korkmak, tiksirmek.
- Cıyrenşek**, s. Tiksiniçi, iğrenici, tiksinen, iğrenen kimse.
- Cıyreniş**, s. İğreniş.
- Cıyreniştı**, s. İğrenç.
- Cıyhaz**, is. Ev eşyası.
- Cıyhan**, is. Dünya, cihan.
- Cıyhanger**, is. Bütün dünyayı kendine itaat ettirmek isteyen kimse.
- Cıyhangerlik**, is. Sömürücülük.
- Cıyhankez**, is. Seyyah, dünyayı dolaşan kimse.
- Cıyhankezklik**, is. Seyyahlık.
- Cıyılmalı**, s. Portatif, toplanabilir.

Cıyluv, f. Bir yere toplanmak, birikmek, yığın haline gelmek.
Cıyılıs, is. Ek.; Cıynalıs.
Cıyın, is. Miting, toplantı.
Cıyındı, s. Sağdan soldan toplanan şey.
Cıyın - terin, is. Ekini toplamak, biçmek. **Küz cetti, cıyın terin vakit bastaldı.** Güz geldi ekin toplama vakti başladı.
Cıyın - toy, is. Toplantı - düğün, bayram.
Cıyıntıq, is. Hulâsa.
Cıyırma, sayı. Yirmi.
Cıyıruv, f. Bir şeyi avuçlayarak sıkamak, buruşturmak.
Cıyılıv, f. Ufalamak, çekilmek.
Cıyıştruv, f. Toplattırmak, düzeltmek, yığmak.
Cıyısuv, f. Bir şeyin toplanmasına yardım etmek.
Cıyı, s. Çabuk çabuk, sıkı.
Cıyiletüv, f. Sıkılaştırmak, çabuklaştırmak.
Cıyirkentüv, f. Öğrendirmek.
Cıyirkenüv, f. Öğrenmek, nefret etmek. **Menim sendeylerge başı boluvga cıyirkenetinimdi bilmeysin av akımak dedi Aykın işinen.** Benim sizin gibilere lider olmaktan nefret ettiğimi bilmezmişin ey ahmak dedi Aykın içinden.
Cıyirkeniştı, s. Öğrenç, sevimsiz.
Coba, is. Plân; taslak.
Cıbalav, f. Tahmin etmek, plânlamak, taslak hazırlamak.
Coğaltuv, f. Yok etmek kaybetmek.
Coğaluv, f. 1. Kayıp olmak, çalınmak. 2. Yok olmak. 3. Yok olup bir daha görünmemek.
Coğarğı, s. 1. Yukarki, yüksekteki. 2. Bilgili.
Coğarı, Yukarı, yüksek.
Coğarlatuv, f. Yükseltmek, arttırmak.
Coğarlatıluv, f. Yükseltilmek.
Coğarlav, f. Yükselmek, yukarlamak.
Coğarılı - tömendı, Yukarılı - aşağılı.
Coğarılıq, is. Yukarılık, yükseklik.
Coğızuv, f. Yok ettirmek, imha ettirmek.

Coğqın, s. Güçlü, kuvvetli.
Coyluv, f. Yok edilmek, imha edilmek.
Coq, is. 1. Yok. **Sensız çok kuvanış, tozadı endi acarım** (Abay). Sensız yok kıvancım, sevincim, tozar artık bütün güzelliğim, gösterişim. 2. Kaybeden mülk, mal. 3. Fakir, yoksul **cok bop ketti.** Gözden kayboldu. **Coktın kası**, çok az **Cokka çıgardı**, gözden çıkardı **cok kıldı**, yok etti. **Curt avzunda bir ak söz çok kılamız cavdı tez.** Vatandaşın ağzında tek söz; yok ederiz düşmanı tez. (Cambıl)
Coq - citik, is. Yok, yitik, fakir, yoksul.
Coqtav, f. 1. Ölenin arkasından ağıt söyleyip ağlamak. 2. Aramak, arzulamak. **Aga ini bavrım cektar, meni bileten can.** Ağbi ve kardeşlerim beni yoklarlar, (Ararlar) yoklarlar (ararlar) beni bilenler. 3. İntikam almak. 4. Kaybolan şeyi aramak.
Coqtavlı, s. Aramaya, bahsetmeye değer kıymetli şey.
Coqtavşı, is. Arayıcı, hakkını talep edici. **Ult atınan coqtavısı bolıp.** — Millet adına edic hak talep.
Coqtıq, is. 1. Yokluk, **Tamag toktuk, cumusu cektuk azdırıp adam balasın** (Abay) Karın tokluğu, işin yokluğu azdırır adam oğlunu. 2. Gariplik, fakirlik, yoksulluk. **Barlık murat emes, cektuk uyat emes** (Atasözü) Varlık murad değil, yokluk ayıp değil.
Coqşı, is. Ek. Coqtavşı.
Col, is. 1. Yıl. 2. Kelimelerin yanma veya basma şeklinde kağıt üzerine düşen izi. 3. İdeal, baht 4. Adet, 5. kez, defa 6. Hürmet, izzet, 7. Ölçü, durum, 8. İmkân, 9. Emel **kayrat ben akıl col tabar** (Abay). Gayret ile akıl emele ulaştırır. **Colga kaydı.** Yoluna koydu. **Colu boldu** yolunu buldu. **Col bolsun?** Nereye gidiyosun? **Col berdi** Yol verdi. **Tar col** Zor yol.
Colay, Yol boyu.

- Colağ**, s. Çizgili; yol yol.
- Colağ - colağ**, s. Alaca, benekli.
- Colatuv**, f. Yaklaşmasına imkân vermek.
- Colav**, f. Yaklaşmak.
- Colavşı**, is. Yolcu.
- Colavşılav**, f. Yolculuk yapmak, yola çıkmak.
- Colayaq**, is. Yolculuğa çıkarken, yapılan bazı adetler.
- Colbarış**, is. Arslan.
- Colbasar**, is. Yolu keserek, yolcuyla soyan kimse.
- Colbastavşı**, is. Yol boşlayıcı yol gösterici, **colbastavşı toktay kaldı**. Yol gösterici durakladı.
- Colbaşşı**, is. Yol gösteren.
- Colbaşşıtlıq**, is. Liderlik, yol göstericilik.
- Colbiyke**, is. Yoldan iştirak eden, refakat eden.
- Coldama**, is. Yollama tâyin kağıdı, tayin emri.
- Coldas**, is. Yoldaş **caman coldas cavga aldırır** (Atasözü) Kötü yoldaş, (arkadaş) düşmana kaptırır.
- Coldasuv**, f. Sıra, hak talep ederek mücadeleye girişmek.
- Coldas - cora**, is. Dost, arkadaş, tanıdık.
- Coldastıq**, is. Dostluk, arkadaşlık.
- Coldav**, f. Göndermek. **Eline salem coldadı, endi attanar kez cetti**. Halkına selam gönderdi, artık dönüş zamanı geldi.
- Coldı**, s. Gittiği yerden kârlı olarak dönmek.
- Coldıq**, s. **Yolluk colavşılardan colduk azığı bar**. Yolcuların yolluk azıkları var.
- Col - coba**, is. **Âdet**, örf, usûl.
- Col - cönekey**, 1. Yol üzerinde, yolda iken. 2. Söz arasında.
- Colsöqtı**, s. Yol yorgunluğu.
- Colsız**, s. Yolsuz.
- Colsızdıq**, is. Yolsuzluk.
- Coltoşpay**, s. Yoldaki engel.
- Colşi**, is. 1. Yolcu. 2. Yol yapan.
- Colşıbay**, Yol boyunca.
- Colşıl**, s. Yolu, örf âdet ve usûlü bilen.
- Colıgıuv**, f. Rast gelmek, karşılaşmak görüşmek.
- Colıgıusuv**, f. Görüşmek.
- Colıqtıruv**, f. Görüştürmek.
- Comart**, s. Cömert **Comart bergenin aytbas, er aytkanınan kaytbas** (Atasözü) Cömert verdiğini söylemez, er sözünden dönmeyiz.
- Comartıq**, is. Cömertlik.
- Con**, is. 1. Yüksek, dağlı bölge. 2. Vücudun sırt tarafı.
- Cona**, is. Eğerin, atın arkasına zarar vermesi için, eğerle atın arkasına konulan keçe.
- Condanuv**, f. Tepe tepe olarak yüksek dağlı bölgeye dönüşmek.
- Condav**, f. Sırtına vurmak.
- Condı**, s. Sırtı, arkası kalın.
- Conuv**, f. Yontmak, **Atası miltık atkandı, balası ok conadı**. (Atasözü) Atası tüfek kullananın, çocuğu ok yontar.
- Conıluv**, f. Yontulmak.
- Conqa**, is. Ağaca balıyla vurulduğu zaman düşen parçalar.
- Conırışqa**, is. Yonca.
- Conışqa**, is. Bk.; Conırışqa.
- Cora**, is. Âdet, örf usûl.
- Cora-Coldas**, is. Akranı, arkadaşı gibi kimseler. **Coldastarı ogan ala köntüsüz senedi**. Arkadaşları ona tereddütsüz inanır.
- Coralav**, f. Tahmin etmek.
- Coralğı**, is. Usûle bağlı âdet.
- Coramal**, is. Tahmin, yorum. **Coramaldın cönge çıkkanı caksı**, Tahminin doğru çıkması, iyi.
- Coramaldav**, f. Yorumlamak, tahmin etmek.
- Coramalşıl**, s. Yorumcu, tahmin eden.
- Corğa**, is. Yorga at rahvan yürüyüşlü at.
- Corğalatuv**, f. Rahman yürüyüşle yürütmek.
- Corğalav**, f. 1. Rahvan yürüyüşle yürütmek. 2. Yavaş hareket etmek.

Corğalavşı, is. Canlıların sürünerek gidenteri, sürüngeçer.

Corta, Mahsus, bilhassa, düşmanlık olsun diye.

Cortaç, s. Atın orta hızla yürümesi.

Cortaçı, s. İyi giden at.

Cortaqtav, f. Devamlı olarak gitmek.

Cortqızuv, f. Orta hızla yürütmek, do-laştırmak.

Cörtuv, f. 1. Yavaş hızla gitmek. 2. Yola çıkmak. 3. Gezmek.

Cortuvil, is. Sefer; düşmana karşı se-fer.

Cortuvıldav, f. Aramak, düşman ara-yarak sefere çıkmak.

Cortuvılşı, is. Düşman arayıcı, hücu-ma çıkan, sefere çıkmak.

Coruv, f. Yormak, yorumlamak.

Corıq, is. Hücüm, askerî sefer. **Cat-sam tursam kulunum oyumda senin corıgın, Yatsam kalksam kulunum** (Kulun; atın yavrusu, sevgi ifadesi olarak kullanılır) aklımda senin se-fere çıkışın.

Corıqşıl, s. Cesur, cenkçi er.

Corıtuv, f. Yorumlattırmak.

Cos, f. Cos uruv: Hızlanmak, serbest-çe, dilediği gibi hareket etmek.

Cosa, is. Çizgi çizgi, boy boy, dilim dilim.

Cospar, is. Plân **Bes cıldıq cosper.** - Beş yıllık plân.

Corparlanuv, f. Plânlanmak.

Cosparlav, f. Plânlamak.

Cosparlavşı, is. Plânlayıcı.

Cosparlı, s. Plânlı, ölçülü.

Cosparlılıq, is. Plânlılık, ölçülülük.

Cosparşı, is. Bk.; Cosparlavşı.

Cosıruv, f. Hemen hareket ettirmek, ürkütmek.

Cosuv, f. 1. Hemen hareket etmek, terk etmek, ürkemek, 2. Akmak, süzül-mek. **Nurbaydın arkasından kan co-sıp ketti.** Nurbayın arkasından kan aktı.

Cosık, is. Baht, destek, durum, ehem-miyet.

Cosıqsız, s. Esassız, ehemmiyetsiz.

Cosıltuv, f. Akıtmak, damlatmak, kan akıtmak.

Cosıluv, f. Açık olarak, tereddütsüz olarak belli olmak.

Cosıtuv, f. Hızlandırarak geçip gitmek.

Cota, is. Tepe.

Cota-Cota, s. Tepe-tepe.

Cotalanuv, f. Yığılmak, toplanmak.

Cotalav, f. Yığmak, toplamak.

Cotalı, s. 1. Tepeli 2. Vücutlu.

Coyuv, f. Yok etmek, imha etmek.

Cöke, is. Bir nevi bitki.

Cön, (I.) is. Yön, istikamet. **Cön silte-di,** yol gösterdi.

Cön, (II.) is. Vaziyet, husus durum.

Cön, (III.) s. Doğru, haklı, hakikat.

Cön, (IV.) Hususta, hakkında.

Cöndelüv, f. Yön verilmek.

Cöndem, s. Yöntem, usül.

Cöndetüv, f. Düzeltirmek, yaptırmak.

Cöndev, f. Eksikliklerini gidermek.

Cöndi, s. Mantıklı, akla uygun.

Cöndigüv, f. Düzelmek.

Cönekey, f. Col cönekey: Yol boyun-ca.

Cöneltüv, f. Yönelmek.

Cönelüv, f. Yönelmek.

Cönelisüv, f. Yönelmek.

Cönev, f. Yönelmek, yürümek.

Cön-Coba, is. İşin, fikrin gidişatı, hal-vaziyet.

Cön-Cospar, is. Hal-vaziyet.

Cön-Cosıq, is. İşin esası, doğrusu, usü-lü, mantıklı.

Cönsiz, s. Doğru değil, düşünülme-den, acele yapılan iş.

Cönsizdik, is. Kendi bildiğiyle, hiç bir yön tayin etmeden gitmek, tertip-sizlik, düşüncesizlik.

Cöninde, Hakkında, hususunda.

Cönkerilüv, f. Devrilmek, dökülmek, kapağı altına gelmek.

Cönküv, f. Yerinde hareket etmek, yo-la çıkmak.

Cönkilüv, f. Birden göçmek, kaçmak, sefere çıkmak.

Cönkiltüv, f. Arkasına, önüne baktır-madan kovalamak.

Cönkitüv, f. Bk.; Cönkiltüv.

Cöppeldeme, Acele, tez, sıkışık.

Cörgək, is. Beşiğe yatırılan çocuğun altına konan yatak.

Cöргеktev, f. Çocuğu sarmak.
Cörgem, is. 1. Bağırsak, bir boğum.
 2. Kâr, fayda.
Cörgemdev, f. Bağırsağı toplayıp düğümlemek (yemek için).
Cörmev, f. Teyellemek.
Cötel, is. Öksürük.
Cötelüv, f. Öksürmek.
Cuva, is. Soğan.
Cuvalav, f. Soğan koymak, soğanlamak.
Cuvan, s. Kalın, büyük, ince değil, sağlam, güçlü. **Cuvan sozıldı, cânışke üzüldü** (Atasözü). Kalın esnedi, genişledi ince koptu.
Cuvalduluv, f. Kalın olmak, güçlenmek, sağlamlaşmak.
Cuvaldanuv, f. Kalınlaşmak.
Cuvaldatuv, f. Kalınlaştırmak, güçlendirmek.
Cuvaldav, f. Kalın olmak, toplamak.
Cuvaldı-cinişkeli, s. Kalın ve inceli.
Cuvaldıq, is. Zorbalık, kaba kuvvet göstermek.
Cuvaltıq, is. Kalınca, biraz kalın.
Cuvaluv, f. Birisinin ağlamasını durdurması.
Cuvas, s. 1. Uslu. 2. Binmek için alıştıırılan uysal at. 3. Akıllı, uslu, kimseyle tartışmayan, mazlum.
Cuvasıq, is. Usluluk, rahatsız etmek.
Cuvasuv, f. Uslanmak.
Cuvasıtuv, f. Uslandırılmak.
Cuvatuv, f. Bk.; Cubatuv.
Cuvdıruv, f. Yıkamak.
Culık, s. Zalim, açığıöz.
Curnal, is. Dergi, jurnal.
Curnalist, is. Gazeteci.
Cuvsan, is. Ekşi tadı olan, kokulu kısa boylu bir bitki.
Cuvsandı, s. Cuvsanı (bu tip ot) bol olan yer.
Cuvsatuv, f. 1. İstirahat ettirmek, birisini sessiz dinlemek. 2. Hayvanı otlatmadan durdurmak, geviş getirmek. 3. Yıkamak, düşürmek, hepsini birden imha etmek.
Cuvsav, f. 1. İstirahat etmek, dinlen-

mek. 2. Birinin sözünden etkilenmek.
Cuvuv, (I.) Yıkamak, temizlemek. **Kiyim kiri suvga keter...** (Atasözü) Giyimim kiri su ile gider...
Cuvuv, (II) f. Yaklaşmak, etrafında dolaşmak.
Cuvıq, f. Yakın, uzak değil. **Cuvıq arada**. - Yakında.
Cuvıqta, Yakın günde, yakın vakitte, kısa zamanda.
Cuvıqtav, f. Yaklaşmak, yakın gelmek.
Cuvıluv, f. Yıkamak.
Cuvındı, is. Yıkama sonucu kirlenen su.
Cuvındıruv, f. Yıkandırmak.
Cuvınuv, f. Birisinin yıkanması.
Cuvıp-şayuv, f. 1. Kirini gidermek, temizlemek. 2. Altan almak, bir şeyden temize çıkmak istemek.
Cuvırda, Yakında, yakın günlerde.
Cuvisuv, f. Yıkanılmasına yardım etmek.
Cuvıtuv, f. Yaklaşmasına imkân vermek, göz yummak.
Cubay, is. Evli veya nişanlı iki çiftten biri.
Cubanuv, f. Rahatlamak, gönlü rahat etmek.
Cubanış, is. Gönül dayanağı aldanış, sevinç, **Könülümdin küni öşken son, calganda bolmas cubanış** (Abay) Gönlümün ışığı söndükten sonra bu yalan dünyada sevinç, rahatlık olmaz.
Cubatuv, f. Ağlayan, üzülen birisine teselli vermek.
Çuğuv, f. 1. Bulaşmak. 2. Hastalığın bulaşması **şan şukpaydı** 1. Söz gelmez, hakkında laf edilmez. 2. Eli çabuk, ağzı iyi laf yapan.
Çuğımdı, s. Uygun, canayakın, yakışan.
Çuğın, is. Sulu bir şeyin bulaşması, leke olması.
Çuğıs, f. Çuğıs etüv: Yanaşmak, yaklaşmak.
Çuğısuv, f. Sürülmek, dokunmak, yaklaşmak.
Cudırıq, is. Yumruk. **Cıgılğan üstüne**

cuduruk (Atasözü) Yıkılana bir yumruk.

Cudırıqtay, s. Yumruk kadar.

Cudırıqtasuv, f. Yumruqlaşmak.

Cudırıqtav, f. Yumruklamak.

Cuqa, s. İnce.

Cuqalan, s. Zayıfça, -ince.

Cuqalav, f. Bk.; Cuqartuv.

Cuqana, is. Kalıntı, kalın belirli bir şey.

Cuqartuv, f. İnceltmek.

Cuqaruv, f. 1. İncelmek, ufalmak. 2. Zayıflamak, mali durumu sarsılmak.

Cuqpalı, s. Bulaşıcı.

Cuqtiruv, f. Bulaştırmak.

Cuqqızuv, f. Bk.; Cuqtiruv.

Culğızuv, f. Koparttırmak.

Culdız, is. 1. Yıldız. 2. Beş köşeli şekil. 3. Ay **Bugün cıldızdın neşesi?** Bu gün ayın kaçı teniz culdızı deniz yıldızı.

Culdıruv, f. Kopattırmak.

Culquv, f. Birinci kendine doğru çekerek sarmak.

Culqilasuv, f. Birini sarsmaya yardım etmek.

Culqılav, f. Devamlı olarak, tekrar tekrar sarsmak.

Culqınuv, f. 1. Bütün kuvvetiyle ileriye doğru atılmak istemek. 2. Bütün gayretini göstermek.

Culqısuv, f. Tekrar tekrar sertçe sarsmak.

Culma - **culma**, s. Yırtık, param parça, salkım saçak.

Culmalanuv, f. Kopuk kopuk, yırtık olmak, tartaklanmak.

Culmalav, f. Her tarafından çekmek, tartaklamak.

Culuv, f. Koparmak, çıkarıp almak, geri çekmek.

Cuħq, is. Ayakkabının yırtık yerini dikmek.

Culım - **culım**, s. Yırtık yırtık.

Culın, is. İlik. **Culını üzildi.** — İliği köptü.

Culınday, s. İlik gibi uzun, boydan boya.

Culındıruv, f. Koparılmak.

Culınuv, f. Kopmak, çıkarılmak.

Culisuv, f. Çekişmek, iddiaya, münakaşaya girmek.

Cuma, is. **Cuma günü**, **hafta eki cumaday karangıda aş catuvga kim çidar?** İki haftadır, karanlıkta aç kalmaya kim dayanır.

Cumaq, is. Cennet.

Cumaqlıq, is. Cennetlik.

Cumarlanuv, f. Yuvarlanmak.

Cuvarlav, f. Yuvarlamak, kıvırmak.

Cumarşaq, s. Yuvarlak.

Cumarşaqtanuv, f. Yuvarlaklaşmak.

Cumbak, is. 1. Bilmece. 2. Sırrı olan bir şey.

Cumbaqtay, f. Şifreli söylemek, kapalı türde söylemek.

Cumsaq, s. 1. Yumuşak. 2. Rahat **Cumsak könül**, yumuşak kalp.

Cumsaqtıq, is. Yumuşaklık.

Cumsaluv, f. Gönderilmek, vazifelen-dirilmek, bir iş verilmesi.

Cumsatuv, f. Yumuşatılmak, hafifletilmek.

Cumsaruv, f. Yumuşamak, yumuşak olmak.

Cumsatıruv, f. İşe yollatmak, vazifelendirmek.

Cumsatuv, f. Vazife verdimek, iş verdimek.

Cumsav, (I.) f. 1. İş vermek, iş buyurmak. 2. Adamak. **Ofan üşin bar küşimizdi cumsaymız.** — Vatan için bütün gücümüzü adarız. 3. Kullanmak, sarfetmek.

Cumsav, (II.) f. Yumuşamak, sertliğini kaybetmek. **Kar erüvge bet alıp cumsap bosan kaldı.** Kar erimeye yüz tutup yumuşamaya başladı.

Cumuv, f. Yummak, gözlerini kapatmak, avucuna yummak. **Közünü tas kılıp cumup aldı.** Gözünü iyice kapattı.

Cumuvlu, s. Gözleri kapalı, yumruğu sıkılı. **Onın közü cumuvlu bolsada köküregi oyav magayında ne bolup catkanın barın bileği.** Onun gözlerini görmesede kalp gözü açık, etrafında neler olup bittiğini bilir.

Cumıldıruv, f. 1. Hücüm ettirmek, sa-

- livermek. 2. İştahla, arzuyla işe başlattırmak.
- Cumiluv**, f. 1. Kapanmak, açılmamak. 2. İştahla, arzu ve istekle işe başlamak.
- Cumır**, (I.) s. 1. Yuvarlak, içi delik değil. 2. Uygun akla yatkın.
- Cumır**, (II.) is. Mide.
- Cumırlanuv**, f. Yuvarlaklaşmak.
- Cumırlav**, f. Silindireştirmek.
- Cumırtqa**, is. Yumurta.
- Cumırtqaday**, s. Yumurta gibi.
- Cumırtqalav**, f. Yumurtlamak.
- Cumırıq**, is. Yumruk.
- Cumırıqtay**, s. Yumruk kadar.
- Cumırşaq**, is. Mide.
- Cumis**, is. İş. **Caksı cumus canga tınıs** (Atasözü) iyi, rahat iş, cana rahatlık. **Cumis künü**, iş günü **Cumis kiyimi**; iş giyimi **cumis başı adam**, işten başını kaldırmayan adam.
- Cumısker**, is. İşçi.
- Cumıssız**, is. İşsiz.
- Cumıssızdıq**, is. İşsizlik.
- Cumışşı**, is. İşçi.
- Cunttay**, s. Parlak, tüksüz, temiz, güzel.
- Cup**, sayı. Çift.
- Cupar**, is. Güzel kokulu bitki.
- Cuptastırov**, f. Birleştirmek, yaklaştırmak.
- Cuptasuv**, f. Yaklaşmak, birleşmek.
- Cuptav**, f. Çift çift etmek.
- Cupını**, s. O kadar güzel değil.
- Cural**, is. Bk.; Curağat.
- Curday**, s. Curday boluv: Bomboş kalmak, her şeyi kaybetmek.
- Curnağ**, is. Kalıntı, iz miras, hatıra.
- Curt**, (I.) is. Yurt, memleket, halk, millet.
- Curt**, (II.) is. 1. Göç nedeniyle (ay, gün, sene) terkedilen yer, yurt. 2. Mekan.
- Curtıttıq**, is. Millî birlik. **Curtıttıqan ketip baracatqanımızdın bir ülken sebebi sol körinedi.** (Abay). — Millî birlikten uzaklaşmamızın bir tek ve en büyük sebebi o gibi görünüyor.
- Curtılıq**, is. Halk, çoğunluk, millet.
- Curın**, is. Parça parça, yırtık yırtık olan şey.
- Cut**, is. Mal mülkten ayrılmak yokluk.
- Cutan**, s. Üzüntülü, neşesiz, kaygılı.
- Cutav**, f. Afete uğramak, yokluğa uğramak. **Könülü cutadı.** — Üzgün, neşesiz.
- Cutqızuv**, f. Yedirmek, yutturmak.
- Cutqınşaq**, is. Yutak.
- Cutqış**, s. Obur, sömürücü.
- Cutuv**, f. Yutmak, sindirmek **söz cutbadı**, Sözünden dönmedi, **Ava cutuv**, Nefes almak.
- Cutum**, Yudum. **Zar boldu catım suvga keyde maral**, Hasret kaldı bir yudum suya bazen maral.
- Cutındırov**, f. Yutkundurmak.
- Cutıntuv**, f. Bk.; Cutındırov.
- Cutinuv**, f. Yutkunmak.
- Cuttırov**, f. Yutturmak, yutmasını sağlamak.
- Cügen**, is. Ağızlık ve dizgisi olan, kayıştan yapılan ve atın başına getirilen eğer takımlarının bir kısmı.
- Cügen - qurıq**, is. At için lüzumlu eşyaların bir kısmı.
- Cügensiz**, s. 1. Binildiği zaman başına takılan nesnesi yok. 2. Görgüsüz, kendi başına giden.
- Cügensizdik**, is. Görgüsüzlük, kendi bildiğine gitmek.
- Cügeri**, is. Mısır.
- Cügindiröv**, f. 1. Dizini büktürmek, namazda oturur gibi oturmak. 2. İlaat ettirmek.
- Cügintöv**, f. Birisinin hakemliğine, hâkem olarak kararlar almasına yardımcı olmak.
- Cüginöv**, f. 1. Namazda oturur gibi oturmak. 2. Birisinin hakemliğine müracaat etmek..
- Cüginis**, is. Birisinin hakemliğine müracaat etmek.
- Cüginisöv**, f. Hakemlik etmesi için birisine iki tarafın gitmesi.
- Cügirmek**, is. Akılsız, büyümeden öl vs. gibi beddua sözü.
- Cügirtöv**, f. 1. Koşturmak. 2. Acele bakmak.

Cügirüv, f. Koşmak.
Cügirindi, s. Koşmaya devam etmek, öteye beriye devamlı koşmak.
Cügrisüv, f. Koşuşmak, beraber koşturmak.
Cüde, Pek, çok.
Cüdemeldete, Birinden sonra birini, arka arkaya.
Cüdep - cadav, f. Yıpranmak, yorulmak, halsizleşmek, tozmak.
Cüdetüv, f. Yıpratmak, zayıflatmak, üzme, zorluk çektiirmek.
Cüdev, f. 1. Yıpranmak, zorluk çekmek, zayıflatmak, üzölmek, halsizleşmek **Ayelerd tipti cüdev kuvırılıp kalğanday bet avuzdarının biri acım.** Hanımlar daha çok yıpranmış, kavrulmuş gibi hepsinin eli yüzü buruş buruş.
Cüdevşillik, is. Yıpranmış olmak.
Cüz, (I.) sayı. Yüz. **Cüz som akşan bolğanşa, cüz coldasın bolsın (Atasözü)** yüz som akçen olacağına, yüz arkadaşın (dostun) olsun.
Cüz, (II.) is. 1. İnsanın yüzü, bir şeyin yüz tarafı. **2. Cüzi öñkür,** herşeyi görebilen, anlayabilen, **cüzi taydı** yüzü kızardı, yüzü tutmadı. **Cüzü kayttı,** boş döndü, umduğı olmadı. **Cüz körsetti,** Yüzleşti, karşılaştı, rastgeldi. **Eki cüzdı,** iki yüzli.
Cüz, (III.) is. Bir şeyin keskin tarafı.
Cüz, (IV.) is. Yer yüzü, dünya, cihan. **Atağı talay cerge onun cetti,** cerdin cüzün aluvga talap etti. (Abay) Namı pek çok yere yetişti, o yeryüzü fethetmeye azmetti. **Dünye cüzi** Bütün dünya, yeryüzü cahan **cüzi,** dünya, âlem, **yeryüzü Kökcüzü** Gökyüzü, asuman.
Cüz, (V.) is. Kazak Türkları soy bakımından üç ana koldan herbiri cüz olarak adlandırılır. Ulu Cüz, Orta Cüz, Kişi Cüz.
Cüzbası, is. Yüzbaşı. **Omar sagıs kezinde cüzbası bolup kızmet atkardı.** Omar, savaş esnasında yüzbaşı olarak hizmet etti.
Cüzbe - Cüz, is. Yüz yüze.

Cüzgış, is. İyi yüzme bilen kimse, yüzücü, yüzgeç.
Cüzdegen, Yüzlerce.
Cüzdestirüv, f. Yüzleştirmek.
Cüzdik, is. Yüzlük.
Cüzdirüv, f. Yüzdürmek.
Cüze, f. Cüzege asırıv: Tatbikata koymak, tatbik etmek, işe yaratmak.
Cüzöv, f. 1 Yüzmek. **2.** Gemiyle dollaşmak. **Kemende cüzdik biz tolkindardan cır ugıp,** gemi ile de gezdik dalgalarla sırlaşıp.
Cüzik, is. Yüzük. **Altın sırğa kulakta, kolda cüzik, şeşem barda dünyeden kördüm kızık.** Altın küpe kulakta, kolda yüzük annemin sağlığında dünyadan tad aldım. (Şaşabay)
Cüzqara, is. Utanmaz, yüzkarası,
Cüzim, is. Üzüm.
Cüzimpaz, s. İyi yüzücü. **Ol cüzimpaz adam eken.** O iyi yüzücüymüş.
Cüzinşi, sayı. Yüzüncü (100).
Cüye, is. 1. Dal, budak. **2.** Bir işin usölü. **3.** Gönül, fikir, sistem.
Cüyelev, f. Bir sisteme koymak, sıra sıra, düzgün yapmak.
Cüyeli, s. Sıralı, sistemli.
Cüyke, is. Damar, hâl, kuvvet.
Cüyrik, is. 1. Hızlı koşan, hızlı giden. **2.** Hatip, iyi konuşan kimse.
Cüyriktik, is. Hatiplik, iyi konuşma.
Cüyitküv, f. Hızlı gitmek, çabuk yürümek.
Cüyitkitüv, f. Atını veya arabasını hızla sürmek.
Cük, is. 1. Yük. **Cüktü nar köterer, kaygını er köterer.** (Atasözü) yükü deve, kaygıyı, derdi er kaldırır üstesinden gelir. **2.** Cihaz, alet, **3.** Kurul, alet edevat, **4.** Mihnet.
Cükayaq, is. Evdeki eşyaları koymaya yarayan 4 ayaklı, tahtadan yapılan yüklük.
Cüktelöv, f. Yüklenmek, vazifelen-dirmek.
Cüktev, f. Yükleme, yükünü başkasına taşıtmak.
Cükti, s. 1. Yüklü. **2.** Gebe.

Cükşi, is. Yük yükleyen, yük taşıyan, hamal, **men seni cükşilik cumusuna ornalastırayın**, ben seni hamallık işine yerleştireyim.

Cülge, is. Dal, budak, damar.

Cülde, is. Hediye, herhangi bir yarış ve müsabaka için ayrılan hediye, kupa.

Cümle, is. Cümle.

Cün, is. Yün **Koydun cabağı cünün kırkuv mavsımın bugün bastalğan eken**, Koyunun yapağı kırkılma mevsimi bugün başlamış. **Cünü cıgıldı**, gurur kırıldı. **Cüney tüttü**, çok sert vurdu.

Cündes, s. Yünü bol, yün uzun yünü uzayan.

Cürdev, f. 1. Yünü toplayarak, hırpalamak **Cuvas tüye, cündevege caksı** (Atasözü) Uysal deve, yünü kırpmaya müsaittir. 2. Ezmek, bas-kı altına almak.

Cündi, s. Yünlü.

Cüncüv, f. Yıpranmak zayıflamak, halsizleşmek, takati kesilmek.

Cüncüvğiş, is. Yün yıkayıcı.

Cün - cün, f. Cün - cün boluv: yün gibi darmağınık olmak, bir araya gelememek, tozmak.

Cün - curqa, is. Yün ve benzeri eşyalar.

Cürgizüv, f. Yürütmek, yönetmek.

Cürgizüvüşt, is. Sürücü, yürütücü, yönetici, marifetli, idareci.

Cürgizilüv, f. Yürütülmek.

Cürginşi, is. Yol yürüyen.

Cürğiş, s. İyi yürüyen.

Cürdek, s. Hızlı yürüyen.

Cüre, Cüresinen oturuv f.; Çömelmek, çömelerek oturmak.

Cürek, is. 1. Yürek. 2. Düşünce, ruh hali. **Cürek calgadı**, yiyecek birşeyler atıştırdı. **Cürek carıldı**, Çok korktu veya çok sevindi. **Cürek aynıdı**, Midesi bulandı. **Cürek elciredi** sevdi, korudu **caralı cürek**, yaralı yürek.

Cüreksiz, s. Yüreksiz, korkak.

Cüreksinüv, f. Korkmak, çekinmek. **Men çüreksindim be?.. aytayın de-**

gen sözimde sol saatte avzuma tüşbey kaldı. Ben korktum mu..? söylemek istediğim şey o an ağzıma gelmedi.

Cürekti, s. Yüreklili. Cesur, çekinmeyen.

Cüreklilik, is. Yüreklilik, cesurluk.

Cürelev, f. Çömelerek oturmak.

Cürüv, f. 1. Yürümek. **Poyuzben to-guz kün, atpen üşkün cürüp, Meyrem kazır ken dalada kelecektir.**

Trenle dokuz gün, atla üç günde gelebilen Meyram, şimdi geniş sahada yayan geliyor. 2. Kimildamak, hareketlenmek. 3. Olmak, **Kazır sogus cürüp catır.** Şu anda savaş oluyor. 4. Kaymak, yüzmek **sovdun agısımen zırlap cürüp oturduk.** Suyun akışıyla yüzüp durduk.

Cüris, is. Yürüyüş, hareket, yer değiştirme hareketi.

Cüris - turıs, is. İş, hareket, gidişat, faaliyett.

Cüristi, s. Hızlı yürüyen, iyi yürüyen.

Cürisüv, f. Yürümeye iştirak etmek.

Cıbir - cıbir, f. Cıbir - cıbir etüv: Kıpır kıpır etmek.

Cıbirlatuv, f. Kıpırdatmak.

Cıbirlav, f. Kıpırdamak, yavaş hareket etmek, **col aynalı cıbirlagan** adamga **siymay ketti.** Yol etrafı gurup gurup adamlarla dolup taşıtı.

Cıbirlaq, s. 1. Çok kıpırdayan. 2. Koyundan olan bir nevi hastalık.

Çıgıv, f. 1. Güreşte yıkmak. 2. Devirmek. 3. Yıkmak.

Çığıq, s. Üzgün, suratı asık, yıkık.

Çıgıluv, f. Yıkılmak.

Çığısuv, f. Yıkılmasına, devrilmesine yardım etmek.

Çıqpıl, is. Küçük dere, derecik.

Çıqtıruv, f. Yıkırmak.

Cıl, is. Yıl, sene. **Cıl sayın**, devamlı, her yıl **cılın berdi**, yıllığını seneliğini verdi (ölünün sene-i devriyesini).

Cılamısrav, f. Ağlamakla olmak, gözleri yaşarmak.

Cılan, is. 1. Yılan. **Cılı cılı söylesen cılan innen çıgadı** (Atasözü) Tatlı

söz yılanı deliğinden çıkarır. 2. Hain insan. **Cılan caylaganday**, yerinde hiç birşey kalmamak.

Cılanuv, f. Üzülmek, kederlenmek, ağlamaklı olmak.

Cılan - şayan, is. Yılan ve çıyan.

Cılap - sıqtav, f. Ağlamak, kederlenmek, üzülmek.

Cılarman, is. Ağlayacak hale gelmek.

Cılas, is. Üzüntü, keder, hasretin göz yaşıyla ifadesi.

Cılasuv, f. Birkaç kişinin ağlaması.

Cılatuv, f. Ağlatmak.

Cılav, f. Ağlamak.

Cılav - sıqtav, f. Bk.; Cılap - sıqtav.

Cılavıq, s. Çok ağlayan, gözünden yaş eksilmeyen.

Cılğa, is. Dere.

Cılbaşqı, is. 1. Yeni, yakında doğmuş olan hayvan yavrusunun eti, 2. Acı ter kokusu, 3. Tatsız tuzsuz şeyler.

Cılda, Yıldı, heryıl.

Cıldıağı, Yıldaki, her yılki.

Cılday, s. Yıl kadar.

Cıldam, Tez, çabuk.

Cıldamdatuv, f. Çabuklaştırmak.

Cıldamdıq, is. Çabukluk.

Cıldan - cılğa, Yıldan yıla.

Cıldas, s. Aynı sene doğmuş olanlar.

Cıldav, f. Yıllar boyu.

Cıldım, s. Elverişli, çabuk, açıkgöz.

Cılguv, f. 1. Bir yerden ikinci bir yere yavaş gitmek; vaktin geçmesi **kömür salgan vagonlar cılcıp kelecadır.** Kömür konulan vagonlar yavaş yavaş geliyor. 2. Gitmek. 3. Vaktin geçmesi. 4. Kademe, kademe gelişmek, büyümek.

Cılcımalı, s. Portatif.

Cılcıtuv, f. Yavaş hareket ettirmek, yavaş yürütmek, kıpırdatmak.

Cılcı, is. Yılki.

Cılcışı, (I.) is. Yılıklara bakan, yılıkyı güden kimse.

Cılcışı, (II.) is. Latince adı Motacillidae olan bir kuş. (Türkçede: Çoban Aldatan kuşu'da denir).

Cılmağay, Bk.; Cıp - cılmağay.

Cılma - cıl, Her sene.

Cılman, is. Açıkgöz, çabuk hareket eden çakal.

Cılmandatuv, f. Çabuk çabuk hareket ettirmek.

Cılmandav, f. Çabuk hareket ederek saygı göstermek, hürmet etmek.

Cılmıyuv, f. Açıkgözlük etmek, bilgiçlik etmek.

Cılmıq, is. Kışın bilhassa ilkbahara doğru havanın biraz açılarak karların erimeye başlaması.

Cılmıqtanuv, f. Kar eriyerek, havanın ısınmaya başlaması.

Cılmındav, Bk.; Cılmandav.

Cılp, f. Cılp etüv: Kaymak, ayağın veya herhangi bir şeyin kayması.

Cılpos, s. Açıkgöz, çakal.

Cılpostıq, is. Açıkgözlük, çakallık.

Cılpıldağ, s. Açıkgöz, yağcı, yaranmak isteyen.

Cılpıldav, f. Çok yumuşak ve hürmetkâr konuşarak tesir altına almak istemek.

Cılpın, s. Çabuk yürüyen.

Cılt, f. Cılt etüv, cılt berüv: Çabuk göze çarpmak, ışıldamak.

Cıltıldav, f. Işıldamak, ışığın bir yanıp, bir sönməsi.

Cıltın, f. Cıltın etüv: Aniden görünerek kaybolmak.

Cıltındav, f. Bir şeyin bir görünüp, bir kaybolması. **Amantay, söylegende tili cıltındap turadı,** Amantay konuştuğunda dili bir görünüp, bir kayboluyor.

Cıltır, s. Parlak, dümdüz.

Cıltıraç, is. Rengi parlak.

Cıldıratuv, f. Parlatmak.

Cıltıray, f. Parlamak, ışıldamak, aydın olmak.

Cıltırayıp, is. Süs için takılan parlak şeyler. **Kuvanarlık kız emes cıltırayık takkanga** (Abay) O, parlak şeyler takınca sevinecek kız değil.

Cıluv, (I.) is. Isınmak, yeryüzünün ısınması **işi cıldı, içi ısındı, kantu ısındı.**

Cıluv, (II.) is. Yardım, destek. **Bir neşe kişi bir cefim cesir kalgan üydün balalarına cıluv cıyamız dep**

bir kisinin üyüne keldi. Birkaç kişi bir öksüz - yetim kalan evin çocuklarına yardım toplamak üzere birinin evine gitti.

Cılışlıq, is. Senelik, mevsimlik.

Cılı, s. 1. İlik kişkene mısıq cılır sütkə toyup aldı. Küçük kedi ilik süte doydı. 2. Sıcak kanlı, sevimli cılı uşuradı, Gözüne yabancı gelmedi cılı cürek hayırsever,

Cılılıq, is. 1. Sıcaklık, ılıklik. 2. Dostluk.

Cılım, is. Nehrin, çayın, gölün buz tutmayan kesimi.

Cılımdav, f. Yavaşça akmak, damla damla akmak.

Cılımsı, s. İki yüzlü.

Cılımsı, is. Tatsız, hoş olmayan tat.

Cılımsılav, f. Yavaş, sessiz akmak.

Cılındıruv, f. Isındırmak.

Cılınuv, f. Isınmak.

Cılıs, is. Göç etmek, terk etmek.

Cılıstav, f. Bir yerden ikinci bir yere yavaş taşınmak.

Cılıstıruv, f. Acele ettirerek göç ettirmek, nefes nefese hareket ettirmek.

Cılısuv, f. Yavaş, acele etmeden hareket etmek, yürümek.

Cılıtqış, is. Isındıran, sıcaklık veren.

Cılıtu, f. Isındırmak, ısıtmak.

Cım, is. İz, av hayvanının izi, yolu.

Cım, f. Cım boluv: Süsmak, ses çıkartmamak. **Cımday kıldı** sesini kesti.

Cımdastıruv, f. İki şeyi birbirine yaşırtmak.

Cımdasuv, f. İki nesnenin birbirine uygun gelmesi.

Cım-cılas, Hiç iz bırakmadan, hiç belli etmeden kaybolmak. Col boyundagı küzetgilerdin bari de cım cılas kayda ketkeni belgisiz. Yol boyundaki gözetleyicilerin hepsinden ses yok, nereye gittikleri belirsiz.

Cım-cırtı, Ses yok, hiç haber yok.

Cımkıruv, f. 1. Kıvrırmak, içine doğru kıvrırmak, katlanmak. **Bala castingı erinin cımkırıp «im» dedi.** Çocuk alt

dudağını içe doğru kıvrırarak «im» dedi. 2. Gizlemek, çalmak.

Cımırılıv, f. Kıvrılmak.

Cımıyuv, f. Kulağını geriye doğru yatırarak at veya diğer hayvanın koşnutsuzluğunu belirtmesi.

Cımıysuv, f. Yavaş, belirli belirsiz gülme.

Cımıyuv, f. Gülümsemek.

Cımpiytuv, f. Dümdüz ederek düzetmek, eğri büğrüsünü yok etmek.

Cımpiyyuv, f. 1. Dümdüz olma, güzel olmak. 2. Gülümsemek.

Cımu, f. Yummak.

Cımın, f. Cımın qağuv: Gümüsemek, gülmek. Sevinçle hareket etmek.

Cımın etti. Gülümsedi.

Cımındasuv, f. Karşılıklı gülümsemek, sevinç bildirmek.

Cımındatuv, f. Gülümsettirmek, yüzünü sevinçten kıpırdatmak.

Cımındav, f. Sevinçle gülümsemek.

Cımın-cımın, f. Cımın etüv: Gülümsemek.

Cımırayuv, f. Ufalmak, kamburlaşmak.

Cımıruv, f. Katlamak, kıvrırmak.

Cımırılıv, f. Kıvrılmak.

Cımısqı, s. Kötü niyet, dışı başka, içi başka kimse.

Cımısqılav, f. Bildirmeden, gizli olarak karıştırmak.

Cın, (I.) is. Cın. **Cın kakrı,** yarım akıllı oldu. **Cın urdı,** Aklını kaybetti.

Cın sokkan, Cın çarpmış.

Cın, (II.) is. Geviş getiren hayvanların midesinden ağzına gevişlediği yem.

Cındanuv, f. Cınlenmek, delirmek, akılsızlaşmak.

Cındı, s. Cınlı, **Bârıde esi çıgıp cındı bolgan** (Abay) Hepsinin akli gidip, delirmişti, deli.

Cındılıq, is. Delilik.

Cındıqana, is. Akıl hastanesi.

Cın-saytan, is. Cın-şeytan.

Cın-şaytan, is. Cın-şeytan.

Cıns, is. Cıns, tür.

Cınısqan, s. Kalın orman, sık orman. Beraber ola ola akraba gibi olmak.

- Cinistas**, is. Aynı cinsten, aynı kökten.
- Cinistiq**, is. Soylu, köklü.
- Cinğil**, is. Çöbde bulunan, beyaz veya renkli çiçekleri olan bitki.
- Cinğirliav**, f. Çok, bol, sayısız.
- Cinildav**, f. Cin-cin diye ses çıkartmak.
- Cıp**, f. Cıp etüv: Çok çabuk çıkmak, çok çabuk hareket etmek. **Cıp be-rüv** göz açıp kapayana kadar.
- Cıpidatuv**, f. Çabuk çabuk söylemek, yapmak vs.
- Cıpidav**, f. Çabuk hareket etmek.
- Cıpiqtav**, f. Gözünü çabuk açarak, çabuk kapatmak.
- Cıprilav**, f. Dolmak, çoğalmak, kaplamak. **Özen er çağında mayamaya şöpter cıprılaydı.** Derenin her tarafında bol bol yeşillik doluyor.
- Cır**, is. Ağıt. **Cır boldı.** - Hikâye oldu.
- Cıra**, is. Derecik, küçük dere.
- Cıra-Cırpıl**, is. Derecik.
- Cıraç**, is. Uzak, yakın değil.
- Cıraça**, is. Ufak derecikler.
- Cıraçtav**, f. Hayli uzak.
- Cıralav**, f. Yeri, toprağı sürmek, uzun çizgi çekmek, dereye benzetmek.
- Cıralı**, s. Dereli, deresi çok.
- Cırav**, is. Ozan, ağıt söyleyen kimse.
- Cırğav**, f. Doldurmak, bolluğa kavuşmak, memnun olmak.
- Cırq-cırq**, Cırq-cırq etüv: Yerli yersiz tekrar tekrar gülmek.
- Cırqıldav**, f. Yersiz gülmek.
- Cırlanuv**, f. Hikâye olmak, hikâyeye dönüşmek, ağıt olmak.
- Cırlatuv**, f. Ağıt söylemek, hikâye ettirmek.
- Cırlav**, f. Ağıt söylemek.
- Cırmalav**, f. Parça parça etmek, lime lime etmek.
- Cırta**, is. Cırta qarış: Büyük bir qarış.
- Cırtaç**, is. Yersiz gülen, şakalaşan.
- Cırtaçtav**, f. Yersiz, yakışsız tekrar gülmek, şakalaşmak.
- Cırtan-cırtan**, Yersiz konuşmak, gülmek.
- Cırtandav**, f. Bk.; Cırtaçtav.
- Cırtuv**, f. Yırtmak. **Cırtısın cırtuv.** - Birisinin tarafını tutarak konuşmak.
- Cırtıq**, is. 1. Yırtık. 2. Fakir, garip, dilenci.
- Cırtıq-tesik**, is. Yırtık delik.
- Cırtıluv**, f. Yırtılmak.
- Cırtındı**, is. Yırtılmış bir şeyin parçaları.
- Cırtındav**, f. Yersiz konuşma, yersiz gülmek.
- Cırtıs**, is. Sevinçli bir hadiseyle ilgili olarak, yırtılarak dağıtılmış kumaş.
- Cırtıqs**, is. 1. Yırtıcı, yabani. 2. Adaltsiz, sömürücü.
- Cırtıqtanuv**, f. Yırtıcı olmak, yabanleşmek, bozguncu olmak.
- Cırtıqtıq**, is. Yırtıcılık, yabanilik.
- Cıruv**, f. Yırtmak, çizmek, bölmek.
- Cırış**, is. Ağıt söyleyen kimse.
- Cırıç**, s. Yırtılan, yırtılmış olan.
- Cırıluv**, f. Yırtılmak, ayrılmak, çatlamak.
- Cırım**, (I.) is. Kolana veya eğere bağlanan parça, sırm.
- Cırım** (II.) s. Yırtılan, çizilen.
- Cırımdaluv**, f. Parçalanmak, bölünmek.
- Cırımdav**, f. Parçalamak, bölmek.
- Cırım-cırım**, f. Cırım cırım boluv: Parça parça olmak, dağılmak, yırtılmak.
- Cırındı**, s. Başından çok vakalar geçmiş, tecrübeli.
- Cıtuv**, f. Birden koşarak gitmek.
- Cıtı**, s. Tez, çabuk, acele.
- Cıtruv**, f. Yok etmek, imha etmek.
- Cıyuv**, f. Toplamak, bir yere yığmak.
- Cibek**, is. İpek.
- Cibektev**, s. İpek gibi, ipeğe benzer.
- Ciberüv**, f. Göndermek, yollamak, atmak.
- Ciberilüv**, f. Gönderilmek, yollanmak.
- Cibüv**, f. Yumuşamak.
- Cibiterlik**, is. Yumuşatacak, gönüllendircek.
- Cibitüv**, f. Yumuşatmak.
- Cibitilüv**, f. Yumuşatılmak.
- Ciger**, is. Arzu, istek, talip, güç, cesaret, yeni yetme, soy. **Ciger aluv** güç kuvvet almak, kuvvetlenmek.
- Cigerlenüv**, f. Cesaretlenmek.
- Cigerlenüvşilik**, is. Cesaretlenmek.

Cigerli, s. Cesaretli, gayretli.

Cigersizdik, is. Cesaretsizlik, gençlik.

Talapsızdik, cigersizdik, uyatsızdik,

kedeylik bâri osudan şıgadı (Abay)

Gayretsizlik, cigersizlik, utanmaz-

lık, fakirlik hepsi bundan çıkar.

Cigit, is. Yiğit, genç delikanlı.

Cigit-celen, is. Yeni yetişmekte olan genç, delikanlı.

Cigitsinüv, f. Yiğitlik taslamak.

Cigittik, is. 1. Yiğitlik. 2. Gençlik.

Cigitişilik, is. Delikanlılık, gençlik.

Cik, is. 1. İki nesnenin birbirine temas

ettiği yer. 2. Hudut. **Cik tuvdi.** -

İhtilaf, **cik saldı,** arayı bozdu, dar-

gınlığa sebep oldu.

Cik-cik, f. Cik-cik boluv: Taraf taraf olmak.

Ciktelüv, f. Bölünmek, parçalanmak.

Ciktesüv, f. Kendi aralarında ihtilâfa düşmek.

Ciktev, f. Ayrı ayrı koymak, birbirinden ayırmak.

Cikşil, s. İhtilafçı, bozguncu.

Cikşildik, is. İhtilafçılık, bozgunculuk.

Cilik, is. İçinde yağ olan bacak ve kol kemiği. **Cilik mayı tavsıldı.** Hastalıktan dermanı kesildi.

Ciliktey, f. Kesilen hayvanı, Kazak âdetine göre parçalamak (protokol icabı). **Arnalgan koydu ciliktep kuza bastadı.** Adanan koyunu uygun şekilde parçalamaya başladı.

Cilinsik, is. Bacak.

Cinişke, s. İnce.

Cinişkertüv, f. İnceltmek.

Cinişkerüv, f. İncelmek.

Cip, is. 1. İp. 2. Halat bağı, **Kıska cip**

kürmevge kelmes (Atasözü) Kısa ip düğülemeye gelmez.

Cip-cinişke, s. İp-ince.

Cipsüv, f. 1. Hafif terlemeye başlamak. 2. Yumuşamak.

Cipsitüv, f. Terletmek.

Ciptestirüv, f. Barıştırmak, yaklaştırmak.

Ciptiktey, s. Güzel, yakışıklı.

Citi, s. Cesur, açıkgöz. **Citi köz açık-göz.**

Z

- Zâbir, is.** Bk.; Zâbir.
Zada, is. Zâde **Asil zada,** asilzâde.
Bek zada beyzâde.
Zadı, Esası, esasında.
Zaytın, is. Zeytin ağacı.
Zayıp, is. Hañım, eş. **Cizdin kadirli zayıbınızga sansız salem alıp keldim,** Sizin, kıymetli, saygıdeğer hañminiza sayısız selâm getirdim.
Zayır, is. Hakikat, açık, şüphesiz.
Zayğı, Boşuna, ziyan.
Zaqım, f. Zaqım keltiröv : Ziyan getirmek. **Örinsiz asıgıstık cumuşıga zakım keltirövü mümkün ekenin eskerfi.** Yersiz acele etmenin işçiye zarar vermesinin mümkün olduğunu hatırlattı. **Zakım boluv,** Zarar ziyan gelmesi.
Zaqımdanuv, f. Yaralanmak.
Zaqımdav, f. Yaralamak.
Zalal, is. Zarar.
Zalaldı, s. Zararlı.
Zalalsız, s. Zararsız.
Zalım, is. Zalim, hayırsız. **Zalımdık adamın balasının düşmanı** (Abay) Zalimlik insan oğlunun düşmanıdır.
Zalımdıq, is. Zalimlik.
Zâman, is. Zaman, vakit, devir.
Zamañaqır, is. Ahirzaman, kıyamet. **Zaman akır castarı, kosılmas eşbir bastarı, birine biri kastıkka koyına tıkkan tıstardı** (Abay). Ahir zaman gençleri, birleşmez hiçbir zaman başları, birbirine inat, koynuna saklar taşları. (Abay)
Zamandas, is. Zamandaş, aynı devirde, akran.
Zamañat, 1. Çabuk, hemen, **2.** Vakit, zaman.

- Zamğav, f.** Yükselmek, yükselerek uçmak.
Zan, is. Kanun, yasa. **Negizgi zan.** - Anayasa.
Zaňgar, s. Yüksek, çok yüksek.
Zaňgur-Zuňgur, is. Lungur lungur.
Zandı, s. Kanunî, yasalara aykırı değil.
Zansız, s. Kanunsuz, yasalara karşı.
Zapal, is. Yılıka ve diğer hayvanlarda bulunan akciğer hastalığı.
Zapı, f. Zapı boluv : Bıkmak, ümitsizlenmek.
Zapıran, is. Zafran, zafrın küstu. Zafran kusta: bu hastalık.
Zapis, f. Zapis boluv : Bıkmış olmak.
Zar, is. Üzüntü, keder. **Zar boldu.** Muhtaç oldu, zorlandı. **Zar şekti,** kaygı üzüntü çekti. **Zar kıldı.** Diledi, istedi, yalvardı. **Zar eniredi.** Yürekten ağladı, **zar kaksadı,** durumu acıklı bir şekilde anlattı.
Zarar, is. Zarar.
Zardap, is. Tesiri, zararı terslik.
Zarcaq, s. Derdini durmadan, usanmadan çok konuşarak anlatan kimse.
Zar-zar, Zar-zar etöv : Ağlamak, üzümek.
Zarlanuv, is. Ağlamak, üzümek.
Zarlatuv, f. Ağlatmak, üzmek.
Zarlay, f. Ağlamak, kederlenmek, derdini dökmek.
Zarlavıq, s. Çok ağlayan, çok düşünen, çok evhamli kimse.
Zarlı, s. Üzücü, kederli, hasretli.
Zarlıq, is. Muhtaçlı, zorluk, kederlilik. **Başmda ake aytbasa akıl zarlık, agayın tabılmasa oy salarlık kalcınbasıp ötküzgen kayran devren, tübün-**

- de tartkız bayma ol bir zarlık? (Abay) Eğer başlangıçta akıl vermezse baba, akla muhtaç olur çocuk, abi olmazsa akıl verecek, şakalaşarak geçirilen kıymetli devran, sonunda olur elbette zorluk, muhtaçlık.
- Zarvat, f.** Muhtaç.
- Zarıqtıruv, f.** Muhtaç etmek, özletmek, hasretini çektirmek.
- Zarıguv, f.** Arzu etmek, özlem duy-mak, hasret kalmak, muhtaç olmak.
- Zat, is. 1.** Eşya, şey. 2. Alemdeki canlı-cansız her şey. 3. Nesil. **Onın atın emek, zatın bilüvge tırıştı.** - Onun adını değil neslini bilmeye çalıştılar.
- Zat esim, gr.** İsim.
- Zaval, (I.) is.** Kazâ, ölüm, cezâ.
- Zaval, (II.) is.** Sıcak, tam öğle zamanı, akşam namazı ile ikindi arası.
- Zavza, is.** Ay adı. (Mayıs ayına eskiden zavza ayı denirdi.)
- Zavzaman, Ne zaman olursa.**
- Zavzat, Bkz.; Zâvzat.**
- Zavlatuv, f.** Çabuk yürütmek, hızla işlemesini veya yürümesini sağlamak.
- Zavlav, f. 1.** Hızlı gitmek, çabuk gitmek. 2. Ateşin çabuk yanması. 3. Zamanın çabuk geçmesi. 4. Devamlı ve aralıksız olarak birbirini takip etmek.
- Zavık, i.** Zevk, istek.
- Zaviqtandırıv, f.** Zevklendirmek.
- Zaviqtanuv, f.** Zevklenmek, eğlenmek.
- Zahar, is. 1.** Zehir. 2. Soğuk yüz.
- Zar, Boşuna, boşuboşuna.**
- Zaya, Boşuna, neticesiz.**
- Zâbir, is.** Eziyet, işkence. **Birev zâbir etse, sen sabır et.** (Atasözü) Biri sana zorluk yaparsa, sen ona sabır et.
- Zâbirlenüv, f.** Eziyet edilmek, işkence görmek.
- Zâbirlik, is.** Eziyet, işkence.
- Zâyün, is.** Zeytuni renk.
- Zâl, is.** Arapça «z» harfinin adı.
- Zâlel, s.** İşkence etmek.
- Zâlim, is.** Zalim.
- Zândem is. 1.** Sevişsiz, iki yüzlü. 2. Dipsiz, derin.
- Zantalaq is.** Kötü niyet, sevişsiz. (Bir nevi küfür).
- Zâr, is. 1.** Adamın vücudundan böbrek vasıtasıyla çıkan sıvı. 2. İntikam, düşmanlık. 3. Heybet, gösteriş.
- Zârde, f.** Zârde boluv, zapı boluv, zârezep boluv : Çekinmek, korkmak, usanmak, bıkmak.
- Zârdey, s.** Zehir gibi, acı, ekşi.
- Zâre, is.** Ruh. **Zâresi ustı.** - Çok korktu.
- Zâredey, s.** Az, ufacak.
- Zârezat, s.** Bkz.; Zârezep.
- Zâresiz, s.** Ruhsuz, çok korkak.
- Zâr-zaba, f.** Zâr-zaba boluv : Zorlanmak, iltifat edebilmek için sağa sola koşturmak.
- Zârlenüv, f.** Sinirlenmek.
- Zârlı, s.** Zehirli.
- Zârre, s.** Zerre ufak, ufacak.
- Zarredey, s.** Bkz.; Zâredey.
- Zârsiz, s. 1.** Zehirsiz. 2. Küskünlüğü, sınırı yok.
- Zârüv, f.** Muhtaç.
- Zârüvlik, is.** Muhtaçlık.
- Zârüvşilik, is.** Bk.; Zârüvlik.
- Zâvide, 1.** Hiç, nasıl olsa. 2. Ondan sonra, sonra.
- Zâvede, Umumiyyetle.**
- Zâvzat, is.** Tohum, nesil, sülâle.
- Zâvlim, s.** Çok yüksek, gökdelen.
- Zâhar, s.** Zâhar.
- Zeynet, is.** Zîğnet, süs, gösteriş.
- Zeynetti, s.** Gösterişli, süslü.
- Zeyil, is.** Dikkat, ehemmiyet.
- Zeyin, is.** Gönül vermek, dikkat etmek, arzu etmek.
- Zeyindi, s.** Zihni açık, akıllı, çalışkan, azimli.
- Zeket, is.** Zekât, Zeketin keteyin, Sadakan olayım, kurbanın olayım. **Endi ölseim armanın çok, bavırım, sevlem, botam, közünden aynalayın cılgan casınnan zeketi keteyin dedi eksigin basıp Baygabey (Mukanob).** Artık ölseim de gam yemem, ciğerim, sevgiim, yavrum, gözüne kurban olayım, göz

yaşının kurbanı olayım. Dedi hiçkırıklarını tutarak Baygabay.

Zeküv, f. Kızmak, azarlamak, bağır-mak.

Zekirüv, f. Bk.; Zeküv.

Zembil, is. 1. Zembil, örülmüş, do-kulmuş torba, 2. Ağır şeyleri ya da insan koyup bir yerden başka yere taşımaya yarayan iki kişilik ağ, torba.

Zen, is. Yosun, rutubetin neticesinde ağacın mavi renkli nesnelere kap-lanması, renk.

Zenbire, is. Silah, ağır top.

Zenbirekşi, is. Topçu.

Zenger, s. Bk.; Zangâr.

Zengüv, f. Başı dönerek, halsizleşmek.

Zengi, s. Büyük, dev.

Zengibaba, is. Eski inanışa göre sığır-ların babası.

Zengir, Bk.; Zangâr.

Zenkiyüv, f. Göze çok büyük olarak görünmek.

Zenüv, f. Yorulunca, bıkınca başın ağ-rıması.

Zer, is. İpekle işlenen nakış, **zer sal-dı**, gönül koydu.

Zenger, is. Ağaç, taş ve demir üze-rinde süs yapan kimse.

Zengerev, f. Süslemek, işleme yap-mak.

Zerde, is. Akıl, zihin.

Zerdeli, s. Akıllı, şuurlu.

Zerek, s. Zeki, çalışkan, kabiliyetli.

Zeretiklik, is. Zekilik, çalışkanlık, akıl-lılık.

Zeren, is. Üzeri boyanmış ağaçtan ya-pılmış tabak ve bardak. **Zeren cüz-di**. - Yuvarlak yüzlü.

Zerlev, f. Zerle, ipekle süslemek, na-kışlamak.

Zertelüv, f. Tetkik edilmek.

Zerttev, f. Tetkik etmek, araştırmak.

Zerigüv, f. Bıkmak, usanmak.

Zeriktirüv, f. Biktirmek, usandırmak.

Zıyarat, is. Ziraat, mezar, kabir. **Zıyarat etti**. - Vefat etmiş olan kimsenin mezarını ziyaret etti.

Zıyalı, s. Saygılı, bilgili, aydın.

Zıyan, is. Zıyan, zarar.

Zıyandaluv, f. Zıyana, zarara uğramak.

Zıyandanuv, f. Bk.; Zıyandaluv.

Zıyandav, f. Zıyan getirmek, zarar

vermek.

Zıyandı, s. Zararlı.

Zıyankes, is. Zıyan verici, zarar verici, düşman.

Zıyankestik, is. Düşmanlık.

Zıyat, s. Fazla, çok iyi.

Zor, s. 1. İri, büyük, güçlü, kuvvetli.

Zor tuttu. - Zar zor tutabildi. **Zor**

kötürdi. - Zar zor kaldırabildi.

Zoraytuv, f. Yükseltmek, irileştirmek, güçlendirmek.

Zorayuv, f. Yükselmek, irileşmek, güç-lenmek.

Zorğa, Zorla, zar zor.

Zorlanuv, f. Zorlanmak.

Zorlay, f. Zorlama.

Zorlık, is. Zorluk, zor kullanmak, ezi-yet etmek, işkence etmek, baskı gös-terme. **Bor tuttu**, **Üstün tuttu**. **Zor kökirek**, **Güçlü yürek**.

Zorlıq-zombılıq, is. Baskı göstermek, eziyet etmek, ezmeye çalışmak, hak-sızlık etmek.

Zoriguv, f. Fazla yorulmak, fazla yo-rularak halsiz duruma düşmek.

Zöre, is. Pazarda kumaşların satılmak üzere konulduğu tahta, sergi.

Zuv, Zuv etüv: Akıp gitmek.

Zuv-zuv, is. Bir şeyin çabuk geçip gi-derken çıkardığı ses.

Zuvlatuv, f. Çabuk yürütmek.

Zuvlav, f. Bk.; Zavlav.

Zuvıl, is. Ses çeşidi.

Zuvildatuv, f. Çabuk çabuk geçip git-mesini sağlamak.

Zuvildav, f. «Zuv» diyerek çabuk ge-çip gitmek.

Zulmat, is. Zulüm, zalimlik.

Zulpqar, is. Zülfikar, Baturların kılıcı.

Zulim, is. Zulüm, iki yüzlü, utanmaz.

Zulımdıq, is. Zalimlik, iki yüzlülük, utanmazlık.

Zığır (I.) is. Bir nevi bitki ve bun-dan çıkan yağ.

Zığır (II.) Ciğer, namus, intikam. **Zı-ğırı caynadı**. - Ciğerlendi, namusu-na dokundu.

- Zıqı, f.** Zıqısı şığuv : Rahatsız olmak, pişman olmak.
- Zım, Zım-zıya :** Hiç bir iz bırakmadan kaybolmak.
- Zımıratuv, f.** Çabuk ve hızlı yürütmek.
- Zımırav, f.** Çabuk ve hızlı yürümek.
- Zımıstan, is.** 1. Kış, ayaz. 2. Kazak Türklerinin başına gelenler, çektikleri acılar.
- Zımıyan, is.** Sevimsiz, iki yüzlü, utanmaz, zalim.
- Zımıyandıq, is.** Zalimlik, utanmazlık, iki yüzlülük.
- Zımğav, f.** Aldı artına, önüne arkasına ba madan, hemen çabuk gitmek.
- Zından, is.** Zindan.
- Zıngır, f.** Zingir etmek: Bir şeyin düştüğü zaman çıkardığı ses.
- Zıngırlav, f.** «Zıngır-zıngır» diye ses çıkartmak.
- Zıp, f.** Zıp etüv, zıp berüv : Hemen gözden kaybolmak.
- Zır, f.** Zır qağıv : Durmadan konuşmak. **Zır etti,** a) bağırdı, feryad etti. b) göz açıp kapayana kadar gelip geçti. **Zır cügürdü,** çok hızlı yürüdü.
- Zırğıtuv, f.** Yürütmek, hareket ettirmek.
- Zırğuv, f.** Yürümek, kıpırdamak.
- Zırq, f.** Zırq zırp etüv : Sert sesin tesiriyle bir şeyin sallanması.
- Zırqıldav, f.** Sallanmak.
- Zırqıratuv, f.** Hizla gitmesini sağlamak.
- Zırırav, f.** 1. Çabuk yürümek. 2. Durmamacasına koşmak.
- Zırılatuv, f.** Hızlı çalıştırmak, çabuk yürütmek.
- Zırılav, f.** Çabuk işlemek, çabuk uç-

mak, koşmak.

- Zırıl, is.** «Zır-zır» şeklinde çıkan ses.
- Zırıldatuv, f.** Ses çıkartılmasını sağlamak.
- Zırıldav, f.** 1. «Zır-zır» sesini çıkarmak. 2. Tez dönmek, tez yürümek.
- Zıtuv, f.** Hemen dönüş yapmak, gözden kaybolmak, kaçmak.
- Zikir, f.** Zikir aytuv : Zikretmek. **Zikir saldı,** bahşilik etti.
- Zil, (I.) is.** Ağırlik.
- Zil, (II.) is.** İntikam, sinir, kırgınlık. **Zil köterem,** çok ağır.
- Zildey, s.** Çok ağır.
- Zildenüv, f.** Sinirlenmek.
- Zildi, s.** 1. Hayli ağır. 2. Kırıcı, sert söz.
- Zil-zâle, is.** Belâ, âfet, uğursuzluk.
- Zilqara, s.** Ağır.
- Zilmanday, s.** Çok ağır, çok zor.
- Zilmavırday, s.** Çok ağır. **Onun olundağı cügi zilmavırday eken,** Onun kolundaki yükü çok ağır.
- Zilsiz, s.** Kinsiz, kin tutmayan.
- Zinhar, s.** Bilhassa. **Osı sözdin on toğızınşı babında cazılğan akıl keseli degen tört nârse bar. Sonın işinde uvayımsız salgırttı degen bir nârse bar, zinhar canım sogan şak bol** (Abay). Bu sözün ondokuzuncu bab'ında akıl hakkında yazılan dört şey var. Onların arasında gamsızlık, kedersizlik denilen şey var, bilhassa canım ona karşı dikkatli ol (Abay).
- Zingıttay, s.** Büyük, kocaman.
- Zirkildetüv, f.** Kızdırtmak, bağırtmak.
- Zilkildev, f.** Bağırmak, kızmak.
- Zıyabı, is.** Kışa yakın, güz aylarında ekine hazırlanan toprak.

- I, (I)** Alfabenin 11. harfi.
- İ (II:)** 1. Deriyi işleme **iyi attı**, Sert mızacı. **İyi kandı**, Yumuşadı. **İy boldu**, uslandı, akıllandı. **İy gıp aldı**, Hürmetti.
- İyba**, f. İyba. qıluv : Utanmak, saymak, çekinmek, terbiyeli olmak.
- İybalı**, s. Terbiyeli, namuslu.
- İybalıq**, is. Naziklik, edeplilik.
- İygerüv**, f. Bir şeyi becermek.
- İygi**, s. 1. Açık gönüllü, iyi niyetli. 2. Kıymetli, merhametli.
- İygili**, s. Faydalı.
- İygilik**, is. İnsanlığa faydalı şeyler.
- İbray armanı - cas urpa tardı okutıp gılım men önerbilimdi öz halkının iygiligine aynaldıruvı edi.** İbrahim'in arzusu, kendi halkını okutarak ilim ile sanatı kendi halkının menfaatine (iyiliğine) kullanmak idi. **İygili kördi.** - Rahat gördü.
- İygiliktı**, s. Faydalı, ehemmiyetli, neticeli.
- İydeal**, is. İdeal. **Can barma bul dünyede cüyispendik bolmagan ömirde bir ideali.** Kimse var mı ki, bu dünyada sevdiği, istediği bir ideali olmayan?
- İydealizm**, is. İdealizm.
- İydealist**, is. İdealist.
- İydirüv**, f. Eğdirmek. **Bas iydirüv.** - Baş eğdirmek.
- İye**, is. Sahip. **İyesi**. Sahibi.
- İye**, is. Çene. **İyek qağuv.** - 1. Çeneyle işaret etme. 2. Ölmeden önce, tutması gibi. birtakım işaretler vermek, kıçkırık
- İyelenüv**, f. Bir şeye sahip olmak, sa-
hiç çıkmak.

- İyelenüvşi**, is. Bir şeyi mülk edinen, bir şeye sahip çıkan kimse.
- İyelik**, is. Sahiplik, patronluk.
- İyemdenüv**, f. Toprak, ev vesairenin sahibi olmak, çok büyük ova, boş saha. **El qonbağan iyen cazıq.** Hiç kimse yerleşmemiş boş ova. Boş, hiç kimse yok. **İyenküv.** - Boş ev.
- İyesiz**, s. Sahipsiz.
- İyzelüv**, f. Bir şeye işaret edilmiş olmas (başla).
- İyzen**, is. Acı, kokulu, yumuşak otların bir çeşidi.
- İyzendev**, f. Başını öne doğru eğmek. hafif sallanmak. **Eki bala şarşap cer soçıqan taviqtay iyzendep qalğıp otir.** — İki çocuk yorgun, yeri gagalayan tavuk gibi uyuyarak başı önüne eğik oturuyor.
- İyzev**, f. 1. Kafasını önüne doğru eğmek. 2. Bir şeyi başıyla işaret etmek. **Baş iyzedi.** — Kabul etti.
- İykem**, s. Elverişli, yatkın, usta.
- İykemdelüv**, f. Bir şeyin gidişatına göre hareket etmek, ona ayak uydurmaya çalışmak.
- İykemdev**, f. Ayarlamak, bir şeye göre hazırlamak, kullanışlı hale getirmek.
- İykemdi**, s. Kolay, elverişli, uygun, yatkın.
- İykemdilik**, is. Bir şeyi yapabilecek kabiliyet, yatkınlık, elverişlilik.
- İykemsiz**, s. Zor, uygun değil, yatkın değil, usta değil.
- İylanuv**, s. İnanmak, güvenmek.
- İylektenüv**, f. Bir şeyin buruşuk olması, suya değerek buruşması.
- İylenüv**, f. Yoğurulmak.
- İylev**, (I.) is. Karıncanın yuvası, ka-

rıncaların toplandığı ve tepe haline getirdiği yer.

İylev, (II.) f. 1. Deriyi tabaklamak.

2. Hamur yoğurmak. 3. Çamur ve diğer benzerlerini karıştırmak

Erkimdi zaman süyremek, zamandı, kay

can biylemek, zamanga zaman küy-

lemek, zaman onu iylemek (Abay)

herkesi zaman sürükler, zamana

hangi can hükmeder, zamana za-

man eklemek, yine eklene zamanı,

yoğuran zamandır. 4. Ezmek, öğüt-

mek. **Zar İyledi.** — Çok ağladı. 5.

Darmadağın etmek.

İyilgüv, f. Elverişli olmak, yatkın ol-

mak, bir şeye kendini hazırlamak.

İymam, is. İmam. **Akesi özbekistanga**

köşip barıp, ülken bir kışlaktın me-

şitine imam bob ornalaskanda Can-

koca on casta edi Babası özbekis-

tan'a göç ederek, büyük bir kışla-

ğın mescidine imam olarak yerleş-

tiğinde Cankoca on yaşında idi.

İyman, is. 1. İman. **Uyat İymandın**

bir müşesi eken (Abay) Utanmak,

ayıp İmanın bir parçası imiş. 2.

Sevap, adillik, kıymetlilik. **Kuday**

tagala er bir akılı bar kisige İmanı

parız degen eken (Abay) Allah-ü

teala her bir akılı olan kişiye iman

farz, her bir imanı olan kişiye İba-

det farzdır diye emretmiştir. **İy**

manın ayttı, şeriati söyledi, can

vermek **İyman kertirdi.** Allaha

inanmak, iman etmek, kelime-i

şehadet getirmek **İyman cüzdü**

edepli, arlı.

İymansız, s. İmansız, utanmaz, na-

mussuz, arsız **mektepli örtegen mi-**

na bala eken kâfir, zulüm, İyman-

sız. Mektebi yakan bu çocuk imiş,

kâfir, zalim, İmansız arsız.

İymansızdıq, is. Vefasızlık, İmansız-

lık, utanmazlık.

İymantarazı, s. Güzel, daha iyi.

İymek, s. Eğik, yaya benzer **Kara köz,**

İymek kas, karasa can toymas, av-

zın bal, kızıl gül, ak tisin kir şal-

mas (Abay) Kara göz, yay kaş,

bakmaya can doymaz, ağız bal, ki-

zıl gül, kir tutmayan beyaz diş.

Avır oydu köterip avurgan can,

kaygı kasırek cüzine belgi selgan,

dâni toluk bası avur egindday ak

seninde basın İymek cerge taman

(Abay) Ağır düşüncelerle hasta

olan can; kaygı, üzüntü, keder, yü-

züne iş bırakan; ürünü bol, başı

ağır ekin gibi; seninde başın eğik

yerde doğru. 2. Yamuk, eğri.

İymektev, (I.) s. Eğik, kambur.

İymektev, (II.) f. Bir şeyin ucunu

eğmek, kanca haline getirmek.

İymendiriv, f. Çekindirmek, sayma-

sını, korkmasını temin etmek.

İymenüv, f. 1. Çekinmek, korkmak,

saymak, 2. Ürmek, **Koyatur kül-**

künü mal İymenedi davustan dedi

Babak, Babak, «gülmeyi bırak gü-

rültünden davarlar ürkecek» dedi.

İymenşek, s. Çekingen, korkak.

İymende v, f. Eğilerek, kamburlaşarak

yürümek.

İymiytöv, f. Bir şeyi eğmek, eğik hale

getirmek.

İymiyöv, f. Bir şeyin eğilmesi, eğik,

kıvrılmış hale gelmesi.

İynasat, is. İnsanlık, duygu, namus,

utanmak.

İynabatti, s. Terbiyeli, namuslu, say-

gılı.

İynabattılıq, is. Terbiyelilik, tertipli-

lik, namusluluk, saygılılık.

İynabatsız, s. Utanmaz, arsız, şeref-

siz, tertipsiz, saygısız, düşüncesiz.

İyne, is. İğne. **İyne ötken cipte**

öter (Atasözü) İynenin geçtiği

yerden ipte geçer.

İynedey, s. İğne kadar.

İyne - cip, is. Ufak tefek eşya.

İynelik, is. İnce uzun uçan haşarat.

İncener, is. Mühendis.

İyncöv, is. Bk. İncöv.

İyncil, is. İncil.

İnsal, is. İnsan, insanlık, **Cansız ca-**

ratkandarınına candı hayvandıardan

paydalanatıgun akıldı İnsandı ca-

ratıptı. (Abay). Cansız yarattıkların-

dan, canlı hayvanlardan faydalan-

acak akıllı insanı yaratmış.

İyriş, is. G6mfeğin arkasına konulan astar.

İyriek, s. Çizgi, karma karışık, zik-zak çizgiler.

İyriek - İyriek, is. Çizgi, karışık karışık çizgi zig-zag.

İyriektev, f. Dalgalı olarak çizmek, zig-zag olarak çizmek.

İyriendetüv, f. Yerde sürünerek yürüyen bir şeyi hareket ettirmek.

İyriyelende, f. Yerde sürünerek yürüyen bir şeyin kıvrılarak yürümesi.

İyriyetilüv, f. Eğrilmek, eğrilerek büyü-mek.

İyriyende, f. Eğri, kıvrık olarak yürü-mek. **Cılanday İyriyende.** — Yılan gibi eğrilerek.

İyriylüv, f. Bir yere toplanmak.

İyrişlam, is. İslâm.

İyrişindirüv, f. Kısarak ve sığırın sağı-lırken huylanarak fazla süt verme-meşine sebep olmak.

İyrişinüv, f. Kısarak ve sığırın sağıl-ken süt vermemesi.

İyriş, is. 1. İt. **Küşük asırap İyriş ettim, ol baltırımı kanattı** (Abay) Köpek yavrusunu besleyip it ettim, o ge-lip benim baldırımı kanattı. 2. Elin-den iş gelmeyen adam. **İyriş kor adam,** çok çile çekmiş kimse, **İyriş tumsugu ötbeytin,** insanın geçeme-yeceği kadar sık orman. **İyriş candı,** sağlam, her türlü zorluğa katlana-bilen. **İyriş ölümlü,** çok çekerek öl-mek.

İyriştarba, is. Yeni yürümeye başlayan çocuğa yürümeyi öğrenmesi için verilen araba.

İyriştarqa, is. Göç üzerinde iken yolda dinlenmek için muvakkat, çadırın iki (keregisi) yan duvarını birleş-tirerek yapılan çardak.

İyriştarşı, s. Yardakçı, birisine yaran-mak isteyen kimse.

İyriştayaq, is. Köpeklere yemek vermek için yapılan özel çanak.

İyrişbalıq, is. Köpek balığı.

İyriştelgi, is. Ufak kuşlar ve tavşan av-lamak için kullanılan kuş adı.

İyriştermelev, f. 1. İttirmek, 2. Dinlen-dirmek.

İyrişterüv, f. Kaktırmak, İttirmek, bir şe-ye bulaştırmak, karıştırmak istemek, İttirmek.

İyriştuva, is. Sazlık yerlerde bulunan yabancı soğan.

İyriştuçıs, is. Güreş esnasında, müca-dele ve savaşta beraber olmak, ye-nişmemek.

İyrişkölek, is. Doğan çocuğa ilk giydi-rilen, dikışı dışa bakan özel göm-lek, zıbın.

İyriş - qus, is. 1. İt-kuş. 2. Kurt.

İyrişmurın, is. Dağlık yerlerde bulu-nan, dikenli ağaçlar üzerindeki parmak büyüklüğünde kırmızı mey-va, böğürtlen.

İyrişpekten, f. Hızlı olmayan atı yürüt-mek için uğraşmak.

İyrişsiygek, is. «Cuvsan»a benzeyen ye-re yapışık olarak artan bitki.

İyriştenüv, f. 1. Cimrileşmek, 2. Canını çok yormak.

İyriştik, is. 1. İtiklik, köpeklik.

İyriştinüv, f. İleriye doğru hareket et-mek, bir şeyler ummak, çaresiz ve haksız olarak ummak ve ilerlemeye çalışmak.

İyriştişektev, f. İleriye doğru sıkışarak ilerlemeye çalışmak.

İyrişhsan, is. İhsan. **Özgereldin İyrişhsanı-na süyenbek düris emes** (Abay) Başkalarının İhsanına güvenmek da-yanmak doğru değil.

İyrişşan, is. Müftü.

İyrişşara, is. İşaret.

İyrişşaret, is. İşaret.

İyrişik, is. 1. Omuzdan itibaren parmak uçlarına kadar olan kısım. 2. Dağın yamacı, **İyrişik komdadı** Güç verdi — **eki İyrişiginan dem aldı.** 1. Nefes ne-fese kaldı. 2. Kendi başkalarından üstün görmek.

İyrişqav, f. 1. Bir şeye omuzla dokun-mak. 2. Bir şeyi omuza alarak götürmek, kaldırmak. 3. Sürtüşmek, çekişmek **İyrişik tap aldı** mağlub etti.

İyrişqatı, s. 1. Omuzlu. 2. Büyük, güç-lü.

İyildirüv, f. Eğilmesini sağlamak.

İyilüv, f. 1. Bir şeyin eğilmesi, eğilmesi. 2. Baş eğmek, küçülmek, eğilmek. **Birine iyilmesin karamaysın aspanda av senin könlün kün men ayda** Birine eğilmezsin, bakmazsın, senin gönlün gökte gözün güneş ve ayda.

İyin, is. 1. Nehrin kıvrılarak aktığı yer, 2. Kıvrım. 3. İşin yola girmesi. **İyin tirsti**, yanyana geldi, yakınlaştı. **İyin kandırdı**, yumuşadı. **İyininen dem aldı** nefes nefese kaldı.

İyinağaç, is. Bakraç.

İyindev, f. 1. Suda yüzen kimsenin hareketleri. 2. Çanak ve kapta duran sıvının kabın yüzüne çıkması.

İyindi, is. 1. Sağılan hayvanın son sütü, biraz koyu sütü, 2. Tıka basa dolu.

İyir, s. Eğri, düz değil.

İyirtüv, f. Eğirtmek.

İyirüv, f. 1. Eğirmek, ip eğirmek, 2. Aşık kemiğini sallayıp atmak. 3. Bir

yere toplamak, yığmak. 4. Atışmada lafla yenmek.

İyiriltüv, f. Bir yere toplanmasını, yığılmasını sağlamak.

İyirilüv, f. 1. Bir yere toplanmak. 2. Bir yerde durmayıp devamlı dönmek.

İyirim, is. Nehrin daire şeklinde dökülerek aktığı en derin yeri, gırdap.

İyis, is. Koku.

İyiskelev, f. 1. Koklamak.

İyisketüv, f. Koklatmak.

İyiskev, f. Koklamak.

İyismay, is. Güzel kokulu yağ.

İyissuv, is. Güzel kokulu su, kolonya vs.

İyistenüv, f. Kokmak, bozulmaya başlamak.

İyışıl, s. Kokudan iyi anlayan.

İyüv, f. 1. Bir şeyi eğmek. 2. Kendi-ne veya bir başkasına veya herhangi bir şeye bağlı kalmak. 3. Malın sağılmadan önce bir yere toplanması. 4. Gönüllenenmek.

K

Kamil, s. Tam, eksiksiz, kâmil.
Karakul, is. Karakul; bir cins koyun.
Karta, is. Harita.
Kassa, is. Kasa.
Kavsar, s. Kevser.
Kavşuk, is. Kauçuk.
Kavhar, is. Cevher.
Kafe, is. Kâhve.
Kaşemir, is. Bir nevi yumuşak kumaş çeşidi.
Kâde, is. Âdet, usûl, **Kâdege** caradı. — İşe yaradı.
Kâdesiz, s. Usulsüz, uygun değil, âdetlere aykırı.
Kâdevelgi, s. Bk.; kâdimgi.
Kâdik, is. Tehlike, şüphe.
Kadimgi, s. 1. Esas, ta kendisi, 2. Alışık, eski.
Kâdimgidey, Alışık olduğu gibi, eski gibi.
Kâdir, is. Değer, yüz, nüfus. **Kâdirindi sal.** — Nüfusunu kullan.
Kâdirlerlev, f. Bk.; Qadirlev.
Kâdirli, s. Bk.; Qadirli.
Kâzzap, is. İyi huy sahibi olmayan kimse.
Kâzir, Hazır (şimdi).
Kâzirgi, Bk.; şimdiki.
Kâkir - şükr, is. Ufak tefek, lüzumsuz eşya.
Kâmelet, is. Yetkinlik, olgunluk.
Kâmpiyt, is. Meyve karışımı şekerler.
Kâmşat, is. Derisi kıymetli kemirgenler grubundan bir hayvan. **Kâmşat börük.** — Kâmşatın derisinden yapılan börk.
Kâmir, s. Kâmil.
Kâne, Hani. **Kâne qayda?** — Hani nerede?

Kânpeskelev, f. El koymak, toplamak.
Kânigüv, f. Alışmak, adet haline getirmek.
Kânigilenüv, f. Adet haline getirmek, alışmış olmak.
Kâp, Kâp emes: Hiç bir şey değil, mesele değil.
Kâr, is. Kahrır, heybet.
Kâriya, is. İhtiyar, yaşlı ilerlemiş kimse.
Kârlı, s. Kahrılı, soğuk yüzlü, heybetli.
Kârtan, s. Bk. Qartan, ihtiyar.
Kâri, s. İhtiyar. **Kâri qulaq.** — Çok görmüş, çok yaşamış.
Kârilik, is. İhtiyarlık, yaşlı gelmişlik. **Cigittik ötü kördünbe, kârilikke cettin be?** (Abay) Yiğitlik geçti gördün mü, ihtiyarlığa eriştin mi?
Kârip, is. Garip, gözü görmeyen kör.
Kârişilik, is. Gariplik, fakirlik.
Kâris, is. İpekli kumaş.
Kâri - qurtan, s. İhtiyar ve zayıf.
Kâsek, is. Pencere ve kapıların dış tarafına konulan menteşe.
Kâsip, is. Sanayi ve ziraat sahasındaki meslek, **bul-şal anşılıqtı kâsip etetin edi.** — Bu ihtiyar avcılıkla geçinirdi.
Kâsipobaq, is. Sendika.
Kâsiporın, is. İş yeri.
Kâsipşilik, is. İşçilik.
Kâtep, is. Eskiden tek hörgüçlü develere yük yüklemek için konulan ağaç eğer.
Kâter, is. Bk.; Qater.
Kâtte, s. Büyük, yüksek, bol, rahat.
Kâvsar, is. Kıymetli, pahalı eşya.
Kebece, is. Ağaçtan yapılmış çeşitli

- ufak tefek şeyler konan sandık **Buruştığı kara kebecenin sırtı kete bastadı** Köşedeki kara sandığın boyası dökülmeye başladı. **Kebece qarın.** — Koca karınlı.
- Kebek, is.** Kepek.
- Kebenek, (I.) is.** 1. Kepenek; çobanların giydiği aba 2. Diri, birşeyler yapabilen.
- Kebenek, (II.) is.** Keçilerde görülen hastalık çeşidi.
- Kesüv, f.** 1. Kurumak, kurumuş olmak. 2. Herhangi bir şeyin ateşten yanıp kuruması, 3. Susamak, susuzluktan kurumak, **könü kepti** çok susadı, **işi kepti**, karnı büyüdü, **avzı keppedi**, ağzından yemek içmek eksik olmadı.
- Kesin, is.** Kefin.
- Kesindelüv, f.** Kefinlenmek.
- Kesindev, f.** Kefenlemek.
- Kesinüv, f.** Kabarmak, kendi kendine böbürlenmek, elinden gelmeyeceğini bile bile kolları sıvamak. **İsindin, kebindin, sonda ne payda türü cat egizdin, sen kayda ol kayda,** (Abay) Böbürlendin, kendi kendine kasıldın, ne faydası oldu, ikizin senden çok farklı sen nerede o nerede.
- Kebir, is.** Tuz oranı yüksek olduğu için donmayan yer.
- Kebirlenüv, f.** Tuzun yeryüzüne çıkması.
- Kebirsüv, f.** Kurumak. **Asannın kebirşigen erni dirildap tipti sıbrılay söyledi.** Hasan'ın kuruyan dudakları titreyerek iyice fısıldamaya başladı.
- Kebirten, s.** Kurumuş, kıtır kıtır olmuş.
- Kebis, is.** Ayakkabı.
- Kedey, is.** Fakir, iş durumu iyi olmayan, para durumu iyi olmayan, **Kedeydin özü cürer maldı bağıp, oturuvgaa otun çok üzbey çağıp** (Abay) Fakir devamlı dolaşsın, mallarına bakıp devamlı otursun, ama odun yokki yakmaya.
- Kedeylendirüv, f.** Fakirleştirmek.
- Kedeylenüv, f.** Mal mülkü azalmak, fakirleşmek.
- Kedeylik, is.** Fakirlik, yoksulluk.
- Kedeyşilik, is.** Fakirleşmek.
- Kedergi, is.** Engel, mani, mahzur ziyân, terslik.
- Kedergilik, is.** Bk.; Kedergi.
- Kedergisiz, s.** Engelsiz, durmadan.
- Kedir - budır, s.** Düz değil, eğri büğürü, engebeli.
- Kediröndev, f.** Kafasını yukarı tutmak.
- Kecergo, is.** Ense. **Kecegesi keyin tarttı.** -- Tenbelliği tuttu. İlerlemek istemedi.
- Kecevil, is.** Engel, mani.
- Kecimdev, f.** Egerin veya başka bir şeyin kenarını süslemek.
- Kecir, is.** Aksî, tembel, hep aksini söyleyen.
- Kecirlenüv, f.** Aksilik etmek, ters davranmak. **«Ey sen bala, kecirlene bermeşi» dedi,** «hey sen çocuk, aksilik etmesene» dedi.
- Kecirlik, is.** Aksilik, terslik.
- Kez, (I.) is.** Metreden biraz kısa ölçü birimi. **Ken malday kolan şaş, ya bir kez, ya kulaş. Ak tamak kızıl cüz, karagım betindi aş** (Abay) Bolca kolan şaş, ya bir metreden az veya bir kulaç, ak gerdan, al yüz, ah canım ay cüzünü aç.
- Kez, (II.) is.** Yay okunun bir parçası. **Cayınnan condırğan köp oqtın kezın teren oydırğan. (Altınarı)** — Kayın ağacından yapılan okların kezini derin oydumuş.
- Kez, (III.) is.** Vakit, zaman. **Adamın sol cızıqtı nârseni izdegen kezi.** — İnsanın o ilginç şeyi aradığı zaman **kez boldu,** Rast geldi, rastladı. **Bizde erkimdi baykaymız, Tap bergennen taykaymız, sizdey asıl kez kelse kaytıp başı şey kaymız** (Abay) Bizde kimin ne olduğunu anlarız, ilk görüşte müdahale ederiz ama sizin gibi asiller rast gelirse nasıl başımızı çeviririz.
- Kezbe, is.** Gezme, seyyar, gezici.
- Kezbelenüv, f.** Gezici, seyyar olmak.

Kezdeysöq, s. Tesadüfen, aniden, beklenilmeden.

Kezdeme, is. Kumaş.

Kezdestirüv, f. Rasgelmek, tesadüf etmek.

Kezdik, is. Pek büyük olmayan bıçak.

Kezbirüv, f. Gezdirmek.

Kezek, is. Sırayla, nöbet **Aldığı bölmede kezek kütüp bir talay adam ohr.** Öndeki bölmede nöbet tutan pek çok adam oturuyor.

Kezeksiz, s. Sırasız.

Kezektistirüv, f. Nöbetleştirmek.

Kezektësüv, f. Nöbetleşmek, sırayla hareket etmek. **Okutuvşular kezektësip küzekte turadı.** Öğretmenler sırayla nöbete dururlar.

Kezekti, s. Sıradaki, nöbetteki.

Kezekşi, is. Nöbetçi, yapması gereken iş için sırası gelen, Okulda, teneffüslerde sınıftan sorumlu kimse.

Kezelüv, f. İşlemek. **Köşpeli eldin ömürün körsetefin süretter kezelgen tamaşa kümüs vazo tabılğan.** Göçebe halkın yaşayışını gösteren resimlerle süslenmiş ilginç gümüş vazo bulunmuştu.

Kezendirüv, f. Bıçak veya herhangi bir silahın birisine kullanılacak hale getirilmesi.

Kezenüv, f. Bıçak veya başka silahı birisine doğru çevirmek.

Kezep, s. Dolandırıcı, hırsız, iki yüzlü.

Kezerüv, f. Susuzluktan dudağın kuruyarak çatlaması.

Kezev, f. Bıçak veya herhangi bir silahı birisine doğru tutmak. **Artınan asker miltğın kezep turdı.** — Arkamdan asker tüfeğini doğrultuyordu.

Kezen, (I.) is. Devir, aşama.

Kezen, (II.) is. Tepe. **Tav kezensiz bolmas, öлке özensiz bolmas.** (Atasözü) Dağ tepesiz, ülke ırmaksız olmaz.

Kezendi, s. Uygun, elverişli. **Colavşının colın tospandar kezendi cerden ayqaşı.** — Yolcunun yolunu bek-

leyenler uygun yerde karşılaştı.

Keznesüv, f. Kızarmak, sıkılmak. **Bir caksı kıyım dep, kızıkpen söylesip artınan ol hem dep, uyalıp kezdesip** (Abay) Güzel bir elbise diye, zevkle konuşup, arkasından o ne? diye utanıp sıkıldı.

Kezüv, f. Gezmek.

Kezüşi, is. Gezici, seyyah.

Kezigüv, f. Rasgelmek, karşılaşmak.

Kezik, is. Kezik ayaq: Devamlı gezen, hiç durmayan kimse.

Keziktirüv, f. Karşılaştırmak, görüş-türmek.

Kezquyriq, is. Kartala benzeyen kuş çeşidi.

Key, Keybir: Bazı, bazıları. **Key adam bunu istey almayı.** — Bazı insanlar bunu yapamaz.

Keybir, z. Bazıları, başka, öteki.

Keybirev, z. Herhangi biri.

Keyde, Bazan, arasıra.

Key - keyde, Bazı bazı, zaman zaman.

Keykiyüv, f. Başını geriye doğru tut-turmak.

Keykiyüv, f. 1. Başını geriye doğru götürmek, oturduğu yerde geriye doğru kayılmak. 2. Kendine layık görmemek, aşağılamak.

Keyki, s. Geriye doğru eğik.

Keyvana, is. Koca kart, yaş gelmiş hanım.

Keyigiş, s. Çabuk ve kolay üzülen, çabuk sinirlenen.

Keyin, Sonra.

Keyingi, s. Sonraki, arkadaki.

Keyindev, f. İleri gitmemek, arkada, geride kalmak.

Keyinşektev, f. Çekilmek, geriye doğru hareket etmek. **Sâduv, keyinşektep top ortasından şığıp üyüne karay bet aldı.** Sâduv, gerileyerek topluluğun ortasından çıkarak evine doğru yöneldi.

Keyinirek, s. Sonradan, birazdan.

Keyip, is. Kılık kıyafet, görünüş, biçim, tür.

Keyipker, is. Roman ve hikayedeki kahraman.

Keyipsiz, s. Kılıksız kıyafetsiz, gösterişsiz.

Keyipsizdendirüv, f. Rahatını kaçırmak.

Keyipsizdenüv, f. Rengi bozulmak, yüzü bembeyaz olmak, rahatı kaçırmak.

Keyipsizdik, is. Gösterişsizlik, kılık kıyafetinin iyi olmayışı.

Keyiptenüv, f. Biçimlenmek, şekillenmek.

Keyiptev, f. Biçime sokmak, şekillendirmek.

Keyis, is. Üzüntü, gönülsüzlük. **Kimge dostluk köp ettim, tübi boldu bir keyis caksı ömürüm avre ettin, car taba almay bir tegiz** (Abay). Kimle dostluk ettiysem, iyi niyet gösterdiysem, netice hep üzüntü oldu, genç, güzel ömrümü oyaldım, kendime göre bir yar bulamadan.

Keyistik, is. Üzüntülük, sinirlilik.

Keyisüv, f. Üzüntüye ortak olmak.

Keyüv, f. Üzülmek.

Kek, is. 1. İntikam, düşmanlık **Aga yında ökpe barda kek çok** (Ata-sözü) Kardeşlerde dargınlık, kırgınlık var, ama düşmanlık yok. 2. Namus, ar. **Kek aldı** intikamını aldı. **Kek saktadı**, kin besledi.

Kekektev, f. Dalga geçmek, şakalaşmak.

Kekesin, is. Dalga geçmek, alay etmek, sözle iğnelemek.

Keketüv, f. Alay etmek, gülmek, üz-mek, gülünç hale düşürmek için laf atmak.

Keketindi, s. İğneli söz, belli etmeden kınayan mânâlı söz ve hareket. **Toy bolatın bopı dedi Askar, keketindi davusumen**, Düşün olacaktı dedi Askar, kınayan sesle.

Kekeş, s. Bk; Tutıqpa.

Kekeštenüv, f. Kekelemek, konuşmamak.

Kekeyüv, f. Bk. Kekiretüv.

Kekende, f. Kendini beğenmek, bur-nu büyülenmek.

Kekciktüv, f. Başını geriye doğru kaldırtmak, geri çekirmek.

Kekciyüv, f. Geri çekilmek, başını dik tutarak geri durmak veya oturmak.

Kekiytüv, f. Geri çekilerek durmasını veya oturmasını sağlamak, geriye kaldırarak koymak.

Kekiyüv, Yersiz hareket ederek, kendini beğenmek.

Kekse, s. 1. Orta yaşı geçmiş kimse, 2. Dolandırıcı, uyanık, zalim.

Kekselik, is. 1. Çocuğun, büyük adamın sözünü söylemek. 2. Açık-göz-lük, zalimlik.

Keksiz, s. Kin tutmayan, küskün değil, kırgın değil.

Kektenüv, f. Sinirlenmek, intikam hissi duymak, kırılmak.

Kektesüv, f. Karşılıklı kin tutmak.

Kektev, f. Kin tutmak, intikam hissi beslemek.

Kekti, s. Sinirli, üzgün, kinli.

Kektilik, is. Düşmanlık, kindarlık.

Kekşiytüv, f. Kendisini beğendirmek, gururlanmak.

Kekşiyüv, f. Kendini beğenmek, geri çekilmek, gururlanmak.

Kekşil, s. Kinci, intikam hissi besleyen. **Kekşil bolma köpşül bol** (Ata-sözü) Kinci olma, toplumcu ol.

Kekşildik, is. Kin tutmak, intikam hissi beslemek.

Kekil, is. Kâhkül, **Kekil tüydi**. - Te-vekkel diye çıktı.

Keklik, is. Keklik.

Kekir, s. Sinirli, aksi, gururlu kimse.

Kekire, is. Peygamber çiçeği.

Kekireytüv, f. Kendini beğendirmek.

Kekireyüv, f. Kendini beğenmek, il-gi-iltifata bakmamak.

Kekireyüvşilik, is. Beğenmemezlik, ken-dini beğenmek.

Kekirtüv, f. Geçirtmek.

Kekirüv, r. Geçirmek.

Kekirik, is. Geçirik.

Kelbet, is. Yüz, gösteriş, şekil.

Kelbetsiz, s. Gösterişsiz, şekilsiz, ce-saretsiz. **Onun cazığı ne? cazığı su-luv bolup tuvganıma, demek, kel-betsiz, carımcın bolup tuvsa caksı**

eken goy dedi. Onun günahı ne? Günahı güzel olarak doğması mı? Demek çirkin, sakat doğsa idi daha iyiymiş dedi.

Kelbetti, s. Gösterişli, cesaretli, güzel.
Kelbetlilik, is. Gösterişlilik, cesaretlilik.

Kelde, is. Kelle, baş. **Aq qoydın keldesı, qara qoydın keldesı men Qudaydın pendesı.** - Ak koyunun kellesi, kara koyunun kellesi ben Allah'ın bir kulu.

Keldek, is. Ağaçtan kurutularak yapılan çomak.

Kele, is. Efkârı umumiye tetkiki.

Keleke, is. Alay, gırgır, dalga geçmek.

Kelekelev, f. Alay etmek, dalga geçmek, eğlenmek.

Kelekeşildik, is. Şakacılık, alaycılık.

Keleli, s. Mühim, bol.

Kelemec, is. Bk.; Keleke.

Kelemecdev, f. Bk.; Kelekelev.

Kelеси, Gelecek, sıradaki.

Keleşek, is. Gelecek, istikbâl.

Kelsap, is. Kilo.

Kelte, s. Kısa.

Kelte, s. Bk.; Kelte.

Keltelenüv, f. Kısalmak.

Keltelev, (I.) f. Kısaltmak.

Keltelev, (II.) s. Biraz kısa.

Keltiytüv, f. Kısalmak, çok kısa yapmak.

Keltiyüv, f. Kısa olmak.

Keltirüv, f. Getirmek.

Keltirtüv, f. Getirtmek.

Keltirilüv, f. Getirilme.

Keltirindi, s. İlâve, değiş tokuş (mânâ)

Kelüv, f. 1. Gelmek, 2. İnsanın belli bir yaşa gelmedi. 3. Vakti gelmek **Bir künu bizdin öyge Kölsüm keldi.** Birgün bizim eye gülşüm geldi.

Meyram Gagor degen orıs kısı, On altı oncetige kelgen kezi (Halk Şarkısı) Meyram Gagor denilen Rus kızı, On altı on yediye geldiği çağı. **Cevge keledi.** - Yenilebilir. **Keleline keldi.** - Olgunlaştı **Qoldan keldi.** - Elinden geldi. **Oyğa kelmedi.** - Akla gelmedi. **Kezi keldi.** -

Sırası geldi. **Kelisinge keldi.** - Anlaşmaya geldi, anlaştı. **İs onına keldi.** - İş yoluna girdi. **Şaması kelmedi.** - Gücü yetmedi. **Aytqanı keldi** - Dediği oldu.

Keli, is. Havan, buğday ve darı gibi taneli yiyeceklerin içine koyularak dövüldüğü ve kabuğundan temizlendiği ağaçtan yapılan kap.

Kelim, is. Kelim-ketim kişi. Gelen-giden kişiler.

Kelimpaz, s. Çok gelen, devamlı gelen.

Kelimsek, s. Sığıntı, dışarıdan gelen.

Kelin, is. Gelin, oğlunun veya kardeşinin hanımı. **Kızım sağan aytamın, gelinim sen tında** (Atasözü) Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle.

Kelinbarmaq, is. Gelinparmağı, tatlı, meyve türü.

Kelin-kepsik, is. Genç hanımlar.

Kelinşek, is. Yeni gelin **Caksı bolsan kelinşek, bola körme erinşek** (Atasözü) yeni gelin, eğer etrafında iyi olmak istiyorsan sakın üşengeç olma.

Kelissöz, is. Anlaşma, memleketler arasındaki anlaşma, bunun için yapılan konuşma.

Kelissiz, s. Yakışiksız, sevimsiz, uygun olmayan.

Kelissizdik, is. Yakışiksızlık, sevimsizlik.

Kelisti, s. 1. Yakışıklı, gösterişli, 2. İşe yarar, uygun.

Kelistilik, is. Yakışıklılık, gösterişlilik.

Kelistirüv, f. Anlaştırmak.

Kelistirüvşi, is. Anlaştıran, anlaşması-na sebep olan.

Kelistirilüv, f. Anlaştırmak.

Kelisüv, f. 1. Anlaşmaya gelmek. 2. Sözleşmek, vadeleşmek. 3. Ulaşmak. 4. Razi olduğunu ifade etmek, bildirmek. 5. Akıt danışmak, fikir alışverişinde bulunmak. 6. Uygun olanı bulmak, layık olanı yapmak **könülü kelispedi** gönülü uyuşmadı.

Kelisüvşilik, is. Anlaşmaya varmak.

- Kelisim, is.** Şart; anlaşma maddeleri. **Kelisimge keldi,** Anlaşmaya vardı, anlaştı. **Kelisim berdi,** Razi olduğunu bildirdi.
- Kelisimdi, s.** Yakışıklı, uygun.
- Kelisimpaz, s.** Anlaşma taraftarı.
- Kelisimpazdıq is.** Anlaşma taraftarı olmak.
- Kem, s.** 1. Eksik, az. 2. Kötü, zayıf, düşük. 3. Sakat, arızalı. **Ol bir kem adam,** o bir sakat adam. **Kem bolmadı,** Kimseden eksik kalmadı, kusur kalmadı. **Ken bolsan kem bolmaysın** (Atasözü) Sabırlı, herşeye katlanan, geniş yürekli olsan kem olmazsın.
- Kembağal, s.** Fakir, garip, yoksul.
- Kemde-kem,** Bazı bazı, arasıra.
- Kemdik, is.** 1. Yetişmemek, eksik kalmak. 2. Yokluk, darlık. 3. Eksiklik, herhangi bir kusurunun olması. **Kemdikün, Kısa gün. Kemdikün kızık devren tatuv ötküz, celpese birindikin birin celpiz, küşülüksüz, tatuv bol şın könülmen, kıyanatşıl bolmaktı esten ketkiz.** (Abay). Kısa günü, güzel devranı tatlı geçir, yetişmezse birininki; diğeri versin, yürekten dost ol herkesle, hiyanetçi olmayı sil at aklından.
- Keme, is.** Gemi.
- Kemel, is.** Arzusuna erişmek, herşeyin mükemmel olması. **Kemeline keldi,** Amacına ulaştı, muradına erdi.
- Kemenger, is.** Dâhi.
- Kemer, (I.) is.** Nehrin, gölün kenarı. **Kemer belbey,** kayış kemer.
- Kemer (II.) is.** Kemer, deriden süslenerek yapılan **kemer.**
- Kemerletüv, f.** Kenarına kadar suyun çıkmasını sağlamak.
- Kemerlenüv, f.** Suyun kenarına kadar çıkmış olması.
- Kemerlev, f.** Bir şeyin kenarını düzeltmek, suyun kenarına kadar dolması, etrafa taşmaya başlaması.
- Kemes, s.** İçi geniş kap.
- Kemeşi, is.** Gemici.
- Kemiyek, s.** Çenesi yukarıya doğru kimse.
- Kem-ketik, is.** Yoksul, eksikliği olan yoksulluk.
- Kempir, is.** Koca karı, ihtiyar hanım.
- Kempiravız, is.** Kerpeten.
- Kempir-şal, is.** Kocakarı ve ihtiyar.
- Kempirqosaq, is.** Gökkuşağı.
- Kemsen, f.** Kemsen qaşuv: Ağlamaklı hal almak.
- Kemsende, f.** Yüzünü, ağzını kıpırdatarak ağlamaya başlamak.
- Kemsinüv, f.** Kem görmek, pek beğenmemek, kâfi görmemek.
- Kemsitüv, f.** Hor görmek, aşağı görmek.
- Kemtar, is.** 1. Sakat. 2. Fakir, garip, ezilen, horlanan kişi. 3. Yetersiz, az, **kemtar soktı,** Yetişmedi, muhtaç oldu.
- Kemtarlık, is.** Sakatlık, muhtaçlık, yoksulluk, malîlülük. **Ol bala kim bile, kem tarıktan kustu satuvga cürgenin dedi şeşesi turüp mende so-lay oylanamin dedi.** O çocuk; kimbilir belki yoksulluktan kuşunu satmayı kabul etti - dedi, annesi de ben de öyle sanıyorum dedi.
- Kemtik, s.** Eksiklik, gariplik.
- Kemtilüv, f.** Eksiltmek, azaltılmak.
- Kemtüv, f.** Bir tarafından koparmak, eksiltmek.
- Kemüv, f.** Azalmak, eksiltmek.
- Kemşat, is.** Bk.; Kâmşat.
- Kemsilik, is.** Eksiklik, hata. 2. Yoksulluk, garipçilik.
- Kemik, is.** Kemik.
- Kemilüv, f.** Eksiltmek.
- Kemirgiş, is.** Kemirgenler grubu.
- Kemirtüv, f.** Kemirtmek.
- Kemirüv, f.** Kemirmek.
- Kemirüvşi, is.** Kemiren, kemirgenler.
- Kemis, is.** 1. Eksiklik, hatalı. 2. Sakatlık, malîl.
- Kemistik, is.** Eksiklik.
- Kemitüv, f.** Azaltmak, eksiltmek, aynı ayarda görmemek, hor görmek.
- Kemitiüv, f.** Hor görülmek, eksiltmek, azaltılmak.

Ken, is. Yeraltı kaynakları. 2. Bol hazine, zenginlik.

Kengirüv, is. Kanguru.

Kende, s. 1. Eksik, kısa. 2. Muhtaç

Kende kaldı, geç kaldı, mahrum kaldı.

Kendir, is. Kendir. **Kendiri kesildi**. - Açlıktan ölecekti.

Kene, is. Kene.

Keneze, is. Kanmak, toprağın suyu kana kana çekmesi.

Keney, is. Ufak, hafif aşık kemiği.

Keneldirüv, f. Bolluğa kavuşturmak.

Kemelfüv, f. Rahatlatmak, bolluğa kavuşturmak.

Kenelüv, f. Gönlü rahatlatmak, bolluğa kavuşmak.

Kenep is. Dokunmuş kumaş.

Kener, is. Bk.; Kenere.

Kenere, is. Kenar, bir şeyin kenarı, suyun kenarı vs.

Kenet, Bk.; Kenetten.

Kenetten, Aniden, beklemeden, akıldada yokken.

Kenev, f. Tamaç kenev: Konuşmadan, konuşmaya başlamadan evvel boğazı temizlemek.

Kenevli, s. Güçlü, kuvvetli.

Kence, s. 1. Bir kimsenin çocuklarının en küçüğü. **Tört - bes uldın artınan süt kence bop tuvğan son atın Balsar, koygan eken**. Dört - beş erkek çocuğun ardından doğunca adını Balsarı koymuşlar. 2. Mevsiminden geç doğmuş hayvan yavrusu. 3. Geç kalmak, yetişememek. **Kence kaldı** sona kalmak, sonuncu olmak.

Kencelev, f. Gerilemek, yetişememek, geri kalmak, yememek, kalkınamamak.

Kent, is. Şehir, kent.

Keniş, is. Bolluk.

Ken, s. 1. Büyük, geniş. 2. Genişletilmiş, büyümüş. 3. Dolgun, eşit. 4. İyi niyetli, alçak gönüllü.

Kendik, is. 1. Genişlik, büyüklük. 2. Gamsızlık, aldirmamazlık.

Keneytöv, f. Genişletmek.

Keneytilöv, f. Genişletilmek.

Kenes, is. Meclis, meşveret, akıl, sohbet. **Kenes berdi**, akıl verdi.

Kenesöv, f. Fikir teatisinde bulunmak, bir şey hakkında konuşmak.

Kenessi, is. Akıl veren, idare eden, yöneten.

Kenessil, s. Fikir teatisinde bulunmayı ve sohbet etmeyi seven kimse.

Keneyöv, f. Büyümek, genişlemek, çoğalmak. **Arqas keneydi**. - Serbestliğe kavuştu.

Kenkeles, s. Yarım akıllı, akil hastaşı, bozuk. **Kenkeles minezdin koregi ne?** Deli huyun lüzumu ne?

Kenkildev, f. Gülünce veya ağlayınca kesik kesik olarak çıkarılan ses.

Kense, is. Daire, idare. **Aymaq baştığının kensesi**. - Valinin idaresi.

Kenessildik, is. İdarecilikte meselenin özünden ziyade dış formasyonuna ehemmiyet vermek.

Kensirik, is. Geniz, burun boşluğunun arka kısmı.

Kenöv, f. Keneyöv.

Kenşilik, is. 1. Serbestlik. 2. İyilik, rahatlık, bolluk.

Kenirdek, is. Boğaz. **Kenirdekten keldi**. - 1. Doyasıya yedi. 2. Birşeyin uzunluğu, derinliği, büyüklüğü.

Kenirdek-Barqıt, is. Kadifenin bir çeşidi. (Şiybarqıt da denir.)

Kenirdektenöv, f. Suyu boğazına kadar batmak.

Kenirdektev, f. Suyu boğazına kadar getirerek, yüzmek.

Kenis, is. Serbestlik, rahatlık. **Rahatın tübi kenis, ebektin tübi cemis**. - Rahatın sonu serbestlik, emeğin sonu meyve.

Kenistik, is. 1. Boşluk, serbestlik; dünyanın etrafı. 2. Yeryüzü.

Kenitöv, f. Genişletmek.

Kep, is. Söz, mesele.

Kepe, (I) is. Küçük ev.

Kepe, (II) is. Büyümüş kuzu.

Kepe, (III) is. Tezeğin bir çeşidi.

Kepelenöv, f. Bir şeyi üstüste yığmak.

Kepiyet, s. Fazla. **Kepiyet söz aytpa**. - Fazla söz söyleme.

Kepka, is. Başa giyilen kap.

Kep-kese, s. Büyük, kocaman.
Kep-keşe, Dün akşam, yakında, daha dün.
Kepkizüv, f. Kurutturmak, kurumasını sağlamak.
Kepser, is. Bir şeyi süzmek için kullanılan delikli büyük kepçe.
Keptelüv, f. Üstüste yığılmış olmak, sıkıştırılmış, yığılmış olmak.
Kepter, is. Güvercin.
Kepterhana, is. Güvercinin yuvası.
Keptes, s. Sırdaş, dert ortağı.
Keptev, f. Yiğmak, sıkıştırarak sokmak.
Keptirgiş, is. Kurutma makinesi, kurutucu nesne.
Keptirtüv, f. Kurutturmak.
Keptirüv, f. Kurutmak, suyunu çekirmek.
Keptirilüv, f. Kurutulmak.
Kepil, is. 1. Kefil. 2. Delil **Keplige** aldı. Kefil etti, kefil oldu.
Kepildeme, is. 1. Selâhiyet, emir. 2. Kefaletnâme.
Kepildilik, is. Masuliyetlilik, sorumluluk.
Ker, (I.) s. Hayvanın rengi.
Ker (II.) s. Gururlu, kendini beğenmiş. **Ker ketken**. - İlerlemeyen. **Ker zaman**. - Zor zaman. **Ker ketken** - Büyümeyen, bir şeye yaramayan.
Ker, (III.) is. Sinir, heybet, kızmak.
Kerayıl, is. Hayvanın semerini çeken yardımcı kolan.
Keravızdıq, is. Tartışma, kavga, ihtilaf.
Kerbez, s. Süsü seven, fazla süslenen.
Kerbezdenüv, f. Süslenmek.
Kerbezdik, is. Süslü, kendini beğenmiş.
Kerbez süv, f. Bk.; Kerbezdenüv.
Kerbezsinüv, f. Süslülük taslamak.
Kergüv, f. Göklere yükselmek, gönülünü ferah tutmak.
Kergiş, is. Gergef, bir şeyi çekmek için kullanılan alet.
Kerden, s. Kendini beğenmiş, gururlu. **Kerden bastı**. Kibirle yürümek.
Kerdende, f. Kendisine kıymet ver-

mek, gururlanmak, kendini beğenmek.

Kerdendik, is. Kendini beğenmişlik, gururluluk.

Kere (I.) is. Birisine beddua edildiği zaman kullanılır. **Keresini işip çatır**. - Zıkkımını içiyor.

Kere (II.) is. Bir karışın uzunluğu **kere kulaş** insanın iki kolunu açtığındaki uzunluk, mesafe, kulaş. **Kere qarıs**. Tam bir karış. **Kere qulaş**. Tam kulaş.

Kerege, is. Çadırın yan tarafı, ağaçtan yapılan portatif yan duvar.

Keregeköz, is. Çadırın ağaçtan yapılmış yan duvarı gibi çapraz, dörtgen olarak yapmak.

Keregeley, s. Yolun iki tarafındaki ağaçlar.

Kereginşe, Gereğince, ihtiyaca göre.

Kereğar, 1. Uzak, uzun mesafeli. 2. Başka yol.

Kerek, Gerek, lüzum. **Kerek taştın avurluğu çok** (Atasözü) Lüzumlu taş ağırlık yapmaz.

Kereksinüv, f. Lüzumlu görmek, gerek saymak.

Kerekti, s. Lüzumlu, gerekli, ehemmiyetli.

Keremet, s. Keramet, çok güzel, çok büyük.

Keremetti, s. Keramet sahibi, şahane, şaşılabacak kadar güzel.

Kereqar, Bk.; Kereğar.

Kereqarıs, s. Tam bir karış. **Kaskırdın kızargan şoktay salaktagan tili kere karıs bolup şıgıp ketipti**. Kurdun kor gibi kızıl dili bir karış dışarıdaydı.

Kenenav, is. Gönülsüz, tembel, ehemmiyet vermemek.

Kerenav-Calqav, s. Gönülsüz, tembel, hep olmayacak aksi tarafını söyleyen.

Kerenavlık, is. Aksilik, çekingenlik.

Keren, s. 1. Sağır. 2. Alık, hareketsiz, canlılık işareti olmayan.

Kerenqulaq, is. Sanırav qulaq; man-tar.

Kerciyüv, f. Sinirlenmek.

Kerzaman, is. Geriye giden, kötü zaman.

Kerkil, is. Ağız kavgası, münakaşa.

Kerkildesüv, f. Münakaşa etmek, tartışmak.

Kerमारal, is. Yabani dişi geyik.

Kerme, is. 1. Germe, at bağlanması için çekilen ip. 2. Zorluk, eziyet.

Kermek, 1. Bitkinin damarı, boya. 2. Ekşi tad.

Kermiyiq, s. Güzel, gösterişi.

Kernay, is. 1. Ney, **Tartıp cöneldi sırnay-kerney**, Ney üfleyerek yoluna devam etti. 2. Soba borusu.

Kerneyletüv, f. Ney kullanmak, Kerney çalmak.

Kerneyşi, is. Neyi çalan kimse.

Kernetüv, f. Suyun kenarından taşmasını sağlamak.

Kernev, (I.) f. 1. Suyun kenarından taşması, 2. Gözüllü, sevinçli hal. 3. **Küş keredi**. - Gücü arttı.

Kernev, (II.) is. Bir şeyin kenarı.

Kersen, is. Kap.

Kert, is. 1. Güç, kuvvet. 2. Kuvvetli, güçlü.

Kertartpa, is. Gerici, ilerlemeye karşı, yobaz.

Kertartpalanuv, f. Gericilik, aksilik.

Kertartpalıq, is. Gericilik, engelicilik.

Kertartuv, f. Geri basmak, ilerlememek, engel olmak.

Kertaqıs, s. Sinirli, aksi, çakal, görmüş geçirmiş.

Kerte, is. Direk, direk için kullanılan ağaç.

Kerteş, is. Kayanın basık gibi görünen yeri. **Bir cıyanın kertesine barganda Qayırbek**, multıgım kerteşke salıp dünk etkizdi. - Bir tepenin basık yerine vardığında, Kayırbek tüfeğini basık yere koyarak ateşledi.

Kertpe, is. Kertik, dilimlenmiş, kesilmiş olmak.

Kertpeş, s. Ucu kertilmiş gibi küçücük burun.

Kertüv, f. Kertmek, dilimlemek, oymak, kesmek.

Kertik, is. Bk. Kertbe.

Kertöbel, s. Yılkinın rengi.

Kerüv, f. Germek.

Kerven, is. Kervan. **Kerven bası**, Kervana yol gösteren adam. **Kervensaray**, Kervansaray.

Kervenşi, is. Kervancı.

Kervet, is. Yatak, somyalı yatak.

Kerşevlev, f. Doğramak, kazmak, içine doğru delik yapmak.

Keri, 1. Geri, arka tarafa. 2. Karşı, çapraz. **Keri ketti**. İleri gidemedi, geri gitti. **Keri keldi**, zamanı geldi.

Keriquba, s. Beyaz ile kahverengi karışımı.

Kerildesüv, f. Ağız kavgası yapmak, münakaşa etmek.

Kerilüv, (I.) f. 1. Gerinmek. 2. Uzanmak.

Kerilüv, (II.) f. Eli - ayağı uzatarak germek.

Kerim, (I.) s. Şâhâne, çok güzel.

Kerim, (II.) Bilhassa, daha da şâhâne.

Kerimsal, is. Sıcak rüzgâr.

Keris, is. Kavga, anlaşmazlık.

Keristirüv, f. Kavga ettirmek, münakaşa ettirmek.

Kerisüv, f. Münakaşa etmek, kavga etmek, tartışmak.

Kerisinşe, Aksine, tersine.

Keritartpa, s. Bk.; Kertartpa.

Keritartpalıq, s. Bk.; Kertartpalıq.

Keritartuv, f. Bk.; Kertartuv.

Kese, (I.) is. Çay içilebilen fincan.

Kese, (II.) Uzunlamasına değil, yanlamasına. **Coğarıda karlıgaş üşip, cür kese tıstegen şöbi bar**. - Yukarıda kırlangıç uçuyor yanlamasına, ağzında taşıdığı ot var.

Kesek, is. 1. Tuğla, kerpig. 2. İri, büyük, yüksek. 3. Güçlü, kuvvetli, dayanıklı.

Kese-köldenen, Karşı. önünden, boydan boya.

Kesel, (I.) is. Hastalık, dert. 2. Kaygu, düşünce. 3. Kötülük, ihanet.

Kesel tarttı, Hastalığa kaldı.

Kesel, (II.) Zarar, engel.

Keseldenüv, f. Hastalığa tutulmak, bir belâya çarpmak.

Keseldi, s. 1. Dertli, hastalıklı. 2. Zararlı, faydasız. 3. Belâli. **Keseldi çalkav kılakbas, âzîr tamak, âzîr as sırtın pısıq, işin nas, artın oylap uyalmas** (Abay). Yaramaz, tembel, belâli, şakacı; hazır yemek, hazır aş, dıştan görünüşün becerikli ama için boş, arkasını düşünüp utanmaz.

Keselep, f. Keselep ötüv: Keserek geçmek, direkt geçmek.

Keselev, f. Keserek geçmek, keserek durmak.

Kesepat, is. 1. Belâ, aksilik. 2. Canavar, düşman.

Kesepatti, s. Belâli, zararlı.

Kesertke, is. Çekirge.

Keskek, is. 1. Yaralı olan hayvanın yarâsını yalamaması için boynuna takılan nesne. 2. Engel.

Keskektev, f. Kendini beğenmek, burunu büyüklük etmek, kudurmak.

Keskekti, s. 1. Boynuna «keskek» bağlanmış. 2. Gayretli, kuvvetli, cesaretli.

Kes-kestev, f. Engellemek, yolunu kesmek, durdurmak.

Keskizüv, f. Kestirmek.

Keskilenüv, f. Parça parça edilerek kesilmek.

Keskilesüv, f. İki tarafın birbirine karşı silah kullanarak savaşması.

Keskilev, f. Kesmek, doğramak.

Keskin, is. Keskin, yüzü gösterişli, cesaretli.

Keskines, s. Gösterişli, bakışı ve biçimi benzer.

Keskindi, s. Yakışıklı, gösterişli.

Keskinsiz, s. Yakışiksiz, gösterişsiz, biçimsiz.

Keskir, s. Keskin.

Keskirlik, is. Aksilik, terslik, sinirtilik.

Kespe, is. Kesme hamuru açıktan sonra ince ince kesilerek yapılan çorba.

Kespek, is. Ağaçtan veya demirden yapılan iki tarafı geniş kap.

Kespeltek, s. Kısa, çolak, kısa boylu ama vücutlu.

Keste, is. 1. Kumaş üzerine yapılan

işleme, nakış. 2. İşlem. **Köbeytöv kestesî**. - Çarpma işlemi.

Kestelenüv, f. İşlenmek, nakışlanmak.

Kestelev, f. İşlemek, nakışlamak, süslemek. **Ölendetip cas kelinşek, esine aldı süygen carın, carına arnap ciberem dep kesteleydi oramalin**. Şarkı söylerken taze gelin, aklına getirdi sevgili yârini, yârine göndermek üzere nakışladı mendilini.

Kesteli, s. İşlemeli, nakışlı.

Kesteşi, is. İşlemeci, nakışçı.

Kestirtüv, f. Kestirmek.

Kestirüv, f. Kestirmek.

Kestirilüv, f. Kestirilme.

Kesüv, (I.) f. 1. Bir şeyi kesmek, doğramak, **Kay kolundu kessende canga batuvı birdey** (Atasözü). Hangi kolunu kesersen kes yine aynı canı yakar. 2. Bir şeyi durdurmak, sildirmek, tüketmek. **Baga kesti**, Paha biçti, **Kindik kesken cer**, Doğduğu yer. 1. **Kesip öttü**, önünden geçip gitti. 2. **Kesip öpedi**, saygı gösterdi, bağlı kaldı. **Pışak keskendey tıyıldı**, Bıçak kesmiş gibi durdu.

Kesüv, (II.) f. Hükmedilmek, hükmetmek, mahkemenin hükmü, kararı.

Kesik, is. Bir tarafı kesilmiş, kırılmış nesne.

Kesilüv, f. Kesilmek.

Kesim, is. Karar, hüküm.

Kesimdi, s. Açık, tam. **Ol kesimdi cevap berdi**. - O açık ve tam cevap verdi.

Kesimpaz, is. İyi kesici, usta kesici.

Kesimpaz, is. Kesilen şeyin parçası.

Kesir, is. 1. Zarar, ziyan, belâ. 2. Engel.

Kesirlenüv, f. Aksileşmek, ters tarafı tutmak.

Kesirli, s. Bk.; Qırsıqtı.

Kesirlik, is. Aksilik, terslik, engel.

Kesirtke, is. Çekirge.

Ketiyüv, f. Bir şeyin kenarının kırılması, gedik hale gelmesi.

Ketpen, is. Kazma.

Ketpenşi, is. Kazmayla çalışan kimse.

Ketüv, f. Gitmek. Ölmek, **agat ketti**, ne olacağını, nereye varacağını dü-

şünmeden iş yaptı. **Elemey ketti.** Aldırış etmedi, dikkate almadı. **Âli ketti,** hali kalmadı. **Zerisi uşup ketti,** Korktu. **Kâdiri ketti,** Kadrini bilen kalmadı. **Kusını ketti,** Uygun zamanı gelmedi. **Mazası ketti,** Rahatı kaçtı. **Uyuktap ketti,** Uykuya daldı. **Ana sütü avzınan ketpegen,** Yeni yetişen, genç, çocukluktan yeni çıkan. **Zaya ketpedi,** Zıyan olmadı. **Üni ketpes,** Aklında kalır, aklından gitmez. **Kökeyinen ketpedi,** Aklından çıkmadı. **Dâmi ketbes,** Tadı gitmez. **Berekesi ketti,** Bereketi kalmadı. **Keri ketti,** Geri gitti. **Esi ketti,** Aklı şaştı. **Oyga ketti,** Aklına düştü. **Canı ketti,** Canı çıktı.

Ketik, is. Gedik.

Ketildiröv, f. Gedik hale getirilmek.

Ketilöv, f. Gedik olmak.

Ketiröv, f. Gidermek.

Ketirilöv, f. Giderilmek.

Ketisöv, f. Beraber gitmek.

Kev, s. Kev tamaq: Elinden iş gelmeyen, boşuna yemek yiyen kimse.

Kevgim, s. Kalın. **Kevgim ağaç arasınınan.** - Kalın ağaç arasında.

Kevde, is. 1. Göğüs, vücudun yukarı tarafı. 2. Kendini beğenmiş, gururlu. 3. Gönül, arzu, şuur, fikir. 4. Vücut, beden. **Kevdege kaygı topladı.** - Göğsü kaygı bastı. **Ör kevde.** Dik, cesur. **Kevde körsetti.** - Gösteriş yapmak, gövde gösterisi. **Quvis kevde.** - Elinden iş gelmeyen. **Kevde qaqtı.** - Kendisini göstererek övünmek.

Kevdelev, f. Bk. Entelev.

Kevdelli, s. Göğüslü, güçlü.

Kevdemsoq, is. Övünmeyi, kendini methetmeyi seven kimse.

Kevdeşe, is. Göğüse giymek için yapılan elbise.

Kevdirev, f. Bk.; Qavdırav.

Kevkek, is. 1. Tavşanın kaçtığında saklandığı yer. 2. İçinde hiç bir şey olmayan boş çukur.

Kevektenöv, f. Öğütülmek, yeraltı çukur haline gelmek.

Kevgirlek, s. Çabuk kırılan, çabuk öğütülen.

Kevzek, f. Tahıllı kabuğundan temizlemek.

Kev-kevlek, f. Nefes nefese gelmek, kev-kevlemek.

Kevlev, f. 1. Yerin altını kazarak tünel yapmak. 2. Rüzgâr esmesi. 3. Kendi kendine övünerek yüksek sesle konuşmak.

Kevrek, s. Kurumuş.

Keven, is. Maşûl sırasında, maşûlün toplandığı yere varan kimseye tahil verme adeti.

Kevil, is. Bazı bölgelerde «könil-gönül»

Kevilcir, is. Geniz.

Keş, (I.) is. 1. Akşam, karanlık basmaya başladığı sıra. 2. Gece (özel geceler mânâsına da gelir.). **Çaştar keşi.** - Gençler gecesı gibi. **Keş carık,** İyi akşamlar anlamında kullanılır. **Enbegi eştin könü keş** (Atasözü). Emeği boşa gidenin gündüzü gece. **Keş battı,** Akşam oldu.

Keş, (II.) Geç, gecikmek, geç kalmak. **Keşe,** 1. Dün, akşam. 2. Baştan geçen tecrübe.

Keşeldetöv, f. Geciktirmek.

Keşeldey, f. Gecikmek, geç kalmak.

Keşendev, f. Bk.; Keşevildév.

Keşev, f. Geç, erken değil.

Keşevildetöv, f. Geciktirmek.

Keşevildév, f. Gecikmek, geç kalmak.

Keşke, Akşam üstü.

Keşqurım, Akşama doğru.

Keşkil, s. Keşkil tumsiq: Kısa burun.

Keşkilik, Akşama doğru.

Keşkiröv, f. Geç olmak.

Keştetöv, f. Güneş battıktan sonra, geceleterek.

Keştik, is. Akşam, akşam vakti.

Keşöv, (I.) f. Geçmek, şuyun içinden yürüyerek öteki tarafına geçmek.

Qan keşti. Kanın üzerinden yürüdü. **Bastan kesti.** - Başından geçti.

Kün keşti. - Vakit geçti.

Keşöv, (II.) Affetmek, kusuruna bakmamak.

Keşigüv, f. Gecikmek, geç kalmak.

Keşiktirüv, f. Geciktirmek.
Keşiktirilüv, f. Geciktirilmek.
Keşilüv, f. Geçilmek.
Keşirüv, f. Affetmek, kusuruna bakmamak.
Keşirilüv, f. Affedilmek.
Keşirim, is. Af. **Keşirim suradı.** - Af diledi.
Keşirimdi, s. Affedici, kin tutmayan.
Keşecik, is. Hiçbir şey düşünmemek.
Keyüv, f. Üzülmek.
Keygiz, is. Bk.; Kiyiz (Keçe).
Kiygizüv, f. Giydirmek.
Kiygizilüv, f. Giydirmek.
Kiydirmeletüv, f. İtelemek.
Kiydirmele, f. İtelemek, iteleyerek ilerlemeye çalışmak.
Kiydirüv, f. Bk.; Kiygizüv.
Kiye, is. Şerefat, kutsallık. **Quranın kiyesi atsın.** - Quranın şerefati çarp-sın. **Börünün kiyesi bar** - Börünün (bozkurtun) kutsallığı var.
Kiyeli, s. Kutsal, haysiyetli.
Kiye, f. Kiye cara; Omuzlayarak, kaktırarak.
Kiyikilcin, is. Soğukluk, kırgınlık, münakaşa.
Kilometr, is. Kilometre.
Kilometrdey, s. Kilometre kadar.
Kiyiligisüv, f. Karışmak.
Kiyillikçi, is. Kavgacı, bozguncu.
Kiyilliktirüv, f. Karıştırmak.
Kiyiligüv, f. 1. Başkasının işine, sözüne karışmak. 2. Sataşmak. 3. Kederlenmek.
Kiyme, is. Kiyme söz: Bozduran, karıştıran söz, dedikodu.
Kiymeletüv, f. İttirmek, kalabalık arasından kaktırarak yürümesini sağlamak.
Kiymelev, f. 1. Kalabalık arasından kaktırarak yürümek. 2. Sohbet eden kişilerin arasına girip lafı bölmek.
Kiymeşek, is. Evlenmiş hanımların, beyaz kumaştan yapılan baş örtüsünün süsü olan ön tarafı.
Kiyfindev, f. Atın biraz hızlı olarak yürümesi.
Kiyüv, f. 1. Giymek. **Kiyip ketüv.** Bi-

risinin işine veya sözüne yersiz karışmak.
Kiyiz, is. Keçe. **Kiyiz üy.** Keçeden yapılmış çadır.
Kiyik, is. Geyik.
Kiyilüv, f. Giyilmek.
Kiyim, is. Giyim.
Kiyim-Keşek, is. Giyim eşyası.
Kiyimşen, s. Giyimli, elbisesiyle, çikarmadan. **Kiyimşen cattı.** Elbisesiyle yattı.
Kiyindirüv, f. Giyindirmek.
Kiyindirilüv, f. Giyindirilmek.
Kiyinüv, f. Giyinmek.
Kiyip-caruv, f. Kalabalığın arasında ite kaka yürümeye çalışmak.
Kiyisüv, f. Beraber giymek.
Konvert, is. Zarf.
Köbe, (I) is. Tırnakların etrafındaki et.
Köbe, (II) is. Eski zamanda baturların giydiği zırh.
Köbegen, s. Sağlam, dayanıklı.
Köbeytikçi, s. Çarpan sayı.
Köbeytöv, f. 1. Çoğalmak. 2. Çarpma işlemi. 3. Birşeyin sayısını arttırmak.
Kömeytilüv, f. Çoğaltılmak.
Köbeytindi, is. Çarpmanın neticesi, çoğalan.
Köbelek, is. Kelebek. **Tüye bozdap, koy kozdap, korada şuv; köbelek pen kustar da sayda duv-duv,** (Abay) Develer bağırişiyor, koyunlar kuzuluyor; ahırda gürültü; Kelebeklerle kuşlar meydana düv-düv.
Köben, s. Bk.; Köben.
Köbeyöv, f. Çoğalmak, bollaşmak, sayısı artmak.
Kören, s. Şişlik, köpük gibi.
Köbik, is. 1. Köpük. 2. Hayvanların ağzından çıkan köpük. 3. Semiz hayvanın hızlı yürümesi veya koşması sonucu terlemesi **Köbük avuz,** Çok konuşan, **Köbük kar,** Yeni yağın sulu, çabuk eriyen kar.
Köbiktendirüv, f. Köpüklendirmek.
Köbiktenüv, f. Köpüklenmek.
Köbinese, Çoğunlukla, umumiyetle.
Kögal, is. Yeşillik.

Kögarşın, is. Güvercin.

Kögen, is. 1. Koyun, kuzu, keçi, oğlakları boynundan sağlamak için özel olarak yapılan ip. 2. Dizgin

Kögen köz, gençler delikanlılar.

Kögendelüv, f. Kögene bağlanmak.

Kögendev, f. Sıra sıra dizerek bağlamak.

Kөгertüv, f. Yeşertmek. 2. Kalkındırmak, ilerletmek, yükseltmek.

Kögerüv, (I.) f. 1. Yeşermek, yükselmek, kalkınmak. 2. Çoğalmak, üremek.

Kögerüv, (II.) f. 1. Mosmor olmak. 2. Bir şeyin bozulması, çürümeye yüz tutması.

Kögersin, is. Güvercin.

Kөгildir, s. Maviye yakın renk. **Kөгildir tarttı.** - Mavileşti.

Kөгildirlenüv, f. Mavileşmek.

Kөгildirlik, is. Kuğu'nun büyümekte olan yavrusu.

Kөгilgin, s. Mavimsi, maviye yakın.

Kөгindey, s. Yeşil ot gibi.

Kөгirşin, is. Bk.; Kögarşın.

Kөгis, s. Gök rengi almaya başlaması, göğermek.

Köde, is. 1. Stipa otu (tüylü) 2. Atlardaki siripençe hastalığı.

Kөdek, is. 1. Eşeğin yavrusu. 2. Sabi, yavru.

Kөdeli, s. Köde otu bol olan yer.

Kөce, is. İçine tahıl koyularak yapılan çorba.

Kөcek, is. Tavşan yavrusu.

Köz, is. 1. Göz. 2. Miras, hatıra. 3. Gün ışığı. 4. Gözünün önü, yanı

Qıs közi qırav. - ayaz, soğuk. **Cüzik közinen ötelin.** - a) Yüzüğün gözünden geçecek kadar, narın, yakışıklı, 2) Becerikli. **Közün sattı,**

gözlerini dikti, **közün cumdu,** gözünü yumdu, görmemezliğe geldi, ümidini kesti, vedalaştı. **Közün aşıtı,** münevver oldu, öğrendi, alıştı.

Közü aşıldı, deritten, kederden kurtuldu. **Köz tiktı,** ısrar etti, **Köz bayladı.** Kandırdı, **Köz ilmedi,** Uyumadı. **Közüne ilmedi,** Dikkate almadı, gerek görmedi. **Közüne ilindi,** Gözüne ta-

kıldı, **Közü ilindi,** Uykuya daldı. **Köz tastağı,** Baktı, etkilendi, **Köz cetti,** İnandı. **Köz cetkisiz,** Uçsuz bucaksız. **Köz ciberdi,** Göz koydu. **Közge tüstü,** Göze battı. **Köz tarttı,** İmrendirdi. **Köz boyavşı,** Dalavereci, göz boyayan, kandıran. **Közü cavdradı.** Ağlamaklı oldu. **Közge türtse körgüsüz,** Zifiri karanlık. **Köz cızdı,** Kaybettü, şaşırđı. **Közün tiktep.** - Dümdüz bakarak. **Köz şaldı.** - Gördü, Farkına vardı. **Közi tiri.** - Hayatta, yaşıyor. **Közden ğayıp boldı.** - Kayboldu, görünmez oldu. **Köz mölşermen.** - Göz kararı. **Köz cazbadı.** - Takip etti, gözden kaçırmadı. **Köz aqı aldı.** - Göz hakkı aldı. **Köz qıstı.** - Göz kırptı. **Közün qadadı.** - Göz dikti. **Köz uşınan.** - Uzaktan. **Közün çoğalttı.** - Yok etti, kaybetti. **Köz şırımın aldı.** - Biraz dinlendi, uyudu. **Közün bacırayttı.** - Sinirlendi, kızdı. **Közi taldı.** - Gözü yoruldu. **Közine kök sibin uymeletti.** - Eziyet etti. **Köz almay qaradı.** - Göz ayırmadan baktı. **Köz süzdi.** - Dik dik baktı, uzun uzun baktı. **Közinen tasa qılmadı.** - Hiç göz önünden ayırmadı. **Közi şaranasınan şıqtı.** - Korktu. **Köz cügirtti.** - Kısa olarak gözden geçirdi. **Köz körmen.** - Uzak yer. **Közi aşıq.** - Anlayışlı. **Köz qırın tastadı.** - Göz ucuy-la baktı. **Köz cırın saldı.** - Yardım etti, korudu. **Köz alartıstı.** - Düşman oldu. **Köz cadastı.** - Birbirini düşman olarak takip etti. **Közayım boldı.** - Gözü aydın oldu, sevindi.

Közbe-köz, Yüzyüze, gözğöze.

Közdelüv, f. Gözlenmek, takip edilmek, seyredilmek.

Közdevtirüv, f. Yüzleştirmek.

Közdev, f. 1. Bir şeyi maksat edinmek. 2. İşi organize etmeyi amaçlamak.

Közdevşi, is. Gözcü, gözleyici.

Közdi, s. Şuurlu, anlayışlı, bilgili.

Közdik, is. Gözlük. (Közildirik de denir.)

Köze, is. 1. Su koymak için metâlden

- ve topraktan yapılan kap. 2. Saksı.
- Közel**, s. Güzel, gösterişli, hoş.
- Közerek**, Bk. Közirek.
- Közev**, f. 1. Burgulamak, delik yapmak. 2. Alay etmek, şaka mevzuu etmek.
- Közslzdk**, is. 1. Hiç bir şeyin hakikatına bakmadan şuursuz olarak, kaba kuvvetle hareket etmek.
- Közügüv**, f. 1. Takip etmek, iziyle takip etmek. 2. Görünmek, belli olmak. 3. Gözüne, diline sahip olmak.
- Közildirik**, is. Gözlük.
- Közünşe**, Gözün önünde.
- Közoynaq**, is. Atın sığabileceği kadar ufak yer.
- Közqaras**, is. Görüş, fikir. **Köz-qulak**. - Bekçi. **Caksı iyt iyevinin köz kulağı** (Atasözü) İyi it sahibinin gözü - kulağı. **Köz qulaq boldı**. - Koruyucu, yardımcı oldu.
- Köylek**, is. Gömlek.
- Köytkizüv**, f. Yerli yersiz konuşurmak.
- Köytüv**, f. Fazla atarak konuşmak, çok konuşmak.
- Kök (I.) is.** Çadırın ağaçlarını birbirine bağlayan kayış.
- Kök, (II.) is.** Gök. **Kök boyladı**. - Göğe yükseldi. **Kök culın boldı**. - Hâlsiz düştü. **Kök soqqan**. - Kahreden, sevimsiz. **Külin kökke uşırdı**. - Paramparça etti, mahvetti, yok etti.
- Kök celke boldı**. - Yıprandı, ziyan gördü. **Töbesi kökke cetti**. - Sevindi, böbürlendi, gurur duydu.
- Kök, (III.) is.** Yeşillik, yeşeren yer.
- Kök, (IV.) s.** Gök rengi, mavi. **Kök ala**, alacalı mavi.
- Kökbaqa**, s. Çok zayıf.
- Kökbar**, is. Bk.; Kökpar.
- Kökdolı**, is. Çok sinirli, asabî, siniri çabuk geçmeyen kimse.
- Köke**, is. Çocuğun babasına ve ağabeyisine koyduğu hitâb.
- Kökey**, is. Fikir, akıl, insana özgü asalet.
- Kökey**, f. Kökeyine qonuv: Aklı almak. **Köteyin testi**. Yarım gönül oldu, arzuladı. **Kökey kesti**. - Çok mühim, beklenmeye tahammülü olmayan mesele.
- Kökek, (I.) is.** Leylek.
- Kökek, (II.) is.** Nisan ayı.
- Köketaf**, z. Ağabeyciğim, babacığim.
- Kökcal**, s. Kuvvetli, büyük, ihtiyar kurt.
- Kökcasıl**, z. Yeşilimsi renk.
- Kökcelke**, is. 1. Ense. 2. Arka.
- Kökciyek**, is. Göğün göz görebilen uzaklığı.
- Kökcülün**, s. Zayıf, kuvvetsiz.
- Kökcötel**, is. Öksürük, boğmaca.
- Kökmaysa**, is. Yeşeren, çiçeklenen yer.
- Kökmaysalı**, s. Yeşermiş, çiçeklenmiş yer.
- Kökmıy**, s. Söyleneni anlamayan, hiç bir şey düşünmeyen, aptal.
- Kökmıylik**, is. Aptallık, kafasızlık.
- Köknâr**, is. Göknar, afyon.
- Kökoray**, s. Yeşillik, yeşil sahâ.
- Kökoray**, s. Yemyeşil otlu.
- Kökpar**, is. İki tarafa bölünerek af üzerinde oğlak veya keçi derisini çekerek oynanan oyun.
- Kökpek**, is. Yere yapışarak çıkan bitki çeşidi.
- Kökpenbek**, s. 1. Açık gök rengi. 2. Yemyeşil.
- Köksağız**, is. Kauçuk ağacı.
- Köksav**, is. Verem.
- Köksavır**, is. Ayakkabı süsü, ayakka-bıya süs olarak kullanılan gök renkli deri.
- Kökserke, (I.) is.** Dişi diğer balıklarından uzun, ağırlığı 8-10 kilo olan kırmızı balık.
- Kökserke, (II.) is.** Kavunun bir çeşidi.
- Köksev**, f. Arzulamak, özlemek.
- Köksoqta**, is. Eriyip suyu akmaya başlayan gök rengi alan kar.
- Köktey**, s. Kurumamış yeşil hali, iyi olmamış hali. **Köktey ötti**. Çok çabuk geçti.
- Köktem**, is. İlbahar.
- Köktev, (I.) is.** 1. Otun yeni yeşermeye başlaması. 2. İnsan hayatının düzelmesi, güllenmesi.

Köktev, (II.) f. 1. Teğellemek. 2. Ağacı delerek, iki şeyi birbirine eklemek.

Köküv, f. Haddinden fazla konuşmak.

Kökşil, s. Yeşil, yeşilimsi.

Kökirek, is. 1. Göğüs, göğüs kemiği. 2: İnsanın kalbi, gönlü. 3. Şuur, sezgi, düşünce. 4. Etraf. Çevre. **Kökürek avuruvu.** - Tüberküloz. **Erkimdin köküregine bir ayak as sıyadı** - Herkesin midesine bir tas yemek sığar.

Kökirekşe, is. Atlet, fanila, iç gömleği.

Kökütöv, f. Haddinden fazla konuşurmak.

Kökqutan, is. Boynu ve ayağı uzun, sulu yerde bulunan büyükçe kuş.

Köl, is. 1. Göl. 2. Uçsuz bucaksız, bol.

Köl-kösir, s. Bol, haddi hesabı yok.

Kölbapa, is. Umumiyetle gölde yaşayan kurbağa çeşidi.

Kölbek, f. 1. **Kölbek qağuv:** Yumuşak hareket etmek, gönlünü almaya çalışmak. 2. Sallanarak çabuk çabuk yürümek.

Kölbektev, f. Sallanmak, iki tarafına doğru eğilmek.

Kölben, f. **Kölben qağuv:** Sallanmak, uzun ve bol elbise giyerek sallanarak yürümek.

Kölbendev, f. Bol ve uzun elbiseyle sallanarak yürümek.

Kölbetöv, f. 1. Bir şeyin uzunlamasına yatmasını sağlamak. 2. Yıkamak, devrilmek.

Kölbev, f. Ayağını uzatmak, uzunlamasına yatması, sallanması.

Kölbirev, f. Bk.; Qelbirav.

Kölgir, s. Dalgacı, çakal, saman altından su yürüten.

Kölgirenöv, f. Hiç bir şey bilmiyormuş gibi yapmak.

Kölgirlik, is. Bilmemeziğe gelmek.

Kölgirsöv, f. Bildiği halde bilmiyormuş gibi yapmak, yalandan alçak gönüllü gibi davranmak.

Köldenen, 1. Aksilik, engel. 2. Yolun kesilmesi, uzunlamasına değil yanlamasına olması. **Köldenenden kaz boldü.** - Beklenmedik sırta engel

çıkı. **Köldenen üzdi** - Durdurdu.

Köldeneni, is. Bir şeyin eni.

Köldenendev, f. 1. Önünü kesmek için, önünden çıkmak için yan taftan önüne doğru yürümek. 2. Karşı durmak. 3. Gölge etmek, kapatmak. 4. Hatırlamak, gözüne görünür gibi olmak.

Köldetöv, f. Bir şeyi çoğaltmak, haddinden fazla hale getirmek.

Kölegey, is. Gözden uzak, göze görünmeyen.

Kölegeylev, f. Gizlemek, örtmek.

Kölem, is. Bir şeyin büyüklüğü, genişliği.

Kölemdenöv, f. Bir şeyin büyüklüğünün veya genişliğinin tahminden büyük olması.

Kölemdi, s. Geniş, büyük.

Kölendetöv, f. Süslenerek yürümesini sağlamak.

Kölendev, f. İnsanın kendi kendine süslenerek yürümesi.

Kölenke, is. 1. Gölge. 2. Bir şeyin şekli, sureti. 3. Çekinmek. 4. Etraf, aynı çatı. 5. Birinin himayesi. 6. Gölgecik, şemsiye. **Kölenkesinen korktu.** - Gölgesinden korktu.

Kölenkelev, f. 1. Gölgelemek. 2. Bir şeyi engellemek.

Kölkösir, s. Haddinden fazla, pek bol, çok fazla.

Kölköv, f. Sıvının kap içinde, veya yokuşa aşağı yavaşça dağılması, taşması.

Kölkildev, f. Sıvının konulduğu kabin ağızına kadar dolması.

Költektev, f. Bk.; Kültektev.

Kölşik, is. Ufak göl, çay suyundan toplanmış olan su.

Kölik, is. Vasıta, binilecek at, deve veya uçak, araba.

Kömbe, (I.) is. 1. Yer altı zenginliği, maden. 2. Tahıl, meyve gibi şeylerin konulduğu küp veya kap. 3. İnsanın sakladığı sır.

Kömbe, (II.) is. Belli çizgi, at yarışlarında atın gelip geçmesi gereken çizgi.

Kömbelev, f. Bk. Kömöv.

Kömis, s. Bk. Könbis.

Kömev, is. 1. Boğaz, gırtlak. 2. İnsanın içindeki sır, düşünce. 3. Bir şeyin kaynağı.

Kömek, is. Yardım.

Kömekey, is. 1. Bk.; Kömey. 2. Fikir.

Kömektesüv, f. Yardım etmek, tarafını tutmak.

Kömeşsi, is. 1. Yardımcı, yardım eden.

Kömeşsi şarvaşılıq - İlave iş.

Kömeski, s. 1. Açık ve tam belli olmayan, gizli kalan. 2. Yavaş.

Kömeskilev, f. Gizlemek, örtmek, belirsiz hale getirmek.

Kömeş, is. Kömez, küle gömülerek pişirilen şeyler. **Köşken eldin kömeşi bolsa, erüv eldin erüvlüğü bar.** (Atasözü) Göçebe halkın kuma gömerek yaptığı yemeği varsa, yerleşik halkın da yeni gelene yapacağı yemeği var.

Kömkerüv, f. 1. Bir şeyin kenarını kıvrarak dikmek. 2. Kuşatmak, sarmak. 3. Bezemek, süslemek.

Kömkerilüv, f. Kıvrılarak, dikilmek.

Kömpiyüv, f. Şişmek, büyümek, böbürlenmek.

Kömüv, f. 1. Gömmek, toprağın altına koymak, mezara kömmek. 2. Basmak, örtmek. 3. Kamçı ile dövmek, kamçılılamak.

Kömiltüv, f. Toprağın veya başka bir şeyin içine atılmak.

Kömilüv, f. Gömülmek.

Kömir, is. 1. Kömür, yer altından çıkan maden kömürü. 2. Ağaç kömürü.

Kömirlenüv, f. Kömürleşmek.

Kömirşi, is. Kömürücü.

Kön, is. 1. Büyük baş hayvan derisinden yapılan iyi işlenmemiş deri. **könü keppen**, Susayan.

Könbis, s. Tahammülkâr, sağlam, dayanıklı.

Köngiş, s. Laf anlayan, terslik çıkarmayan.

Köndigüv, f. 1. Alışmak, tahammül etmek, inanmak. 2. Uysallaşmak.

Köndirüv, f. Kabul ettirmek, itaat ettirmek.

Köne, s. 1. Köhne, eski, kullanılmış. 2. Çok görmüş geçirmiş ihtiyar.

Könek, is. Deriden yapılmış, içine kısarak sütü sağılan kap.

Könerüv, f. 1. Eskimek, köhneleşmek. 2. İnsanın yüzünün solması.

Könetoz, s. Eskiyen, kullanılmış, köhnemiş.

Könsüv, f. Kurumak, susamak.

Köntaqa, is. Derinin sürtünerek sivrileşmesi, boynuz haline gelmesi.

Köntaqalanuv, f. Derinin sürtünerek boynuzla benzemesi.

Köntek, s. Kalın dudaklı; yakışıksız.

Könteri, (I.) is. Gön, deri.

Könteri, (II.) s. Sağlam, dayanıklı, alışkın.

Könterilenüv, f. Sertleşmek, kalınlaşmak.

Könterill, s. Dayanıklı, sağlam, tahammülkâr.

Köntiyüv, f. Şişmiş dudağın veya buna benzer başka bir şeyin kalınlaşması, şişmesi.

Könüv, f. Kabul etmek, yapmaya razı olmak. **Erkine köndi.** — Dediğini kabul etti **Tilge könbedi.** — Söylenileni kabul etmedi.

Könşüv, f. **Könili könsüv:** Rızı olmak, memnun olmak, sevinmek.

Königüv, f. İşe, vaziyete alışmak.

Köniktirüv, f. Alıştırmak.

Könimpaza, s. Anlayışlı, anlaşma tarafları.

Kön, (I.) is. Hayvan pisliği (koyun, keçi gibi).

Kön, (II.) is. Davar veya hayvanların kışlağı.

Könil, is. 1. Gönül. 2. Fikir, ideal. **Könil böldi.** — Dikkat etti. **Könil köterdi.** — Eğlendi, güldü, oynadı. **Könil avdardı** — İlgilendi. **Könili tındı.** — Dinlendi, rahatladı, kanaat getirdi. **Könili tasıdı.** — Gayreflendi. **Könilin bastı.** — Kendi kendini teselli etmek. **Könili bitti.** — Memnun oldu. **Könilin astı.** — Fikir verdi, aydınlattı. **Könil avladı.** — Memnun etti, gönlünü aldı. **Könili carım boldı.** — Yarım gönül oldu.

Könil qoydı. — Dikkat etti, ehemmiyet verdi. **Könil aythı.** — Başsağılığı diledi. **Könili bozuldı.** Sinirlendi, akli başka tarafa kaydı. **Könili tüsti.** İyi zamanına rast geldi, memnun oldu **könül suradı**, hal hatır sordu. **Könili örbidi.** — Sevindi. **Könülü östü**, sevindi. **Könil sındı.** Kâlbî kırıldı. **Könil ceter cer.** — Sözü geçecek yer. **Könili cay taptı.** Rahatlandı. **Könil berdi.** — Ehemmiyet verdi. **Könil qostı.** — Erkek ile hanımın anlaşması, gönlü bir oldu. **Könil şalqıdı.** Sevindi, memnun oldu. **Könil hoş.** Gönlü hoşluğu. **Könil küyi.** — Gönlü hoşluğu. **Könili tiksindi.** — Kâlbî kırıldı. **Könili suvıdı.** — Ümidini kesti. **Köniline quvat tuttu.** — Ümidi, güven kaynağı etti.

Könildendirüv, f. Gönlünü şen etmek, arzulandırmak.

Könildenüv, f. 1. Gönlü ferahlamak. 2. Nurlanmak.

Könildes, s. Niyeti, dileği, gönlü bir ahbab kimseler.

Könildi, s. Sevinçli.

Könildilik, is. Gönlü hoş, gönlü ferah, rahatlık, zindelik.

Könilsiz, s. Gönlüsüz.

Könilsizdenüv, f. Gönlüsüzlenmek.

Könilşek, s. Yardım severlik, yumuşak gönüllülük, düşkünün himaye eden, kollayan.

Könirsüv, s. Bk. Qonırsuv.

Köp, s. 1. Çok, fazla, bol. 2. Devarlı, uzun zaman boyu **Kalkamay men üdemey cüremın köp** (Abay) Canım benim, ben sesimi çıkarmadım uzun zaman. 3. Halk, topluluk **Köp-korkutadı, teren batıradı** (Atasözü) Çok korkutur, derin batırır 4. Çok uzak. **Köpten beri** çoktan beri, çok eski zamandan **Köp casagan** uzun yıllar yaşayan **köp casagan bilmeydi, köp körgen bileği** (Atasözü) Çok yaşayan değil çok gören bilir. **Köp uzamadı** Uzun sürmedi **Köp kuvdu**, Devamlı takip etti, iz sürdü. **Köp ıltlu**, çok milliyetli, birden faz-

la milliyet mensubu olanlar.

Köpe - körnev, Göz göre göre, göz önünde.

Köpene, is. Biçilmiş ot yığını.

Köpes, is. Büyük iş adamı.

Köppe, s. Fazla konuşan, kendini metheden.

Köpsüv, f. Çoğalmak, üremek, yerinden kopmak üzere ölmek.

Köpsinüv, f. Fazla geldiğini hissetmek.

Köptesüv, f. Hep birden, çoğunluk olarak.

Köptik, is. 1. Çoğunluk, bolluk, 2. Çoğul.

Köptinüv, f. Boşuboşuna övünmek.

Köpşe, is. Çokca.

Köpşik, is. Minder. **Köpşük koydu**, abartarak söyledi.

Köpşil, s. Çoğunluk taraftarı. toplumcu **Bolmaşı kekşil, bolsavşı köpşil, can ayamay kesip kıl** (Abay) Alın-gan olma, toplumcu ol, canı feda edercesine çalış.

Köpşilik, is. Çoğunluk, efkârı umumi-miye. **Tüyenin ülkeni köpürden tayak ceydi**, Fazla sıvrılan adam ilk darbeyi yer.

Köpir, is. Köprü.

Köpirtüv, f. Köpüklendirmek, köpürtmek.

Köpürüv, f. 1. Köpürmek, 2. Kendini methetmek.

Köpürşüv, f. Köpüklenmek, köpürmek.

Köpürşik, is. Ufak ufak köpükler.

Köpürşitüv, f. Köpüklendirmek.

Kör, (I.) is. 1. Ölünün gömüldüğü yer, kabir **Kör qazdı**. Kuyu kazd **Birevge dep kör kazba özün tüsersin** (Atasözü) Birine kuyu kazma kendin düşersin.

Kör, (II.) s. 1. Kör, 2. Aydın değil, cahil.

Körgendi, s. Görgülü, terbiyeli, edepli.

Körgensiz, s. Görgüsüz, terbiyesiz, edepsiz.

Körgensizdik, is. Görgüsüzlük, terbiyesizlik, edepsizlik.

Körgiş, s. Gözü açık, dikkâtlı.

Kördey, s. Mezar gibi, karanlık tün âli karangı (Moldagaliv) Gece.

Köregendik, is. Hâla mezar gibi karanlık.

Köregen, s. Gözü açık, dikkâtlî, uzağı gören.

Köregendik, is. Bilgili, gözü açıklık, dikkâtlilik.

Körek, is. Gıda aş, yemek.

Köresi, is. Birinin elinden çekeceği olmak.

Köreşek, is. Bk.; Köresi.

Körçer, is. Ufak tefek ıvır - zıvır.

Körkeytöv, f. Güzelleştirmek, süslemek, bezemek.

Körkem, s. Yakışıklı, güzel. **Körkem âdebiyat**. — Edebi dille yazılmış kitap. **Körkem cazuv**. — Güzel yazı.

Körkemdenöv, f. Süslenmek, güzelleşmek, nakışlamak.

Körkemdev, f. Güzelleştirmek, süslemek.

Körkemdik, is. Bir şeyin güzelliği, süslülüğü.

Körkemdilik, is. Bk.; Körkemdik.

Körkemöner, is. 1. Sanatkârların sanâtını en iyi şekilde icra etmesi, güzel sanatlar...

Körkeyöv, f. Güzelleşmek, güllenmek.

Körme, is. Sergi. **Eki künnen keyin dünyecüzlük körme aşıldı**. İki günden sonra dünya çapında sergi açıldı.

Körnekti, s. 1. Gösterişli, meşhur, tanınmış. **Körnekti is kömilmeydi** (Atasözü) Gösterişli, tanınmış şeyler gömülmez. 2. Güzel.

Körnev, s. Göz önünde, mahsus, bilhassa.

Körpe, is. 1. Yorgan. 2. Yumuşak. 3. Pamuk kap **Tün körpesin camilgan** Karanlık bastırdı. **Körpene karay kösül** Yorganına göre uzan.

Körşetkiş, is. Gösterge.

Körsetöv, f. 1. Göstermek. 2. Birine yersiz leke sürmek, cezalandırmak. 3. Şekillendirmek, göstermek **Kömek körsetti** Yardımlaştı. **Aybat körsetti**. — Karşı çıktı. **Azap körset-**

ti. — Eziyet, işkence gösterdi. **Qır körsetti**. — Karşı çıktı. **Suvıq cüz körsetti**. — Soğuk yüz gösterdi. **Körsetip istev**. — Göstererek yapmak. **Qara körsetti**. — Uzaktan görünerek yürümek.

Körtışqan, is. Yer altında bulunan fare, mezar faresi.

Köröv, f. 1. Görmek. 2. Karşılaşmak.

3. Herşeyi bilmek. 4. Layık görmek, tahmin etmek. 5. Öğrenmek, işitmek; bilmek. 6. Sevinmek. 7. Rastgele, herkese, her kim olursa. 8. Sezmek, anlamak. 9. İstemek. 10. Bulmak, almak. **Cön kördi**. — Doğru buldu. **Damil körmedi**. — Rahat görmedi. **Âves kördi**. — Heves gördü, heveslendi. **Qacet körmedi**. Lüzum görmedi. **Qızıq kördi**. İliği çekici buldu. **Şıbin kurdı kördü** Sinek kadar ehemmiyet vermedi. **Körer landı közben atkızdı**. Sabaha kadar uyku görmedi. **Köppen körgen ulu toy**. Milletle beraber olmak en iyisi. **Köre almadı**. — Kiskandı. **Uy- qı körmedi**. — Hiç uyumadı. **Cak- sı kördi**. — Sevdi. **Kün kördi**. — Hayat geçirdi, geçindi. **Körse qı- zar**. — Her gördüğüne heveslenen **körgennen köz akı aldı** Göz hakkı aldı. **Bet körse cüz uyalas**, yalancının utanması **cüzi kaytbadı** gururu kırıldı. **Çat kördü**. Yabancı gördü. **Buyım körmedi**, mühimsemedi kısım kördü. Azap çekti. **Tınıstık körmedi**, Rahat girmede. **Cüz körüstü** Rastgeldi.

Körşî, is. Komşu, evleri yanyana olan kimseler.

Körük, (I.) is. Körük.

Körük, (II.) is. İnsanı gösterişi, yüzünün güzelliği.

Körüktelev, f. Bk.; Köriktenöv.

Körüktelev, f. Gösterişli, yakışıklı hale getirmek.

Körüktelev, f. Güzelleşmek, yakışıklı olmak.

Körüktelev, f. Güzelleştirmek, nakışlamak, süslemek.

Körüktelev, s. Yakışıklı, güzel, görkemli.

Körilüv, f. Görünmek; bakılmak.
Körim, s. Güzel; şahane, ilginç.
Körimdik, is. Yüz görümlük. **Kelin keldi köründer körümdüğün berinder**, gelin geldi görün, görümlüğünü verin.
Körimpaz, s. Gözü açık, dikkatli, akıllı.
Körine, s. Göz önünde, göze çarpan.
Körinüv, f. Görünmek.
Körinis, (I.) is. Manzara, tabii güzellik, değişiklik.
Körinis, (II.) is. Görünüş.
Köristirüv, f. Görüştürmek.
Körisüv, f. Görüşmek, konuşmak, kucaklaşarak selâmlaşarak.
Köse, is. Köse,
Kösege, f. Kösesi kögerüv: Çoğalmak, çoluk - çocuklu olmak.
Kösem, is. Önder, lider.
Kösemşinüv, f. Kendisini önder, lider sanmak.
Kösemşe, is. Özne.
Kösev, (I.) is. Maşa ateşi karıştırmak için.
Köres, (II.) f. Maşa veya herhangi bir odun parçasıyla yanan ateşi karıştırmak.
Kös - kös, Deveyi çağırırken çıkarılan ses.
Kösüv, f. Bol olarak kürekle alma.
Kösip aldı. Doldurup aldı.
Köstik, is. Havuca benzeyen yabancı bitki.
Kösiltüv, f. Ayağını uzattırmak.
Kösiltüv, f. Ayağı uzatmak, ayağı uzatarak oturmak. **Kösile ayttı**. Rahat ve çekinmeden söyledi.
Köterem, s. Kötürüm.
Köterme, is. 1. Su baskınından korunmak için yapılan set. 2. Arabada kullanılan dizgin, kayış.
Kötermelev, f. 1. Kollamak, desteklemek, kaldırmak. Sesle takviye etmek.
Kötermeşi, is. 1. Müteahit. 2. Destekleyici.
Köterüv, f. 1. Kaldırmak, yerinden kıpırdatmak. 2. Methetmek, abartmak. 3. Bir işi ele almak, yürüt-

mek. 4. İnanmak, dayanmak, tozmak. 5. Fırlatmak, çıkarmak. 6. Kıpırdatmak, kımıldatmak. 7. Bağırış gürlüğü çıkarmak. 8. alıkoymak, içmek. **Könil köterdi**. — Eğlendi. **Sirkesi suv kötermedi**. Tahammülsüzleşti. **Bas köterdi**. — Baş kaldırdı, ayaklandı. **Bas köterdi**. — Biraz iyileşti, hastalığından iyileşmeye başladı. **Basına köterdi**. — Bağırıldı, gürlüğü yaptı. **Qol köterdi**. — El kaldırdı. 1. İzin istedi. 2. Bağımılı oldu, ele düştü. 3. İşaret etti **kolun köteralmaytın şakpardı beline baylama** altından kalkamayacağı işi üstüne alma. **Murının köterdi**. — Beğenmedi. **Şaşbavın köterdi**. — Yaltaklandı, yarandı. **Uran köterdi**. — Ses çıkardı, parolayla çıktı. **Qolimen istegendi moynimen köterdi**. — Eliyle yaptığını boynuyla kaldırdı, çekti. **Ensesin köterdi**. — Eğlendi, gönlü şenlendi. **Ruhun köterdi**. — Cesaret verdi. **Semizdiki qoy köteredi**. — Semizliği koyun kaldırır. **Öksesin köterdi**. — Bastı gitti. **Han köterdi**. — Han olarak seçti, adadı, hürmetledi. **Kazan köterdi**. Yemek pişirdi, **davusun köterdi**. — Sesini yükseltti. **İrgesin köterdi**. — Başka tarafa geç etti. **Kaltası kötermedi**. — Cebi kaldırmadı, parası yetmedi. **Kötere savda qıldı**. Seyyar satıcılık yaptı.

Köterilüv, f. 1. Yükselmek, kalkınmak, 2. Terfi etmek, 3. Büyüyüp, gelişmek. 4. Kaymak, çıkmak, 6. Yerinden kalkmak. 7. Budamak. 8. Kayrılmak dikleşmek. 9. Büyütmek. 10. Taşmak, dolup taşmak. 11. Güçlenmek. 12. Eğilmek. **Könülü köterildi**. Gönlü hoş oldu.

Köteriliş, is. Ayaklanmak, hareket.
Köterilinki, s. Bk.; Köterinki.
Köterimpaz, s. Sağlam, dayanıklı.
Keterisüv, f. Kaldırılmasına yardım etmek.
Köterinki, s. 1. Yükselmek, büyümek, 2. Gönlün hoşluğu.
Kötkenşek, s. Çekingen, aksi.

- Kötenkensevtev**, f. Gerisin geri gitmek.
- Köş**, is. 1. Göç. 2. Ömrün geçmesi.
Aştan ölüp, köşten kalmaydı. Hiç birşeyden kem olmayan.
- Köşe**, is. Cadde, sokak.
- Köşet**, is. Taşınması için özel türde yetiştirilen bitki.
- Köşcönekey**, Yol üzerinde, yol boyunca.
- Köşkin**, is. Çiğ, yuvarlanan, dağdan kayan kar.
- Köşkindev**, f. Çiğ kayması.
- Köşqulaş**, s. Uzak, uzun.
- Köşpeli**, s. 1. Göçebe, 2. Kaygan, 3. Duraksız.
- Köşüv**, f. 1. Göç etmek. 2. Kıpırdamak, dönmek. 3. Ayak basmak. 4. Bir yerden kayarak göçmek. 5. Birşeyin yuvarlanması. 6. Değişmek, başkasına vermek.
- Köşir**, is. Arabacı, arabanın atını süren kimse.
- Köşirme**, is. Müsvette, kopya.
- Köşirmeşi**, is. Müsvette yapan kimse.
- Köşirtüv**, f. Göç ettirmek.
- Köşirüv**, f. 1. Göç ettirmek. 2. Müsvette ettirmek. **Basına köşürdü**, Çok gürültü yaptı.
- Küvâ**, is. Şahit.
- Küvalandırüv**, f. Tasdik ettirmek, ispatlatmak.
- Küvager**, is. Hatıra, şahit.
- Küvalik**, is. 1. Şehitlik. 2. Tasdikname, hüviyet.
- Külev**, f. Rüzgarın sesi.
- Küvildev**, f. Gürültülü ses.
- Kübi**, is. Ayran ve boza gibi şeyler konulan ağaç kap.
- Kürinüv**, f. Övünmek.
- Kübir**, is. Kendi aralarında yavaş yavaş konuşmak.
- Kübirlösüv**, f. Kısıltı halinde konuşmak.
- Kübirlötüv**, f. Yavaşça konuşmuş olmak, ses, hafif gürültü yapmak.
- Kübirlev**, f. Sesi kısarak fısıltı halinde konuşmak.
- Kübirke**, is. El ve ayak tırnağı civarında bulunan yara, dolama.
- Küde**, is. Toplanmış ot yığını.
- Küdelev**, f. Otu yığmak, toplamak.
- Küder**, f. **Küder üzüv**. — Ümit kesmek.
- Küdik**, is. Şüpheli, tereddüt.
- Küdiksiz**, s. Şüphesiz, tereddütsüz.
- Küdiklendirüv**, f. Şüphelendirmek, tereddütlendirmek.
- Küdiktenüv**, f. Şüphelenmek, tereddütlenmek.
- Küdikli**, s. Şüpheli, tereddütlü.
- Küdir**, s. Yüksekçe, yuvarlak.
- Küdire**, s. Sağlam, dayanıklı.
- Küdireytüv**, f. Kocaman hale getirmek.
- Küdireyüv**, f. Kocaman olmak, uygun-suz biçimde büyümek.
- Küdis**, s. Eğri, kambur.
- Küdistenüv**, f. Kamburlaşmak, eğilmek.
- Küdistev**, f. Eğmek, kambur etmek.
- Kücil**, is. Kalın ve sert ses **üde kırmızga toygandardin kücili estiledi** Evde kızıma doyanların sesi işitildi.
- Kücildek**, s. Gürültü yaparak konuşan kimse.
- Kücildesüv**, f. Karşılıklı olarak birbirine konuşmak.
- Kücildetüv**, f. Bağırarak, gürültü yaptırmak.
- Kücildev**, f. Gürültü yapmak, bağırarak. **Şahırdın calt cult etken tirevderi işinde küşildeydi kök börü.** Çadırın pırl pırl parlayan direkleri arasında bir börünün sesi yükseldi.
- Kücireytüv**, f. Kocaman olarak oturtmak veya koymak.
- Kücireyüv**, f. Kocaman olmak. 2. Düşmanına karşı heybet, kuvvet göstermek.
- Küz**, is. Çüz, sonbahar.
- Küzgi**, s. Sonbahar vakti.
- Küzdey**, Çüz boyunca güzün ekilen tahıllar.
- Küzdik**, is. Sonbaharda oturtulan yer, sonbaharda ekilen ekin.
- Küzek**, is. 1. Yaz aylarında koyunların kırıldığı vakit. 2. Sonbaharda

ayladan indikten sonra koyunların kirkıldığı vakit.

Küzektev, f. Sonbaharda oturmak. **Eki ol Esildin boyun küzektevi edi.** — İki kabile Esil'in kenarında sonbaharda otururdu.

Küzelüv, f. Yünü kesilmek.

Küzem, is. Sonbahardaki koyunları kırpma zamanı.

Küzen, is. Derisi kıymetli fare.

Küzendey, s. Küzen gibi.

Küzet, is. Nöbetçi, gözetleyici.

Küzetirüv, f. Nöbetçi koymak, gözetmek birisini koymak.

Küzetüv, f. Gözetlemek, beklemek, korumak.

Küzetşi, is. 1. Nöbetçi. 2. Bakıcı, refakatçi.

Küzetilüv, f. Gözetlenmek, korunmak; nöbetçi konulmuş olmak.

Küzev, (I.) is. Sonbaharda oturulan yer. **Küzev tozgan, oti çok, eldin manı, tuman bolar, cel soksa, çan tozar** (Abay) Güzlük tozmuş (harabe olmuş) ateşi yok, kendisi duman olmuş, yel eserse toztoprak bürür etrafı.

Küzev, (II.) f. Kırkmak (koyunun yününü).

Küzevsiz, s. Kırılmamış.

Küy, (I.) is. Vaziyet, durum, hâl **Kulaktan kirip boydu alar, caksı en men tâtti küy, könülge türlü oy sallar öndi süysen menşe süv** (Abay) Kulağından girer, bütün ruhuna hükmeder iyi beste, iyi güfte. Gömüle çeşit çeşit düşünce sokar. Müziği seveceksen benim gibi sev. 2. Kalın. 3. Durum, ömür. 4. Hoş, 5. Düşünce, hatırlatmak. 6. Kaygı, elem, keder. **Küy şertti. Besteledi.**

Küy, (II.) is. Nağme, melodi.

Küybecak, is. Bk.; Küyben.

Küybecaktev, f. Bk.; Küybendev.

Küybek, is. Çekingen, sıkılğan hal vaziyet.

Küybektev, f. Çekingen, çekingenlik etmek.

Küybelektev, f. Bk.; Küybektev.

Küybelendev, f. Bk.; Küybendev.

Küyben, is. Ehemmiyetsiz hareket ve söz.

Küybendesüv, f. Ehemmiyetsiz bir şeylerle uğraşmak, çekingen, sıkılğan bir vaziyette olmak.

Küybendev, f. Bir şeylerle meşgul olmak.

Küybiciktev, f. Çekingen, sıkılğan vaziyette bir şeyler yapmaya çalışmak.

Küygelek, s. Sinirli, asabi.

Küygelektenüv, f. Sinirlenmek, asabileşmek.

Küygelektev, f. Kızmak, sinirlenmek.

Küygelektik, is. Sinirlilik, asabilik. **Osusu küygelektigindi koysañçı dedi.** Şu asabiligi bıraksana dedi.

Küygzidirüv, f. Yaktırmak, ateşlemek.

Küygzüv, f. Bk.; Küydürüv.

Küdirgi, is. Atlarda Şarbon hastalığı.

Küydürüv, f. Yakmak, ateşe vermek.

Küydirilüv, f. 1. Yakmak, ateşe vermek. 2. Isıtmak, yakmak. 3. Ayıplamak. 4. Kiskanmak, içi yanmak.

Küye, (I.) is. Güve.

Küye, (II.) is. 1. İs, duman. 2. Leke, yalan ayıp **küyedey caladı.** Hiç birşey bırakmadı.

Küyez, is. Boyunun tutulması.

Küyek, (I.) is. Koyunun çiftleşme mevsi.

Küyek, (II.) is. Koyunun mevsimsiz çiftleşmesini önlemek için koçun beline bağlanan keçe.

Küyek, (III.) is. Koyu, kalın. **Küyek saqaldı.** — Sakalı gür, kalın.

Küyelenüv, f. Lekelenmek.

Küyelelüv, f. Lekalettmek.

Küyelev, f. 1. Kömürle lekelemek. 2. Suçlamak.

Küyeleş, s. Kömürle leke leke olmak.

Küyev, is. 1. Güvey. 2. Hanımın kocası, beyi. 3. Damat, **küyev bala** kızının kocası, damat.

Küy - cay, is. Hal vaziyet, durum.

Küyzeldirüv, f. Ağır duruma düşürmek, eziyete maruz bırakmak.

Küyzeltüv, f. Üzmek, üzgün duruma düşürmek.

Küyzelüv, f. 1. Eziyet çekmek, zor durumda kalmak. 2. Kaçmak.

Küyzelüvşilik, is. Kriz, sıkışık durum.

Küyzelis, is. Kriz, ağır vaziyet, yorgunluk.

Küzyev, s. Zayıflamak, üzgün olmak.

Küzyevşilik, is. Zor durum, ağır vaziyet.

Küykentay, is. Doğandan küçük, ona benzer kuş.

Kükü, s. Yakışksız, eti diri değil, cesaretsiz.

Kükükle, s. Gösterişsiz, yakışksız.

Küylenüv, f. Kuvvetlenmek, semirmek.

Küyli, s. 1. Mali durumu iyi. 2. Semiz.

Küylilik, is. 1. Mali durumu iyi olmak. 2. Semizlik.

Küyme, is. Üzeri kapalı, süslü araba.

Küyre, s. Hâlsiz, cesaretsiz, boş.

Küyrektik, is. Hâlsizlik, cesaretsizlik, boşluk.

Kürelüv, f. Yıkılmak, kırılmak.

Küresüv, f. Yıkılma, kırılma işlemine ortak olmak.

Küyretüv, f. Yıkmaq, kırmak.

Küyretilüv, f. Yıkılmış olmak, kırılmış olmak.

Kürev, f. Yıkılmak, kırılmak, bozulmak.

Kürevik, is. Çilek çalısı.

Küysandıq, is. Müzik aleti.

Küysev, f. 1. Geviş getirmek. 2. Lüzumsuz fazla konuşmak.

Küysiz, s. Bakımsız, hâlsiz.

Küysizdenüv, f. Bakımsız hâle düşmek, hâlsizleşmek, zayıflamak.

Küysizdev, f. Bakımsızca, hâlsizce.

Küyit, is. Hayvanın çiftleşme zamanı.

Küyittelüv, f. Bakılmak, hazırlanmak, ehemmiyet verilme.

Küyittev, (I.) f. Bakmak, hazırlamak.

Küyittev, (II.) f. Hayvanın çiftleşme arzusu belirtmesi.

Küyündev, f. Ehemmiyetsiz bir şeylerle uğraşmak, uğraşır gibi görünmek.

Küysi, is. Müzisyen.

Küyük, (I.) is. Üzüntü, hasret. **Balanın caqsısı qızıq çamanı küyük.** — Çocuğun iyisi talih, kötüsü üzüntü.

Küyük, (II.) is. Ateş yanığı, **küyük küştü tükken son ketedi eken sabbırdan.** (Abay) dert, özlem, ağır bastığında sabır kâr etmez.

Küyikti, s. Üzüntülü, hasretli, dertli.

Küyindirüv, f. Üzmek, acındırmak.

Küyinüv, f. 1. Üzülmek, dertlenmek. 2. Sinirlenmek.

Küyinşe, Olduğu gibi, haline göre.

Küyinsüv, f. Üzüntüsüne, derdine ortak olmak.

Küyiniş, is. Üzüntü, dert, hasret.

Küyinişti, s. Üzüntülü, dertli, hasretli.

Küyiniştirlik, is. Dertlilik, hasretlilik.

Küyis, is. Hayvanların geviş getirmesi. **Küyis kayırdı** geviş getirdi.

Küyittev, f. Hazırlamak, formuna getirmek.

Kükirt, is. Kükürt.

Kül, (I.) is. 1. Kül, birşeyin yanarak kül haline gelmesi. **Kül falkanın şıgardı.** Külparça etti. **Kül kül kıldı.** parçaladı. **Külin kökte uşırdı.** Mahvetti, hiç birşey bırakmadı. **Otumen kirip külümen şıktı** Erken kalktı geç yattı, en iyi şekilde hizmet etti. 2. Darmadağın edilmek.

Kül, (II.) is. Koyunun karnına, memesine çıkan yara.

Külapara, is. «Tımak»ın üzerinden giyilen baş giyim.

Külbiretöv, f. Uzanarak yıkılmasını sağlamak.

Külbirev, f. Uzanarak yıkılmak.

Külgizüv, f. Güldürmek.

Külgin, s. Pembe renk.

Külgış, s. Çok gülen, şaka yapan, nüktedan.

Küldibadam, s. 1. Anlaşılır değil, 2. Pembe renk.

Küldirgi, s. Güldürü.

Küldirgiş, is. Güldürücü, komedyen.

Küldirgiştev, s. Güldürücü hikâye anlatmak.

Küldiretöv, f. Yıkılmasını sağlamak.

- Küldirev**, f. Yıklamak, düşmek, yuvarlanmak.
- Küldireviş**, is. Çadırın tepesindeki (Şanıraqtın) ağacın parçaları.
- Küldiretöv**, f. Gürültülü ses çıkartmak.
- Küldirlev**, f. Gürültülü ses çıkarmak.
- Küldiretöv**, f. Güldürtmek.
- Küldiröv**, f. Güldürmek.
- Külegeş**, s. Güleç, çok gülen.
- Külegeştik**, is. Güleçlik, çok gülmek.
- Külekeş**, f. Bk.; Külegeş.
- Külki**, is. 1. Gülmek, sevinç, memnuniyet belirtisi. **Külki boldı**. Gülmüş oldu. **Külki baqtı**. Zevk peşinde oldu. **Külkige bölendi**. Sevindi, memnun oldu. **Külip oynadı**. Yüzünden sevinç ifadesi eksik olmadı.
- Külkili**, s. 1. Gülmüş. 2. Zevkli.
- Külkişen**, s. Bk.; Külkişil.
- Külkişi**, is. Güldürücü, çok gülen.
- Külkişil**, s. Çok gülen, gülmeyi seven.
- Külkömeş**, is. Küle gömülerek pişirilen ufak ekmek.
- Küllü**, z. Bütün, hepsi.
- Külmen**, f. **Külmen qağuv**: Gülümsemek.
- Külmende**, f. Gülümseyiş. **Külmendey keler közderi kalcınbas kelerözderi** (Abay) Gözleri gülümseyerek şakalaşarak gelirler.
- Külpara**, f. **Külpara boluv**: Parama parça olmak.
- Külparşa**, is. Külparça.
- Külsalğış**, is. Kül tablası.
- Kültalğan Boluv**, f. Param parça olmak, yıkılmak, bozulmak.
- Külte**, is. Kıl. **Külte cal**. - Atın yelesinin kılı.
- Kültektev**, f. Gizlemek, yaltarmak.
- Kültelenöv**, f. Saçaklanmak, dilim dilim olmak.
- Kültelev**, f. Bir yere toplamak.
- Kültildev**, f. Şişmek, **Caramdı karasam kültidep ketipti**. Yaram bakıtım ki, fena halde şişmiş.
- Külöv**, f. Gülmek, sevinmek. **Küle qaradı**. - Gülümseyerek.
- Külşe**, is. Hemen yoğrulan hamurdan ateşe gömerek pişirilen ekmek.
- Külmendesöv**, s. Birbirine bakarak gülümsemek.
- Külmidetöv**, f. Gülümsetmek.
- Külimde**, f. Gülümsemek.
- Külimsi**, s. Hoş olmayan koku, kötü altı kokusu.
- Külimsiretöv**, f. Gülümsetmek, gülümsemesini sağlamak.
- Külimsirev**, f. Gülümsemek.
- Külüm**, f. **Külüm qağuv**: Gülümseyerek bakmak.
- Külingir**, s. Solgun renk, pembeye kağan renk.
- Külisöv**, f. Gülmüşmek.
- Küman**, is. Şüphe.
- Kümandanuv**, f. Şüphelenmek.
- Kümandı**, s. Şüpheli.
- Kümandilik**, is. Şüphencilik.
- Kümansız**, s. Şüphesiz.
- Kümancık**, is. Para cüzdanı.
- Kümân**, is. Bk.; Küman.
- Kümbez**, is. Kümbet, minare.
- Kümbezdelöv**, f. Süslenmek, güzelleşmek (bina gibileri için), süslenmiş, güzelleştirilmiş olmak.
- Kümbezdenöv**, f. Süslenmek, güzelleşmek.
- Kümbezdetöv**, Süslemek, işlemek.
- Kümbezdi**, s. Minareli, kümbetli.
- Kümbir-kümbir**, s. Gümbür gümbür.
- Kümbirlenöv**, f. Güm güm ses çıkarılmak.
- Kümbirletöv**, f. Güm güm ses çıkarmak.
- Kümbirlev**, f. Yüksek sesle konuşmak, gümbür gümbür ses çıkarmak.
- Kümp**, f. **Kümp etöv**: Anıdan batmak, dibine doğru gitmek.
- Kümpiytöv**, f. Şişirmek, büyütmek.
- Kümpiyöv**, f. Şişmek, büyümek.
- Kümpildetöv**, f. Güm dedirtmek, güm diye batmak, güm diye düşmek, güm diye ses çıkarmak.
- Kümpildev**, f. 1. Güm güm düşmek. 2. Ağız fazla doldurarak konuşmak.
- Kümilçüv**, f. Yavaş ve tok sesle hayret ederek konuşmak.

Kümis, is. Gümüş.
Kümistelöv, f. Gümüşlenmek.
Kümisteföv, f. Gümüşletmek.
Kümistev, f. Gümüşlemek, gümüşle kaplamak.
Kümüşe, s. Gümüş gibi. **Ak kadın beti kümüşe ciltıradı** - Karın yüzü gümüş gibi parladı.
Kümişqıvrıq is. Farenin bir çeşidi.
Kün, (I.) is. Güneş.
Kün, (II.) is. Gün, 24 saat. 1. Gün boyu. 2. Vakit, zaman **avur künderdi, bastan keşiriyüvge ekevide bekindi**, Zor günlere katlanmaya ikisi de razı oldu. 3. Emek. 4. Hayat, ömür. **Kün battı**, gün battı. **Kün kesti**, başından zor günler geçti. **Kün keşkirdi**. Gün batmak üzere **kün köterildi**. Gün doğmak üzere **kün şaldı**, Güneşlendi. **Kün tutıldı**, Güneş tutuldu. **Kün kürkiredi**, Gök gürlledi. **Kün kördü**, Gün görüdü. **Künü tüstü**, Zor günler geçiriyor. **Kün cayı**, Hava durumu.
Küna, is. Günah.
Künakar, s. Bk.; **Künâkar**.
Künara, Gün aşırı.
Künasız, s. Günahsız, suçsuz.
Künakâr, s. Günahkâr.
Künâkarlıq, is. Günahkârlık.
Künâlev, f. Suçlamak.
Künâll, s. Suçlu.
Künâsız, s. Suçsuz, suçu yok.
Künqağar, is. Güneşten koruyan alnına güneş gelmesine mani olmak için şapkanın önüne konulan şey.
Künqağarsız, s. Güneşliksiz.
Künqaqtı, s. Güneş çarptı.
Künqurğatpav, Her günü, hiç boş gün bırakmamak.
Künuzın, Bütün gün boyu.
Künbatı, is. Batı.
Künbağar, is. Bk.; **Künbağıs**.
Künbağıs, is. Güne bakan.
Künbe-kün, Günbegün, günü gününe.
Künboyı, Sabahtan akşama kadar.
Künburın, Evvelde, önünden.
Küngey, s. Gün doğusu.
Küngirt, s. Bk.; **Küngirt**.
Künde, Her gün.

Kündelik, is. Günlük.
Kündelikti, Her günkü, belirli. Kündelikti cumıs. - Günlüğü iş.
Kündes, s. Rakip.
Kündestik, is. Çekememezlik.
Kündestiröv, f. Arayı açmak, çekemez duruma getirmek.
Kündev, f. Çekememek, kıskanmak.
Kündiz, Gündüz.
Kündiz-tüni, Gece-gündüz.
Kündik, (I.) is. Yaşı gelmiş hanımların başına örttüğü beyaz kumaş
Kündik, (II.) is. Günlük.
Küneltöv, f. Gün geçirmek, geçinip gitmek.
Künes, Gün taraf, güneş taraf.
Küncara, is. Yağlı bitkinin yağı alındıktan sonra kalan posası.
Küncit, is. Yağlı bitki, yağ çıkarılan bitki.
Kün köris, is. Gün geçirmek, hayat sürmek, geçinmek.
Kün sayın, Her gün.
Künsöv, f. Güneşte yanmak.
Künsitöv, f. Güneş altında bırakmak, güneşe tutmak.
Kündiz, s. Gündüz, güneşsiz, güneşin görünmediği sıra.
Kün-tün, Gece-gündüz.
Kün Tävlik, is. Gece ile gündüzün toplamı, 24 saatlik vakit.
Künşe, s. Gün gibi.
Künşuvaq, is. Güneşli, güneşin sıcaklığı.
Künşuvaqtav, f. Güneşlenmek.
Kün Şığıs, is. Doğu, gün doğusu.
Künşil, is. Çekemezlik, kıskançlık.
Künşilik, (I.) is. Çekemezlik, kıskançlık.
Künşilik (II.) Günlük, bir günlük yer, bir günde yapılan.
Künboyı, Gün boyu.
Küni Burın, Evvelde, önünden.
Künilgeri, Evvelki gün.
Küni-tüni, Gece-gündüz.
Kün, is. Hanım hizmetçi.
Küngey, is. Güney.
Küngir, is. Küngir-küngir: Ses, gürültü.

Küngirlev, r. «Küngir-küngir» diye ses çıkarmak.

Küngirt, s. Tam belli, açık değil, dumanlı, karanlık.

Küngirttenöv, f. Dumanlı, karanlık, bulanık, belirsiz duruma gelmek.

Küngirttik, is. Karanlık, koyuluk, belirsizlik.

Kündik, is. Hanımların hizmetçilik etmesi.

Künk, f. 1. **Künk etöv**: Pek belli olmayan ses çıkarmak, belirsiz bir şeyler konuşmak. 2. Mırıldanmak.

Künkil, is. 1. Bir şeye memnuniyetsizlik bildiren sözler. 2. Birisinin arkasından söylenen dedikodu.

Künkildesöv, f. Karşılıklı olarak bir itiraz hakkında konuşmak.

Künkildev, f. Bir şeye itirazda bulunarak konuşmak, dedikodu yapmak.

Künirentöv, f. Üzüntüye düşürmek, çok dertlenmesine sebep olmak.

Kümirenöv, f. Acı çekerek bağırarak ağlamak, ah, oh gibi sesler çıkarmak.

Küp, f. **Küp boluv**: Şişmek. **Avırgan ayağım küp bolup isip ketti**, Ağrıyan ayağım küp gibi şişti.

Küp-küren, s. Kahverengiyle kızıl karışımı.

Küpsek, s. Yere yeni düşen, üzerine basılmayan karın yumuşak durumu.

Küpsöv, f. Gururlanmak, yüksekten bakmak.

Küpsinöv, f. Büyüklük, güçlülük taslamak.

Küptenöv, f. Övünmek, böbürlenmek, kibirlenmek.

Küptev, f. Temizlemek.

Küpti, (I.) **Küpti boluv**: Haddinden fazla yemek yemenin neticesinde rahatsız olmak.

Küpti, (II.) s. Belirsiz, tereddütlü.

Küpşek, is. Araba tekerleğinin ortası.

Küpşektey, s. 1. Semiz, 2. İri yarı.

Küpşektenöv, f. Semirtmek, büyülemek, dolmak.

Küpi, is. İçine koyun veya deve yünü konularak yapılan palto.

Küpildek, Çok övünen, fazla atan kimse.

Küpildesöv, f. Karşılıklı övünerek konuşmak.

Künildev, f. Övünmek, fazla atmak, palavra sıkmak.

Küninöv, f. Yersiz övünmek.

Künir, s. Bk.; Kâpir.

Kürbelektev, f. Şaşırmak, şaşıarak hareket etmek.

Kürdek, is. Bk.; Kürtik.

Kürdelendiröv, f. Zorlaştırmak, ağırlaştırmak.

Kürdelendirilöv, f. Zorlaştırılmak, ağırlaştırılmak.

Kürdelenöv, f. Zorlaşmak, ağırlaşmak.

Kürdeli, s. Büyük, zor, ağır.

Küreğ, is. Kürek.

Kürektev, f. Kürekleme, kürekle temizleme.

Küren, s. Kahverengi. **Qos küren**. - İki tane kahverengi at. **Küren qabaq**. - Üzgün. **Küren tarttı**. - Kahverengi olmaya başladı.

Kürendenöv, f. Bir şeyin kahverengiye dönüşmeye başlaması.

Kürendev, s. Hafif kahverengiye yakın.

Kürenitöv, f. Kahverengiye dönme.

Küresker, is. Mücadeleci, güreşçi.

Küres, is. Mücadele, güreş.

Küresöv, f. 1. Güreşmek. 2. Bir şeyi elde etmek için yarışmak. 3. Çekişmek, devamlı birbiriyle uğraşmak.

Küresşi, is. Güreşçi.

Küresin, is. Çöplük.

Küretamır, is. Şahdamarı.

Kürev, f. Küremek, temizleyip yığmak.

Kürzi, is. Gürz, ağır top.

Kürke, is. Hayvanlar, koyun, keçi, siğir, kuş için yapılan ahır.

Kürketavıq, is. Hindi.

Kür, f. **Kür-kür**: Günün yağmadan evvelki gök gürültüsü.

Kürkil, is. Çok öksürme neticesinde sesin kısılması, öksürük.

Kürkildev, f. Öksürmek, devamlı öksürmek.

Kürkirev, f. Gürlemek, gök gürlemesi.
Kürletöv, Bk.; Kürilidetöv.
Kürmek, is. Piriñ sapıyla beraber çıkan yabani ot.
Kürmelöv, f. Ayağın birbirine dokunarak yürümeye mani olması, dilin sürçerek iyi konuşmaya mani olması, elin bir şeyi iyi yapamaması.
Kürmek, f. 1. Bağlamak. 2. Özel şekilde bağlamak. **Atın ayağın kürmep bayladı**. - Atın ayağını kürmeyerek bağladı. 3. Bırakmamak. **Kıska cıp kürmeyge kelmeydi**. - Kısa ip sağlam bağlamaya gelmez.
Kürpildetöv, f. Sütün süt üzerine sağıldığı zaman ses çıkarması.
Kürpildev, f. Süt sağılırken kaba bol bol akması neticesinde çıkan ses.
Kürs kürs etöv: f. Kesik kesik gürültülü ses çıkması.
Kürsil, is. Gürültülü, gür ses.
Kürsildek, s. Gür gür çıkan ses.
Kürsildetöv, f. Gür gür ses çıkartmak, havan topu ve ağır topa tutmak, dayak atmak.
Kürsildev, f. Tüfek, top gibi ses çıkartmak, öksürmek.
Kürsinöv, f. İçini çekmek.
Kürt, s. Çabuk, aniden.
Kürte, is. İşlenmiş deriden veya kuşaktan yapılan kış elbisesi.
Kürt-kürt, is. Kürt kürt diye çıkan ses.
Kürtik, is. Rüzgârın bir yere yığıdığı kar.
Kürtildetöv, f. Bir şeyi kıtır kıtır kırmak.
Kürtildev, f. Sert bir şeyin kıtır kıtır kırılması.
Kürildek, s. Kalın sesli, gürüldeyerek konuşan.
Kürildesöv, f. Karşılıklı gür gür ses çıkarmak, gürültü yapmak.
Kürilidetöv, f. Gürletmek, gürültü yaptırmak.
Kürildev, f. 1. Gürlemek, gürültü yapmak. 2. Hızlı akarken çıkan ses. 3. Taşkın, taşmak. 4. Sesin kalın çıkması.
Küriş, is. Piriñ.

Küs, is. İnsan vücudunda, uzun zaman birikmiş kir tabakası.
Küstenöv, f. Çok kirlenmek, kirlerin simsiyah olarak sertleşmesi.
Küsöv, f. Küsmek, vazgeçmek, braktmak.
Kütöv, f. 1. Hürmet etmek, saygı göstermek, saymak. 2. Beklemek, gezmek. 3. Bakmak. 4. İstemek, dilemek. **Kütpegen cerden**. - Beklenmeyen yerde.
Kütövşi, is. 1. Ufak çocuklara bakan, terbiye eden, hastanedeki hastalara bakan, onlara hizmet eden kimse. 2. Bir kimseyi ağırlayan, hizmet eden, gelen misafire özel olarak hizmet eden kimse.
Kütölöv, f. Saygı, hürmet gösterilmek.
Kütim, is. Bakım.
Kütimsizdik, is. Bakımsızlık. Bakılmamak.
Kütinöv, f. Kendine dikkat etmek, hasta olmamaya, yorulmamaya gayret etmek.
Kütir, f. **Kütir-kütir etöv**: Kütür kütür ses çıkartmak.
Kütirlek, s. Kıtırdak, bastıkça kıtır-kıtır ses çıkaran.
Kütirletöv, f. Kütürletmek.
Kütirlev, f. Kütür kütür ses çıkararak kırılmak.
Kütisöv, f. Saygı gösterilmesine, hizmet edilmesine yardımcı olmak.
Küş, is. 1. Güç, kuvvet. 2. Ağırlık. **Basta mıycok bolsa eki ayakka salmak tüser** (Atasözü) Başta beyin yoksa cezasını (ağırlığını) ayaklar çeker.
Küşala, is. Hindistan'da yetişen çok acı ve yuvarlak bitki. Öksürenlere ilaç olarak kullanılır.
Küşeytkiş, is. Takviye, destek, dayanak.
Küşeytöv, f. Güçlendirmek, kuvvetlendirmek.
Küşeytilöv, f. Güçlendirilmek, kuvvetlendirilmek.
Küşendirmek, f. Zorlandırmak, bir şeyi kaldırırken ağırlığın altında kalarak çıkarılan ses. 2. İkınmak.

Küşenüv, f. Zorlamak.
Küşeyüv, f. Güçlenmek, kuvvetlenmek.
Küşsüz, s. Güçsüz, hâlsiz.
Küşsizedik, s. Güçsüzlük, halsizlik, kuvvetsizlik.
Küştev, f. Zorlamak, mecbur etmek.
Küşti, s. Kuvvetli, güçlü.
Küştilik, s. Kuvvetlilik, güçlülük.
Küşigen, is. Kartal neslinden kara kuş.
Küşiktev, s. İt yavrusu kadar.
Küşik, is. 1. İt yavrusu. 2. Ufak çocuk.
Küşiktev, f. İtin yavrulaması.
Küş-kuyat, Gayret, güç, kuvvet.
Küyüv, f. 1. Yanmak, tutuşmak. 2. Ateşlenmek, kızmak. 3. Sinirlenmek. **Avzı küydi**. - Ağzı yandı. **Can küyeri**. - Acıyaacak yakını. **Cüzi küygür** - Lekelenesice. **İşi küydi**. - Sinirlendi, ızalandı. **Küyüp candı** - Yandı, tutuştu, çok sinirlendi. **Küyüp pıstı** - Sinirlendi.
Kibirtiklev, f. Bk.; Kibirtiktev, bögecektev.
Kibirtik, s. Yavaş yürümek.
Kibirtiktenüv, f. Yavaşlamak, hızı azaltmak.
Kibirtiktev, f. 1. Yavaş, acele etmeden yürümek. 2. Yavaş yavaş konuşmak.
Kidi, s. Şımarık.
Kidilenüv, f. Diklenmek, sertleşmek.
Kidirtüv, f. Geciktirmek.
Kidürüv, f. Gecikmek, beklemek, durmak.
Kidirinkrev, f. Gecikmiş olmak, beklemiş olmak. **Uygo kidirinkrep kirdim**. Eve gecikerek girdim.
Kidiris, is. Gecikme, ara.
Kidirissiz, s. Gecikmeden, durmadan, ara verilmeden.
Kidirüsüv, f. Bekleşmek, gecikmek.
Kicindirüv, f. Sinirlendirmek, kızmak.
Kicindev, f. Bağırıp çağırmak, tehdit etmek, kızmak.
Kiçreyüv, f. Bir tarafına doğru eğilerek konuşmak, yürümek.

Kil, Hep, devamlı, aynı yönde, aynı şehirde.
Kilegey, s. Pişmiş veya pişmemiş sü-tün üzerindeki kaymak.
Kilegeylenüv, f. Kaymak tutmaya başlaması.
Kilem, is. Halı, (kilim değil).
Kilemşe, is. Ufak halı.
Kilemşi, is. Halıcı.
Kilen, Hep devamlı, saf.
Kilküv, f. 1. Suyun yüzünde bir şeyin yürümesi. 2. Kaymağı yavaşça almak, suyun yüzünde bir şeyi toplamak. 3. Süzmek.
Kilkildetüv, f. Ağzına kadar doldurmak.
Kilkildev, f. Ağzına kadar dolmuş olmak.
Kilkitüv, f. Suyun veya herhangi sıvının üzerinde bir şeyi yürütmek.
Kilmiyüv, f. 1. Zayıf ve halsiz gibi göstermek. 2. Gözlerini kısarak bakmak.
Kilmiyüv, f. 1. Zayıf ve halsiz görünmek. 2. Gözlerini kısarak bakmak.
Kilt, is. Kilit. **Kilt toqtadı**. - Aniden durdu. **Kilt burıldı** - Aniden, birden döndü.
Kiltiyan, is. Ehemmiyet, mânâ, anlam; iş, mesele.
Kilttenüv, f. Kilitlenmek.
Kilttetüv, f. Kilitletmek.
Kilttev, f. Kilitlemek.
Kiltşi, is. 1. Kilitçi. 2. Anbar bekçisi.
Kiltildev, f. Ağrı ve hastalık tesiriyle boyun ve dizlerde kilt-kilt diye ses çıkmak.
Kim, sz. Kim. **Eski avuldadı mergen kim dedi**. - Eski obadaki mergen kim dedi.
Kına, is. Ayıp, kusur, suç.
Kinalav, f. Suçlamak.
Kinalavşı, is. Suçlayıcı, savcı.
Kinalı, s. Suçlu.
Kınarat, is. Kusur, eksiklik, suç.
Kınaratsız, s. Kusursuz, eksiksiz, suçsuz.
Kinasız, s. Suçsuz, samimi, temiz, saf.
Kindik, is. 1. Göbek bağı. 2. Bele kuşanılan kemer. 3. Orta, merkezi

yer. **Kindik kesip kir cuvğan tuvğan çer** = Göbek bağı kesilerek kiri yıkanan doğduğu yer = vatan, doğum yeri. **Kindik şeşe** - Bebeğin göbek bağını kesen kadın.

Kindiktes, is. Kardeş.

Kir, (I.) is. Temiz olmayan, kir.

Kir (II.) is. Kantar, terazi, ölçü. **Sıyırlar kirge tüsirildi me?** - Sığırlar tartıldı mı? **Kir keltirmedi.** - Laf getirmedi.

Kirben, is. Üzüntü, üzgün halde olma, çekingenlik, memnuniyetsizlik.

Kirbiktenöv, f. Üzölmek, ince ve duygulu olmak.

Kirbiktef, f. İncelmek, memnun olmamak.

Kirgıvdıröv, f. Girdirtmek.

Kirgizöv, f. Girdirmek.

Kirgizilöv, f. Girdirilmek.

Kire, is. Kervan, nakliyatçı.

Kireberis, is. Giriş, ev veya bina girişi. **Törgü üyge kireberiste ol meni türtöp kaldı.** - Yukarıki odanın girişinde o beni dürttü.

Kirokeş, is. Arabacı, nakliyatçı.

Kirelenöv, f. Kiralanmak.

Kireletöv, f. Kiralamak, kiraya tutturmak.

Kirelev, f. Kiralamak, kiraya tutmak.

Kirep, is. Direk, bir şeyin altına konulan destek. **Kömür basıp kaladı kirep çok deydi Çolpan.** - Kömür yıkılacak, destek yok dedi Çolpan.

Kirevke, is. 1. Zırh. 2. Yüz perdesi.

Kirevkelenöv, f. Bulanık, belirsiz hâle gelmek.

Kireşi, is. Arabacı, nakliyatçı, kiracı.

Kirciyöv, f. Memnuniyetsizlik bildirmek.

Kirciyöv, f. Gönülsüzlük, üzünlük hali.

Kincindev, f. Beğenmemek, hoşlanmamak.

Kirlen, is. Çamaşır yıkanan kap, leğen.

Kirlenöv, f. Kirlenmek.

Kirletöv, f. Kirletmek.

Kirlev, (I.) Biraz kirli, biraz pis.

Kirlev, (II.) f. 1. Kir olmak, pislen-

mek. 2. Sinirlenmek. 3. Dikkati dağılmak, kirini temizlemek.

Kirme, (I.) is. Sığıntı. Dışarıdan gelme.

Kirme, (II.) is. Coğrafi terim, denize giren kara parçası, burun.

Kirne, is. Karnın burarak ağrması, bir nevi karın hastalığının adı.

Kirpi, is. Kirpi.

Kirpidey, s. Kirpi gibi.

Kirpik, is. Kirpik. **Kirpik qaqtı** - Kirpikleri hareket ediyor, yaşıyor.

Kirpik qaqqanşa, Göz açıp kapayana kadar.

Kirpikşeşen, is. Kirpi.

Kirpilenöv, f. Soğuk yüz göstermek.

Kirpiş, is. Kerpiç, tuğla.

Kirsabın, is. Çamaşır sabunu.

Kirsiz, s. Kirsiz.

Kirtiüyöv, f. Yorgunluk, rahatsızlık halinin gözden belli olması.

Kirtik, s. Ufak, kısık.

Kirtildek, s. Kirtilleyen, kirt, kirt kırılan, ince.

Kiröv, f. Girmek, dahil olmak.

Kirş kirş etöv, f. Karş diye girmek, (**Şeşe ayağıma kirş etip kirdi,** Çivi ayağıma karşı ederek girdi).

Kirşen, s. Çabuk kirlenen, kir kaldırmayan.

Kirşi, is. Çamaşırıcı, kirleri temizleyen.

Kirşik, is. Kir, leke.

Kirşiksiz, s. Temiz, kirsiz.

Kirşiktey, s. Bembeyaz, tertemiz.

Kirşil, s. Çabuk kirlenen.

Kirşildev, f. Gırç-gırç ses çıkarmak. **Kirigöv, f.** Basılmak, toplanmak, birilmek, birbirine yaklaşmak.

Kiriptar, is. Muhtaç, bağımlı.

Kiriptarlık, is. Bağımlılık, muhtaçlık.

Kiris, is. Giriş, gelir, kazanç.

Kirispe, is. Giriş, açış, izahat.

Kiristiröv, f. Giriştirmek, başlatmak, dahil etmek.

Kirisöv, f. Bir şeye girişmek, iştirak etmek.

Kiris-şığıs, is. Gelir-gider.

Kirıştey, s. Ter-temiz, çok temiz.

Kir-qayav, is. Kötülük, haram niyetlilik, pislik.

Kir-qon, is. Kirli çamaşır.
Kise, is. Gümüşlü, bakırlı süslü çantası olan kemer.
Kisen, is. Ele ve ayağa takılan zincir, kelepçe.
Kisendelüv, f. Zincire vurulmak, zincirlenmek, zincirle bağlanmak.
Kisendetüv, f. Zincirle bağlatmak, zincire vurdurmak.
Kisende, f. Eli-ayağı zincirle bağlamak.
Kisnev, f. Bk. Kisinev.
Kisi, is. Kişi, adam, insan.
Kisilik, is. Kişilik, insanlık.
Kisimsüv, f. Kendini kişi saymak, insan saymak, beğenmek.
Kisimsinüv, f. Gururlanmak.
Kisinev, f. Kişnemek, özlemek. **Alışta cürse kisinesip, caqında cürse tisttesip - :** Uzaklarda kalırsa özleyen, yaklaşırsa dişleyen.
Kisinetüv, f. Kişnetmek, kişnemesini sağlamak.
Kişe, is. İnsanca.
Kitap, is. Kitap.
Kitapkana, is. Kütüphane.
Kitaphanaşı, is. Kütüphaneci.
Kitapşa, is. Ufak kitap.

Kitâp, is. Kitap.
Kitirlek, s. Kıkırdak.
Kişkene, s. Küçük, ufak.
Kişkelenev, s. KÜÇÜKÇE.
Kişkentay, s. Ufacık, küçücük.
Kişkektaylav, s. Küçükçe, biraz ufak.
Kişi, s. Küçük.
Kişigirim, Ufakça, küçükçe.
Kişik, s. Alçak gönüllü, küçük.
Kişikirim, s. Bkz. Kişigirim.
Kişilev, s. KÜÇÜKÇE.
Kişilik, is. Küçüklük, yaşı küçüklük.
Kişpeyil, s. Alçak gönüllü, terbiyeli, görgülü.
Kişpeyildev, s. Terbiyeli, alçak gönüllüce.
Kişpeyildi, s. Terbiyeli, edepli, görgülü.
Kişpeyildilik, is. Terbiyelilik, görgülülük, alçak gönüllülük.
Kişireytüv, f. Küçültmek, ufaltmak.
Kişireytulüv, f. Ufaltılmak, küçültülmek.
Kişirek, s. Biraz ufak, fazla ufak, fazla küçük.
Kişirektev, s. Fazlaca küçük, fazlaca ufak.
Kişireyüv, f. Küçülmek.

Qaba: qaba saqal, s. Kaba sakal.

Qabağan, s. Saldırgan köpek ısırma-ya hazır, saldırgan köpek.

Qabağat, Kabahat, kusur, aniden ce-reyan eden olay.

Qabaq, is. 1. Alın. 2. Göz ile kaşın arası. 3. Yar, yer yarığının üst tarafı.

Qırğuy qabaq boluv -: Küsmüş ol-mak, dağınıklık görmek.

Qabaq, is. Kabak, cucurbita Lage-nariâ, aşkabağı, balkabağı.

Qaban, is. Domuzun erkeği. Erkek do-muz.

Qabartuv, f. Kabartmak, şişirmek.

Qabaruv, f. Yükselmek, şişmek, kalın-lamak, kabarmak.

Qabat, (I.) is. Kez, sefer.

Qabat, (II.) Beraber, birlikte; katman.

Qabat, (III.) is. Diş, kabuk. **Çer qa-battarı**, Yer kabuğu.

Qabattasuv, f. Birbiri üstüne.

Qabattav, f. Birbiri üzerine koymak, kı-ırmak; ikiye katlamak.

Qablan, is. Kaplan.

Qabuv, (I.) f. Kapmak. **İyt qutirsa** iyesin qabadı (atasözü) it kudursa sahibini kapar. 2. Bir şeyi ağzına doldurarak yudumlamak. 3. Vur-mak, çarpmak. (**Tayıp ketip qılışı** **qara cerdi qabadı** -: Kılıcın kayar-sa kara yeri kapar.

Qabuv, (II.) f. İğne ardı dikmek, yor-gan dikişi (**Körpenin qabuvı kelis-pepti** - Yorganın dikişi yakışmı-yor).

Qabık, is. Kabuk.

Qabıqtanuv, f. Kabuklanmak.

Qabıqtav, f. Kabuğunu çıkarmak.

Qabıktı, s. Kabuklu.

Qabil, Kabül. **Qabil boluv** -: Kabul

olmak, kabul etmek. **Qabil boluv** -: Kabul olmak.

Qabil dav, f. Kabul etmek; karşılamak; uygun bulmak.

Çabil-qupıl -: Bkz.; Qapıl-qupıl.

Qabındatuv, f. Akciğerin şişirilmesi.

Qabındav, Bkz.; Qabınuv.

Qabınuv, f. Akciğerin şişmesi. Çok ko-nuşunca nefes alamamak.

Qabır, is. Kabir.

Qabırğa, is. Kaburga kemiği. 2. Bir şeyin yanı. Kaburgaşı. **Qabırğa sağıt**, Duvar saati. **Qabırğasına batuv** Bir şey hakkında üzül-mek, merak etmek; **Qabırğa ga-zet** Duvar gazetesi. **Qabırğası-men kenesti** En yakınına akıl da-nıştı. **Qabırğası qabıştı** Çok üzül-dü.

Qabırğalasuv, f. Yan yana gelmek.

Qabırğalav, f. Sıradan kalmamak, sı-rada olmak, yanyana olmak. Tepe-yi diklemesine değil yanlamasına yürüyerek dolaşmak.

Qabırğalı, s. 1. Güçlü, kuvvetli, 2. Zengin. 3. Cüsseli, büyük, koca-man.

Qabırlatuv, f. Kabre koydurmak.

Qabırlav, f. Gömmek, kabre koymak.

Qabırşaq, is. 1. Balığın sırtındaki pul-lar. 2. Bir şeyin üzerinde oluşan kabuk.

Qabırşaqtanuv, f. Bir şeyin üzerinin kabuklanması.

Qabıstruv, f. 1. Kavuşturmak. 2. İki ucu temas ettirmek. 3. Yapıştırmak.

Qabısu, (I.) f. 1. Kavuşmak, yapış-mak. 2. Birleşmek, alışmak.

Qabısu, (II.) f. Dalaşmak.

Qabile, is. Kâbiliyet.

Qabiletti, s. Kâbiliyetli.

Qağa, is. **Qağa beris** - Çukur, köşe.

Qağa beriste qalıptı - Köşede kalmış. **Qağa beris qaldırdı** - Ehemmiyet verilmeden bıraktı.

Qağatuv, is. Yabancı saymaq, aralarına almamak, **Olay qağacuv kör-sen, özimizge munda kel**, Öyle somuk muamele görürsen buraya, kendimize gel.

Qağacuvlanuv, f. Soğuk qarşılmaq, tecrit edilmek.

Qağaz, is. Kâğıt. 1. **Qağaz aqşa** - Kâğıt para. 2. Mektup. **Qağaz kelip-ti** - : Mektup gelmiş.

Qağazdatuv, f. Kâğıtlatmaq.

Qağanaq, is. Hayvanın doğumundan evvel gelen su. **Qağanağı qarıq**, sağanağı sarıq sevindi. **Qağanağı qarşı ayrıldı** - : Sinirlendi, patlayacak gibi oldu.

Qağıyda, is. Kâide, usul.

Qağuv, f. 1. Pencereyi, kapıyı vurmaq, kakmaq. 2. Silkmek. 3. Çiviği duvara veya başka bir yere çakmaq. **İm qaqtı** - İşaret verdi. **Tanday qaqtı** - Hayret etti. **Diril qaqtı** - Vücudu titredi. **An qaqtı** - Av avladı. **Tis qaqqan** - Tecrübeli, yaşça büyük. **Cüreği qaqtı** - Yüreği çarptı, **Betinen qaqqadı** - Yüzüne qarşı hiç bir şey söylemedi. **Qağıp saldı** - Birden yedi ve yutuverdi.

Qağılez, s. Nazik, ince. **Qağılez qız** - Nazik kız.

Qağıluv, f. 1. Vurulmaq, çivilenmek. 2. Mahrum kalmak. 3. Sarkılmak. **Qaltan qağılğan eken** - Parasız kalmış.

Qağınuv, f. 1. Akciğerin şişmesi, kanlanması. 2. Bir şey aniden bozulması, ayaklanma olmak. **El qağında**, Millet ayaklandı. **Avızınan qağırılır**, Sözünden yakalandı.

Qağıs, 1. Sapa, yoldan uzak. 2. Yanlış, hata. **Birevler ötirik aytuvğa şeber**, **endi birevler qağıs estüvge şeber** - Bazıları yalan söylemeye usta, bazıları da yanlış işitmeye usta.

Qağıstıruv, f. 1. Kapaştırmak. 2. Araş-

tırmak, toplattırmak. **Qttı qağıstıs** - : Yanan ateşi alevlendirmek.

Qağısuv, f. 1. Kışkırtmaq, ortalığı karıştırmak. 2. Darılmak, kavga ettirmek. 3. Kaymak.

Qağıtuv, f. Lafla iğnelemek, taşlamak.

Qada, is. Bir şey asmak veya bağlamak için dibini kazarak yere çakılmış olan direk.

Qadağalatuv f. Takip ettirmek, baktırmak, boş bıraktırmak.

Qadağaluv, f. Takip etmek, dikkat etmek, alâka göstermek.

Qadaq, (I.) is. 1. 200 gram ağırlığında bir ağırlık ölçüsü birimi, 2. 409.51 gramdan ibaret eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

Qadaq, (II.) is. Akciğerin büyümesi.

Qadaq avruvimen avırğan adamdı aldın ala emdetüv kerek. - Akciğer şişmesi hastalığına yakalanan insanı bir an evvel tedavi ettirmek gerek.

Qadaqtatuv, f. Ölçtürmek. Qadaq birimi ile ölçtürmek.

Qadaluv, f. 1. Sancımaq, saplanmaq. 2. Bir işin peşini bırakmadan uzun zaman koşmaq. 3. Gözünü kırpmadan gözlerini dikmek.

Qadam, is. 1. Adım. 2. Yön. **Eger ol sayasiy qağınan bolmay qalmaytın qadam casap...** Eger o siyasî yönden muhakkak olması gereken adımları atsa.

Qadamdatuv, f. Adımlatmaq, yürütmek.

Qadamdav, f. Adımlamak, yürümek.

Qadandav, f. Ayağı sert, dik ve seri olarak basmaq.

Qadatuv, f. Diktirmek.

Qadav, f. 1. Dikmek, dikine koymak. 2. İğneyle dikerek yapıştırmak. **Tüymemdi qadap berdi** - Dügmemi dikiverdi. 3. Sözü sert ve direkt olarak söylemek. 4. Dik dik bakmaq.

Qadır, is. Hürmet, saygı.

Qadirletüv, f. Hürmet ettirmek, saydırmak.

Qadirlev, f. Hürmet etmek, saymaq.

Qadırlı, s. Saygılı, hürmetli, değerli.
Qacamatuv, f. Bir tarafı ağzın dışın-
 da olarak bir şeyi çiğnetmek.
Qacalav, f. 1. Dişiyle parçalayarak ye-
 meye çalışmak, ısırmaq. 2. Bir şeyin
 sürtünerek aşınması.
Qacaluv, f. Sürtünmek, aşınmak.
Qacav, f. 1. Bir şeyin ikinci bir şeye
 değerek aşınması. 2. Çok konuşa-
 rak birisini bastırmak.
Qacet, f. Hacet, gerek.
Qacetti, s. Gerekli, lüzumlu.
Qacettilik, is. Gereklilik, muhtaçlık,
 ehemmiyetlilik.
Qacuv, f. 1. Yorulmaq, bıkmak, usan-
 mak. 2. Bir şeyin aşınması. **Esiktin**
qıyuvı qaşıp qacıptı. - Kapının ağaç-
 ları aşınmış.
Qacı, is. Hacı.
Qacı, is. Güç, kuvvet, ciğer.
Qacırlı, s. Gayretli, ciğerli, sağlam,
 yılmaz, dayanıklı.
Qacırlılık, is. Gayretlilik, sağlamlılık,
 yılmazlık, dayanıklılık.
Qacıtuv, f. Bıktırmak, usandırmak.
Qaz, is. Kaz. **Qaz moyın** - Kaz bo-
 yunlu. **Qaz turdı**, qaz-qaz basıp
 cürdi **kaz turdu**, çocuk yeni yeni
 ayakta durmaya başladı. **Qaz qal-
 qı** - Hiç değişmemiş.
Qaza, is. 1. Ölüm, ecel. 2. Ödenme-
 yen, kaza olan.
Qazağuvur, s. Kazakçı, Kazaklaşmaq
**Curt bunı qazaqşağa suvday qaza-
 ğuvur dep te dâriptep ketken** Mil-
 let bunu son derece diye de över)
Qazaqşa, 1. Kazakça. 2. Kazak gibi.
Qazaqşılav, f. Kazakçaya tercüme et-
 mek. **Ay tamır dep bastadı qazaq-
 şılav** -: Hey arkadaş diye başladı
 Kazakça olarak.
Qazaqı, s. 1. Kazakların eski örf ve
 âdetlerini bilen ve muhafaza eden
 adam. 2. Kazaklara mahsus. **Bul at**
dâl qazaqı atqa aqşaydı - Bu at
 tam Kazak atına benziyor.
Qazalanuv, f. Ölmek, vefat etmek. **Bul**
balanın keşe şeşesi qazalandı. - Bu
 çocuğun dün annesi vefat etti.

Qazalı, s. Mâtemli, ölüm, üzüntüsü
 olan.
Qazan, is. Kazan. **Qazan buzır** - Ya-
 ramaz, kavgacı.
Qazandıq, is. Kazanın konulması için
 yapılan soba.
Qazanşı, is. 1. Kazancı, kazan yapan
 adam. 2. Ahçı, yemek yapan kimse.
Qazba, s. Kazılarak alınan troprak ser-
 veti. **Bizdin dalemız qazba baylıq-
 tın ceri** - Bizim sahara -bozkır- yer-
 altı servetinin toprağı. 2. **Qozba**
adam, Usandırıcı, bıktırıcı kimse.
Qazbaqtav, f. Bk. Qazbalav.
Qazbalav, f. 1. Etraflıca sormak, hiç
 bir şey bırakmadan soruşturmak. 2.
 Bir şeyi tekrar tekrar sorup rahat-
 sız etmek.
Qazdan, f. **Qazdan qağuv**. Bk. Qaz-
 dandav.
Qazdandatuv, f. Ayağını dik dik bas-
 tırmak, sert sert yürütmek.
Qazdandav, f. Ayağı dik dik basarak
 yürümek.
Qazdiyuv, f. Dimdik ayakta durmaq.
 Bir şeyin dimdik durması.
Qazdıruv, f. Kazdırtmaq.
Qaz-qaz, f. Tay-tay, çocuğun yeni yü-
 rümesi.
Qaz-qatar, s. Sıralanarak, sıra-sıra.
 sıra. **Qaz-qatar üy** - Sıra-sıra ev.
Qaz-qatar tur - Sıralanarak dur.
Qazotı, is. Kazların yediğı ot çeşidi.
Qazuv, f. Kazmaq, yeri kazmaq.
Qazi, (I.) is. Atın kaburga kısmı ve
 yağlı etiñden yapılan sucuk.
Qazi, (II.) is. Hâkim, kadı.
Qazi, (III.) is. Gazi.
Qazıq, is. 1. Kazık, ucu sivri ağaç.
 2. Direk, dayanç. **Oquv-bilim azı-
 ğı, bilim-ırıs qazığı** - Okumak-ilim
 azığı, ilim-rızkın direğı.
Qazıluv, f. Kazılmak.
Qazımır, s. Çok konuşan, rahat ver-
 meyen,
Qazımurlav, f. Çok konuşmaq, çok ko-
 nuşarak rahatsız etmek.
Qazına, is. 1. Hazîne. 2. Memleketin
 zenginliğı.
Qazınalı, s. Zengin, hazîneli.

Qazındı, Kazılarak çıkarılan nesne.

Qazır, 1. Hemen, çabuk, şimdi. 2. Bugün, şimdi, artık.

Qaziret, is. 1. Hazret, 2. Tanrı, Allah.

Qaybat, is. Gıybet, dedikodu, birisinin arkasından konuşmak.

Qayğı, is. Üzüntü, hasret.

Qaygılanuv, f. Kaygılanmak, acı çekmek.

Qaygılı, s. Kaygılı.

Qaygıruv, f. Merak etmek, üzölmek.

Qaygısız, s. Kaygısız.

Qayda, z. Nerede?

Qaydan, z. Nereden?

Qay-qaydağı, s. Nerelerdeki, neredeki?

Qay-qaysısı, z. Herhangi biri.

Qayqan, s. 1. Biraz dikçe, arkaya doğru eğik. 2. Dik tepéye doğru yön.

Qayqandatuv, f. Ağır yük yükleyerek, belinin eğilmesini, ağır yük altında ezilerek yürümesini sağlamak.

Qayqandav, f. 1. Belinin yük altında eğilmesi. 2. Bir şeyi kabul etmeyecek çekilmek.

Qayqandav, s. Bk. Qaykan.

Qayqayuv, f. Geriye doğru eğilmek.

Qayqiyuv, f. Bk. Qayqayuv.

Qayqı, s. Geriye doğru eğik.

Qayla, is. Kazma.

Qaymaq, is. 1. Kaymak, sütün kaymağı. 2. Bir şeyin en iyisi, seçkini. **Qaymağı buzulmadı** - El değmedi. Hiç bir şey olmadı.

Qaymaqтанuv, f. Kaymaklanmak.

Qaymaqşuv, f. 1. Kaymaklanmaya başlaması. 2. Suyun yeni yeni buz tutmaya başlaması.

Qaymıguv, f. Çekinmek, cesaret edememek, tereddüt etmek, korkmak.

Qaynar, is. Pınar, kaynak.

Qaynasuv, f. Kaynaşmak.

Qaynatuv, f. Kaynatmak.

Qaynav, f. 1. Kaynamak. 2. Doluşmak, miktarı artmak, **Qaydan şıqqanın kim bilsin qaynıp ketti köp ara**. Nereden çıktığını kim bilsin, birden doluştu pek çok arı.

Qayrak, is. Biley taşı.

Qayraqşı, is. Bileyci. **Bul kart songu**

vakıtka keşeyim kayraqşı bolup cürdü. Bu ihtiyar son vaktine kadar bileycilik yaptı.

Qayraluv, f. Bilenmek.

Qayran, Sevgili, kıymetli, **Kayran sözüüm kor boldu-av** (Abay) Kıymetli sözüm, onun gibi birine yazık oldu. **Kayran kaldı**. Hayran kaldı.

Qayran, is. Derin olmayan.

Qayrandav, f. Suyu derin olmayan yerde kalmak. **Aybolsın, qayrandap qalğan balıqtı qabarladı**. Aybolsın suyun derin olmayan yerinde kalan balıkları görerek haber verdi.

Qayrat, is. Gayret. **Kayratı bar kisinin bereketi bar isinin** (Atasözü) Gayreti olan kişinin bereketi var işinin.

Qayratker, is. Branşında isim yapmış kimseler.

Qayrattanuv, f. Gayretlenmek. **Kart, köz casin tıyıp, kayrattanıp aşıla söyledi**. İhtiyar, ağlamayı bırakıp, gayretlenip, açık söyledi.

Qayratlı, s. Gayretli.

Qayrav, f. 1. Bıçak veya benzeri kesici şeyleri bilemek. 2. Kışkırtmak. **Aqındın öleni castardı küreske kayradı**. Şairin söyledikleri gençleri güreş yapmaya teşvik etti.

Qayravlı, s. Bilenmiş. **Kayravlı turgan ak baltasın aldı da belbevine kısırtıdı**. Bilenmiş olan ak baltasını aldı ve kemerine kısırdı.

Qaysar, z. 1. Sağlam, tahammülkâr. 2. Laf anlamayan, söylenene kulak asmayan, inatçı, ters kimse.

Qaysarlanuv, f. İnatlaşmak, münakaşaya girmek. Aksileşmek.

Qaysı, z. Hangi? **Bul balanı celiktirip cürgen kaysın?** Bu çocuğu şımartan hanginiz?

Qoyta, 1. Tekrar, 2. Ona nazaran, onun yerine.

Qaytadan, Yeniden

Qaytalav, f. Tekrarlamak, nüksetmek.

Qaytaruv, f. Çevirmek, geri yollamak, **Cavap qaytaruv**, cevap vermek.

Qaytuv, f. 1. Dönmek, gittiği yerden geri gelmek. 2. Halsizleşmek, basılmak, hızı düşmek. 3. Ölmek, vefat etmek, **Qaruvı qayttı**, hakkı, hissesi verildi. **Beti kayttı**, boş çevrildi.

Qayşı, (I.) is. Makas.

Qayşı, (II.) Karşı, zit.

Qayşılav, f. 1. Makasla kesmek. 2. Kulağını ileri geri hareket ettirmek.

Qayşılıq, is. Aksilik, anlaşmazlık, görüş ayrılığı.

Qayızğağ, is. Saçtaki kepek.

Qayıp, is. 1. Kayık. 2. Makinanın alt mekiği.

Qayıqçı, is. Kayıkçı.

Qayım, is. Şarkı yarışı, biri söylemeye başlar, ikincisi ona katılır ve devam ettirir.

Qayımdasuv, f. Şarkı yarışı yapmak.

Qayın, is. Hanımın veya kocasının akrabaları, **Kayınata**, **Kaynata**, **Kayınaga**, **Kayınbirader**, **Kayınbiyke**, **Baldız**, **Kayınslı**, **Görümce**, **Kayınene**, **Kaynana**, **Kayıncurt**, Hanımın süalesi.

Qayındatuv, f. Kayın tarafına götürmek; nişanlısıyla görüştürmek.

Qayındav, f. Kaynına gitmek. Kayın tarafına varmak.

Qayın, is. Kayın ağacı.

Qayır, (I.) is. 1. Hayır. 2. Sadaka.

Odan qayır kelmes - Ondan hayır gelmez.

Qayır, (II.) Hoşçakal, sağol.

Qayırlav, (I.) f. Suyun derin olmayan yerine rastgelmek, karaya oturmak. 2. Duraklamak, durmak. Akli başına gelmek.

Qayırluv, f. Dönmek. **Asıl adam ayınmas, bir betinen qayırlmas**, Asil insan sözünden caymaz, doğruluktan asla dönmez.

Qayırılı, s. Hayırlı, uğurlu.

Qayıрма, (I.) is. Şarkıda nakarat.

Qayıрма, (II.) is. Bir şeyin katlanan kısmı. **Qayıрма çağa** - Katlamalı yaka.

Qayırmalav, f. Gitmek, istediği yere zaman zaman gitmek, uğramak.

Qayırsız, s. Hayırsız, hayır olmayan, merhametsiz.

Qayırtuv, f. Döndürttirmek.

Qayıruv, f. 1. Bir şeyin yönünü, amacını değiştirmek. 2. Birisinden alınan emaneti iade etmek. 3. Bir şeyi tekrar anlatmak, söylemek. **Çavap qayırdı** - Cevap verdi. **Küyis qayırdı** - Geviş getirdi. **Betin qayırdı** - Durdurarak yönünü çevirdi.

Qayırmı, is. Merhamet, hayır, iyilik.

Qayırmıdı, s. Merhametli, hayırsever.

Qayırsız, s. Merhametsiz, hayırsız, sert.

Qayırsı, is. Dilenci.

Qayırsılanuv, f. Dilencilik yapmak.

Qayırsılav, f. Dilenmek.

Qayırsılıq, is. Dilencilik, yoksulluk, **Enbeksiz mal dametken kayırsılık**, **akıldı erge ar bolar onday kılık** (Abay) Emeksiz kazanç beklemek dilencilik, akıllı ere ar olur öyle kılık.

Qayıs, is. Kayış.

Qayıstıruv, f. Eğdirmek.

Qayısuv, f. 1. Eğilmek, düz bir şeyin bir tarafına kırılırcasına eğilmesi. 2. Acımak, kollamak. **Qabırğası qayıstı**, Üzüldü, acıdı, kolladı. **Çer qayıstı**, Yere sığmadı, doldu, taştı.

Qak, (I.) is. Yağmur suyunun birikintisi.

Qak, (II.) is. Kurutulmuş meyve.

Qak, (III.) Tam isabet, noktası noktasına. **Qap ayırdı**, Ortasından böldü.

Qak, (IV.) is. Kir, leke.

Qak (V.) 1. Vur, çarp. 2. Korkutmak için bağırarak. **Bağıp qaq**, besleyip büyü.

Qaqantav, f. İşgüzarlık etmek, yersiz titizlik etmek.

Qaqaltuv, f. Yemeğin boğazında kalmasına sebep olmak.

Qaqaluv, f. Yemeği boğazda kalarak aksırmak.

Qaqav, f. Soğüğün şertleşmesi. **Qaqagan kâri qıs** - Çok soğuk olan ihtiyar kıs.

Qaqayuv, f. Kıpırdamadan bir yerdə durmaq, kakılmak.

Qaqbas, is. İhtiyarlara hakaret gayesi ilə söylenir (Moruk gibi).

Qaqı qaqı körüv, f. Ezilmek, haksızlıq görmək.

Qaqılav, f. Haksızlıq etmək, ezmək, itip kakmaq.

Qaqıştav, f. Bir şeyi tekrar-tekrar silkmək.

Qaqpa, is. Bezergân, dış kapı.

Qaqpaylav, f. 1. Hayvanı kendi başına bırakmadan düzgün yürütmək. 2. Durdurmak, sözünü kesmək.

Qaqpaq, is. Kapak, **Avızına qaqpaq boldı**, Yasak etti. Söyletmedi, önledi.

Qaqpaqtay, s. Kapak gibi.

Qaqpaqtav, f. Bir şeyin kapağını örtmək.

Qaqpaqıl, is. Taşı veya aşığı elle fırlatıp yakalayan oyun türü.

Qaqpalav, f. Bkz.; Qaqpaylav.

Qaqpan, is. Kapan. **Qaqpan qurdı**, Kapan kurdu.

Qaqsatuv, f. Bağirtmək, sızlandırmak, şikâyet ettirmək.

Qaqsav, f. 1. Sızlamak, ağrı yapmak. 2. Bağirtmək, hasretini dökmək, şikâyet etmək.

Qaqsavıq s. Şikâyetçi, bağirtmayı huy edinen.

Qaqtaluv, f. Kızartılmak.

Qaqtav, f. Et, balık, meyve vs. kurutmək. Eti veya balığı ızgarada pişirmək.

Qaqtıgüv, f. 1. Dokunmaq, sürtünmək, çarpmak. 2. Yol yorgunluğu çekmək, yorulmaq, zorluk çekmək. 3. Birisine kasten dokunmaq, hadisə çıkarmək.

Qaqtıgıs, is. Kavga, münakaşa, anlaşmazlıq.

Qaqtıgıstıruv, f. Kavga ettirmək, münakaşa ettirmək.

Qaqtıgısu, f. 1. Bir şeyin ikinci bir şeye dokunması, çarpışması. 2. Kavga etmək, vuruşmaq, çarpışmaq.

Qaqşandav, f. İşgüzarlıq etmək.

Qaqşiyuv, f. 1. Kar akmamak, adeta

donmaq. 2. Sözühdən dönmeden ısrar etmək.

Qaqşuv, f. Atıldığı zaman havada yalakamak veya kopararak almak.

Qaqı, is. 1. Hak. 2. Mihnət, borç.

Qapıldatuv, f. Durmadan yüksek sesle konuşurmək.

Qapıldav, f. Durmadan bağırarak konuşmaq.

Qaqıratuv, f. Darmadağın ettirmək, yırttırmək.

Qaqırav, f. Sökmək, her tarafa dağılmak, yırtılmək.

Qaqırayuv, f. Dikleşmək, sertleşmək, göze çalınmaq, eğilmemek.

Qaqırğış, is. Tükürülecek kap.

Qaqıruv, f. Bâlgam çıkarmak.

Qaqırıq, is. Balgam, tükürük.

Qaqırınuv, f. Balgam çıkarmaya çalışmaq.

Qal, is. 1. Ben, hal, durum. 2. Leke, betinde kalı bar edi. Yüzünde lekesi vardı.

Qala, is. Şehri. **Almatı qalası**, Almatı şehri.

Qalay, z. Nasıl.

Qalayda, z. Nasılsa.

Qalam, is. Bk. Qalamsap.

Qalayı, is. Kalay, gümüş beyazlığında yumuşak bir maden.

Qalayıq, is. Millet, halk; bir toplandımda halka bu şekilde hitap edilir.

Qalaylatuv, f. Kalaylatmaq.

Qalaylav, f. Kalaylamak.

Qalaq, is. Kaşık.

Qalaqay, is. İsrırgan otu.

Qalalıq, s. Şehire ait, şehire özgü.

Qalamdas, s. Yazarlar, kalem arkadaşı, **Tölevqan men Qapan qalamdas**, Tölevhan ile Kapan kalem arkadaşı, meslektaş.

Qalampir, is. Karanfil.

Qalamsap, is. Ucuna kalem takılan, kalem sap.

Qalamuş, is. Kalem ucu.

Qalasıv, f. Yığılmasına, düzgün konulmasına yardım etmək.

Qalav, f. 1. Bir şeyi intizamla birinin üzerine birini koymak, yığmaq. 2. Seçmek, beğenmek, arzu etmek.

Qalaş, is. Yuvarlak, ortası çukur olarak pişirilen ekmek.

Qalaşı, is. Devamlı şehre gidip gelen kimse.

Qalaşlıq, is. Ufak şehir, küçük pazar.

Qalbaşaylı, s. Uygun, yatkın.

Qalbalaq, f. Qalbalaq qağuv: Şaşırmaq, sevinçten ne yapacağını bilmemek.

Qalbalaqtav, f. Şaşırmaq, acele etmək, sağa-sola koşmaq.

Qalbir, is. Kalbur, teneke kutu.

Qalğuv, f. Uyuklamaya başlamak, gözlerine uyku dolmaq.

Qaldıq, is. Bir şeyin kalan kısmı, kalıntı.

Qaldıruv, f. Bırakmaq, kalmasını sağlamak.

Qalca, is. Doğum yapan hanım için özel olarak kesilen hayvanın eti.

Qalcaq, is. Lâtime, şaka. 1. **Cok endi onun kalcasına çidayal-maymın,** Yok artık onun alay etmesine dayanamayacağım.

Qalcaqbas, s. Şakacı, açığız, güldürücü.

Qalcaqbastanuv, f. Birisini alaya almak, şaka mevzuu yapmak, dalga geçmek.

Qalcaqtav, f. Şaka etmek, dalga geçmek.

Qalcın, is. Şaka.

Qalcınbas, s. Şakacı.

Qalcındasuv, f. Şakalaşmaq.

Qalcınqoy, s. Şakayı seven.

Qalcınşil, s. Çok şaka yapan, şakacı.

Qalqa, is. Örtü, siper, barınak, sevgi ifade eden, nazlandıran kelime.

Kalkama bir sözüm bar aytalmagan, Canıma söyleyemediğim bir sözüm var. **Kata aytsam gapuv et kalkam,** Hata edersen affet nazlım.

Qalqıytuv, f. Dikmek, ayağa kaldırmak.

Qalqalanuv, f. Gizlenmek, saklanmaq, örtünmek.

Qalqalav, f. Gizlemek, saklamak.

Qalqan, is. Kalkan.

Qalqayuv, f. Kıpırdamadan ayakta durmaq.

Qalquv, f. 1. Bir şeyin batmadan sıvının üzerinde yüzmesi, kuşun süzülerek uçuşması. 2. Sıvının üzerindeki köpüğü almak.

Qalpaq, is. Kalpak.

Qalpe, is. Dinî sıfat, hoca ve bakşılara denir.

Qalt, qalt etkense, Hemen, anında, kıpırdatmadan. **Gözün qalt etkizbedi,** Gözünü kıpırdadı. **Qalt etti,** Kıpırdadı.

Qalta, is. 1. Elbisenin cebi. 2. Ufak-tefek eşya konulan torba.

Qaltaqtav, f. Sallanmaq, titremek.

Qaltalaqtav, f. Titremek, sallamaq, hâlsiz düşmek.

Qaltalanuv, f. Buruşmaq, katlanmaq.

Qaltalı, s. 1. Cebi olan. Cepli. 2. Paralı, cebi dolu.

Qaltaruv, f. 1. Ne yapacağını bilemeden şaşırmaq. 2. Bir yere biraz saklamak, gizlemek.

Qaltarı, is. 1. Saklanılacaq; biraz gizlenilecek yer. 2. Arasında. **Cumıs qaltarısında isteyimiz,** İş arasında yaparız.

Qaltıyuv, f. Kıpırdamadan dik durmaq.

Qaltıquv, f. Suyun yüzünde yüzmek, batmamaq.

Qalt-palt, Zar zor, güçlülük, düşe kalma.

Qaltqı, is. 1. Oltanın ucuna bağlanan ağırlık. 2. Şüphe, kuşku, sır.

Qaltqısız, s. Kuşkusuz, şüphesiz.

Qaltıldağ, s. Sallanan.

Qaltıldatuv, f. Sallandırmak, titretmek.

Qaltıldav, f. Titremek.

Qaltıravıq, s. 1. Çabuk üşüyen, titreyen. 2. Pinti, cimri.

Qaluv, f. 1. Kalmak. 2. Kâğıt oyununda kaybetmek. 3. Durdurulmaq, başkalarından geride kalmak.

Qalşıyuv, f. Kıpırdamadan durmaq; dona kalmak, hareketsiz durmaq.

Qalş-qalş, Qalş-qalş etüv: f. Tiril tiril titremek.

Qalşıl, is. Titrek.

Qalşıldatuv, f. Üşütmek, titretmek, sınırlendirmek.

Qalşıldav, f. Titremek.

Qalı, is. Qalı kilem, Halı.

Qalıqtav, f. Kuşun süzülərək uçması.

Qalın, s. 1. Birşeyin kalınlığı. 2. Çok, sayıca fazla. 3. Koyu, sıktı. 4. Sert. **Kalın oy,** Derin düşünce. **Kalat, kalın oyda kelecadır edi,** Kalat, derin düşünceyle geliyordu. **Kalın mal,** Başlık parası.

Qalındav, f. Toplanmaq, koyulaşmaq.

Qalındıq, is. Delikanlının nişanlısı.

Qalıp, is. 1. Kalıp. 2. Birşeyin başlangıçtaki vaziyeti.

Qalıptandıruv, f. Alıştırmak, âdet hâline getirmek.

Qalıptanuv, f. Âdet hâline getirmek, alışmaq.

Qalıptasuv, f. 1. Oturtmaq, âdet hâline gelmiş olmak. 2. Öğrenmek, âdetlenmek, kabûl edilmiş olmak.

Qalıptav, f. Kalıplamak.

Qalıptı, s. Belli, alışıldığı üzere, âdet olduğu gibi.

Qalıs, is. Hâlis, tarafsız.

Qalıspav, f. Devamlı beraber olmak, geri kalmama.

Qam, is. Hareket, **Caqıp, Canat'qa; meniki qam emes, catqañgoy dedi.** Yakup Canat'a; benimki hareket değil, yatmaktır dedi. **Qam könil, Üzüntülü,** dertli gönül.

Qamal, is. Kale.

Qamalav, f. Etrafını sarmak.

Qamalatuv, f. Etrafını sardırtmaq.

Qamaluv, f. Sarılmak, çenber içinde kalmış olmak. Tutuklanmaq. İçinden çıkamamak.

Qamav, f. Tutuklamak, hâpsetmek; sarmak.

Qamba, is. Zirâi mahsul veya başka şeyleri koymak için hazırlanan yer.

Qambaşı, is. Anbarcı.

Qamdanuv, f. Bk.; Qamdav.

Qamdav, f. Hazırlamak.

Qamzol, is. Gömleğin dışından giyilen, kollu veya kolsuz giysi.

Qampa, is. Sarı altın süsü verilen ve gümüş taklîdi ipe dokunan kumaş çeşidi.

Qamqor, is. Koruyucu, arka çıkan destekleyen, yardım eden.

Qamqorlıq, is. Koruyuculuk, arka çıkmak, acımaq, yardımcı olmak.

Qamqorsuv, f. Acımış gibi görünmek, koruyormuş gibi davranmaq.

Qamqorşı, is. Destekçi, kollayıcı, koruyucu, yardımcı.

Qamqorşılıq, is. Bk.; Qamqorlıq.

Qampaytuv, f. Karnın veya başka bir yerin olduğundan fazla şişmesini sağlamak.

Qampayuv, f. Karın veya başka bir yerin olduğundan fazla şişmesi.

Qampiytuv, f. Bk.; Qampaytuv.

Qamsız, s. Hazırlıksız, aniden.

Qamsızdandıruv, f. Üzüntüsüz, evham ve meraka düşmeyecek vaziyete getirmek.

Qamsızdıq, is. Hazırlıksızlık, gamsızlık, önemsemezlik.

Qamtamasız, s. Yeterli, bolluk, darlığı çekilmeyecek vaziyette.

Qamtuv, f. İlâve ederek toplamak, içine almak, hâkimiyetine almak.

Qamşı, is. Kamçı. **Qamşı boldı,** Sebep oldu.

Qamşılav, f. Kamçılamaq.

Qamuğuv, f. Üzülmek, üzüntü duymak, merak etmek, evhamlanmaq.

Qamıqtıruv, f. Üzüntüye düşürmek, evhamlandırmak, meraklandırmak.

Qamır, is. Hamur.

Qamırıq, is. Kaygı, üzüntü, keder.

Qamıs, is. Kamış.

Qamıt, is. Arabaya çekilen hayvanın boynuna takılan nesne.

Qan, is. Kan. **Qan sonar,** Kar'ın ilk yağışından sonraki ava çıkma zamanı. **Qan sorpa,** Hızlı yürüyerek, terlemek, yorulmaq. **Qan qaqsattı.** Eza, cefa çektirdi, ağlattı. **Qanı qaş-tı,** Korktu, yüzü bembeyaz oldu.

Qan işer, Kan içici, katil. **Qanına qaraydı,** Sinirlendi, asabı bozuldu.

Qanı kepti, Kanı kurudu. Susadı.

Qan cuttı, Üzüntüye kapıldı. Kan yuttu. **Qan maydan,** Kanlı meydan, harp.

Qanağat, is. Kanaat. **Azga kanağat ete-**

- bilmesen, köptende kuru kalasın (Altınarı). Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.
- Qanağattandıruv, f.** Tatmin etmek, ikna etmek, anlatmak.
- Qanağattanarlıq, s.** Kanaatkârlık.
- Qanağatsız, s.** Kanaatsiz.
- Qanağattanuv, f.** Kanaat etmek, ikna olmak.
- Qanaluv, f.** Sömürülmek.
- Qanaluvşı, is.** Sömürülen. **Orıs-qıtay ofarşıları çağınan bizdin el qaramuda,** Rus-Çin sömürücüleri tarafından bizim halk sömürülmekte.
- Qanar, is.** Çuval.
- Qanat, is.** 1. Uçucularda uçmayı gerekleştiren uzuv. 2. Uçağın kanadı. 3. Kenarı, bir tarafı. 4. Obanın kafesine (keregesine) konulan bez.
- Qanattanuv, f.** 1. Sertleşmek. 2. Ayaklanmak.
- Qanattas, s.** Birbirine çok yakın.
- Qanattasuv, f.** Yaklaşmak, yakın oturmak, birbirine yardımcı olmak.
- Qanatu, f.** Kanatmak.
- Qanav, (I.) f.** Sömürmek, başkasına iş gördürmek, emeğini gasp etmek. **Rus-Çin emperyalizmi Qazak'ı qanavda,** Rus-Çin emperyalizmi Kazak'ı sömürüyor.
- Qanav, (II.) f.** Kanamak, kan akması.
- Qanavşı, is.** Sömürücü, başkalarının emeğinden faydalanan kimse.
- Qanavşılıq, is.** Sömürücülük.
- Qanday, z.** Bir şeyin rengi, kalitesi hakkında bilgi edinmek için kullanılan soru. Nasıl?
- Qandala, is.** Tahtakurusu.
- Qandanuv, f.** Kanlanmak, kana bulamak.
- Qandas, s.** Aynı kandan, kandaş. **Qazaq, Özbek, Türken, Uygur, Qırğız qandas bavır,** Kazak, Özbek, Türkmen, Uygur, Kırgız kandaş, kardeş.
- Qandasuv, f.** Kana bulanmak, kavga etmek.
- Qandatuv, f.** Kanını akıtmak, kan akmasına sebep olmak.
- Qandav, f.** Kan akıtmak, kana bulamak.
- Qandavır, is.** Vücuttan kan almak için kullanılan şırınga.
- Qanden, is.** Kısa burunlu, yumuşak tüylü ufak köpek.
- Qandiruv, f.** Kandırmak, doyurmak, tatmin etmek.
- Qancar, is.** Hançer.
- Qancığa, is.** Eğerin terkisi.
- Qancığalasuv, f.** Atla giderken yan yana yürümek.
- Qannen-qaparsız, s.** Gamsız, hiçbir derdi-düşüncesiz olmayan.
- Qansıratuv, f.** Kanın çok akmış olması.
- Qansırav, f.** Kan kaybı neticesi bayılmak.
- Qant, is.** Şeker. **Qant qızılsası,** Şeker pancarı.
- Qantalatuv, f.** Morartmak. **Onın cumruqpen uruvı, befin qantalattı.** Onun yumrukla vurması, yüzünü morarttı.
- Qantalav, f.** Kan damarlarının zedelenmesi neticesinde morarması.
- Qanuv, f.** 1. Susadığı zaman su içerek susuzluğu gidermek. 2. Kumar oyunundan çıkmak. 3. Vaziyeti tam anlamak, her şeyi bilmiş olmak. **Uyqısı qandı,** Uykusunu aldı.
- Qanşa, z.** **Qanşa aytsam,** Ne kadar söylesem.
- Qanşama, z.** Çok, pek çok, hudutsuz.
- Qanşıq, is.** Dişi köpek, kancık.
- Qanıp, s.** Birşey hakkında bilgi sahibi olmak.
- Qanıpezer, s.** Zulüm, sevimsiz, hayırsız.
- Qanbaq, is.** Deve karnı otu, **Aqsaq tüyenin avızına cel aydağan qanbaq tüşedi,** Topal devenin ağzına yol sürüklemediği qanbaq düşer.
- Qanbaqtay, s.** Hafif. **Qanbaq otu,** kaddar.
- Qanğalaq, s.** Hafif, oturaklı değil. **Sonğı kezde Asqar asa qanğalaq bolıp, burınğı avır minezinen ayırılğan,** Son zamanlarda Askar, çok dengesiz, çok hafif olup eski ağırbaşlılığını bıraktı.

Qanğalaqtav, f. Hafiflik etmək. Bir yerde duramamak, oradan oraya githmek.

Qanğuv, f. Maksatsız, gayesiz dolaşmak.

Qanğı: qanğı bas, s. Rastgele dolaşan kimşe.

Qanğır-qunğır, is. «Kangur-kungur» ses çıkartmak.

Qanğırılav, f. Gürültü yapmak.

Qanğırıtuv, f. Gayesiz, maksatsız dolaştırmak.

Qanğıruv, Bkz.; Qanğuv.

Qanq-qanq etüv, f. Acı ses çıkartmaq.
İyt qanq etti, Köpek «qanq» diye ses çıkardı.

Qanqa, is. İskelet.

Qanqayuv, f. Kenara-köşeye çekilerek tek başına durmaq.

Qanpuv, is. İgneleyici acı söz.

Qanqıl, is. Garip ses.

Qanqıldav, f. 1. Garip sesler çıkarmak. 2. Rahatsız etmək, bağırmaq.

Qansuv, f. Kurumak, kurumuş olmaq.

Qansıq, s. Pis koku, leş kokusu.

Qansılatuv, f. Köpeğin ses çıkarmasına sebep olmaq.

Qansılav, f. Köpeğin ve kurdun acı acı uluması.

Qansıfuv, f. Kurutmak, susuz bırakmaq.

Qantar, is. Ocaq ayı.

Qantaruv, f. 1. Otlamasına mani olmaq için atın dizginini geriye çekerek bağlamak. 2. Frenlemek, durdurmaq.

Qantaruvlı, (I.) s. Dizgini geriye çekili.

Qantaruvlı, (II.) f. Çaresiz halde olmaq, muhtaç durumda olmaq.

Qanılaq, s. İnce, hafif.

Qanıltır, is. Teneke, ince metal.

Qanıltırılav, f. Tenekelemek, ince metalle kaplamak.

Qanırav, f. Boş kalmak, boş olmaq.

Qanrayuv, f. Dimdik uzanmaq, göze çarpmaq.

Qap, (I.) is. Geniş çuval.

Qap, (II.) Pişmanlık belirtisi.

Qapa, (I.) is. Üzüntü, pişmanlık.

Qapa, (II.) s. Sıcak, havasız, sıkıntılı, boğucu.

Qapalandıruv, f. Sinirlendirmek, üzlemek, kızdırmak.

Qapalanuv, f. Üzülmek, sinirlenmek.

Qapalav, f. Havanın boğucu, sıkıntılı olması.

Qapalı, s. Üzüntülü, üzgün.

Qapas, is. Sıcak, havasız.

Qapelimde, Ansızın, beklenmeyen anda.

Qaper, is. Aklına, düşüncesine. **Orındı söz, bıraç onun qaperine kirmegen,** Yerinde söz, fakaç onun aklına, düşüncesine girmemiş.

Çapersiz, s. Hiçbir şey düşünmeden, meraksız.

Çapıyada, Aniden, ayak altında.

Qapsağay, s. Cüsseli, büyük, iri yarı.

Qapstruv, Kucaklayıp birleştirmek, iki elini açarak kucaklamak.

Qaptal, is. 1. Birşeyin yanı. 2. Eğerin bir tarafı.

Qaptaldav, f. Yanışmaq, yanlmasına yürümek.

Qaptama, is. Başka elbiselerin dışında giyilecek şekilde dikilen bol giysi.

Qaptatuv, f. Toplamak, doldurmak, çoğaltmaq.

Qaptav, (I.) f. Çoğalmak, dolmaq.

Qaptav, (II.) f. 1. Kaplamak. 2. Çuvala koymak.

Qapteser, is. Bir cins fare.

Qaptırma, is. Hanımların elbisesinin dışından giydiği hafif giysilerine süs olarak takılmak için yapılan nesne.

Qaptıruv, f. İsrıtmak. **İytke qaptır,** Köpeğe ısırt.

Qapsıq, is. 1. Cüzdan. 2. Bir şey koymak için kullanılan ufak çuval.

Qapı, is. Pişmanlık, arzu. **Qapısın taptı,** Kolayını buldu.

Qapıl-ğupıl, Acele, hemen.

Qapılıq, is. Yanlışlık, dikkatsizlik.

Qapılıq istegen bolsam aqıldı kişiler aytısın, Yanlışlık yaptı isem, akıllı kimseler söylesin. **Qapı cibermedi,** Dikkatsizlik etmedi.

Qapırıq, s. Sıcak, havasız, rüzgârsız.

Qar, is. Kar.

- Qara, (I.) s.** 1. Kara. 2. Birşeyin gölgesi. **Qara barqın**, siyaha yakın renk. **Qara bət**, Yüz kərəsi. **Qara biyday**, Buğdayın bir çeşidi. **Qora dürsün**, Tahminen, şöyle böyle. **Qara cayav**, Tam takır değil, kendine göre birşeyleri olan. **Qara cürek**, Merhametsiz, hayırsız. **Qora tayaq**, Eskiden şehirde okuyanlar için kullanılırdı. **Qara kölenke**, Alaca karanlıq. **Qara küye**, Bir çeşit tehlikeli bitki hastalığı. **Qara ker**, tam kara değil, tam koyu kahve rengi değil. **Qara may**, Kara yağ. **Qara halk**, Alelade halk. **Qara suvip**, Ayaz. **Qara sur**, Koyu kahve rengi. **Qara ter bold**, Kanter içinde kaldı. **Qara torı**, Siyaha çalan doru. **Qara bas-kır**, Karalar bassın. **Qara mal**, Büyük baş hayvan.
- Qara, (II.) is.** Büyük baş hayvan (deve, at vs.)
- Qarabay, is.** Çuşun bir çeşidi.
- Qarağay, is.** Çam ağacı.
- Qarağan, is.** Kısa boylu çok dallı dikenli bitki.
- Qarağaş, is.** Köknar ağacı.
- Qarağım, is.** Sevgi ve naz ifadesi.
- Qaraday, is.** Boşuna, boşuboşuna, boş yere.
- Qaracaf, is.** Para, akçe, malî durum.
- Qaraylasuv, f.** Yardımcı olmak, yardım etmek.
- Qaraylatuv, f.** Bekletmek.
- Qaraylav, f.** Beklemek, durmak, merak etmek.
- Qarayttırov, f.** Karartmak.
- Qarayıtu, f.** Kararmasını sağlamak.
- Qareket, is.** Hareket, meslek, geçim, iş.
- Qaraköl, is.** Karagül, uzun tüylü kıvrıkcık cins koyun.
- Qarakaptal, is.** Büyük baş hayvanlarda bilhassa yıfkıda görülen hastalık.
- Qarakat, is.** Siyah renkli yuvarlak ufak meyva.
- Qarakuyruk, is.** Ceylan.
- Qarakurt, is.** Örümcek gibi zehirli böcek.
- Qarakus, is.** 1. Yırtıcı kuşların bir çeşidi. 2. Kafa kemiğinin bir pârçası.
- Qaraqışı, (I.) is.** Korkuluk, kuş ve köpeklerin yaklaşmaması için konulan korkuluk.
- Qaraqışı, (II.) is.** Yolkesici, haydut, yağmacı.
- Qaralanuv, (f.)** Lekelenmek, itham edilmek.
- Qaralas, s.** Yakın, benzer, birbirinden farksız.
- Qaralav, f.** 1. Lekelemek, karalamak. 2. İtham etmek.
- Qaralav, f.** 1. Görünmek, tedavi edilmek. 2. Tetkik edilmek. Belli bir kural ve toplantının tetkikine verilmek.
- Qaralı, s.** Karalı, matemli, üzüntülü, ölüm çıkan.
- Qaramaq, s.** Nezaretinde, emri altında tâbisi.
- Qarama-qarsı, Zıt**, karşı.
- Qarama-qarsılıq, is.** Zıtlık, karşılık.
- Qaramıq, is.** 1. Ekin içinde biten müzir bir ot. 2. Kaşındırıcı cilt hastalığı.
- Qaran: qaran qaluv, f.** Sahipsiz kalmak.
- Qoranğı, s.** 1. Karanlık, 2. Aydın olmayan, cahil.
- Qaranğılanuv, f.** Karanlık olmak.
- Qaranğılav, f.** Karanlık etmek.
- Qaranğılıq, is.** 1. Karanlık. 2. Cahillik.
- Qarandav, s.** Karanlıkta pek fark edilmez, tanımayacak gibi görünmek.
- Qarapayım, s.** Alelade, basbayağı.
- Qarar, is.** Karar.
- Qarasan, is.** Sığırlarda görülen salgın hastalık.
- Qarastırov, f.** Araştırmak, aramak.
- Qarasuv, f.** Yardım etmek, destek olmak.
- Qarav, (I.) f.** 1. Bakmak. 2. İtaat ettirmek.
- Qaratıluv, f.** Tâbi edilmek.
- Qarav, (I.) f.** 1. Bakmak. 2. İtaat etmek.
- Qarav, (II.) s.** Cimri, pinti.
- Qaravıl, is.** 1. Nöbetçi. 2. Tüfeklerin arpacağı, nişan alınan yeri.

- Qaravıldav**, f. Gözetlemek, beklemek. Tavga şığıp tanciten karavıldap kararsın, Sabah erken dağa çıkıp dik-katlice gözetlersin.
- Qaravıfuv**, f. Karanlığın bastırıp çevrenin net görünmemesi.
- Qaraşa**, (I.) is. Ekim ayı.
- Qaraşa**, (II.) is. Zenginlerin etrafındaki fakir tabaka.
- Qaraşıq**, is. Göz karası, otanmdın namısın közdün karaşığında yaktaymın, Vatanımın namusunu gözüm gibi saklarım.
- Qarayuv**, f. 1. Renginın kararması. 2. Pek belli olmadan karartı olarak görünmek. 3. Bildiğini unutmak.
- Qarbalas**, is. Acele, sıkışık.
- Qarbalasuv**, f. Acele etmek, sıkışmak, telaşlanmak. Üydün kirer aldında karabalaskan dıbısta estildi. Eve girmeden önce telaşlı sesler işitildi.
- Qarbandav**, f. Hareket etmek, gayret etmek.
- Qarğa**, is. Karga. Karga adım cer, Çok yakın mesafe. Karga boyılı, Karganın boyu kadar, küçük. Karga tamırılı, Uzaktan-yakından akrabalığı olan.
- Qarğav**, f. Beddua etmek, lânet etmek.
- Qarğuv**, f. Atlamak, zıplamak, sıçramak. Birak sekirip çıgam dep, birak kargıp tüsem dep, mertigedi çatadı (Abay). Bir sıçrayışta çıkarım diye, bir zıplamada inerim diye sakatlanır durur.
- Qarğı**, is. Tasma, boyunluk. Kargı bav, Köpeğin tasmaşının bağı.
- Qarğıs**, is. Beddua. Kargıstın en camanın özün bilme bilgenindi avuzga alma (Atasözü). Bedduanın en kötüsünü bilme, bildiğin varsa ağzına alma.
- Qarcasuv**, f. İki şeyin birbirine sürtünerek aşınması.
- Qarcı**, is. Para, pul, durum.
- Qarı**, is. Hafız.
- Qarıya**, is. Tecrübeli ihtiyar kimse.
- Qarp**, f. Qarp boluv, Memnun olmak, tatmin olmak.
- Qarq-qarq etöv**, f. Neşeli sesler çıkarmak.
- Qarqıl**, is. Karganın çıkardığı ses.
- Qarqıldasuv**, f. 1. Kargaların sesi. 2. Yüksek sesle gülüşmek.
- Qarqıldav**, f. 1. Kargaların ses çıkarması. 2. Yüksek sesle gülmek.
- Qarqın**, is. 1. Süratlilik, çabukluk. 2. Güç, kuvvet.
- Qarqındav**, f. İlerlemek, gelişmek, büyümek.
- Qarlığaş**, is. Kırlangıç.
- Qarlığuv**, f. Sesin kısılması.
- Qarma**, is. Izgarada pişirilen, ekmek veya et, balık.
- Qarmaq**, is. Olta.
- Qarmalav**, f. Elle dokunarak aramak.
- Qarmanuv**, f. Tutmak için aramak.
- Qarmasuv**, f. Tutmak için karşılıklı araştırmak.
- Qarmav**, f. Tutmaya çalışmak.
- Qarpuv**, (I.) f. 1. Üzerinden hafifçe kırmak. 2. Rahat yaşamak.
- Qarpuv**, (II.) f. Isırmak, karşılık vermek, saygısızlık etmek.
- Qarsaq**, is. Bozkır tilkisi (Canis Cor-sac)
- Qarsan**, is. Arefe, belli bir meseienin, bir vakanın önündeki günler.
- Qarsı**, s. 1. Bir şeyin zıddı. 2. Karşı
- Qarsılasuv**, f. Karşı harekette bulunmak, muhalefet göstermek, ikna olmamak, bildiğinden şaşmamak.
- Qarsılıq**, is. 1. Karşılık, 2. Muhalefet.
- Qart**, s. Yaşı ilerlemiş, ihtiyar kimse.
- Qarta**, is. Kalın bağırsağı.
- Qartayuv**, f. İhtiyarlamak, yaşı ilerlemek.
- Qartıq**, is. İhtiyarlık.
- Qaruv**, (I.) is. Güç, kuvvet. Onın eki qolında Onun gücü iki kolunda, 2. Silâh, malzeme. Askeri qaruv Askeri silah.
- Qaruv**, (II.) f. 1. Yakmak, 2. Çok üşütmek, soğuşun yakması. Qaruvı qayttı hakkını aldı.
- Qaruvlandıruv**, f. Silâhlandırmak, güçlendirmek.
- Qaruvlanuv**, f. 1. Silâhlanmak, harp hazırlığı yapmak. 2. Belli bir iş için

- hazırlanmaq, malzeme hazırlamaq.
3. Bir şeyi bilmək, başa gələcək duruma gəlmək.
- Qaruvlı**, s. 1. Güclü, kuvvetli. 2. Silahlı. 3. Durumu, vaziyeti iyi.
- Qaruvsızdandır**, f. Silahsız gücsüz, kuvvətsiz.
- Qaruvsızdanıv**, f. Gücsüzlenmək, silahsızlanmaq.
- Qarş** - qarş: qarş - qarş şaynav, f. Garç - gurç çığnemek.
- Qarşaday**, s. Ufacık, küçük. **Qarşaday bala** Ufacık çocuk.
- Qarşığa**, is. Gəgəsi eğik, av için kullanılan kuş.
- Qarşıldatuv**, f. Garç - gurç şeklinde ses çıkartmaq.
- Qarşıldav**, f. Karç - karç diye ses çıkartmaq, heybet göstermek.
- Qarı**, is. Qoldın qarı Elin dirsekden omuza kadar olan tarafının iş kısmı.
- Qarız**, is. 1. Borç. 2. Ödev, yapması gereken şey. **Bül bir otan qarızı** Bu bir vatan borcu.
- Qarızdandır**, f. Borçlandırmak.
- Qarızdanıv**, f. Borçlanmaq.
- Qarızdar**, s. Borçlar.
- Qarılıv**, f. Kızartılmak.
- Qarım**, is. Güç, kuvvet. **Aqtamaq, iri adam boluvğa qarımı cəpəyinin tüşünüvi kerek** Aktamaq, iri - büyük adam olmaya gücünün yetmiyeceğini anlamalı.
- Qarımdı**, s. Güclü, kuvvetli.
- Qarım - qatınas**, is. İlgı, bağlantı, gıdıp - gelme, mektuplaşmaq.
- Qarın**, is. Karın, **Karın aştı** Karını açtı.
- Qarında**, is. Kız kardaş.
- Qarındaş**, is. Kurşun kalem.
- Qarıp**, s. Bk. Qarı - qasər.
- Qarıp - qasər**, s. Fakir, efi dar, yoksul kimse, gərıp.
- Qarıs**, is. Karış, **Kabağını karıs tüşdü**. Çok üzüldü, sinirləndi, **Karıs cər mun boldu**. Zorlandı, çarə bulamadı.
- Qarısqa**, s. İnatçı, kendi dediğindən şaşmayan kimse.
- Qarışav**, f. Karışlamak.
- Qarısuv**, f. 1. Karşı gəlmək, dirənmək, vaz gəçməməyə çalışmaq. 2. Kenetlenmək. Yorulmaq, halsizləşmək, bəyilmək.
- Qarıştav**, f. 1. Hızla ilerlemek, gelişmek. 2. Bütün gücünü, marifetini
- Qasalıqtı**, s. Gösterişli, saygılı.
- Qasan**, is. 1. Sert deri. **Qasanday qansap catqan qara cərdi** Qasan gibi kurumuş kara toprağı. 2. Sert ve kurumuş yemek.
- Qasap**, is. 1. Kasap, 2. Becerikli, marifetli.
- Qasapşı**, is. Kasapçılık yapan.
- Qasarğış**, s. Dediğinden dönmeyen, mert.
- Qasarıv**, f. İnat etmek, dediğinden şaşmamak.
- Qasarıv**, f. Bk. Qasarıv.
- Qasiyet**, is. 1. Haysiyet, şahsın hussiyeti, 2. Belgi, işaret.
- Qasiyettev**, f. Hürmet etmək, saygı göstermek.
- Qasiyetli**, s. Haysiyetli, kadirli, hür göstererek hareket etmək.
- Qas**, (I.) is. Kaş. **Qaspen közdün arasında** Kaşla göz arasında. **Qaskakkaşa Tez**, çok acele **Qas karıvadı** Hava kararmaya başladı geç oldu. **Qaspen közdün arasında** Kaşla göz arası.
- Qas**, (II.) is. Düşman, zıyan verecek kişi. Alistağı **düşpannan qasındağı qas caman** (Atasözü) Uzaktaki düşmandan yanındaki düşman kötü.
- Qas**, (III.) Haş, çok, esas. **Qas cav** Hakiki düşman, **Qas batır** Gerçek batur **Qas cüyrükte sın bolmas, qas suluvda min bolmas** (Atasözü) İyi koşucunun tenkid edilecek yönü, güzəlin kusuru.
- Qasaqana**, Bilhassa, bilerek, kasten.
- Qasköy**, s. Zəlimlik düşünerek, kin besleyen, zarar vermek için fırsat kollayan.
- Qaskünem**, is. Ziyankâr, zalim, düşmənlik düşünen.
- Qasqa**, s. 1. Hafif kel olan. 2. Hay-

vanın alındaki beyaz tüy. **Qasqa col** Belli yol.

Qasqaytuv, f. Nişan alarak vurmak.

Qasqaldaq, is. Martı.

Qasqayuv, f. Çekinmemek, korkmamak.

Qasqiyuv, f. Açık olarak görünmek, hemen göze çarpmak.

Qasqır, is. 1. Kürt, börü, bozkurt. 2. Cesur, atılan.

Qaspaq, is. Çanak çömleğin dibine yapışmış olan yemek artığı.

Qastasuv, f. Düşman olmak, karşı harekette bulunmak. **El bolam dostas, qor bolam desen qastas** (Atasözü) Millet olmak istersen dost, yok olmak istersen düşman ol.

Qasterlev, f. Hürmet göstermek, saygı göstermek, ehemmiyet vermek.

Qasterli, s. Saygılı, hürmetkâr, ehemmiyetli.

Qastrq, is. Düşmanlık.

Qasuv, f. Kaşımak.

Qası, Etrafı, yanı, yakını.

Qasıq, is. Kaşık. **Qasıq qanım qalğan-şa** Bir kaşık kanım kalıncaya kadadar.

Qasiret, is. Hasret, özlem, kaygı.

Qasirettenüv, f. Üzüntüye, özlemek kapılmak.

Qat, (I.) is. Muhtaç, kapılmak **Ne coq bolsa, sol qat** (Atasözü) Ne yoksa insan ona muhtaç.

Qat, (II.) is. Kat. **Ceti qat cer** Yedi kat yer.

Qata, is. Bk. Qate.

Qataytuv, f. Sertleştirmek, sert hâle getirmek.

Qatal, s. Merhametsiz, sert.

Qatılav, f. Çok susamak.

Qataldanuv, f. Merhametsiz, hayırsız olmak, dik başlılık göstermek, asabileştiği için çevresine kötü davranmak.

Qalatdıq, is. Merhametsizlik, acımazlık.

Qatan, s. 1. Sert, merhametsiz, 2. Sesli harfler.

Qatar, is. 1. Katar, sıra, dizi, 2. Grup,

topluluk, 3. Akran, denk, 4. Birkaç kat birden.

Qatarlav, f. Sıralamak.

Qatarlanuv, f. Sıralanmak.

Qatarlas, is. Aynı ayarda, farksız.

Qatarlastıruv, f. Aynı sıraya koymak, yan yana getirmek.

Qatarlasuv, f. Aynı sıraya gelmek, aynı ayar olmak, yanyana gelmek.

Qatıp - semüv, f. Etinden arılarak zayıflamak.

Qatayuv, f. 1. Sertleşmek, dolgunlaşmak, yumuşaklığını kaybetmek. 2. Zor olmaya başlaması. 3. Güçlenmek, kuvvetlenmek.

Qate, is. 1. Hatâ, yanlış, yalan. 2. Kusur.

Qatelesüv, f. Hatâ işlemek, yanlışlık yapmak.

Qatelik, is. Yanlışlık, kuşur.

Qater, is. Tehlike, korkunç.

Qat - qabat, s. Kaf - kat, üst üste.

Qartıraq, is. Soğuktan yerin donması.

Qatqıl, s. 1. Sertçe, katı. 2. Sinirli, sert.

Qatpa, s. Zayıf, sıska.

Qatpar, is. 1. Kat, 2. Köşe, kenar.

Qatparlanuv, f. Buruşmak, kat - kat olmak.

Qattav, f. Katlamak.

Qatti, s. 1. Sert, katı. 2. Merhametsiz. 3. Hızlı yürümek. 4. Fazla, çok **katı çarşadı** çok yoruldu. **Qatti cürrip** Hızlı yürerek; **Qatti istep** Çok çalışıp.

Qatuv, f. 1. Donmak, don tutmak, 2. Büyümek, gelişmek, **Silesi qattı** Çok yoruldu, bitti **Qatıp qaldı** Bir yerden uzun süre ayrılmak; çok sert uyudu.

Qatuvlandıruv, f. Sinirlendirmek, sertleştirmek.

Qatuvlanuv, f. Sinirlenmek, asabileşmek, sert tutum tutmak.

Qatıbas, s. Merhametsiz, sert huylu.

Qatıgez, s. Sert, haşın.

Qatıq, is. 1. Yoğurt. 2. Çorbanın içine konulan et veya peynir. 3. Katık.

Qatım, is. Hatim.

Qatın, is. Kadın.

- Qatınas, is.** İlgı, bağ, alaka. **Qatınas qağaz** Resmi kağıt, evrak. Haber.
- Qatınastırov, f.** Gelip - gitmesi, mek-tuplaşması gibi ilgi kurmasını sağ-lamak. Haberleşirmek.
- Qatınasuv, f.** Gidip gelmek, haberleş-mek, sık sık görüşmek.
- Qatınav, f.** Bk. Qatınasuv.
- Qatırov, f.** Dondurmak, sertleştirmek.
- Qatırıp ketti** Aldattı, dolandırdı.
- Qatıs, is.** Bk. Qatınas.
- Qatıstırov, f.** İştirak ettirmek, karıştı-rmak.
- Qatısuv, f.** Bk. Qatınasuv.
- Qav, is.** Çok otlu yer, çayır.
- Qavaşaq, is.** Pamuğun baş tarafı.
- Qavğa, is.** Kuyudan su çekmeye yara-yan kap, kova.
- Qavğaday, s.** Büyük su kabı gibi.
- Qavdan, is.** Kuru ot.
- Qavdır, s.** Kurumuş.
- Qavdırav, f.** 1. Kurumuş olmak. 2. Sadece kemiği kalarak zayıflamak.
- Qavdırlav, f.** Kurumuş, çatlamak üze-re olan deri gibi şeylerin çıkardığı ses.
- Qaveset, is.** Söylenti, haber, dediko-du.
- Qavcandav, f.** Pek iyi beceremeden çiğnemeye, yemeye çalışmak.
- Qavcıyuv, f.** Ufalmak, kurumak, sol-mak.
- Qavzav, f.** Bk. Kevzev.
- Qavqar, is.** Güç, kuvvet, gayret.
- Qavqıyuv, f.** Arkaya doğru eğilmek, kayılmak.
- Qavqıldav, f.** Çabuk - çabuk konuş-mak.
- Qavlatuv, f.** Her taraftan salıvermek, çoğalmak, büyümek.
- Qavlav, f.** Çoğalmak, büyümek, sayı-sı artmak.
- Qavlı, is.** Karar, anlaşma.
- Qavmalav, f.** Etrafını sarmak. **Baladar muəğlımdı qavmaladı** Çocuklar öğ-retmenin etrafını sardı.
- Qavmet, is.** Güç, ciğer, kuvvet.
- Qavsatuv, f.** Yıkmaq, harap etmek.
- Qavsav, f.** 1. Yıkılmak, harap olmak. 2. Güç kuvvetten düşmek.
- Qavsırov, f.** 1. Elbiseyi giydikten son-ra kavuşturmak. 2. İki eliyle kucak-lamak.
- Qavsınlav, f.** Kavuşturulmak(elbise).
- Qavsınnuv, f.** Kavşurunmak.
- Qavız, is.** Buğday, darı ve gibi şey-lerin kabuğu.
- Qavızdav, f.** Kabuklarını çıkarmak.
- Qavım, is.** Kavim, halk, çoğunluk, ce-maat.
- Qavımdasuv, f.** Birleşmek, birlik hali-ne gelmek.
- Qavın, is.** Kavun.
- Qavıp, is.** Tehlike.
- Qavırsın, is.** Kuş tüyünün sap tarafı.
- Qavırsındav, f.** Kuş kanadının çıkma-ya başlaması.
- Qavırt, s.** Acele, çabuk, yıldırım.
- Qavısuv, f.** Kavuşmak, iki kişinin bu-luşması.
- Qavışuv, f.** Bk. Qavısuv.
- Qavıp, is.** Tehlike.
- Qavıpsız, s.** Tehlikesiz.
- Qavıpsızdenöv, f.** Dikkat etmek, ko-rumak, müdafaə çarelerini düşün-mek.
- Qavıpsızdendiröv, f.** Sigorta ettirmek, koruma çarelerini düşünmek.
- Qavıpsızdik, is.** Güvenlik. **Qavıpsız-dik kenisi** Güvenlik konseyi.
- Qavıpsınöv, f.** Bk. Qavıptenöv.
- Qavıptenöv, f.** Şüphelenmek, tehlike olduğunu sezmek.
- Qavıpti, s.** Tehlikeli.
- Qaşagan, s.** Bağlı olduğu yerden ka-çarsa, kolay - kolay yakalatmayan hayvan.
- Qaşaq, s.** 1. Bk. Qaşagan, 2. Kaçak.
- Qaşan, z.** Soru ifadesi. Ne zaman?
- Qaşanğı, Ne zamana kadar. Hep böyle mi? Nezaman ki?**
- Qaşannan, Ne zamandan, eskiden, daha evvelden.**
- Qaşandav, s.** Uzaklaşmak, biraz uzak-ta.
- Qaşar, is.** Katır.
- Qaşav, (I.) is.** Matkap.
- Qaşav, (II.) f.** Taş, ağaç gibi şeyleri matkapla delmeye çalışmak.

Qaşqalaqtav, f. Kaçamak yapmak, ek-meye çalışmak.

Qaşqın, is. Suçlu olarak kaçan kimse, kaçak.

Qaşuv, f. 1. Kaçmak. 2. Koyun, keçi, sığırların çiftleşmesi. **Quvatı qaştı** Bereketi kalmadı. **Qan qaştı** Yüzü bembeyaz oldu. **Uykısı qaştı**, Uyku-su kaçtı. **Alıp qaştı** alıp kaçtı. **Alıp qaştı söz** aslı astarı olmayan söz.

Qaşıq, s. 1. Uzakça, pek yakın değil. 2. Uzak.

Qaşıqtav, f. Uzaklaşmak.

Qaşıqtıq, is. Uzaklık.

Qaşırlatuv, f. Gırç - gırç çiğnemek.

Qahar, is. Kahır, heybet, sınır **kaharına mindi**, sinirlendi, kahırlandı. **Kaharın töktü** Kahretti, çok sinirlendi.

Qaharlanuv, f. Sinirlenmek, kahrolmak, kızmak.

Qaharman, s. 1. Kahraman, 2. Ehlî keyfi.

Qaharmandıq, is. Kahramanlık.

Qayuv, (I.) f. Elle ince olarak dikmek.

Qayuv, (II.) is. Dişi devenin, buğrardan çıkması, çiftleşmesi.

Qayav, is. Dert, düşünce, hasret, kaygı.

Qıy, is. Koyun ve keçinin gübresinden oluşan tezək.

Qıyğaş, s. Düzgün değil, bir az yanlmasına **Qıyğaş qas** Kaşları eğik, yay gibi.

Qıyğızuv, f. Kıydırmak, kestirmek.

Qıyğılıq, f. **Qıyğılıq saluv** inada bindirmek, inatlaşarak kabul etmemek.

Qıydıruv, f. Kıydırmak, kestirmek, doğratmak.

Qıyqalandav, f. Topallamak, sallanmak.

Qıyqalav, f. Bir şeyi keserek parça - parça yapmak.

Qıyqan, is. Aksilik, inat, yaramazlık.

Qıyqandatuv, f. Denileni kabul etmemesine, söylenileni yapmamasına göz yummak.

Qıyqandav, f. Denileni yapmamak, aksilik etmek.

Qıyqar, s. İnatçı, aksi, kendi bildiğine giden.

Qıyqarlanuv, f. İnatlaşmak, aksileşmek.

Qıyqarlıq, is. Aksilik, yaramazlık, inatçılık.

Qıyqayuv, (I.) f. Aksiliği tutmak, küsmek.

Qıyqayuv, (II.) s. Yamuklaşmak, yamuk durmak.

Qıyquvlav, f. Çiğlik atmak, bağırarak.

Qıyqı - qıyqı, s. Yamuk - yumuk, eğri büğrü.

Qıyqıldatuv, f. Kuşların ses çıkarmasını sağlamak.

Qıyquvlav, f. Nefes alamayarak boğulacak gibi olmak.

Qıyqılçın, is. Mesele çıkarmak.

Qıyqım, is. Kırpıntı, parça, kesilmiş, ufak parça.

Qıyılı, s. Her türlü, çeşitli.

Qıyma, is. 1. Yağlı kalın bağırsak. 2. Bir şeyin keşiştiği yer. **Kıyması kışıdı**, canı yandı, canı acıdı.

Qıymas, s. Saygılı, hürmetli, sevgili.

Qıymıl, is. Hareket, kırırtı,

Qıymıldatuv, f. Kırırdatmak, hareket ettirmek.

Qıymıldav, f. Hareket etmek, kırırdatmak.

Qıynaluv, f. Yokluk, eziyet çekmek, işkenceye maruz kalmak.

Qıynav, f. Eziyet etmek, zorlamak, işkence etmek.

Qıypaqtav, f. Cesaret edemeden, tereddüt ederek kararsız hareket etmek.

Qıypandav, f. Bk. Qıypaqtav.

Qıyralandav, f. Bk. Qıyqalaqtav.

Qıyratuv, f. Kırmak, harap etmek, parçalamak.

Qıyrav, f. Kırılmak, harap olmak, parçalanmak.

Qıysaytuv, f. Bir tarafına yamuklaştırarak, döndürmek.

Qıysaqtav, f. Bk. Qıysandav.

Qıysandav, f. Sallanmak, topallamak.

- Qıysapsız, s.** Hesapsız, haddi hududu olmayan.
- Qıysayuv, f.** Bir tarafına kaymak, bir tarafına doğru yatmak, düzgün olmamak. **Beti qıysaydı** Sözünden döndü.
- Qıysıq, s.** 1. Eğri, yamuk. 2. Adaletsizlik. 2. Hiyanet.
- Qıysını, is.** Bir şeyin uygunluğu, sırası., **Qıysındı** Akla yatan **Qıysınsız** Akla yatmayan **Ötiriktin özine senbe qıysınına sen** Yalana inanma akla yatkınlığına inan.
- Qıytar, s.** Şaşı göz. **Törden Kârıbay qarap koydı Cambıl'ğa qıytar közin tönkerip** Yukarı taraftan Kârıbay Cambıl'a şaşı gözünü döndürerek baktı.
- Qıytığuv, f.** İnatlaşmak, aksileşmek.
- Qıyılıqtanuv, f.** Bkz. Qıytığuv.
- Qıyıq, is.** Bir şeyin ufak bir parçası, kumaştan kalan küçük parça. **Köz qıyığın tastadı.** Gözünün altıyla baktı.
- Qıyıqtanuv, f.** Bkz. Qıyığastav.
- Qıyıluv, f.** 1. Kesilmek, koparılmak. 2. Yalvarmak, ısrarla ricada bulunmak.
- Qıyın, s.** Zor, ağır, kolay değil.
- Qıyındatuv, f.** Zorlaştırmak, ağırlaştırmak.
- Qıyındı, is.** Bir bütünden artan parça.
- Qıyındıq, is.** Zorluk, ağırlık.
- Qıyın - qıstav, s.** Tehlikeli vaziyet.
- Qıyınınuv, f.** Zorlanmak, ağır gelmek.
- Qıyınşılıq, is.** Bkz. Qıyındıq.
- Qıyır, s.** Uzak, köşe. **Qıyır Şığıs** Uzak Doğu.
- Qıyırşıq, is.** Öğütülmüş olan bir şeyin ufak parçaları.
- Qıyırşıqtav, f.** Öğütmek, ufak - ufak parça haline getirmek.
- Qıyıstıruv, f.** Uydurmak, bir - birine uymasını sağlamak.
- Qıyıstırıluv, f.** Uydurulmak.
- Qıyısuv, (I.) is.** Uyum. Ses uyumu gibi.
- Qıyısuv, (II.) f.** Kesilmesine, parçalanmasına yardımcı olmak.
- Qıyuv, (I.) f.** 1. Bir şeyi kesmek, kırmak. 2. Feda etmek. **Canın qıydı** Canını feda etti.
- Qıyuv, (II.) is.** Bir şeyin uygunluğu.
- Qıyuvlasuv, f.** Bir-birine uyması.
- Qıyuvlav, f.** Bir şeyi keserek çeşitli desenlerle bir - birine uydurmak.
- Qıya, is.** Dağın, tepenin yamacı. **Qıyadan kördi** Uzaktan gördü. **Qıya bastırmadı** Kaçmasına, gizlemesine imkân bırakmadı.
- Qıyap, is.** Ot ismidir. Kara kıyak, kızıl kıyak gibi.
- Qıyal, is.** Hayal.
- Qıyalav, f.** Tepeyi, dağı veya herhangi bir yükseği yamaçlayarak yürümek. Dikine değil yanlayarak yükselmek.
- Qıyaldanuv, f.** Hayâle kapılmak, hayâlin tesirinde kalmak.
- Qıyaldav, f.** Özlemine çekmek, hayâl etmek.
- Qıyalşıl, s.** Hayâlcı.
- Qıyamet, is.** Kıyamet günü.
- Qıyan, is.** Uzak yer, uzak diyar.
- Qıyanat, is.** Hiyanet, vefasızlık, adaletsizlik.
- Qıyanatşıl, s.** İhanetçi.
- Qıyan - keski, s.** Çok zıt, kıyasıya.
- Qıyanqı, s.** Yaramaz, aksi, bozgunçu.
- Qobalcuv, f.** Merak ederek rahatsız olmak, evhamlanmak, ağlamaklı hâl almak. **Cüreği qobalcuv** Midesi bulandı.
- Qobalcıtuv, f.** Bulandırmak, meraklandırmak, evhamlandırmak.
- Qıbdıy, is.** Malzeme konan ufak kutu.
- Qobuz, is.** Kopuz.
- Qobızşı, is.** Kopuzcu.
- Qobıratuv, f.** Saçmak, dağıtmak.
- Qobırav, f.** Saçılmak, dağıtılmak.
- Qoğa, is.** Sulu, sazlı yerde bulunan karnıç gibi bitki.
- Qağacay, is.** Hayvan otlamasına müsait, otlak.
- Qoğam, is.** Topluluk, cemiyet.
- Qoğamdaştıruv, f.** Bir birliğe getirmek, organize etmek.
- Qoğamdaştırıluv, f.** Birlik, cemiyet, topluluk haline getirilmek.

Qoğamdasuv, f. Birləşmək, toplanmaq, cəmiyyət oluşturmaq.

Qoğamdıq, s. İctimai, sosial.

Qoğamşıl, s. Birlik taraftarı, cəmiyyətçi.

Qodandav, f. Bk. Qocandav.

Qodas, is. Sığırın bir çeşidi.

Qodığa, is. Bk. Qodıq.

Qodıq, is. Kulan veya eşək gibi hayvanların yavrusu, sıpa.

Qodirandasuv, f. Birbirinə bağırmak, sert-sert bəqışmaq, kabalıq etmək.

Qodirandav, f. Bağırmak, kaba-kaba hərəketlər etmək.

Qodırayuv, f. Kocaman olaraq görünmək.

Qoca, is. 1. Peyğambər neslindən, Peyğambər soyu. 2. Ev sahibi.

Qocalaq, s. Lekeli, kirlice.

Qocalaqtanuv, f. Leke-leke olmaq.

Qocalıq, is. Patronluk, amirlik.

Qocandav, f. Patronum, amirim d'ye yerli-yersiz hərəket etmək.

Qocasuv, f. Bk.; Qocandav.

Qocır, s. Düzgün değıl, tırtılı.

Qocirandav, f. Bk.; Qocandav.

Qocırav, f. Sıvı hale gəlmək, azalmək, dağılmək.

Qocırayuv, f. Bk. Qodırayuv.

Qoza, is. Koza.

Qozğalaq, f. **Qozğalaq qağuv.** Bir yerində durmadan hərəket etmək.

Qozğalaqtav, f. Bk.; **Qozğalaq qağuv.**

Qocğaluv, f. 1. Hərəket etmək, kıpırdamak. 2. Hadisenin təkiki, mesele'nin ele alınması.

Qozgalıs, is. 1. Hərəket, kımıldamak. 2. Ayaklanma.

Qozqatuv, f. Ele alınmasını, hərəket etmesini sağılamak.

Qozğav, f. Kımıldatmaq, hərəket ettirmək, kurcalamaq.

Qozdanuv, f. Tutunmaq, çoğalmək, gıttikçe artmaq.

Qozdatuv, f. Tutundurmaq, çoğaltmaq.

Qozdav, f. 1. Koyunun kuzulaması. 2. Bir olayın hemen arkasından ikinci bir vakanın olması.

Qozdıruv, f. Belli bir vakanın tekrar büyümesini sağılamak.

Qozuv, f. Belli bir vakanın tekrar başlanması. Büyümək, çoğalmək.

Qozı, is. Kuzu. **Qozı köş,** Çok kısa mesafe.

Qozıcavrın, is. Bir çeşit ok.

Qozıquyruq, is. Bk. **Sanıravqulaq.** Mantar.

Qoy, (I.) is. Koyun. **Qoy avızınan şöp almaydı,** Çok saf, zərərsiz kımse. **Qoy üstine boztorğay cumırtqaladı,** İyi şeyler oldu. Hayırlı haberler var. **Qoy bolduga saldı,** Kabul etti. **Qoy tas,** Su konulan yuvarlak tas.

Qoy, (II.) 1. Bırak, üzerinde durma, alma. 2. Cümle sonuna gəlen ek. Meselâ: **Ol is qoy,** O iş ya.

Qoyğızuv, f. Bıraktırmək.

Qoyğılasuv, f. Birbirini vurmaq, yumrukla qarşılıklı vurmaq.

Qoyğılav, f. Yumrukla vurmaq.

Qoydıruv, f. 1. Bıraktırmək. 2. Koydurmaq.

Qoyqandav, f. İki tarafına sallanaraq poz yaparak yürümək.

Qoyma, is. Depo.

Qoymalcın, s. Koyuca, pek sulu değıl.

Qoynav, is. Dağılı, tepeli yerlerde rüzgārdan fazla etkilenmeyen kuytu yerler.

Qoyşı, is. Çoban.

Qoyşı-qolan, is. Çoban ve yardımcı.

Qoyıluv, f. 1. Koyulmaq. 2. Tertiplemək.

Qoyın, is. Koyun, göğüsle gıysi arası. **Qovanışı qoyınına sıymadı,** Sevinci koynuna sıymadı.

Qoyındasuv, f. Kucaklaşmaq, dost olmaq.

Qoyın-qoltıv, f. Karşı-karşıya, yüz-yüze.

Qoyın-qonşı, is. Bütün vücudu.

Qoyırtıpaq, is. Yoğurda su koyarak yapılan ayran.

Qoyısuv, f. Koyulmasına yardım etmək.

Qoqaytuv, f. Yukarıya kaldırmək, yükseltmək.

Qoqan-loçı, is. Zayıfa, güçlü tarafından yapılan haksızlıq.

Qoqandav, f. Rütbesindən dolayı laubalilik etmək.

Qoqayuv, f. Sipsivri olarak gözükmek, yüksekte görünmek.

Qoqylanuv, f. Poz yapmak, yapmacık hareketlerde bulunmak.

Qoqiytuv, f. Yükseltmek, büyütmek, abartmak (layık olmadığı halde abartmak).

Qopiyuv, f. Kocaman olmak, şişmek. 2. Gururlanmak, burnu büyütmek.

Qoqsuv, f. Saçılmak, dağınık olmak.

Qoqsıq, is. Eski, püskü eşyalar.

Qoqsıtuv, f. Dağınık, saçılmış hale getirmek.

Qoqtı, is. Otlak, hayvan otlatılan yer.

Qoqtıq, is. Çöplük.

Qoquv, f. Karma-karışık olarak saçılmak.

Qoqım, is. Kırıntı, parça.

Qoqır, is. Bk. Qoqtıq.

Qopırav, f. Göze tuhaf görünmek.

Qoqırayuv, f. 1. Birden göze batmak. 2. Kendini beğenmişlik etmek, kendini üstün tutup çevresini küçümsemek, hiçe saymak.

Qoqır-soqır, f. Bk. Qoqsuv.

Qoqırsıq, is. Bk. Qoqsıq.

Qoqıs, is. Eski, lüzumsuz eşya. Kömürün yakıldıktan sonraki hali, külü.

Qoqıtuv, f. Saçmak, dağıtmak, bozmak.

Qol, is. İnsanın omuzundan parmaklarına kadar olan üyesi. **Qol tıydi.** Fırsat buldu. **Qolına ustadı** Destekledi. Eline aldı. **Qoldı boldı** Kayıp oldu, çalındı, **Qol quvsırdı** Kultuk etti, eğildi **Qol cavlıq boldı** Oyuncak haline geldi, ne denilse yaptı.

Qolı qısqa Maddî durumu iyi değil, fakir, **Qol şapalaqtadı** Destek okuduğunu bildirmeye çalıştı. **Qol hat** Elinden mektup, vesika almak. **Qol arttı** Dayandı, yardımına sığındı. **Qol soqtı** Karıştı, müdahale etti **Qol üşin berdi** Yardım etti **Qol ağaş** Kazığı yere vurmak için kullanılan ağaç.

Qolı aşıq Cömert **Qolğa tüsti** Ele geçti **Qol bola qoymas** Pek işe yaramaz. **Qolına köşti** Eline geçti. **Qol suqtı** Birinin işine karıştı. **Qol bala**

Evlatlık. **Qol qoydı** 1. İmza etti. 2. Hücum etti. Saldırdı. 3. Anlaştı.

Qoldı-ayaqtı bala Denileni hemen yapan çocuk **Qol şoqpar boldı** Birinin sözünü söylemek. **Qol bayladı** Engel oldu. **Qol cumsadı** vurdu, kırıp geçirdi.

Qol, (II.) is. Asker, ordu.

Qola, is. Tunç.

Qolay, is. Kolay.

Qolaylanuv, f. Bertaraf etmek için hazırlanmak.

Qolaylav, f. Ayarlamak, hazırlamak, fırsat yaratmak.

Qolaylı, s. Uygun fırsat, uygun.

Qolaqbanday, s. Büyük, kocaman, iri.

Qolamta, is. Ateşin söndükten sonraki sıcak külü, köz.

Qolapaysız, s. Uygun değil, münasip değil.

Qolan, s. **Qolan şaş** Uzun siyah ve kalın saç.

Qolansa, is. Terleyince çıkan hoş olmayan koku.

Qolban, f. **Qolban etüv**, Kaba hareket etmek.

Qolbandav, f. Bol bir giysiyle hareket etmek.

Qolsası, is. Bk. Qolbaşşı.

Qolbaşşı, is. Kolbaşı, topluluğu, halkı, orduyu idare eden kimse.

Qolbrav, f. Boş, gevşek hareket etmek, sözü ve hareketlerinde gevşeklik, boşluk, çöğlik hissedilmek.

Qoldanuv, f. Kullanmak, faydalanmak.

Qoldanıluv, f. Kullanılmak, faydalanılmak.

Qoldasuv, f. Birleşmek, elele vermek.

Qoldav, f. Kollamak.

Qoldı-ayaq, Qoldı ayaqqa turmav, f. Tahammülsüz, ele avuca sığmayan.

Qoldırav, Yanma veya sert bir cismin çarpması sonucu su toplamak.

Qalcazba, is. El yazması.

Qolğabis, is. Yardım, destek.

Qolğanat, is. 1. Evine, ailesine yardımcı olmaya başlayan çocuk. 2. Arkadaş, yardımcı.

Qolğap, is. Eldiven.

Qolqa, is. Şahdamar. 2. Arzu, istek.

Qolqa saldı Bir şeyi arzu etti, istedi.

Qolqabıs, is. Bk. Qolğabıs.

Qolqalav, is. Rica etmek, istemek, dilemek.

Qolqanday, s. Bk. Qolaqanday.

Qolqap, is. Bk. Qolğap.

Qolqıldav, f. Büyük gelmek, herhangi bir giysinin büyük beden olması, uymaması.

Qolöner, is. Eisanatı, elle yapılan hüner.

Qolönersi, is. El sanatları ile uğraşan

Qolma-qol, Hemen, anında.

Qolpaştav, f. Övmek, yükseltmek.

Qolpıldav, f. Bol gelmek, büyük beden olması.

Qoltuvma, s. 1. Aynı yerde doğup büyüyen hayvan. 2. Kendi gayretiyle yapılan şey, el emeği.

Qoltıq, is. Koltuk, kolla gövdenin arası. **Qoltığına su бүrikti,** Popfopladı.

Qoltıqtasuv, f. Koltuklaşarak yürümek.

Qoltıqtav, f. Koltuğuna almak, koltuklaşarak yürümek.

Qom, is. 1. Devenin hörgücündeki yağ. 2. Deveye yük yüklemek için arkasına sarılan örtü.

Qomağay, s. Obur, doymaz.

Qomağaylanuv, f. Oburlaşmak, iştahı artmak.

Qomoğaylıq, is. Oburluk.

Qomaqталuv, f. Çoğalmak, büyümek, genişlemek.

Qomaqtanuv, f. Bk. Qomaqталuv.

Qomaqtı, s. Genişçe, büyükçe, kalabalıkça.

Qomdaluv, f. Devenin yük yüklemek için hazırlanması.

Qomdanuv, f. 1. Devenin semirmesi, güçlenmesi. 2. Kuşun uçmaya hazırlanması.

Qomdasuv, f. Devenin yük yüklenmeye hazırlanmasına yardımcı olmak.

Qomdatuv, f. Devenin yük yüklenmeye hazırlanmasını sağlamak.

Qomdav, f. 1. Devenin arkasına keçe veya örtü sararak yük yüklemeye hazırlamak. 2. Yavru kuşun uçmaya çalışması.

Qompaytuv, f. Bir şeyin yuvarlak şekilde şişmesi.

Qompayısuv, f. Konuşmadan, soğuk-soğuk oturmak veya durmak.

Qompayuv, f. Bir şeyin pek uygun olmadan bir torbanın içinde veya bir şeyin altında kabarık durması.

Qomsinuv, f. Beğenmemek, hor görmek.

Qomıt, s. Eski yamalı.

Qomıtsınuv, f. Bk. Qomsinuv.

Qomıttatuv, f. Eski bir şeyi üstüste tekrar tekrar yamatmak.

Qonağası, is. Bk. Qonaqası.

Qonağuvvar, s. Konuksever, misafirperver.

Qonaq, (I.) is. Misafir, konuk. **Qonaq üy** Misafir odası veya evi. **Qonak kâde** Yatiya gelen misafirin ev sahibine söylediği şarkılar, şiirler.

Qonaq, (II.) is. Dariya benzeyen ufak ziraî mahsul.

Qonaqası, is. Misafir için hazırlanan özel yemekler.

Qonaqçay, s. Misafirperver.

Qonaq-qopsı is. Gelip-giden misafir.

Qonaqtav, f. Konaklamak.

Qonğızuv, f. Konuk etmek, ağırlamak.

Qondırma, is. Bir şeyin üzerine konan kapak.

Qondirtuv, f. Konaklatmak, misafir etmek, evinde yatırarak ağırlamak.

Qonciytuv, f. Bir şeye hücum etmesini, üzerine çıkarak oturmasını sağlamak.

Qonciyuv, f. Bir şeye hücum etmek, üzerine yürümek. **Bürkit tülkinin üstine qonciyip alğan** Kartal tilkinin üzerine basarak oturmuş.

Qonuv, f. 1. Konaklamak, kuşun uçup gelerek konaklaması. 2. Gecelemek, gece yatmak. **Atqa qondi** Ata bindi.

Qonımdı, s. Uygun.

Qonıs, is. Mekân, ikamet edilen yer, göçerek gelip konaklanan yer.

Qonıstandıruv, f. İskân etmek, yerleştirmek.

Qonıstanuv, f. Yerleşmek.

Qonıstas, s. Aynı yerden, aynı bölgeden.

- Qonistatuv, f.** Yerleşmesini sağlamak.
- Qonistav, f.** Yerleşmek **Kökşefavdı aynala qonistağan Atıǵay men Kerey'den başqa.** Kökşedaǵı çevreleyerek yerleşen Atıǵay ile Kerey'den başqa..
- Qoniş, is.** Konç, ayaǵa giyilen şeylərin koncu.
- Qon, is.** Hayvanın semizliǵı, **Qon cıydı** Etlendi, semirdi.
- Qonayuv, f.** Bk. Qondarıuv.
- Qondanuv, f.** Hayvanın semirmesi, etlenmesi.
- Qondıq, is.** Bel, omurga civarında et toplanan yer.
- Qonqaq, s.** Ortası yüksekçe, **Murnı qonqaqtav qara torı...** Burnunun ortası yüksekçe kara doru...
- Qonqaş, Bk.** Qonqaq.
- Qonqıldav, f.** Bir şeyə memnun küsmek, küserək sesinə özel bir ton vererek konuşmaq.
- Qonsı, s.** Komşu.
- Qonız, is.** Böceklerin genel adı.
- Qonıltaq, s.** Ayakkabının veya başqa dıǵ gıysinin içinden bir şey giymeden giymek.
- Qonıltaq, s.** Ayakkabıyı çorapsız giymek.
- Qonır, s.** Koyu kızıl, kahve rengi. **Qoydan qonır** Saf, yumuşak, ziyan-sız, **Qonır ün** Yumuşak ses. **Qonır salqın** Pek sıcak deǵil.
- Qonırav, is.** Çan. **Davısı qonıravday** Sesi çan gibi.
- Qonırqay, s.** Kahverengine yakın.
- Qonırlanuv, f.** Renginın koyulaşması, kahve rengine kaçması.
- Qonırlatuv, f.** Sesini pek yükseltmeden söylemek. Şarkı söylemek.
- Qonırsuv, f.** Pis pis koku peyda olmaq, yanık kokusu gelmek.
- Qonırsıp, s.** Yanan veya kavrulan bir şeyin kokusu.
- Qonırsıtuv, f.** Pis, yanık kokusu gibi bir koku gelmesine sebep olmaq.
- Qopa, is.** Otlak.
- Qopandatuv, f.** Bir yerde oturtmamak.
- Qopandav, f.** Bk. Qopaqtav.
- Qopartuv, f.** Karıştırmak, altını üstüne getirtmek.
- Qoparıluv, f.** Koparılmak.
- Qopaqtav, f.** Bir yerde oturamamak, oradan oraya gitmek.
- Qopsuv, f.** Dibinden kopmak üzere sallanmaq.
- Qopsıtuv, f.** Sallayarak ve başqa türlü boşalmasını, gevşemesini sağlamak.
- Qor, (I.) is.** 1. Yedek. 2. Kimızın mayası.
- Qor, (II.) is.** İyi deǵil, aşağılık, zavalılı, saf.
- Qor, (III.) f.** **Qor ete tüşüv.** Hemen «hor» diye uyumak.
- Qora, is.** Evin avlusu, ahır.
- Qoraba, is.** Maya için kimızın dibinde kalan kısmı.
- Qora-cay, is.** İş yapabileceǵi yer.
- Qoraz, is.** Horoz.
- Qorazdanuv, f.** Horozlanmaq, kendi kendine kurulmaq, kendi kendini beǵenmek.
- Qora-qopsı, is.** Ev, mesken, avlu.
- Qoralas, s.** Ahır-avlusu karışık, yan-yana.
- Qoralasuv, f.** Hayvanların ahıra girmesini sağlamaya yardım etmek.
- Qoraluv, f.** 1. Hayvanı ahıra girdirmek. 2. Belirli bir yeri hayvan beslemek için ayırmak.
- Qoralı, s.** Ahır dolusu.
- Qoram, is.** Büyüklük, genişlik.
- Qoramsaq, is.** Ok konulan torba.
- Qorap, is.** Kartondan veya tahtadan yapılan kutu.
- Qoraplı, s.** Kutulu.
- Qorasan, is.** Çiçek hastalığının daha ağır şekli.
- Qoraş, s.** Ufak, kısa boylu, pek güzel deǵil.
- Qoraşınuv, f.** Pek güzel bulmamak.
- Qoraştıq, is.** Pek güzel olmamak.
- Qorbandav, f.** Uygunsuz vücuduyla hareket etmek.
- Qorbayuv, f.** Elbisenin vücuda oturmaması veya kat kat giymenin neticesi biçimsiz görülmek.

- Qorğalaqtav, f.** Çekinmek, cesaret edememek.
- Qorğalatuv, f.** Çekindirmek, cesaretsizləştirmək, pısrıqlaşdırmaq.
- Qorğalav, f.** 1. Sığınmaq, siper almak. 2. Yapmış olduğu kabahat və kusur için utanmaq. 3. Birisini və ya kendisini qarşılaşdığı tehlikeden korumaya çalışmaq.
- Qorğaluv, f.** Müdafa edilmiş, savunulmuş.
- Qorğampaz, is.** 1. Sığınan kimse. 2. Anlayışlı kimse.
- Qorğan, is.** 1. Kale, sur. 2. Dayanak, kuvvet, güvenç.
- Qorğandırav, f.** Etrafını sağlamlaşdırmaq, savunma tertibatı almak.
- Qorğansız, s.** 1. Savunmasız, etrafı boş. 2. Dayanak, kuvvet və güvenci yok.
- Qorğanuv, f.** 1. Kendi kendini müdafa etmək, korumak. 2. Birisindən çekinmek, cesaretsizleşmek.
- Qorğanşaq, s.** Korkak, cesaretsiz.
- Qorğanşaqtanuv, f.** Çekinmek, cesaretsizleşmek.
- Qorğanşaqtav, f.** Cesaret edememek, çekinmek.
- Qorğanıs, is.** Korunmaq, savunma, müdafa. **Qorğanıs ministeri** Savunma Bakanı.
- Qorğanış, is.** 1. Siper, savunma geci. 2. Destəkçi, yardım edici, koruyucu.
- Qorğasuv, f.** Beraber müdafa etmək, beraber korumak. Korunmasına yardım etmək.
- Qorğasin, is.** 1. Kurşun, malden çeşidi. 2. Tüfek və fabanca kurşunu.
- Qorğav, f.** Bir kimseyi və herhangi bir şeyi qarşılaşdığı tehlikeden korumak, kurtarmak. 2. Birisinin menfaatını korumak.
- Qorğavşı, is.** 1. Müdafaacı, koruyucu. 2. Savunma avukatı. 3. Bir şeyin taraftarı, savunucusu.
- Qorğaştav, f.** Bir şeyi başkasının ihanet və düşmanlığından korumaya çalışmaq.
- Qorda, (I.) is.** 1. Belli bir maksada uyğun malzeme: yırmak. 2. Zenginliğin kaynağı.
- Qorda, (II.) is.** Geometride çemberin teğetinden geçen düz çizgi.
- Qordalı, s.** Çok, bol, haddi-hesabı yok.
- Qorek, is.** Yaşamak, hayat geçirmek, geçinmek. **Sol şöpti qorek qılğan bayqus kiyik** Şu otu gıda edimen zavallı geyik.
- Qorektenöv, f.** 1. Beslenmek, vücut lüzumlu gıdayı almak. 2. Kuvvetlenmek, güçlenmek.
- Qorektillik, is.** Gıdalı olmak, gıdası bol olmak.
- Qorcandav, f.** Pek elverişli olmadığı halde eğilerek, kalkarak bir şeyler yapmak.
- Qorciyuv, f.** Uygun olmayan kılık kıyafetle bir yerde oturmak, durmak.
- Qorcın, is.** Heybe.
- Qorqaq, s.** Korkak, cesaretsiz.
- Qorqaqtav, f.** Korkmak, cesaret edememek.
- Qorqaqtıq, is.** Korkaklık.
- Qorqav, is.** 1. Mezarı kazarak ceset yiyen kurt cinsi. 2. İnsana kötülük etmekten başka bir şey düşünmeyen. 3. Hortlak.
- Qorqar, is.** Haşhaş, tütün koyarak çekilen nesne.
- Qorquv, f.** Korkmak.
- Qorqıldav, f.** Çamuru basınca çıkan ses. Kork - kork etmek.
- Qorqınış, is.** Korkunç.
- Qorqınıştı, f.** Korkulu.
- Qorqıratuv, f.** Canı çıkmadan evvel hırlamasını sağlamak.
- Qorqırav, f.** Canı çıkarken hırlamak.
- Qorqıtuv, f.** Korkutmaq.
- Qorlandıruv, f.** Bir yere toplanmasını, çoğalmasını sağlamak, toplamak.
- Qorlanuv, (I.) f.** Çoğalmak, kuvvetlenmek, güçlenmek.
- Qorlanuv, (II.) f.** Horlanmaq, küçük düşürülmek.
- Qorlav, f.** Horlamak, küçük düşürmek.
- Qorlavşılıq, is.** Horlamak, küçük düşürmek.
- Qorlıq, is.** Gücsüz kimseye güçlü

- kimsenin adaletsizce yaptığı hareket, eziyet. **Qorlığı ötti**, dizi battı.
- Qorsav**, is. Bk. Qursav.
- Qors**, f. **Qors etüv** Şaka ve naz anlamadan sertce karşılık vermek, kızmak.
- Qorsıl**, is. Domuzun çıkardığı ses.
- Qorsıldatuv**, f. Hoş olmayan sesi çıkarmasını sağlamak.
- Qorsıldav**, f. Domuzun kendine has sesini çıkarması.
- Qorsinuv**, f. Başından geçen vaziyeti kendi için kusur saymak.
- Qorıtpa**, is. Mekire balığı.
- Qortıq**, s. Kısa boylu bacaksız.
- Qoruv**, f. Korumak.
- Qorşalanuv**, f. Toplanmak, yığılmak.
Qorşalansa aq bulıt, oyında canbır, örde qar, oypatında kök şalğın Toplansa ak bulut, ovasında yağmur, yaylasında kar, çukurunda yeşil ot.
- Qorşalasuv**, f. Bir şeyin her tarafından sarılmasına yardımcı olmak.
- Qorşalav**, f. Bir şeyi her tarafından sarsmak, çembere almak.
- Qorşaluv**, f. Sarılmış olmak, çembere alınmış olmak.
- Qorşanuv**, f. Örtünmek, sarılmak, gizlenmek.
- Qorşav**, (I.) f. 1. Düşmanı, şehri veya başka herhangi bir şeyi sarmak, çembere almak. 2. Gizlemek, örtmek, bir tarafa saklamak. 3. Etrafına cember yaparak oturmak. 4. Bir şeyi vücutla örtmek. 5. Etrafına toplanmak.
- Qorşav**, (II.) is. 1. Ağaçtan, demirden, kamıştan, toprak ve başka herhangi bir şeyden yapılan siper, duvar. 2. Sarmak.
- Qorıp**, is. 1. Otlak. 2. Nadir bulunan hayvanların ve bitkilerin bulunduğu özel bölge.
- Qorıqtav**, (I.) f. Güveç yapmak.
- Qorıqtav**, (II.) f. Sütü çoban usulü pişirmek.
- Qorıqış**, is. Bekçi.
- Qorıl**, is. Uyuyunca uykuda çıkarılan ses, horultu.
- Qorıldatuv**, f. Horlatmak.
- Qorıldav**, f. Horlamak.
- Qorım**, is. Dağlı, tepeli yerlerde bulunan taş yığını.
- Qorinuv**, f. 1. Korunmak. 2. Utanmak, çekinmek.
- Qoris**, is. Kazılmış, bozulmuş saha.
- Qorisuv**, f. Korunmasına yardımcı olmak.
- Qorituv**, f. Sert bir şeyi eriterek veya yumuşatarak birleştirmek. 2. Fikri, söylenen sözü özetlemek.
- Qoritiluv**, f. Eritilmek, özetlenilmek.
- Qortındı**, is. Bir işin özeti, neticesi, sonucu.
- Qos**, (I.) is. Vakitça, geçici olarak içinde oturmak için, kamıştan, keçeden, branda bezinden yapılan çardak. 2. Ekin ekmeye giden kimselerin malzemesi, yatak yeri. **Qos aydadı** Çift sürmeye başladı.
- Qos**, (II.) is. Uzak yerlere otlığa götürülen yıldı sürüsü.
- Qos**, (III.) s. 1. Çift, iki tane, bir - birine eş. 2. Katmak, ilâve etmek.
- Qosa**, Beraber, birlikte, yanında.
- Qosaqıtıluv**, f. Hayvan veya herhangi bir şeyin bir - birine karıştırılarak bağlanması.
- Qosaqıtasuv**, f. Bağlanmasına yardımcı olmak.
- Qosaqıtıluv**, f. Bağlattırmak.
- Qosaqıtav**, f. Hayvanı veya başka bir şeyi birbirine karıştırarak yan - yana bağlamak.
- Qosaq**, is. 1. Hayvanı bir-biriyle boyundan bağlamak. 2. Evli iki kişinin biri **Ömirlik qosaqtı** Ömür boyunca beraber.
- Qosalqı**, s. İlâve, yanında; ayrıca, fazladan.
- Qosalqılanuv**, f. Fazladan, ayrıca, yardımcı olarak.
- Qosancarlav**, f. Yarışmasına konuşmak, yarışmasına hareketlerde bulunmak.
- Qosar**, is. Yedek olarak yanına aldığı at.
- Qosarlanuv**, f. Karışmak, yanaşmak, sözünü bôzarak konuşmak.

Qosarlatuv, f. Çifte atla gitmesini sağ-lamak.

Qasarlav, f. 1. İki atla gitmek. 2. Boy-nundan hayvanları yan - yana bağ-lamak.

Qosayaq, is. Arka ayakları ile kuyruğu uzun, zıplayıp yürüyen fare çeşidi.

Qospa, is. 1. Her çeşit şeyin bir yere yığılarak karıştırılması. 2. Peynir, darı, yağ ve daha bir çok şeylerin karıştırılmasıyla yapılan yiyecek çeşidi.

Qospaq, is. İki cins (tek hörgüçlü ve çift hörgüçlü) deveden meydana gelen melez yavru.

Qospasız, s. 1. İlâvesiz. 2. Yalanı yok.
Qospaq col Çift yol.

Qostatuv, f. Savundurmak, desteklet-mek.

Qostav, f. Birisinin fikrini, hareket ve-ya tutumunu desteklemek.

Qosuv, (I.) f. 1. Katmak, ilâve etmek, karıştırmak. 2. Toplamak. 3. Çoğalt-mak, büyütmek artırmak. 4. Girdir-mek, indirmek. 5. Barıştırmak, bu-luşturmak. 6. Uygun görmek, tasvip etmek. 7. Yarışa, koşuya iştirak et-tirmek, **Bas qostı** Birleşti, birlik ha-line geldi, toplandı, **Tize qostı** Bir-leşti, birlik. **Üles qostı** yardım etti, hisse kattı. **Ün qostı** Ses verdi. Des-tekledi. **Änge qostı** Söylediği şar-kıda isminden bahsetti **Davis qostı** Sesini birleştirdi. Destekledi **İske qostı** Açıldı, çalışmaya başladı. A-çılmasını, çalışmaya başlamasını sağ-ladı, **Sanğa qostı** Hesaba kattı, **Telefonga qostı** Telefonunu bağ-ladı).

Qosuv, (I.) is. İki veya daha fazla sayıyı toplamak.

Qosşı, is. 1. Yolculuğa çıkan bir gru-ba dahil olan arkada, hizmetçi. 2. Çardakda çalışan kimse. 3. Destek-leyici, arkasında bulunan kimse.

Qosıldiruv, f. İştirak etmesini, dahil ol-masını sağlamak.

Qosiluv, f. İştirak etmek, birleşmek, dahil olmak.

Qosılısuv, f. Beraberce iştirak etmek, dahil olmak.

Qosımşa, (I.) s. İlâve olarak, daha da.
Qısımşa qun ilâve yevmiye.

Qosımşa (II.) is. Ek, söz ve cümle arasında ve sonunda kullanılan ek.

Qosın, is. 1. Asker, ordu. 2. İki tarafın sınırındaki gözcü.

Qosındı, s. 1. İki veya daha fazla şeyden teşekkül eden birleşik. 2. Birşeyi üst üste topladıktan sonra çıkan sonuç.

Qotan, is. Avlu. **Alqa - qotan otradı** Bir çember şeklinde oturur.

Qotandav, f. Hayvanları ahıra girdir-mek.

Qotaruv, f. 1. Sıvı bir şeyi bir kaptan ikinci kaba koymak. 2. Yer kabu-ğunu altını üstüne getirmek. 3. Kop-ya etmek.

Qoratıluv, f. Bir taraftan ikinci tarafa geçmek.

Qotarıstıruv, f. Karıştırmak, altını üs-tüne getirmek.

Qotır, is. 1. Adamın veya hayvanın derisi üzerinde oluşan yara. 2. Acı söz. **Öz qotırın özi qasıdı** Ken-di işini kendi gördü.

Qotırlanuv, f. Her tarafı yara dolmak, yara çıkmak.

Qotırlav, f. Bir şeyin yüzünü çizerek, keserek düzgünlüğünü bozmak.

Qoş, (I.) Ayrılacağı zaman iki kişinin bir - birine söyleyeceği söz. «qoş sâlem».

Qoş, (II.) Birisinin sözünü kabul edi-yor ve destekliyor anlamında kulla-nılan ifade. **Qoş iyis** Hoş koku. **Qos boldı** Memnun oldu. **Qos keldi** Hoş geldi. **Qos kördi** Hoş gördü. **Könil qoş** Memnun. **Qoş aldı** - iyi karşıladı.

Qoş, (III.) Koyunu sağarken veya ko-yunu sürürken çıkan ses.

Qoşaqaq, is. Kuzu.

Qoşemet, is. Saygı, hürmet. **Qoşamet söz** övgü.

Qoşemettev, f. 1. Saygı göstermek, saymak, hürmet etmek. 2. Yükselt-mek, desteklemek.

Qoşemetsi, s. Saygı gösterici, hürmet edici.

Qoşqar, is. Koç.

Qoşqıl, s. Kahve rengi gibi renk.

Qoşqıldanuv, f. Pek aydın olmayan renke bürünmek.

Qoştasuv, f. Vedalaşmak, veda merasimi.

Qoştatuv, f. Destekletmek, hoş dedirtmek.

Qoştav, f. Birisinin hareketini, tutumunu, sözünü desteklemek.

Qoyuv, (I.) s. 1. Koyu, sıvı değil. 2. Kalın, sık.

Qoyuv, (II.) f. 1. Bir şeyi yerine koymak. 2. Belli bir iş ve hareketi durdurmak, bırakmak. 3. Vefat eden kimseyi gömmek. **At qoydı** isim verdi **Qoyıp ciberdi** Vurdu **Talap qoydı** Ödev verdi **Qızmetke qoydı** İşe yerleştirdi **Şaş qopdı** Saç bıraktı **Ört qoydı** Yangın çıkardı, yaktı **Suraq qoydı** Soru sordu **Altı otqa qoydı** Aftı otlasın diye otlağa saldı **Qol qoydı** imzaladı. Tasdik etti **Oyin qoydı** Sahneye oyun koydu **Şay qoydı** Çay hazırladı **Kinâ qoydı** Suçladı **Den qoydı** Verilerek takip etti **Qulaq qoydı** dinledi **Lap qoydı** Birden hücumla geçti **Könil qoydı** Dikkat etti. Ehemmiyet verdi.

Qoyuvlandıruv, f. Koyulaştırmak.

Qoyuvlanuv, f. 1. Sıvı bir şeyin koyulaşmaya başlaması, koyuya dönüşmesi. 2. Kalın olması. 3. Çoğalması.

Qoyuvlatuv, f. Koyulatmak.

Qoyuvlıq, is. 1. Koyuluk, 2. Bir şeyin kalınlığı.

Qoya, is. Kuşun midesinde yediği yemekten sonra hazmedilemeyen yün vs. gibi nesnelere.

Qoyan, is. 1. Tavşan. 2. Eski hayvan takvimine göre, dördüncü yılın adı **Qoyan qoltıq alıstı** içine girerek yaklaşıp güreş tuttu **Qoyan cürek** Tavşan yürekli, korkak. **Cerden ceti qoyan tapqanday boldı** Çok sevindi. Yerden yedi tavşan bulmuş gibi oldu.

Qoyanşiq, is. Aniden aklını kaybetmek. Delilik.

Quv, (I.) is. Kuğu kuşu.

Quv, (II.) s. Çakal, açığöz.

Quv, (III.) s. 1. Kuruyan, zayıflayan. 2. Hâlsiz bitkin. 3. Yalancı, vefasız. **Quv mediyen** Hiç kimse yerleşmemiş verimsiz sahra **Quv bas** Çocuğu yok **Quv caq** Sözü çok. **Quv avız** Çok konuşan.

Quv, (IV.) is. Ateşi tutuşturmak için kullanılan yakıt.

Quvaqı, s. Şakacı, espri yapan, hoş sohbet.

Quvalatuv, f. Kovdurmak.

Quvalav, f. Takip etmek, peşini bırakmamak.

Quvandıruv, f. Sevindirmek.

Quvantuv, f. Memnun etmek, seyince garketmek.

Quvanuv, f. Sevinmek, memnun olmak.

Quvanısu, f. Sevincine ortak olmak, beraber sevinmek.

Quvanış, is. Sevinç, memnuniyet.

Quvanıştav, f. Sevinç duymak, memnuniyet hissetmek.

Quvanıştı, s. Sevinçli, memnuniyet verici.

Quvan, s. 1. Yağmur yağmayan kurak. 2. Renk atmak.

Quvandav, f. Kurumak, gittikçe kurumak.

Quvanşılıq, is. Yağmur yağmaması, yağmursuzluk, kuruluk.

Quvartuv, f. Kurutmak, kuru hale getirmek.

Quvaruv, f. 1. Kurumak, kuru hale gelmek. 2. Kanı azalarak boz hale gelmek.

Quvarıqı, s. Soluk, rengi atmış.

Quvat, is. Kuvvet, güç.

Quvatsız, s. Kuvvetsiz, güçsüz.

Quvattandıruv, f. Kuvvetlendirmek.

Quvattanuv, f. Güçlenmek, kuvvetlenmek.

Quvattav, f. Kuvvetlemek, desteklemek.

Quvatti, s. Kuvvetli, güçlü.

Quvgızuv, f. Kovdurmak.

Quvğın, is. Sürgün, takibat.
Quvğındav, f. Takibata uğratmaq, soruşturmaya geçmek.
Quvğınış, is. Takipçi, takip eden, peşindən giden.
Quvdalanuv, f. Takibata uğramak.
Quvdalav, f. Soruşturmaya tabi tutmaq, takibat açmaq.
Quvdıruv, f. Kovdurmaq.
Qucındav, f. Saygı və hörmət göstərmək üçün gayret etmək.
Quvqıl, s. Kansız, rengi qaçmış.
Quvqıldanuv, f. Renssizlənək, renk atmaq.
Quvlandıruv, f. Açıqgözleştirmək, şakacı və açıqgöz olmasını sağlamaq.
Quvlanuv, f. Açıqgöz olmaq.
Quvliq, (I.) is. Birinci defa yavrulayan kısırak.
Quvliq, (II.) is. Yalan, aldatmaca, açıqmaca, açıqgözlülük.
Quvnak, f. Hərkətli, açıqgöz.
Quvnav, f. İstirahət etmək, güclənək.
Quvray, is. Boğum boğum bir ot çeşidi.
Quvraq, s. Ehemmiyyətli, **Quvraq uştı** Bütün imkânlarıyla hörmət etməyə çalıştı.
Quvratuv, f. Kurutmaq, bitkinin kurumasına, susuz kalmasına səbəp olmaq.
Quvrav, f. Kurumaq.
Quvırmak, f. 1. Kavurmaq. 2. Darı, buğday vs. gibi nesneləri tenekeye koyaraq patlatmaq.
Quvısruv, f. İki şeyi birbirinə kavuşturmaq. 2. Sıkıştırmək, hücum etmək. 3. Bir şeyi sıkmək. **Qol quvsırdı** Teslim oldu.
Quvısrıluv, f. Sıkıştırmək.
Quvısrınuv, f. Ceketi, paltoyu iliklemək.
Quvtın, f. **Quvtın qağuv,** Hərkətlilik göstərmək, sözlə hərəkətləriylə birisini məmnun etməyə çalışmaq.
Quvtındav, f. Açıqgözlük təsləmək, açıqgözce hərəkət etməyə çalışmaq.
Quvuv, f. 1. Takip etmək, peşinə düşmək, aramaq. 2. Kovmaq.
Quvşıvuv, f. Küşülmək, çökmək, za-

yıflamaq, bir şeyin böyük halindən gittikçə küçülməsi.

Quvşıq, s. Dar enli, pek geniş değıl.
Quvıq, is. Sidik torbası.
Quvıluv, f. Kovulmaq, takip edilmək.
Quvınuv, f. Bk. Quvıluv.
Quvırdaq, is. Kavurma.
Quvırtuv, f. Kavurtmaq.
Quvıruv, f. 1. Kavurmaq. 2. Sıkıştırmək.
Quvırşaq, is. Oyuncak.
Quvırıluv, f. Kavurulmaq.
Quvıs, s. Kovuk, boşluk. **Quvıs kevdə** Elindən hiç iş gəlməyən kimsə. «Kovuk gövdə».
Quvıstanuv, f. Şüphələnmək, kuşku lanmaq.
Quvıstav, f. Kovuk oymaq, içində boşluk meydana gətirmək.
Qovısuuv, f. Takip edilməsinə, kovulmasına yardımçı olmaq.
Quba, s. Beyazımsı sarı. **Quba con** Boz-sarı qarışımı bozır.
Qubaqandav, f. Beyazımtırak olmaq.
Qubalanuv, f. Beyazlaşmaq.
Quban, s. Beyazımsı, boz.
Qubaşa, s. Bk. Quba.
Qubcıq, is. Korkunç, iğrenç.
Qubıla, is. Kible, Mekke, Beytullah tərəfi. **Tört qubılası tüğel** Her şeyi tamam.
Qubılanama, is. Bk. Kıblanama.
Qubılış, s. Değışən, renkten renge giren.
Qubıldıruv, f. Değıştirtmək, renkləndirtmək.
Qubılcv, f. Değışmək, güzəlləşmək, 2. Səsin çeşitlice güzel çıkməsi.
Qubılcvuv, f. Oynaklaştırmək, güzəlləştirtmək.
Qubılmalı, s. Değışən, renkten renge giren.
Qubılcvuv, f. Çeşitləndirtmək, oynaklaştırmək, güzəlləştirtmək.
Qubıluv, f. Değışmək, renk değıştirtmək, güzəlləşmək.
Qubılıs, is. Bəllf zamanlarda olması normal değışik vəziyyət, değışiklik.
Qubır, is. Boru.
Quda, is. Dünür **Quda tüşti** Söz kesti.

Nişan taktı.
Qudağıy, is. Dünürün hanımı.
Quday, is. Allah, Tanrı. **Quday qarğadı** Allah kahretti. **Quday qonaq** Tanrı misafiri **Quday urdı** Tanrı çarptı **Quday cazdı** Tanrı yazdı. **Qudayğa cazdı** Allah'a karşı geldi. **Quday kördi** Allah gördü **Quday aqı** Allah aşkına **Quday carılıqadı** Allah yardım etti.
Qudaysuv, f. Gururlanmaq, burnunu büyütmek.
Qudayşıl, s. Dindar.
Qudayşıldıq, is. Dindarlık.
Qudayşılıq, is. Bk. Qudayşıldıq.
Qudalasuv, f. Birbirine dñnür olmak.
Qudalıq, is. Dñnürlük.
Qudanda, is. Dñnür olduktan sonra oluşan akrabalık durumu.
Qudandalı, s. Dñnürlikle akraba olmuş olan kimseler.
Qudaşa, is. Güveyin veya gelinin onlardan ufak olan kız kardeşleri.
Quddi, s. Tam, hiç farksız, ta kendisi.
Qudiytuv, f. Aşağıya doğru yöneltmek, aşağıya doğru çekmek.
Qudiyuv, f. 1. Aşağıya doğru yönelmek. 2. Hızlanmaq, çok hızlı gitmek.
Qudıq, is. Kuyu.
Qudırat, is. Kudret.
Qudiretti, s. Kudretli, güçlü.
Qudiretilik, is. Kudretlilik.
Qudirettenöv, f. Güçlenmek, kudretmek.
Quc - quc, **Quc - quc qaynav** f. 1. Bir yere çok kalabalık olarak toplanmaq. 2. Kat-kat, bölük-börçük.
Qucınav, f. Kıpırdayan bir çok şeyin bir yere toplanması.
Qucır, is. Küçük ev, hücre, kulübe.
Qucırayuv, f. Yamuk olarak, ufakık olarak bir tarafta oturmaq.
Qucırlanuv, f. Kızmaq, sinirlenmek.
Quz, is. 1. Yüksek kaya, derin uçurum. 2. En yüksek tepe.
Quzar, is. Yüksek tepe, dağın en yüksek yeri. **Quz dala** Taşlı yer.
Quy, İster. **Quy bolar**, **quy bolmas** İster olur, ister olmaz.

Quyğızuv, f. Koydurmaq, döktürmek.
Quzğın, is. 1. Kuzgun. 2. Haram yiyen, katil.
Quyğıtuv, f. Atı hızla koşturmaq.
Quydiruv, f. Koydurmaq, döktürmek.
Quyqa, is. 1. Hayvanın ütölmüş baş ve ayak derileri. 2. Adamın kafa derisi.
Quyqalaq, s. Pek tertipli değil, karma - karışık.
Quyqalı, s. Kuvvetli, zengin, verimli.
Quyqılcuv, f. 1. Değişmek, kıvrak hareket etmek. 2. Sallanmaq, kıvrıtmak.
Quyqılıtuv, f. Kıvırtmaq, renkten - renge girdirtmek.
Quyma, is. Dökme, döküm. Madenlerin dökümü. **Quyma qulaq** Hemen kafası alan.
Quymaq, is. Bk. Kayğana.
Quyruq, is. 1. Kuyruk, hayvanların arka tarafındaki uzun kuyruğu. 2. İnsan ve hayvanların art tarafı. 3. Gemi, uçak vs.'nin da arka tarafı.
Bulan quyruqqa saldı Atla orta hızla yürüdüler **At quyruğın kesti**. Alakasını kesti.
Quyruqtanuv, f. Kuyruklanmaq, davarın semirmeye başlaması, kuyruğunun yağlanarak, kuyruk yağı peyda olması.
Quyıtılanuv, f. Taktik kullanmaq, aldatmaya çalışmaq.
Quyın, f. **Quyın etöv**, gülümseyerek çabuk - çabuk hareket etmek.
Quytırıq, is. Bir şeye engel olacak yapmacık hareket.
Quyıtıruv, f. Çabuklaştırmak, hızlandırmak.
Quyıltuv, f. Sıvı bir şeyi, koydurmaq, döktürmek.
Quyılıv, f. 1. Koyulmaq, dökölmek. 2. Yukarıdan aşağıya doğru hızla düşmek. 3. Bir yere yığılmak, toplanmaq. 4. Elbisenin vücuda tam gelmesi. **Avızına qum quyıldı** sesi çıkmadı.
Quyılıs, is. Nehrin diğer bir nehre dököldüğü yer.
Quyımşaq, is. Kuyruk sokumu.

Quyin, is. Toz, kar, toprağı yuvarlayarak dik yükselten rüzgâr.

Quyındatuv, f. 1. Rüzgârın hortum şekline dönüşmesi, girdap. 2. Hızını arttırmak, çok hızlı olarak gitmek.

Quyınşa, s. Girdap gibi.

Quyınşa, s. Hortumlu rüzgâr gibi, fırtına gibi.

Quyırşiq, is. 1. Kuyruğun dibi, kuyruk dibinin uç tarafı. 2. Birisine yağcılık eden kimse.

Quyırşıqtq, is. Yağcılık yaparak birisini desteklemek.

Quyısqan, is. Eğerin ileri gitmemesi için kuyruk dibinden döndürülerek iki tarafı eğer bağlanan bağ.

Quyısqanına qıstırıldı Karıştı, burnunu soktu.

Quqay, is. Tehdit, korkutmak, yıldırım istemek.

Qul, is. Köle, kendi hürriyeti, hareket serbestliğı olmayan, bağımlı **Qul qıldı** Köle yaptı.

Qula, s. Yılkı rengi, kuyruk ve yelesi siyah, diğer tarafı hafif kahve rengi. 2. Terkedilmiş yerler. **Qula düz** Boş, hiç kimsesiz saha.

Qulağızuv, f. Sıkılmak, alışmamak.

Quladin, is. Şahin nesilli yırtıcı kuş.

Qulazuv, f. 1. Boş kalmak, boş durmak. 2. Haddi - hududu olmayan geniş.

Qulazıtuv, f. Boş kalmasına, sahipsiz kalmasına sebep olmak.

Qulaq, is. 1. Kulak. 2. Başa giyilen giysinin kulak üzerine gelen yeri. 3. Müzik aletlerinin telini geren direğı. 4. Bazı şeyleri tutmak ve asmak için yapılan kolu. 5. Tüfeğin ateşlemek için çekilecek tetiğı. 6. Mezar ve diğer yapıların yükseltilerek yapılan köşesi. 7. Bitkilerin yeni yeşerirken çıkardığı yaprakları, **Qulaq saldı** kulak verdi dinledi. **Qulaq türdi** ehemmiyet vererek dinledi.

Qulaqqa ildi ehemmiyet verdi. **Qulaq tıkti** dinledi. **Qulaq cardı** çok sert konuştu, rahatsız etti. **Qulaq astı** dikkat etti. **Qulaq qoydı** dinledi. **Qulağının etin cedi** çok konuşarak bıktırdı. **Qulaq qağıs** bir şeye

dikkatini çekmek, söylemek. **Qulaqqa şalındı** işitildi, duyuldu. **Qulaq tındırdı** duyuldu. **Qulaqqa qondı** söylenilen sözü uygun buldu. **Qulağı elen etti** bir şeye bilhassa dikkat etti. **Qulaqtın qurşını qandırdı** yeteri kadar dinletti. **Qulaqqa urğan tanaday** derin sessizlik. **Qulağın şınlaftı** birisi hakkında konuştu. **Qulağına kirdi** ehemmiyet verdi. **Qulaq tosti** dinledi. **Qulaq şeri tarqadı** kanarak dinledi.

Qulaqtandıruv, f. Bildirmek, duyurmak.

Qulaqtanuv, f. 1. Haberdar olmak, duymak. 2. Havanın çok soğuması. 3. Bitkinin yeni yeşermeye başlaması.

Qulaqtas, s. Haberleri, alâkaları olan olan.

Qulaqtav, f. Alıştırmak (çoğunlukla at için).

Qulaqşın, is. Kulağı örtten sıcak baş giysisi.

Qulama, s. Dik, uçurum.

Qulan, is. Katır gibi yabani yılkı.

Qulanıyek, is. Sabahın olmaya, tan yerinin yavaş yavaş ağarmaya başladığı sıra.

Qulanıyektenöv, f. Tan yerinin ağarmaya başlaması.

Qulanıyektev, f. Bk. Qulanıyektenöv.

Qulansaz, is. Otu bol, çukurumsu salkılık yer.

Qulantaza, Tamamen, bütünöyle kurtulmak, iyileşmek.

Qulav, f. 1. Dik duran bir şeyin yıkılması. 2. Yukarıdan aşağıya doğru hızla akması. 3. Hükümdarlıktan ve iktidardan düşmek. 4. Bir tarafa yönelmek. 5. Gönlnü kaptırmak, arzulamak. **Mal suvğa quladı,** Davarın su içmek için, nehir, kuyu, çaya doğru yönelmesi.

Qulaş, is. Kulaç. **Qulaş-qulaş** - Yakın, uzak değil. **Qulaş urdı** - Hareket etti, yükseldi. **Qulaş sermedi** - Kulaçladı. **Qulaş caydı** - Genişledi, büyüdü. **Qulaş sozdı** - Genişledi. **Sala qulaş** - Kulacın uzunluğı kadar.

Qulaştav, f. 1. Kulaç atmak. 2. Etraflıca hareket etmək.

Qulağana, is. Bulaşıcı hastalık.

Qulday: **qulday tüşüv**, f. Aşağıya doğru inmek.

Quldanuv, f. Köle etmək.

Quldav, f. Yüksek bir yerden aşağı doğru inmek.

Quldiylav, f. Hızla aşağıya doğru inmek, yuvarlanmaq.

Quldiylatuv, f. Aşağıya doğru yöneltmek, yönünü o tarafa çevirmək.

Quldıq, is. Kulluk, kölelik. **Quldıqqa saldı** - Kulluk ettirdi. **Quldıq urdı** - Yalvardı.

Quldırav, f. 1. Hızla aşağıya doğru yuvarlanmaq, düşmək. 2. Siyasî, iktisadî yönden zayıflamak.

Qulca, is. Yabanî koyunun erkeği.

Qulıyuv, f. Aşağıya doğru hızla yuvarlanmaq.

Qulqın, is. Boğaz. **Nannın qulqınına kerek bolatının bilmedin be?** - Ekmeğin boğazın için gerekli olduğunu bilmedin mi? **Qulqın sâri** - Çok erkenden. **Qulqını qurıdı** - Yoruldu, acıktı.

Qulmaq, is. Bir nevi bitki. İnce ve bir şeye sarmaş-dolaş olarak büyür.

Qulpırtuv, f. Çeşitli renklere girerek güzelleştirmek.

Qulpırıv, Parlatmaq, güzelleşmek, çeşitli renklere bürünmek.

Qulpıtas, is. Mezarın başına konan taş.

Qultıdav, f. Oynamak, hareketlenmek, oynaklaşmaq.

Qulşılıq, is. Kulluk, kölelik. **Qulşılıq etti** - Kulluk etti, ibadet etti.

Qulşındırov, f. Bir şeyi yapmaya cesaretlendirmek, zevklendirmek.

Qulşınuv, f. Bir şeyi yapmaya gayret etmək, girişmek.

Qulıq, (I.) is. İnsanın, karakteri hakkında fikir veren davranışları.

Qulıp, (II.) is. Kulak akıntısı.

Qulın, is. Kısrağın yavrusu. Altı aylık kadar olanına tay denir.

Qulındatuv, f. Kısrağın yavrulamasını

sağlamak.

Qulındav, f. Kısrağın yavrulaması.

Qulın-tay, is. Kısrağın henüz bir yaşını doldurmamış yavrusu.

Qulınşaq, is. 1. Yılık yavrusunun sevimliliğini belirtmek için kullanılan isim. 2. İnsan yavrusunu severken de «qulınşığım» ifadesi kullanılır.

Qulıp, is. Kulıp.

Qulıptaluv, f. Kulıplanmaq.

Qulıptav, f. Kulıplamak.

Qum, is. Kum. **Avızına qum quyıldı** - Sesi çıkmadı. **Cigeri qum boldı** - Cigeri kum oldu. **Üzöldü**, cesareti kırıldı. **Sayda sanın, qumda izi qaldırmadı** - Hiç bir şey bırakmadı, yok etti. **Közine qum quyılsın** - Gözün kör olsun.

Qumay, is. 1. İyi cins tazi. 2. Büyük leş kargası.

Qumayıt, s. Kumlu, kum karışık yer.

Qumaq, s. Kumlu, kum karışık.

Qumalaq, is. Koyunun, keçinin gübresi. **Toğız qumalaq** - Kazak Türkleri'nin millî oyunu. **Qumalaq saldı** - Fal açtı. **Bir qumalaq, bir qarın maydı şiritedi** - Birin tesiri bini çürütür.

Quman, is. İbrik, yıkanmaq için, abdest almak için kullanılan kap.

Qumar, is. Kumar, heves, merak. **Qumar boldı** - Heveslendi, âşık oldu. **Qumarı tarqadı** - Hevesi bitti.

Qumarlanuv, f. Heveslenmek, meraklanmaq.

Qumarlıq, is. Heveslilik, meraklılık, bir şeyin müptelası olma.

Qumarpaz, is. Bk. Qumarlıq.

Qumartuv, f. Bk. Qumarlanuv.

Qumğan, is. Bk. Quman.

Qumğata, is. İçtiği suyla beraber kumun hayvanların midesine giderek birikmesi.

Qumşeker, is. Toz şeker.

Qomıgıv, f. Boğulmaq, boğularak.

Qumıra, is. Şişe, camdan, metalden veya kumdan yapılan kap.

Qumırsqa, is. Karınca.

Qumırsqaday, s. Karınca gibi, çok çabalılık.

Qumiqtiruv, f. Boğmak.

Qun, is. 1. Maliyeti. 2. Öldürülmüş olan kimse için ödenen para, kan hakkı. 3. Bir şeyin fiyatı.

Qunacın, is. Sığır ile yilkının üç yaşına bastığı çağı.

Qunan, is. İki yaşı bitiren tay. **Qunan şığar** - Üç yaşına giren tay, **Qunan ögiz** - İki yaşını bitirmiş erkek sığır. **Qunan qımız** - Üç günlük kıımız. **Qunan şaptırım** - İki yaşını bitirmiş tayları koşturacak, onların yarışabileceği mesafe.

Qunanşa, s. 1. «Qunan» kelimesinin küçültülerek söylenmesi. 2. Kunan gibi.

Qunar, is. Bir şeyin verimli veya faydalı olma özelliği.

Qunarlı, s. Verimli, bol. **Qostanay öte qunarlı çer** - Kostanay çok verimli yer. 2. Sütü ve sütü iyi gelen.

Qunarlılıq, is. Verimlilik.

Qunarsız, s. Verimsiz, mahsül veremeyen.

Qunariuv, f. Verimli yapmak, çok mahsül verecek hale getirmek.

Qundaq, (I.) is. Kundak.

Qundaq, (II.) Tüfeğin omuza dayanılan art tarafı. Dipçik.

Qundaqtaluv, f. Kundaklanmak.

Qundaqtav, f. Çocuğu kundaklamak.

Qundaqtavlı, s. Kundaklı.

Qundi, s. Pahalı, kıymetli.

Qundız, is. Kunduz.

Quncındav, f. 1. Acele-acele bir şeyler yazmak. 2. Sevinmek, sevinerek bazı hareketlerde bulunmak. **Quncin qaqtı** - Sevindi.

Qunt, is. İnsanın dikkatlilik, ehemmiyet vericilik özelliği. **Qunt qılmadı** - Dikkat etmedi. **Quntı coq** - Dikkatli değil.

Quntsız, s. Dikkatsiz, salak, gamsız.

Qunttav, f. Dikkatli, hamarat, tertipli, düzenli olmak.

Quntlı, s. Dikkatli, tertipli.

Quniğuv, f. Alışmak, âdet haline gelmek, öğrenmek.

Qunis, s. Arka kemiği dışı doğru çıkmış kambur.

Qunışuv, f. Büzülmek, büzülerek oturmak.

Qup, z. Olur, doğru, baş üstüne.

Qupıya, s. Gizli, bildirmeden.

Qupıyalav, f. Gizlemek.

Quptan, is. Yatışı namazı.

Quptav, f. Doğru bulmak, kabul etmek.

Qup-quv, s. 1. Kurumuş. 2. Renk atmış, solmuş.

Qur, (I.) s. Sade, boş. **Qur at** - Biniilmemiş semiz at. **Qur qaldı** - Boş kaldı, hiç bir şeysiz kaldı. **Qur qol** - Eli boş.

Qur, (II.) is. Dağda yaşayan tavuk cinsinden yabancı kuş.

Qur, (III.) Yılıkyı yakalamak istendiği zaman kullanılan ifade.

Qur, (IV.) is. Yünden örülen ip.

Quraylav, f. Yılıkyı çağırma ifadesi. «quray-quray» gibi.

Qurayttav, f. Bk. Quraylamak.

Quraq, (I.) is. Parçalardan dikilmiş olan yorgan veya benzeri şeyler.

Quraq, (II.) is. 1. Henüz olmamış, daha yeni çıkmakta olan kamış. 2. Yeni yetişmekte olan genç.

Qural, is. Silah, malzeme.

Quralay, is. 1. Yaban keçisinin dişisi. 2. Her sene Mayıs ayının ikinci yarısında olan soğuk. **Quray köz** - Güzel siyah göz. **Quralaydı közge atqan** - Çok nişancı.

Quraldandıruv, f. Silahlandırmaq, lüzumlu malzemeler temin etmek.

Quraldanuv, f. Silah ve malzeme temin etmek.

Quraldı, s. Silahlı, lüzumlu malzemeye sahip.

Quralsız, s. Silahsız, lüzumlu malzemesi yok.

Quralsıvdandıruv, f. Silahsızlandırmaq.

Quralsıvdanuv, f. Silahsızlanmaq.

Quraluv, f. Birleşmek, toplanmaq.

Quram, is. Tamamı, bütünü.

Qurama, s. Birleşik, birkaç parçadan meydana gelen.

Quran, is. Kur'an-ı Kerim.

Qurastiruv, f. Toplamak, birleştirmek.

- Qurasuv**, f. Toplanmasına, birleşmesine yardımcı olmak.
- Qurav**, f. Toplamak, yığmaq, bir araya getirmek.
- Quravlav**, f. 1. Yılıkyı «qurav-qurav» diye çağırmaq. 2. Turnanın sesi.
- Qurbaqa**, is. Kurbağa.
- Qurban**, is. Kurban. **Qurban boldı** - Kurban oldu. **Qurban ayıt** - Kurban bayramı.
- Qurbandıq**, is. Kurbanlık.
- Qurbı**, is. Yaşları bir olan, yaşıt olan kimseler.
- Qurbılas**, s. Yaşıt, pek yaş farkı olmayan.
- Qurğaq**, s. 1. Sulu değil, . Boş, neticesiz, kuru.
- Qurğatuv**, f. Kurutmaq, suyunun kurumasını sağlamaq.
- Qurğav**, f. Kurumak.
- Qurğulaq**, is. Vitamin azlığı neficesinde diş etlerinin kanayarak hastalanması.
- Qurğızuv**, f. Kurdurmaq.
- Qurğır**, ş. Sevimsiz, körolasica.
- Qurdas**, is. Yaşıt, aynı yaştaki kimseler.
- Qurlı**, Gibi, benzer. **Düşmandı şıbın qurlı körmedi** - Düşmanı sinek kadar görmedi.
- Qurlıq**, is. Kara parçası.
- Qurma**, is. Hurma.
- Qurmandıq**, is. Kurbanlık.
- Qurmet**, is. Hürmet. **Qurmet taqtası** - Şeref listesi.
- Qurmettev**, f. Hürmetlemek, saygı göstermek.
- Qurmetti**, s. Hürmetli, saygılı.
- Qursap**, is. Karın, bağırsak. **Qursaq köterdi** - Gebe oldu, yüklü.
- Qursantuv**, f. Silah taktırmak.
- Qursanuv**, f. Silah takınmaq.
- Qursav**, (I.) is. 1. Arabanın tekerleğinin dışındaki yuvarlak demir. 2. Esirlerin ellerine ve ayaklarına vurulan zincir. 3. Çerçeve.
- Qursav**, (II.) f. Çevrelemek, sarmak.
- Qursavlanuv**, f. Çevrenilmek, sarılmak.
- Qursavlav**, f. 1. Çemberlemek, 2. Sarılmak, etrafını çevirmek.
- Qursavlı**, s. Çerçeveli, sarılı.
- Qurt**, (I.) is. Sütten yapılan kurutulmuş sert peynir.
- Qurt** (II.) Kurt. **Qurt avruvı** - Tüberküloz.
- Qurtan**, f. Topal, hasta, ihtiyar kimseler.
- Qurtıtav**, f. Kurtlanmaq, kurtlanmış olmak.
- Qurtıvış**, is. Yaralanmış olan yeri, kurtlayan hayvanın kurtlarını çıkarmaya yarayan şey.
- Qurtuv**, f. Yok etmek, bitirmek, imha etmek.
- Qortıluv**, f. Kurtılmak, yokedilmek.
- Quruu**, (I.) f. Yok edilmek, imha edilmek.
- Quruu**, (II.) f. Kurmaq, yapmaq. **Tıyığı qurudı** - Yoruldu, bitti. **Amalı qurıdı** - Çaresi kalmadı. **Qulqını qurıdı** - İçmek istedi. **Dinkesi qurıdı** - Yoruldu - **Dımı qurıdı** - Hâlsizleşti. **Biylık qurdı** - İdarecilik etti. **Avızının suvı qurıdı** - Çok istedi, arzu etti. **Ensesi qurıdı** - Özledi, çok arzuladı. **Maldas qurdı** - Bağdaş kurdu. **Savıq qurdı** - Eğlendi. **Tor qurdı** - Tuzak hazırladı.
- Quruvli**, s. Kurulu, hazır.
- Qori**, s. Sade, boş.
- Qurıp**, is. Yılıkyı yakalamak için kullanılan sırık.
- Qurıqtav**, f. «Qurıqla» sırıkla yakalamak.
- Qurıldav**, f. Qorıldav.
- Qurıltay**, is. Kurultay.
- Qurıluv**, f. Kurılmak.
- Qurılıs**, is. 1. Kuruluş. 2. Birlik, mahiyet, birikim. **Paşalıq qurılısqa qarşı şıqtı** - Krallık sisteme karşı çıktı.
- Qurım**, is. Kurum. **Qurım kiyiz** - Dumanndan islenerək kararan keçe.
- Qurıs**, is. Bir şeyi beğenmeyen kimsenin bir tarafta soğuk-soğuk oturması.
- Qurıstav**, f. İnsan vücudunun kırıgın olması, kırıgınlık hissetmek.

Quristiruv, f. Kıvrılmasını, büzülmesini sağlamak.

Qurısu, f. 1. Büzülmek, kıvrılmak, asabileşmek. 2. Üzülmek, üzgünleşmek.

Qurış, is. Polat, çelik. **Qurış dene -** Sağlam, çelik gibi vücut.

Qurıştay, s. Polat gibi, çelik gibi.

Qurıştanuv, f. Sağlamlaşmak.

Qurıştav, f. Sağlamlamak, tekrar-tekrar tenbih etmek, çok sağlam hale getirmek, polat gibi yapmak.

Qus, is. Kuş.

Qusa, is. Üzüntü, can sıkıntısı, dert.

Qusalanuv, f. Üzüntüye düşmek, can sıkıntısı çekmek, dertlenmek.

Qusav, f. Bk. Uqsav.

Qusbegi, is. Kuş beyi, yırtıcı kuşları, bilhassa kartal ve şahini ehlileştirerek avcılık yapmaya usta kimse.

Qustiruv, f. Kusturmak.

Qusuv, f. Kusmak,

Qusıp, is. Kusuk.

Qusır, is. Kusur, yazık, günah.

Qur, is. Kut, mut. Baht, uğur. **Qutı qaştı -** Bereketi kaçtı.

Qutqaruv, f. Kurtarmak.

Qutqarısu, f. Kurtarılmasına yardımcı olmak.

Qutpan, is. Hayvancılık işine usta kimse. **Sârsenbay songı cıldarı qorası qorlı bir avıldın qutpanı atandı -** Sârsenbay son seneler ahırı dolu köyün «qutpanı» sayıldı.

Qutti, s. Kutlu, hayırlı, uğurlu. **Qutti niyet -** İyi niyet. **Qutti orinına qondırdı -** Kutlu yerine oturttu. yerleş-tirdi.

Quttiqtav, f. Kutlamak.

Qutı, is. Kutu, kap.

Qutiltuv, f. Kurtulmasına yardımcı olmak.

Qutıluv, f. Kurtulmak, hür olmak, serbest olmak.

Qutırtuv, f. Kudurtmak, deli etmek, sinirlendirmek.

Qutıruv, f. 1. Kudurmak, 2. Hiç bir şeyden çekinmemek, korkmamak.

Qutırınuv, f. Delice, kudurmuş kimse gibi hareket etmek.

Quşaq, is. Kucak.

Quşaqtasuv, f. Kucaklaşmak.

Quşaqtatuv, f. Kucaklatmak.

Quşaqtav, f. Kucaklamak.

Quştar, s. Heves, arzu, bahâne.

Quştarlanuv, f. Heveslenmek, arzu etmek, meraklanmak.

Quştarlıq, is. Heveslilik, meraklılık.

Quşuv, f. Kucaklamak.

Quşır, is. Fitre.

Quşıranuv, f. Heveslenmek, meraklanmak, arzulamak.

Quyuv, f. Koymak (sıvılar için kullanılır).

Qıbila, is. Bk. Qubıla.

Qıbı, is. 1. Bir şeyin fırsatı. 2. Mernun olmak, sevinmek.

Qıbıcıqtav, f. Çekingen, rahatsız olmuş gibi, bir şeyden korkmuş ve yapmak istemiyormuş gibi hareket etmek.

Qıbicındav, f. Bk. Qıbıcıqtav.

Qıbilcu, f. Bir şeyi çok yavaş ve verimsiz olarak yapmak.

Qıbilctuv, f. Yavaş, verimsiz hareket ettirmek.

Qıbır, is. Kıpırtı, hareket.

Qıbırlasuv, f. Hareket halinde olmak, kıpırdamak, bir şeyler yapmak.

Qıbırlatuv, f. Kıpırtmak.

Qıbırlav, f. Kıpırdamak, hareket halinde olmak, hep bir şeyler yapmak.

Qıdındav, f. Bağırarak, konuşarak, emir ederek rahatsız etmek.

Qıdır, is. Hızır Aleyhisselâm, baht, uğur.

Qıdırtuv, f. Gezdirmek.

Qıdıruv, f. Gezmek, dolaşmak, birisinin evine gitmek.

Qıdırıs, is. Gezinti.

Qıdırıstav, f. Gezmek, ziyarette bulunmak.

Qıcıl, is. 1. Mide ekşimesi. 2. Birisine kin beslemek.

Qıcıldatuv, f. Ekşitmek.

Qıcıldav, f. Ekşimek.

Qıcım, is. Yünden veya ipekten dokunmuş tüylü kumaş.

Qıcır, is. Sınır, kin. 2. Derideki pürüz.

- Qıcırayuv**, f. Kaşlarını çatarak sinirlenmek.
- Qıcırıtuv**, f. Birisini rahatsız etmek, be-reketini kaçırmak.
- Qız**, is. Kız. **Qız oynaq** - Gençlerin eğlenmek için tertiple-diği toplantı.
- Qız quvuv** - İyi koşan ata binerek önünde giden kızı, atla yakalaması, yahut kızın diğeri-ni yakalaması şeklinde oynanan millî oyun.
- Qız qaşar** - Güveyin, otağın hazırlayan kimseye vermesi âdet olan hediye.
- Qız tanısuv** - Evlendirilecek kızın, evlenmeden bir kaç gün evvel kendi akrabalarını ziyaret etmesi.
- Qız teke** - Çift cinsiyetli.
- Qızamıq**, is. Kızamık.
- Qızaraqtasuv**, f. Münakaşa etmek, karşılıklı sinirlenmek.
- Qızaraqtav**, f. Birisiyle anlaşamamak, münakaşa etmek.
- Qızarandasuv**, f. Sıkılarak, utanmış gibi hareket etmek.
- Qızarandav**, f. Şaşırarak, utanarak kızarmak, arlanmak.
- Qızartuv**, f. Kızartmak.
- Qızaruv**, f. 1. Kızarmak, kızışlaşmak. 2. Utanmak, sıkılmak.
- Qızarisuv**, f. Utanan, sıkılan kimseler.
- Qızbalıq**, is. Ufak bir şeye hemen kızan, heyecanlanan.
- Qızğaldaq**, is. Bir çeşit gül.
- Qızğanuv**, f. Kiskanmak.
- Qızğanşaq**, s. Kiskanç.
- Qızğanşaqıq**, is. Kiskançlık.
- Qızğanış**, is. Kiskanç.
- Qızğılt**, s. Kızılımsı, kızıla kaçan.
- Qızğıltanuv**, f. Kızıl renk almaya başlamak.
- Qızğılıqtı**, s. İlgî geçici, enteresan.
- Qızğış**, is. Bataklıkta, sazlıkta yaşayan bir tür kuş. **Qızğıştay qorğav** - Birisini, bir şeyi ehemmiyetle müdafa etmek, korumak.
- Qızdırma**, is. Kızdıran, ortalığı karıştıran. **Qızdırmanın qızıl til, túbine ceter sonı bil** - Kızdıranın kızıl dili, mahveder onu bil.
- Qızdırmalav**, f. Daha da büyütme-k, daha da heyecanlandırmak, kızdır-mak.
- Qızdırmaşı**, is. Heyecanlandırıcı, teşvik edici.
- Qızdırtuv**, f. Ateşte ısınmasını, ateşe yaklaşmasını sağlamak.
- Qızdıruv**, f. 1. Bir şeyi ateşte kızdır-mak. 2. Sıcaklık derecesini yükselt-mek. 3. Pohpohlamak, heyecanlan-dırmak, kızıştırmak.
- Qızdırıluv**, f. Kızıştırılmak, ısındırıl-mak.
- Qızdırınuv**, f. Isınmak.
- Qız-qız : qız-qız qaynav**, f. Bir şeyin sıcaklığının artması.
- Qız-qırqın**, is. Toplanan gençler gru-bu.
- Qızmet**, is. Hizmet, iş, meslek, emek.
- Qızmetker**, is. Hizmetkâr, hizmet eden.
- Qızmettes**, s. Aynı işle uğraşan kim-seler.
- Qızmetşi**, is. 1. Belli bir yerde çalış-an kimse. 2. Hizmetçi.
- Qızuv**, (I.) f. 1. Kızmaya başlamak, sıcaklığı artmak. 2. Belli bir işin veriminin çoğalması, hararetlenme-si. 3. Heyecanlanmak, sinirlenmek. 4. Çürümek, bozulmak. 5. Sarhoş olmaya başlamak.
- Qızuv**, (II.) is. 1. Kızmak, sıcaklığı, harareti artmak. 2. Kuvvet ve gücü artmak.
- Qızuvlanuv**, f. Heyecanlanmak, iddia etmek, inatlaşmak.
- Qızuvlı**, s. 1. Sıcak, ateşli. 2. Güçlü, kuvvetli.
- Qızuvlıq**, is. 1. Sıcaklık. 2. Heyecan-lılık.
- Qızığuv**, f. Arzulamak, almak, sahip olmak istemek.
- Qızıq**, s. 1. Enteresan, tuhaf, ilgi çe-kici. 2. Eğlence. 3. Sevinç, rahat.
- Qızıqtav**, f. Seyretmek.
- Qızıqtı**, s. İlgî çekici, dikkate değer.
- Qızıqtıruv**, f. İlgisini çekmek, özendir-mek.
- Qızıl**, s. Kızıl, kırmızı. **Qızıl aray** - Sabah güneşi. **Qızıl şunaq** - Vücutü yakan soğuk hava. **Qızıl şıray** - Yüzü kıpkır-mızı kimse. **Qızıl inir** - Havanın yeni

kararmaya başlaması, **Qızıl iyek** - Dişi tamamen düşmüş kimsə. **Qızıl kö-nirdek boluv** - Boğaz boğaza münakaşa etmək. **Qızıl köz** - Zararlı kimsə. **Qızıl may boldı** - Semiz hayvan və insanın çox yorulması. **Qızıl şaka** - Bebek və ya tütü çıkmamış kuş yavrusu, palaz.

Qızıldav, f. Harmanda mahsulü temizlemək.

Qızılaşa, (I.) is. Kızamık.

Qızılaşa, (II.) is. Pancar, şeker yapılan bitki.

Qızışıl, s. Eti seven.

Qızınuv, f. Kızmaq, sığağa yaklaşmaq, sinirlenmək.

Qızır, is. Hızır.

Qıl, is. Kıl: **Qıl üstinde** - Çok ağır, tehlikeli. **Arasınan qıl ötpəydi** - Aralarından su sızıyor. **Qara qıldıq çarğan** - Adil. **Er moynında qıl arğan şirmeydi** - Yapılan iyilik unutulmaz.

Qılan, s. Beyaza kaçan, akçıl. **Qılan etti** - Üzaktan görüldü.

Qılandav, f. Kıpırdayarak veya uzaktan herhangi bir renkte göze çarpmak.

Qılandatuv, f. Uzaktan göze çarptırmak.

Qılandanuv, f. Akçillaşmaq.

Qılav, (I.) is. Kişin çok az-az yağan kar.

Qılav, (II.) is. 1. Buzağının dilinde bulunan hastalık. 2. Kusur. **Közine qılav tüsti** - Göz kusuru olan.

Qılavlanuv, f. Açık havada karın hafif hafif atışması.

Qılavlav, f. Hafif kar yağmaq.

Qılğuv, f. Yutmək.

Qılğınuv, f. 1. Yemeğe bakarak iştahlanmaq. 2. Boğazı sıkılarak boğulmaq.

Qılğıtuv, f. Yutturmaq, yutmasını sağlamək.

Qıldırıqtay, s. Kıl kadar, ip-ince.

Qılcaq, is. Şaka, alay, latife.

Qılcaqbas, s. Şakacı, alaycı, dalgacı.

Qılcaqtasuv, f. Şakalaşmaq.

Qılcaqtav, f. Dalga geçmək, alay et-

mek, şakalaşmaq.

Qılcan, is. Bk. Qılcaq.

Qılçandav, f. Bk. Qılcaqtav.

Qılçıyuv, f. Yana yatırmək, yıkmək.

Qılçıyuv, f. Bir yanına doğru yatmaq, yamuklaşmaq, bir yana eğik olmaq.

Qılıy, s. Şaşı.

Qılqan, is. 1. Yapraksız ağaçlar. 2. Kılçık.

Qılqiyuv, f. Boyun tarafı up-uzun olarak, göze tuhaf görünmək.

Qılqıldatuv, f. Ses çıkartarak aralıksız içmək, yutmək.

Qılıplıdav, f. 1. Kap veya yar kenarına kadar dolu dökülecek gibi olmaq. 2. Tekrar-tekrar ısrarla sorarak, isteyerek rahatsız etmek.

Qılıqındırıv, f. Boğazını sıkmaq.

Qılıpınuv, f. Nefes alamamak, boğulmaq.

Qılımandav, f. Gülümsemək, gülerək bakmaq. **Qılımandap mâz bolıp cigit arbab**, **qızdar aldap** - Gülümseyerek, sevinerek yiğit kur yapıp, kızlar cilve yapıp.

Qılımytuv, f. Gülümseyerek, göz al-baktırmək, yapmacık harekette bulunmaq.

Qılımyuv, f. Gülümsemək, yapmacık hareketlerde bulunmaq.

Qılımsı, is. Kanunlara karşı işlenen suç, kabahat.

Qılımsı, s. Kabahatlı, suçlu.

Qılımandav, Bk. Qılımandav.

Qılın: **qılın-qılın etüv**, f. Gülümsemək, sevinçli gibi hareket etmek.

Qılıplıdav, f. Kuşkulanmaq, şüphelenmək, tehlike olduğunu tahmin etmek. Silah, bıçak gibi şeylerin çok keskin olması.

Qılt: **qılt etüv**, f. Bir görünüp, bir kaybolmaq.

Qılta, is. Denizin, nehrin, gölün en dar olan yeri, boğaz.

Qıltamaq, is. Gırtlak kanseri.

Qılтанақтаv, is. Çok seyrek çıkan bitki çeşidi.

Qılтанақтаv, f. Tek tük, hafif-hafif yeni çıkmaya başlamak.

Qılıtyuv, f. Az gözükmek, çok ufak olarak görünmek.

Qılıhtuv, f. Az ve ufak görünmesini sağlamak.

Qılıldatuv, f. Bir görünüp tekrar gözden kayıp olmasını sağlamak.

Qılıldav, f. Bir görünmek, bir kaybolmak.

Qılındav, f. Bir görünüp, bir görünmemek.

Qıluv, f. Kılmak, bir işi yapmak.

Qılşa, is. Külünü tütüne katarak karıştırdıktan sonra buruna çekilen veya ağıza alınan bir bitki.

Qılışq, is. Kılıç.

Qılıştav, f. Kılığını almak.

Qılııldav, f. 1. Bir şeyin yüzünün keskin olması. 2. Güçlü, kuvvetli çağına gelmek.

Qılıq, is. Karakter ve tutumla ilgili hareket.

Qılıqtı, s. Marifetli, sevimli.

Qılımsuv, f. Utanmış gibi görünmek, yapmacık hareketlerde bulunmak.

Qılış, is. Kılıç.

Qılıştasuv, f. Birbirine karşılıklı kılıç çekmek.

Qılıştav, f. Kılıç vurmak.

Qımbat, s. 1. Kıymetli, pahalı, 2. Saygılı, hürmetli.

Qımbattatuv, f. Kıymetlendirmek, pahalandırmak, fiyatını yükseltmek.

Qımbattav, f. Kıymetlenmek, pahalalanmak, fiyatı yükselmek.

Qımbatılıq, is. Pahalılık, kıymetlilik.

Qımqırılıv, f. Bir şeyin kenarının içeriye doğru kıvrılması.

Qımpıruv, f. 1. Bir şeyin kenarını içeriye doğru kıvrımak. 2. Gizleyerek, göstermeden almak, çalmak.

Qımsındıruv, f. Utandırmak, çekindirmek.

Qımsınuv, f. Rahatsız olmak, utanmak, çekinmek.

Qımtaluv, f. Soğuk gelmemesi, rüzgâr girmemesi için örtünmek.

Qımtanuv, f. Bk. Qımtaluv.

Qımtav, f. Açıklık bırakmadan, açılmış olan bir şeyi örtmek.

Qımtuv, f. 1. Bir şeyi sıkarak tutmak.

2. Bir şeyi göstermeden aralamak.

Qımıruv f. Aralamak, gizlice almak.

Qımız, is. Kıymız. Kırsak sütünden yapılan millî içki.

Qımızdıq, is. Yaprağı uzunca, emildiği zaman ekşimsi tadı olan bitki.

Qımıran, is. Devenin sütünden içmek için ekşitilerek yapılan nesne.

Qın, is. Kın.

Qına, is. Kına.

Qınama, s. Beli ince olarak dikilen elbise.

Qınap, is. Kılıç, bıçak vs.'nin kılıfı olarak deriden dikilen şey.

Qınav, f. Beli çekerek kemeri sıkı sıkı yapmak.

Qıncıltuv, f. Üzmek, dertlendirmek.

Qıncıluv, f. Üzülme, dertlenmek, evhamlanmak.

Qıncıl, is. 1. Bir şeyi tekrar-tekrar söyleyerek rahatsız edilmek. 2. Bazı şikâyetlerde bulunmak.

Qıncıldav, f. Tekrar-tekrar söyleyerek rahatsız etmek.

Qınsuv, f. Bk. Qınsılav.

Qınsılav, f. Köpek, tilki gibi hayvanların acı duyduğu zaman çıkardığı ses.

Qınır, s. 1. Düzgün değil, eğri. 2. Kendi dediğinden başkasını kabul etmeyen kimse.

Qınıraytuv, f. Bir tarafına doğru yamuk, eğik hale getirmek.

Qınırayuv, f. 1. Bir tarafına doğru eğilmek, yamuklaşmak. 2. Kendi dediğinden başkasını kabul etmeden aksilik göstermek.

Qınırılıq, is. Aksî, kendi dediğinden şaşmayan.

Qıpıldav, f. 1. Bıçağın, çakının çok keskin halî. 2. Kuşkulanmak, şüphelenmek, bir tehlike sezinerek oturamamak.

Qır, is. 1. Kır, tepe, yüksekçe yer. Şehrin dış tarafı. 2. Bir şeyin dış tarafındaki köşesi. **Qır körsetti** - Güçlük çıkardı. **Köz qırın aldı** - Baktı, yardım etti. **Qır murın** - Burunun üst tarafı ince. **Qırına aldı** - Birisinin peşine düştü. **Qırın ketti** -

Uğursuzluğa, şanssızlığa uğradı.
Qırı sindi - Cesareti kırıldı. **Qır so-
 nınan qalmadı** - Peşini bırakmadı.
Qırağı, s. Dikkatli, açıkgöz, akıllı, uza-
 ğı görebilen.
Qıran, is. 1. Dağlık veya hiç kimse-
 siz sahrada bulunan kartal cinsin-
 den kuş çeşidi. 2. İyi uçan, iyi av
 avlayan kartal. 3. Akıllı.
Qırat, is. Küçük çaptaki tepe.
Qırav, is. Kırağı.
Qıravlanuv, f. Kırağı tutmak.
Qıravıtuv, f. Bk. Qıravlanuv.
Qırğavıl, is. Tavuk cinsinden açık
 renkli kuş.
Qırğiy, is. Ufak-tefek kuşları yakala-
 yarak yiyen, eğik gagalı, keskin
 tırnaklı yırtıcı kuş. **Qırğiyday tiydi** -
 Qırğiy gibi hücum etti. **Qırğiy qa-
 baq** - Küs, araları açık.
Qırğın, is. Kırgın, katliam, kanlı sa-
 vaş. **Qırğınğa uşıradı** - Katliam
 oldu.
Qırğış, is. Bir şeyi kazımaya yarayan
 âlet.
Qırçıyuv, f. Düzgünlüğü, düzlüğü git-
 miş olmak, katlanmış, buruşmuş.
Qırqa, is. Küçük tepelik, yüksekçe yer.
Qırquv, f. Kırkmak, kesmek.
Qırqıluv, f. Kırkılmak, kesilmek.
Qırqıs, is. Bir-birine düşmek, karşı-
 lıklı ateş etmek, kavga etmek.
Qırılı, s. Köşeli, düş ve uzun bir şeyin
 köşesi. **Tört qırılı, bir sırlı** - Dört kö-
 şeli, bir sırlı - bir sözlü.
Qırma, is. Kırılarda bulunan alçak boy-
 lu ot.
Qırman, is. Harman, ekin toplanan
 yer.
Qırımı, s. Açık kızıl renk.
Qırnaluv, f. Bir şeyin kazınarak temiz-
 lenmesi.
Qırnatuv, f. Kazıtmak.
Qırnaç, f. 1. Bir şeyi kazımak, kazı-
 yarak temizlemek. 2. Boğazını ses
 çıkararak temizlemek.
Qırsav, s. Yavaş hareket eden, tem-
 bel.
Qırsavlanuv, f. Tembelleşmek, yavaş-
 lamak.

Qırsavlıq, is. Tembellik.
Qırsığuv, f. Aksilik etmek, inat etmek.
Qırsıq, is. Aksilik, uğursuzluk, engel.
Qırsıqtanuv, f. Aksileşmek, uğursuz-
 laşmak, inatlaşmak.
Qırt, s. Tatsız - tuzsuz şeyleri konuşan,
 geveze.
Qırtıs, is. 1. Toprağın üstü. 2. Buru-
 şukluk.
Qırtıstaluv, f. Dış kısmının, kabuğu-
 nun çıkartılması.
Qırtıstanuv, f. Dışına kabuk gibi nes-
 ne peyda olması.
Qırtısuv, f. 1. Buruşmak. 2. Lüzumsuz
 bir şeyler söyleyerek konuşmak.
Qıruv, f. 1. Kazımak, düz hale getir-
 mek. 2. Öldürmek, imha etmek.
Qıruvar, s. Çok, bol sayısız.
Qırşanqı, s. 1. Yılıka bulunan has-
 talık. 2. Aksi, çok ve pis sözler
 söyleyen kimse.
Qırşanqılanuv, f. Acı ve kırıcı sözler
 söylemek.
Qırşuv, f. Çok sert olarak ısırarak.
Qırşın, s. Genç, yeni-yeni yetişmek-
 te olan kimse. **Qırşınınan qıyılıv** -
 Genç çağında ölmek.
Qırıq, sayı. Kırk. **Qırıq camav** - Kırk
 yamalı **Qırıq pısaq boldı** - Birbiri-
 ne düştü. **Qırıq qurav** - Yamalı, çe-
 şitli şeylerden meydana gelmiş. **Qı-
 rıp saqqa cügirtti** - Aldatmak için
 renkten renge girmek. **Qırıq qubıl-
 dı** - Kırk renge girdi.
Qırıqayaq, is. Kırkayak.
Qırıqbuvın, is. Kırkboğum, yere ya-
 yılarak, boğum - boğum olarak bü-
 yüyen bitki.
Qırıqtıruv, f. Kırkırmak, kestirmek.
Qırıqtıq, is. Kırkmak, kesmek için lü-
 zumlu olan âlet. **Makasın bir çe-
 şidi.**
Qırıqtıqsı, is. Hayvanların yününü kır-
 kan kimse.
Qırıldav, f. 1. Sesinin boğulması, sesi-
 nin çıkmaması. 2. Hırlayarak ses çı-
 karmak.
Qırılıv, f. Kırarak, toplu olarak öldü-
 rülmek, katledilmek.

Qırılısuv, f. Birbirine düşmək, kavga etmək.

Qırım, is. Uzak diyar.

Qırın, s. Eğik, yanlış. **Düzüv kel**, qıy-sıq qırın, qırın kelmey - Doğru gel, eğri, büğürü, terslik etmeden. **Qırın qaradı** - Yüzünü çevirdi. Ters baktı. **Qırın keldi** - Seferi başarılı olmadı. **İyti qırın cügirdi** - Köpeği yanlış koştu. Şanssızlığa uğradı.

Qırındatuv, f. Yan hale getirmək.

Qırındav, f. 1. Düzgün değil, yan oturmak. 2. Göze çarpmak için yan-yan yürümək.

Qırınuv, f. Kırınmak, tıraş olmaq, sakal, bıyığını kesmek.

Qırıs, s. 1. Buruşuk. 2. Kendi dediğinden başkasını kabul etmemək.

Qırıstanuv, f. İnatlaşmaq, aksileşmək.

Qıs, is. Kış.

Qısalan, s. Bk. Qıstalan.

Qısan, s. 1. Eni dar, dar geçit. 2. Sıkıntılı, tehlikeli.

Qısas, is. Kıyas. Hisse, pay.

Qısaştanuv, Hakını vermek, inatlaşmaq.

Qısqa, s. Kısa.

Qısqaqtuv, f. Kısaltmaq, kısa kesmek.

Qısarıluv, f. Kısaltılmak.

Qısqaquruv, f. Kısalmaq; kısa olmaq.

Qısqaşı, s. Kısaçası.

Qısqaş, is. Kısaç.

Qısqaşa, s. Kısaça.

Qısqaq, is. Kısmak, sıkıntı, zor durum. **Qısqaqqa aldı** - Sıkıştırdı.

Qısqaqtav, f. Sıkıştırmak, zorlamak.

Qıssa, is. Destan, hikâye.

Qıstalan, s. Sıkıntılı, tehlikeli.

Qıstalan, s. Sıkıntılı, tehlikeli. **Qıstalan küyde** - Sıkıntılı vaziyette.

Qıstatuv, f. Kışı geçirttirmek, kış boyunca kalmasını sağlamək.

Qıstav, (I.) f. Kışı geçirmek, kış boyunca bulunmak.

Qıstav, (II.) is. Kışlak.

Qıstav, (III.) f. Sıkıştırmak, zorlamak, mecbur etmek.

Qışgünü, zarf. Kış günü, kış mevsimi.

Qışgıuv, f. Sıkılmak, boğulmak.

Qıştırma, is. Bir şeyin arasına sıkıştırılan nesne. **Qıştırma söz** - Söz arasında bildirilen fikir, vaka vs.

Qıştruv, f. Sıkıştırmak, sokuşturmak. Bir şeyi iki şeyin arasına koymak.

Qıştırıluv, f. 1. İki şeyin arasına sıkıştırılmak. 2. Kendisiyle ilgisi olmayan şeye karışmak.

Qısuu, f. 1. Kıstırmak, sıkıştırmak. 2. Acele ettirmek.

Qısıq, s. Kısık, gözü normalden küçük.

Qısıltayan, s. Ağır, zor, sıkışık.

Qısıluv, f. 1. İki şeyin ortasında kalarak sıkışmak. 2. Eziyet çekmek, zor durumda kalmak.

Qısılaşan, s. Zor, sıkışık, tehlikeli.

Qısım, is. Baskı, eziyet.

Qısır, s. Kısır. **Qısır söz** - Boş, faydasız söz.

Qısıraq, is. Kısrak.

Qısırav, f. Kısır kalmak, doğum yapmamak.

Qıtıldav, f. Gıdıklamak.

Qıtıq, is. Gıdık, **Qıtıqına tıydi** - Namusuna, canına dokundu.

Qıtıqtav, f. Gıdıklamak.

Qıtımır, s. Sert, haşın.

Qıtır, is. Kıtır.

Qıtırlatuv, f. Kıtırlatmaq.

Qıtırlav, f. Sağlam olmayan, kolay kırılan şeylerin kıtır-kıtır ses çıkararak kırılmaya başlaması.

Qış, is. Kiremit.

Qışqıl, s. Ekşi.

Qışqıruv, f. Hıçkırmak, çok bağırmaq, feryad etmek.

Qışuv, f. Kaşınmaq. **Qolı qışıdı** - Bir şey yapmak, çalışmaq istedi. **Til qışıdı** - Söylemek, konuşmaq istedi. **Közi qışıdı** - Ağlamak istedi.

Qışıma, is. İsrırgan otu.

Qışınuv, f. Kaşınmaq.

Qışırılav, f. «Qışır-qışır» ses çıkartmaq.

Qışırılav, f. «Qışır-qışır» etmek.

L

Labaz, is. Hububat ve un satan dük-kân.

Labazşı, is. Uncu, hububatçı.

Laborant, is. Laborant.

Lava, (I.) is. Lav.

Lava, (II.) Maden çukurundaki kömür kazılan yer.

Lavanda, is. Lavanta.

Lavka, (I.) is. Oturmak için sıra.

Lavka, (II.) is. Çeşitli eşya satılan dük-kân.

Lavr, is. Hoş kokulu yaprağı devamlı yeşil olan ağaç.

Lager, is. 1. Kamp. 2. Belli bir siyasi görüşü olan topluluk.

Lağuv, f. 1. Kendi bildiğiyle yanlış yolda gitmek. 2. Rastgele yerli-yersiz konuşmak.

Lağıl, is. Kıymetli taş.

Lağinet, is. Lanet.

Lağinettev, f. Lanetlemek.

Ladan, is. Kokulu siyah yağ.

Lac, is. İlaç, usul, çare, yol.

Lacdav, f. İlaçlamak, ilacını bulmak, çaresini bulmak.

Lacsız, s. İlaçsız, mecburen, çaresiz.

Lazaret, is. Askerî bölük yanındaki küçük hastane.

Lazım, cön, düris, layık, s. Gerek, lazim.

Lay, is. Bulanık, suya katılarak ezilen çamur. **Lay suv** - Bulanık su.

Laylandıruv, f. Bulanık hale getirmek.

Laylanuv, f. Bulanmak.

Laylav, f. 1. Temiz suyu toz-toprak ve çamur gibi şeyle bulanık hale getirmek. 2. Sıvamak, çamur sürmek.

Laysan, is. 1. Çamur, sulu, yürümeye ve oturmaya elverişsiz. 2. Karma-

karışık, boş yere uğraşmak.

Layıq, s. Lâyük.

Layıqsız, s. Lâyük değil.

Layıqtaluv, f. Hazırlanmak, uygun hale getirmek.

Layıqtav, f. Uygun hale getirmek, yaraşır vaziyete sokmak.

Layıqtı, s. Lâyük, yaraşır, uygun.

Layım, zarf. Dâima, hep, her zaman,

Layım ömirlerin uzaq bolsın - Ömür-leriniz daim olsun.

Laq, (I.) is. Oğlak.

Laq, (II.) f. Sıvının aniden «laq» diye dökülmesi.

Laqap, is. Yalan haber, rivâyet.

Laqat, is. Mağara, höyük şeklinde kazılan yer.

Laqattav, f. Mezarın bir tarafını kovuk şeklinde kazmak.

Laqtav, f. Keçinin oğlak doğurması, yavruaması.

Laqtırluv, f. Atılmak, fırlatılmak.

Laqtırtuv, f. Attırmak, fırlattırmak.

Laqtriluv, f. Atılmak, fırlatılmak.

Laqıldatuv, f. Döktürmek, bol akması-nı, dökülmesini sağlamak.

Laqıldav, f. 1. Dökülmek, bol akmak. 2. Kendi-kendini tutamayacak hale gelmek.

Lampı, is. Lamba.

Lan, is. Bir çeşit hayvan hastalığı. 2. Aksilik, uğursuzluk, şanssızlık.

Landav, f. Karıştırmak, uğursuzluk, şanssızlık getirmek.

Lap: lap etöv, f. Birden alevlenerek yanmak. **Lap qoydı** - Birden hücu-ma geçti. **Lap berdi** - Aniden birisine saldırdı.

Lapıldatuv, f. Alevlendirmek, alev sa-çarak yanmasını temin etmek.

Lapas, is. Çardak, üzeri çöp-samanla kaplı barınak.

Lapıldav, f. 1. Ateşin alevlenerek yanması, yükselmesi. 2. Gittikçe güçlenmek, kuvvetlenmek, basılmamak, daha da cesaretlenmek.

Lapıruv, f. Bk. Lepirüv.

Las, s. Kirli, pis.

Lastanuv, f. Kirlenmek, pislenmek.

Lastav, f. Kirletmek, pislemek.

Lav, is. Vazifeye veya misafir olarak bulunan bir kimseyi gideceği yere götürmek üzere tahsis edilen vasıta.

Lavazım, is. Rütbe, sıfat.

Lavlatuv, f. Alevlendirerek yakmak, ışık sıçratmak.

Lavlav, (I.) f. Ateşin alevlenerek yanması.

Lavlav, (II.) f. Yolcuları veya misafirleri gideceği yere bir vasıta ile götürmek.

Lavşı, is. Yolcuyu bir yerden diğer bir yere götüren kimse.

Lahat, is. Bk. Laqat.

Laşıq, is. Ufak ve eskimiş ev.

Laşın, is. Şahin neslinden yırtıcı kuş.

Lâzzat, is. Lezzet. **Lâzzat aldı** - Lezzet aldı.

Lâzzattı, s. Lezzetli.

Lâyüv, f. 1. İşsiz güçsüz ve hiçbir maksatsız boş dolaşmak. 2. Başı dönmek.

Lâyilitüv, f. Boş, maksatsız dolaştırmak.

Lâm : lâm demev, f. Hiç ses çıkarmamak, bir şey söylememek.

Lâm-miym demev, f. Ağzını açmamak, bir şey söylememek.

Lânet, is. Bk. Lağanat.

Lânke, is. Dış elbise dikilen cinsinden kumaşın en kötüsü.

Lebiz, is. Ses, fısıltı, nefes.

Lebizdesüv, f. Konuşmak, sohbet etmek.

Legen, is. Leğen, içinde öte beri veya el yıkanan kab.

Lezde, Hemen, hiç gecikmeden.

Lek, is. Grup, sıra.

Leker, is. Bir şeye tesir eden bağ, idareten geçinmek.

Lekerlev, f. İdare etmek, geçinmek. **Üy almadım dep munşa âbiger bolğanın ne? Qurısın sol üyi. Osında lekerlep qıstan şığarmız** - Ev almadım diye bu kadar telâşlanmaya ne gerek var? Bırak şu evi. Burada idare eder, kışı geçiririz.

Lek-lek, is. Grup-grup, hepsi, kalabalık.

Lekitüv, f. Ses çıkararak durmadan gülmek.

Lemiş, is. Sabanın ucu.

Lenta, is. Kurdela.

Lep, is. 1. Çok hafif esen rüzgâr. 2. Arzu, istek, merak. **Lep belgisi** - Ünlem.

Lepes, is. Haber, ses.

Lepti, s. Gayretli, kuvvetli, hızlı.

Lepildev, f. Acele etmek, duramamak.

Lepirüv, f. 1. Kendi kendine övünerek veya bağıarak konuşmak. Ölüşüze hareketlerde bulunmak. 2. Hızı artmak, süratlenmek.

Lesüv, f. 1. Bir şeyin peşini bırakmadan arkasında gitmek. 2. Şarkı söyleyen kimseye iştirak ederek söylemek.

Lider, is. Lider.

Liker, is. Likör.

Liman, is. Nehrin kenarındaki düz ve sulu yer. Deniz kenarında peyda olan tuzlu göl.

Limon, is. Limon.

Limonad, is. Limonata.

Lift, is. Asansör.

Loblub, f. 1. Mide bulanması. 2. Tuttuğu yolundan dönmek, tereddütte düşmek.

Loblituv, f. Bulandırmak, tereddüt ettirmek.

Logıyka, is. Mantık.

Loca, is. Lâca.

Lokavut, is. Lokavt.

Lom, is. Sert yeri veya buzu kazmaya yarayan demir âlet.

Lonqa, is. 1. Eğinin vurması dolayısıyla şişerek, rahatsız eden bir nevi yıllık hastalığı. 2. Bardak vurarak tedavi usulü. **Lonqa saldı** - Bardak vurdu.

Luğat, is. Lûgat.

Luçsat, is. Bk. Ruçsat.

Lüpildetüv, f. 1. Yüreğin, kalbin çarpmasını temin etmek. 2. Doldurmak, ağzına kadar doldurmak.

Lüpildev, f. Kalbin ses çıkararak çarpması.

Lıq, s. Dolu, ağzına kadar dolu.

Lıqıyuv, f. İyice doymak.

Lıqsuv, f. Oturduğu yerinden yavaş ve zor kıpırdamak.

Lıquv, f. Bk. Lıqsuv.

Lıqıldatuv, f. Ağzına kadar doldurulmasını sağlamak.

Lıqıldav, f. Dolu olmak, hiç boş yer kalmamak.

Lıpa, is. Yeterince giyilmiş eski elbise.

Lıpuv, f. Hazır, tetikte.

Lıpıldav, f. Yağ lâmbasının bir yükselerek, bir alçalarak yanması.

Lıplı: lıplı qağuv, f. Yerinde duramamak.

M

Ma, Soru eki. **Aldı ma?** - Aldı mı?
Magazin, (I.) is. Mağaza.
Magazin, (II.) is. Bazı otomatik silahların kurşununu koymaya mahsus kutu.
Magnıt, is. Mıknatıs.
Magnıtev, f. Mıknatıslamak.
Mağlum, s. Malûm.
Mağlumat, is. Malûmat, bilgi.
Mağına, is. Mâna, hususiyet.
Madaq, is. Övünmek, gururlanma.
Madaqtanuv, f. Övünmek, gururlanmak.
Madaqtav, f. Övmek, methetmek.
Macırasuv, f. İlbaharda veya başka zaman güneşlenerek oturanlar.
Macırav, f. Günün biraz ısınmaya başlaması.
Maza, is. Sessiz, hareket ve ses yok.
Maza ketti - Rahatsızlandı. **Mazanı aldı** - Rahatı kaçırdı, sessizliği bozdu.
Mazaq, is. Dalga, alay, lâtife.
Mazaqtav, f. Alay etmek, dalga geçmek.
Mazalav, f. Rahatsız etmek, eziyet etmek.
Mazar, is. 1. Mezar. 2. Türbe, kabir.
Mazasız, s. Sabırsız, rahatsız.
Mazasızdandırıv, f. Rahatsız etmek, evhamlandırmak.
Mazasızdanuv, f. Uğraşmak, rahatsız olmak.
Mazasızdıq, is. Uğraşmak, rahatsızlık.
Mazatsuv, f. Bir şeye dayanarak sevinmek, bir güvendiği olmak.
Mazattandırıv, f. Sevindirmek.
Mazattanuv, f. Sevinmek, gururlanmak.
Mazdav, f. Alevlenerek yanmak.
Mazmun, is. Konu, özet, ehemmiyet.

Mazmundav, f. Özetlemek. **Mazmun-sız** - Anlamsız. **Mazmunı coq** - Konusu, anlamı yok. **İstin Mazmunı ne?** - İşin konusu ne? **Mazmundı emes** - Ehemmiyetsiz.
May, (I.) is. Yağ. **May bastı** - Çok şişmanladı. **Mayday eridi** - Yağ gibi eridi. **May topğısız** - Yağ donmayacak kadar, pek soğuk değil. **Mayın mindi** - Ödünç olarak bindi (at). **Mayın tamızdı** - İyi konuştu. **Büyrek may** - Böbrek yağı. **Sarı may** - Tereyağı. **Ton may** - Dondurulmuş yağ. **Cer may** - Yeraltından çıkan maddeler, petrol v.s.
May, (II.) is. Mayıs ayı.
Mayda, s. 1. Ufak, iri değil. 2. Yumuşak, sert değil.
Maydalav, f. İri şeyleri ufaltmak, yumuşak hale getirmek. **Aqşa maydalav** - Para bozdurmak.
Maydan, is. Meydan, cephe.
Maydandasuv, f. Savaşmak, harbetmek.
Mayka, is. Yazın giyilen gömlek çeşidi.
Mayqandav, f. Çöpünden temizlemek maksadıyla rüzgâra atılan hububatin yere düşen kısmının arasındakı otu alarak temizlemek.
Mayqara, is. Kireçli toprakta başka hiçbir bitkinin olmadığı yerde biten uzun boylu bitki.
Mayqoğa, is. Sulu, sızlık yerlerde bulunan ve yaşken yenmesi mümkün olan «qoğa»nın bir türü.
Maylanuv, f. 1. Yağlanmak. 2. Semirmek.
Maylatuv, f. Yağlatmak.
Maylav, f. 1. Yağlamak. 2. Evi boya-

mak. 3. Bir şeyi kiraya vermek.

Maylıq, is. Yağlık, el silmeye yarayan el bezi.

Maymaq, s. İki ökçesini doğru olarak basamayan çapraz bacak, yamuk ayaklı.

Mayman : **maydan qağuv, f.** 1. Rahvan at yürüyüşünü insanın taklit etmesi, çabuk-çabuk yürümek. 2. Birisinin önünde yaranmak için tavır takınmak.

Maymandatuv, f. Ayağını sürterek basarak yürüməsini temin etmək.

Maymandav, f. 1. Ayağı sürterek basarak yürümek. 2. Üzerindeki yük ağır olduğu zaman çabuk-çabuk yürümek.

Maymiytuv, f. Yamuklaştırmak, eğik hale getirmek.

Maymiyuv, f. Yamuklaşmak, eğilmək, büzülmək.

Maymınkelev, f. Kabahat və kusuru hakkında konuşmaq istemeyerek alttan almak, yaranma çabası göstərmək.

Maymil, is. Maymun.

Maypazdav, f. Söylediği sözü və hareketini süslemek.

Maypandav, f. Birisinin önünde, kabahatını giderebilmək için alttan alaraq, hürmetkâr hareket etmək.

Mayrılıv, f. 1. İşe yaramayacaq şəkildə kıvrılmək, eğilmək. 2. Kendinden güçlü olanın önünde ezilmək, baskı görmək.

Maysa, is. Yemyeşil saha. Yeşilliyi bol olan yer.

Maysoqta, is. Bir şeyin altının üstünə gələrək karma-karışık olması, 2. Yağla karıştırılmış darı «cent».

Maytalmən, s. Sağlam, yorulmayan, bıkmayan, sözündə duran kimse.

Mayşabaq, is. Küçük balık.

Mayıp : **mayıp boluv, f.** Şanssızlığa uğramək, sakat kalmək.

Mayıruv, f. Bir şeyin sivri tarafını sert bir şeye vurarak kıvrımək, kırmaya çalışmək, eğmək.

Mayırılıv, f. Eğilmesini, kıvrılmasını,

yamuklaşmasını sağlamək.

Mayısqaq, s. 1. Kolay eğilen kolay yamulan, kolay kıvrılan nesne. 2. Her önüne gelenin fikrini kabullenən kimse.

Makaron, is. Makarna.

Maket, is. Maket.

Maqal, is. Atasözü.

Maqala, is. Makale.

Maqaldatuv, f. Konuşma sırasında atasözünden misaller vererek konuşturmak.

Maqaldav, f. Konuşma sırasında atasözü kullanmak.

Maqam, is. Makam, nağme.

Maqamdav, f. Nağmesinə getirerek, makamlayarak.

Maqar, s. Kısa boylu, bacaksız.

Maqay, s. 1. Dilşiz, konuşamayan. 2. Hiç bir şeyden anlamayan.

Maqluq, is. Mahlûk, yaratık.

Maqpal, is. Şıktı dokunan yumuşak kumaş çeşidi.

Maqpaldav, s. 1. Siyah renk, 2. «Maqpal» gibi.

Marqum, s. Merhum.

Maqsat, is. Maksat.

Maqsut, is. Maksat.

Maqta, is. 1. Pamuk. 2. Övmək. **Onu sen de maqta — Onu sen de öv.**

Maqtaluv, f. Övülmək.

Maqtan, is. Övünç, gurur.

Maqtanuv, f. Övünmək.

Maqtanşaq, s. Hep kendini metheden, hep kendinden bahseden kimse.

Maqtanış, is. Övünç, gurur kaynağı.

Maqtav, f. Methetmək, **Maqtav qağaz — Methiye.**

Maqtavlı, s. En iyisi, gurur duyulan, seçkin.

Maqul, 1. Makul. 2. İşin böyle olması daha iyi, daha doğru.

Maquldasuv, f. Anlaşmək, karşılıklı kabul etmək.

Maquldattıruv, f. Kabul ettirmək, təsvip ettirmək.

Maquldatuv, f. Kabul etmesini sağlamaq.

Maquldav, f. Kabul etmək, uygun görmək.

Mal, is. 1. Koyun, keçi, deve, sığır, yıldı gibi hayvanlar. 2. Zenginlik, devlet **Mal boladı** — büyüyecek **Mal bolmaydı** — yaşamayacak.

Mala, is. Mala.

Malay, is. Hizmetçi.

Malaylıq, is. Hizmetçilik.

Malaqay, is. Kışın başa giyilen şapka çeşidi.

Malalanuv, f. Toprağın «mala» ile düzleşmiş olması.

Malalav, f. Sürülmüş olan yerin toprağını düzlemek, yumuşatmak.

Malğun, s. 1. Melun 2. Şeytan, iblis. 3. İki yüzlü vefasız.

Maldandıruv, f. Durumunun düzelmesini, bir şeye sahip olmasını sağlamak.

Maldanuv, f. 1. Mali durumu düzelmek. 2. Bir şeyi sahiplenmek.

Maldas: **maldas quruv**, f. Bağdaş kurmak.

Maldıruv, f. Batırmak, daldırmak **Qolındı sütine malma** — Elini sütüne batırma.

Malcandav, f. Ağıza sokulan bir şeye diş batmayınca, yiyebilmek için ağızdan çıkarmadan uğraşmak.

Maliyna, is. Mandalına.

Malma, is. Deri tabaklamak için elde yapılan sıvı.

Malmaday, s. Beline kadar suya batmış, üstü başı ıslanmış.

Malsaq, s. Hayvanı (at, deve, koyun, sığır ve keçi gibi) çok sevmek.

Malta, is. «qurt» denilen kurutulmuş peynirin ağıza sokulup yenilmeye çalışıldıktan sonra kalan kısmı. 2. «qurt»un ezilerek ayran haline getirilen kısmından kalanı.

Malta tas — Nehrin içinde olan veya kenarına yığılan taş, **Maltasin ezdi** — Lüzumsuz çok konuştu.

Malav, f. Yüzmek, suyun yüzünde yüzmek.

Maltıqtıruv, f. Rahat yürüyememek. kalın karda, çamurda, suda kalarak zor yürümek.

Malthıgıuv, f. Rahat yürüyememek, suya, kara veya çamura raslamak.

Maluv, f. Sıvının içine bir cisim batırmak.

Malşum, f. Kurutmadan arka - arkaya suya girmek.

Malşı, is. Davara bakan kimse, çoban.

Malşilatuv, f. Sıvının içine bir cisim batırmak.

Malşılav, f. Sıvının içine bir cisim batırmak.

Malşılıq, is. Malcılık, hayvancılık.

Malınuv, f. Sıvı bir şeye sokulmuş ve değmiş olması.

Mama, is. Meme. **Mama biye** — Yavrusu olan veya yavrulmuş kısrağ.

Maman, is. İlim adamı, mütehassis, uzman.

Mamandandıruv, f. Uzmanlaştırmak.

Mamandanuv, f. Uzman olmak, mütehassis olmak.

Mamandıq, is. Meslek.

Mamıq, is. 1. Çok yumşak pamuk veya kuş tüyü. 2. İçine kuş tüyü veya çok yumşak pamuk konularak yapılan yatak - yorgan.

Mamır, is. Mayıs ayının Kazakça adı.

Mamırlatuv, f. Yavaşılatmak, yavaş yürütmek.

Mana, Biraz evvel, demin.

Manağı, Deminki.

Manap, is. Ağa, bey.

Manat, is. Çoğunlukla dış giysiler dikilen kumaş çeşidi.

Manavrasuv, f. Uykulu - uyanık, yarı uyukulu halde olmak.

Manavratuv, f. Sıcak veya rahat bir yere gelince uyku barması.

Manavrav, f. Uykulu hale gelmek, uykusu gelmeye başlaması.

Mandam, is. Bir çeşit yıldı hastalığı.

Mandarın, is. Mandalına, meyve çeşidi.

Mandat, is. Vekillik, vekâletname.

Mandolin, is. Mandolin.

Mandımav, f. Bk. Mardımav.

Mandımadı, f. Bk. Mardımadı.

Mandımsız, s. Bk. Mardımsız.

Mandıtuv, f. Daha da verimli hale getirmek, bollaştırmak.

Manevr, is. Manevra.

Manıykor, is. Manikür.

Manifest, is. Manifest.

Mansap, is. Rütbe, mevki.

Mansapqor, is. Makam mevki hırsı olan kimse.

Mansaqqorlıq, is. Makam mevki hırsına kapılmak.

Mansapşıl, is. Bk. Mansapqor.

Manți, is. Manto.

Man, Yakında, şu sıralarda, bugünlerde.

Manay, Civar, etraf.

Manaylatuv, f. Yaklaştırmak.

Manaylav, f. Bir şeye yaklaşmak, etrafında dolaşmak.

Mağgaz, s. 1. Övülmeğe layık kimse
2. Mağrur, gururlu kimse.

Mağgazdanuv, f. Mağrurlanmak.

Manday, is. Alın, **Manday aldı** — Örnek aldı, seçti **Manday ter** — Alın teri, **Mandayınan baq taydı** — Bahtı karardı., **Mandayı aşıldı** — Bahtı açıldı, **Mandayına sıymadı** — Nasip olmadı, **Mandayın kün şalması** — Başına gün değmedi. Zor işte çalışmadı, **Mandayının sorı bes eli** — Şanssız **Sor manday** — Şanssız.

Mandayşa, is. Kapının üst tarafındaki ağaç. İki yandaki ağaç parçasını uçlarından birleştiren ağaç.

Manq: manq etüv, f. Aniden pek hoş olmayan ses çıkarmak.

Manqa, is. 1. Çoğunlukla yılıkda raslanan bir çeşit nezle 2. Burnundan ses çıkararak konuşan kimse.

Manqıyuv, f. Etrafında olup - bitenlere fazla ehemmiyet vermemek.

Manqıldav, f. Kulağa hoş olmayan ses çıkarmak.

Man - man: man - man basuv, f. Yavaş - yavaş ve sabırlı yürümek.

Manuv, f. Hava almak için yürümek. **Qula düzge ketsek te bir caqqa manıp silkinip qaytayıqsı!** — Düzlüğe çıksak bile bir tarafa yürüyüp açılarak dönelim.

Manız, is. Ehemmiyet, esas, lüzümlülük.

Manızdanuv, f. Kendisini başkalarından üstün sayarak mağrurlanmak.

Manızdı, s. Ehemmiyetli, lüzümlü, esaslı.

Manratuv, f. Meletmek.

Manırav, f. Melemek. **Qoy manıradı** — Koyun meledi.

Manıravıq, s. Çok meleyen, melemeden duramayan.

Manrıyuv, f. Bk. Manqıyuv.

Mapa, fs. Yumşak, ufak.

Maral, is. Moral.

Mardamsuv, f. Göğsünü kabartarak övünmek, gururlanmak.

Mardım, is. Hareket, teşebbüs sırasında göze çarpan güç - kuvvet.

Mardımv, f. Sözü edilecek kadar verimli.

Mardımdı, s. Bahse değer, verimli.

Mardımsız, s. Verimsiz, ehemmiyetsiz.

Marcan, is. Mercan.

Mercanday, s. Mercan gibi.

Marka, is. 1. Marka, 2. Posta pulu.

Marqa, is. Biraz büyüyen, bir kaç aylık olmuş kuzu.

Maqabat, is. Muhabbet, sevgi.

Maqabatı, s. Muhabbetli, sevgili.

Marqaytuv, f. Büyütmek, sağlamlaştırmak, yetiştirmek.

Marqayuv, f. Büyümek, sağlamlaşmak, yetişmek. **Qozı marqayğanda** — Kuzu büyüdüğünde.

Marqum, is. Merhum.

Marmelad, is. Reçel.

Mart, is. Mart ayı.

Martuv: martuv basuv, f. Kendini kaybederek hastalanmak, albastı basmak.

Marş, is. Askerlikde yürümek için verilen emir. Askerlerin yürüyüşü.

Marşal, is. Mareşal.

Marşrut, is. Yürüyüş, güzergahı.

Mas, s. 1. Mest, sarhoş, 2. Bir şeyi çok arzulamak. **Mas boldı** — Sarhoş oldu.

Masa, is. Sivrisinek, ısırıldığında acıtan böcek.

Masayrasuv, f. Sevinç duyarak, memnun olarak oturmak.

Masayratuv, f. Sevinç duyurmak, sevindirmek.

Masayrav, f. Sevinmek, memnuniyet duymak.

- Masaq, (I.) is.** Ekinin sapında kalan başları.
- Masaq, (II.) is.** Okun ucu.
- Masaqtav, f.** Ekinin sapında kalan başlarını toplamak.
- Masaqış, is.** Ekinin sapında kalan başlarını toplayan kimse.
- Masalav, f.** Sivrisinek vs-den korunmak.
- Masandav, s.** Sarhoş gibi, sarhoşa yakın.
- Masat, is.** Güzel, süs saltanaç.
- Masattandıruf, f.** Rahatlandırmak, sevindirmek.
- Masattanuv, f.** Sevinçle, memnuniyetle rahatlanmak.
- Masatı, is.** Kadife cinsi kumaş göz kamaştırıcı.
- Masatıday, s.** Masatı gibi, çok güzel, göz kamaştırıcı.
- Masahana, is.** Sivrisinekten korunmak için etrafı beyaz kumaşla kaplanan özel yatak veya oturma odası.
- Masqa, is.** Maske.
- Maqarad, is.** Maskeli bale.
- Maskünem, is.** Hep sarhoş olan, içici.
- Masqara, is.** 1. Maskara. 2. Utanmaz.
Masqara boldı — Maskara oldu.
Masqara qıldı — Utandırdı.
- Masqaralanuv, f.** Maskara olmak.
- Masqaralav, f.** Maskaralamak.
- Mastandıruf, f.** Sarhoş etmek.
- Mastanuv, f.** Sarhoş olmak.
- Master, is.** Usta.
- Mastıq, is.** Sarhoşluk.
- Masil, is.** Yük olmak.
- Mat, is.** Satranç oyununda mat (yenilmek) olmak.
- Mata, is.** Yünden veya pamuk veya başka şeylerden dokunan kumaş.
- Mataluv, f.** Bağlanmak, bir-birine bağlanmak.
- Matastıruf, f.** Bir-birlerine bağlanmalarını sağlamak.
- Matasuv, f.** Bağlanmalarına yardımcı olmak.
- Matav, f.** Ayağını - elini bağlamak.
- Matematiyk, is.** Matematik.
- Materiyal, is.** Materyal.
- Materiyaldıq, s.** Materyal olabilecek şeyler.
- Mavdas, s.** Açıkgöz değil, salak, yavaş hareket eden, akli yavaş alan kimse.
- Mavbastanuv, f.** Salaklaşmak, boşverici olmak.
- Mavbastıq, is.** Salaklık.
- Mavcirasuv, f.** Yorgunluk hissetmek, gevşemek.
- Mavciratuv, f.** Gevşetmek, yumuşatmak.
- Mavcırav, f.** Yumuşamak, gevşemek.
- Mavsim, is.** 1. Haziran ayı. 2. Mevsim.
- Mavsimdı, s.** Mevsimlik.
- Mavıq: mavıqın basuv, f.** Hasretini gidermek, tatmin olmak.
- Mavıt, is.** Yüzü yumuşak tüylü, yünden dokunmuş kumaş.
- Mahabbat, is.** Muhabbet, sevgi.
- Mahrum, is.** Bk. Maqrum.
- Maşaqaat, is.** Meşakkat.
- Maşaqaattanuv, f.** Meşakkatlanmak.
- Maşıyna, is.** Makine.
- Maşıynalandıruf, f.** Makineleştirmek.
- Maşıq, is.** Alışık, tecrübeli, belli bir şeyi iyi bilen.
- Maşıqtı, s.** Alışkın, tecrübeli, eli yatkın.
- Maya, (I.) is.** Ekin biçildikten sonra kalan samanı toplamak.
- Maya, (II.) is.** Tüyü kısa, tek hörgüçlü, kısa boylu deve cinsi. **Asan Kaygı'nın Celmayası** — Hasan Kaygı'nın devesi.
- Mayalanuv, f.** Otun yığılması, bir yere toplanması.
- Mayalav, f.** Hayvanlara kışın vermek için toplanan otun bir yere yığılması.
- Mayaşıq, is.** Ufak çapta yığılmış olan ot.
- Mâ, «Mâ» al, diye sunmak.**
- Mâdeniy, s.** Medeni.
- Mâdeniyet, is.** Medeniyet.
- Mâdeniyetti, s.** Medeniyetli.
- Mâdet, is.** Medet.
- Mâcbür, Mecbür.**
- Mâcnun, s.** Mecnün.

Mâcilis, is. Meclis.

Mâz, s. Sevînçli, memnun. **Mâz boldı** — Sevindi, **Mez - meyram boldı** — Memnun oldu.

Mâzir, is. Elde peşin olan şey.

Mâyek, is. 1. Geviş getiren hayvanların yavrularının karnından alınarak peynire maya olarak kullanılan nesne. 2. Bir şeye esas ve maya olmak. **Mâyekti cigit** — Tok gözlü sabırlı yiğit.

Mâlim, s. Malûm, belli.

Mâlimdeme, is. Açıklama.

Mâlimdev, f. Bildirmek, rapor etmek, bir vaka hakkında başka bir makama bilgi vermek.

Mâlimet, is. Malûmat, bilgi.

Mâlimsiz, s. Belirsiz, belli değil.

Mâlin, is. Yabani kedi.

Mâlis, is. Uzun kuyruklu koyun çeşidi.

Mâmle, is. Ortak bir fikir etrafında birleşme şartı.

Mân, is. Ehemmiyet, **Mân bermedi** — Ehemmiyet vermedi.

Mân-cay, is. Teferuat, asıl - esas.

Mândes, s. Esası ehemmiyeti bir, benzer.

Mândi, s. Ehemmiyetli, esaslı.

Mâner, is. Süslemek, güzelleştirmek için özen göstermek.

Mânerlenüv, f. Süslenmek, bezenmek.

Mânerletüv, f. Güzelleştirmek.

Mânerlev, f. Bir şeyi süslemek, güzelleştirmek.

Mânerli, s. Güzel desenli ve işlemeli.

Mânsiz, s. Mânasız, anlamsız, ehemmiyetsiz.

Mânis, is. Esas, ehemmiyet, mâna.

Mângüv, f. Şaşırarak, ne yapacağını bilmeden dolaşmak.

Mângi, s. Ebedi, devamlı. **Mângi boldı** Doğru dürüst çalışmadan, başının döndüğü tarafa gitmek.

Mângilik, s. Ebdeî, asırlar boyu saklanacak.

Mângirüv, f. Başı dönerek, affalamak.

Mâpelenüv, f. Özel ilgi göstererek bakılmak.

Mâpelev, f. Özel ilgi göstererek bakılmak.

Mâre, is. İşaret, belirti için konulan nesne.

Mârt, s. Mert, cömert, eli açık.

Mârtebe, is. Mertebe. **Mın mârtebe** — Bin defa, bir kat.

Mârtebeli, s. Mertebeli, kıymetli, yüksek dereceli.

Mârmâr, is. Mermer.

Mâsele, is. Mesele,

Mâselen, is. Meselâ.

Mâsliyhât, is. Danışmak, meşveret etmek, bir meseleyi konuşarak, danışarak çözmek.

Mâstek, is. Boyu kısa yulki.

Mâsi, is. Mes.

Mâtel, is. Nâkil söz, atıf.

Mâteldev, f. Nâkiler getirerek, misaller vererek konuşmak.

Mâtke, is. Evin çatısına konan kalın ağaç.

Mâve, is. Meyve.

Mâvelenüv, f. Yeşil yaprağa sarılarak, yem-yeşil olarak büyüme.

Mâveletüv, f. Yeşil bitkilerin büyümesi.

Mâvelev, f. Bitkinin yeşermesi.

Mâveli, s. Meyve ve sebze (yeşillik) yönünden zengin.

Mâvit, is. Bk. Mâvit.

Me, Sunmak «me al» gibi.

Mebel, is. Mobilya.

Megdev, f. Ağırlaşmak, artmak. **Avruvı megdedi** — hastalığı arttı.

Megecin, is. Domuz yavrusu.

Megzev, f. Kastetmek, işaret etmek, isminden bahsetmeden belirtmek.

Medal, is. Madalya.

Medalyon, is. Madalyon.

Medet, is. Medet, yardım, destek.

Medev, is. Ümit, güvenç, dayanak.

Medrese, is. Medrese.

Mece, is. Varılmak istenilen hedef, geçilmek istenilen çizgi.

Meccelev, f. Tam olarak bilemeden tahminle hareket etmek.

Mezgev, f. Bk. Mezgev.

Mezgil, is. 1. Mevsim. 2. Günün, ayın veya senenin belli zamanları.

Mezgilsiz, s. Vakitsiz, mevsimsiz.
Mezet, is. Vakit arasındaki bir sıra.
Tağıda talay qorqınıştı mezetter kezevli — Daha çok zor günler, zamanlar var önünde.
Mezi: mezi boluv, f. Bıkmak, usanmak.
Meziret, is. Samimiyet, samimi hareket etmek.
Meyli, Meyil.
Meylinşe, 1. İsteddiği gibi. **2. Hayli, epeyi.**
Meyman, is. Mihman, misafir.
Meymandav, f. Misafir olmak.
Meymandos, s. Misafirsever.
Meymandostq, is. Misafirseverlik.
Meymanhana, is. Misafirhane, misafirlere mahsus ev, oda, köşk vs.
Meyram, is. Bayram.
Meyramdav, f. Bayramlaşmak.
Meyiz, is. Kuru üzüm.
Meyil, is. 1. Tarafıtar, **Oğan meyil** — Ona tarafıtar, 2. Arzu istek, **Sogan meyil körsetti** — Şunu arzuladı.
Meyir, is. İyi niyet, sevgi, merhamet.
Meyiri qandı — Susuzluğu gitti. Memnun oldu. **Meyiri tüsti** — Merhametlendi.
Meyirban, s. Mihriban, merhametli, alçak gönüllü.
Meyirbandı, s. Mihriban, alçak gönüllü, merhametli.
Meyirbandıq, is. Alçak gönüllülük, merhametlilik.
Meyirlendirüv, f. Merhametlendirmek, sevindirmek, tatmin etmek, susuzluğunu, hasretini gidermek.
Meyirlenüv, f. Yumuşamak, merhametluğunu, hasretini gidermek.
Meyrim, is. İyilikseverlik, acımak, merhamet etmek.
Meyirimdenüv, f. Yumuşamak, merhametlenmek, iyilikseverlik tarafı tutmak, acımak.
Meyirimdi, s. İyiliksever, merhametli, yumuşak.
Meyirimdilik, is. Merhametlilik, iyilikseverlik.
Meyirimsiz, s. Merhametli, acımasız, hayırsız.

Meyirimsizdik, is. Merhametsizlik.
Mekeme, is. Mahkeme, daire, idare.
Meken, is. Mekân, vatan, yerleştiği yer, oturduğu yer. **Ata meken** - Ana vatan.
Mekendendirüv, f. İskân etmek alıştırmak, yerleştirmek.
Mekendev, f. Mekân tutmak.
Meker, is. İki yüzlü, aldatıcı, samimi-yetsiz.
Mekerlenüv, f. İki yüzlüleşmek.
Mekerlik, is. İki yüzlülük, aldatıcılık, taktik.
Mekiyan, is. Tavuk soyundan olan kuşların dişi.
Mektep, is. Mektep, okul.
Mekire, is. Bk. Bekire.
Mekirenüv, f. Boğazından hırlayarak seslenmek. (Çoğunlukla hayvanların sesine denir.)
Meldek, is. Bir şeyi tam belinden, ortasından bağlamaya yarayan kayış, ip.
Melşiyüv, f. Sessiz, kıpırdamadan bir noktaya bakarak oturmak veya durmak, dalmak.
Memleket, is. Memleket.
Memlekettik, s. Memlekete ait.
Men, (I.) z. Ben, kendi kendini göstermek. **Mine men** - İşte ben.
Men, (II.) İlä, ile, le. Caz men kıs - Yazla kıs, **Koy men kozu** - Koyun ile kuzu.
Menmen, s. Kendini beğenmiş, mağrur.
Menmendik, is. Kendini beğenmişlik, mağrurluk.
Menimensuv, f. Mağrurlaşmak, kendini beğenmek.
Menmensil, s. Bencil, mağrur, fazla övünen kimse.
Menmensilik, is. Bencillik, mağrurluk, kendini beğenmişlik.
Mensinbev, f. Beğenmemek, lâıyk görmemek, küçük görmek.
Mensinbevşilik, is. Beğenmemek, mağrurluk.
Menşik, is. Sahiplik, sahibi olmak.
Menşiktetüv, f. Sahip çıkmak, sahiplenmek.

Menşiktev, f. Bölerek ayırmak ve sahip olmak. Kendine mülk edinmek.

Menşikti, s. Sahipli, başkasıyla ortak değil, tek kendine ait.

Men, is. İnsan vücudunda bulunan ben.

Mengerüv, f. İdare etmek, yönetmek, yürütmek.

Mengerüvşi, is. İdareci, yönetici.

Mengerilüv, f. İdare edilmek, yönetilmek.

Mendetüv, f. Halsiz, güçsüz hale getirmek.

Mendev, f. Halsiz, güçsüz, kuvvetsiz hale gelmek. Mukavemet edemez duruma düşmek.

Mendüvana, is. Bir nevi yabanî bitki. Yenirse, koklanırsa başı döndürür.

Men-zen, s. Başı çok ağrıyan ve vücudunda kırıklık hisseden kimse.

Menzetüv, f. İşaret ettirmek, belirtirmek, bahsettirmek.

Menzev, f. İşaret etmek, belirtmek, bahsetmek.

Menirev, s. 1. Hiç bir şeyden anlamayan, beyinsiz. 2. İnsan yaşamayan yerler.

Mergen, is. Mergen, nişancı, attığını vuran kimse.

Mergendik, is. Mergenlik, nişancılık, iyi ve tam vurabilmek.

Merez, is. Bir nevi hastalık.

Merey, is. Baht, sevinç.

Mereylenüv, f. Sevinmek, bahtlı, sevinçli olmak.

Mereke, is. Bayram, mutlu gün.

Merekelev, f. Bayram etmek, sevinmek, eğlenmek.

Merzim, is. Vakit, zaman. **Onın da cıldağı keletin merzimi cetti** - Onun da her seneki geliş zamanı geldi.

Merzimdi, s. Belli, vakitli tayin edilmiş zaman.

Meriyinos, is. Merinos yumuşak tüylü koyun.

Mert: mert boluv, f. Kazaya uğramak, ölmek.

Mertigüv, f. İnsan ve herhangi bir yaratık vücudunun bir tarafının kırıl-

ması, yaralanması.

Mertik, is. Burkulmak, kemiğin çatlaması veya kırılması.

Mertiktirüv, f. Yaralanmasına, bir tarafının kırılmasına sebep olmak.

Mertilüv, f. Yaralanmak, bir kazaya uğramak.

Mervert, is. Süs eşyası olarak kullanılan taş.

Mervertey, s. Arasında başka bir şey olmayan, tertemiz. «Mervert» gibi.

Mes, is. 1. Kırmızı ve ona benzer sıvı şeyleri koymak için, özellikle parçalanmadan çıkarılan keçi derisi, tulum. 2. Çok semiren ve yuvarlak hâl alan kimse. **Mes qarın** - Koca göbök.

Mesel, is. Neşe, cesaret, gayret. **Batasın berdi qart, qayıtpasın dep meseli** - Dua etti ihtiyar, kırılmasın diye cesareti.

Metal, is. Metal.

Metalış, is. Metâlci.

Metr, is. Metre.

Meş, is. Bk. Peş.

Meşel, is. Geç yürüyen çocukların oturmaktan karınlarının büyümesi hali.

Meşev, s. 1. Güç-kuvvetinden ayrılan kimse. 2. Geri kalmışlık.

Meşelenüv, f. Kalkınamayan, geri kalan.

Meşevlev, f. Geri kalmak, ilerlememek.

Meşevlik, is. Geri kalmışlık.

Meşkey, s. Kolay-kolay doymayan kimse.

Meşkeylik, is. Oburluk, doymamazlık.

Meşin, is. 1. Maymun. 2. Eski yıl sayımına göre dokuzuncu sene.

Meşit, is. Mescit, cami.

Mıy, is. Beyin. **Mıyğa qondı** - Anlaşıldı. **Mıyğa qonbadı** - Anlaşılmadı. **Mıyday dala** - Bomboş ova. **Mıyı aşdı** - Ne yapacağını bilemeden şaşırıldı. - **Mıyına kirip şıqbadı** - Hiç bir şey anlamadı. **Mıy batpaq boldı** - 1. Çamur oldu. 2. Beyni almaz oldu.

Mıyavlav, f. Mıyavlamak.

Mıyzam, is. 1. Sonbaharda kuruyan bitkilerin, rüzgârdan uçuşması. 2.

- Eskiden Eylül ayına verilen ad.
- Miykrob, is.** Mikrop.
- Miylav, s.** Aptal, düşüncesiz. **Ya asqan danışpan şığar, ya dım bilmeytin miylav şığar** - Ya çok akıllı, dâhidir, ya hiç bir şey bilmeyen aptaldır.
- Miylytsiya, is.** Polis.
- Miylliyard, sayı.** Milyar.
- Miylyimetr, is.** Milimetre.
- Miynamot, is.** Top.
- Miynamotşı, is.** Topçu.
- Miynut, is.** Dakika.
- Mıyras, is.** Miras.
- Miyşal, is.** Misâl.
- Mıysız, s.** Beyinsiz.
- Mıyva, is.** Meyve.
- Mıyşiq, is.** Beyincik.
- Mıyq: mıyğınan külöv, f.** Bıyık. Bıyık altından gülmek.
- Mıya, is.** Meyankökü (Lâtince'de pim-pinella saxifraga)
- Moda, is.** Moda.
- Moynaq, is.** 1. Devenin boyun derisi. 2. Kara ile su koltuğu arasındaki yer.
- Moyıl, is.** Salkım erik ağacı. (Prunus padus) yabanî akdiken.
- Moyımav, f.** Yorulmadan, bıkmadan, zorluklara dayanarak çalışmak.
- Moyın, is.** 1. Boyun. **Moyını bosadı** - İştin eli boşaldı. **Moyını car bərmedi** - Tembelliği tuttu. **Moyınına aldı** - İtiraf etti. Kusurunu kabul etti. 2. Sorumluluk almak. **Moyınına qoydı** - Kusurunu yüzüne söyledi. **Moyınına saldı** - İtiraf ettirdi. İspat etti. **Moyınına suv ketti** - Üzü-lüp büzülerek süüntüsünü belli etti. **Moyınına suv quyıldı** - Perişan oldu, üzüldü. **Moyını ırğayday, biyti torğayday** - Boynu değnek kadar ince, biti ufak kuş kadar büyük. **Moyınına mindi** - Borçlu oldu. 2. Ezdi, sömürdü. **Moyın qoydı** - An-laştı. Ehemmiyet verdi. **Moyın usındı** - İtaat etti. **Moyını oziq** - Tanımış, sayılı.
- Moyınağaş, is.** Yaya su taşımak için kullanılan iki tarafına iki teneke takılan ağaç.
- Moyındav, f.** Kabul etmek, itiraf etmek.
- Moyındav, f.** Kabul etmek, itiraf etmek.
- Moyınturıq, is.** Büyük baş hayvanları sabana koşarken boynuna konulan ağaç.
- Moyıtuv, f.** Yormak, zayıflatmak, bıktırmak, yenmek.
- Mol, s.** Bol. **Mol cetti** - Bol bol yetti.
- Mola, is.** Mezar, ölen kimsenin gömüldüğü yer.
- Moladay, s.** Mezar gibi.
- Molayıtuv, f.** Bol hale getirmek, bol-laştırmak.
- Molayuv, f.** Bollaşmak.
- Molda, is.** Molla, hoca.
- Moldıq, is.** Bolluk.
- Molla, is.** Bk. Molda.
- Moltaq, s.** Kısa, pek uzun değil.
- Molşılıq, is.** Bolluk.
- Moliğuv, f.** Bollaşmak.
- Moliqtıruv, f.** Bollaştırmak.
- Momoqan, s.** Uysal, uslu, sessiz.
- Momaqansuv, f.** Uysal, uslu, sessiz görünmeye çalışmak.
- Momin, s.** Uslu, yava, sessiz, uysal.
- Momındıq, is.** Uysallık.
- Momınsınuv, f.** Uysallığından faydalanarak ezmek.
- Montanı, s.** Uysal gibi görünen, aslında öyle olmayan kimse. **Montan qağuv** - Hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi hareket etmek.
- Montanısuvsu, f.** Uslu, yavaş, hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi davranmak.
- Moytıyuv, f.** Uysalmış gibi görünmek. Usulca oturmak.
- Monşa, is.** Hamam.
- Monşaq, is.** Boncuk.
- Monşaqtav, f.** Boncuk boncuk damlamak.
- Moral, is.** Moral, görgü, edep.
- Mort, s.** Kolay kırılan, sağlam olmayan nesne. **Mort sındı** - Hemen kırıldı. **Mort ketti** - Aniden çıkış yaptı.
- Mortıldaq, s.** Rastgeldiği yerden kopan, çabuk kırılan.

Mospal, s. Orta yaşı geçmiş kimse.
Mosqaldanuv, f. Orta yaşı geçerek ihtiyarlamaya yüz tutmak.
Mosqaldav, s. Çok görmüş, çok geçirmiş, orta yaşı geçkin.
Mosi, is. Uzunluğu metreye yakın demir veya ağacın üç tanesinin başı birleştirildikten sonra, çaydanlık veya yemek pişirilen ocak.
Motor, is. Motor.
Moyuv, f. Zorluk ve eziyete dayanmamak.
Möldir, s. Tertemiz. **Möp möldir suv** - Tertemiz su. **Möldir qara** - Duru siyah.
Möldiretöv, f. Tertemiz, pırl pırl.
Möldirev, f. Tertemiz olmak, kirsiz olmak.
Möliytöv, f. Birisine üzüntü veya medet uman gözlerle baktırmak.
Möliyüv, f. Birisine veya bir şeye üzüntülü gözle bakmak.
Möltildetöv, f. Ağızına kadar doldurmak.
Möltildev, f. 1. Ağızına kadar dolmak. 2. Bir işiğin belli belirsiz görünmesi.
Möler, is. Tahmin.
Mölşerlenüv, f. Tahmin edilmek.
Mölşerlev, f. Tahmin etmek.
Mölşersiz, s. Tahminden fazla, pek çok.
Mönküv, f. Binilmeye alışmayan at, sığır, devenin binildikten sonra üzerindeki atmak için çırpınması.
Mönkitöv, f. Kızdırmak, çırpındırmak.
Möniretöv, f. Sığırın böğürmesine sebep olmak.
Mönirev, f. Böğürmek.
Mör, is. Mühür. **Mörin bastı** - Mühürledi. Tasdik etti. **Möri ketti** - Eskidi.
Mormor, is. Mermer.
Müzey, is. Müze.
Müziyka, is. Müzik.
Müskat, is. Şıra.
Muğalım, is. Muallim.
Mucuv, f. Kemiğin etini sıyrarak yemek.
Muciluv, f. Bir şeyin yüzü, keskin tarafı, köşesinin körleşmesi, kıvrıl-

ması, yamuklaşması.
Muz, is. Buz. **Muz balaq** - Cesaretli, gayretli.
Muzday, s. Buz gibi, yepyeni. **Muzday cana** - Buz gibi, yepyeni.
Muzdaq, is. Yeni yağın karla suyun buz tutması.
Muzdatuv, f. Dondürmek, buz tıtturmak.
Muzdav, f. Üşümek, donmak.
Muqaba, is. Kitabın, defterin dışı, kapağı.
Muqalluv, f. Körleştirmek, cesaretsizleştirmek.
Muqaluv, f. Sivri, keskin tarafının körleşmesi.
Muqam, is. Bk. Maqam.
Muqatuv, f. 1. Birisinin gururunu rencide edecek şekilde konuşmak. 2. Düşmanın cesaretini kırmak.
Muqav, f. Dış kuvvetin tesiriyle bir şeyin eğilmesi, cesareti kırılması.
Muqiyat, is. Muhit.
Muqiyat, s. Etrafıca, teferruatıyla, dikkatle, ehemmiyetle.
Muqiyattav, f. Dikkatle, ehemmiyetle.
Muqiyattıq, is. Dikkatlilik, tedbirlilik.
Muqtac, is. Muhtaç.
Muqtacdanuv, f. Muhtaç olmak, borçlu olmak.
Muqtacdıq is. Muhtaçlık.
Muqıl, s. Belli uzunluktan kısa, kısacık.
Muqım, Büsbütün, tamamiyle, olduğu gibi.
Munay, is. Petrol.
Munar, is. Tam açık değil, sisli, bulanık.
Munara, is. Minare.
Munaralanuv, f. Sislenmek, havanın sislenmesi, açık olmaması.
Munartuv, f. Bk. Munarlanuv.
Munda, Burada, bu yerde.
Munday, s. Bunun gibi, tam buna benzer.
Mundar, s. Mundar.
Muntazday, s. Her tarafı eşit, güzel.
Munşa, Bunca.
Mun, Üzüntü, evham.
Munayuv, f. Üzülme, kaygı duymak.

Munaytuv, f. Üzmek, kaygulandır-mak.

Mundanuv, f. Üzölmek.

Mundas, s. Üzüntü ve merakı, derdi bir olan kimse. Aynı üzüntüyü taşıyan kimse.

Mundasuv, f. Dertleşmek.

Mun-zar, is. Başındaki üzüntü ve dert.

Munlı, s. Üzüntü, dertli.

Munsız, s. Dertsiz, üzüntüsüz.

Mura, is. Miras.

Murager, is. Mirasçı.

Muragerlik, is. Mirasçılık.

Murap, is. Mahalli ekin sulama işin-de suyu taksim eden kimse.

Murat, is. Murat.

Murca, is. Ocağın, sobanın borusu.

Mursat, is. Fırsat.

Murt, is. Bıyık. **Murttay tüsti** — Yı-ğılıp kaldı. **Murttay üsti** — Düşü-verdi, çok yoruldu, **Murtın mayladı** — İstifade etti. **Murtın balta kes-pedi** — Hiç kimse dokunamadı. Hiç bir şey olmadı, **Murtı sınıbadı** — Hiç bir şey eksilmedi.

Murşa, is. Fırsat, boş vakit. **Murşa kelmedi** — Boş vakti olmadı. **Mur-şa bermedi** — Fırsat vermedi.

Murın, is. Burun. **Murınınan tizdi** — Hiç birşeyi bırakmadan sıraladı, **Murının kökke köterdi** — Burnunu kaldırdı, kendini beğendi, **Murının şüyirdi** — Mağrurlandı, kendisini yüksek saydı. **Canı murının üşine keldi** — Çok korktu.

Murındıq, is. 1. Burunluk (Hayvanla-rın burnuna takılan). 2. Lider, önder.

Musatır, is. Nişadır.

Musılman, is. Müslüman.

Muhiyt, is. 1. Muhit, 2. Okyanus, bü-yük deniz.

Mubada, Denildiği gibi, beklenilme-den.

Mügedek, s. Sakat, hastalıklı.

Müdde, is. Menfaat, fayda. **Kimnin müddesine** — Kimin faydasına, **Ultı-tıq müdde** — Milli menfaat.

Müdürtöv, f. Yanılmak, duraklatmak.

Müdürev, f. Söylerken, yanılmak, du-raklamak.

Müdiris, is. Söylerken, yürürken her-hangi bir hareket halinde iken ya-nılmak, duraklamak.

Mücöv, f. Bk. Mucuv.

Müyiz, is. Boynuz.

Müyizdev, f. Boynuzlamak.

Müyis, is. 1. Yolun dönemecindeki köşe, 2. Denize doğru giren burun.

Mük, is. Çoğunlukla toprağın, ağacını taşın nemli kısmında bulunan damar-sız bitki, yosun.

Mükis, s. Kulağının, dilinin eksikliği, iyi duymaması, net konuşmaması gibi.

Mülâyim, s. Mülayim.

Mülâyimsüv, f. Mülayim görünmeye çalışmak.

Mülgöv, f. 1. Uyku bastırıldığında gö-zün kapanıp açılması. 2. Bütün dik-kâtiyle dinlemek.

Mülgütöv, f. Uykusuzluktan gözünün kapanmasını veya dikkatle dinle-mesini temin etmek.

Mülde, Tamamiyle, bütünyle.

Müldem, Bk. Müldem.

Mült: mült ketöv, f. Yanlış gitmek, doğru hedefe ulaşmamak.

Mültik, is. Kusur, yanlışlık.

Mültiksiz, s. Kusursuz, hatasız.

Mülük, is. Mülk.

Mümkin, Mümkün.

Mümkinşilik, is. Mümkindik.

Münköv, f. Etrafa koku saçmak.

Münkitöv, f. Kokutmak.

Mürde, is. Mezar, kabir.

Mürdem: mürdem ketöv, f. Hiç konu-şamadan ölmek.

Mürce, is. Bk. Murca.

Müsâpir, s. Fakir, yoksul, muhtaç kim-se.

Müsâpirlik, is. Fakirlik, yoksulluk, muh-taçlık.

Müsâpırsüv, f. Fakir, yoksul, muhtaç gibi görünmek.

Müsâtir, is. Nişadır.

Müskin, s. Miskin, üzüntülü - dertli, fakir, zavallı.

Müsin, is. 1. Dış görünüşü, kılık kıyafeti. 2. Heykel.

Müsindi, s. Yakışıklı, gösterişli, vücudu güzel.

Müsirkev, f. Acımak, esirgemek.

Müşe, (I.) is. 1. Uzuvarlar. 2. Belli bir cemiyet veya partinin üyesi.

Müşe, (II.) is: Düğün ve eğlencede genç delikanlılara verilen hediye. Bunu birisi atıyla alırken diğerleri onu yakalamaya çalışır ve öylece eğlenilir.

Müşel, is. İnsan yaşının belli devresi, 13,25,37,49 yaşları «müşel» sayılır.

Müşelev, f. Kesilen hayvanın etin kemiklerin kırmadan boğumlarına göre parçalamak.

Müşkil, s. Müşkül, ağır vaziyette.

Mıgım, s. 1. Vücudu sağlam yapılı. 2. İşine dikkâtlı.

Mıgımdav, f. Sağlam tutarak becermek.

Mic: mic-mic boluv, f. 1. Parçalanarak dağılmak, ufacık hale gelmek. 2. Araba veya başka cismin çarpmasıyla vücudun yara alması.

Micçilav, f. 1. Mincıklamak. 2. Ezmek, ufaltmak, sıkamak.

Mincındav, s. Bk. Mılcındav.

Micima, s. Bk. Mılcın.

Micın, s. Bk. Mılcın.

Micırayuv, f. 1. Tepesinden aşağıya doğru basılarak yamuklaşması. 2. Ufalmak.

Mızgıuv, f. Kestirmek, kısa süreli uyumak.

Mızgımav, f. Kıpırdamadan, taviz vermeyen bir vaziyette olmak.

Mıq, is. Çivinin bir türü.

Mıqtağanda, Üstesinden geldi, halletti.

Mıqtav, f. 1. Sağlamlaştırmak, sağlam hale getirmek. 2. Hallettim, mahvettim mânasına da kullanılır. Meselâ:

Mıqtadım — Hallettim, icabına baktım.

Mıqtı, s. Sağlam.

Mıqtılıq, is: Sağlamlık.

Mıqşıytuv, f. Büzülmek, büzülerek

eğilmesine sebep olmak.

Mıqşındav, f. Üzerindeki ağırlığın tesiriyle doğru - dürüst yürümemek.

Mıqın, is. Yan, fleto.

Mıqır, s. Kısa boylu.

Mıqıraytuv, f. Ufaltmak, kısaltmak.

Mıqırayuv, f. Eskisinden de kısalarak bacaksızlaşmak.

Mılca - mılca, s. Sağlam yeri kalmadan param - parça olmak.

Mılcalanuv, f. Parçalanmak.

Mılcalav, f. Parçalamak.

Mılcın, is. Sözüünün esası, anlamı olmayan ve çok konuşan kimse.

Mılcındasuv, f. Karşılıklı anlamsız şeyler konuşmak.

Mılcındav, f. Gevezelik ederek, inatla bir şeyler söylemek ve çatmak.

Mılqav, s. Dilsiz.

Mılhtq, is. Tüfek.

Mına, z. Bu, yakın yerdeki bir şeyi işaret etmek.

Mınaday, s. Bunun gibi, buna benzer.

Mınav, z. Bu, işte bu.

Mın, say. Bin, **Mınbası — Binbaşı.**

Mıngıruv, f. Kalabalık, çok kalabalık olarak her tarafa dolmak.

Mıngı: mıngı etpev, f. Nefesini içine tutarak hiç ses çıkartmamak.

Mıngıldav, f. Açık, belli etmeden konuşmak.

Mırza, (I.) s. Cömert, eli açık.

Mırza, (II.) is. Efendi, beğ.

Mırzalıq, is. Efendilik, beğlik, eli açıklık, cömertlik.

Mırzasınuv, f. 1. Cömert gibi, eli açık gibi. 2. Kendisini beğ, efendi diye tanıtmak.

Mırs: mırs etüv, f. Olur - olmaz yerde gülümsemek.

Mırhtq, s. Kısa, bacaksız.

Mırış, is. Çinko.

Mıs, is. Bakır. **Mısı qurıdı —** Ne yapacağını bilemeden şaşırıldı.

Mısal, (I.) is. Mısal.

Mısal, (II.) is. Akıl nasihat şeklinde söylenen bir nevi şarkı.

Mısqal, is. 4,25 gram ağırlığında ağırlık ölçüsü.

Mısqaldav, f. Birden değil azar azar ölçerek.

Mısqıl, is. Şaka, takılmak,

Mısqıldav, f. Şaka etmek, takılmak.

Mıstan, s. Yaşı ilerleyen hanım, iki yüzlü, zulüm. **Mıstan kempir** — Cadı koca karı.

Mısıq, is. Kedi.

Mıtuv, f. Eliyle sıkmak, oğmak.

Miz: miz baqpav, f. Utanmadan çekinmeden, korkmadan dik bakmak.

Min, is. Kusur, hata, kabahat.

Minacat, is. Allah'a dua etmek, ibadet etmek.

Minbe, is. Minber, sahne, kürsü.

Minbelev, f. Bir şeyin üzerine doğru sıkışmak, çıkmak yaklaşmak istemek.

Mingestirüv, f. Ata binmiş olan kimsenin arkasına başka birisini gene bindirmek, terkisine almak.

Mingesüv, f. Tek başına herhangi vasıtaya binmiş olan kimsenin arkasına binmek.

Mingizüv, f. Bindirmek.

Mingiş, is. 1. Birinci. 2. Binek hayvanı

Mindet, is. Mihnət, ödev.

Mindetsüv, f. Vazife, ödev saymak.

Mindeteme, is. Vazife, ödev, emir. Çoğunlukla yazılı verilen ödev.

Mindettenüv, f. Vazife olarak almak, ödev kabul etmek.

Mindettev, f. Vazife vermek, ödev vermek.

Mindetti, s. Vazifeli, yapması, becermesi gerek.

Mine, z. İşte, burada.

Minez, is. Huy, karakter, mizaç. **Avır minezdi** — Ağır başlı, **Cenil minezdi** — Hafif karakterli.

Minezdeme, is. Birisinin, huy, karakter ve mizacı hakkında rapor, bilgi vermek.

Minezdev, f. Birisine, bir kimse veya herhangi bir şey hakkında bilgi rapor vermek.

Minekey, z. Bk. Mine.

Minev, f. 1. Hazır şeylerin hata ve kusurlarını düzeltmek, kesmek vs. 2. Hatalı, kabahatli tarafını söylemek.

Minsiz, s. Kusursuz, hataşız.

Minüv, f. Binmek. **Aşuvğa mindi** — Sinirlendi, asabileşti. **Kaharına mindi** — Kızdı.

Minis, s. Biniş.

Minisker, s. Usta, çok iyi el sanatı olan kimse.

Mingir, is. İyi duyulmayan, pek anlaşılmayan konuşma.

Mingirlev, f. 1. Burnundan konuşmak, 2. Açık, cesaretli konuşmamak.

Mir: tili mirdin oğınday, s. Dili «mirin» oku gibi. Çok acı, zehirli.

Mise: mise tutuv, f. Memnun olmak, tatmin olmak, iktifa etmek.

N

Nagan, is. Tabanca.

Nağaybıl, s. Belli değil, belirsiz.

Nağışı, is. Dayı, çocuğa göre annenin akrabaları.

Nağız, s. Sahte ve kopya değil, gerçek, asıl. **Nağır batır** - Gerçek bahadır.

Nadan, s. Densiz, cahil, bilgisiz.

Nadandıq, is. Densizlik, cahillik, bilgisizlik.

Nacağay, is. Bk. Nayzağay.

Naz, is. Naz.

Naza, is. Üzüntü, dert, kaygu.

Nazalanuv, f. Üzülmek, dertlenmek, kaygulanmak.

Nazar, is. Nazar, bakış, ehemmiyet.

Bul iske nazar avdardı - Bu işe ehemmiyet verdi, baktı.

Nazdanuv, f. Nazlanmak.

Nayza, is. Süngü, mızrak.

Nayzağay, is. Yıldırım.

Nayzalasuv, f. Karşılıklı süngü kullanmak.

Nayzalav, f. Süngülemek.

Nayqaluv, f. 1. Mükemmel, eksiksiz vaziyette olmak. 2. Acele etmeden, çekinmeden hareket etmek.

Naysap, is. İnsafsız, namuzsuz. **Mü-sâpirav, özin müldem Quday'dan bezip ketken naysap ekensin** - Ah zavallı, sen bütününü Allah'dan uzaklaşmış insafsızmışsın.

Naq, s. Tam, doğru.

Naqaq, s. Günahsız, kabahatsiz, pak.

Naqtı, s. Kesin, katı.

Naqırıs, s. Deli, akıl hastası.

Naqıl, is. Nakil, dolaylı olarak anlatmak.

Naqıs, is. Nakış.

Naqıstav, f. Nakışlamak.

Naqış, is. Bk. Naqıs.

Nala, is. Yabancılık çekmek. Üzüntü, dert, düşünce.

Nalog, is. Vergi. (Rusça)

Naluv, f. Üzüntü, dert çekerek yanmak.

Nalıtuv, f. Üzmek, dertlendirmek.

Namaz, is. Namaz.

Namazdiger, is. İkinci namazı.

Namazşam, is. Akşam namazı.

Namıs, is. Namus, ar.

Namısker, s. Namusuna düşkün.

Namıstandırov, f. Namuslandırmak.

Nan, is. Ekmek.

Nandırov, f. İnanırmak.

Nanuv, f. İnanmak.

Nanım, is. İnanç, itimad.

Nar, is. Tek hörgüçlü deve. **Nar tâ-vekel** - Durumun tehlikeli olmasına rağmen tevekkül gösterme.

Narazı, s. Nârazı, karşı.

Narazılıq, is. Razi olmama, karşılık.

Narttay, s. Kıp-kırmızı, nar gibi.

Narıq, is. Narh.

Narın, is. Hamur ve et ufak-ufak kesilerek üzerine et suyu koyulmak suretiyle yapılan yemek çeşidi.

Nas, s. Temizliğe pek ehemmiyet vermeyen, pis.

Nasat, s. Çok sağlam, esas.

Nasattanuv, f. Sevinmek, memnuniyet duymak, şad olmak.

Nasatlıq, is. Kibirlilik, bencillik.

Nasiyhat, is. Nasihat.

Nasiyhattav, f. Nasihat etmek, öğüt vermek.

Nasiyhatçı, is. Nasihatçı, nasihat eden, öğüt veren.

Nasıq, is. Kendi temizliğine ehemmiyet vermeyen.

Nasıbay, is. Enfiye.

Nasır : nasırğa şabuv, f. İşin sonunun zorlaşması, büyümesi.

Nava, is. 1. Hayvanlara su ve yem vermek için ağaçtan yapılan uzun su ve yem kabı. 2. Suyu bir yerden diğer yere nakletmekte kullanılan ark.

Navan, s. Çok güzel, hoş.

Navat, is. Nöbet şekeri.

Navbayhana, is. Fırın, ekmek pişirilen yer.

Navbayşı, is. Fırıncı.

Navbat, is. Bk. Növbet.

Navetek, s. Elinden hiç iş gelmeyen, sadece yiyip içip yatan.

Navqan, is. Kampanya.

Navqas, is. Hasta.

Navqastanuv, f. Hastalanmak.

Navrız, is. Nevruz.

Navşa, s. Büluğa ermemiş genç.

Naşa, is. Kenevirden elde edilen uyuşturucu madde, haşış, esrar.

Naşar, s. 1. Arzu edildiği gibi değil. pek iyi değil. 2. Fakir. 3. Nâçar.

Naşarlanuv, f. Durumunun kötüleşmesi.

Naşarlatuv, f. Durumunu kötüleştirmek.

Naşarlav, f. Evvelki halinden, vaziyetinden kötüleşmek, kuvvetsizleşmek.

Nâzik, s. 1. Nazik. 2. Sağlam değil, halsiz.

Nâk, is. Armut.

Nâlet, is. Lanet.

Nâmenger, is. Bk. Amenger.

Nân, s. Dev gibi, kocaman.

Nâpsî, is. Neft.

Nâr, is. 1. Gıda, aş. 2. Vücuda güç-kuvvet veren besinler. **Nâr sızba-dı** - Hiç bir şey içip-yemedi.

Nâreste, is. Bebek, çok küçük çocuk.

Nârkes, s. Kara gözlü, güzel bakışlı, keskin bakışlı.

Nârli, s. İyi şeyler ihtiva eden.

Nârse, is. Şey. **Bir nârse aytatın edim** - Bir şey söyleyecektim.

Nâsibe, is. Bk. Nesibe.

Nâsil, is. Nesil.

Nâsîp, is. Nasîp.

Nâtiyce, is. Netice.

Nâvbet, is. Nöbet.

Nâş, is. Nağmesine uygun nota.

Ne, (I.) z. Ne.

Ne, (II.) bğ. Kelimeyi kelimeye, cümleyi cümleye bağlayan bağlaç. **Ne ölmek, ne cenbek** - Ya ölmek, ya yenmek.

Negiz, is. Temel, esas, prensip.

Negizdi, s. Temeli, esası. Aslı, esası olan.

Negizsiz, s. Asılsız.

Neğaybil, is. Bk. Nagaybil.

Neğurlım, Ne kadar. Carık negurlım köp tüsse, ösımdık so gurlım caksı ösedı - İşik ne kadar çok gelse, bitki o kadar iyi büyür.

Nedâvir, is. Bk. Edâvir.

Neke, is. Nikâh.

Nekelev, f. Nikâhlamak.

Neken-sayaq, s. Bazan, ara-sıra.

Nelikten, z. Niçin, sebebi?

Nemene, z. Ne, ne oldu?

Nemere, is. Torun.

Neseme, z. Ne, hiç olmazsa, yine de.

Nemquraydı, s. Gönülsüz, samimi olmayarak.

Nendey, z. Nasıl.

Nerv, is. Sınır, asâb.

Nesiye, is. Veresiye, borç.

Nesibe, is. Nasîp, kısmet, rızık.

Neşe, z. Kaç?

Niyet, is. Niyet.

Niyettenüv, f. Niyetlenmek!

Niyettes, s. İyi niyet sahibi, kötü niyet beslemeyen.

Nobay, is. İşin tahmini gidişatı.

Noqay, s. Dilsiz.

Noqat, is. Nokta. Onun qıldey solgan cüzi, muzday karkan kabağı, teren kaygılı közü, noqatka kadalıp kalgan sekildi - Onun gül gibi solmuş yüzü, buz gibi donmuş kaşları, derin kaygılı gözleri bir noktaya takılıp kalmış gibi.

Noqta, is. 1. Yular. 2. Hamile kadınların yüzünde oluşan leke.

Noqtalanuv, f. Atın başına «noqta» geçirilmesi.

- Noqtalav, f.** Hayvanın başına nokta (yular) geçirilmesi.
- Nomer, is.** Numara.
- Nomerlev, f.** Numaralamak.
- Nota, (I.) is.** Nota.
- Nota, (II.) is.** Beynelmillel işlerle ilgili verilen komut.
- Notariyus, is.** Noter.
- Noyan, s.** Çok büyük, kocaman.
- Nöker, is.** Hizmetçi.
- Nömir, is.** Numara.
- Nöpir, is.** Kalabalık grup.
- Nöser, is.** Sağanak yağış.
- Nöserletüv, f.** Sağanak yağışlı.
- Nöserlev, f.** Sağanak halinde yağmak.
- Nuv, s.** Çok sık orman.
- Nuqsan, nuqsan keltirüv, f.** Zarar vermek.
- Nuquv, f.** Eliyle işaret etmek, eliyle dokunmak.
- Nur, is.** Nur.
- Nusqa, is.** Nüsha. **On ekide bir nusqa coq** - Ele alınacak hiç bir şey yok.
- Nusqav, (I.) f.** Eliyle işaret etmek, başıyla işaret etmek.
- Nusqav, (II.) is.** Yönetmelik.
- Nusqavşı, is.** Direktif verici, yönetici.
- Nükte, is.** Nokta.
- Nıgaytuv, f.** Sağlamaştırmaq, sıkı hale getirmek.
- Nıgarlav, f.** Bir şeyin içine diğer bir şeyi sıkıştırarak koymak.
- Nıgav, f.** 1. Sağlamaştırmaq, 2. Tıka basa koymak.
- Nıgız, s.** Sıkı, bir şeyin boş ve gevşek değil, sıkı olması.
- Nıgızdaluv, f.** Sıkılaştırılmış olmak.
- Nıgızdanuv, f.** Sıkılaştırılmak.
- Nıgızdav, f.** Sıkı-sıkı koymak, sağlama.
- Nıq, s.** Tıka-basa, sağlam, kof ve gevşek değil.
- Nıqtav, f.** Sıkı-sıkı etmek, sağlama.
- Nısay, is.** Yön, taraf.
- Nısana, is.** Hedef, nişan alınan yer.
- Nısap, is.** İnsaf.
- Nıspı, (I.) z.** Hiç bir şey kalmamasının belirtisi.
- Nıspı, (II.) is.** Kimliği.
- Nışana, is.** Nişane, nişan.
- Nışan, is.** Belirti.
- Nil, is.** Çeşitli kumaş ile kâğıtları boyayan mavimsi renk.

- O**, 1. Alfabenin kalın sesli bir harfi.
2. Sevinince, üzülmüş, hayret edinince çıkarılan ses. **O basta - Ta başında.** **O dünya - Öteki dünya.**
- Oba, (I.) is.** Yüksek yerlerde, taş-toprak yığılarak yapılan gözetleme kulesi.
- Oba, (II) is.** Çok bulaşıcı hastalık, illet, veba.
- Obaday, s.** Kocaman, «oba» kadar.
Obaday optı - Veba gibi öldürücü.
- Obal, is.** Vebal. **Öz obalı özine -** Vebalı kendine. **Obalına kaldı -** Vebalına kaldı. **Obalı ne gerek -** Yersiz suçlamanın gereği, günahı ne?
- Obalsınuv, f.** Kollamak, acımak.
- Obilis, is.** Vilâyet, eyalet.
- Obraz, is.** Hikâye, roman veya film kahramanı.
- Obuv, f.** Yutmak, imha etmek, yok etmek.
- Obıgıv, f.** Alışmak, ağızlılığı alışmak.
- Obır, is.** Obur.
- Oğaş, s.** 1. Kenarda, köşede. 2. Yakkışsız, tuhaf.
- Odağay, (I.) s.** Kaba, nezaketsiz.
- Odağay, (II.) is.** Sevinç, üzüntü, hayret bildiren kelimeler.
- Odağaylanuv, f.** Kabalaşmak, yakışsızlaşmak, kenara, köşeye çekilmek.
- Odağaylav, f.** Bölünmek, ayrılmak, kenara çekilmek.
- Odaç, is.** 1. Birlik, beraberlik, cemiyyet. 2. Devletler birliği. 3. Halklar birliği. 4. İdealleri gerçekleştirmek için birleşmek.
- Odaqtasuv, f.** Halkların, toplulukların, milletlerin birleşmesi.
- Odirayuv, f.** Ürküş, korkmuş, şüphelenmiş gibi bakmak ve hareket etmek.
- Ocar, s.** Başın-gözün demeden kaba davranan.
- Ocarlanuv, f.** Kabalaşmak, görgüsüzleşmek.
- Ocav, is.** Kepçe.
- Ozat, s.** Önde giden, çok çalışarak nam kazanan.
- Ozbır, s.** Sadist, kabadayı, başkasına zorluk çıkarmaktan, eziyet etmekten hoşlanan.
- Ozbırlıq, is.** Sadistlik, kabadayılık.
- Ozdıruv, f.** Öne geçmesini, ilerlemesini sağlamak.
- Ozon, is.** Ozon.
- Ozuv, f.** Öne geçmek, ileride olmak, daha çabuk yürümek, **Basıp ozdı -** Yetiştirdi ve geçti.
- Ozıq, is.** Öndeki, ön saftaki, tanınmış sayılmış.
- Oy, (I.) is.** Fikir, düşünce. **Oyğa batı -** Düşünceye daldı. **Oyğa kaldı -** Düşünmeye başladı. **Oyda coqta -** Akılda, hayalde yokken. **Oyında kaldı -** Aklında, düşüncesinde kaldı. **Oy böldi -** Düşüncesine büründü. **Oydan şığardı -** Hatırlamadı. **Oy saldı -** Düşündürdü, hatırlattı. **Oyna tüsti -** Hatırladı.
- Oy, (II.) is.** Ova, çukur yer.
- Oy, (III.) ünlem.** Sevinç, üzüntü, hayret bildiren ünlem. **Oy özl qalay -** Oy nasılmış! **Oy dünyeye-ay! - Ah dünya.**
- Oybay, ünlem.** Hayret ve üzüntü bildiren ünlem.
- Oybaylatuv, f.** Bağdırtmak.
- Oybaylav, f.** Bağdırmak.

- Oydağıday**, s. Arzu edildiği gibi, düşünüldeği gibi.
- Oydım**, s. Çukur, çukurlaşmış yer.
- Oydım-oydım**, s. Oylum-oylum.
- Oydıruv**, f. Oydurmak.
- Oyqastav**, f. Bir yerde durmadan devamlı hareket halinde olmak.
- Oyqi-şoyqi**, s. Eğri-büğü.
- Oylanuv**, f. Düşünmek.
- Oyلاسuv**, f. Beraber düşünmek.
- Oyлатuv**, f. Düşündürmek.
- Oylav**, f. Hatırlamak, düşünmek.
- Oyli-qırlı**, s. Girintili-çıkıntılı, eğri-büğü.
- Oymaq**, is. Yüksük.
- Oymaqtay**, s. Yüksük kadar, yüksük gibi.
- Oymıştav**, f. Oymalı şekilde nakışlamak, bezemek, süslemek.
- Oynaq**, is. Oyun oynanan yer. **Oynaq saldı** - Oynadı, sağa-sola koştu. **Qız oynaq** - Gençlerin toplanarak eğlence tertip etmesi.
- Oynaqtatuv**, f. Oynatmak, koşturmak, zıplatmak.
- Oynaqtay**, f. Oynamak, koşmak, zıplamak.
- Oynaqşuv**, f. Bir yerde duramamak devamlı hareket etmek.
- Oynaqşıtuv**, f. Kıpırdatmak, hareket ettirmek, yerinde durdurmamak.
- Oynaqi**, s. Şakacı, açığöz, hareketli. **Oynaqi köz** - Kıpırdayan, gülümseyen göz.
- Oynap-külöv**, f. Eğlenmek, oynamak, gülmek.
- Oynatuv**, f. Oynatmak.
- Oynav**, f. 1. Oynamak, eğlenmek. 2. Belli bir müzik aletini çalmak. 3. Rol almak. **Oynap ayıtı** - Şaka olarak söyledi.
- Oy-örıs**, is. Görüş, bilgi, düşünce.
- Oypat**, is. Denizden yüksekliği 200 metreyi geçmeyen düzlük.
- Oypıray**, ünlem. Bir şeye hayret edincede, korkunca çıkarılan ses.
- Oypırmav**, ünlem. Bk. Oypıray.
- Oypan**, s. Çukur, vadi.
- Oypan-toypan**, Karma-karışık, ne olup bittiği bilinmeyen.
- Oyran**, is. Karışıklık. (**Oyran saldı** - Karışıklık çıkardı. **Oyran bölđi** - Karma-karışık oldu. Yıkıldı, kırıldı.
- Oyran-asır**, s. Bk. Oyran- topır.
- Oyran-botqa**, s. Karma-karışık altı-üstünde.
- Oyrandaluv**, f. Karışıklık çıkmak, kırılmak-dökülmek.
- Oyran-topır**, s. Karma-karışık, altı-üst.
- Oysılqara**, is. Dinî inanca göre, develerin piri.
- Oysıratuv**, f. Yenik düşürmek, yenilir duruma getirmek.
- Oysırav**, f. Yenilmeye, çekilmeye başlamak. İmha olmak, kırılmak-dökülmek.
- Oyşıl**, s. Düşünceli.
- Oyıq**, s. Oyuk.
- Oyıluv**, f. Oyulmak.
- Oyin**, is. Oyun.
- Oyındı**, s. Oyuntu. **Oyındı et** - Arka bacağıın kalın eti.
- Oyınşiq**, is. Oyuncak.
- Oyıs**, s. Çukurca.
- Oyıstav**, f. Bk. Oyısuv.
- Oyıstıruv**, f. Bir tarafa doğru yönelmesini temin etmek.
- Oyısuv**, f. 1. Bir tarafa yönelmek, bir tarafa doğru dönmek. 2. Hazırlanmak, hazır vaziyete geçmek, meyletmek.
- Op**, is. Ok, **Oqqa uştı** - Kurşunlanarak oklanarak öldü. **Oq boyı** - Pek uzak değil. **Oqqa bayladı** - Canını feda etti. **Oq cılan** - Ok gibi, kurşun gibi fırlayan yılan.
- Oqa**, is. Sırma, gümüşle, altınla işlenmek.
- Oqap**, is. Eğri-büğü, çukur-tepesi bol yer.
- Oqpaq**, is. Bataklıkta yaşayan baykuş cinsinden bir gece kuşu.
- Oqpan**, is. Mağara, tünel, kovuk.
- Oqtay**, s. Ok gibi, dümdüz.
- Oqtaylanuv**, f. Hazırlanmak, hazır vaziyette bulunmak.
- Oqталuv**, f. 1. Ateşlenmek için, atılmak için hazırlanılmak. 2. Bir şeyi söylemek için veya yapmak için hazırlanmak.

Oqta-Tekte, Bazı-bazı.

Oqtav, (I.) is. Oklava.

Oqtav, (II.) f. 1. Ok veya mermi koyarak atışa hazırlamak. 2. Siper almak.

Oqtıq, is. 1. Tüfeğin kurşun konulan yeri. 2. Atın ayağını bağlamak için kullanılan «şider»in kilidi.

Oqtın-oqtın, zarf. Bazı-bazı, ara-sıra.

Oquv, (I.) f. Okumak; yazılı şeyi okumak.

Oquv, (II.) is. Tahsil yapmak. **Oquv orını** - Okul.

Oquvliq, is. Okulluk, okul kitapları.

Oquvşı, is. Okuyucu, talebe.

Oqşantay, is. Ok-barut konulan çanta.

Oqşav, f. Ayrı, kendi başına.

Oqşavlanuv, f. Ayrı olmak, kenara çekilmek, kendi tek başına olmak.

Oqşuyuv, f. Sert- sert, dik-dik bakmak.

Ol ülken qalta sağatın aldı da alstan oqşaya qaradı - O büyük cep saatini aldı da uzaktan yan-yan baktı.

Oqşıraytuv, f. Bir şeyi yanlamasına durdurmak.

Oqşırayuv, f. 1. Bk. Okşuyuv. 2. Şapkanın yan durması, yanlamasına, eğik giyilmesi.

Oqmıştı, s. Okumuşlu, ilim sahibi.

Oqıra, (I.) is. Hava ısınınca siğirin arka derisinde oluşan kurt.

Oqıra, (II.) is. 1. Ağaçlarda bulunan kusur. 2. Göze inen perde veya ak.

Oqıranuv, f. Atın bir tehlike karşısında veya yavrusunu gördüğünde çıkardığı ses.

Oqıs, s. Aniden, beklenilmeyen yerde. 2. Kaba, yakışsız hareket.

Oqıthruv, f. Okuturmak.

Oqıtuv, f. Okutmak.

Oqıtuvsı, is. Okutucu, öğretmen.

Olıqı, s. 1. Boş, orta, tam dolu değil. 2. Bir şeyin kâfi olmaması, lâyük olmaması.

Olıqlanuv, f. Azalmış, eksilmiş olmak.

Olıqlıq, is. Kusur, kabaht, eksiklik.

Olıqsınuv, f. Kâfi, lâyük görmemek, eksik, kusurlu saymak.

Olımpiyada, is. Olimpiyat.

Ollahıy, ünl. Vallahi.

Ol-pul, is. Ufak-tefek eşya. **Ol-pulumdı cıynap alayın** - Ufak-tefeklerimi toplayayım.

Olpı-solpı, is. Düzgün değil, kusurları olan.

Omaqa, is. Ayrıldıkları yere, kendilerinden sonra gelenleri haberdar etmek için toprağı yığarak bırakılan işaret.

Omaqasuv, f. Aniden düşmek, yıkılmak.

Omaqatuv, f. Bk. Omaqasuv.

Omaluv, f. Gözünü bir noktaya dikip donakalmak.

Omarfa, is. Arı kovanı.

Ombı : **ombı kar** : s. Yoğun kar yağışı.

Ombilatuv, f. Beline kadar batarak yürümesini sağlamak.

Ombılav, f. Beline kadar batmak, zor yürümek.

Omirsayuv, f. Boşluk hissetmek, yeri bomboş durmak.

Omirav, is. 1. Göğüs. 2. Mağrur, gururlu. **Omirav soq** - Dediğinden şaşmayan, inatçı. **Omirav qalta** - Göğüs cebi.

Omnaviyatuv, f. Söylenileni kabul ettirmek.

Omiravılav, f. Söylenileni kabul etmeden, hep kendi dediğini yaptırmaya, yapmaya çalışmak.

Omirıtaq, is. Omurga.

Omiruv, f. Kırmak, parçalamak, yarmak.

Omirıluv, f. Kırılmak, parçalanmak, yarılmak.

On, sayı. **On**. **On bası** - On başı. **On savsağınan öner tamğan** - On parmağında on hüner olan. **On cıldıq** - On senelik.

Onday-munday, s. Ufak-tefek, şöyle böyle. **Batuv Han onday - munday usap - tüyek kemsilikke köp köz salmadı** - Batu Han şöyle böyle, ufak - tefek eksikliği önemsemedi.

Onşa, s. O kadar, pek fazla değil.

On, s. 1. Sağ. 2. Yanlış değil, doğru.

On közi - Sağ gözü, güvendiği kimse. **On-közimen qaradı** - Yardım etti. **On qolı** - Sağ kolu, yardımcısı. **On men solın ayırdı** - İyi ve kötüyü bilen, aklı başında. **On caq** - Genç kızın evlendirilinceye kadarki yeri. **Celt oninan turdı** - İşi düzeldi. **Culdız oninan tuvdi** - Yolu uğurlu oldu, Seferi hayırlı oldu. **On qaramadı** - İyi karşılamadı. **On men solın ayırdı** - İyiyi, kötüyü biliyor. **İsi onğa bastı** - İşi düzeldi. **On batasını berdi** - Hayır duasını verdi.

Onaza, s. Obur, ağgözlü.

Onay, s. Hafif, kolay.

Onaylandıruv, f. Kolaylaştırmak, hafifletmek.

Onaylanuv, f. Kolaylaşmak, hafiflemek.

Onaylıq, is. Kolaylık, hafiflik.

Onayşılıq, is. Bk. Onaylıq.

Onaldıruv, f. 1. Semirtmek. 2. Düzeltmek, yoluna koymak.

Onaltuv, f. 1. Semirmesini, 2. Düzeltmesini sağlamak, yoluna koymak.

Onaluv, f. Semirmek, düzelmek, yoluna girmek.

Onaşa, is. Kalabalıktan uzak, ayrı, kendi başına.

Onaşalanuv, f. Kalabalıktan sıyrılmak, kalabalığın azalması.

Onaşalav, f. Etrafındaki kalabalığı azaltmak, sıyrılmak.

Onbağan, is. Onmayan, sevimsiz.

Onbav, f. Onmamak, seferi, teşebbüsü hayırsız olmak, başarıya ulaşmamak.

Onğaq, s. 1. Çabuk olan. 2. Kararını çabuk değiştiren.

Onğaruv, f. Başarmak, muvaffak olmak.

Ondaluv, f. Düzelmış olmak, yoluna girmek.

Ondav, f. 1. Düzeltmek, doğrultmak, yoluna koymak. 2. Bir şeyin hayırlı olmasını sağlamak.

Ondı, s. İyi, doğru, hoş.

Ondıruv, s. 1. Rengini soldurmak. 2. Birisine iyilik etmek, düzelmesine,

kalkınmasına yardımcı olmak.

Ondı-soldı, s. Sağlı-sollu.

Onqa, s. Aşık kemiğinin atıldığında dik gelmesi.

Onqay, s. Sağ tarafın aşık kemiği.

Ontay, is. Bir şeyin kolaylığı. **Bul istin bir ontayı kelse** - Bu işin bir kolaylığı olsa.

Ontaylanuv, f. Hazırlamak, bir şeye göre hazır olmak.

Ontaylav, f. Hazırlamak, hazır olmasını sağlamak.

Ontaylı, s. Uygun, hazır.

Ontüstik, is. Güney.

Onuv, (I.) f. Bir şeyin rengini kaybetmesi, solması.

Onuv, (II.) f. İlerlemek, kalkınmak, iyi duruma gelmek.

Onşıl, s. Sağcı, doğrudan yana.

Op, is. Boş, kof, altı boş yer.

Opa, (I.) is. Vefa, sadakat.

Opa, (II.) is. Pudra.

Opalanuv, f. Sürünmek.

Opalay, f. Sürmek.

Opasız, s. Vefasız.

Opat: **opat boluv**, f. Vefat etmek.

Opera, is. Opera.

Operatsiya, is. Operasyon, ameliyat.

Oppa: **oppa qar**, s. Kalın ve tozlu, yürüyünce toz gibi kalkan kar.

Oppalatuv, f. Kalın karda yürütmek.

Oppalav, f. Kalın kara batarak yürümek.

Oppozitsiya, f. Muhalefet.

Opiq: **opiq cev**, f. Pişman olmak, üzölmek.

Opirayuv, f. Ağzın dişler dököldükten sonraki hali.

Opiruv, f. Kırmak, yıkmak, bozmak.

Opirıluv, f. Kırılmak, yıkılmak, bozulmak.

Opir-topır, s. Acele, karma-karışık.

Or, (I.) is. Derin olarak kazılmış yer, hendek, çukur. **Or qazdı** - Düşmanlık etti, kuyusunu kazdı.

Or, (II.) s. Kahverengiye kaçan koyu kıvıllık renk.

Örgütüv, f. 1. Uzaktan önüne geçerek yolunu kesmek. 2. Her şey hakkın-

- da konuşarak maksadını, sözünün sonunu belli etmemek.
- Oraza**, -is. Oruç.
- Oray**, is. 1. Bir şeyin kolaylığı, uygun anı. 2. Bir şeye karşılık, bir söze karşılık vermek.
- Oraylastıruv**, f. Uygun, olabilecek duruma getirmek.
- Oraylasuv**, f. Barışmak, karşılaşmak.
- Oraylı**, s. Kolaylı, uygun.
- Oraq**, is. Orak. **Avzimen oraq ordı** - Ağziyla her şeyi hâl etmek. **Egin orağı** - Ekin orağı, ekin orma zamanı. **Oraq murin** - Orak burun.
- Oralğı**, is. Engel.
- Oraluv**, (I.) f. Sarılmak, bir şeyin sarılması.
- Oraluv**, (II.) f. Gittiği yerden geri dönmek.
- Oram**, (I.) is. Boğum, paket.
- Oram**, (II.) is. Yatkinlik, alışıklık.
- Oramal**, is. Havlu.
- Oramdı**, s. Yatkin, alışık, bir şeyi yapabilecek kabiliyette.
- Oranuv**, f. Sarınmak.
- Oranıp-şımğanuv**, f. Etrafını kapatmak, sarınmak.
- Orasan**, s. Pek, çok gibi mâna veren ve bunun daha da çok olduğunu anlatan deyim.
- Orav**, f. 1. Sarmak. 2. Etrafını sarmak.
- Oraşolaq**, s. Ne işe, ne de söze yaramayan kimse.
- Organ**, (I.) is. 1. İdare, daire. 2. Bir idarenin veya teşkilatın yayın organı.
- Organ**, (II.) is. Müzik aleti.
- Orguv**, f. Atlamak, fırlamak, zıplamak.
- Orgituv**, f. Zıplamak, fırlatmak.
- Orda**, is. 1. Merkez. **Abılay orda qilgan Kökşetav** - Abılay Kökşedağı merkez edinmişti. **Altın Orda** - Altın Ordu. 2. Büyük rahat ev, mesken.
- Ordalı**, s. Taraftarı, akrabası çok olan.
- Ordandav**, f. Yakışksız, tuhaf hareket etmek.
- Orden**, is. Madalya.
- Orqaş**, s. Deve hörgücü gibi eğri büğrü.
- Orqırav**, f. Yılıkmın sert kişnemesi.
- Orman**, is. Orman. **Qora orman** - Dünya, mülk, servet.
- Ormanşı**, s. Ormancı.
- Ornalastıruv**, f. Yerleştirmek.
- Ornalasuv**, f. 1. Yerleşmek, oturmak. 2. İşe, okula girmek.
- Ornatuv**, f. 1. Yerleştirmek. 2. Bir şeyi bir yere dikmek.
- Ornatıluv**, f. Kurulmak, dikilmek, yerleşmek.
- Ornav**, f. Kurmak, yerleşmek, dikilmek. **Baqıt ornadı** — Baht-saadet geldi.
- Orniğuv**, f. 1. Bir yere yerleşmek. 2. Endişe ve merakdan kurtulmak.
- Orniğisuv**, f. Yerleşmek.
- Orniqtı**, s. Belirli, sağlam, devamlı.
- Orta**, s. 1. Orta. 2. Orta halli. 3: İyice dolmamış, **Orta boyılı** — Orta boylu, **Orta cas** — Orta yaşlı, **Orta mektep** — Orta mektep, **Orta bilim** — Orta okul, **Orta şarva** — İş durumu orta, **Ortağa saldı** — Ortaya koydu, **Orta qol** — Pek pahali değil, orta.
- Ortaq**, is. Ortak.
- Ortaqtas**, is. Ortaklık.
- Ortaqtastıruv**, f. Ortaklaştırmak.
- Ortaqtasuv**, f. Ortaklaşmak.
- Ortalav**, f. Ortalamak.
- Ortalıq**, is. 1. Ortalık. 2. Merkez. 3. Başkent.
- Ortayuv**, f. Ortalamak, eksilmek.
- Ortan**: **ortan bel**, s. Tam ortası. **Ortan qol** — Orta parmak, **Ortan cıllık** — Pazı kemiği, **Ortan qolday** — Orta parmak gibi, iyi sağlam.
- Ortanşı**, s. Ortancı.
- Ortaşa**, s. Ortaca, orta halli.
- Ortquv**, f. Fırlamak, atlamak.
- Oruv**, f. Ormak, biçmek.
- Orşuv**, f. Zıplamak.
- Orıluv**, f. Orulmak, biçilmek.
- Orın**, is. Yer. **Orının sıypadı** — Kaybettii, **Ornina tüsti** — Yerine geldi, **El orınğa otıra** — Akşam karanlık olunca, **Orın tepiti** — Yerleşti.
- Orındaluv**, f. Yerine getirilmek.

Orındav, f. 1. Yerine getirmek, ifa etmek. 2. İcra etmek.

Orınbasar, is. Yardımcı, muavin, yerine geçebilecek.

Orındı, is. Yerinde, uygun.

Orındıq, is. Sandalye, oturak.

Orınsız, s. Yersiz, uygunsuz.

Osal, is. Zayıf, kötü.

Osqıruv, f. 1. Atın bir şeyden ürkersek ses çıkarması, 2. Yabancılık çekmek.

Ospadar, is. Kabadayı, düşüncesiz.

Öğizdin işine caqpağan suv, bizge cağa ma eken, âne bir qara murttı da oylamay söyleyftin ospadar eken dep ursıp tur edi — Öküze iyi gelmiyen su bize mi iyi gelir, şu bıyıklı kara adamda düşünmeden konuşan kabadayı. insanlar diye kızıp duruyor.

Ospaq, is. Direk değil, dolaylı yoldan söylenen söz.

Ospaqtav, f. Dolaylı olarak konuşmak.

Osu, f. Kamcı veya uzun ince ağaçla vurmak.

Ostı, z. Bu, **Ostı kisi —** Bu kişi.

Osılay, s. Böyle.

Osında, zamir. Burada. **Osında cat —** Burada yat.

Ot, (I.) is. 1. Ateş. 2. Aydınlatacak şeyler. 3. Güç - kuvvet, gayret **Ot bası —** Ocak başı, **Ot saldı —** Ateşledi, **Ot aldı —** Ateşlendi, tutuştu, **Ot caq —** 1. Ocak yak. 2. Ocak tarafı, **Otqa qaradı —** Yiyecek - içecek kalmadı. **Betinen otı şıqtı —** Utandı, **Ottay basıldı —** Ateş gibi söndü, **Otpen kirip, suvmen şıqtı —** Eziyet çekerek, ev işinin hepsini yaptı, **Ot avızdı, oraq tıstı —** Çok iyi konuşan, elinden iş gelen kimse, **Ot orınday —** Ateş yakılan yer kadar, **Otqa saldı —** Eziyet çekti, **Otqa salar —** Yeni gelinin çağrılan eve getirmesi adet olan hediye.

Ot, (II.) is. Ot, **Otqa qoydı —** Hayvanı otlaması için bıraktı.

Otağası, is. Yaşı büyük kimselere

saygı belirtisi olarak kullanılan ifade.

Otaq, is. Ekinlerin arasında ki yabancı otlar.

Otaluv, is. 1. Ekinlerin arasındaki yabancı otların temizlenmesi. 2. Ateşlenmek, tutuşmak.

Otamalı, is. İlbaharın başında olan soğuk.

Otan, is. Vatan.

Otar, (I.) is. 1. Ayrı olarak güdülen koyunlar. 2. Uzaklardaki hayvanı güdülen yer.

Otar, (II.) is. Sömürge. **Türkistan orıs pen qıtaydın otarı —** Türkistan Rus ile Çin'in sömürgesi.

Otarba, is. Tren. (ateşli araba).

Otarlav, (I.) f. Hayvanları otlağa, biraz uzaklara yollamak.

Otarlav, (II.) f. Bir memleketi istila etmek, sömürmek.

Otasuv, (I.) f. Ekinin yabancı otlardan temizleme işine yardımcı olmak.

Otasuv, (II.) f. Birlikte yaşamak.

Otav, (I.) is. Otağ, yeni evlenen gençlerin kendi başına aile olarak ayrı çıkarak ev kurlmaları.

Otav, (II.) f. 1. Ekinlerin arasındaki yabancı otu temizlemek. 2. Sıradan kesmek, kırmak.

Otaşı, is. Kırıkçı, kırılan kemikleri yerine getirerek bağlayan kimse.

Otayuv, f. Otu bollaşmak.

Otrıyad, is. Askeri bölüm.

Ottatuv, f. Lüzumsuz, yerli - yersiz konuşturmak.

Ottav, f. 1. Otlamak. 2. Lüzumsuz bir şeyler konuşmak.

Ottegi, is. Oksijen.

Ottıgıuv, f. 1. Hayvan yavrularının sütten kesilip, otla beslenmeye başlaması. 2. Hayvanın otlayarak semirmesi.

Ottıq, (I.) is. Otluk, hayvana yem - çöp verilen özel yer.

Ottıq, (II.) is. Ateş yakmak için gerekli şey, kibrit, çakmak gibi.

Ottıgıuv, f. Bk. Ottıgıuv.

Otrıuv, f. Oturmak.

Otriqışı, s. Yerleşik.

- Otrıqşılanuv, f.** Yerleşik hale gelmek, göçebeliği bırakmak.
- Otrıqşılıq, is.** Yerleşiklik, göçebe olmamak.
- Oh!, ünlem.** Nida.
- Oho, ünlem.** Hayret.
- Oçerik, is.** Kısa, pek uzun olmayan hikaye.
- Oşağan, is.** Büyük yapraklı, yapışkan ve dikenli bitki.
- Oşaq, is.** Ocak, **Çer oşaq** — Yer ocağı, **Mâdeniyet oşağı** — Kültür bilgi ocağı, **Oşaq bası** — Ocak başı, **Oşaq bolğır** — Sığırlara söylenen beddua.
- Oşarlanuv, f.** Toplanmak, yığılmak, bir yerde toplu olarak durmak.
- Oşarıluv, f.** Kalabalığın toplanması, engellenerek birikmesi.
- Oyuv, (I.) f.** 1. Oymak, oyulmuş hale getirmek, 2. Nakışlamak. **Töbesin oydu** — Eziyet etti, **Oyıp aldı** — Oydu - aldı, **Oyıp alğanday** — Oyularak alınmış gibi.
- Oyuv, (II) is.** Nakış, işleme, desen.
- Oyuvlav, f.** Nakışlamak, desenlemek.
- Oyuvlattıruv, f.** Nakışlattırmak, desenleştirmek.
- Oyuvlatuv, f.** Nakışlatmak, işleme yaptırmak (işletmek).
- Oyaz, (I.) is.** Rusça idarı taksimat.
- Oyaz, (II.) s.** Çukur, çukurca.
- Oyazdav, f.** 1. Çukur hale getirmek. 2. Zayıflamak.
- Oyanuv, f.** 1. Uyanmak. 2. Dirilmek, canlanmak.
- Oyatuv, f.** Uyandırmak.
- Oyav, s.** Uyanık, uykulu veya uyumuş değil.

Ö

Öbektev, f. 1. Çok hürmet ederek şımartmak. 2. Hiç durmadan devamlı kıpırdamak.

Öbere, is. Torunun çocuğu. **Bâri balam, nemerem, öberem men şöberem** — Hepsi çocuğum, torunum, torunumun torunları.

Öbüv, f. Öpmek, dostluk, mahabbat belirtisi olan sözlerle dudağını diğerinin yüzüne değdirmek.

Öbistürüv, f. Barıştırmak, kucaklaştırmak.

Öbisüv, f. Karşılıklı öpüşmek.

Ögey, s. Üvey,

Ögeylik, is. Üveylik.

Ögeysüv, f. Üveysinmek, pek beğenmemek, iktifa olmamak.

Ögeysinüv, f. Üveysinmek, alışamamak.

Ögeysitüv, f. Üveysindirmek.

Ögiz, is. Öküz. **Ögiz ayan** — Çabuk yürümeyen atın yürüyüşü, **Ögizdey ökirdi** — Öküz gibi böğürdü, **Ögizdey önkeygen** — Öküz gibi kocaman.

Ögizşe, is. Sığırın henüz yaşını doldurmamış erkek yavrusu, **Ögizşe ökirdi** — Öküz gibi böğürdü.

Öcdan, is. Bk. Ücdan, (vicdan).

Öcet, s. Cesur, gayretli.

Öcetsinüv, f. Cesaretlenmek, gayretlenmek, kendini cesur, gayretli sanmak öyle göstermiye çalışmak.

Öcettenüv, f. Cesaretlenmek, gayretlenmek, sözünden dönmemek.

Öz, z. Öz.

Özara, z. Kendi aralarında, biriyle biri, kendileri.

Özge, s. Başka, kişinin kendinden başkası.

Özgelenüv, f. Başkalaşmak, ayrı hareket ve tavır takınmak. Kendini ayrı göstermek, yabancılaşmak.

Özgelev, s. Başlangıçtaki durumundan değişmek.

Özgelik, is. Yabancılık, başkalık.

Özgeriş, s. Çabuk değişen, hep değişen.

Özgeritüv, f. Değiştirmek.

Özgeritilüv, f. Değiştirilmek.

Özgerüv, f. Değişmek.

Özgerilüv, f. Değişmiş olmak.

Özgeris, is. Değişiklik, memleket ve millet hayatına tesir eden değişiklik.

Özgeşe, s. Başkaca, ayrıca, bilhassa.

Özgeşelenüv, f. Yabancılaşmak, başka, ayrı olmak.

Özgeşelik, is. 1. Özgelik. 2. Bir şeyin diğerinden ayrılığı, farkı.

Özdiginen, zarf. Kendiliğinden, kendi - kendine.

Özdlk, s. Taraflar.

Özdi - özdi, zarf. Kendi - kendilerine, kendi aralarında.

Özek, (I.) is. 1. Bitkilerin, ağaçların ortasında bulunan iliğe benzeyen nesne (özü) sap. 2. Yaranın ortasındaki iliğe benzeyen şey.

Özek, (II.) is. Akarsuyun pek uzun olmayan kolu.

Özek, (III.) is. 1. Yemek borusu. 2. Duygu, yürek, **Özeginden kaygı ketpes**, İçinden yüreğinden üzüntü eksik olmaz. **Özegi örtendi** — Acı bir şeyin yemek borusunu yakması, **Özegi taldı** — Karnı acıktı, **Aş özegine tüsti** — Aç olduğu halde acele yemek yiyerek kendinden geçti.

- Özektes**, s. Dileği, maksat ve menfaati bir olanlar, ülküdaş.
- Özekti**, s. Özlü, anlamlı, esaslı.
- Özekşe**, is. Akmakta olan küçük dere.
- Özen**, is. Dere, çay. **Qızıl Özen** — Kızıldere, Kızıl Çay.
- Özevresüv**, f. Yemeksiz, gidasız kalarak halsizleşmek.
- Özevretüv**, f. 1. Gidasız bırakarak halsiz düşürmek. 2. Kendine acındırmak için yapmacık harekette buldurmak.
- Özevrev**, f. Yapmacık harekette bulunmak.
- Özimsüv**, f. Kendinden saymak, kendine en yakın kimse olarak görmek.
- Özimsinüv**, f. Bk. Özimsüv.
- Özimsitüv**, f. Yakın bildiği için nazlandırmak, şımartmak.
- Özimşil**, s. Bencil.
- Özimşildik**, is. Bencililik.
- Özindik**, s. Kendine göre, kendine has, kendine özgü.
- Özinşe**, zarf. Kendine göre, kendi düşüncü ve tahminine göre.
- Öy**, ünlem. Hayret, üzüntü, sevinç nidası. **Öyl qaytedi** — Oh! ne yapıyorsun!
- Öydev**, f. O hususta konuşmak.
- Öydöyt**, s. Bir şeyi fazla şişirerek söyleyene ihtar mahiyetinde kullanılan ifade.
- Öytkenmen**, bağlaç. Öyle olsa bile. O halde bile.
- Öytkeni**, bağlaç. Çünkü.
- Öytkizüv**, f. Öyle yaptırmak, öyle hareket ettirmek.
- Öytüv**, f. Öyle davranmak, öyle yapmak.
- Ök**, ünlem. Sığırları sürürken çıkarılan ses.
- Ökpe**, (I.) is. 1. Akciğer, **Ökpesi öşti** — Gücü kuvveti kalmadı, **Ökpesini qolına alıp cügirdi** — Acele etti, **Ökpesi avızına tığıldı** — Yoruldu. **Ökpesi alqındı** — Nefes nefese kaldı, **Col-ökpe** — Her şeye karışan, sabbırsız kimse, **Ökpe tüs** — Sağ taraf, **Tesik ökpe** — Çok çalışın,
- Köbik ökpe** — Elinden iş gelmeyen.
- Ökpe**, (II.) is. Kırgınlık, küskünlük.
- Ökpek**, s. Hızlı esen rüzgarla karışık soğuk.
- Ökpelegiş**, s. Bk. Ökpeşil.
- Ökpeletüv**, f. Küstürmek, kırmak, kızdırmak.
- Ökpelev**, f. Küsmek, kırılmak, kızmak.
- Ökpele**, s. Küskün, kırgın, kızmış vaziyette.
- Ökpe - saqpa**, is. Kavga, münakaşa.
- Ökpeşil**, s. Her şeye küsen, kırılan, kızan, alingan kimse.
- Öksev**, f. Öyle olsun diye dilemek.
- Öksüv**, f. İcini çekerek ağlamak. **Ömiri öksidi** — Başından dert eksik olmadı.
- Öksik**, is. 1. Ağlarken durup - durup nefes alır gibi olmak. 2. Özlem, üzüntü.
- Öksitüv**, f. İcini çektire - çektire ağlatmak.
- Öktem**, s. Hükmedici, emir verici.
- Öktemdev**, (I.) s. Sertce, emir vericesine, hükmedercesine.
- Öktemdev**, (II.) f. Baskı yapmak, kabadayılık etmek.
- Öktemdik**, is. Hüküm edicilik, üstünlük, amirlik.
- Öktemsüv**, f. Hüküm ederek, zorbalık etmek.
- Öktemsınüv**, f. Kendini amir, idareci sanmak.
- Öktemsitüv**, f. Kendini birşey sanmasına izin vermek.
- Öktemşi**, is. Hükmeden.
- Öktemşil**, s. Hükümedici, zorba.
- Öktemşillik**, is. Hükmedicilik.
- Öktev**, f. Güç kullanarak.
- Ökşe**, is. 1. Ökçe, 2. Ayakkabı ökçesi, topuğu. **Ökşe temir** — Nal. **Ökşesin cıltrattı** — Gitti, **Ökşesin bası** — İzleyerek, izini takip ederek, **Ökşesi qanamadı** — Doğum yapmadı, **Ökşesine tüsti** — Peşine düştü, takip etti. **Ökşe tiredi** — Dayandı, güç - kuvvet aldı, **Ökşesi köterildi** — Yola çıktı, gitti.
- Ökşelenüv**, f. Ayakkabıyı ökçelemek.
- Ökşeles**, s. Yaşları aynı kimseler.

Ökşeletüv, f. Ayakkabıya ökçe yap-tırmak.
Ökşelev, f. 1. Ayakkabıya ökçe yap-mak. 2. Peşinden ayrılmadan takip etmek.
Ökşeli, s. Ökçeli.
Ökşelik, is. Ökçelik, ayakkabının ök-çe konacak yeri.
Ökil, is. Vekil, temsil edecek olan kimse. **Ökil ata** — Öz atası değil, **Ökil âke** — Öz babası değil, **Ökil bala** — Öz çocuğu değil.
Ökildik, is. Vekillik, vekalet.
Ökilsüv, f. Kendini vekil farzetmek.
Ökim, is. 1. Hüküm, karar. 2. Güçsü-ze güclünün yaptığı haksızlık. 3. Hükmetmek, baskı göstermek.
Ökimdev, f. Hükmetmek.
Ökimdik, is. Birisine yapılan baskı.
Ökimet, is. 1. Hükümet. 2. Devlet, idare.
Ökindirüv, f. Pişman olmasına, üzül-mesine sebep olmak.
Ökintüv, f. Pişman etmek, üzmek.
Ökinüv, f. Pişman olmak, üzülmek.
Ökinisüv, f. Beraberce üzülmek, piş-man olmak.
Ökiniş, is. Üzüntü, pişmanlık.
Ökinişi, s. Üzüntülü, pişman.
Ökirektenüv, f. Güç kullanmak, zorba-balık etmek.
Ökirendev, f. Kendinin ki doğru, hep kendi dediği olsun diye kaba - ka-ba davranmak.
Ökirtüv, f. 1. Bağirtmek, bağırarak yük-sek ses çıkarmasını temin etmek. 2. Fazla, haddinden fazla çalış-mak.
Ökirüv, f. 1. Bağırarak. 2. Ağlamak.
Ögizşe ökirdi — Öküz gibi böğür-dü, **Ögizdey ökirdi** — Öküz gibi ses çıkardı.
Ökirisüv, f. Bir kaç kişinin birden ba-ğırması, ağlaması.
Ölara, is. Bk. Öliara.
Ölayat, is. Vilâyet.
Ölgenşe, zarf. Ölünceye kadar.
Öldim - taldım: **öldim - taldım de-gende**, zarf. Zorla çok aziyet çeke-rek.

Ölegzüv, f. Yorulmak, halsiz hale gel-mek, rengi solmak.
Öleke, is. Ölen kimsenin veya hayva-nın gömülmemiş cesedi. 2. Elinden hiç bir şey gelmeyen kimse.
Ölen, (I.) is. Şarkı, şiir. **Ölen ayttı** — Şarkı söyledi, **Ölen cazdı** — Şiir yazdı, **Oara ölen** — 11 heceli şiir.
Ölen, (II.) is. Bir çeşit ot.
Ölendetüv, f. Şarkı söylemek.
Ölen - cır, is. Şiirle yazılmış eser.
Ölenşi, is. Şarkıcı, ozan.
Öle - ölgenşe, zarf. Ömür - hayatı boyunca, ölünceye kadar.
Ölerdey, s. Ölçekmiş gibi, dayanıl-mayacak şekilde.
Ölerlik, is. Ölüm vaziyetinde olmak.
Ölermen, s. 1. İşi, bütün gücüyle, bü-tün gayretiyle yapmak. 2. Cesur, atak, gayretli kimse.
Ölermendik, is. Cesurluk, fedakârlık.
Ölesi: ölesi boluv, f. Ölesi olmak.
Ölevsirev, f. 1. Zayıf, halsiz hale gel-mek. 2. Olur - olmaz vaziyette gö-ze çarpmak.
Ölke, is. 1. Ülke. 2. Civar, etraf.
Ölkek, is. 1. Halsiz, güçsüz. 2. Hafif esen rüzgâr.
Ölkelik: ölkelik komitet, is. Ülkeye hakim komite.
Ölmeli, s. Yaşı gelmiş ihtiyar. **Ölmeli kempir - şalğa deyin** — Ölüm ha-lindeki yaşlı kadın ve erkeklere ka-dar.
Öleşti: ölmeşinin küni, is. Ağır vazi-yet, ağır şart.
Ölirtüv, f. Öldürtmek.
Ölürüv, f. Öldürmek. **Ölfire sınağı** — Çok ağır tenkit etti.
Ölürilüv, f. Öldürülmek.
Ölöv, f. Ölmek. **Öle cazdı** — Çok hür-met etti, **Öler cer** — Mağlup ola-cağı yer.
Öleşem, is. Ölçüm.
Öleşmedes, s. Aynı ağırlık, aynı bü-yüklük ve benzer halde olmak.
Öleşmedestik, is. Aynı ayarda olma hali.
Öleşenüv, f. Ölçülmek.
Öleşep - pişüv, f. Ölçüp, biçmek.

Ölşetüv, f. Ölçtürmek.
Ölşev, f. Ölçmek.
Ölşevli, s. Ölçülü.
Ölşevsiz, s. Ölçüsüz.
Ölşeviş, is. Ölçü, ölçü aleti.
Öli, s. Ölü. **Öli tabiyât** — Ölü tabiat.
Öliara, is. Eski ay ile yeni ayın arasındaki vakit.
Ölik, is. Ölü insan, ölü hayvan cesedi. **Tiri ölük** — Elinden hiç bir gelmeyen kimse.
Ölim, is. Ölüm. **Ölim avızınan kaldı** — Ölümünden döndü, **Ölimge bel bayladı** — Ölümü göze aldı.
Ölim - citim, is. Ölüm - kalım.
Ölimsek, s. Ölümcül.
Ölimsirev, f. Halsizleşmek.
Ölîmtik, is. 1. Ölünün cesedi. 2. Elinden bir iş gelmeyen kimse.
Ölimşi: ölimşi etüv, f. Ölecek duruma gelinceye kadar dövmek.
Ölip - öşüv, f. Hürmet göstermek, yalvarır gibi hareket etmek.
Ölip - taluv, f. Çok yorulmak, çok emek sarfetmek.
Ölip - tirlüv, r. Ölüp dirilmek, çok gayret sarfetmek.
Ömildirik, is. Atın göğsüne takılarak eğere bağlanan, eğerin düşmesini önleyen süslü bağ, kemer.
Ömildiriktüv, f. Ata «ömildirik» bağlamak.
Ömir, is. Ömür, hayat. **Ömir boyı** — Ömür boyu, **Ömir bakiy** — Ömrü baki, **Ömir sürdi** — Ömür sürdü. **Ömirin zaya qıldı** — Ömrünü zıyan etti, **Ömir cası öksidi** — Çok bekledi, korktu, **Ömir serik** — Hayat arkadaşı, eşi.
Ömirbayan, is. Hayat hikâyesi.
Ömirlik, s. Hayatı, hayat - ömür için gerekli.
Ön: ön boy, is. 1. Bütün vücudu. 2. Uzun - uzadıya olan iki taraf.
Öndüv, f. Verimli hale gelmek, ilerlemek, düzelmek.
Öndir, s. Gencecik, güzel.
Öndirdöy, s. Gencecik, sevimli.

Öndirgiş: öndirgiş küş, is. Verim veren, verimliliği sağlayan kuvvet.
Öndirtüv, f. İstihsal ettirmek, yaptırmak.
Öndirüv, f. 1. Bir şeyi yapmak, ortaya çıkarmak, istihsal etmek. 2. Bir işi verimli hale getirmek için gayret etmek. 3. Geri almak, ödetmek. 4. İş anlamak tahakkuk ettirmek.
Öndirşek, is. Boğaz.
Öndirşektev, f. Söylediğinden yalnızta olsa şaşmamak.
Öndirilüv, f. İmal etmek.
Öndiris, is. İmalat sanayi.
Öne: öne boy, is. Bk. Ön koy.
Öneboyı, zarf. Hep, devamlı, her zaman.
Önege, is. Örnek, akıl, terbiye, **Önege boldı** — Örnek oldu.
Önegeli, s. Terbiyeli, görgülü.
Önegesiz, s. Terbiyesiz, görgüsüz.
Öner, is. Hünere, sanat.
Öner - bilim, is. Hünere - bilim.
Önerkâsıp, is. Ham maddeyi mamûl hale getirmek.
Önerlenüv, f. Hünere - sanat sahibi olmak.
Önerlev, f. 1. Süslemek, güzelleştirmek. 2. Göz boyamak, aldatmak.
Önerli, s. Hünere.
Önerpaz, s. Hünere sahibi, sanat sahibi, usta.
Öncirğa, is. Bk. Uncirğa.
Önkey, is. Bk. Önkey.
Önüv, f. 1. Damarlanarak toprak yüzüne çıkmak. 2. Başına baş katılarak çoğalmak. 3. İlerlemek, hâl olmak.
Önik, s. Verimi bol.
Önim, is. Verim, istihsal.
Önimdi, s. Verimli.
Önimlilik, is. Verimlilik.
Önimsiz, s. Verimsiz.
Önip - öşüv, f. Çoğalmak, çoluk - çocuk sahibi olmak.
Ön, is. 1. Renk, gösteriş, kıyafet. 2. Uykuda değil uyanık zaman. **Ön berdi** — Renk verdi, **Öni qaştı** — Renk attı, yüzü değişti, **Ön kirdi** —

Genleşti güzelleşti, **Önin aynaldır-
dı** — Meseleyi yanlış anlattı, **Ön
buzıstı** — Münakaşa ettiler.

Önben, is. Bk. Önmen.

Önge, s. Özge, başka, yabancı.

Öngertüv, f. Ata bindikten sonra
uzunlamasına önüne vermek.

Öngerüv, f. At, deve, öküz vs. üye-
rinde oturarak bir şeyi önünde
uzunlamasına tutmak.

Öndelüv, f. Güzelleşmek, durumunun
gelişmesi.

Öndenüv, f. Güzelleşmek, düzelmek.

Öndes, s. Rengi, türü bir - birine ben-
zeyen.

Öndetüv, f. Düzeltirmek, düzgün
hale getirtmek.

Öndev, f. 1. Düzeltmek, düzgün hale
getirmek. 2. Araziyi dinlendirmek,
gübre atarak bakmak.

Öndi, s. Gösterişli, cesaretli, güzel.

Önez, is. Bulaşık.

Önezdenüv, f. Bulaşıklaşmak.

Öneştöv, f. Söze sıra vermeden, yük-
sekçe sesle konuşmak.

Önkey, zarf. Hep, her zaman.

Önkendev, f. 1. Hızla gitmek. 2. Ka-
baca davranarak, sözü kesmek, ka-
rışmak.

Önkilyüv, f. Kocaman vücuduyla her-
şeye karışmak.

Önkildetüv, f. Uygunsuz vücuduyla
bir şeye karışmasını sağlamak.

Önkildev, f. Koşar adımlarla yürü-
mek.

Önmen, is. Göğüs, belden yukarı kı-
sım. **Oq önmeninen tiygen boluv
kerek** — Ok göğsünden değmiş
olsa gerek, **Önmeninen ötti** — Ca-
nına yetti, çok ağırına gitti.

Önmendev, f. Kabaca davranarak bir
şeye müdahale etmek.

Önmen: **önmen qağuv**, f. Halsizce,
sessizce ve sevimsizce dolaşmak.

Önsiz, s. Renksiz, yakışksız, renksiz.

Önir, is. 1. Elbisenin ön tarafları. 2.
Yöre, civar.

Önirlev, f. Bir tarafa doğru yönelerek
yürümek.

Ör, is. 1. Yolun dik tarafı. 2. Tuttuğu

yoldan dönmeyen cesaretli kimse.

Örge baspadı — İlerleyerek, kalkı-
namadı, **Ör kökirek** — Bir yöneldiği
taraftan dönmeyen, hep kendi de-
diğini doğru sanan kimse.

Örbüv, f. Üremek, çoğalmak, bollaş-
mak, ilerlemek.

Örbitüv, f. Üretmek, çoğaltmak, bol-
laştırmak, ilerletmek.

Örgüzüv, f. Ördürmek.

Öre, (I.) is. 1. Peynir ve benzeri yi-
yecekleri kurutmaya yarayan özel
yer. 2. İnsanın bilgi derecesi. **Öre-
si tapşı** — Bilgisi pek fazla değil.
3. Bir şeyin büyüklüğü.

Öre, (II.) is. Atın ayağını bağlama
usulü. **Atımdı örelep otqa qoydım**
— Atımın ayağını bağlayarak ot-
lamaya bıraktım.

Örekpüv, f. 1. Kâlbî çarparak ağzına
gelmesi. 2. Heyecanlanmak, hep bir-
den bir şeyler söylemek.

Örelev, f. 1. Hayvanın bir arka, bir ön
ayağını bağlamak. 2. Uzun organ-
la tutmak, bırakmamak.

Öreli, s. İrice, yüksekçe, büyükçe,
bolca.

Örelık, is. Bağlamak için kullanılan
özel ip, 2. İnsanın fikir, düşüncesi-
ne engel olmak.

Örem: **örem qabuv**, f. Ölmek, ölüm-
cük olmak.

Ören, s. 1. Çok, büyük, eşsiz. 2. Sü-
lale, kuşak.

Ören - varan, is. Kullandığı, etrafında
çalıştırdığı kimseler.

Örekpüv, f. Midesi bulanır gibi olmak,
kâlbî fazla çarpmak.

Öreskel, s. Akılla uygun olmayan,
mantıksızca, kabaca.

Öreskeldik, is. Mantıksızlık, kabalık,
uygunsuzluk.

Örken, is. Bitkinin sapı.

Örken: **örken ösüv**, f. Çoğalmak, ço-
luk - çocuk sahibi olmak, işi iyi
gitmek.

Örkendetüv, f. İlerletmek, kalkındır-
mak, geliştirmek.

Örkendetilüv, f. Geliştirilmek, kalkın-
dırılmak.

Örkendev, f. Kalkınmak, ilerlemek, gelişmek.

Örkeş, is. Hörgüc.

Örkeşenüv, f. Hörgüçlenmek, tepe - tepe, kocaman - kocaman olarak bir yere toplanmak.

Örlenüv, f. 1. İnatlaşmak, sinirlenmek. 2. Tepe - tepe olmak, dikleşmek.

Örletüv, f. 1. Yükseltmek, yükseğe itmek, ilerletmek. 2. Dike doğru sürmek, yokuşu çıkartmak.

Örlük, (I.) is. Evin tepesini örtmeden evvel koyulan kalın ağaç.

Örlük, (II.) is. Diklik, cesaretlilik.

Örme, s. Örülerek yapılan.

Örmeç, is. 1. Kilim ve dokumak için iki kazağın arasına çekilen ip. 2. Örümcek ağı.

Örmeçşi, is. Örümcek.

Örmelesüv, f. Tepesine doğru çıkma - ya çalışmak.

Örmeletüv, f. Tepesine doğru çıkma - ya çalışmasını sağlamak.

Örmelev, f. Yapışarak, tutunarak tepeye doğru tırmanmak.

Örnek, is. Örnek numune nakışlamak.

Örnektelüv, f. Nakışlamak.

Örnektenüv, f. Bk. Örnektelüv.

Örnektefütüv, f. Nakışlatmak.

Örnektev, f. Nakışlamak, üzerini işlemek, güzelleştirmek.

Örnekti, s. Nakışlı, işlemeli.

Ört, is. 1. Yangın. 2. Büyük hadise vaka. 3. Dert, üzüntü.

Örtetüv, f. Yanmak, yakılmak.

Örtенüv, f. Yanmak, yangına tutuşmak.

Örtенşi, is. Otu ile çalışı yanarak yerine yeşil ot biten yer.

Örtetüv, f. Ateşe verdirmek, yaktırmak, yangın çıkarttırmak.

Örtev, f. 1. Yakmak, ateşe vermek. 2. Dertlendirmek, üzüntüye boğdurmak.

Örüşil, is. 1. İtfaiyeci, 2. Harp ve savaş taraftarı.

Öröv, (I.) f. Yayılmak, dağılmak.

Öre turdı — Hep birden yerlerinden kalktı, **Öre bastı** — İlerledi,

kalkındı.

Öröv, (II.) f. 1. Örmek, ipi veya teli örmek. 2. Evin temelini yükseltmek.

Örşelendirüv, f. Hızını artırmasını sağlamak.

Örşelentüv, f. Daha da çoğaltmak, daha da hızlandırmak.

Örşelenüv, f. Hızlanmak, artmak, güçlenmek.

Örşüv, f. Belli vaziyetinden ilerlemek, hızlanmak, kalkınmak.

Örşigüv, f. Sinirlenmek, kızmak, asabileşmek.

Örşiktirüv, f. Sinirlendirmek, kızdırmak.

Örşil, s. Yöneldiği taraftan dönmeyen, cesaretlili.

Örşildik, is. Diklik, kendi dediği ve kendi bildiğinden başkasını kabul etmemek.

Örşitüv, f. Arttırmak, inatlaştırmak, daha da dikleştirmek.

Örik, is. Erik.

Örilüv, f. Örülmeç.

Örim, is. 1. Örgü. 2. Yeni yetişmekte olan genç.

Örimdey, s. Söğüt ağacı gibi eğilen çok genç.

Örimdenüv, f. Ayrı - ayrı örülmeç.

Örimdev, f. 1. Dilim - dilim ederek örmek. 2. Dilim - dilim ederek yırtmak.

Örim - örüm, s. 1. Dilim - dilim yırtılan, 2. Vücudunda sağlam yer bırakmadan dilim - dilim dövmek.

Örimşi, is. Örüçü.

Öris, is. 1. Hayvan otlağı. 2. Kişinin görüş ve bilgi sahası. **Öris aldı** — Yayıldı, dağıldı.

Öristetüv, f. Otlığa çıkarmak, sahasını genişletmesine imkân vermek.

Öristelilüv, f. Otlığa götürülmeç, sahasının genişletilmesi.

Öristev, f. 1. Yayılmak, otlığa çıkmak, otlamak. 2. İlerleyerek kalkınmak, sahası genişlemek.

Ösek, is. Dedikodu.

Ösek - ayan, is. Uydurma, dedikodu, maksatlı yalan haber.

Ösektev, f. Dedikodu yapmak, birisi hakkında dedikodu çıkarmak.
Ösekşi, is. Dedikoducu.
Ösekşil, is. Bk. Ösekşi.
Ösiyet, is. Vasiyet.
Ösiyetşi, is. Vasiyetçi.
Öskelen, s. Yüksek, uzun, büyük.
Öskiş, s. Çabuk büyüyen, çabuk yükselen.
Öspirim, is. Yeni yetişmekte olan genç.
Östüv, f. Böyle etmek, böyle yapmak.
Ösüv, f. Büyümek, yeşermek. **Könlü östi** — Sevindi.
Ösik, s. Uzun, büyük.
Ösim, is. 1. Elde edilen ilâve verim. 2. Hayvan sayısının çoğalmasa, bir şeyin artması.
Ösimdi, s. Çabuk çoğalan, çabuk büyüyen, verimli.
Ösimdik, is. Bitki.
Ösimqor, is. Faizci.
Ösimqorlıq, is. Faizcilik.
Ösimal, s. Büyüyen, çoğalan.
Ösinki, s. Büyükçe, uzunca, yüksekçe.
Ösip - önüv, f. Çoluk - çocuk sahibi olmak.
Ösip - örbüv, f. Genişlemek, çoğalmak.
Ösirüv, f. 1. Büyütmek, yetiştirmek. 2. Arttırmak, çoğaltmak.
Ösirilüv, f. Büyütölmek, yetiştirilmek.
Öt, (I.) is. Öd, safra kesesi.
Öt, (II.) is. Bir şeyin soğuk tarafı.
Öte, z. Bilhassa, pek, çok, daha.
Ötek, is. Bk. Ötü.
Ötektetüv, f. Ütületmek.
Ötektev, f. Ütülemek.
Ötelüv, f. Ödenmek.
Öte - möte, s. Bilhassa, ehemmiyetle.
Ötev, f. Ödemek, karşılığını vermek.
Ötkel, is. 1. Suyun geçit yeri. 2. Dar geçit, dar boğaz.
Ötkelek, is. Sıkışık, ağır vaziyet.
Ötken - ketken, s. Gelmiş - geçmiş.
Ötkerme, is. Altından tren, veya va-

pur geçebilen köprü büyük köprü.
Ötkerüv, f. 1. Pek çok şey görüp geçiren. 2. Dölaşmak.
Ötkerilüv, f. Geçirilmek.
Ötkizgiş, is. Bir şeyi diğerine aktarmaya yarayan.
Ötkizdirüv, f. Geçirtirmek.
Ötkizüv, f. Geçirtmek.
Ötkizisüv, f. Geçirilmesine yardımcı olmak.
Ötkinşi, s. Kısa, birden yağan ve hemen duran yağmur.
Ötkir, s. 1. Keskin. 2. Cesaretili, gayretli.
Ötkirilenüv, f. Bilenmek, keskinleştirilmek.
Ötkirlev, f. 1. Bilemek, keskinleştirmek. 2. Fikri toparlamak.
Ötüv, s. 1. Bir taraftan diğer tarafa geçmek. 2. Bilenen şeyin keskinleşmesi. 3. Satılmak, pazarı olmak. 4. Vaktin, zamanın geçmesi. 5. Vefat etmek, ölmek. 6. Sınıfı geçmek.
Sözi ötti — Sözü ağrıma gitti, **Aldınan ötti** — Hatırlattı. **Qorlığı ötti** — Çok eziyet etti, çok ezdi, **Suviq ötti** — Soğukladı, **Sız ötti** — Sız geçti. **İzasi ötti** — Çok yaptı, fazla oldu. **İşi ötti** — Bağsacakları bozuldu.
Ötil, is. Dilek, arzu, istek.
Ötilüv, f. Geçilmek.
Ötimdi, s. Çok satılan, sürümü olan, para eden.
Ötinüv, f. Rica etmek.
Ötiniş, is. Rica, istirham.
Ötinişti, s. Muhtaç, baskı altında.
Ötirik, s. Yalan.
Ötirikşi, s. Yalancı.
Öş, is. Öç, düşman, bir - birlerine kırgın, küskün. **Öş aldı** — Öc aldı.
Öşpendesüv, f. Bk. Öştesüv.
Öşpendi, s. Düşman, naraz, küskün.
Öşpendik, is. Bk. Öşpendilik.
Öşpendilik, is. Küskünlük, düşmanlık, çekemezlilik.

Öştestirüv, f. Düşmanlaştırmak, düşman etmek.

Öştesüv, f. Düşman olmak, kırlmak, darılmak.

Öştik, is. Düşmanlık, dargınlık.

Öşüv, f. Sönmek, yok olmak, ölmek.

Üni öşti — Sesi kesildi, **Ökpesi öşti** — Hâlsizleşti, kuvveti bitti.

Öşigüv, f. Düşman olmak, kin beslemek, darılmak.

Öşiktirüv, f. Düşman etmek, darılmak, kin beslemek.

Öşirgiş, is. Silgi.

Öşirtüv, f. Sildirmek.

Öşirüv, f. 1. Yanan ateşi veya başka bir şeyi söndürmek. 2. Bitirmek, silmek. 3. Öldürmek. 4. Kısmak, bitirmek.

Öşirilüv, f. Silinmek.

P

Pa, (I.) Cümle ve söz sonunda soru eki olarak kullanılır. **Balıq pa, cüzgen cayın ba?** — Yüzen balık mı, balına mı?

Pa, ünlem. (II.) İnsanın sevinç veya üzüntüsünü belirten ifade. **Pa, bayqus ayl** — Vah, zavallı! Pa, şirkin ne **qızıqı** — Hii.. ne enteresan!

Payğambar, is. Peygamber.

Payda, is. Fayda. **Paydağa astı** — İşe yaradı, faydası oldu, **Payda boldı** — Peydahl oldu, **Bas paydası** — Şahsi fenfaati, **Ne payda** — Faydası ne.

Paydakünem, s. Menfaatci, menfaatını çok seven.

Paydalandıruv, f. Faydalandırmak.

Paydalanuv, f. Faydalanmak.

Pay - pay, Vah-vah!

Payım, is. İzah, düşünce, özet, anlam.

Payımdav, f. Anlamak, düşünmek, özetlemek.

Payımdı, s. Ağırbaşlı, düşünceli.

Payımdılıq, is. Ağırbaşlılık, düşüncelilik.

Pak, s. Temiz.

Paket, is. Paket.

Pakt, is. Anlaşma, memleketler arası anlaşma.

Paqır, is. Fakir, zengin değil.

Palav, is. Pilav.

Paluvan, is. Bk. Baluvan.

Palto, is. Palto.

Pana, is. Sığınak, bir şeyden kaçan, korkan kimsenin sığındığı yer.

Panalatuv, f. Sığındırmak, sığınmasına imkân vermek.

Panalav, f. Sığınmak, yardımını korumasını dilemek. 2. Arka, destekçi edinmek.

Panasız, is. Sığınaksız, yardım ve desteksiz.

Panbarhat, is. İpekli kadife.

Paniy, s. Fâni, ölümlü, gelip geçici.

Paniyislamizm, is. Panislamizm.

Pansiyon, is. 1. Pansiyon. 2. Yatılı okul.

Pan, s. Mağrur, gururlu, kendini beğenmiş.

Pandanuv, f. Mağrurlanmak, kendini beğenmek.

Pandıq, is. Mağrurluk, kendini beğenmişlik.

Papaha, is. Papak, kuzu derisinden yapılan bir çeşit şapka.

Papiyros, is. Sigara.

Papka, is. El çantası.

Parad, is. Askeri geçit.

Parazıyt, is. Parazit.

Par, (I.) say: Çift, iki **Par kelmedi** — Eşit olmadı.

Par, (II.) is. Nadas. **Par cırttı** — Anız sabanla sürdü.

Para, (I.) is. Rüşvet.

Para, is. (II.): bir para z. Bir miktar.

Paragraf, is. Paragraf.

Paraq, is. Varak, defterin, kitabın bir sahifesi.

Paraqor, s. Rüşvetçi, rüşvet yiyen.

Paraqorlıq, is. Rüşvetcilik, yiyicilik.

Parancı, is. Peçe, hanımların yüzünü gizleyen örtü.

Para - par, s. Aynı, benzer, eş, eşif.

Parasat, is. Akıl - fikir, düşünce - duygu.

Paraşot, is. Paraşüt.

Pariyk, is. Peruk.

Park, is. Park.

Parlament, is. Parlamento.

Parlanuv, f. Çift oluşturmak, eşlemek.

- Parlav, f.** 1. Çift - çift olmak. 2. Gözden göz yaşının, memeden sütün akması.
- Parhod, is.** Gemi.
- Parha, is.** Okullarda çocukların oturdukları sıra.
- Partbiyet, is.** Parti üyelik hüviyeti.
- Parter, is.** Tiyatrolarda seyircilerin oturduğu kısım.
- Partyzan, is.** 1. Partizan. 2. Gerilla.
- Partiya, (I.) is.** Parti.
- Partiya, (II.) is.** Belli bir maksat etrafında toplanan grup.
- Parşalav, f.** Bk. Borşalav.
- Parıyz, is.** Farz, ödev, vazife.
- Parıq, is.** Fark, farketmek, farkına varmak.
- Parıqsız, s.** 1. Farksız, iyilik ile kötülüğü, iyi ile kötüyü anlamayan kimse.
- Pasport, is.** 1. Pasaport, 2. Hüviyet.
- Pasıq, s.** Cähil, anlayışsız.
- Pasıqtıq, is.** Cähillik, anlayışsızlık.
- Patent, is.** Patent.
- Patıyha, is.** Fatıha.
- Patriyot, is.** Patriyot.
- Patsayı, is.** İpekli kumaşın bir çeşidi.
- Paşa, is.** Padişah. **Cıgıttın paşası** — Yiğidin padişahı.
- Paşalıq, s.** Padişahlık.
- Pavza, is.** Ara, tenefüs.
- Paş: paş etüv, f.** Sırı açıklamak.
- Pâyek, is.** Bk. Bâyek.
- Pâk, is.** Pak.
- Pâle, is.** 1. Bela, aksilik. 2. Açıkgöz, çakal. **Pâle capı** — İftira etti, **Pâle saldı** — İtham etti, **Pâlege usıradı** — Uğursuzluğa uğradı, **Pâle izdedi** — Bela aradı, **Pâle cabıstı** — Uğursuzluk, aksilik oldu.
- Pâle - cala, is.** Kavga, münakaşa.
- Pâlek, is.** Kavun, hıyar, pancar gibi bitkilerin yaprağı. **Pâlek caydı** — Yaprak açtı.
- Pâleket, is.** Felâket.
- Pâleqor, s.** Belâlı.
- Pâlen, z.** Filân. **Pâlen demedi** — Bir şey demedi.
- Pâlenbay, z.** Filân kişi.
- Pâlendey, s.** Filân gibi, ehemmiyete değer. **Pâlendey deytin eştene çoq** — Filân gibi diyecek hiç bir özelliği yok.
- Pâli, İnsan iç duygusunu bildiren ifade.**
- Pân, is.** Fen.
- Pârmən, is.** Güç, hız, emir.
- Pârmendetüv, f.** Hızlandırmak, güçlendirmek.
- Pâruvana, is.** 1. Pervane. 2. Geceleri uçan ışığın etrafında dolanan kelebek çeşidi.
- Pâruvardıygar, is.** Tanrı.
- Pâs, s.** Alçak, aşağı.
- Pâler, is.** Şehirdeki ev tipi, daire.
- Pâtersi, is.** Kiracı, **Üy iyesi kâni tatar âyeli edi. Bar kün körisi tördeki bölmesine pâtersi ciberip sonın aqşasın körek etedi** — Ev sahibi ihtiyar tatar hanımı idi. Bütün geçimi, yukarıki odaya kiracı alarak, onun parasıyla geçinmekti.
- Pâtüva, is.** Fetva, anlaşma, karar.
- Pâveske, is.** Fayton tipi araba.
- Pâş, is.** Bk. Paş.
- Pe, Pa** gibi soru eki.
- Pedagog, is.** Eğitimiçi, pedagog.
- Pediya, is.** Ölen kimse için verilen sadaka.
- Peyil, is.** Niyet.
- Peyildenüv, f.** Niyetlenmek, gönüllenenmek.
- Peyiş, is.** Bk. Beyiş.
- Pelmen, is.** Hamurdan yapılan yemek çeşidi.
- Pen, bağlaç.** İlâ, ile, le **Qazaq pen qırqız** — Kazak ile Kırgız.
- Pende, is.** Fert.
- Pensıya, is.** Takaüt, emekli.
- Perde, is.** Perde. **Bet perdesin aştı** — Sırrını açıkladı.
- Peren, is.** Eski çeşit bir tüfek.
- Perzent, is.** Çocuk, yavru.
- Periyzat, s.** Periden doğan, Peri kadar güzel.
- Peren, is.** 1. Berene, 2. Timsal, misal.
- Perron, is.** Peron.
- Perip: perip qaluv, perip ciberüv, f.** Vurmak, yapıştırmak.

Peri, is. Peri. **Peri soqqan** — Peri çarpan.

Perişte, is. Melek.

Peş, is. Soba.

Peşene, is. Alın yazısı, kader.

Peşpet, is. Bk. Beşpent.

Piyğil, is. Niyet, asıl maksat, düşünce.

Pıyda: pıyda qıluv, f. Feda etmek.

Pıycama, is. Pijama.

Pıyma, is. Yünden yapılan kişilik ayakkabı.

Pırat, is. Deniz korsanı.

Pıyaz, is. Soğan.

Pıyala, is. 1. Çay içilen bardak. 2. Lambanın başındaki cam.

Plakat, is. Levha.

Plug, is. Pulluk.

Plac, is. Plaj.

Podval, is. Bodrum.

Poliytbüyro, is. Siyasi büro.

Poliytehnikum, is. Teknik okul.

Poliytruk, is. Askerdeki siyasi işlere bakan subay.

Poliytsiya, is. Polis.

Pomydor, is. Domates.

Port, is. Liman.

Portfey, is. Evrak konulan küçük elçantası.

Pošta, is. Posta.

Pravo, is. Hukuk, kanun, hak.

Predsedatel, is. Başkan, dernek, toplantı vs.nin.

Prezidyum, is. Başkanlık divanı.

Prokuror, is. Savcı.

Protokol, is. Protokol.

Prosent, is. Prosent.

Pu, is. İnsanın iç duygusunu belirten ifade.

Pulemeş, is. Makineli tüfek.

Pul, is. 1. Kumaş. 2. Para, **Pul boldı** — Para etfil.

Pulsız, s. Pulsuz, parasız, bedava, boşuna.

Pır: pır etüv, f. Pır pır uçmak.

Pıraq, is. Hızlı giden at.

Pırday, f. Bk. Bırday.

Pırıldav, f. Canlıların boğazından çıkan ses.

Pısqıruv, f. 1. Atın veya başka hay-

vanın burnundan sertce ses çıkararak hava alması. 2. Hapşurmak. 3. Beğenmemek.

Pısqırnuv, f. Hapşurmak.

Pıs - pıs: pıs - pıs etüv, f. Hep burundan nefes almak ve ses çıkarmak.

Pıstan, is. Eğin üzerindeki oturağı tutmakta olan ve aynı zamanda süsleyen örtü.

Pısuvs, f. Pişmek, alışmak, kuvvetlenmek. **Semiz tuvğan buzav tez pısuvs tez ösedı** — Semiz doğan buzağ çabuk alışarak, çabuk büyür.

Pısiq, s. Pişkin, hareketli, açık göz, çalışkan.

Pısiqsısv, f. Çalışkan, hareketli, açık göz, bilgili kimse gibi görünmeye çalışmak.

Pısiqsınuv, f. Bk. Pısiqsısv.

Pısiqtavıv, is. Cümledeki, hareketin gidişatını bilhassa belirten söz.

Pısiqtıq, is. Hareketlilik, beceriklilik, çalışkanlık.

Pısiqşa, s. Hareketlice, çalışkanca, beceriklice.

Pısıl, is. Fısıltı.

Pısıldatıv, f. Fısıldatmak.

Pısıldav, f. Sesin yavaş ve kesik - kesik çıkması.

Pısınatıv, f. Havasız yerde sıcaklatmak.

Pısınav, f. Havasız yerde sıcaklamak.

Pıt - şıt: bit şıt qıluv, f. Param - parça etmek.

Pışayman, is. Bk. Puşayman.

Pışaq, is. Bıçak.

Pışaqtav, f. Bıçaklamak.

Pış - pış, s. Fısıltıyla konuşmak.

Pış - pıştav, f. Hafif konuşarak birisi hakkında dedikodu etmek.

Pıştay: pıştay bolıv, f. Susmak, sessiz olmak.

Pıştıv, f. Beğenmeyince, kızınca kullanılan ifade.

Pıştırav, f. Ayrı - ayrı dağılmak.

Pışırlav, f. Ayak sesi gibi yavaş ses duyulmak.

Pıyesa, is. Pıyes.

Pıdıya, is. Bk. Pıdiya.

Pikir, is. Fikir.

Pikirles, s. Fikri bir, aynı fikirde.

Pikirlesüv, f. Fikir teatisinde bulunmak.

Pil, is. Fil.

Pilte, is. Bk. Bilte.

Pir, is. Pir. **Pir tuttı** — Evliya diye inandı, **Pirge qol berdi** — Pirine giderek itaat etti.

Pirâdar, is. Pirle el sıkışmış kimse.

Pismella, is. Bismillah.

Pispek, is. Kımızı devamlı karıştırmak için özel alet, yayık.

Pispektev, f. 1. Yayıkta karıştırmak
2. Ucu sivri bir şeyle dövmek, çalkalamak.

Pişüv, (I.) f. Pişmek, yemeğin pişmesi; meyvenin olması.

Pişüv, (II.) f. Kımız koyulan «sabayı» karıştırmak.

Pisi; pisi as, is. Peynir çeşitleri ve benzeri gıda çeşidleri.

Pisilüv, f. Fişeklemek.

Pisirtüv, f. Pişirtmek.

Pisirüv, f. 1. Pişirmek. 2. Bir şeyi sağlamla bağlamak.

Pisirilüv, f. Pişirilmek.

Pitine, is. Fitne, fesat.

Pitir, is. Fitre.

Pişen, is. Hayvanlara hazırlanan kışlık yiyecek, ot.

Pişenşi, is. Hayvana kışlık yiyecek hazırlayan.

Piştirüv, f. Çocuğun sünnet ettirilmesi.

Pişüv, f. 1. Biçmek. 2. Dikilecek bir şeyin ölçüsü alınması ve kesilmesi.
3. Plânlamak.

Pişilüv, f. Biçilmek, ölçülmek ve kesilmek.

Pişin, is. Kılık kıyafet, görünüş.

Pişindes, s. Görünüş itibarıyla benzer.

Pişindi, s. Gösterişli, yakışıklı.

R

Rabaysız, s. Büyük, çok büyük. **Bulkevi avızdarın rabaysız aşıp esi-ney berdi** — Bu ikisi ağızlarını büyük açarak hep esnedi.

Rادیو. is. Radyo.

Razı, is. Razi, rıza.

Ray, is. 1. İnsanın gösterişi, yüz rengi, yüz ifadesi. 2. Hava durumu. **Ava rayı caqsı** — Hava durumu iyi, **Raydan qayttı** — Döndü, karından caydı.

Rayqan, is. Bk. Rayhan.

Raylanuv, f. Memnun olmak, yüz ifadesi düzelmek.

Raylasuv, f. Anlaşmak, barışmak.

Raylı, s. Gösterişli, yakışıklı, gönüllü, istekli.

Raysız, s. Gönülsüz, memnuniyetsiz, isteksiz.

Rayhan, is. Reyhan, güzel kırmızı gül.

Rayıs, is. Cennet.

Raqat, is. Rahat, **Raqat taptı** — Rahatını buldu.

Raqattandıruv, f. Rahatlandırmak.

Raqattanuv, f. Rahatlanmak.

Raqmet, is. Rahmet.

Raqım, is. Merhamet, rahim. **Raqım etti** — Yardım etti.

Raqımdı, s. Hayırlı, merhametli.

Raqımdılıq, is. Merhametlilik, yardımseverlik.

Raqımsız, s. Merhametsiz.

Raqımşıl, s. Bk. Raqımdı.

Raqımşılıq, s. Bk. Raqımdılıq.

Rama, is. Çerçeve.

Ramazan, is. Ramazan.

Rans, is. İlbaharda kar ve yağmur suyu ile biten bir çeşit bitki.

Randav, f. «Ran» otunu yiyerek se-mirmek.

Raport, is. Rapor.

Ras, is. Hakikat, doğru.

Rastaluv, f. Doğrulanmak.

Rastav, f. Doğrulamak.

Rasuva, is. Rüsva, rezil.

Rava, is. Reva.

Ravandav, f. Tan yerinin ağarmaya başlaması.

Ravayat, is. Rivayet, söylenti.

Ravağaş, is. Sapının içinde ekşi suyu olan bitki.

Ravşan, is. 1. Güzel açık renkli kızıl gül. 2. Açık, aydın.

Ravşandanuv, f. Aydınlanmak, aydın olmak.

Rahıyt, is. Meme emmekde olan çocuklarda görülen hastalık.

Rahman, is. Merhametli, hayırsever.

Rahmet, is. Teşekkür ederim.

Râsüva, s. Bk. Rasuva.

Râsim, is. Resim.

Rencüv, f. Rencide olmak, üzölmek.

Rencisüv, f. Karşılıklı rencide olmak üzölmek.

Rencitüv, f. Rencide etmek.

Renta, is. Tekaüt, emekli.

Reniş, is. Rencide olmuş, üzölmüş.

Renışti, s. Üzgün, isteksiz, kırıgin.

Ren, is. İnsanın yüz ifadesi.

Rendes, s. Aynı renkde.

Rendi, s. Yakışıklı, güzel.

Reportac, is. Roportaj.

Resmi, is. Resmi.

Respubliyka, is. Cumhuriyet.

Restoran, is. Restoran, lokanta.

Resim, is. Örf - adet.

Ret, is. Usül, nizam.

Retsiz, s. Yersiz, usülsüz.

Rettelüv, f. Hallolmak, yola koyulmak.

Rettev, f. Halletmek, yola koymak.

Retti, s. Yerinde, uygun.

Rettik, is. Sıra.

Rıyza, is. Memnun.

Rıyzasuv, f. Rızı olmak, razılaşmak.

Rıyızalıq, is. Rıza göstermek tasvip etmek.

Rıyızılıq, is. Bk. Rıyızalıq.

Rıyız, is. Rızık.

Rol, is. Rol.

Roman, is. Roman.

Rota, is. Rota.

Ruv, is. Boy, kabile. **Ruv başı** — Kabile başı.

Ruh, is. Ruh. **Ruhu tüsti** — Cesareti azaldı.

Ruhaniy, s. Ruhi, manevi.

Ruhtanuv, f. Ruhlanmak, cesaretlenmek.

Ruvşıldıq, is. Kabilecilik.

Ruqsat, is. İzin.

Rızık, is. Rızık.

Ritki, is. Bk. İritki.

S

Saba, is. 1. Yılık derisinden tüyleri kazılarak, özel işlem gördükten sonra, kımız veya ayran konulmak için hazırlanan kap, 2. Nehrin, çayın yatağı, **Sabasına tüsti** — Taşmış olan akarsu, yeniden yatağına girdi, sabırlı olmaya başladı, siniri gitti. **Bes biyenin sabasınday** — Beş kısırağın derisinden yapılmış «saba» gibi geniş.

Sabaz, is. Birisinin kahramanlığına, cesaretine, akıllılığına memnun olduğu zaman kullanılan ifade.

Sabaq, (I.) is. Ders, talebeye verilen ödev. **Sabaq boldı** — Ders oldu. **Sabaq aldı** — Ders aldı.

Sabaq, (II.) is. Bitkinin sapı. **Bir sabaq cip** — Ufacık ip parçası. **Sabaqı cibine tiymedi** — Hiç bir şeye dokunmadı. İhanet etmedi. **Sabaqı iyne sâtimen** — Her iş hayırlısıyla.

Sabaqtas, (I.) is. Beraber ders yapan, dersleri bir olan.

Sabaqtas, (II.) s. Sapı bir, kökü bir, esası bir.

Sabaqtastrıq, is. Beraberlik, birlik, bir esaştan olmak.

Sabaqtasuv, (I.) f. İpi iğnenin gözünden geçirmek.

Sabaqtasuv, (II.) f. Bir - biriyle irtibata geçmek, ilgi kurmak.

Sabaqtatqızuv, f. İpi iğne deliğinden geçirtirmek.

Sabaqtav, f. İpi iğne deliğinden geçirmek. 2. Ekleme, devam ettirmek.

Sabalaq, s. Uzun ve karma - karışık olmuş yün ve saç.

Sabalav, f. Üstü - üstüne dövmek, arka - arkaya vurmak.

Sabaluv, f. Dövülmek.

Saban, (I.) is. Ekinin sap tarafı, sapı, saman.

Saban, (II.) is. Saban.

Sabasuv, f. Dövülmesine yardımcı olmak, beraberce dövmek.

Sabav, (I.) f. Vurmak, dövmek. **Sabav cürdi** — Dövdü, devamlı dövdü, **Ötirik ösekti cüdey sabadı**. — Çok yalan söyledi, çok dedikodu etti.

Sabav, (II.) is. Yün, pamuk gibi şeyleri daha yumuşak hale getirmek için kullanılan çomak. **Sabavday cıgıt** — Sabav gibi delikanlı.

Sabavşı, is. 1. Yün ve pamuğu döven kimse. 2. Bir kimseyi döven.

Sabotac, is. Sabotaj.

Sabiltuv, f. Üzmek, ne yapacağını bilemeyecek duruma düşürmek, şaşırtmak.

Sabiluv, f. Şaşırmak, üzülme, yorulmak, gidip - gelmek.

Sabın, is. Sabun.

Sabındaluv, f. Sabunlanmak.

Sabındanuv, f. Bk. Sabındaluv.

Sabındav, f. Sabunlamak.

Sabır, (I.) is. Sabır, tahammül, gayret, dayanıklılık. **Sabır etti** — Sabır etti, **Sabır qılmadı** — Sabretmedi, dayanamadı, **Sabır tavsıldı** — Sabır tükendi, **Sabır saqtadı** — Dayandı, sabır etti, **Sabır tuttı** — Acele etmedi, **Sabır tübi sarı altın** (Atasöz) — Sabur sonu sarı altın.

Sabır, (I.) s. Çok sulu ve çamur olan yer için kullanılan ifade. **Canbir cavıp cer sabır, bul qay kezde boldı?** — Yağmur yağarak, yer «sabr», bu ne zaman olacak?

Sabırlav, f. Sabır etmek.

Sabırlı, s. Sabırlı.

Sabırlıq, is. Sabırlılık.

Sabırlılıq, is. Sabırlılık, dayanıklılık.

Sabırsız, s. Sabırsız, sabır edemeyen.

Sabırsızdanuv, f. Sabırsızlanmak.

Sağa, is. 1. Nehrin göle, denize, veya başka bir nehre döküldüğü, birleştiği yer. 2. Kılıcın, hançerin sapına yakın olan yeri.

Sağaq, is. Boyun, boğaz kısım.

Sağal, s. Alacalı, kirli.

Sağaldanuv, f. Alacalı, kirli, lekeli.

Sağalav, f. Zehmetsiz, rahat çevrede bulunmak.

Sağaldırırq, is. Atın başından düşmesi için, nokta ve cügeni bağlayan kayış.

Sağnaq, (I.) is. Boyun, boğaz.

Sağnaq, (II.) is. Çadırın yanlarının baş tarafındaki ağaçlar. **Qağanağı qarq, sağanağı sarq boldı** — Sevindi, memnun oldu.

Sağat, is. Saat.

Sağatşı, is. Saatci.

Sağı: sağı sinuv, f. Kırılmak, umutsuzlanmak, cesareti kırılmak.

Sağız, is. 1. Sakız. 2. Kavşuk.

Sağızdanuv, f. Sakızlanarak yapışmak.

Sağım, is. Işık, akis. **Künnin sağımı** — Günün ışığı.

Sağımdaluv, f. Aynadan veya başka bir şeyden ışığın akis yapması.

Sağımdanuv, f. Pek açık, aydın olmak, bulutlanmak.

Sağındıruv, f. Özletmek.

Sağınuv, f. Özlemek, arzu etmek.

Sağınış, is. Özlem.

Sadağa: sadaqa, is. Kurban olmak, **Sadağan keteyin** — Kurbanın olayım, **Bastan qulaq sadağa** — Baş için, kulak sadaka.

Sadaq, is. Sadak, yay, **Sadak tarttı** — Sadakla vurdu.

Sadaka, is. Sadaka.

Saz, (I.) is. Sazlık yer **Tolarsaqtan saz keşti** — Topuklarına kadar çamurlanarak geçti.

Saz, (II.) is. Saz.

Saza, is. Ceza. **Sazasın berdi** — Cezasını verdi. **Sazasın tarttı** — Cezasını

ni çekti. **Sazayın berdi** — Cezasını verdi. **Sazayın tertqızdı** — Cezasını çekti.

Sazan, is. Sazan balığı.

Sazartuv, f. Çok bekletmek.

Sazaruv, f. Sessizce ve üzgünce oturmak, hep bir noktaya bakmak, hareketsiz durmak. **Tan sazarıp attı** — Tan yeri ağarmağa başladı.

Sazdaq, is. Bk. Sazdavıt.

Sazdanuv, f. Gururlanmak, pozlanmak, kendisine yüksek göstermek hevesine kapılmak.

Sazdav, s. Sazlık, çamurlu.

Sazdavıt, is. Çamurluca, çamuru bol.

Say, (I.) is. 1. Dere, ova. 2. Kazak Türklerinin başına giydiği çeşitli şapkalarının tepe tarafındaki parçaları. **Saydın tasınday** — Seçme derenin taşı gibi, **Say süyegi sırtıradı** — Çok üzüldü. Acı duydu.

Say, (II.) s. Uygun, layık, tam, **Tört tülügi say** — Her şeyi uygun, **Tört qubılası say** — Her şeyi var, **Cal quyırığı say ma eken?** — Akrabaları, ağabey, kardeşleri var mıymış?

Say, (III.) Hazır, **Saqaday say turdı** — Eksiksiz hazır durdu.

Saygülik, s. Hızlı koşan iyi cins at.

Sayğaq, is. 1. Mezarın başına dikilen tek ağaç, çomak. 2. Çomak, silah.

Saydaq, is. Bk. Sayaq.

Saydavıt, s. 1. Dereye benzeyen, 2. Savaşa, yolculuğa hazırlanan kimseler.

Sayqal, s. 1. Hafif karakterli hanım. 2. Değişen, renkten renge giren kimse.

Sayqı - mazaq, s. Şakacı, nüktedan, çakal, açığöz.

Saylamşı, is. Öncü, vekil, haberci.

Saylanuv, (I.) f. Hazırlanmak, hazır vaziyette olmak.

Saylanuv, (II.) f. Seçilmek.

Saylatuv, f. Seçtirmek.

Saylav, (I.) f. Seçmek.

Saylav, (II.) f. Hazırlamak, hazır vaziyete getirmek.

Saylavlı, s. Hazır, **Otan için er saymak.**

lavlı — Vatan için er hazır.
Saylavşı, is. Seçmen.
Saylı, (I.) s. Deresi olan, dereli yer.
Saylı, (II.) s. Layık, uygun. **Kezdespes budan miltiq sağan saylı** — Bulunmaz sana bundan uygun tüfek.
Sayman, is. Malzeme, alet silâh.
Saymandav, f. Hazırlamak, malzeme ve aletle temin etmek.
Sayma - **say**, **Tıpa** - tıp, tam, çok uygun.
Sayrağış, s. Bülbül.
Sayran, is. Seyran, eğlence, **Sayran saldı** — Eğlendi, oynadı - güldü, **Sayran etti** — Koştular, eğlendiler.
Sayrandatuv, f. Eğlendirmek, gezdirmek.
Sayrandav, f. Seyrana çıkmak.
Sayrandı, s. Eğlenceli, hoş.
Sayratuv, f. 1. Bülbülün ve diğer kuşların öttürülmesi. 2. Birisinin konuşurulması, şarkı söyletilmesi.
Sayrav, f. 1. Ötmek, 2. Söylemek, şarkı söylemek.
Sayraviq, is. Bk. Sayrağış.
Say - **süyek**: **say** - **süyegi sırcırav**, f. Üzülmek, çok acımak, bütün vücudu buz gibi olmak. İlikleri tutmak.
Saytan, is. Şeytan.
Sayın, Ek. **Cıl sayın** — Her sene, **Kün sayın** — Her gün, **Sağat sayın** — Her saat.
Sayıp: **sayıp qıran**, is. Kahraman, Bahadif.
Sayıpker, is. Atı çok iyi bir şekilde koşuya hazırlayan kimse.
Sayıs, is. Savaş, mücadele, yarış.
Sayıstırov, f. Karşılaştırmak, savaştırmak, mücadele ettirmek.
Sayısuvs, f. Savaşmak, mücadele etmek.
Saq, (I.) s. Dikkâtlı, her şeye dikkat eden.
Saq, (II.): **âr saqqa cürgirtüv**, f. Hep değiştirmek, her renk ve kıyafete sokmak. **Saq** - **saq küldi** — Kahkahayla güldü, **Saq etti** — Şak dedi.

Saq, (I.) is. Aşık kemiklerinin en büyüğü.
Saq, (II.) s. Tecrübeli, çok görmüş çok geçirmiş. **Saqaday say** — Hazır.
Saqal, is. Sakal. **Qaba saqal** — Kaba sakal, **Şoqşa saqal** — Çenenin ucundaki sakal.
Saqar, is. Bazı acı bitkilerin kökünden özel usullerle hazırlanan sabun tozu.
Saqara, is. Bk. Sahara.
Saqav, (I.) s. 1. Ditsiz. 2. Konuşurken iyi teleffuz edemiyen kimse.
Saqav, (II.) is. Dilinin altına sivilce çıkmak suretiyle kendini ortaya koyan yulki hastalığı.
Saqayuv, f. 1. Büyümek, alışmak. 2. Hastalıktan iyileşmek.
Saqıyna, (I.) is. 1. Yüzük. 2. Kılıcın veya hançerin elle tutulan yerinin alt tarafındaki yuvarlak demir.
Saqıyna, (II.) is. Şiddetli baş ağrısı. **Basımın saqıynası ustap tur** — Şiddetli baş ağrısı tuttu.
Saqıyuv, f. Gözlerini kirpiklerini dahi kıpırdatmadan durmak, dona kal-
Saqpan, is. 1. Sapan. 2. Çobanların ve çiftçilerin kuşları ürkütmek için kullandığı sert ses çıkaran alet. **Bir saqpan qoy** — Bir grup koyun.
Saqtaluv, f. Saklanmak, muhafaza edilmek, ayrılarak konulmak.
Saqtandırov, f. Dikkâtlı olmasını, korunmasını temin etmek.
Saqtanuv, f. Korunmak.
Saqtatuv, f. Ayırtmak.
Saqtaq, f. Korumak, muhafaza etmek.
Saqtiq, is. Dikkatlilik, dikkatli olmak. **Saqtiq qor** — Ekstra, yedek, **Saqtiq kassa** — Para biriktirme.
Saqşı, is. Polis, nöbetçi, bekçi, koruyucu.
Saqıldatuv, f. Fokur - fokur kaynatmak.
Saqıldav, f. Fokur - fokur kaynamak.
Saqıra, is. Bk. Sahara.
Saqırlav, f. Bk. Saqıldav.
Sal, (I.) is. Sal ağacı, kamışı toplayıp birleştirerek bağlamak, suretiyle nehri geçme usulü.

- Sal, (II.) is.** Hep eğlence ve zevk peşinde koşan kimse. **Sal avrur** — Yatalak olmak. **Sal - sal boldı** — Vücudunda kırıklık hissetti, **Sal süyek** — Vücudun hâlsizliği.
- Sala, is.** 1. Akarsu yatağı, akarsu kolları. 2. Saha, konu. **Sala qulaş** — Tam - tamına bir kulaş, **Qoldın salasınday** — Parmaklar gibi bir birinden ayrılmamak.
- Salaq, s.** Salak, işe, herhangi bir şeye yatkın olmayan.
- Salaqsuv, f.** Salaklaşmak, tembelleşmek.
- Salaqsıtuv, f.** Salaklaştırmak, tembelleştirmek.
- Salaqsıtıluv, f.** Salaklaştırılmak, tembelleştirilmek.
- Salaqtatuv, f.** Sallandırmak.
- Salaqtav, f.** Sallanmak.
- Salaqtıq, is.** Salaklık, tembellik.
- Salalanuv, f.** Kollara ayrılmak.
- Salalas, s.** Bir - birine uygun, aynı ayarda.
- Salalasuv, f.** Kol - kol ayrılmasına, özamasına, bölünmesine yardım etmek.
- Salalav, f.** Kol - kol ayırmak, parçalamak, sistemleştirmek.
- Salalı, s.** Uzunca, ince ve uzun. **Salalı kelgen cinişke aq savsaqtar** — Uzunca, ince ak parmaklar.
- Salamat, is.** Bk. Sâlemet.
- Sala - sala, Dilim - dilim, çeşitli.**
- Salat, is.** Salata.
- Salavat, is.** Selavat.
- Salban, Sallana - sallana yürümek.**
- Salbırandav, s.** Bir şeyin normalden aşağı düşük olması.
- Salbıratuv, f.** Sallandırmak.
- Salbırav, f.** Bir şeyin aşağıya doğru sallanması, asılı durması. **Ayağı aspannan salbırap tüşken coq** — Ayağı gökden sallanarak düşmüş değil.
- Salğastırov, f.** Bk. Salıstırov.
- Salğızuv, f.** Koydurmak, bir şeyin iç tarafına koydurmak.
- Salğılasuv, f.** Münakaşa etmek, karşılıklı olarak kendi iddialarını doğrulamaya çalışmak.
- Salğırt, s.** Yavaş, isteksiz, boş verici.
- Salğırtsuv, f.** İsteksizleşmek, boş verici olmak.
- Salğırtsınuv, f.** İsteksizliğe, boş verililiğe alışmak.
- Salğırttıq, is.** Boş vericilik, tenbellik.
- Saldaqı, s.** Yüzsüz, utanmaz, aldatıcı.
- Saldama, s.** Eski, köhneleşmiş.
- Saldamalıq, is.** Eskilik, köhnelik.
- Saldar, is.** Netice, sebep.
- Saldavır, is.** Ağırlık, netice, baskı.
- Saldıvar, s.** Bk. Şalduvar.
- Saldıq, is.** Süslülük, süse meraklılık.
- Saldır, is.** İki şeyin bir - birine çarparak çıkardığı ses.
- Saldıratuv, f.** Ses çıkartmasına sebep olmak.
- Saldırav, f.** Gürültü, tıkırtı ses çıkarmak.
- Saldır - güldür, Ses, gürültü çıkması.** Şarıl - şarıl, paldır - küldür.
- Saldır - küldür, Bk. Saldır - güldür.**
- Saldırlatuv, f.** Bir - birine çarpmak ses çıkarmak.
- Saldırlav, f.** Bir - birine dokunarak ses çıkarmak.
- Saldır - salaq, s.** Dikkâtsiz, boş verici, tenbel.
- Saldır - salaqtıq, is.** Dikkâtsizlik, boş vericilik, tenbellik.
- Saldırtuv, f.** Koydurmak, iç tarafına yerleştirmek.
- Saldıruv, f.** Yerleştirmek, içine koymak.
- Salqam, s.** Eski, köhne.
- Salqar, is.** 1. Eski, 2. Yumak.
- Salqı, s.** Aşağıya doğru düşük.
- Salqılıq, s.** Bir az boşluk, gevşeklik.
- Salqın, s.** 1. Cana rahat serinlik. 2. Kırgınlık, küskünlük. **Salqın qaradı** — Soğuk davrandı.
- Salqındatuv, f.** Serinletmek.
- Salqındatıluv, f.** Serinletilmek.
- Salqındav, (I.) f.** Serinletilmek.
- Salqındav, (II.) s.** 1. Serince, 2. İsteksizce, gönülsüz, soğuk.
- Salqındıq, (I.) is.** Serinlik.
- Salqındıq, (II.) is.** Gönülsüzlük, isteksizlik, kırgınlık.
- Salma, is.** Etli hamur çorbası.

Salmaq, is. 1. Bir şeyin ağırlığı. 2. Ağır başlılık, ağırlık.
Salmaqтанuv, f. 1. Ağırlaşmaq, 2. Kendi kendine poz vermek.
Salmaqтанusuv, f. Çekilmesine, ağırlığının ölçülmesine yardımcı olmak.
Salmaqтav, f. 1. Ağırlığını ölçmek. 2. Bakmaq, düşünmek, ölçmek.
Salmaqıtı, s. 1. Ağır, zil gibi. 2. Düşünceli, ağırbaşlı. 3. Güçlü - kuvvetli.
Salmaqıtılıq, is. Ağırbaşlılık, sabırlılıq.
Salon, is. Salon.
Salp: salp etüv, f. Birşeyin yere düş-tüğünde çıkardığı ses.
Sapaqtav, f. Bir şeyin peşinde yürü-yerek yorulmaq.
Salpandatuv, f. Bir dolayısıyla boşu-na yürümek, neticesizce uğraşmaq.
Salpandav, f. İş dolayisile boşuna do-laşmaq.
Salpıytuv, f. Bir tarafına doğru ya-muklaştırmak, aşağıya doğru sar-kıtmak.
Salpıyuv, f. Aşağıya doğru sallanmaq, aşağıya sarkık olmak.
Salpı, s. Yavaş, hareketsiz gibi görün-mek.
Salpıldav, f. Boşuna yorulmaq.
Sal - seri, is. Eğlence, düğün toplan-tı peşinde olan gençler.
Salt, (I.) is. Örf - adet. **Bizdin eldin saltı** — Bizim milletin örf - adeti, **Ulittiq saltımız göy** — Milli örf-adetimiz.
Salt, (II.) s. Atı arabaya koşturma-dan tek başına binmek. **Salt at** — Sadece binilen at, **Salt bastı** — Tek başına olan kimse.
Saltaq, s. Kir, leke, pislik.
Saltaqtanuv, f. Kirilenmek, lekelenmek.
Saltaqtav, f. Pislelemek, kirlletmek, le-ke - leke etmek.
Saltanat, is. Saltanat.
Saltanatı, s. Saltanatlı.
Saltanatlılıq, is. Saltanatlılık, süslülük, güzellik.
Salt - maşıq, is. Örf - adet, alışkanlık.
Salt - sana, is. Örf - adet, düşünce.
Saluv, f. 1. Yerleştirmek, içerisine koy-

mak. 2. Vurmak, **Er saldı** — Atı eğer-ledi, **Üy saldı** — Ev yaptı, **Egin saldı** — Ekin ekti, **Cüzük saldı** — Yü-zük taktı, **Köz saldı** — Göz koydu. **Qayrap saldı** — Teşvik etti, kışkırttı, **Kisi saldı** — Araya adam koydu, **Qulaq saldı** — Dinledi, **Köz qırın saldı** — Yardımcı oldu, baktı, **Bas saldı** — Aniden saldırdı, **Bâle saldı** — İftira etti, **Colğa saldı** — Gönder-di, yola getirdi, **Qolqa saldı** — Ri-ca etti, istedi, **Sozbuydağa saldı** — Salladı, uzattı, **Qandı şengelin saldı** — Pençesini vurdu, **Oyran saldı** — Alt üst etti, **Düniye saldı** — Vefat etti, **Küş saldı** — Gayret etti, **Ân saldı** — Şarkı söyledi, **Boyin avlaq saldı** — Kaçtı, yaklaşmadı, **Tıyım saldı** — Yasakladı, **Qus saldı** — Kuşla av avladı, **Serven saldı** — Gezdi, dolaştı, **Söz saldı** — Bir şey hakkında söyledi, laf attı, **Şurqan saldı** — Mesele çıkardı, hadise ya-rıftı, **Asır saldı** — Oynadı, koştı, **Oynaq saldı** — Koştı, oynadı, **Daq saldı** — Yaraladı, **Qıyquv saldı** — Rahatsız etti, **Örnek saldı** — Nakış-ladı, işledi, **Can saldı** — Can ver-di, hayata kavuşturdu, **Haber saldı** — Haber yolladı, **Bâs saldı** — Kar-şılıklı hak iddia etti, **Ayqay saldı** — Bağırıldı, **Qol saldı** — Zorla gir-di, güç kullandı, **Canın saldı** — Ca-nını ortaya koyarak hareket etti, **Tâlkekke saldı** — Dalga geçti, **Öne-rin saldı** — Hünerini ortaya koydu, **Ortağa saldı** — Milletin fikirini bil-mek istedi, **Aldına at salmadı** — Başka atların geçmesine imkân bı-rakmadı, **Köringenge köz saldı** — Her şeye heveslendi, **Salğan cer-den** — Aniden, **Ürip avızğa salğan-şa** — Bir içim su kadar güzel, **İrgesin avlaq saldı** — Kaçtı, yaklaşmadı, **Zer saldı** — Ehemmiyet verdi. **Tal-qığa saldı** — Ortaya koydu, görüş-me konusu etti, **Aydap saldı** — Kış-kırttı, dürttü, **Oybay saldı** — Bağır-dı, **Âlek saldı** — Rahatsız etti, baş ağırttı.

Saliq, is. Vergi.
Salim, e. ...doğru. **Cazğa salım** — Yaza doğru.
Salındı, is. Sel suyunun akıntısıyla gelen ağaç, odun vs.
Salındırıv, f. Yaptırtmak, Ev yaptırmak vs,
Salınuv, f. Yapılmak, yerleştirilmek.
Salınqı, s. Kırgın, üzüntülü.
Salıstırıluv, f. Mukayese edilmek.
Salıstırıv, f. Mukayese etmek.
Salısuv, f. Yerleştirilmesine, bir şeyin, meselâ evin yapılmasına yardımcı olmak.
Samay, is. Başın kulakdan başlayarak alna kadar olan yeri.
Samal, is. Hafif esen rüzgâr.
Samalday, s. Aydın, açık, rüzgâr gibi.
Samalalı, s. Aydın, açık, belirli.
Samaldı, s. Rüzgârlı.
Saman, is. Saman.
Samarqav, s. Gönülsüz, isteksiz, üzgün.
Samavrın, is. Bk. Samavır.
Samavır, is. Semaver.
Sambırlav, f. Yüksek sesle konuşmak.
Sabğatuv, f. Uçurtmak, uçarak yükselmesini temin etmek.
Samğav, f. 1. Uçmak, yükselmek. 2. Hızlanmak, şarkı söylemek.
Samolet, is. Uçak.
Sampıldav, f. Yüksek sesle, bağırarak konuşmak.
Samsa, is. Hamur ve etle yapılan bir yemek çeşidi.
Samsatuv, f. Yan - yana hemen göze çarpacak gibi teşhir etmek.
Samsav, s. Hemen göze çarpmak, teşhir edilmiş olmak.
Samsuv, s. Bk. Samsav.
Samurıq, is. Masala göre kuşun en kuvvetlisi.
Samırqav, s. Bk. Samarqav.
Samırsın, is. Bir çeşit çam ağacı.
San, (I.) is. Dizden bele kadar olan kısım. **Sanın bıraç soqıtı** — Aldandı.
San, (II.) is. Sayı. **San qıylı** — Her çeşit, **Sanğa kirdi** — Sayıya girdi, sayıldı.

Sana, is. Düşünce, duygu. **Ultıq sana** — Millî duygu.
Sanaq, is. Sayım.
Sanaluv, f. Sayılmak.
Sanalı, s. Duygulu, düşünceli.
Sana - sezim, is. Düşünce - duygu. **Ultıq sana - sezimi küşti bolmağan halq çoğalıp ketedi** — Millî duyguları kuvvetli olmayan halk yok olmaya mahkûmdur.
Sanasuv, f. 1. Sayıma yardım etmek. 2. Hesaba katmak.
Sanasız, s. Düşüncesiz.
Sanat, is. Ayar, hesap. **Calşını adam sanatına qospaytın** — Hizmetçiyi insan ayarına koymazdı, **Onı da adam sanatına qos** — Onu da insan hesabına koy.
Sanatoriya, is. Senatoryum.
Sanatuv, f. Saydırmak.
Sanav, f. Saymak.
Sandal, (I.) is. Yazlık hafif ayakkabı.
Sandal, (II.) is. Örs.
Sandaldırıv, f. İşsiz - güçsüz dolaştırtmak.
Sandaluv, f. İşsiz boş dolaşmak.
Sanduğaş, is. Güzel sesli bir nevi kuş.
Sandıq, is. Sandık, bavul.
Sandıraq, is. Hastanın sayıklaması.
Sandıraqtav, f. Kendini kaybetmek, sayıklamak.
Saniytar, is. Sıhhiyecisi.
Sansız, s. Sayısız.
Santimiytr, is. Santimetre.
Sanğuv, f. Kuşların pislüğünü dışarı çıkarması.
Sanğuvır, is. Kuşun pisleyeceği yerin etrafı.
Sanğıratuv, f. Temiz ve düzgün halde bulundurmak.
Sanğırav, f. 1. Temiz ve güzel halde olmak. 2. Net ses çıkarmak.
Sanğırlatuv, f. Net ses çıkartmak, temiz vaziyetde bulundurtmak.
Sanğırlav, f. Bk. Sanğırav.
Sanğırıq, is. Kuşun pislği.
Sanğıtuv, f. Kuşun pislik yapması.
Sanaq, s. İyi koşan ve sağlam olan at.

Sanq: sanq etüv, f. Sert ve yüksek ses.

Sanqiyuv: sânküyüv, keltiyüv, püştiyüv, f. ...Solaq tanavı sanqıysa, avızı da anqıyıp tur — Kısa kurnu «sanqıysa», ağız da açılmış.

Sanqıldatuv, f. Yüksek ses çıkarttırmak.

Sanqıldav, f. Akis yapan, yüksek ses çıkaran.

Sanlaq, s. Bk. Sandağ.

Sanlav, is. 1. Delik, ufak ışık gelen yer. 2. Akıl, fikir, zeka, ışık.

Sanırav, s. Sağır.

Sanıravqulaq, is. Mantar.

Sap, (I.) is. Sap, bıçağın, baltanın sapı gibi.

Sap, (II.) is. Saf, Sap ete tüsti — Bir şeyin aniden akıla gelmesi, Sap boldı — Bitti.

Sapa, is. Kalite. Sapası caqsı — Kalitesi iyi.

Sapar, is. Sefer.

Sapsiyuv: saqalı sapsiyuv, f. Sakalın hoş durmaması.

Sapsuv, f. Karıştırmak, sıvıyı karıştırmak.

Sapaluv, f. Sap takılmak.

Saptanuv, f. Toplanmak, safa durmak.

Saptav, f. Sap takmak.

Saptıyaq, is. Saplı olarak ağaçtan yapılan tabak, bardak.

Sapı, is. Keskin ufak kılıç.

Sapıldav, f. Çabuk - çabuk ve yüksek sesle konuşmak.

Sapıruv, f. Sıvı bir şeyi kepçeyle karıştırmak.

Sapırıluv, f. Sıvı nesnenin karıştırılması.

Sapırılısuv, f. Karma - karışık olmak.

Sar: sar celüv, f. Atın orta hızla gitmesi.

Sara, is. Aydın, açık, belirli.

Saray, is. Saray.

Saralanuv, f. Tek, dilim, seçilmiş hale getirilmek.

Saralav, f. Tek - tek, dilim - dilim ve seçilmiş hale sokmak.

Saramas, is. Karakuşun bir türü.

Saran, s. Pinti, cömert değil.

Saransuv, f. Pintileşmek.

Sarap: sarapça saluv, f. Tahlil etmek, ele almak, tetkik etmek, ortaya atmak.

Sarbaz, is. Gönüllü asker.

Sarğaytuv, f. Sarı renk almasını temin etmek, 2. Fazla bekletmek.

Sarğaldaq, is. Nisanın sonunda ve Mayısın başında açan sarı gül.

Sarğayuv, s. 1. Sararmak. 2. Kalitesinin bozulmaya yüz tutması.

Sarğılt, s. Sarıya yakın renk.

Sarca, is. Eski zamandaki yayın bir çeşidi.

Sarquv, f. Sarkmak, bitirmek.

Sarqıldav, f. Bk. Sarqırlav.

Sarqıluv, f. Hiç bir şey bırakılmadan bitirilmiş olmak.

Sarqın, is. Arta kalan, son damla, son lokma.

Sarqınşaq, is. Bk. Sarqın.

Sarqırama, is. Hızlı ve yüksekte dökülerek akan su. Selâle.

Sarqırav, f. Suyun ses çıkararak akması.

Sarqıt, is. 1. Misafirden, büyük adamlardan arta kalan yemek. 2. Büyük şehire gidip gelenlerin getirdiği hediye.

Sarnatuv, f. Bağıştırmak, konuşturmak, şarkı söyletmek.

Sarnav, f. Çabuk - çabuk konuşmak, ezberlemiş gibi okumak veya konuşmak.

Sarp: sarp etüv, f. Harcamak, har vurup, harman savurmak.

Sarpıldav, f. Gece - gündüz devamlı çalışmak, yorulmak.

Sarsan: sarsan boluv, f. Bıkmak, şaşırarak, yorulmak.

Sarsıgüv, f. Çürümeye yüz tutmak.

Sarsıq, is. Çürük, irinli.

Sart: sart etüv, f. 1. «sart» diye sert çıkarmak. 2. Çabuk ve aniden oluşan düşünce.

Sartandaq, s. Sarıya kaçan leke.

Sartap, s. Atın fazla semiz veya fazla zayıf olmaması.

Sartaptanuv, s. Semizliğin azalmaya başlaması.

Sart - sart: **sart - sart etüv tars - tars etüv**, Sart - sart, tars - tars ses çıkarmak.

Sartıldasuv, f. Sart - sart diye ses çıkartılmak.

Sartıldatuv, f. Sart - sart ettirmek.

Sartıldav, f. Sart - sart etmek.

Sarı, s. Sarı. **Sarı canbas boldı** — Yata - yata bir tarafı sarı oldu, çok yattı, **Sarı Arqa** — Büyük bozkır, aynı zamanda, bütün Kazak Bozkırına da «Sarı Arqa» denir, **Sarı taban** — Alışkın, dayanıklı, **Sarı qarın âyel** — Yaşı gelmiş, orta yaşlı hanım, **Sarı dala** — Büyük ova, **Sarı vayımğa salındı** — Evhama kapıldı, **Sarı kidir** — Orta yaşlı.

Sarıldatuv, f. arıldatmak.

Sarıldav, f. Şarıldamak, hızla ses çıkarak akmak veya dökülmek.

Sarıltuv, f. Fazla bekletmek.

Sarıluv, f. Çok beklemek, yorulmak, bıkmak.

Sarımsaq, is. Sarımsak.

Sarın, is. 1. Duyulan ses. 2. Gidişat, durum. 3. Evlenme düğünlerinde söylenen bir nevi şarkı.

Sarındas, s. Esası, kökü bir.

Sarındatuv, f. Söyletmek, haber verdirmek.

Sarındav, f. Haber vermek, söylemek.

Sarıp: sarp qıluv, f. Yollamak, gidermek, harcamak.

Sarıp, is. Bulaşıcı hayvan hastalığı.

Sarısuv, f. 1. Çürümek, yaralanmış olan yerin irinlenmesi. 2. Ezilmek, incimek, su toplamak.

Sarışunaq, is. Dağlık yerlerde bulunan fare türü.

Sastıruv, f. Şaşırtmak.

Sasuv, (I.) f. Şaşırmak, sıkışmak.

Sasuv, (II.) f. Kokmak, çürümek.

Sasıq, s. Pis kokulu, **Sasıq bay** — Kendinden başka kimseye faydası olmayan zengin.

Sasır, is. Pis koku çıkaran bitki.

Satqaq, is. Karın ağrısının ilerlemiş türü.

Satpaq, s. Kir, pis, leke - leke.

Satpaqталuv, f. Kir - kir, leke - leke olmak.

Satpaqtanuv, f. Bk. Satpaqталuv.

Satpaqtav, f. Kirilenmek, pislenmek.

Sattıruv, f. Sattırmak.

Satuvşı, is. Satıcı.

Satı, is. 1. Basamak, merdiven. 2. Devir, aşama.

Satılav, f. Basmak, merdiven koymak.

Satıluv, f. Satılmak.

Satırласuv, f. Satır - satır diye ses çıkartılmak.

Satırлатuv, f. Satır - satır ses çıkarmak.

Satırlav, f. «Satır» veya «tasır» diye ses çıkartmak.

Satır - sutır, f. Şatır - şutır.

Sav, is. Sağ, sıhhatli, sağlam. **Sav bol** — Sağ ol, **Şav ete tüsti** — Aniden doluşuverdi, sapır supır döküldü, devamlı olarak orta hızla gitmek, **Savsâlemet bol** — Sağ selim ol, **Sav tamıq coq** — Sağlam kalan bir şey yok.

Saval, is. Sual.

Savap, is. Sevap.

Savat, is. Okur - yazar olmak **Savattı** — Okumuş, bilgili.

Savatsız, s. Cahil, okur - yazar değil.

Savğa, is. Ganimet, fayda.

Savğalav, f. 1. Ganimet etmek. 2. Korunmak. **Can savğaladı** — Hayatını korudu.

Savğızuv, f. Sağdırmak.

Savda, is. Ticaret.

Savdager, is. Tüccar, alım - satım işleri ile uğraşan.

Savdagerlik, is. Tüccarlık.

Savdalasuv, f. Pazarlık yapmak.

Savdalav, f. Pazarlık etmek.

Savdırav, f. 1. Boş kalmak. 2. Eskimek.

Savqat, is. Hediye, sağlığını bildirmek için yollanan hatıra.

Savlatuv, f. Bolca damlatmak.

Savlav, f. Dökülmek, damlamak.

Savlı, s. Sağılan, sağılmakta olan hayvan.

Savlıq, (I.) is. Üç yaşından büyük kuzulayacak koyun.

Savlıq, (II.) is. Sağlık.

Savmal, is. Kımızın iyi olmamış türü.
Savmaldıq, is. Bk. Qımızdıq.
Savsraq, is. Parmak.
Sav - salamat, is. Sağ - selâmet.
Savsıldav, f. Silahlı veya başka herhangi bir şeyi takınarak yürümek.
Savıv, f. Sağmak.
Savıguv, f. İyileşmek, sıhhatine kavuşmak.
Savıq, is. Eğlence.
Savıq - sayran, is. Eğlence, düğün - toplantı.
Savıldasuv, f. Karşılıklı gelip - gidiş, kalabalık kimselerin yürümesi.
Savıldatuv, f. Bolca dökmek, bol-bol, getirmek.
Savıldav, f. Dökülmek, hızla gitmek, yönelmek.
Savıluv, f. Sağılmak.
Savım, is. Sağma zamanı.
Savın, (I.) is. Sağılacak, süt veren hayvan.
Savın, (II.) is. Haber, ilân. **Qonğan son cüz üy tigip, Marqa kölge, qaldırmay savın ayttı** — Konakladıktan sonra yüz çadırıla, Marqa göle hiç kimse bırakmadan haber verdi.
Savınşı, is. Sağıcı, süt sağan kimse.
Savır, is. Hayvanın beli ile kuyruğunun arası.
Savırlav, f. «savırına» vurmak.
Savırsın, is. Bk. Savır.
Savis, is. Çok kirli, çok lekeli, pis.
Savisqan, is. Saksığan.
Savıstaluv, f. Çok kirlenmek.
Savıt, is. 1. Çeşitli şeyler koymaya yarayan kap. 2. Zırh.
Savıt - sayman, is. Silah - mâlzeme.
Safıyan, is. Ayakkabı yapılan işlenmiş derinin bir çeşidi.
Sahar, is. Seher.
Sahara, is. Büyük ova.
Sahna, is. Sahne.
Sayuv, f. Özetlemek.
Saya, is. Gölge. **Saya boldı** — Gölge, koruyucu oldu.
Sayabır, is. Yavaş, çok değil.
Sayabırlav, f. Yavaşlamak, durmak.
Sayabırsuv, f. Bk. Sayabırlav.
Sayaz, s. Derin değil.

Sayaq, is. Tek, kenar köşede yürümeyi tercih eden, kalabalıktan uzak olmayı tercih eden.
Sayalav, f. Gölgelemek, sığınmak.
Sayandav, s. Çukurlaşmak.
Sayasat, is. Siyaset.
Sayasıy, s. Siyasi, **Sayasız savatsız** — Siyasi görüşü olmayan.
Sayat, is. Avcılık, kuş avcılığı yapan kimse.
Sayattanuv, f. Hazırlanmak.
Sayatşı, is. Avcı, iyi av avlayan kimse.
Sayahat, is. Seyahat.
Seyahattav, f. Seyahata çıkmak, gezmek.
Sayahatşı, is. Seyahatçı.
Sâbiy, is. Sâbi, ufak çocuk.
Sâbiylik, s. Çocukluk, ufaklık.
Sâbiz, is. Havuç.
Sâcde, is. Secde.
Sâygel, is. Destridae soyundan inek sineği.
Sâygülik, is. Bk. Sâygülik.
Sâykes, s. Benzer, uygun, raslamak.
Sâykestelüv, f. Benzetmek, uygun hale getirmek, raslatmak.
Sâykestenüv, f. Benzemek, uygun olmak, ras gelmek.
Sâykestev, f. Tam getirmek, uygun hale getirmek, rasgetirmek.
Sâykestik, s. Uygunluk, benzerlik.
Sâykeştirüv, f. Tam ve uygun hale getirmek.
Sâykesüv, f. Uygun gelmek, uymak.
Sâki, is. Ev eşyası, divan ve diğer mobilyalar. **Sâkige töselgen tükti cumsaq qara kilem** — Divana örtülen tüylü yumuşak kara halı.
Sâkin, is. Sâkin.
Sâl, s. Az, fazla değil.
Sâlâmat, is. Selamet.
Sâlde, is. Sarık.
Sâlem, is. Selâm. **Sâlem berdi** — Selâm verdi, **Sâlem hat** — Selâm yollayan mektup, **Sâlem etti** — Eski adete göre genç hanımların yaşı büyük kimselere eğilerek, selâm vermesi, **Duğay sâlem** — Ayrıca selâm söylemek.

- Sâlememe, is.** Selâm ve saygının belirtisi olarak hediye yollamak.
- Sâlemdesüv, f.** Selâmlaşmak, hal hatır soruşmak.
- Sâlemet, is.** Hal - hatır sorulurken kullanılır. **Sâlemetsiz be?** — Sağ selamet misiniz?
- Sân, s.** Güzel, yakışıklı. **Sân tüzedi** — Süslendi.
- Sândelüv, f.** Süslenmek.
- Sândendirüv, f.** Süslendirmek.
- Sândenüv, f.** Süslenmek.
- Sândetüv, f.** Süslendirmek.
- Sândeş, f.** Süslemek.
- Sânek, is.** Bk. Senek.
- Sânqoy, s.** Süs meraklısı.
- Sâre, is.** Bk. Sâri.
- Sârsenbi, is.** Çarşamba.
- Sârsen, s.** Bk. Sarsan.
- Sâri, (I.) is.** Tan yerinin, belirlenmiye başladığı zaman.
- Sâri, (II.) is.** Bir bölük, bir parça, bir gurup.
- Sâske, is.** Sabah güneşinin bir az yükseldizi zaman. **Sâske tûs** — Günün bir az daha yükseldiği zaman.
- Sâskelik, is.** Güneşin bir az daha yükseldiği sıra. **Sâskelik as** — Kahvaltı.
- Sât, is.** 1. Hayırlısı, uygun anı, 2. Saat, sıra, zaman. **Sât sağıt** — Hayırlı saat, uygun saat.
- Sâten, is.** Saten (kumaş çeşidi).
- Sâvdeger, is.** Bk. Savdager.
- Sâvdegerlik, is.** Bk. Savdagerlik.
- Sâvegey, is.** Geleceği, istikbalî bilen kimse, falcı.
- Sâvegeylik, is.** Bilgiçlik, falcılık.
- Sâvegeysüv, f.** Bilgiçlik taslamak.
- Sâvegöy, is.** Bk. Sâvegey.
- Sâvkele, is.** Kazak hanımlarının giydiği çok güzel ve kıymetli taşlarla süslü hanım şapkası.
- Sâvle, is.** 1. Aydınlık, nur, ışık. 2. Düşünce, şuur.
- Sâvlelendirüv, f.** Aydınlatmak, ışıklandırmak.
- Sâvlelenüv, f.** Işık saçmak, aydınlanmak.
- Sâvlet, is.** Kılık kıyafet, gösteriş, güzelliik. **Sâvlet öneri** — Güzel sanat.
- Sâvrık, is.** Henüz tam manasıyla aygır olmamış, aygır namzeti genç aygır.
- Sâvir, is.** Nisan ayının eski adı.
- Sebezdilev, f.** Bk. Sebezdev.
- Sebezdev, f.** İncelmek, yıpranmak, erimek.
- Sebelev, f.** Çiselemek.
- Sebep, is.** Sebep.
- Sebepker, is.** Sebep olan
- Sebepşi, is.** Bk. Sebepker.
- Sebüv, f.** Serpmek, şuraya buraya dağılacak şekilde dökmek.
- Sebilüv, f.** Serpilme.
- Sebisüv, f.** Serpilmesine yardımcı olmak.
- Segiz, sayı.** Sekiz. **Şegiz qırlı, bir sırlı** — Sekiz köşeli bir düşünceli.
- Segizköz, is.** Bel, omurgayla temas eden aşağı tarafındaki kemikler.
- Sezgiş, s.** Çabuk anlayan, çabuk sezen, çabuk gören.
- Sezdirüv, f.** Sezdirmek.
- Sezüv, f.** Sezmek.
- Sezik, is.** Sezgi.
- Seziktenüv, f.** Sezinlemek.
- Sezikti, s.** Şüphelenmiş, fark etmiş
- Sezilüv, f.** Sezilmek.
- Sezimtal, s.** Çok iyi sezen.
- Sezinüv, f.** Sezinmek.
- Seysenbi, is.** Salı.
- Seyf, is.** Çelik kasa.
- Seyil, is.** Gezinti, eğlence.
- Seyildev, f.** Gezme, hava almak, eğlenmek.
- Seyiltüv, f.** Gezdirmek, hava aldırma, eğlendirmek.
- Seyilüv, f.** İyileşmek, hafiflemek, dinlenmiş gibi olmak.
- Sekektekizüv, f.** Zıplattmak.
- Sekektettirüv, f.** Zıplattırmak.
- Sekektetüv, f.** Zıplattmak, fırlatmak, bir kalkıp bir oturmak.
- Sekektev, f.** Zıplamak, fırlamak, bir kalkıp, bir oturmak.
- Sekem: sekem aluv, f.** Sezinlemek, şüphelenmek.
- Sekemdi, s.** Sezgili, şüphe etmiş, farkına varmış.

Sekemdenüv, f. Şüphelenmek, sezinlemek.
Sekemşil, s. Şüpheci.
Sekendekizüv, f. Hop oturup, hop kalkmak.
Sekendetüv, f. Devamlı olarak fırlayıp tekrar yerine oturtmak.
Sekende, f. Zıplamak.
Sekpil, s. Çil.
Seksen, say. Seksen.
Seksevil, is. Çölde yetişen, iyi yanan, susuzluğa dayanan boyu kısaca, dalları fazla olmayan, kolay kırılan ağaç.
Seksiyüv, f. Belli bir şeyin yakışsız yerleştirilmiş olması, yakışsız olarak görünmesi.
Seksiya, is. Şube.
Sekildenüv, f. Şekillenmek, benzemek, benzer hale gelmek.
Sekildi, Gibi, benzer. **Ay şekildi** — Ay gibi.
Sekirtkizüv, f. Fırlattırmak, fırlamasına imkân vermek.
Sekirte, is. Titreten bir çeşit hayvan hastalığı.
Sekirtüv, f. Fırlatmak, atlatmak.
Sekirüv, f. Fırlamak, atlamak.
Sekirisüv, f. Beraberce fırlamak, atlamak.
Sel, is. Sel, su baskını.
Seldetüv, f. Sel olarak yağmak.
Selbesüv, f. Yardımcı olmak, bir-birini karşılıklı desteklemek.
Seldetüv, f. Sel olarak yağmak.
Seldir, s. Sık değil, seyrek.
Seldiretüv, f. Seyrekletmek.
Seldirev, f. Seyrekleşmek, azalmak.
Selebe, is. Hançere benzeyen bıçak.
Selev, is. Susuz tepelere çıkan dikenli ot.
Selk: **selk etüv**, f. Titremek, ürkmek.
Selkil: **selki qağuv**, f. Titremek.
Selkildetüv, f. Titretmek.
Selkildev, f. Titremek.
Selqos, s. Bk. Selsoq.
Selqostav, s. Bk. Selsoqtav.
Selqostıp, is. Bk. Selsoqtq.
Selsoq, Gönülsüz, isteksiz.
Selsoqtav, Gönülsüzce, isteksizce.

Selo, Kasaba, köy.
Selt: **selt etüv**, f. Şüphelenmiş, korkmuş, sezinlemiş gibi hareket etmek.
Selte: **selte qağuv**, Bk. Seltektev.
Seltektev, f. Sabırsızca hareket etmek, oradan - oraya fırlamak.
Selten: **selden qağuv**, f. Bk. Seltektev.
Seltende, f. Bk. Seltektev.
Seltiyüv, f. **Qılıhyuv**, **erbiyüv**, **seksi-yüv**, **şoşayuv** — Karaltı gibi, ufacık hafif belirgin olarak göze çarpmak, (hepsinin anlamı aynı).
Semser, is. Şeşper.
Semüv, f. Renksizleşmek, sıskalaşmak, zayıflamak.
Semiz, s. Semiz, şişman.
Semizlik, is. Semizlik.
Semirtüv, f. Semirtmek.
Semirüv, f. Semirmek.
Semiya, is. Aile.
Sen, z. Sen.
Senat, is. Senato.
Senbi, is. Cumartesi.
Senbilik, is. Cumartesi gününe özgü.
Sengiş, is. İnanıcı, saf, çabuk inanan.
Sengiştik, is. Saflık, çabuk inanıcılık.
Sendeltuv, f. Şaşırtmak, boşuna dolaştırmak, kararsız hale getirmek.
Sendelüv, f. Kararsız, şaşırmış halde olmak.
Sendelisüv, f. Beraberce şaşırmak, kararsızca hareket etmek.
Sendirüv, f. İnanırmak.
Sene, is. Bk. Senek.
Senek, is. Evin girişi, dış kapı ile oturma odanın arası.
Senüv, f. İnanmak.
Senim, is. İnanç, güven. **Soqır senim** — Boş inanç. **Senim qağaz** — Para veya başka bir şeyi alması için ikinci birisine güven bildirerek verilen kağıt, teminat mektubu.
Senimdi, s. İnanılır, güvenilir.
Senimlilik, is. Güvenilir, inanılır olmak.
Senimsiz, s. Güvensiz, belirsiz, şüpheli olmak.
Senimsizdev, s. Şüpheli, güvenilmez.

- Senimsizdik. is.** Şüphelilik, itimatsızlık.
- Senisüv, f.** Karşılıklı inanmak, güvenmek, itimat etmek.
- Sens, is.** İlkbaharda buzların erimiye başlamasıyla nehir suyunun çoğalması. **Sendey soğıldı** — İlkbaharda eriyen buz dolayısıyla çoğalan su gibi oldu. **Sen soqqan balıqtay boldı** — İlkbaharda eriyerek akıntıya kapılan buzun vurduğu balık gibi.
- Sensgir, is.** Yüksek dağların, yüksek sıraları.
- Sensen, is.** Kuzunun yününün büyümesi.
- Sep, is.** Yardım, destek.
- Sepsimey: sepsimey qaluv, f.** Hiç sepmirmek, sıskalaşmak.
- Septelüv, f.** Yardım, destek olunmak.
- Septestirüv, f.** Bir - birine yardımcı oldurmak.
- Septesüv, f.** Karşılıklı yardımcı olmak.
- Septetüv, f.** Ufak - tefek, zar - zor idare ettirmek.
- Septeu, f.** Zar - zor bir şeyler yapmak, zar - zor idare etmek.
- Septik, is.** Yardım, destek. **Septik calğav** — Söz ile sözün arasını uygunlaştıran ek.
- Septirüv, f.** Serptirmek, aralıklı - aralıklı döktürmek.
- Sebendeu, f.** Bk. Erbendeu.
- Serbiyüv: erbiyüv, tikireyüv, qılıyuv, f.** Yakışksızca, yavaşca, ufak olarak görünmek.
- Serviuz, is.** Servis, tabak, çanak vs.
- Sergek, s.** Hareketli, atılğan, açıkgöz.
- Sergelden, is.** Uğraş, baş ağrısı, hoş olmayan mücadele, üzüntü
- Sergüv, f.** Bir az dinlenmek, hava almak, güçlenmek.
- Sergitüv, f.** Dinlendirmek, hava aldirmek, güçlendirmek.
- Sere, is.** Ölçü, **Sere qazı** — Yıtkı etinden yapılan büyük sucuk, **Sere, qarıs** — Büyük, tam bir karış.
- Serek, (I.) s.** Mezarın dört tarafına konulan taş.
- Serek, -(II.) s.** Açıkgöz, hareketli, dikkatli.
- Seren: seren etüv, f.** Birden düşmek, bayılmak, yıkılmak.
- Serendev, f.** Yıkılan, can çekişmekte olan bir şeyin hareketleri.
- Serenke, is.** Kibritle,
- Seryüv, f.** Up - uzun olarak durmak, uzun bir şeyin ölü olarak yatması.
- Seriya, is.** Sıra numarası.
- Serke, is.** 1. Kısırlaştırılmış olan erkek keçi. 2. Lider, yol gösteren kimse.
- Serkeş, is.** Serkenin küçüğü.
- Sermelüv, f.** Atılmak, birisine doğru fırlatılmak, işaret edilmek.
- Sermende, s.** Ahmak, akılsız.
- Sermetüv, f.** İşaret ettirmek, attırmak, fırlattırmak.
- Sermev, f.** 1. Atmak, işaret etmek, fırlatmak. 2. Teşebbüs etmek. **Qulaş sermedi** — Teşebbüs etti.
- Serppe, is.** Bk. Serippe.
- Serpüv, f.** Dışarıya doğru itilmek, fırlatılmak, atılmak. 2. Hızlanmak. **Tuyaq serpedi** — Kıpırdamadı.
- Serpildirüv, f.** 1. Otomatik olarak dışarıya veya içeriye açmak. 2. Gidertmek.
- Serpiltüv, f.** Açtırmak, hızlandırmak.
- Serpilüv, f.** Açılmak, hızlanmak.
- Serpin, is.** Serpilmek, hamle yapmak.
- Serpindi, s.** Serpildi, kuvvetlendi, güçlendi.
- Serpiniüv, f.** Güçlenmek, serpilmek.
- Serpinkirev, f.** Övünerek, fazlaca atmak.
- Sert, is.** Ant, sözleşmek. **Sert bayladı** — Ant etti, **Sert bayladı** — Sözleşti, **Sertten taydı** — Sözünde durmadı.
- Serttesüv, f.** Vâdeleşmek, antlaşmak.
- Sertşil, s.** Sözünde duran.
- Serven, is.** Gezinti, seyahat.
- Servendeu, f.** Seyahata çıkmak, geziye çıkmak.
- Servendik, is.** Eğlence.
- Seri, is.** Eğlenerek, oynayarak serbest büyüyen kimse.

Serigüv, f. 1. İyileşmek, dinlenmek.
2. Eğlenmek.

Serigütüv, f. Dinlendirmek, hava al-
dırmak, eğlendirmek.

Serik, is. 1. Arkadaş, dost. 2. Aynı
yaş ve ayarda kimse. 3. Dayanak,
destek, **Cerdin casandı serigi** —
Uyudu.

Seriktes, s. Arkadaş, dost.

Seriktesüv, f. Yardımcı olmak, ortak
hareket etmek, dost olmak.

Seriklik, is. Arkadaşlık kurmak, ortak
hareket etmek.

Seriltüv, f. Ayıktırmak, hafifletmek.

Serilüv, f. Hafiflemek, ayıkmak, rahat-
lamak.

Serilik, is. Eğlence düşkünlüğü, süslü-
lük.

Serippe, (I.) is. Tüfeğin tetiği, kendi-
kendine otomatik hareket eden
alet.

Serippe, (II.) is. Kapının veya başka
herhangi bir şeyin açılıp - kapan-
masını sağlayan itici alet. **Kirpik
serippedi** — Kirpiklerini kıpırdat-
madı, **Tuyağ serippedi** — Kıpırdat-
madı, ayaklarını dahi kıpırdatama-
dı, öldü.

Seripüv, f. Bk. Serpüv.

Ses, is. Tehdit, korkutmak. **Ses kör-
setti** — Korkuttu, **Sesi bastı** — Çar-
resi kalmadı.

Seskendirüv, f. Korkutmak, tehdit et-
mek, öğrendirmek.

Seskenüv, f. Korkmak, çekinmek, iğ-
renmek.

Sespey: **sespey qatuv**, f. Aniden, anın-
da ölmek.

Sessiya, is. Toplantı.

Şesti, s. Heybetli.

Sestilik, is. Heybetlilik.

Sestirmev, f. Kıpırdatmamak.

Setüv, f. Setnemek, sökülme.

Setik, s. Şetilen, sökülen.

Setilüv, f. Setilmek, sökülme.

Setinev, f. Setnemek, sökülme.

Sıyda, s. İnce, pek şişman değil.

Sıydalanuv, f. İncelmek, ince olma.

Sıydalav, f. İnceltmek.

Sıydam, s. Uzunca.

Sıydamdaluv, s. İncelmek, ince uzun
olmak.

Sıydan, s. Bk. Sıydam.

Sıydandav, f. İnce ve uzun olarak
yürümek.

Sıydiyuv, f. İp - ince ve uzun olarak
durdurmak, yürütmek.

Sıydiyuv, f. Uzamak, ince ve up -
uzun olmak.

Sıyqır, is. Sinir.

Sıyqırlanuv, f. Sihiri olmak, sihirle
hareket etmek.

Sıyqırlav, f. Sihirlemek.

Sıyqırlı, s. Sihirli, gizli taraflı.

Sıyqırlıq, is. Sihirbazlık.

Sıyqırış, is. Sihirbaz.

Sıymvol, is. Sembol.

Sıymponiya, is. Senfoni.

Sıypaqtatuv, f. Çekingen, teredütlü
hareket ettirmek.

Sıypaqtav, f. Çekingen, teredütlü ha-
reket etmek.

Sıypandav, f. Bk. Sıypaqtav.

Sıypat, is. 1. Sıfat, özellik, 2. Göste-
riş, kılık kıyafet.

Sıypattaluv, f. 1. Sıfatlandırmak, 2.
Tarif etmek.

Sıypattama, is. Birinin sıfatlarının be-
lirlenmesi. **Bastıq caqsı sıypattama
bermegendikten aqşa artpadı** —
Şef iyi rapor vermediği için para-
da artış olmadı.

Sıypattav, f. Tarif etmek, izah etmek,
anlatmak.

Sıypav, f. Okşamak. **Sıylap - sıypadı**
— Sevdi, saydı, okşadı, **Mandayı-
nan sıypadı** — Esirgedi, alından
okşadı. **Sıypay saldı** — Olur olmaz
baktı, **Ornın sıypap qaldı** — Kay-
bettii, **Sıypap ketti** — Hepsini aldı
gitti.

Sıyraq, is. Bacağın dizden aşağısı.

Sıyrat, is. Sırat, kıyamet günü.

Sıyrek, s. Seyrek.

Sıyreküsüv, f. Seyrekleşmek.

Sıyrektendirüv, f. Seyrekleştirmek.

Sıyrektenüv, f. Seyrekleşmek.

Sıyrektev, f. Seyrekleştirmek.

Sıyrev, f. Seyrek olmak.

Sıysa, is. Bir cins parlak kumaş:

Sıyıq, is. Kılık kıyafet. **Sıyıqı ketti** — Kılık kıyafeti kalmadı.

Sıyımdı, s. İçerisi geniş, **Sıyımdı adam** — Herkesle geçinen kimse, **Aqılğa sıyımdı** — Uygun mantıklı.

Sıyımdılıq, is. Uygunluk, mantıklılık.

Sıyımsız, s. Geçimsiz, uygun olmayan.

Sıyıdıruv, f. Sığındırmak, dua ettirmek, kutsal şeylerden medet ummak.

Sıyınuv, f. Sığınmak, inanmak, dua etmek, **Alla'ğa sıyıdı** — Allaha sığındı.

Sıyıır, is. Sığır. **Savın sıyıır** — Sağılan sığır **Savlı sıyıır** — Buzağısı öldüğü halde sağılabilen sığır.

Sıyıruv, f. Bk. Sıpiruv.

Sıyıırçı, is. Sığırçı, sığıra bakan.

Sıyıa, is. Mürekkep, **Sıyıa savıt** — Mürekkep ve kutusu, **Sıyıa sorğış** — Mürekkep kurutan kâğıt.

Sıyıaq, is. Görünüş, fizyonomi.

Sıyıaqtanuv, f. Gibi, benzemek.

Sıyıaqtı, Benzeyen, gibi.

Sıyıapat, is. Ziyafet.

So, z. Şu.

Sobalaq, s. Karışmış saç, karışmış tüy, yün.

Sobalaqtanuv, f. Karışmak, dolaşmak.

Sobıq, is. Darının baş yaracağı yer.

Sobıqtav, f. 1. Darının baş çıkarması. 2. Şişmek, som olarak katmak.

Soğuv, f. 1. Vurmak, dokunmak, çarp-mak. 2. Durmak, uğramak, **Cürek soqtı** — Kalbi çarptı, **Damır soqtı** — Damarı çarpıyor, **Qol soqtı** — El çarptı, **Telefon soqtı** — Telefon etti, **Ângime soqtı** — Hikâye anlattı, **Söz soqtı** — Lâf ebesi, **Catqa soqtı** — Ezbere anlattı, **Könili soqtı** — İsteklilik bildirmek, arzu etmek, **Ötirik soqtı** — Yalan söyledi, **Sanın soqtı** — Pişman oldu, **Qıyınga soptı** — Zorlaştı, **Cın soqtı** — Cın çarptı.

Soğurlım, Bk. Solğurlım.

Soğıluv, f. Vurulmak, çarpılmak.

Soğılusuv, f. Çarpışmak, iki şeyin birbirine çarpması.

Soğım, is. 1. Kışın kesilmek için özel olarak semirtilen hayvan. 2. Kış için özel olarak kesilen hayvan ve eti.

Soğıs, is. Harp, savaş.

Soğıstırov, f. 1. Harp ettirmek, savaş-tırmak, 2. Bir şeyi diğer bir şeyle çarpıştırmak.

Soğısuv, f. Savaşmak, harp etmek.

Soda, is. Soda.

Sodır, s. Yaramaz, terbiyesiz.

Soz, is. Bir çeşit hayvan hastalığı.

Sozbaqtav, f. Uzatmak, sallamak.

Sozbaşılav, f. Çekmek, uzatmak.

Sozuv, f. Uzatmak maksadıyla çekmek. **Qol sozdi** — El uzattı, **Soz buydağa saldı** — Salladı, uzattı.

Sozıluv, f. Çekilmek.

Soy, is. Soy, **Men aq sunqar qustın soyı edim** — Ben ak sunqar kuşun soyu idim.

Soydaq: **soydaq tis**, s. Ağızdan dışarıya çıkık diş.

Soydıyuv, f. Uzun olarak çıkmak.

Soydıruv, f. Soydurmak, kestirmek.

Koy soydurdu — Koyun kestirdi.

Soyqan, is. Mesele, hadise, çözülme-mesi gereken iş.

Soyqandav, f. Karıştırmak, mesele yaratmak.

Soyqandı, s. Karıştırıcı.

Soyqandıq, is. Karışıklık.

Soyıl, is. Birisini vurmaya mahsus çomak. **Soyıl soğar** — Saldırgan.

Soyıldav, f. Çomakla vurmak.

Soyıluv, f. Kesilmek.

Soyıs, is. Kesim, saygı değer misafir-lere veya toplanrıya özel olarak ke-silen hayvan.

Soyıstıq, is. Kesilmek için hazırlanan hayvanlar.

Soqa, (I.) is. Saban.

Soqa, (II.) **soqa bas**, s. Yaramaz, gör-güsüz adam.

Soqalav, f. Saban sürmek.

Soqaşı, is. Sabancı.

Soqqı, is. Darbe, ders yenilgi. **Soqqı cedi** — Darbe yedi, **Soqqığa cıqtı** — dövdü.

- Soqqızuv, f.** Dövdürmek, yurdurmak.
- Soqqılasuv, f.** Karşılıklı vuruşmak, dövüşmek.
- Soqqılav, f.** Bir şeye üst üste vurmak.
- Soqpa, is.** 1. Zaman zaman tutan sinir hastalığı. 2. Elle çamurdan yapılan kerpiç.
- Soqpaq, is.** Sokak, patika yol, patika.
- Soqta, is.** Yiğilan ve toplanan kan veya başka bir şey.
- Soqtaday, s.** Kocaman, çok büyük.
- Soptalanuv, f.** Bir - birine karışarak sıkılaşılmak.
- Soqtalav, f.** Sıkılaşarak bir - birine karışmak.
- Soqtalı, s.** Büyük, uzun boylu ve güzel.
- Soqtanday, s.** Bk. Soqtaday.
- Soqtıgıuv, f.** 1. Çarpışmak, bir - birine dokunmak. 2. Kasten dokunmak, hadise ve mesele çıkarmak istemek.
- Soqtıgıısv, f.** Karşılıklı çarpışmak, bir - birine dokunmak.
- Soqtıqqıı, s.** Hadise çıkarıcı, mesele arayıcı.
- Soptıqpalı, s.** Engeli çok, kavgası, münaqaşası bol.
- Soqtıruv, f.** Vurdurmak, dokundurmak.
- Soqır, s.** 1. Kör, gözünün görme kabiliyeti olmayan. 2. Cahil, bilgisiz.
- Soqır teke** — Körebe oyunu, **Soqır tıyın** — Metelik, hiç bir kuruş, **Soqır işek** — Apandist, **Soqır senim** — Kör inanç.
- Sol, (I.) z.** Şu, o.
- Sol, (II.) s.** Sol.
- Solay, z.** Öyle, o taraf.
- Solaqay, s.** Solak, sağ eliyle değil, sol eliyle iş yapan.
- Solbir, s.** Gevşek, yumuşak, başlı.
- Solbırav, f.** 1. Elbisenin etek - yenisinin pek uygun olmaması. 2. Bir kimisenin dik ve cesaretli görünmemesi.
- Solbırayuv, s.** Bk. Solbırav.
- Solğurlım, Oldukça.**
- Solğın, s.** Solgun, belirsiz, gizlice, açık aydın değil.
- Solğındav, f.** Yavaşlamak, kuvvetsizleşmek.
- Soldat, is.** Asker.
- Soldıruv, f.** Renksizleştirmek, zayıflatmak.
- Solq: solp etüv, f.** Ağır bir şey düşünce, düştüğü yerin kıpırdar gibi olması. **Solq - solq cıladı** — Hüngür - hüngür ağıladı, **Solq - solq etti** — Sallandı.
- Solqıldaq, s.** Lâstikli, belirsiz, sallanmalı, gevşek.
- Solqılđatuv, f.** Sallandırmak.
- Solqıldav, f.** Sallanmak.
- Solpıyuv, f.** 1. Bir tarafının yakışsız olarak sarkması, çıkık olması. 2. Küskün ve üzgün bakması.
- Solpıyuv, s.** Bk. Solbırav.
- Soltaq, s.** Hafifce topal.
- Soltaqtav, f.** Topallayarak yürümek.
- Soliüstük, f.** Kuzey.
- Soluv, f.** Solmak.
- Solşıl, is.** Solcu.
- Solşıldanuv, f.** Solcu olmak.
- Solşıldıq, is.** Solculuk.
- Soliq: solğın basuv, f.** Solumak, soluyarak dinlenmek.
- Som, (I.) is.** Para.
- Som, (II.) s.** Som, ağır, kalın.
- Soma, is.** 1. İki sayıyı toplayınca çıkan netice. 2. Tutarı.
- Somaday, s.** Büyükçe, kocaman.
- Somalav, f.** Fiyat belirlemek, kıymet takdir etmek.
- Somalı, s.** Paralı.
- Somdaluv, f.** Som haline gelmek.
- Somđav, f.** Som haline getirmek, alıştırmak.
- Sona, is.** At sineği.
- Sonağurlım, Hayli, uzakça, hayli bölca.**
- Sonđaydan, O kadar yerden, onun gibi den.**
- Sonadan, Bk. Sonđaydan.**
- Sonar, is.** İlk kar.
- Sonarlav, f.** Karda izini takip etmek, peşine düşmek.
- Sonarşı, is.** Kar yeni yağdığı zaman ava çıkan kimse.
- Sonav, z.** Ta, te orada vs.

Sonda da, Öyle olsa bile, gene de.
Sonday, z. Onun gibi, o kadar.
Sondaylıq, Öyle, bilhassa.
Sondıq, is. Onu yapacak kadar, onun kadar.
Sondiqtan, Onun için, o sebeple.
Sonşa, O kadar, öyle.
Sonşama, Bk. Sonşa.
Sonı, s. Bakir, henüz el değmemiş.
Sonimen, Onunla, neticede.
Sonırqav, f. Hayret etmek, arzu etmek, yeni bir şey olarak görmek.
Son, Ondan sonra.
Sonğı, s. Sonuncu.
Sonı, is. Sonu, ayak tarafı. **Qır sonınan qalmadı** — Peşinden kalmadı, **Sonına tüsti** — Peşine takıldı, takip etti.
Sonıra, Sonra.
Sopaqı, s. Uzunca.
Sopaqtav, s. Pek düzgün değil, biraz uzunca.
Sopan: **sopan etöv**, f. Aniden bir yerden fırlayarak çıkmak.
Sopandatur, f. Elinde tuttuğu çomağı veya herhangi bir şeyi oynatmak.
Sopandav, f. Zıplamak, kıpırdamak, uygunsuzca hareketler ederek yerinde durmamak.
Sopayuv, f. 1. Zayıflayarak uzun hale gelmek. 2. Yalnız kalmak.
Sopıyuv, f. Bk. **Sopayuv**.
Sopi, is. Sofu.
Sor, (I.) is. Kireçli yer, **Sor tuz** — Kireçli tuz.
Sor, (II.) is. Bahtsızlık, şanssızlık, talihsizlik. **Sor manday** — Talihsiz, **Sorıp sorpaday qaynattı** — Sömürerek çorba gibi kaynattı, eziyet etti, **Sorın qurğır** — Bahsız, talihsiz, **Qalın sor** — İnsanın karşılaştığı ağır vaziyet.
Sora, is. Gözden akan yaş, göz yaşı.
Sorğıtuv, f. Süzdürmek, kurutmak, kurumasını, suyunun gitmesini sağlamak.
Soraqı, s. Yakışsızca, görgüsüzce.
Soraqılıq, is. Yakışsızlık, kabalık, görgüsüzlük.
Soran, is. Kireçlice yer.

Sorandav, f. Uygunsuzca, yakışsızca hareket etmek.
Sorap, (I.) is. Belli - belirsiz yol.
Sorap, (II.) is. Deveye su verirken, su içmesi için kullanılan ifade.
Soraptav, f. Sıvı bir şeyi yavaş ve ses çıkartarak içmek.
Sorayuv, f. Uzunca ve yakışsızca durmak.
Sorğalatuv, f. Akitmak, akmasını sağlamak.
Sorğalav, f. Akmak, dökülmek.
Sorğuv, f. Kurumak, suyu kurumuş olmak, süzülme.
Sorğızuv, f. Emmesini suyunu almasını temin etmek.
Sorğıtuv, f. Yıkanan bir şeyin suyunu akıtmak.
Sorğış, is. Kurutma kağıdı.
Sordıruv, f. Emdirmek, kurutturmak.
Sorlatuv, f. Kireçletmek.
Sorlav, f. Kireçlemek.
Sorlı, s. Zavallı, çaresiz, talihsiz.
Sorpa, is. Çorba, et suyu. **Üş qaynasa sorpası qosılmaydı** — Hiç alakası yok, **Arzannın sorpası tatmaydı** — Ucuz etin yahnisi yenmez, **Qan sorpağa túsirdi** — Yordu, uğraştırdı, **Qan sorpasın şıgardı** — Terletti, yordu.
Sorpa - suv, is. Çorba, et vs.
Sorpa - suvan, is. Çorba - morba, vs.
Sorpıldatur, f. Ses çıkartarak içmek, sıvı bir şeyi ses çıkartarak karıştırmak.
Sort, is. Kalitesi, çeşidi.
Sortan, is. Kireçli yer.
Sortandav, s. Kireçlice.
Sortıv, f. Kalite ve çeşide ayırmak.
Soruv, f. Emmek. **Qanın sordı** — Kanın emdi, **Suvıq sordı** — Üşüdü. soğukladı, **Ayaz sordı** — ayazı yedi, ayazladı.
Sot, is. Mahkeme. **Sotqa tarttı** — Mahkeme edildi, **Sotqa ketti** — Mahkemeye gitti.
Sotanaq, s. Yaramaz, terbiyesiz.
Sotqar, s. Yaramaz, rahat durmayan.
Sotqarlanuv, s. Yaramazlaşmak.
Sotqarlıq, is. Yaramazlık.

Sottaluv, f. Mahkemeye verilmek.

Sottasuv, f. Mahkemeleşmek.

Sottav, f. Mahkeme usulüyle cezalandırmak.

Soyuv, f. 1. Kesilen hayvanın derisini yüzmek. 2. Vurmak, dövmek.

Soğım soydı — Hayvanı kişilik yemek için kesti, **Sözben soydı** — Sözle öldürdü.

Soya, is. Soya fasulyası.

Soyalanuv, f. Bk. Soyavlanuv.

Soyan, is. Angarya, hadise, karışıklık.

Soyav, is. 1. Bitkinin yapraksız sapı. 2. Bir nevi diken.

Soyavlanuv, f. Fazla büyümek, yapraksızca büyümek.

Söğüv, (I.) f. Elbisenin veya herhangisi dikilen bir şeyin sökülmesi.

Söğüv, (II.) f. Tenkit etmek, kınamak.

Söğilüv f. 1. Sökülmek. 2. Tenkit edilmek, kınanmak.

Söginüv, f. Kendi - kendine sökülmesi.

Sögis, is. 1. Hatasını düzeltmesi için kişinin kabahatini yüzüne söylemek. 2. Hatası için yazılı verilen ihtar.

Sögisüv, f. Sökülmesine, tenkit edilmesine iştirak etmek.

Sögitüv, f. Sökmek.

Sögitilüv, f. Sökülmek.

Söz, is. Söz. **Söz söyledi** — Konuşma yaptı, **Söz verdi** — Söz verdi, **Söz aldı** — Söz aldı, **Söz bayladı** — Söz bağladı, **Sözi mirdin oğınday** — Güzel konuşan, **Sözben sabadı** — Sözle dövdü, **Söz qattı** — Konuştular, **Söz etti** — Söz etti, **Söz tasadı** — Söz, laf taşıdı, **Söz bastadı** — Laf açtı, **Sözge kiylikti** — Söze karıştı, **Söz coq** — Sözsüz, hakikat, **Söz emes** — Laf değil, söz değil, **Söz boldı** — Konuşuldu, **Atalı söz** — Yerinde ve anlamlı söz, **Söz estidi** — Azar işitti, **Soviq söz** — Soğuk söz, hoş olmayan haber, **Söz baktı** — Laf, söz peşinde oldu, **Qara söz** — Şiir, şarkı, folklor gibi söz, **Sözge uyıdı** — Söze inandı, **Söz**

bası — Önsöz, **Söz saptası** — Söz söyleme usulu, **Söz tüylüni** — Sözün neticesi, **Alıp qaspa söz** — Dedikodu, söylenti, **Söz falastırdı** — Münakaşa etti, **Söz qumar** — Söz meraklısı.

Sözdik, is. Sözlük.

Sözsüz, s. 1. Sözsüz, karşılık vermeden. 2. Şüphesiz.

Sözüvar, s. Çok konuşan, konuşkan.

Sözşen, s. Bk. Sözüvar.

Söydev, f. Bk. Süydev.

Söylem, is. Cümle. **Söylem qurdı** — Cümle kurdu.

Söylempaz, s. Bk. Sözüvar.

Söylesüv, f. Söyleşmek.

Söyletüv, f. Söyletmek.

Söylev, f. Söylemek.

Söytüv, f. Bk. Süytüv.

Sök, (I.) is. Tahıl cinsinden taneli bitki.

Sök, (II.) is. Ufak darı çeşidi.

Sökət, s. Ayıp, yanlış, hata, uygunsuz.

Sökötüv, f. Darryı dış kabuklarından temizlemek.

Söktürüv, f. Söktürmek, tenkit ettirmek.

Söl, is. Bir şeyin esası. Bitkinin tadı, bir şeyin rengi.

Söleket, s. Bk. Sökət.

Sömke, is. Bk. Sumka.

Sömpek, s. Kamburca, kambur.

Sömpendev, f. Bk. Sompandav.

Söndirüv, f. Söndürmek.

Sönüv, f. 1. Sönmek. 2. Bitmek, mahvolmak. **Canğan ırağın söndi** — Öldü bitti, ışığı söndü.

Söre, is. Çanak - çömlek veya başka herhangi bir şey konan ranza.

Sörelev, f. Ranza yapmak.

Sötke, is. Gece - gündüz.

Sötüv, f. Bk. Söğüv.

Sötilüv, f. Sökülmek.

Staqa, is. Bardak.

Standarttav, f. Standartlaştırma.

Stiyl, is. Sivil, üslup.

Stol, is. Sandalye.

Stuvdent, is. Talebe.

Suv, is. Su. **Suv cana** — Su gibi yeni, **Suv tegin** — Su gibi ucuz, **Suv qarangı** — Gözü kör, **Suv murın** — Sulu burun, **Suv cuqpas şeşen** — Çok iyi hatip **Suv cürek** — Su yürek, korkak, **Suvın tapdı** — İyi ayarlandı, **Suvı qatdı** — Sert, merhametsiz, **Suvı qandı** — Bıçak, balta gibi yüzü olan şeylere su verilmesi, **Suvı gaytı** — 1. Demirin pek keskin olamaması. 2. Cesareti kırılmak, **Avızının suvı qurıdı** — Çok arzu etti. Ağızının suyu aktı, **Suv sepkendey boldı** — Su konmuş, su dökülmüş gibi durdu, **Suv tübine ketti** — Kayıp oldu, bitti, gitti, **Murnına suv celpedi** — Çok acele etti, **Cüreği suv etti** — Korktu, **Moynına suv tögildi** — Başına iş düştü, **Suv - suv etedi** — Çabuk - çabuk konuşuyor.

Suvayıf, s. Yalancı.

Suvaldıruv, f. Sağılmamasını, artık vermemesini temin etmek.

Suvaltıluv, f. Sağdırılmamak.

Suvaluv, f. Sütten kesilmek. **Cağı suvaldı** — Zayıfladı, **Tamırı suvaldı** — Damarı kurudu.

Suvan, s. Bk. Suvayıf.

Suvarmalı, s. Sulanan yer.

Suvarıuv, f. Sulatmak.

Suvaruv, f. 1. Sulatmak. 2. Su içirmek.

Suvarılıuv, f. Sulanmak.

Suvat, is. Su alacak, hayvana su içilecek yer.

Suğaruv, f. Bk. Suvaruv.

Suvday, Su gibi, tam mânâsiyle. **Qanın suvday ağızdı** — Kanını su gibi akıttı, **Suvday tasdı** — Sugibi taşıdı, **Suvday şaştı** — Su gibi dağıttı, **Suday sapırdı** — Su gibi karıştırdı, **Suday corğa** — Su gibi akar (koşan) at.

Suvdan, is. Ot çeşidi.

Suvdır, is. «Sudır - sudır» ses çıkartmak.

Suvdırlatuv, f. Sudırlayan sesin çıkartılması.

Suvdırlasuv, f. Kumaş veya benzeri,

kağıt vesaire gibi şeylerin bir - birine değerek ses çıkarması.

Suvdiya, is. Hakim.

Suvqañ: suvqañ sümev, f. Beğenmemek, sevmemek.

Suvlandıruv, f. Sulamak, sulandırmak.

Suvlandırılıuv, f. Sulandırılmak.

Suvlanuv, f. Sulanmak.

Suvlatuv, f. Sulatmak.

Suvlav, f. 1. Sulamak. 2. Hızla gitmek.

Suvlı, s. Sulu.

Suvlıq, (l.) is. Atın ağızına konulan gem.

Suvlıq, is. 1. El havlususu. 2. Yağmurluk.

Suvmaqay, s. Aç gözlü, hareketli, açığöz.

Suvman: suvman qağuv, f. Ağgözlük ederek dolaşmak.

Suvmandav, f. Ağgözce, bir şeyler elde etmek için dolaşmak.

Suvret, is. Suret, resim.

Suvrettelüv, f. Resmedilmek, tarif edilmek, izah edilmek.

Suvrettev, f. Resmetmek tarif etmek, izah etmek, anlatmak.

Suvretşi, is. Ressam, fotoğrafçı.

Suvsamır, is. Sık sık susayan, çok su içen.

Suvsar, is. Zardava, kediye benzeyen ormanlarda yaşayan av hayvanı.

Suvsatuv, f. Susatmak.

Suvsav, f. 1. Susamak, su içmek istemek. 2. Arzu etmek, canı istemek.

Suvsuv, f. Hafif kaymak, hafif geyşemek.

Suvsıl, is. «Su - su» diye çıkan ses.

Suvsıldasuv, f. Suvsuv diye ses çıkarmak.

Suvsıldav, f. 1. Suvsıl sesi çıkmak. 2. Çabuk - çabuk hareketlerde bulunmak.

Suvsımalı, s. Portatif, hareket eden.

Suvsım, is. Susamış kimsenin içtiği soğuk nesne. **Suvsını qandı** — Harareti basıldı.

Suvsındanuv, f. Soğuk bir şeyler içmek.

Suvşındatuv, f. Soğuk bir şeyler içirmek.

Suvşındav, f. 1. Soğuk bir şey içerek susuzluğunu gidermek. 2. Dinlenmek.

Suvşıtuv, f. Hafif gevşetmek, hafif kaydırmak.

Suvtegi, is. Hidrojen.

Suvuv, f. Soğumak. **İzi suvıp ketti** — Artık vakit geçti, **Cüregi suvıp qoya berdi** — Kalbi kırıldı, bıraktı, **Qoyganın suvıp barama?** — Yemeğin mi soğuyor, niye acele ediyorsun?

Suvşı, is. 1. Saka. 2. Sulama işi yapan.

Suvşıl s. İyi yüzen kimse.

Suvıq, s. Soğuk. **Suvıq tiydi** — Soğukladı, **Suvıq tüsti** — Hava soğumaya başladı, **Suvıq cüzdi** — Soğuk yüzlü, **Suvıq habar** — Soğuk haber, **Suvıq qol** — Soğuk kol, soğuk haber, **Suvıq közben qaradı** — Soğuk - soğuk baktı, **Suvıq ter** — Soğuk ter.

Suvıqtıq, is. Soğukluk.

Suvıl, is. «Suv» diye çıkan ses.

Suvıldav, f. Çabuk konuşmak, çabuk hareket etmek. **Cüregi suvıldadı** — Korktu.

Suvıntuv, f. Soğutmak.

Suvınuv, f. Soğumak.

Suvır, is. Dağ faresi.

Suvırma, is. Çekmece.

Suvırmalı, s. Çekmeceli.

Suvırtpaq, is. İpini sökerek faydalanmak için bulundurulan kumaş parçası.

Suvırtpaqtav, f. Parçalamak, dağıtmak, çekmek (kumaş gibi nesnelere)

Suvırtuv, f. Çektirmek, koparttırmak.

Suvıruv, f. Çekmek, koparmak, **Suvırıp salma aqın** — Anında şiir yazan şair.

Suvırıluv, f. Gönüllü olarak çıkmak, ilerleyerek atılmak. Hatiplik etmek, hatip olduğunu, iyi konuştuğunu tavrıyla farkettilmek.

Suvsuv, f. Hafif kıpırdamak. hafif kaymak.

Suvıt, Acele, çabuk.

Suvıtuv, f. 1. Soğutmak. 2. Atı nefes aldirmek, dinlendirmek.

Suvıtıluv, f. Soğutulmak.

Suğanaq, s. 1. Açık göz, yüzüz. 2. Hırsız, haydut.

Suğuv, f. Sokmak, girdirmek, içine koymak. **Suğa saldı** — Sokuverdi, **Bas suqtı** — Girdi - çıktı, **Qol suqtı** — Karıştı, müdahale etti, **Tilin suqtı** — Kızdı, hakaret etti.

Suğıluv, f. Sokulmak.

Suğındıruv, f. Sokuşturmak.

Suğınuv, f. Girişmek, yapışmak, istenmediği ve davet edilmediği halde girişmek.

Suğısuv, f. Sokulmasına yardımcı olmak.

Suyqıl, s. Suyıq (Sıvı - sulu).

Suyıq, s. 1. Sıvı, koyu değil. 2. Seyrek.

Suyıqtav, s. Suluca, sulandırmak.

Suvıltuv, f. Sulandırmak, sıvılaştırmak.

Suyıluv, f. 1. Sıvılaşmak, sulanmak. 2. Neticesiz kalmak.

Suq, is. Ağgözlü, hep isteyen, hep almak arzusunda olan kimse, **Suğın qadadı** — Hoşlanmayarak şert baktı, **Suq qol** — İşaret parmağı.

Suqqızuv, f. Sektirmek.

Suqqılav, f. Bir kaç defa arka - arkaya sokmak.

Suqsır, is. 1. Çabuk uçabilen ördek cinsi. 2. Uğursuz, sevimsiz.

Suqtandıruv, f. Dikkat ettirmek, göz diktilmek.

Suqtanuv, f. 1. Göz dikmek. 2. Açgözlüleşmek.

Suqtıruv, f. Sektirmek.

Sulama, is. Uzunlamasına yatan şey.

Sulatuv, f. Uzunlamasına yatırmak.

Sulav, f. Uzanmak.

Sultan, is. Sultan. **Ağa sultan** — Sultanların büyüğü.

Suluv, s. Güzel, yakışıklı. **Qas suluv** — Hakiki güzel.

Suluvlanuv, f. Güzelleşmek, süslenmek.

Suluvlav, f. Süslemek, güzel hale getirmek.

- Suluqluq, is.** Güzellik.
- S uluvşa, s.** Güzəlce, yaqşıklıca.
- Sulu, is.** Sulu.
- Suluq - suluq çatuv, f.** 1. Kıpırdamadan yatmaq, kendini bilmemek. 2. Gönülsüz, isteksiz.
- Sum, s.** Uğursuz, sevimsiz, acımasız, merhametsiz.
- Sumdıq, is.** Uğursuzluk,
- Sumpayı, s.** Sevimsiz.
- Sumıray, is.** Uğursuz, sevimsiz.
- Suğaç, s.** Boylu, uzunca.
- Sunğaqañuv, f.** Gittikçe uzamak, gittikçe boya atmaq.
- Suğaqañav, s.** Uzunca, boyu uzunca.
- Sunğıla, s.** Dikkätli, açıkgöz.
- Sunqar, is.** Avcılıqta faydalanılan, çok yüksekden uçan bir kuş çeşidi.
- Sunqıldasuv, f.** Topluca ağlamak, bağırmaq.
- Sunqıldatuv, f.** Ağılatmaq, bağırtmaq.
- Sunqıldav, f.** Bağıraraq ağlamak.
- Sur, s.** Kurşunı renk. **Sur cebe** — Bir tür ek, **Sur cılan** — Boz yılan, azgın yılan.
- Suraq, is.** Soru, tahkikat.
- Suraluv, f.** Sorulmaq.
- Surampaz, s.** Çok isteyen, çok soran, çok dilenen.
- Suramsaq, s.** Bk. Surampaz.
- Suranuv, f.** Sormaq, dilenmek.
- Surapıl, s.** Eşsiz, görülmemiş.
- Surasuv, f.** Soruşturma.
- Surav, is.** 1. Sormaq. 2. İstek, dilek.
- Surğılt, s.** Boz renge yakın.
- Surqay, s.** 1. Kapalı, bulutlu, 2. Gönülsüz.
- Surqıyalav, f.** Aldatmaq, caydırmak, kışkırtmaq.
- Surqıya, s.** Sevimsiz, zalim, uğursuz, ağgöz, çakal.
- Surqıyalıq, s.** Zalimlik, namussuzluk, uğursuzluk.
- Surqıl, s.** Boz renge yakın.
- Surqıltay, is.** Devamlı öten bir kuş türü.
- Surlanuv, f.** 1. Bozlaşmaq, kararmak. havanın bozulması. 2. Birisinin suratını ekşitmesi, korku belli etmesi.
- Surlav, s.** Bozumsu, boza yakın renk.
- Sursız, s.** Renksiz.
- Surşa, s.** Boz, boza yakın.
- Surıq, is.** Renk, yüz, kıyafet.
- Sırıptaluv, f.** Seçilmek, iyilerini bir tarafa ayırmak.
- Surıptanuv, f.** Bk. Surıptaluv.
- Surıptav, f.** Seçmek, iyilerini bir tarafa ayırmak.
- Sus, s.** Heybet, gösteriş, soğuk yüz.
- Sustanuv, f.** Sertleşmek, heybetlenmek, soğuk tavır takınmaq.
- Sustuyuv, f.** Hoşlanmayarak, sevmiyerek bakmaq.
- Sübe, is.** Kaburgaların bele doğru olan tarafı.
- Sübelev, f.** Karışmaq, müdahale etmek.
- Sübeli, s.** 1. Yağlı, 2. Kuvvetli, 3. Zen-gin.
- Sübelik, is.** Belin kaburgadan sonraki boşluğu.
- Südiğer, is.** Güzün ekilen yer.
- Süzbe, is.** Süzülen yoğurt, bir nevi beyaz peynir.
- Süzgi, is.** Süzgeç.
- Süzgilev, f.** Süzmek, boynuzları ile vurmaq.
- Süzdirev, f.** Süzdürmek.
- Süzegen, s.** Boynuzları ile süzen hayvan.
- Süzek, is.** Müzminleşen hastalık.
- Süzeki, is.** Balığı ağla süzerek avlamak.
- Süzöv, (I.) f.** Boynuzlamak.
- Süzöv, (II.) f.** Süzmek. **Süzıp sıqtı** — Aradı, baktı, **Köz süzdi** — Gözüyle süzdü, **Süzıp ötti** — Hatırladı, **Şaş süzdi** — Başını yıkadıktan sonra saçını taradı, **Basımen cer süzdi** — Başıyla yeri sürterek düştü.
- Süzülöv, f.** Süzölmek.
- Süzüstiröv, f.** Karşılıklı boynuzlatmaq, toslattırmaq.
- Süzisöv, f.** Hayvanların bir - birini boynuzlaması.
- Süydev, f.** Şöyle demek.
- Süydüröv, f.** Sevdirmek.
- Süyek, is.** 1. Kemik. 2. Ölmüş kimse-nin cesedi. 3. Akraba. **Süyekke tıydi**

— Kanına, namusuna dokundu,
Söz süyekten ötedi — Söz kemikten geçer, **Süyegi caqın** — Akraba, **Quv süyek** — Kuru kemik, **Süyegi bekidi** — Büyüdü, **Süyegi casadı** — Üzüntü, hasretle cesaretsizlenmek, **Say süyegi sıqrıradı** — Bütün vücudu titredi, üzüldü, hayret etti, **Süyek qorladı** — Namusa dokundu, akrabaya haksızlık etti, **Süyegi asıl** — Asil insanlar, **Süyegi savdırap tur** — Bir deri bir kemik, çok zayıf, **Sar süyek quda** — Çok eskiden beri hep dünür olan sülâleler.
Süyek - sayaq, is. Kemığın ufak - tefek kalıntısı.
Süyektenüv, f. Meyvelerin sertleşmiye başlaması.
Süyekti, s. Çok çekirdekli, kemikli.
Süyek - şatis, s. Dünürlük, akrabalık.
Süyekşi, is. Ölüyü mezara götüren.
Süyel, is. Siğil.
Süyem, is. Ölçü, parmakla yapılan ölçü. **Sınıq süyem** — Yarım karış.
Süyemdev, f. Yarım karışla ölçmek.
Süyemel, is. Direk, destek, dayanak.
Süyemeldev, f. Desteklemek, düşmesine yardım etmek, kalkmasına yardımcı olmak, dayanak olmak.
Süyenüv, f. Dayanmak.
Süyenisüv, f. Karşılıklı dayanmak.
Süyeniş, is. Dayanak, koruyucu, destek.
Süyesüv, f. Dayanmasına, yıkılmamasına yardımcı olmak.
Süyetüv, f. Dayandırmak.
Süyev, (I.) is. Yardım etmek, destek, dayanak olmak.
Süyev, (II.) f. Dayanmak, **Arqa süyedı** — Arkasını dayadı.
Süykenüv, f. Sürtünmek.
Süyketüv, f. Dayatmak.
Süykimdi, s. Sevimli, yakışıklı.
Süykimdilik, is. Sevimlilik, yakışıklılık.
Süykimsiz, s. Sevimsiz.
Süymen, is. Sert nesnelere parçalamaya yarayan demir.
Süyrelev, f. Sürüklemek.

Süyrendev, is. Lüzumsuz, olur - olmaz bir şeyler konuşmak.
Süyresüv, f. Sürüklenmesine yardımcı olmak.
Süyretilüv, f. Sürüklenmek.
Süyretki, is. Tırmık.
Süyretpe, is. Kımız koymaya mahsus deriden yapılmış kap.
Süyrettirüv, f. Sürüklettirmek.
Süyretüv, f. Sürüklemek.
Süyrev, f. 1. Çekmek, sürüklemek. 2. Desteklemek. **Carıqqa süyredi** — Aydınlığa çekti, **Örge süyredi** — Yukarıya çekti.
Süyrik, (I.) is. Kamışın veya sulak yerde yetişen bitkilerin tatlı beyaz damarı.
Süyrik, (II.) s. Sivri.
Süysindirüv, f. Sevindirmek.
Süyinerlik, is. Sevinilecek, rahatlanacak.
Süysintüv, f. Sevindirtmek.
Süysinüv, f. Sevinmek, rahatlanmak.
Süytüv, f. Öyle yapmak.
Süyikti, s. Sevimli, kıymetli.
Süyindirüv, f. Sevindirmek, memnun etmek.
Süyinüv, f. Birisinin işine ve hareketine sevinmek.
Süyiñşi, is. Müjde.
Süyinsüv, f. Beraberce sevinmek, memnun olmak.
Süyiniş, is. Bk. Quvanış.
Süyir, s. Sivri, ucu sivri.
Süyirilenüv, f. Sivrilmek.
Süyirlev, f. Ucunu sivrileştirme.
Süyis, is. Sevgi.
Süyispendilik, is. Bk. Süyispenşilik.
Süyispenşilik, is. Sevgi, muhabbet.
Süyisüv, f. Sevmek.
Sülgı, is. Bir çeşit havlu, silgi.
Sülde, is. Sadece kemiği kalmış, çok zayıflamış.
Sülder, is. Bk. Sülde.
Süle, s. 1. Müzminleşen hastalık. 2. Solmuş, gönülsüz hal.
Süleysoq, s. Bk. Sülesoq.
Sülelenüv, f. Zayıflamak, üzüntülü olmak.

- Sülesoq**, s. Gönülsüz, Üzünütlü.
- Sülik**, is. Sülük. **Süliktey sordı** — Sülük gibi emdi, **Süliktey qadaldı** — Sülük gibi emdi.
- Sümbe**, is. Eski tip tüfeklerin içini temizlemek için kullanılan demir çubuk.
- Sümbi**, is. Bk. Sümbe.
- Sümbil**, s. Düzgün, uzun, dolgun.
- Sümbile**, is. Ağustos ayı.
- Süme**, is. Süt bezi. **Arıstanda kütüm tileydi, kütümü kelipse sülesi tartılıp sütü azayıp kaladı.** Anne arslan bile bakım ister, bakımı yerinde olmazsa süt bezleri kurumaya başlar, sütü azalır.
- Sümektev**, f. Akmak, dökülmek.
- Sümelek**, s. Sevimsiz, kılık kıyafetsiz, cesaretsiz.
- Sümendev**, f. Sevimsizce, cesaretsizce dolaşmak.
- Sümetilüv**, f. Sürüklenmek.
- Sümsiyüv**, f. Büzüşmek, korkmak.
- Sümüv**, f. Sinmek.
- Sümireytüv**, f. Sindirmek **büzüşürmek**.
- Sümreyüv**, f. Başı öne eğilmek, garipleşmek, miskinleşmek.
- Sündet**, is. 1. Sünnet. 2. Sünnet edilmek.
- Sündettev**, f. Sünnet ettirmek.
- Sünnet**, is. Bk. Sündet.
- Süngüv**, f. 1. Suyun altına dalmak, su altında yüzmek. 2. Bir şeyin arasına girmek.
- Süngüvir**, is. Suyun altında da kalabilen ördek cinsi. **Süngüvir qayıq** — Denizaltı.
- Süngi**, (I.) is. Süngü, uç tarafı sivri demir.
- Süngi**, (II.) is. 1. Parçalar halindeki buz. 2. Toz, toprak, isten müteşekkil duman.
- Süngitüv**, f. Daldırmak.
- Sür**, s. Tuzlanarak kurutulan et. **Sür boydaq** — Uzun zaman evlenmeyen kimse.
- Sürqi**, is. Rende, tahtanın yüzünü düzeltmeye yarayan alet.
- Sürgizüv**, f. Sürdürmek.
- Sürgülenüv**, f. Sürgülenmek.
- Sürgilev**, f. Sürgülemek.
- Sürgin**, is. Sürgün, bir yerden sürgün edilmiş.
- Sürgiştev**, f. Yapıştırarak, sürgü vurarak kapatmak.
- Süre**, s. Plân, tahmin, usul.
- Sürey**, is. Delimsi, akıl hastası gibi.
- Sürek**, is. Grup, bir kaç tane birden.
- Süren**, is. Siren ve yüksek ses.
- Süren**, is. 1. Boşuna uğraş, angarya. 2. Renk, gösteriş, 3. Gizlice, pek belli değil.
- Sürkil**, is. Darbe, ceza.
- Sürlem**, is. Hayvana daha iyi gelmesi için uzun müddet muhafaza edildikten sonra verilen yem.
- Sürülenüv**, f. Etin kurutulması, kurutulmuş olmak.
- Sürletüv**, f. Eti kurutturmak.
- Sürlev**, (I.) is. Uzun zaman kimsenin geçmediği yol.
- Sürlev**, (II.) f. Et tuzlayarak kurutmak.
- Sürme**, is. Sürme, **Sürmeli köz**, Sürmeli göz.
- Sürmelev**, f. Gözü sürmelemek.
- Sürtkilev**, f. Bir şeyi tekrar - tekrar sürterek temizlemek.
- Sürtüv**, f. Sürtmek.
- Sürtülüv**, f. Sürtülmek.
- Sürtinüv**, f. Sürtünmek.
- Sürtisüv**, f. Sürtülmesine yardımcı olmak.
- Sürüv**, f. Sürmek, **Ömür sürüv** — Ömür sürmek.
- Sürrik**, is. Yumşak ve en iyi kalite işlenmiş deri.
- Sürindirüv**, f. Süründürmek.
- Sürtünüv**, f. Sürtünmek.
- Sürinüv**, f. 1. Bir şeye takılarak ayağın kayması. 2. Bir engel ve zor durumla karşılaşmak. **Köz sürindi** — Gözü kamaştı.
- Sürinşek**, s. Devamlı yanlışlık yapan, devamlı yanlış adım atan. **Sürinşek at** — Hep ayağı kayan at.
- Süt**, is. Süt. **Emşek süti** — Meme sütü, **Süt tis** — Süt dişi, **Süt pısıırım**

— Kısa sürede, **Aq sütin aqtadı** — Ak sütünü helâl etti, **Tün süttey carıq** — Gece süt gibi aydın, **Süt üstinde qaymaq boldı** — Çok saygı ve hürmet gördü, **Süttey uyıdı** — Süt gibi tuttu, çok safca inandı.

Süttenüv, f. 1. Sütlenmek, sütü çoğaltmak. 2. Bir şeyin, meselâ bitkilerin yeşermesi.

Sütü, s. Sütü.

Sütfigen, is. Süt gibi beyaz su çıkandan bir tür bitki (Latince; Eapharbia.)

Sütşi, is. Sütçü.

Süyüv, f. Sevmek, sevgi. **Süygen car** — Sevdiği yar.

Siyez, is. Toplantı, kongre.

Sıbağa, is. 1. Pay. 2. Özel olarak misafir için yapılan yemek.

Sıbağalı, s. Payı olan, hakkı olan.

Sıbay, s. Komşu, yakın oturan. **İğay men sığay** — Bir birine yakın.

Sıbaylas, s. 1. Arkadaş, 2. Komşu.

Sıbaylastıq, s. Arkadaşlık, komşuluk.

Sıbandıruv, f. Kolları sıvamak.

Sıbanuv, f. Kolları sıvamak.

Sıbanıncırav, f. Kolları iyice sıvamak.

Sıbav, f. Söğmek.

Sıbdır, is. İki şeyin birbirine çarparak ses çıkarması.

Sıbdırilasuv, f. Fısıldaşmak.

Sıbdırılav, f. Fısıldamak.

Sıbzığı, is. Flüt.

Sıbzığışı, is. Flüt çalan.

Sıbilinqi, s. Gevşek, boş, yumuşak.

Sıbir, is. Yavaş ve gizlice konuşmak.

Sıbırlasuv, f. Fısıldaşmak.

Sıbırlav, f. Fısıldamak.

Sıbis, is. Dolaşan söylenti, haber.

Sığalav, f. Gizlenerek bakmak, gizlice dikizlemek.

Sığuv, f. Sıkmak. **Alqımın sıqtı** — Boğazını sıktı, **Közünün casın sıqtı** — Gözünün yaşını akıttı.

Sığılısuv, f. Sıkışmak, dar yerde oturmak.

Sığımdav, f. Bir şeyi avuca alarak tekrar - tekrar sıkmak. **Sığımdap us-tadı** — Sıkarak tuttu.

Sığındı, is. Sıkılmış suyu çıkmış olan

bir şeyin kalan kısmı.

Sıgır, ünlem. Bazan «tövbe mânasında kullanılır. **sıgır köz** — çekik göz.

Sıgıraytuv, f. Gözlerini fazla açamadan bakmak.

Sıgırayuv, f. 1. Gözlerini sıkarak bakmak. 2. Lâmbanın pek iyi ışık vermemesi.

Sığıstruv, f. Sık koymak, sıkıştırmak.

Sığırtuv, f. Hiç durmadan, ara vermeden çalışmak.

Sıdıruv, f. Sıyırmak.

Sıdırıluv, f. Sıyırılmak.

Sız, is. Nem, rutubet. **Ökpe sızdı** — Küskünlük, kırgınlık, **Tan sıza ber-gende** — Tan yeri ağarken.

Sızaf, is. Çatlak, belirsiz çizgi.

Sızattav, f. Çatlamak, çizgilenmek.

Sızğılav, f. Çizgilemek.

Sızğıruv, f. Çizilirken ses çıkartmak.

Sızğırıq, is. Çizilirken çıkan ses.

Sızğış, is. Cetvel, düzgün çizgi çizmeye yarayan alet.

Sızdanuv, f. Sızlanmak.

Sızdatuv, f. Sızlamasını sağlamak.

Sızdav, f. Sızlayarak ağrı yapmak.

Bası avırıp baltırı sızdadı — Başı ağrıyıp baldırı sızladı, **Celini sızdadı** — Sütü sağılmadığı için memeleri sızladı, **Qarnı sızdadı** — Karnı sızladı.

Sızdavıq, is. Sızlayan ufak sivilce.

Sızdı, s. Rütübetli, nemli.

Sızdıq, is. 1. Çatlayarak belli olan çizgi. 2. Ayakkabının köşelerine yapılan çizgi gibi nakış.

Sızdıqtatuv, f. Az - az kullandırmak, idare ettirmek.

Sızdıqtav, f. Yavaş ve az - az olarak idare etmek.

Sızdıruv, f. Çizdirmek.

Sızuv, f. 1. Çizmek. 2. Çizgi peyda etmek. **Celini cer sızdı** — Memesi yere değdi (sığır ve koyun, keçi.)

Sızıq, is. Çizik.

Sızıqşa, is. Çizikçe.

Sızıltuv, f. Çizdirilmek.

Sızıluv, f. Çizilmek.

Sıy, is. 1. Hürmek, saygı, **Özündü özün sıyılmasan, özgeden sıy damet be**

— Kendini kendin saymassan, hürmet etmezsen, başkasından da hürmet saygı bekleme. 2. Hürmet etmek, saygı göstermek, **Sıyga tarttı** — Hürmet etti.

Sıygızuv, f. Sığdırmak.

Sıydıruv, f. Bk. Sıygızuv.

Sıyılavuv, f. Karşılıklı saygılı olmak.

Sıyılardı, s. İyi geçinen, dost.

Sıyılardılıq, is. İyi geçim, dostluk.

Sıylav, f. Hürmet etmek, saygı göstermek.

Sıyli, s. Hürmetli, saygılı.

Sıyliq, is. Saygı ve hürmet ifade eden hediye.

Sıyısuv, f. Geçinmek, beraber oturmak.

Sıyaq, is. Komedi, şaka, dalga.

Sıyaqqoy, s. Şakacı, dalgacı, komedyen.

Sıyaqtav, f. Dalga geçmek, şaka yapmak.

Sıyaluv, f. Sıkı - sıkı konulmuş olmak.

Sıyav, f. Sıkı koymak, sıkarak koymak.

Sıypa, is. Sıkma, elle sıkılarak yapılan «qurt» denilen bir nevi kurutulmuş peynir.

Sıyqırtuv, f. Hiç bir şey bırakmadan harcamak, almak.

Sıyqıt, is. Kıyafet, gösteriş.

Sıysıyma, s. Gözleri ufacık olan, küçük gözlü.

Sıysıyuv, f. Gözlerini sıkarak, küçülterek bakmak.

Sıq-sıq: sıq-sıq külöv, f. Kikir - kikir gülmek.

Sıqtav, f. Sıkı - sıkı yapmak, sıkıştırarak koymak.

Sıqıldanuv, f. Benzemek.

Sıqıldı, s. Benzer.

Sıqılıq, is. Nazla gülmek.

Sıqılıqtav, f. Rahatlayarak gülmek.

Sıqır, is. İki şeyin bir-birine sert sür-tünmesinin neticesinde çıkan şingirtti.

Sıqırlatuv, f. Şingirdatmak.

Sıqırlav, f. «sıqır - sıqır» diye ses çıkarması, şingirdatmak.

Sıqırlavıq, s. Şingirleyen.

Sılanuv, f. Güzelleşmek, süslenmek.

Sılan, s. Süse meraklı, süslü. **Sılan qaqtı** — Süslendi, **Sılan etti** — Süslenerek, edalı, edalı yürüdü.

Sılandav, f. Süslenmek.

Sılatuv, f. Sıvatmak, boyatmak.

Sılav, f. Sıvamak. **Balanı sılav** — Yeni doğmuş çocuğu üzerine yağ sürerek sıvamak.

Sılbı, is. Yağmurla karışık kar.

Sılbır, s. 1. Boş, gevşek, yumşak, 2. Beceriksiz.

Sılbırlav, f. 1. Gevşekce boşça, 2. Beceriksizce.

Sılbırlıq, is. Gevşeklik, boşluk, becerisizlik.

Sıldır, is. Bir şeyin diğerine dokunması neticesinde çıkan ses. **Sıldır kömey cez tanday** — Çenesi düşük, **Sıldır suv** — Çok sulu, cıvık, **Sıldır söz** — Boş söz, **Sıldır qaqtı** — Çok konuştu. Çabuk konuştu.

Sıldıratuv, f. Şingirdatılmak.

Sıldırav, f. Şingirdamak.

Sıldıratuv, f. Şingirdatmak.

Sıldırlav, f. Bk. Sıldırav.

Sıldırmaq, is. Şingirtti çıkaran oyuncaklar.

Sılg: sılg etöv, f. Aniden düşmek, yıkılmak. **Sılg-sılg cuttı** — Ses çıkararak yuttu, **Sılg-sılg küldi** — Ses çıkararak güldü.

Sıyqıytuv, f. Düşecek kadar sert vurmak, sert darbe indirmek.

Sıyqıyuv, f. 1. Ağzına kadar doymak. 2. Cansız düşerek bayılmak.

Sısqıldatuv, f. Sallandırmak, düşecek kadar halsiz hale getirmek.

Sısqıldav, f. 1. Sallanmak, gevşemek. 2. Şaka yaparak rahatça gülmek.

Sısqım, s. Süs meraklısı, efendi.

Sılp: sılp etöv, f. Bir şeyin bir-birine dokunarak ses çıkarması. **Tamaq cegende avızı sılp - sılp etti** — Yemek yerken ağzı şapırdadı.

Sılpıldağ, is. Karın eriyerek, her tarafın çamur ve su olması.

Sılpıdatuv, f. 1. «Sılp-sılp» diye ses çıkartmak. 2. Boşuna, beyhude bir şeylerle uğraşmak.

Sılıpıldav, f. Boşuna, beyhude söylemek, dolaşmak vs.

Sılt: **sılt etüv**, f. Yürürken ayağın burkulması.

Sıltav, is. Bahâne, sebep.

Sıltavratuv, f. Bahane etmek, sebep olarak göstermek.

Sıltuv, f. Hafifce topallamak.

Sıltıqtav, f. Topallayarak yürümek.

Sıltıma, s. Hafif topal.

Sıluv, f. Silerek kesmek.

Sılınuv, f. Silinerek kesilmek.

Sim, is. Sim, tel.

Simbaldav, f. Sağlam olarak yerleştirmek, sağlamlaştırmak.

Sımbat, is. Gösteriş, kılık kıyafet.

Sımbattı, s. Gösterişli, güzel.

Sımbattılıq, is. Güzellik, gösterişlilik.

Sımbılbay, z. Hiç bir şey, **Cavğa sımbılbay da coq** — Düşmana zırnık bile yok.

Sımp: **sımp berüv**, f. Aniden girivermek, aniden kaybolmak.

Sımpıyuv, f. Her şeyi kaybederek boş kalmak.

Sımpıldav, f. Çabuk - çabuk konuşmak, yapmacık hareketlerde bulunmak.

Sımpıs: **sımpıs quyırq**, s. İnce ve uzun kuyruklu.

Sın, is. Tenkit, sinama. **Sın közimen qaradı** — Sınayarak baktı.

Sına, is. Yarılmakta olan veya yarılmak istenen bir şeyin arasına destek vurmak. Kazığın dibinin sağlam olması için destek çakılması.

Sınaq, is. Sınav, imtihan.

Sınalasuv, f. Yarığa vurulmuş destek gibi sıkı - sıkıya oturmak.

Sınalav, f. 1. Destek vurarak sağlamlaştırmak. 2. Sıkıştırmak.

Sınaluv, f. Sınanmak.

Sınap, is. Cıva.

Sınasuv, f. Bir - birini sınamak.

Sınatuv, f. Sınatmak.

Sınav, f. 1. Sınamak. 2. Tenkit etmek, kusurunu söylemek.

Sıngış, s. Çabuk ve kolay kırılan.

Sındı, e. Gibi, benzer. **Maqambet sındı batır** — Mahambet gibi bahadır.

Sındırtuv, f. Sındırmak, kırdırmak, kırılmasını sağlamak.

Sınuv, f. Kırılmak, bozulmak, işe yaramaz hale gelmek. **Sağı sındı** — Cesareti, gururu kırıldı, **Könli sındı** — Kalbi kırıldı, **Zâri sındı** — İllikleşti, soğukluğu kırıldı. **Tüsi sındı** — Yüzü bozuldu, renk attı.

Sınsı, is. Tenkitçi, çok kınayan kimse, bir kimse hakkında yanılmayan, belirttiği kanaati doğru olan kimse.

Sınsıl, s. Her şeyi, herkesi sınamak, tenkit etmek veya bir hatasını bulmak için, tenkitçi gözlerle bakan.

Sınıq, s. Kırık, kırılmış. **Sınıq söz** — Yumuşak söz, **Sınıqqa sıltav** — Kırılmış bahâne, **Sınıq süyem** — Yarım karış.

Sınıqçı, is. Kırıkçı.

Sınay, is. Tavır, gidişat.

Sınar, s. Tek, çift olan şeyin biri. **Sınar caq** - Tek taraflı, **Sınar ezüv** - Hep bir tarafına doğru gitmek isteyen at, **Sınar evüz** - Hep kendi bildiğini yapmak isteyen kimse.

Sıngaç, s. Çok kırılan, çabuk kırılan.

Sıngır, is. Cam veya tenekenin çıkarıldığı şingirtti.

Sıngırlaq, s. Şingirtli.

Sıngırlatuv, f. Şingirtlatmak.

Sıngırlav, f. Şingirtlamak.

Sıng: **sıng etüv**, f. Ağlamak, sesli ağlamak.

Sıngıldav, f. Şaka yaparak, naz yaparak gülmek veya ağlamak.

Sıngıl-sıltın, is. Gülmek, ses çıkararak gülmek.

Sınsuv, f. Ağlamak, ağlamış gibi veya hafif şarkı söylemekteymiş gibi ses çıkarmak.

Sınsıtu, f. Ağlamasını veya herhangisi bir ses çıkarmasını temin etmek.

Sıp, **sıp berüv**, f. Bir görünüp bir yok olmak.

Sıpayı, s. Terbiyeli, nazik.

Sıpayıgershilik, is. Terbiyelilik, naziklik.

Sıpayılanuv, f. Terbiyeli olmak, nazik olmak.

Sıpayılav, f. Biraz güzelleştirmek, bi-

- raz yakışıklı hale getirmek, biraz terbiyelileştirmek.
- Sıpayılıq, is.** Terbiyelilik, nazıklık, görgünlük, kibarlık.
- Sıpayısınuv, f.** Kibar, terbiyeli, nazıkmış gibi davranmak.
- Sıpalav, f.** Sıvamak, bir şeyi üzerine sürmek.
- Sıpat, is.** Sıfat, fizyonomi.
- Sıpatıluv, f.** İzah edilmek, tarif edilmek, sıfatlanmak.
- Sıpatıama, is.** Sıfatlamak.
- Sıpatıav, f.** Sıfatlamak.
- Sıpatı, s.** Sıfatlı. **Ol sıpatı Kazak'dan, dünyeye eş kim kelmepti** - Onun gibi Kazak dünyaya hiç gelmemiş.
- Sıp-sıyda, s.** İp-ince.
- Sıpsın, is.** Dedikodu, söylenti.
- Sıpsındasuv, f.** Karşılıklı bir şeyler anlatmak, dedikodu yapmak.
- Sıpsındav, f.** Hoş olmayan şekilde hızlı-hızlı konuşmak, hep laf ve dedikodu peşinde olmak.
- Sıptay, s.** Düm-düz.
- Sıptıluv, f.** Basılmış, çiğnenmiş olmak.
- Sıptıgır, s.** İnce, pek kalın değil.
- Sıptıgırılav, s.** İnceltmek, ince vaziyete getirmek.
- Sıptıdatuv, f.** Çabuklaştırmak, çabuk-çabuk yapılmasını sağlamak.
- Sıptıdav, f.** Çabuk-çabuk hareket etmek, çabuk-çabuk söylemek.
- Sıptıra, s.** Devamlı, durmadan.
- Sıptırğı, is.** Bk. Sıptırğış.
- Sıptırğış, is.** Süpürge.
- Sıptırtqı, is.** Bk. Sıptırğış.
- Sıptırtuv, f.** Süpürtmek.
- Sıptıruv, f.** Süpürmek, toplamak, hepsini birden almak. **Bet perdesin sırsırdı** - Gizli tarafını açtı.
- Sıptırlıv, f.** Süpürülmek.
- Sıptırındı, is.** Süprüntü.
- Sır, (I.) is.** Sır, boya.
- Sır, (II.) is.** Sır, gizli tutulup söylenmesi gereken durum.
- Sıra, is.** Şıra, bira.
- Sırağı, s.** Alışkan, sırdaş.
- Sırap, s.** İsraf.
- Sırahana, is.** Birahane, bira satılan yer.
- Sırbaz, s.** İnsanlığı olan, namuslu, ve fakâr kimse.
- Sırğa, is.** Küpe.
- Sırğaç, s.** Kirgin, gönülsüz, isteksiz.
- Sırğaqtav, f.** Kaçamak yapmak, yakaşmak, karışmak istememek.
- Sırğanaq, is.** Kayak yapabilen özel yer.
- Sırğanaqtav, f.** Kayak yapmak, kaymak.
- Sırğanatuv, f.** Kaydırmak, kaymasını sağlamak.
- Sırğanav, f.** 1. Yukarıdan aşağıya doğru kaymak. 2. Yavaş-yavaş ileriye doğru hareket etmek.
- Sırğavıl, is.** Ahırın tepesine kullanılan, uzun ve ince ağaç.
- Sırğuv, f.** Kaymak, hafif kıpırdamak.
- Sırğı, is.** Biçilen otu bir yerden ikinci yere taşımak için kullanılan alet.
- Sırğıtuv, f.** Hafifçe kaydırmak, sürüklemek.
- Sırğış, is.** Kapının önündeki kar veya diğer çöp vesaireyi toplamak için kullanılan uzun saplı küreğe benzeyen nesne.
- Sırdaqtav, f.** Kaçamak hareket etmek, yaklaşmak istememek.
- Sırdan, s.** Cimri, cömert değil.
- Sırqat, is.** Hasta, hastalık.
- Sırqattanuv, f.** Hastalanmak.
- Sırqav, is.** Bk. Sırqat.
- Sırqıratuv, f.** Sızlatmak, sızlayarak ağrımamasına sebep olmak.
- Sırqırav, f.** Sızlamak, sızlayarak ve igrineleyerek ağrı yapmak. **Say süyegi sırqıradı** - Bütün vücudu sızladı.
- Sırlanuv, f.** Sırlanmak, boyanmak, (çeşitli boyalarla.).
- Sırlas, is.** Sırdaş.
- Sırlasuv, f.** Bir-birine sırrını anlatmak, bir-birine açılmak.
- Sırlatuv, f.** Sırlatmak, boyatmak.
- Sırlav, f.** Sırlamak, sır boyamak (Bir nevi yağlı boya ile boyamak.)
- Sırlı, s.** Sırlı. **Sırlı söz** - Mânâlı, anlamlı söz.
- Sırma, s.** Üzeri işlemeli keçe veya kelim vesaire.
- Sırmaq, is.** Üzeri işlenerek, oyularak

süslenen halı veya kilim yerine kullanılan keçe parçası.

Sırmalı, s. Sırma (işlemeli).

Sırnay, Nefesli müzik aleti.

Sırnayış, is. «Sırnay» aletini çalabilen kimse.

Sırt, is. Dış. **Tuv sırtı** - Tam ankası,

Sırt cer - Dış Ülke, memleket, **Sırt kıyım** - Elbiselerin dışından giyilen giyim. **Sırt berdi** - Birisini sevmeyeğinden arkasını dönmek, **Sırtçı ister ministeri** - Dışişleri Bakanı.

Sırtqarı, is. Dışarı, başka, ayrıca.

Sırtqı, s. Dış taraftaki, köşedeki, kenardaki.

Sırt-sırt, zarf. «Sırt-sırt» diye ses çıkarmak.

Sırttay, s. Dışarıdan, dış görünüş itibariyle.

Sırttan, (I.) s. 1. Dış tarafından, arkasından. 2. Yabancıdan. **Sırttan oqudı** - Dışarıdan okudu.

Sırttan, (II.) is. 1. Sırtlan. 2. Gayretli yiğit.

Sırttav, f. Kaçamak davranmak, karışmak, içinde olmak istememek.

Sırtlı, is. Çıtırıtı.

Sırtıldav, f. Bir şeyin diğerine çarparak çıtırdaması, ses çıkarması.

Sıruv, (I.) f. Bir tarafa doğru kaydırmak.

Sıruv, (II.) f. Sırmak.

Sırtıq, is. Sırık.

Sırtıqtay, s. Sırık gibi.

Sırl, is. Hırılıtı.

Sırlıdatuv, f. Hırlamak.

Sırlıdav, f. Hırılıtı çıkarmak.

Sırlıdavıq, is. Çingirak.

Sırlıuv, f. 1. Bir tarafa doğru sıkışmak. 2. Topluluktan ayrılarak bir tarafta kalıvermek.

Sırtıv, f. Sıkılmak, koparmak.

Sıtlıuv, f. Kuntulmak, bağlı olduğu yerde çözülerek çıkmak.

Sıtr, is. Çıtırıtı.

Sıtrılatuv, f. Çıtırdatmak.

Sıtrılav, f. Çıtırılmak.

Sıyuv, f. 1. Sığmak. 2. Geçinmek.

Qız minezdi bala eken, öz üyindey bizge sıyıp ketti - Kız gibi çocuk-

muş, kendi evi gibi bizimle geçinip gitti.

Sibirlev, f. Tan yerinin belli olması.

Sidet, is. Bahane, sebep, iftira.

Siz, z. Siz, saygı ifadesi.

Silbi, is. Karın bir eriyip, bir donduğu mevsim.

Silbilev, f. Çiselemek.

Silbirev, f. Bk. Silbilev.

Sile: silesi qatuv, f. Çok yorulmak, çok gülmek.

Sileytöv, f. Sessizce durmasını, hemen yıkılıvermesini temin etmek.

Silekey, is. Salya.

Silekeylev, f. Salyalamak.

Silem, is. Bir şeyin sonu, nihayeti, kalan izi.

Silemek, is. Salya, tükürük.

Silev, f. Beddua etmek, tenkit etmek.

Silevsin, is. Kedi cinsinden olan yırtıcı hayvan.

Sileyöv, f. Sessizce ve kıpırdamadan durmak, donakalmak.

Silköv, f. 1. İtip kakmak. 2. Serpmek.

Silkip saları çok - Evine sermeye çulu dahi yok.

Silkidey: silkidey tınuv, f. Sessiz sedasız olmak.

Silkilesöv, f. Karşılıklı münakaşa etmek, çekişmek, kavga etmek.

Silkilev, f. Çekmek, silkelemek.

Silkindiröv, f. Silkindirmek.

Silkinöv, f. Silkinmek, sallanmak.

Cer silkindi — Zelzele oldu.

Silkisöv, f. Silkilmesine yardımcı olmak, vuruşmak.

Siltesöv, f. Karşılıklı bir - birine itmek.

Siltev, f. 1. İtmek, kaktırmak. 2. İşaret etmek, yön göstermek. **Cön siltedi** — Yön gösterdi, **Asıra siltedi** — Fazlaya gitti.

Silikpe, is. Çok kaynamış ezilerek pişmiş et. **Silikpesi şıqtı** — Param - parça oldu.

Silimtik, is. İşe yaramaz şey, kalıntı.

Silimtiği şıqtı — Hiç bir şeyi kalmadı, param - parça oldu.

- Silmistir, is.** 1. Pek işe yaramayan, kalıntı, 2. Pısırk.
- Simirgiş, s.** Rutubet çeken, sıvı bir şeyi kendine çeken.
- Simirlev, f.** Tan yerinin beyazlaşarak belli olması.
- Simirüv, f.** Suyu ve başka herhangi bir şeyi iştahlanarak içmek.
- Sinbirüv, f.** Sümürmek. **Sinbirüvge qolu tiymedi** — Hiç vakiti olmadı.
- Sinbirik, is.** Sümük.
- Sinbirinüv, f.** Sümürmek.
- Sindirüv, f.** Sindirmek.
- Sinli, is.** Kız kardeş.
- Sinüv, (I.) f.** Sinmek **Enbegi singen** — Emegi geçen, **Süyekke singen avruv** — Müzminleşen hastalık.
- Sinimdi, s.** Hazımı kolay, çabuk hazmedilen.
- Sinir, is.** Sinir, **Cuvan sinir cılcı** — Sağlam, kuvvetli yıldı, **Siniri şıqqan arıq** — Sinirleri belli olan zayıf, **Siniri şıqqan kedey** — Siniri belli olan fakir.
- Sinirüv, f.** Sindirmek. **Enbek sinirdi** — Hayli emek etti.
- Sinisti, f.** Benimsendi, adet halini aldı.
- Sinisüv, f.** Geçinebilmek, beraber yaşayabilmek.
- Sirâ, z.** Herhalde. **Biyazı cündi qoylar sirâ, arqadan tarağan bolsa kerek** — Yumşak yünlü koyunlar herhalde, arkadan dağılmış olsa gerek.
- Sirge, is.** Buzağ ve ondan bir yaş büyüklüğünün emmemesi için burnuna yerleştirilen sivri çomak.
- Sirgelev, f.** «Sirge» takmak.
- Sirestirüv, f.** Sıkı - sıkı koymak, sağlamlaştırmak.
- Siresüv, f.** Sert olarak donmak, donarak sertleşmiş olmak, donakalmak.
- Sirev, is.** Ayazda sertleşmiş olan kar.
- Sirevlenüv, f.** Donmak.
- Sirke, (I.) is.** Bitin yumurtası.
- Sirke, (II.) is.** 1. Sirke, 2. Ekşimiş meyve suyu.
- Sirkelev, f.** Sirkelenmek, bitlenmiye yüz tutmak.
- Sirkirev, f.** Yağmurun şiddetli yazması.
- Sirne, (I.) is.** Bitki sapında veya hayvanların kemiklerinin içinde bulunan öz, ilik.
- Sirne, (II.) is.** Toplanarak, gurup halinde yemek için kesilen hayvanın eti.
- Siri, is.** 1. Tütüne tutularak kurutulmuş ve işlenmiş olan deri. 2. Kösele. 3. Sağlam, dayanıklı. 4. Sert mizaçlı yumuşamayan insan.
- Sirinke, is.** Kibrit. **Sirinke qara** — Kibritin başı gibi siyah.

T

Ta, Söz ile söz arasında ek olarak kullanılır. «Ta» yerine çoğunlukla «da» kullanılır.

Taba, (I.) is. Tava, **Taba nan** — Tava ekmeği.

Taba, (II.) is. Birinin başına.

Tabaq, is. Tabak, **Tabaq tarttı** — Misafirlere yemek verdi, saygı gösterdi, **Bir tabaq qağaz** — Bir tabaka kağıt.

Tabaqtas, s. Aynı tabaktan yemek yemiş, yakın dost.

Tabaqşı, is. Dügün, tören ve benzeri hallerde misafirleri ağlayan, tabaklara yemek dolduran ve taşıyan kimse, servis yapan.

Tabalav, f. Birisinin uğramış olduğu talihsizliğe sevinmek «oh olsun» demek.

Tabaldırıq, is. Eşik.

Taban, is. 1. Taban, ayağın alt yüzü. 2. Tank, traktör vs.nin, toprağı sürerken yere değen kısmı. **Tabanınin büri coq** — Sözüde durmayan, güvenilmeyen kimse, **Taban avzında taban astında** — Hemen, ayak üstü birdenbire, **Tabanı kürektey** — Tabanı kürek kadar, büyük kuvvetli, gösterişli, sağlam, **Taban aqı** — Emegi, hakkı, **Tabanınan tozdi** — Beyhude emek sarf etti. Beyhude gitti - geldi, **Tabanınan tavsıldı** — Beyhude emek, beyhude yürüyüş, **Taban avdarmadı** — Kıpırdamadı, istifini bozmadı, **Taban taymadı** — Kıpırdamadı, **Taban tiredi** — Məşken edindi, yerleşti, **Taban ayaq** — Büyük ayak, **Taban tiresti** — Karşı koydu, yenilmedi, **Taban jiydi** — Çok yürümekten tabanları ağırdr,

Taban serpedi — Hemen, anında öldü, **Taban qarıs** — Tam bir karış, **Taban balıq** — Bir cins yassı tatlı su balığı, **Tabanın cerge tiygizbedi** — Acele ettirdi, çabuklaştırdı, **Tabanınıdı catırat** — Çabuk defol.

Tabanda, Hemen, derhal.

Tabandatuv, f. Kıpırdattırmamak, dayanmasını sağlamak.

Tabandav, (I.) f. Kıpırdamamak, dayanmak, sapa - sağlam durmaya çalışmak.

Tabandav, (II.) f. Ayakkabının tabanını yenilettirmek, tamir ettirmek.

Tabandı, s. Tabanlı, sağlam, sağlam karakterli.

Tabandıliq, is. Tabanlılık, sağlam karakterlilik.

Tabansız, is. Tabansız, korkak, ödlek, döneke.

Tabcılmav, f. Hiç kıpırdamamak.

Tabcılıpav, f. Kıpırdatmamak, kaçırılmamak.

Tabıyğat, is. Tabiat.

Tabıyğıy, s. Tabii.

Tabuv, f. 1. Tapmak, bulmak. 2. Kazanmak, para kazanmak. **Oylap taptı** — Düşünerek buldu, yeni bir şey keşfetti, **Maqul dep taptı** — Doğru buldu., **Col taptı** — Yol buldu, bir şeyin kolayını buldu, **Qaza taptı** — Öldü, **Aqıl taptı** — İşin kolayını buldu, **Ebin taptı** — Kolaylığını buldu. **Tavıp ayıttı** — Doğrusunu söyledi, **Qapısın taptı** — Yanlışını yaktaladı, **Cay taptı** — Rahatlandı, **Bala taptı** — Doğum yaptı, **Tilin taptı** — Anlayacağı dili bildi, **Mal taptı** — Para kazandı, **Tenin taptı** — Kendine uygun birisini buldu, **Babın**

taptı — Arzusunu, isteğini yaptı,
Payda taptı — Kâr etti.
Tabıluv, f. Bulunmak.
Tabın, is. Hayvan sürüsü.
Tabındav, f. Hayvanların toplu olarak otlaması.
Tabındırıv, f. Tapındırmak.
Tabıntıv, f. Bk. Tabındırıv.
Tabınıv, f. 1. Tapınmak. 2. Baş eğmek, itaat etmek.
Tabıs, (I.) is. Kazanç, fayda, gelir.
Tabıs etti — Emaneti teslim etmek.
Tabıs, (II.) is. Kimi? Neyi? sorularının cevabı.
Tabısker, s. Kazançlı, fayda sağlayan, gelir getiren.
Tabıskerlik, is. Kazanan, çok gelir getiren.
Tabıstırıv, f. 1. Barıştırmak. 2. Buluşturmamak.
Tabısv, f. 1. Barışmak, anlaşmak. 2. Buluşmak.
Tabıtı, is. Tabut.
Tağa, is. At nalı.
Tağayındaluv, f. Tayin edilmek.
Tağayındav, f. Tayin etmek.
Tağayındı, s. Belirli, devamlı, tayin edilen.
Tağalanuv, f. Nallanmak.
Tağalav, f. Nallamak.
Tağam, is. Yemek, aş, gıda.
Tağandav: tört tağandav, f. Yürümeden, kıpırdayamadan durmak.
Tağat, is. Tabak.
Tağdır, is. Takdir, kader, alın yazısı.
Tağzım, is. Hürmet, saygı.
Tağlım, is. Talim, örnek, görgü.
Tağuv, f. Takmak. **Sın taçtı** — Tenkit etti, **Ayıp taçtı** — Suğladı, **Cip taçtı** — Bir şey hakkında, bir karara varmak, **Ataq taçtı** — İsim verdi, ünvan verdi.
Tağı, (I.) s. 1. Yabani, ehlileşmemiş. 2. Hep yalnız olan ve topluluğa girmeyen.
Tağı, (II.) s. Daha, biraz daha.
Tağılanuv, f. Hep yalnız, hep başkasına karışmadan tek başına olmak.
Tağıluv, f. Takılmak.
Tağılıq, is. Yabanilik, ehlileşmemiş-

lik, görgüsüzlük.
Tac, is. Taç.
Tacal, is. Dev, canavar.
Taz, is. Kel. **Taz qarın** — Tüysüz karın, **Taz kebin kiydi** — Eski haline geldi, **Taz qalpına tüsti** — Eskisi gibi oldu.
Taza, s. 1. Taze, temiz, saf, net 2. Samimi. **Deni taba** — Sağlığı iyi, **Taza ava** — Temiz hava, **Taza arıq** — Sağlığı iyi, sadece kendi yaratılış itibariyle zayıf.
Tazalanuv, f. Temizlenmek.
Tazalav, f. Temizlemek.
Tazalıq, is. Temizlik, iyi niyetlilik.
Tazşa, is. Başına yara çıkarak kelleşmek.
Tazı, is. Tazı.
Tay, (I.) is. Tay.
Tay, (II.) is. Büyük ve ağır yük, paket.
Tayğaq, s. 1. Kaygan. 2. Ağır vaziyet.
Tayğaqtav, f. Bk. Tayğanaqtav.
Tayğanaqtav, f. Kaya - kaya zor yürümek.
Tayğanav, f. Kaymak, kaygan yerden kayarak yürümek.
Taydırıv, f. Kaydırmak.
Tayqaq, s. Kaypak.
Tayqaqtav, f. Kaypaklık etmek.
Tayqav, f. Kaçamak hareket etmek, dönmek, caymak.
Tayquv, f. Bk. Tayqaqtav.
Tayqı, s. Kısa boylu, bacaksızca.
Taylaq, is. Bir yaşını geçmiş, iki yaşını henüz doldurmamış deve.
Taylı-tayaq, is. Köyün, evin ve civarın fertleri.
Taylığuv, f. Üzüntü duymak, üzülmek, cesaret edememek, çekinmek.
Taypa, is. Tayfa, civardaki cemaat. **Bir taypa el** — Bir tayfa halkı.
Taypaq, s. Kısa, uzun boylu değil, bacaksız.
Taypaltıv, f. Atın hep aynı ayarda güzel yürümesi.
Taypav, f. Bk. Taptav.
Taypuytuv, f. Kısaltmak.
Taypıyuv, f. Kısalmak.

Taypandav, f. Kısa boylu kimsenin paytak paytak yürümesi.

Taysaqtav, f. Kabul etmemek, yapmamak yapılan herhangi bir teklifi müspet davranmamak için bahane aramak.

Taysaldıruv, f. Çekindirmek, cesaret-sizlendirmek.

Taysaluv, f. Çekinmek, utanmak, cesaret edememek.

Taytalasuv, f. Karşı gelmek, münakaşa etmek, kuvvet veya sözle karşılık bildirmek.

Taytandatuv, f. Paytak paytak koşturmak.

Taytandav, f. Paytak paytak koşmak.

Tayteri, is. Bk. Tâyteri.

Taytuyaq, is. Tayın tırnağı büyüklüğünde gümüş döküm.

Tayız, s. 1. Derin değil. 2. Bilgisi tam değil.

Tayızdav, f. Suyun azalmaya yüz tutması.

Tayınbav, f. Çekinmemek, korkmamak, cesur olmak.

Tayınşa, is. Bir yaşını geçmiş, iki yaşına girmemiş dana.

Taksiy, is. Taksi.

Taktyka, is. Taktik.

Taq, (I.) is. Taht.

Taq, (II.) is. Tek sayılar, çift değil tek (1, 3, 5, 7) gibi.

Taq, (III.) s. Tam, ta kendisi.

Taq, (IV.) f. «Tak» demek.

Taqa, (I.) is. Ökçe.

Taqa, (II.) s. Tamamiyle, bütünüyle.

Taqaldıruv, f. Yaklaşmak.

Taqaluv, f. Yaklaşmak.

Taqat, is. Bk. Tağat.

Taqaqtav, f. Bir şeyi tekrar - tekrar söylemek, peşini bırakmamak.

Taqav, (I.) s. Yakın, uzak değil.

Taqav, (II.) f. Yaklaşmak, yakın gelmek.

Taqıya, is. Takke.

Taqpaq, is. Kalabalık önünde ezbere söylenen şiir ve benzeri güzel sözler.

Taqpaqtav, f. Şarkı, şiir gibi güzel sözleri ezbere söylemek.

Taqısır, is. Hürmet edilen kimselere, bilhassa hocalara kullanılan ifade.

Taqısiret, is. Yokluk, zor durum.

Taqta, is. Mekteplerde veya resmi dairelerde bulundurulanan ilân tahtası.

Taqta şay — Tahta gibi şay, Qurmet taqtası — Başarı kazananların ismi yazılan tahta.

Taqtay, is. Tahta, kereste.

Taqtayday, s. Tahta gibi dümdüz.

Taq-taq: taq-taq etüv, f. 1. Takur-tukur ses çıkarmak, takırdamak. 2. İyi konuşan, akıllı.

Taqtaylatuv, f. Tahtalatmak.

Taqtaylav, f. Tahtalamak, tahta döşemek.

Taqtaylanuv, f. Tahtalanmak, tahta ile kaplamak.

Taqtalav, f. Tahtayı eşit parçalara bölmek.

Taq-tuq, s. Kıt kanaat, zar-zor.

Taqtırıv, f. Taktırmak.

Taqıva, s. 1. Dindar, 2. İyi konuşan, az-çok bilgi sahibi.

Taqıvasınuv, f. 1. Dindarımış gibi görünmek, 2. Kendini hatip sanmak, hatip gibi görünmek.

Taqıl: taqıl-tuqıl, s. Yetersiz.

Taqıldatuv, f. Tak-tak diye ses çıkartmak.

Taqıldav, f. 1. Takırdamak. 2. Net ve yerinde konuşmak.

Taqıletti, s. Benzer.

Taqım, is. Baldır. **Narkız kımtap takımın, atka kamışı basadı,** Narkız, baldırlarını öntükten sonra atı kamçılıyor. **Taqımğa bastı —** İyi bir atı kendine tahsis etti.

Taqımdav, f. Takip etmek, peşini bırakmamak.

Taqır, s. Tamtakır, hiçbir şey olmayan, bom boş yer. **Könüldegi bulagım, bugün kayda lakılda! Takılda til takılda! kögerip tur sar dala, qül bitip tur takırda —** Gönlümdeki ırnak bugün nerdesin şırıl şırıl ak!

Şakı dilim şakı! Yeşermiş, geniş alan, gül bitmiş çorak yerde, Takır bas — Kel, saçsız, Kırk cil casagan

takır baska sel kuysada çaş çıkbas

— Kırk yıllık kel başa seller boşalsada saç çıkmaz, **Takır kedey** — Yoksul, hiç birşeyi olmayan fakir.

Taqırlanuv, f. Hiç bir şey bırakmadan dümdüz edilmek.

Taqırlatuv, f. Düm-düz ettirmek, bitki vesâirenden temizletmek, hiç bir şey bıraktırmamak.

Taqırlav, f. Hiç bir şey bırakmadan, düm-düz etmek.

Taqırşaq, s. Verimsiz, bitki yetişmeyen toprak.

Taqırıp, is. 1. Araştırma, makale veya kitabın teması, konusu. 2. Makalenin, araştırmanın, kitabın adı.

Taqıs, s. Açık göz.

Tal, is. 1. Söğüt ağacı, **At kıp minip keletinmin, tav isinen tal kesip ap** — Dağdan kestiğim söğüt ağacını kendime at yapar, binerdim. 2. Dal, bölük, parça, tane. **Maydayına tur tögülüp üş talı** — Alnına dökülmüş duruyor üç teli, **Tal boyu** — Bütün vücudu, **Bir mini çok karap tursan tal boyurda acarı tamsandırdı körgen toptu** — Bir tek kusuru yok şöyle bir baksan, bütün vücudundaki güzelliği görüptaki herkesi imrendirdi. **Tal tūs** — Güpe gündüz, öğle vakti. **Tal tüste, baganagı kırme degen esikke, girip ketti barma şaran?** (Abay) Güpe gündüz girme dediğimiz kapıdan giriverdi, var mı çaren?

Talay, (I.) is. Çok defa defalarca, çeşitli zamanlarda. **Talay söz budan burun köp aytkanmın, tübin oylap uvagım cep aytkanmın** (Abay). Bundan evvelce çok şeyler söylemişin. Sonunu düşünüp kederimden derdimden söylemişim. **Ekı talay** — Zor, tehlikeli. 2. Şüpheli, belirsiz.

Talay, (II.) is. Kısmet, kader, nasip, baht. **San milyon halkıma arılmaytın bak bergen, atı halık bakıttı, talayına tap kelgen** — Milyonlarca halkımın değişmeyen kaderi, adı halkın bahtı ama benim bahtımda iz bıraktı.

Talaq, (I.) is. 1. Evli çiftlerin ayrılması **Musulman ayelderdin neke, talak cönderi çarıygatka tiyisti.** Müslüman hanımların nikâh ve ayrılma sebepleri şeriata uygundur. **«Atana nâlet, sen ne kılmadın? çok bolup ket, men senen talak» dedi Aydarbek Zeynepke.** Atana lanet olsun, sen neler yapmadın bana? Yok ol, git. Ben seni boşuyorum» dedi Aydarbek Zeynepbe **Talak etti.** 1. Boşadı. 2. Birşeyden iyice uzaklaştı, bezdi. **İstegen caksılığın umutalmayı, köretinde cüzündü künge cettim. Mâ kancar, al közimdi, ant etkesin, sen üşin cas ömrümdü talak ettim.** Yaptığın iyilik unutulmadı, yüzünü görmekte kısmet oldu, işte hançer, oy (al) gözümü ant etmişsin. Senin için genç ömrümden de bezdim. **Talak kagaz.** Ayrıldığını belgeleyen vesika.

Talaq, (II.) is. Dalak. **Talağı tartı ayırdı** — Dalığı patladı.

Talan, is. Bk. Talay.

Talant, is. Kabiliyet.

Talan-tarac, is. Talan, yağma, bozgun.

Talanuv, f. Talan edilmek.

Talap, is. 1. Bir işi yapmak için teşebbüse geçmek, amacına ulaşabilmek için gayret etmek. 2. Talep, dilek, maksat. **Talap etedi** — Talep etti, diledi, arzu etti.

Talapay, is. Yağmalanmış bir şeyi kapışmak. **Talapayğa saldı** — Yağma etti.

Talapaylav, f. Bk. Talapay.

Talapker, (I.) s. Bir işi yapmayı talep eden, müteşebbis, girişken.

Talapker, (II.) is. Arzu eden, talep eden, talip olan.

Talaptanuv, f. Teşebbüs etmek.

Talas, is. Belli bir mesele hakkındaki münakaşa etmek, itiraz etmek, iddia da bulunmak.

Talassız, s. İddia edilmeyen tartışmasız. **Talassız sindiq** — Tartışma götürmeyen gerçek.

Talastıruv, f. Dalaştırmak, döğüştürmek.

Talasuv, f. 1. Köpeklerin dalaşması. 2. Bir şeyi pay edebilmek için kapişmak. 3. Tartışmak, münakaşa etmek. **Talasıp baska, cav bolup doska, kor bolup kurup barasın** (Abay) Boşu boşuna dolaşıp, dostuna düşman olup, kurumakta, yalnız kalmaktasın. **Aspan men talasqan** - Devle gürleşmek. **Can talastı** — 1. Canı sıkıldı, 2. Bütün imkânlarını kullandı.

Talatuv, f. 1. Köpeğe dalatmak. 2. Yağma ettirmek.

Talav, f. 1. Dalamak. 2. Birisinin malını - mülkünü zorla almak, yağma etmek.

Talavratuv, f. Kızartmak, kan oturtmak, mos-mor etmek.

Talavray, f. Kızarmak, mos-mor olmak, kansızlaşmak, kan oturmak.

Talgacav, is. İdareli yemek.

Talgaq, is. Aşermek.

Talgampaz, s. Seçmesini bilen, seçkin şeylerden hoşlanan, zevkli.

Talgav, f. 1. Hanımların hamileliğin ilk günlerinde yemek seçmesi. 2. Seçmek, beğenmek, ayırmak.

Talgavray, f. Hâlsizleşmek, güçsüzleşmek.

Taldav, f. 1. Dallara ayırmak, bir bir ayırmak. 2. Analiz etmek.

Taldırmaş, s. İnce, nazik, narin.

Taldıruv, f. Bayılmak.

Talqan, is. Kavrulmuş buğday veya darının öğütülmesiyle elde edilen un. **Talqan qıldı** — Param - parça etti, bozdu.

Talqandanuv, f. Talan edilmek, bozulmak, parçalanmak, kullanılmaz işe yaramaz hale gelmek.

Talqandatuv, f. Talan etmek, bozdurmak, parçalamak.

Talqandav, f. 1. Kavrulmuş buğday ve darının öğütülmesi. 2. Bozulmak, imha edilmek, kırılmak.

Talqı, is. 1. İyi işlenmemiş olan deriyi daha iyi bir hâle getirmek için kullanılan ağaçtan yapılmış bir alet. 2. Terkik, tahkik. 3. Zorluk, eziyet. **Talqığa tüsti** — Terkik ve tahkik

edildi. **Talqığa salındı** — Terkik ve tahkik mevzu edildi.

Talqılanuv, f. Terkik edilmek, işlenmek.

Talqılav, f. İşlemek, yumşatmak. 2. Terkik ve tahkik etmek. **Asıqpay otırtıp cazıp şıq, sodan keyin aldimen özimiz talqılayıq** — Acele etmeden yaz, sonra evvelâ kendimiz terkik edelim.

Talma, talma avruv, is. Bayılma hastalığı.

Talma, (II.): talma tús, is. Tam öğlen, öğle üzeri.

Talmavsrav, f. Kendini kaybeder, bayılır gibi olmak, halsizleşmek.

Talcn, is. Evrağın dosyada kalan nüshası.

Talpaq, s. Kısa, bacaksız.

Talqınuv, f. 1. Çocuğun emekleme teşebbüsüne girişmesi. 2. Herhangi bir maksatla teşebbüse girişmek.

Taltaq, s. İki ayrı şeyin arasının düzgün ve yakın olmaması. **Taltaq müyüz** — İki tarafı alçak olan boynuz, **Taltaq ayaq** — İki tarafa doğru çarpık bacak.

Taltandav, f. 1. Bacağın arasını açarak yürümek. 2. Şımarıkça ve kendine fazla güvenirmiş gibi hareket etmek.

Taltayuv, f. İki bacağı iki tarafa açmak.

Taluv, f. 1. Bayılmak. 2. Çok yorulmak, güçsüz hâlde kalmak. **Özek taldı** — Karnı acıktı.

Talışıq, is. Karın doyurmayan, fakat hafif gıda olan yemek.

Talığuv, f. Hâlsizleşmek, yorulmak.

Talıqsuv, f. Kendini kaybeder gibi olmak, kendinden geçmek.

Talts, is. Ayakkabıcının, ayakkabı dikmek için gerekli aletlerini koyduğu deriden yapılmış torba.

Talistay, s. Elverişli değil, kocaman, biçimsiz.

Tam, is. 1. Kabir, ziyaret, mezar. 2. Eyle yapılmış kerpiçten örülen duvar.

Tamada, is. Dügün, eğlence vs. gibi

- büyük toplantılarda yemek işlerini idare eden kimse.
- Tamaq, (I.) is.** Yemek, yenilip içilebiyen şeyler.
- Tamaq, (II.) is.** Boğaz, **Tamağın kenedi** — Konuşmak için sesin ayarladı, boğazını temizledi, **Tamaq asıradı** — Boğazını besledi.
- Tamaqsav, s.** Boğazına düşkün, açlığa dayanıksız, pis boğaz.
- Tamaqsavlıq, is.** Pis boğazlık, boğaza düşkünlük.
- Tamaqtandıruv, f.** Gıdalandırmak, yemek yedirmek.
- Tamaqtanuv, f.** Yemek yemek, karın doyurmak.
- Tamam, z.** Tamam, eksik değil. **Tamam boldı** — Tamam oldu, bitti.
- Tamamdav, f.** Tamamlamak, bitirmek.
- Taman, Doğru. Türkistan'ğa taman** — Türkistan'a doğru.
- Tamaşa, s.** Témaşa, çok güzel, enteresan.
- Tamaşalav, f.** Témaşa etmek, seyretmek.
- Tambur, (I.) is.** Üzeri «kümbez» biçiminde yapılan ev.
- Tambur, (II.) is.** Kumaş üzerine işleme yapmanın, dokumanın bir türü.
- Tamsandıruv, f.** Tadına baktırtmak.
- Tamsantuv, f.** Tadına baktırtmak.
- Tamsanuv, f.** 1. Yemeğin tadına bakmak. 2. Hayret etmek.
- Tam-tumdap, f.** Tamı tamına yetirmek.
- Tamtıq, is.** Kalıntı.
- Tamuv, f.** Ter, göz yaşı veya suyun damlaması, **Nurı tamadı** — Çok güzel, nuru damlayan, **Avızınan bal tamğan** — Ağzından bal damlayan.
- Tamuq, is.** 1. Tamu, cehennem. 2. Azap, çile, ağır iş.
- Tamşı, is.** Damla. **Tamşidan tama berse deriya bola** (Atasözü) Damlaya damlaya göl olur.
- Tamşilatuv, f.** Damlatmak.
- Tamşılav, f.** Damlamak.
- Tamiz, is.** Yazın en sıcak olduğu günler.
- Tamizuv, (I.) f.** Damlatmak.
- Tamizuv, (II.) f.** Ateşi tutuşturmak, yakmak.
- Tamızıq, is.** Ateşi tutuşturmakta kullanılan çıra.
- Tamıq, is.** Bk. Tamuq.
- Tamılcuv, f.** Yumşamak, hareketsizleşmek.
- Tamılcıtuv, f.** Yumşak ve hareketsiz hale getirmek.
- Tamır, is.** 1. Bitkilerin kökü. 2. İnsanın veya hayvanın kan damarı. 3. Dost, arkadaş. 4. Esas, sebep. **Tamır ustadı** — Nabzını yokladı, **Tamırına balta çaptı** — Damarına balta vurdu, kökünü kuruttu, **Tamır caydı** — Çoğaldı, üredi, **Tamırın tartıp kördi** — Durumunu, yokladı, **Küre tamır** — Şah damarı, **Tamır tartқан tartıqpas** — Süt sağan darlık çekmez.
- Tamırlanuv, f.** Damarlanmak, kök salmak.
- Tamır-tanı, is.** Dost - arkadaş.
- Tamırşı, is.** Nabzını yoklayarak (damarını tutarak) hastalığın ne olduğunu anlayan kimse.
- Tana, (I.) is.** Dana, bir yaşına gelmiş sığır.
- Tana, (II.) is.** Gömleklere ve benzeri giysilere takılan parlak düğme.
- Tanaday, s.** «Tana» gibi parlak veya onun büyüklüğünde. **Qulaqqa urğan tanaday** — Sessiz sedasız.
- Talap, is.** Eskiden alan ölçmek için kullanılan usul.
- Tanav, (I.) is.** Burnun deliği. **Tanavi quvsırıldı** — Üzüldü, kızdı, **Tanavın köterdi** — Burnunu kaldırdı, **Tanavın şüyirdi** — Beğenmedi, **Tanavın tırcıyftı** — İğrendi, **Tanavınan esek qurtı tüsedı** — Delirdi, deli gibi hareket etti, **Tanav qaqtı** Nefes - nefese kaldı.
- Tanav, (II.) f.** Özel diktirilmiş elbisenin prova yapılarak tekrar gözden geçirilmesi.
- Tanavratuv, f.** Nefes - nefese bırakmak.
- Tanavrav, f.** Nefes - nefese kalmak.
- Tandır, is.** Tandır.

Tank, is. Tank.

Tantuv, is. Lüzumsuz şeyler konuşmak, boşuna konuşmak.

Tantıq, is. Lüzumsuz ve boş şey konuşan kimse.

Tanuv, (I.) f. Tanımak. **Hat tanıdı** — Okuma - yazma öğrendi, **Esten tanıdı** — Kendini kaybetti.

Tanuv, (II.) f. Tandı, inkâr etti.

Tanıq, s. Tanık, belli, tanınmış.

Tanıluv, f. Tanınmak.

Tanımal, s. Tanıdık.

Tanı, s. Tanış, tanıdık. **Cüz tanı** — Bir kaç defa görmüş, fakat konuşmamış.

Tanıstıq, is. Tanışık.

Tanıstıruv, f. Tanıştırmak.

Tanısu, f. Tanışmak. **Qız tanıstıruv** — Kızı evlendirmeden evvel akrabalarını dolandırmak.

Tanıtu, f. Tanıtımak.

Tan, (I.) is. Tan. **Tan sâri** — Sabahın erken saatleri, **Tan attı** — Sabah oldu, **Tan sarğaydı** — Tan yeri ağırıldı, **Tan astı** — Atı sabaha kadar yemsiz bağlı bulundurdu.

Tan, (II.) is. Hayvanın kasığı, arka bacağıyla karnının arası.

Tan, (III.) s. Hayret. **Tanı, m.** — Hayret ettim, **Tan - tamaşa boldı** — Hayret etti.

Tanba, is. Damga. **Süyekke tanba boldı** — Kemiğe damga oldu, namusa dokundu, **Tayğa tanba basqanday** — Taya damga basmış kadar ap-açık.

Tanbalanuv, f. Damgalanmak.

Tanbalav, f. Damgalamak.

Tanğacayıp, s. Hayret edilecek kadar şahane.

Tanday, is. 1. Damak. 2. Bir şeyin üzerindeki çizgi. **Tanday qaqtı** — Hayret belirtisi olarak damağı tik-tik ettirmek, **Tanday cibitti** — Kurumuş damağını ıslattı, bir şey içti, **Tanday kepti** — Çok susadı.

Tandaylav, f. Karelere ayırmak, damalamak.

Tandamalı, s. Seçmeli.

Tandandıruv, f. Hayret ettirmek.

Tandanısu, f. Beraberce hayret etmek.

Tandav, f. Seçmek, iyilerini ayırmak.

Tandavlı, s. Seçilmiş.

Tandaq, is. Oylum - oylum, leke - leke, damga.

Tandıruv, f. Bağlattırmak.

Tanerten, Sabahleyin, erken saatlerde.

Tansıq, s. Meraklı, merak konusu.

Tanuv, f. Bir şeye, bir direğe bağlamak.

Tanıluv, f. Bir şeye bağlanılmak.

Tanırtıruv, f. Hayret etmek.

Tanırtıruv, f. Hayret ettirmek.

Tanırtıruv, f. Hayret etmek, merak etmek.

Tanıq, s. Kısa, ufak.

Tanıqtıruv, f. Kısa veya ufak bir şeyin bir yerde pek uygun olmadan durmasını sağlamak.

Tanıqıldav, f. Sesli - sesli konuşmak.

Tanıqtıruv, f. Burnun ufak ve kısacık olması.

Tanıqış, is. 1. Kazak Türklerinin keçeden çadırının duvarını teşkil eden «kереge» lerin başını biriktirerek bağlamak için özel dokulan nesne. 2. Bebeği beşiğe bağlarken elinin ayağının üzerinden geçirilen bağ.

Tap, (I.) is. Tab, sınıf, teba.

Tap, (II.) is. Bir şeyin diğer bir şey üzerinde kalan izi.

Tap, (III.) is. Sönmeye yüz tutan ateşin külünün sıcaklığı.

Tap, (IV.) Tam, ta. Tap bastı — Tam buldu, **Tap berdi** — Aniden saldırdı, **Tap boldı** — Karşılaştı.

Tapal, s. Kısa, yüksek değil.

Tapalav, f. Tezeği odun olarak kullanmak maksadıyla, karıştırdıktan sonra yuvarlak hale getirmek.

Tapaltaq, s. Kısacık, çok kısa boylu.

Tapança, is. Tabanca.

Tapalıtı, s. Tam öğle vakti.

Tapav, f. Bir şeyi çiğnemek, tepelemek, ezmek.

Tapcılav, f. Kıpırdamamak, sağa - sola kaydırmamak.

Tapqır, s. Kıvrak zekâlı, müşkül durumda kalınca hemen bir kolayını

- bularak yerinde cevap veren veya herhangi bir şeye bir çare bulan kimse.
- Tapqırlıq, is.** Kıvrak zekâlılık, çok akıllılık.
- Tapkırmı, is.** Vazife, ödev. **Bastıqtın bergen tapkırması boyınşa kele caktır** — Amirinin verdiği vazife icabı geliyor.
- Tapkıruv, f.** 1. Vazife, ödev vermek. 2. Bir şeyi birisine kendi eliyle teslim etmek. 3. Talebelerin imtihana girmesi, **Can tapkırdı** — Canını teslim etti.
- Taptaluv, f.** Çiğnenmek, ezilmek.
- Taptastıruv, f.** Bir şeyi benzerliğine, uygunluğuna göre ayrı - ayrı toplamak.
- Taptatuv, f.** Çiğnetmek, ezdirmek, ayaklar altına aldirmek.
- Taptav, f.** 1. Ezmek, çiğnemek, ayaklar altına almak. 2. Demiri döverek inceltmek. 3. Ezmek, yok etmek.
- Tap-tuynaqtay, s.** Ter-temiz, derli toplu, tertipli.
- Taptıruv, f.** Buldurmak.
- Tapşı, s.** Yeterli değil, eksik, az.
- Tapşılıq, is.** Yetersizlik, eksiklik, azlık.
- Tapır: tapır-tupır, ünl.** Ani ve karışık sesler.
- Tapıraq: bota tapıraq, is.** Yeni yürümeye başlayan deve yavrusunun yürüyüşü gibi yürümek.
- Tar, s.** 1. Dar. 2. Zor ve ağır. **Terisi tar adam** — Sinirli adam, **Boyıllı tar** — Kıskanç, **Aldı tar** — Sert, heybetli, **Qolı tar** — Cömert değil, pinti.
- Tarazi, (I.) is.** Terazi.
- Tarazi, (II.) is.** Sadece kış günleri sabaha doğru görünen toplu yıldız.
- Tarazi, (III.) s.** Zayıfca, ince ve sıska vücut.
- Taraq, is.** Tarak.
- Taraqan, is.** Ne olursa yiyen, dik kanatlı, ziraata zararlı haşaret.
- Taraqquyırq, is.** Kemirgenler soyundan bir canlı.
- Taraqıtav, f.** Taraklamak.
- Taraluv, f.** Taraklanmış olmak.
- Taralğı, is.** Üzengiyi eğere bağlayan kayış.
- Taram, is.** Bir şeyin taranmış gibi parçalarına ayrıldığı ayrı - ayrı parça ve kolu.
- Taramdaluv, f.** Taranmış gibi parça ve kollara ayrılmak.
- Taramdanuv, f.** Bölünmek, ayrı - ayrı kollara ayrılmak.
- Taramdav, f.** Parçalamak, taranmış gibi bölümlere ayırmak.
- Taramıs, is.** 1. İnsan vücudundaki sinir. 2. Ayakkabı dikmeye gerekli sağlam ip çeşiti. 3. Zayıf, etten arınmış ve sadece sinir kalmış, **Taramısına ilindi** — Çok zayıfladı, sinek kadar canı kaldı.
- Tarantas, is.** Dört tekerlekli, çoğunlukla üzeri kapalı bir araba çeşidi.
- Taranuv, f.** Taranmak, süslenmek.
- Tarap, is.** Taraf, yön. **Har tarap** — Her taraf.
- Tarasuv, f.** Dağılmak.
- Taratuv, f.** Dağıtmak.
- Taratisuv, f.** Dağıtılmasına, dağılmasına yardımcı olmak.
- Tarav, (I.) is.** Bölüm, kol, branş.
- Tarav, (II.) f.** 1. Saç taramak. 2. Her tarafa dağılmak.
- Taravıq, is.** Teravih.
- Tarbaq, s.** Yassı, yayvan ve düz (burun).
- Tarbaqa, is.** Kurbağa.
- Tarbandav, f.** Elverişsizce, pek uygun olmayan vücuduyla hareket etmek, koşmak, yürümek, bir şeyler yapmaya çalışmak.
- Tarbiyuv, f.** Yüz üstü yatmak, kocaman vücuduyla ve kısa boylu olarak durmak.
- Tarğaqa, is.** 1. Yumurtası alacalı olan bir kuş türü. 2. Çilli yüz.
- Tarğıl, s.** 1. Çilli yüz. 2. Pek hoş olmayan kaba ses.
- Tarğıldanuv, f.** 1. Yüzün siyah ben veya sivilce gibi şeylerle bözülmesi. 2. Rengin değişmeye başlaması. 3. Sesin değişmesi, doğru ve güzel çıkmaması.

Tariyf, is. Tarife.
Tariyh, is. Tarih.
Tariyhıy, s. Tarihi.
Tariyhıı, is. Tarihci.
Tarqatuv, f. 1. Dağıtmak. 2. Dokunan bir şeyi sökmek, bozmak.
Tarqatıluv, f. Dağıtılmak, bozulmak, sökülme.
Tarqav, f. Dağılmak.
Tarlan, s. 1. Açık kahverengi. 2. Çok görmüş geçmiş, tecrübeli. **Tarlan tartuvu** — Büyüdü.
Tarlıq, is. 1. Birşeyin dar olması, 2. Vaziyetin, geçimin zorluğu, ağırlığı, **Qolı tarlıq** — Yokluk, elinde fazla bir şey olmamak.
Tarmaq, is. Bir şeyin bölümü, dağılışı.
Tarmaqталuv, f. Bölümlere ayrılmak.
Tarmaqtav, f. Bölümlere ayırmak.
Tarpa: tarpa bas saluv, f. Aniden yakalamak, kaçmasına imkan bırakmak.
Tarpan, s. Huysuz, saldırgan at.
Tarpuv, f. At veya deve gibi hayvanların çiftte atması.
Tarpıldatuv, f. Yürürken yüksekçe ses çıkararak basmak.
Tarpıldav, f. Ayağı dik basmadan sürükleyerek basmak süretiyle ses çıkartmak.
Tars: tars etüv, f. Sesin yüksekçe çıkması. **Tars cumdı** — Sert yumdu. **Tars captı** — Sert kapattı. **Talağı tars ayrıldı** — Çok sinirlendi, **Tars bürkenip catti** — Başını ayağını örterek yattı, **Tars umhilip keti** — Bütününüle unutuldu.
Tars - turs: veya - sart - surt etüv, f. Bir şeyin vurulması, dövüşmek.
Tarsıl, is. Tüfeğin sesi.
Tarsıldav, f. «Tarsıldayarak» ses çıkması.
Tarsınuv, f. Dar demek, dar olduğunu kabul etmek.
Tarta, Ek, cümle sonuna gelen ek. **Tüske tarta keldi** — Öğleye doğru geldi.
Tartpa, (I.) is. Egerin üzerinden atın karnından dolaştırılan kolan.

Tartpa, (II.) is. Masanın çekmecesi, çekmece.
Tartpaqtav, f. Çekinerek yürümek, geriye çekinmek.
Tarttıruv, f. 1. Çektirmek. 2. Erkek hayvanları kısırlaştırmak.
Tartuv, (I.) f. 1. Çekmek. 2. Bağlamak, sağlamaştırmak. 3. Herhangi bir müzik aletini kullanmak. 4. Benzemek, çocuğun akrabalarına benzemesi. 5. Bir şeyi hediye etmek, armağan etmek. 6. Herhangi bir şeye iştirak ettirmek. **Taraziğa tarttı** — Terazide tarttı. **Tartıp aldı** — Zorla aldı, çekerek aldı, **Tartıp ciberdi** — Vurdu, yaptırdı, **Azap tarttı** — Eziyet çekti, **Boy tarttı** — Yaklaşmak istedi, **Köz tarttı** — Düşündü, hatırladı, **Egde tarttı** — Yaşı ilerledi, **Cavapqa tarttı** — Suçladı, Mesul tuttu, **Ezüv tarttı** — Hafif dudak bükerek gülümsedi, **Qabağı tarttı** — Gözü seçirdi, **Tanınan tarttı** — Kurt koyunu kuyruğundan ısırıldı, **Taqıret tarttı** — Zorluk çekti. Eziyet gördü, **Darğa tarttı** — Astı, idam etti, **Tilin tarttı** — Sesini kesti. Sustu, **Sımğa tartqanday-tüp tüzüv** — Tele çekilmiş gibi düm-düz, **Qanın işine tarttı** — Kanını içine çekerek renk attı, **Tügin tartsa mayı şıgadı** — Tüyünü çekse yağı çıkar. **Söz tarttı** — Fikrini anlamak istedi. Laf almak istedi, **Tabaq tarttı** — Misafire yemek verdi, **Aldına tarttı** — Önüne getirdi, **Can tarttı. İşi tarttı** — Akrabalık, yakınlık gösterdi, **İşin tarttı** — 1. Rüzgar, bora çıktı. 2. Şüphelendi. **Kulağınan tartıp turğızğanday** — Kulağından çekerek kaldıracak kadar zayıf, **Sazayın tarttı** — Cezasını çekti, **Til tartpadı** — Konuşmadan hemen ölüverdi, **Qasqır tarttı** — Kurt, hayvanı yaraladı, **Kökpar tarttı** — At üzerinde oğlak çekti. «bir nevi at sporu» **Col tarttı** — Yola çıktı, sefere çıktı, **Süt tarttı** — Yağını çıkarmak için süt makineye kondu.

Tartuv, (II.) is. Hediye, armağan.
Tartiluv, f. 1. Çekilmek. 2. Suyun kuruması, akmaması.
Tartımdı, s. Sağlam, sözünün eri, sevimli.
Tartınuv, f. 1. Çekinmek, geriye doğru çekilmek, yürümemek. 2. Utanmak, cesaret edememek.
Tartınşaq, s. Çekingen, cesaretsiz.
Tartınşaqtav, f. Çekinmek, çekinerek yürümek.
Tartıs, is. Mücadele, savaş, tartışma.
Tap tartısı — Sınıf mücadelesi çekişme.
Tartısuv, f. Çekişmek, mücadele etmek.
Tarşılıq, is. Eziyet, darlık, zorluk, yokluk.
Tarı, is. Darı.
Tarıguv, f. Yokluk, darlık, çaresiz duruma düşmek.
Tarıday, s. Çok ufak, darı kadar.
Tarıltuv, f. Daraltmak, kızdırmak.
Tarıluv, f. 1. Daralmak. 2. Kızmak.
Tınısı tarıldı — Nefesi daraldı. Sıkıştı. **Terisi tarıldı —** İnsafsızlaştı. **Zamanı tarıldı —** Zamanı daraldı, zamanı kalmadı.
Tas, is. 1. Taş. **Tas bavır —** Merhametsiz, sert, **Tas keren —** Sağır, **Tas boldı —** Taş oldu, sertleşti, **Qulağı taş bolıp qaldı —** Hiç bir şey duymuyor, **Tas baqa —** Kaplumbağa, **Tas töbe —** Tam tepede, **Tas tüyin boldı —** Tevekkel etti, **Tas kömir —** Taş kömür, **Tas qaragı —** Hiç bir şey görünmüyor. **Tas qılıp bekitti —** Taş gibi sağlamladı. **Tas cürek —** Taş kalb, hiç bir şeyden korkmayan, **Tasqa basqan tanbaday —** Taşa basılmış damga gibi.
Tasa, is. Gizlenecek, saklanacak yer. **Közden tasa boldı —** Gözden kayboldu.
Tasalanuv, f. Saklanmak, gizlenmek.
Tasalav, f. Saklamak, gizlemek. **Boy tasalav —** Görünmemek.
Tasattıq, is. Eskiden belirli bir dileğin kabul edilmesi maksadıyla kesilen toplu kurban.

Tasbiyh, is. Bk. Tâsbiyh.
Tasqın, is. Taşkın.
Tasqındatuv, f. Taşmasını sağlamak.
Tasqındav, f. Taşmak, taşarak dökülmek.
Taspa, is. İşlenmiş, tüysüz deriden dilimlenmiş kayış. **Conınan taspa aldı tildi —** Arkasını dilim - dilim edecek kadar şiddetli dövmek.
Taspaday, s. «Taspa» gibi ince.
Tastay, s. Taş gibi sert. **Tastay qarangi —** Taş gibi duygusuz, **Tastav tüyindi —** Bir şeye çok kararlı, **Tastav tüyildi —** Bir şeye çok hücum etmek, hedef almak, **Tastay qaftı —** Taş gibi sert.
Tastaluv, f. Bırakılmak.
Tastatuv, f. Bıraktırmak, taşlatmak.
Tastav, f. 1. Bir şeyi bir yere koymak. 2. Bir şeyi veya birisini bir yere bırakmak. 3. Bir şeyi atmak, fırlatmak. 4. İyilik ve eserleriyle arkasına iz bırakmak. **Köz tastadı —** Gözü kaldı, **Uran tastadı —** Parolayı söyledi, **Esinen tastamadı —** Hatırandan çıkarmadı, **İş tastadı —** Hayvan erken doğurdu, **Ot tastadı —** Aralarını bozdu, ateş yaktı, **Avızınan tastamadı —** Ağızından bırakmadı, **Ayaqsız tastadı —** Neticesiz bıraktı.
Tasuv, (I.) f. Taşmak, taşarak dökülmek, etrafa yayılmak.
Tasuv, (II.) f. Taşımak, bir şeyi bir yerden ikinci yere götürmek.
Tasımal, is. Taşınacak, taşınabilir.
Tasımaldav, f. Bir yerden ikinci yere devamlı taşımak.
Tasınuv, f. Taşınmak.
Tasır, s. Atın ayak sesi veya benzeri gibi ses.
Tasıraytuv, f. Göze birden görünecek, kocaman halde bulundurmak.
Tasırayuv, f. Kocaman, büyük, iri olarak durmak.
Tasırqav, f. Tabanın taşa değerek aşırması.
Tasırlatuv, f. Sert-sert ses güürtü çıkarmak.

Tasırlav, f. «Tasır - tasır» diye ses çıkarmak.

Tasır-tusır, is. «Tasır - tusır» ses, gürültü.

Tasısu, f. Taşınmasına yardımcı olmak.

Tasıtu, f. Taşıtmak.

Tat, is. Bk. Toz.

Tattıruv, f. Tadına baktırmak, tattırmak.

Tatuv, (I.) f. Tadına bakmak, tatmak.

İske tatrı — İşe yarar, **Bal tatrıydı** —

Bal gibi tadı var, çok tatlı, **Tükke**

tatımaydı — Hiç bir şeye değmez,

Qımız tatıp ketti — Kıımızın tadı

bozulmuş.

Tatuv, (II.) s. Çok iyi geçinen, iyi arkadaş, hiç kavga etmeyen.

Tatuvlastıruv, f. Barıştırmak.

Tatuvlasuv, f. Barışmak.

Tatuvlıq, is. Küskün ve kergin olmamak, iyi arkadaş ve dost olmak.

Tatım, is. Tadımlık, bir içimlik, ağıza bir defa alacak kadar.

Tatımal, s. Tadı bozulmuş.

Tatımdı, s. 1. Seçme, en iyisi. 2. İşe yarayanı.

Tatır, is. Çorak yer.

Tatıruv, f. Tattırmak, tadına baktırmak, yedirmek.

Tatısu, f. Beraberce tadına bakmak, beraberce yemek.

Tav, is. Dağ. **Tav teke** — Yabani erkek keçi, **Tavın qaytardı** — Cesaretini, hızını kirdi, **Tavı şağıldı** — Cesareti kırıldı. **Tav qıldı** — Dağ gibi yığdı.

Tavan: tavanı qayttı, f. Cesareti kırıldı.

Tavap: tavap qıluv, f. Tavaf.

Tavday, s. Dağ gibi.

Tavqudretı, is. Çoğunlukla çamurlu yerlerde bulunan, ayağı gagası uzun kuş.

Tavqımet, is. Ağırlık, zorluk, eziyet. **Tavqımetin tarttı** — Eziyetini çekti, **Ağan coqla el tavqımeti avır tiyip otırma** — Ağabeyin yokken yapılanlar ağır mı geliyor?

Tavsığız, is. Kauçuk gibi bitki türü.

Tavsoğar, s. 1. Hayali hikayenin kah-

ramanı, eşsiz güç ve kuvvet sahibi. 2. Yaramaz, bozguncu, aksi.

Tavsınış, s. 1. Yıkana - yıkana ufalcık olan sabunun kalıntısı. 2. Gelip - geçici.

Tavıq, is. Tavuk.

Tavfiq, is. Tefrik.

Tavis, is. Tavus.

Tavisuv, f. Bitirmek.

Tavisıluv, f. 1. Bitirilmek. 2. Üzülmek.

Tayuv, f. Kaymak, ayağın veya başka bir şeyin kayması. **Közi taydı** —

Yok oldu, kayboldu. **Baq taydı** —

Talihsizlik oldu, **Közi taymadı** —

Çekinmedi, korkmadı.

Tayaz, s. Derin değil.

Tayaq, is. 1. Dayak, 2. Boston, **Tayaq cedi** — Dayak yedi, **Tayaq tastam cer** — Bastonun boyu kadar, yakın yer.

Tayaqtav, f. Dayakla dövmek, vurmak.

Tayandırıv, f. Dayandırmak, dayanarak durmasını sağlamak.

Tayanuv, f. Dayanmak, dayanarak durmak. **Cer tayanıp qaldı** — Ağır kazaya uğradı, büyük zarar gördü.

Tayanış, is. Dayanak, direk, destek, yıkılmaması, devrilmemesi için konulan destek.

Tayav, (I.) s. Yakın, uzak değil.

Tayav, (II.) f. Yaklaşmak, yakınına doğru gelmek.

Tayav, (III.) is. Dayanak, destek, dayanacak şey.

Tâbet, is. İştah, arzu. **Tâbeti tartpadı** — İştahı, arzusu olmadı.

Tâbiyğat, is. Bk. Tabiyğat.

Tâc, is. Tac. **Tâcim etüv** — Baş eğmek. Ayağı bükerek selâm vermek.

Tâcirybe, is. Tecrübe.

Tâcirybeli, s. Tecrübeli.

Tây-tây: tây-tây basuv, f. Çocuğun tay durması, yeni-yeni yürümeye başlaması.

Tâyke, is. Aşğın dik durunca bir az yassı olan tarafı.

Tâyri, ünl. Beğenmemek, memnun olmamak ifadesi.

Tâyt. Ünl. Kızınca, sinirlenince «def ol» anlamında kullanılır.

Tâyteri, is. İnsanın oturunca altına koyması ve üzerinde oturması için özel hazırlanan deri.

Tâytik, s. Görgüsüzce büyümiş, terbiyesiz kimse.

Tâkappar, s. Mağrur, gururlu.

Tâkapparlanuv, f. Gururlanmak, mağrur olmak.

Tâksiy, is. Taksi.

Tâlkek, is. Şaka, lâtife.

Tâlpış, s. Sevimsiz, kendi bildiğiyle giden.

Tâltiyüv, f. Sıska ve kısa boylu bir kimsenin sevimsizce durması.

Tâltirektev, f. Dengesi bozularak, ayağın bir oraya bir buraya yalpalaması.

Tâlim, is. Talim, örnek, bilgi, görgü.

Tâlimsüv, f. Yapmacık hareketlerde bulunmak.

Tâmpək, s. Kısa boylu ve ufacak.

Tâmik, s. Bk. Tâmpək.

Tân, (I.) is. İnsanın vücudu.

Tân, (II.) s. Layık, uygun.

Tânti: tânti boluv, f. Memnun olmak, razı olmak.

Tânerten, is. Bk. Tanerten.

Tânir, is. Tanrı.

Tâpək, s. Bacaksız, kısa boylu.

Tâpeltek, s. Bk. Tâpək.

Tâpsir, is. Tefsir.

Tâpteştev, f. Bk. Tâptiştev.

Tâptiştev, f. Bir şeyi etrafıca bakarak terlik etmek.

Târbîye, is. Terbiye.

Târbiyelenüv, f. Terbiyelenmek.

Târbiyelēv, f. Terbiyelemek.

Târbiyeli, s. Terbiyeli.

Târbiyēşi, is. Terbiyecisi, mürebbiye.

Târk: târk etüv, f. Terketmek.

Târte, is. Arabanın at ve öküz bağlanan ön tarafındaki ağacı.

Târtip, is. Tertip.

Târtipsiz, s. Tertipsiz.

Târtipsizdik, s. Tertipsizlik.

Târtiptev, f. Tertiplemek.

Târtipti, s. Tertipli, itaatkâr.

Târizdi, c. Benzer, gibi **Qazaq târizdi soğıstı** — Kazak gibi savaştı.

Tâspith, is. Tespih.

Tâsil, is. Usul, taktik.

Tâsilim: Can tâsilim qıluv, f. Ölmek, vefat etmek, canını teslim.

Tâte, is. Yaşı büyük hanımlara saygı belirtisi olarak kullanılan hitap.

Tâtelbek, is. Kurak yerde biten bir cins ot.

Tâtti, s. Tatlı, güzel hoş tadı var.

Tâvap: tâvap etüv, f. Tavaf etmek.

Tâvbe: tâvbe qıluv, f. Tevbe kılmak, bir daha yapmamaya söz vermek.

Tâvekel, is. Tevekkel.

Tâveldev, f. Sahiplenmek.

Tâveldi, s. Hür değil, bağımlı.

Tâvlik, s. Geve - gündüz, 24 saatlik vakit.

Tâvrat, is. Tevrat.

Tâvip, is. Falcı, hastalıklara bakan kimse.

Tâvir, s. İyi, daha iyisi, **Tâvir boldı** — İyileşti, hastalığı iyi oldu.

Tâvirlenüv, f. İyileşmek, hastalıktan kurtulmak.

Tâştiiyüv, f. Kendi - kendini överek, kendi kendini yükselterek poz yapmak.

Teatr, is. Tiyatro.

Tebegen, s. Etrafına yaklaşıp çifte atma huyı olan hayvanlar.

Teben, is. Yorgan iğnesi.

Tebüv, f. 1. Tepmek, 2. Kızakta kayak yapmak, **Alpenşek tepti** — Tahtıravallide sallandı, **Tügi sırtına tepti** — Tüyü sırtına çıkıktı, çok sinirlendi, **Tepse temir üzgendey** — Tepse demiri kıracak kadar güçlü, **Meken tepti** — Yerleşti.

Tebin, is. Karın altında kalan ve kışın hayvanların ayaklarıyla açarak yediği ot.

Tebingi, is. Üzeninin üst tarafına, insan bacağıyla atın vücudu arasına konulan, insan bacağı atın terinden koruyan nesne.

Tebindigey, s. «Tebingi» kadar, «tebingi» büyüklüğünde.

Tebindev, (I.) f. Otun veya başka

herhangi bir şeyin yeni yeni çık-
maya başlaması.

Tebindev, (II.) f. Kar altında kalan
otu hayvanın ayaklarıyla teperek çı-
kartıp yemesi.

Tebinöv, f. Tepinmek, atı çabuk yürüt-
mek için ayakları kıpırdatmak.

Tebirendiröv, f. Derin - derin düşün-
dürmek, heyecanlandırmak.

Tebirenöv, f. Düşünmek, heyecanlan-
mak.

Tebisöv, f. Tepişmek.

Tegene, is. Ağaçtan, demirden, tene-
ke veya camdan yapılan büyük tencere.

Tegenedey, s. Tencere kadar, tencere
gibi.

Tegerşik, is. Arabanın tekerleği.

Tegevrin, is. 1. Kuşun tırnağının dışın-
daki sert tabaka, 2. Hız, güç - kuv-
vet.

Tegevrindev, f. Hızlandırmak, sıkmak,
haşın hareket etmek.

Tegi, e. Esası, kökü.

Tegin, s. Parasız, boş, karşılıksız.

Teginde, s. Esasında, sonunda.

Tegis, (I.) s. Düz, eğri - büğrü, çu-
kurlu değil.

Tegis, (II.) z. Hepsini, tamamı, eksiksiz.

Tegistelöv, f. Düz hale getirilmek.

Tegistev, f. Düz hale getirmek.

Tecelöv, f. Durdurulmak, basılmak,
yavaşlatılmak.

Tecev, f. Yavaşlatmak, durdurmak.

Tez, (I.) e, Çabuk, tez.

Tez, (II.) is. Çadır aksamı olan «uviq»,
«kerege» ağaçlarını düm-düz haline
getiren tezgah. **Tezge saldı** — Yola
getirdi.

Tezdetöv, f. Çabuklaştırmak.

Tezdev, f. Çabuk - çabuk yapmak, hız-
landırmak.

Tezek, is. Tezek.

Tey, Bk. Täyt.

Teğ; (I.) is. Soyu; cediti, dedeleri.

Tek, (II.) s. Boşuna, karşılıksız, neti-
cesiz. **Tek cürdi** — Hiç kimseye do-
kunmadan yürüdü.

Teke, is. Teke. **Teke saqal** — Teke sa-
kal.

Tekecavmıt, is. Tükmenistan'dan dağı-
lan asil yulku çeşidi.

Tekektev, f. Atın bir ayarda yürüme-
den değişik yürümesi.

Tekemet, is. Keçenin üzerinin yeni iş-
lenmiş hali.

Tekeşik, is. Bir yaşındaki teke, teke-
cik.

Tekpi, is. Tepki.

Tekpin, is. Hız, çabukluk.

Tekpişek, is. Süslü olarak keçeden ya-
pılan heybe.

Teksertöv, f. Teftiş ettirmek, soruşturt-
mak.

Tekseröv, f. Tetkik etmek, teftiş etmek,
soruşturmak.

Tekserilöv, f. Teftiş edilmek, tetkik
edilmek, soruşturmaya konu olmak.

Tekserisöv, f. Tetkik edilmesine, so-
ruşturulmasına, teftiş edilmesine
yardımcı olmak.

Tektes, s. Aynı soydan, kökü bir, ben-
zerlik.

Tekti, s. Soylu, asil.

Tekşe, is. Kare, düzce yer.

Tekşelenöv, f. Kat - kat hale getiril-
mek.

Tekşeleve, f. Kat - kat ederek, düzgün
olarak yığmak.

Tekirek, is. Atın bir ayarda yürüme-
den yürüyüşünü bozması.

Tekirektenöv, f. Atın yürüyüşünü boza-
rak yürümesi.

Tel, s. İki koyunu birden emen kuzu.,
iki sığırı birden emen buzağı veya
iki deveyi birdeh emen «bota» ya
«tel» denir.

Telegey, is. Büyük ve her tarafı kap-
layan su, okyanus. **Telegey teniz** —
Büyük geniş su.

Telmendev, f. Ümit ederek, ümitle
yardım bekleyen aciz kimse gibi
devamlı bakmak.

Telmiröv, f. Hep bakmasını, devamlı
olarak göz dikmesini sağlamak.

Telmiröv, f. Hep bakmak, hep göz dik-
mek.

Telpek, is. Takkenin bir çeşidi.

Telöv, f. Yavrusu ölen hayvana sütü

- devamlı çıkması için başka bir yavruyu benimseterek emzirmek.
- Telşe, is.** Yılığın kaburgası ile bel kemiğinin arasındaki yağı.
- Telinöv, f.** Başkasına ait olan bir şeyi bir başkasına benimsetmeye çalışmak.
- Temeki, is.** 1. Tütün. 2. Sigara.
- Temir, is.** Demir. **Temirdi qızganda soq** — Demir tavında dövülür. **Temir col** — Demir yol.
- Temiretki, is.** Cilt hastalığı.
- Temirkazık, is.** Şimal yıldızı.
- Temirşi, is.** Demirci.
- Tentek, s.** Bozguncu, yaramaz, terbiyesiz.
- Tentirev, f.** Dolaşmak, geçim sağlamak amacıyla rasgele gezmek.
- Ten, (I.) is.** Ağır yük, ağır paket.
- Ten, (II.) s.** Aynı, beraber, eşit.
- Tenbe-ten, s.** Her yönüyle beraber vaziyette, bir ayarda.
- Tenbil, s.** Çil, alacalı noktalar.
- Tenbildenöv, f.** Çillendirmek.
- Tenge, is.** Para. **Tenge qotr** — Lira büyüklüğünde yara.
- Tengeröv, f.** Aynı ayara getirmek, eşit hale getirmek.
- Tendev, s.** 1. Eşitçe, beraberce, 2. Ağır yük gibi.
- Tendelöv, f.** 1. Aynı ayara getirilmek, eşitlenmek. 2. Deve veya at, öküzü yüklemek.
- Tendes, s.** 1. Aynı yaşdaki veya aralarında yaşça pek fark olmayan. 2. Eşit ve aynı ayardaki kimseler.
- Tendestiröv, f.** Aynı ayara, aynı vaziyete getirmek, eşit hale getirmek.
- Tendesöv, f.** Aynı vaziyete ve aynı ayara gelmek, eşit olmak.
- Tendev, f.** 1. Eşit vaziyete getirmek. 2. Aynı ağırlıkta olarak iki paketi hayvana iki tarafından yüklemek.
- Tendik, is.** Müsavat, beraberlik, eşitlik.
- Teneltöv, f.** Eşitleştirmek.
- Tenelöv, f.** Eşit olmak.
- Tenesöv, f.** Eşit hale gelmek.
- Tenetöv, f.** Eşit hale getirmek.
- Tenev, f.** 1. Eşitleştirmek. 2. Mukayese etmek.
- Tenseltöv, f.** Sallandırmak.
- Tenselöv, f.** Sallanmak.
- Teniz, is.** Deniz.
- Tepektev, f.** Bindiği hayvanın iki bög-rünü toplamak.
- Tependetöv, f.** Tepindirmek.
- Tependev, f.** Tepinmek.
- Tepki, is.** 1. Ayakla vurulan darbe. 2. Eziyet, baskı. **Tepki cedi** — Darbe yedi.
- Tepkilesöv, f.** Tepilmesine yardımcı olmak.
- Tepkiletöv, f.** Teptirtmek.
- Tepkilev, f.** Ayakla bir şeyi tepmek.
- Tepsen, is.** Hayvan otlağına uygun yer.
- Tepsinöv, f.** Birisine sinirlenerek, kızarak yürümek.
- Teptiröv, f.** Teptirmek.
- Tepsöv, f.** Çok sıkı veya çok aralıklı değil orta ayarla dikmek.
- Ter, is.** Ter. **Qara terge tüsti** — İş gayretle, bütün gücüyle yaptı, **Aram ter boldı** — Boşuna terledi.
- Terbeldiröv, f.** Sallandırmak.
- Terbelöv, f.** Sallanmak.
- Terbentöv, f.** Sallandırmak.
- Terbetöv, f.** Elle iki tarafa sallamak.
- Terbetilöv, f.** Sallandırılmak.
- Terbev, f.** Sallamak, iki tarafa doğru sallanmasını sağlamak.
- Tergelöv, f.** Sorguya çekilmek.
- Tergev, f.** Sorguya çekmek.
- Tereze, is.** Pencere, **Tereze ten** — Her yönüyle müsavi, eşit.
- Terek, is.** Ağacın bir türü.
- Teren, s.** Derin.
- Terendetöv, f.** Derinleştirmek.
- Terendev, f.** Derinleşmek.
- Terletöv, f.** Terletmek.
- Terlev, f.** Terlemek.
- Terlik, is.** Ter sinmemesi için atın üzerine örtülen örtü.
- Terme, (I.) is.** Şarkı ve şiir karışık söylenen söz.
- Terme, (II.) is.** Süslenerek dokunan kilim.

Termelev, (I.) f. Şiirle karıştırılarak konuşmak.

Termelev, (II.) f. Kilimi süsleyerek dokumak.

Terüv, f. Dermek, toplamak, eliyle teker - teker almak.

Terşüv, f. Hafifce terlemek.

Teri, is. Deri. **Terisine sıymaydı** — Kabına sığmamak.

Terilüv, f. Derilmek, toplanılmak.

Teris, s. Ters, yanlış, doğru değil. **Teris bata** — Beddua, **Teris qaradı** — Yüzünü çevirdi, beğenmedi.

Teriskey, is. Kuzey tarafı.

Terisken, (I.) is. Dikenli ve yuvarlak kırlarda bulunan bitki.

Terisken, (II.) is. Göz hastalığı, arpacık.

Teri-tersek, is. Ufak - tefek, ham madde.

Tese, is. Yer kazmakta kullanılan alet.

Teskiş, s. Bir şeyi delmiye yarayan alet.

Testirüv, f. Deşdirmek, deldirmek.

Tesüv, f. Delmek. **Közi testi** — Dik ve devamlı bakıtı, **Kökeyin testi** — Hep düşündü.

Tesik, s. Delik, **Tesik ökpe** — Çok dayanıklı kimse.

Tesilüv, f. Delinmek.

Tesireyüv, f. Devamlı ve dik bakmak.

Tete, s. Aralarında başka çocuk olmayan kardeşler.

Teteles, s. 1. Akran. 2. Yengeler, kayınlarına böyle isim de takar.

Tetik, is. Tetik.

Tiygizüv, f. Değdirmek.

Tiydirüv, f. Değdirmek.

Tiyek, is. 1. Sazın telinin altına konulan ve onu bir az yüksek tutmasını sağlayan nesne. 2. Tetik. 3. Kapının veya benzeri şeylerin kilitletmesinde yarayan nesne.

Tiyelüv, f. Dayanılmak, dayanmış olmak.

Tiyesi, s. Alacağı, hissesi.

Tiyev, f. Yükü yüklemek.

Tiyp, is. Tip, tür.

Tiypil, s. Hepsini, tamamı. **Tiypil qıldı** — Yok etti, hiç bir şey bırakmadı.

Tiypildanuv, f. Düz ve düzgün hale getirilmek.

Tiypildav, f. Düz ve düzgün hale getirmek.

Tiyttey, s. Ufacık, küçücük.

Tiytiq, is. Güç, kuvvet, gayret.

Tiytiqtav, f. Gücü, kuvveti azalarak yorumlamak.

Tiytimdey, s. Bk. Tiyttey.

Tiyin, is. Ufak para.

Tiyiştaluv, f. Bk. Tiniştaluv.

Tiyimdi, s. Değerli, faydalı.

Tiyin, is. Kürkü kıymetli tilki cinsinden bir hayvan.

Tiyip-qaşuv, f. Bir şeyi devamlı olarak takip etmemek, bir işi devamlı yapmadan, bir ele alıp bir bırakmak.

Tiyirmen, is. Değirmen.

Yiyis, s. Bk. Tiyisti.

Tiyisti, s. Vazifeli, lüzumlu, gerek olan.

Tiyistirüv, f. Değdirmek, dokundurmak.

Tiyisüv, f. Karşılıklı değmiş, dokunmuş vaziyetde olmak.

Tiyüv, f. 1. Bir şeyin ikinci bir şeye dokunması, değmesi. 2. Birisinin bir şeye dokunması, eline alması, ellemesi. 3. Birisine dokunmak, çarpmak, hadise çıkarmak. 4. Evlenmek, hanımın kocaya gitmesi.

Tıyanaq, is. Dayanak, güvendiği dayandığı bir şey.

Tıyanaqtav, f. Başlanmış olan işi neticelendirmek, bitirmek.

Tıyanaqtı, s. Kendi işine sağlam, dayanıklı, ağırbaşlı.

Toba, ünl. Bir şeye hayret edince kullanılan ifade.

Toban: toban ayaq, s. Ayağının başı yanarak, donarak veya herhangi başka bir sebeple düşmüş olan kimse.

Tobarsuv, f. Suyu kurumaya yüz tutmak.

Tobiq, is. Topuk.

Tobilǵı, is. Odun, kamçıya sap veya baston olarak kullanılan kızılcağacı.

- Tobır, is.** Kalabalık, toplanmış kimse-ler.
- Toğa, is.** Toka, kolanın, kemerin ucun-
daki demir tok. **Bir toğa** — Ağır
başı, sözünde duran.
- Toğay, is.** Orman, ağaç ve bitki yı-
ğını.
- Toğaytuv, f.** Doydurmak, doymasını
sağlamak.
- Toğan, is.** Ekin, bahçe sulamak için
kazılan arkin içinde yapılan engel,
suyu durdurma usulü.
- Toğanaq, is.** Büyük parçalar halinde
bağlanmış yük, eşya.
- Toğandav, f.** Akıntılı suya engel yap-
mak.
- Toğaruv, f.** Bk. Doğaruv (durdurmak,
yavaşlatmak).
- Toğayuv, f.** Doymak, yemek yemek.
- Toğız, say.** Dokuz.
- Toğızqumalaq, is.** Eskiden beri oyna-
nan dokuz taş oyunu.
- Toğıltuv, f.** Suya düşülmek, suya gir-
mesini sağlamak.
- Toğıltuv, f.** Suya düşürülmek, suya
girmesini sağlamak.
- Toğıluv, f.** Akmak, birinin arkasından
biri ilerlemek.
- Toğısuv, f.** Karşılaşmak, karşı - karşı-
ya gelmek, çarpışmasına rasgel-
mek.
- Toğıtuv, f.** Koyunu kırkmadan evvel
yünü temizlensin diye suya sokup
çıkarmak.
- Toğışar, is.** Pısrık, uzağı görmeyen,
ufak - tefek işlerle iktifa eden
kimse.
- Toz, is.** Su kenarında, çamurlu yer-
lerde bulunan, kamışa benzeyen ba-
şında tozlu ufak tomurcuqları bu-
lunan bitki.
- Tozaq, is.** Cehennem.
- Tozan, is.** Hareket, yürüyüş vesairenin
tesiriyle peyda olan toz - duman.
- Tozandanuv, f.** Bitkilerin tozlaşması.
- Tozandıq, is.** Tozlaşmayı sağlayan to-
humluk.
- Tozğındatuv, f.** 1. Eskitmek, eskimesini
sağlamak. 2. Perişan etmek, sürün-
dürmek.
- Tozğındav, f.** Perişan olmak, sürün-
mek, eskimek.
- Tozdıruv, f.** Eskitmek.
- Toz-toz: toz-toz qıluv, f.** Param-parça
etmek, dağıtmak, süründürmek.
- Tozuv, f.** Eskimek, köhneleşmek.
- Toziq, s.** Eskimiş, köhneleşmiş.
- Toy, is.** Düğün, toplantı. **Toy bastar** —
Evlenecek kızın düğününde söyleni-
len şarkı.
- Toyğızuv, f.** Doyurmak.
- Toydıruv, f.** Doyurmak.
- Toylatuv, f.** Düğüne götürmek, düğün-
den - düğüne taşınmak.
- Toylav, f.** Eğlenmek, kutlamak, düğün
yapmak.
- Toytaruv, f.** Durdurmak, hızını kes-
mek, cesaretini kırmak, geri çekin-
dirmek.
- Toytarıluv, f.** Durdurulmak, çekindi-
rilmek, cesaretsizlendirilmek.
- Toytarısuuv, f.** Durdurulmasına, çekin-
dirilmesine, cesaretsizlendirilme-
sine sebep olmak.
- Toyım, is.** 1. Doyum. 2. Kanaat.
- Toyımsız, s.** 1. Doyumсуз, doyum ol-
maz. 2. Kanaatsız.
- Toyıntuv, f.** Bk. Toyındıruv.
- Toyınuv, f.** 1. Doyunmak, semirmek,
şişmanlamak. 2. Büyümek, burnu
büyümek.
- Toq, is.** Tok.
- Toqaylasuv, f.** Bir yerde toplanmak,
görüşmek.
- Toqal, (I.) is.** İkinci hanım.
- Toqal, (II.) s.** Boynuzсуз.
- Toqaş, is.** Ekmeğin bir türü.
- Toqbaq, is.** Bk. Toqpaq.
- Toqbaqтанuv, f.** Bk. Toqpaqтанuv.
- Toqmeyil, s.** Kanaatkâr, eldekiyle ye-
tinen.
- Toqmeyilsüv, f.** Kanaatkâr olmak.
- Toqpaq, is.** Tokmak. **Toqpaq cedi** —
Dayak yedi, tokmaklandı.
- Toqpaqtay, s.** Tokmak gibi.
- Toqpaqtav, f.** Tokmakla vurmak, çak-
mak - kakmak.
- Toqsan, (I.) say.** Doksan.
- Toqsan, (I.) is.** Senenin -dörtte biri.

Celtoqsan — Aralık ay, **Toqsan tüşti** — Kış geldi.

Toqталuv, f. Duraklamak, durmak.

Toqtam, is. Anlaşma, sözleşme.

Toqtasuv, f. Beraberce durmak, hep birden yavaşlamak.

Toqtatıluv, f. Durdurulmak.

Toqtav, f. Durmak, beklemek, yavaşlamak.

Toqtı, is. Toklu, altı aydan bir yaşına kadar olan kuzu.

Toquv, f. 1. Dokumak. 2. Öğrenmek.

Toquvsı, is. Dokumacı.

Toquvsılıq, is. Dokumacılık.

Toqıldaq, is. Ağaçkakan kuşu.

Toqıldatuv, f. Ses çıkartmak, «tok-tok» ettirmek.

Toqıldav, f. «Toq - toq» etmek.

Toqıluv, f. Dokulmuş olmak.

Toqım, is. Atın üzerine, eğerin altına konulan, keçe veya başka şeyden yapılmış örtü. **Toqım qağar** — Yola çıkacak olan kimse için özel yapılan yemek.

Toqıma, is. Dokuma, ipten, ipek ve saireden dokunmuş şey.

Toqımaşı, is. Dokumacı.

Toqıratuv, f. Durdurmak, tereddüte düşmesini, duraklamasını sağlamak.

Toqırav, f. Duraklamak, durmak, tereddüt etmek.

Toqırayuv, f. Bir şeyin başında veya tepesinde hiç bir şey kalmaması, kel olması.

Tołağay, is. Baş anlamında kullanılır. Aslı Moğolcadır.

Tolayım, e. Umumiyetle, çoğunlukla.

Tolarsaq, is. Dizden aşağı taraf.

Tolarsaqtav, f. Su, çamur veya benzeri engel teşkil eden şeyleri geçerek türüme.

Tolas, is. Ara, yavaşlama, durma.

Tolastav, f. Durmak, yavaşlamak, nefes almak, rahatlanmak.

Tolasuv, f. Bk. Tolastav.

Tolğağ, is. Doğum sancısı. **Tolğağı cetti** — Doğum sancısı başladı, vakti geldi.

Tolğam, is. Düşünme ve düşünerek

meselelere çözüm bulma kabiliyeti.

Tolğandıruv, f. Düşündürmek.

Tolğantuv, f. Bk. Tolğandıruv.

Tolğanuv, f. Düşünmek, etraflıca düşünmek.

Tolğatuv, f. Doğum sancısı çekmek, doğurmak üzere olmak.

Tolğav, is. 1. Halk şairlerinin durum hakkında şarkı veya şiir söylemesi. 2. Çiğnemededen ağıza aldığı gibi yutmak. 3. Döndürerek sallamak.

Tolquv, f. 1. Suyun dalgalanması. 2. Sallanmak, kıpırdamak. 3. Değişmek, tereddüt etmek.

Tolqın, is. Dalga, **Tenizdin tolqını** — Denizin dalgası.

Toltıruv, f. Doldurmak.

Toluv, f. 1. Dolmak. 2. Etilmek, biraz semirmek. 3. Büyümek, vücudu gelişmek. **Könili toldı** — Memnun oldu, razı oldu.

Toliq, s. 1. Eksik değil tam. 2. Dolğun, semiz.

Toliqsuv, f. Dolgunlaşmak, yetişkin haldе olmak, hiç eksik bir şeyi olmamak.

Toliqtıruv, f. Dolgun hale getirmek.

Toliptırıluv, f. Dolgun hale getirmek.

Tom, is. Cilt, **Birinci tomı da şıqtı** — Birinci cilti de çıktı.

Tomağa, is. Kartalın gözünü kapatması için başına giydirilen, deriden yapılmış nesne. **Tomağa tuyıq** — Hiç kimseyle irtibatı yok, **Tomağa tarttı** — tomağasını çıkardı.

Tomağalav, f. Ava götürülecek kuşun başına «tomağa giydirmek».

Tomar, is. Ağacın kesildikten sonra kuruyan dip tarafı.

Tomat, is. Domates.

Tompiyuv, f. Yuvarlak olarak durmak.

Tompaq, s. Düzgün ve düz değil. Düz ovada duran tepeye benzer yüksekçe yer.

Tompandav, f. Yavaş - yavaş koşar gibi yürümek.

Tomsaruv, f. Hiç ses çıkarmadan üzgün olarak oturmak.

Tomsıraytuv, f. Üzgün ve sessiz durmasını ve bakmasını sağlamak.

Tomsırayuv, f. Tomsaruv.

Tomırtqa: **tomırtqa qıluv,** f. Sıcak içeceği buz veya soğuk su koyarak soğutmak.

Tomırıq, s. Görünüşte sessiz sakin, fakat sinirlenince gözü hiç birşeyi görmeyen.

Tomırıluv, f. Çabuk ve kolay kırılmak.

Ton, is. Koyun derisinden yapılan palto gibi ceket. **Ton pişti** — Hazırlık ve plân yaptı, **Tonın işki bavnıday** — Ceketin iç bağı gibi daha yakın, **At tonın ala qaştı** — Hiç yaklaşmak istemedi. Atını ve ceketini aldı kaştı.

Tonaluv, f. Yağma edilmek, soyulmak.

Tonav, f. Yağma etmek, zorla almak, soymak.

Tonna, is. Ton, **Min tonna** — Bin ton

Ton, is. Don, buz tutmak, donmak. **Ton moyın** — Kendi dediğinden başkasını dinlemeyen ve hep kendî bildiğini yapan, **Ton minez** — Kaba, taviz vermeyen kimse.

Tonazuv, f. Donmak, üşümek.

Tonazıtqış, is. Buzdolabı.

Tonazıtuv, f. Soğutmak, dondurmak.

Tonazıtıluv, f. Dondurulmak.

Tondanuv, f. Yerin, toprağın don tutması.

Tondıruv, f. Üşütmek, üşümesini sağlamak.

Tonqalan: **tonqalan asuv,** f. Başşaşağı gelmek.

Tonqandav, f. Belinden yukarı tarafını önüne devamlı eğip - kaldırmak.

Ton-toris, İşin iyisine kötüsüne karışmadan tarafsız olmak.

Tonuv, f. Donmak.

Tonırayuv, f. Küsmüş gibi otürmek.

Top, is. Grup, taraftarı, kalabalık.

Topay, is. At, sığır, deve gibi hayvanların aşığı.

Topalan, is. Mutlaka ölümle sonuçlanan koyun hastalığı. **Topalan tiygendey etti** — Toplu olarak yıktı, öldürdü.

Topan, (I.) is. Tufan.

Topan, (II.) is. Hububatın samanın öğütülmüşü.

Topas, s. Cahil, bilgisiz, görgüsüz.

Topsa, is. Kapı pencere gibilerin men-teşesi.

Toptaluv, f. Toplanmak.

Toptanuv, f. Toplanmak, grup ve topluluk meydana getirmek.

Toptasuv, f. Toplanmasına yardımcı olmak.

Toptav, f. Toplamak.

Topşı, is. Omuz.

Topşılav, f. Tahmin etmek, fikir yürütmek.

Topır, is. Toplanmış olan kalabalık.

Topraq, is. Toprak.

Topraş, s. Yavaş yürüyen, hızlı yürümeyen. **Topraş kök atimen** — Yavaş yürüyen gök atı ile.

Toprılasuv, f. Toplanmak, kalabalık olmak.

Toprılav, f. Toplu halde gelip gitmek.

Tor, is. Ağ.

Toray, is. Domuzun yavrusu.

Toraluv, f. Semirmek, etllemek, semirerek renklenmek.

Toranğı, is. Bk. Toranğıl.

Toranğıl, is. Odun olarak kullanılan ağaç türü.

Torap, is. Yolun veya suyun keşiştiği yer. **Toğız coldın torabı** — Dokuz yolun, bir çok yolun keşiştiği yer.

Torğay, is. Serçe.

Torğın, is. İnce ipekli kumaş.

Torqa, is. İyi cins kıymetli ipek.

Torlama, is. Kabuğu desenli kavun çeşidi.

Torlanuv, f. Örülmek, ağ şeklinde örülmek.

Torlatuv, f. Ördürmek, ağ kurdurmak.

Torlav, f. 1. Elbise ve benzeri şeylerin yırtılmış yerlerini örmek. 2. Sarmak, dolmak.

Torpaq, is. Altı aydan büyük ve bir yaşa gelmemiş dişi buzağı.

Torsıq, is. Dumana konmuş, özel olarak işlenmiş deriden yapılan yolcunun yanında su taşıdığı kap.

Torsıldıq, is. 1. Balığın içinde bulunan uzunca ve içi hava dolu ince

nesne. 2. Beyaz renkli bitki, yakıldığında «tors - tors» gürültü çıkarır, **Torsıldağ tüyme** — Büyük yuvarlak düğme.

Torsıldav, f. Sinirlenerek soğuk davranışlarda bulunmak, kızmış olduğunu hareketleriyle belli etmek.

Tort, is. Tatlı şeylere yağ konularak yapılan bir nevi gıda.

Torta, is. Tereyağını eritince yüzüne çıkan köpük.

Toruv, f. Bir şeyi uzaktan belli etmeden gözetlemek.

Toruvıldav, f. Bir şeyin peşine düşerek hep takip etmek.

Tori, s. Doru.

Toriğuv, f. Ümitsiz hale düşmek, ümitsizlenmek.

Tosan, s. Kulağı iyi duymayan.

Tosansuv, f. Alışmamak, yabancılık hissetmek.

Tosqavıl, is. Engel, mâni.

Tosqavıldav, f. Gözetlemek, birisinin gelmesini beklemek.

Tosqızuv, f. Beklettirmek.

Tospa, is. Su deposu, su saklanacak yer.

Tospaldav, f. Bir şeyin önünü keserek engellemek, mâni kurmak.

Tostağan, is. Ağaçtan veya başka şeylerden yapılmış ufak, yuvarlak çanak, bardak.

Tosuv, f. 1. Beklemek. 2. Bebeği çişe tutmak. **Qulağın tosti** — Dinledi.

Tosıluv, f. 1. Beklenilmek. 2. Engellenilmek.

Tosın, z. Aniden, beklenilmeden.

Tosırayuv, f. Hiç kimseye yaklaşmadan kenara çekilmek.

Tosırqav, f. Yabancılık hissetmek, alışmamak.

Tot, is. Pas, demirin pas tutması.

Totıyayın, is. Gök rengindeki kimyevi madde.

Tottanuv, f. Paslanmak, pas tutmak.

Toti, is. Papağan.

Totiğuv, f. Güneş ve rüzgar etkisiyle kararmış veya yanmış olmak.

Totıqus, is. Bk. Totı.

Totıqtıruv, f. Güneş ve rüzgarda ka-

rarmasını sağlamak.

Toyuv, f. Doymak, **Közi toymadı** — Gözü doymadı.

Toyat, is. Kuşa verilen yemek, gıda.

Toyattav, f. Kuşun verilen yemi yemesi, memnun olması.

Töbe, (I.) is. Tepe, toprak ve kumla oluşan yükselti.

Töbe, (II.) is. 1. Başın en üst noktası, tepe. 2. Evin tepesi. 3. Şapkanın tepesi. 4. Herhangi bir şeyin en yüksek ucu, **Töbesi kökke tiydi** — Tepesi göğe değdi, **Töbe şaşı tik turdı** — Tepe saçı dik durdu. Çok kötü bir şey karşısında, **Cüregi tas töbesine şıqtı** — Yüreği tam tepesine çıktı. **Töbesine köterdi** — Başının üstünde oturttu, **Töbe biy** — Tepe beğ, en yüksek beğ, hakim, **Bir töbe** — Bir şeyin, diğerine nazaran çok olması.

Töbel, is. Hayvanın alnında bulunan ufak beyaz nokta. **At töbelindey** — Az, ufak.

Töbeles, is. Kavga, dövüş.

Töbelestiruv, f. Kavga ettirmek, dövüştürmek.

Töbelesuv, f. Kavga etmek.

Töbelev, f. Tepelemek, üst - üste vurmak.

Töbet, is. Erkek köpek.

Tögüv, f. 1. Dökmek. 2. İp sarmak. **Nurun tökti** — Nurunu döktü, **ışık saçtı**, **Nöser tökti** — Yağmur yağdı.

Tögildiruv, f. Dökülmesini sağlamak.

Tögiltuv, f. Bk. Tögildiruv.

Tögiluv, f. Dökülmek.

Tögisuv, f. Dökülmesine yardım etmek.

Tözuv, f. Dayanmak, alışmak.

Tözim, is. Dayanıklılık, sabır, takat.

Töl, is. 1. Hayvanın yavrusu koyun, keçi, deve, yıldı, sığır vs. gibi. 2. Birisine özgü, birisine has. **Töl söz** — Birisinin kendisine has cümle ve deyişi.

Töldetuv, f. Yavrulatmak.

Töldev, f. Yavrulamak. **Qozdav** — Kuzulamak.

Tölem, is. Bir şeyin yerine, karşılığı olarak verilen nesne.

Tölenüv, f. Ödenmek.

Tölettirüv, f. Ödettirmek.

Töletüv, f. Ödetmek.

Tölev, f. Ödemek.

Tömen, 1. Aşağı, 2. İyi değil.

Tömendetüv, f. Aşağıya indirmek.

Tömendetilüv, f. Aşağıya indirilmek.

Tömendev, f. Aşağı olmak, azalmak, eksilmek.

Tömpeştev, f. Tepélemek, dövmek.

Tömpeşik, is. Tepécik.

Töndirüv, f. Kuş bakışı baktırmak.

Tönüv, f. Bir şeyin üzerinden gelerek dik - dik bakmak. **Qavıp töndi** — Tehlike peyda oldu.

Tönbekşüv, f. İki tarafına devamlı dönerek, rahat yatamamak.

Tönkertüv, f. Döndürtmek, altını üstüne getirtmek.

Tönkerüv, f. Bir şeyin altını üstüne getirmek.

Tönkeris, is. Devrim, inkilâp.

Tönkerişil, is. İnkilâpçı, devrimci.

Tönirek, is. Efrac, civar.

Tönirektev, f. Yaklaşmadan etrafta, civarda dolaşmak, yaklaşmak istemek.

Töpev, f. Üstü - üstüne, arka - arkasına bastırmalamak.

Tör, is. Evin baş köşesi. **Törgi uy** — Dipteki oda.

Töre, is. Töre, idarecilik eden, hüküm veren kimse. **Töre'nin tuqımı** — Töre'nin sülalesi.

Törelilik, is. Söz sahibi olan, idareci olan, hüküm veren.

Töreşi, is. İhtilafa düşen iki kişinin veya iki topluluğun meselelerini tetkik ederek karar veren kimse.

Töreşildik, is. Hakimlik, idarecilik.

Törkin, is. 1. Evlenen kızların kendi akrabaları, kendi evi ve yurdu. 2. Bir şeyin kökü ve esası.

Törkindev, f. Evlenen hanımın kendi evini ve akrabalarını ziyaret etmesi.

Törlev, f. Evde baş köşeye çıkmak baş köşede oturmak.

Tört, sayı. Dört. **Tört tülük** — Evcil hayvanlar.

Törtbaq, s. Kare, dört kenarı da birbirine eşit olan.

Törtkil, s. Kare.

Törtinşi, say. Dördüncü.

Tös, (I.) is. 1. Döş, göğüs, göğüs kemiği. 2. Anne memesi. 3. Dağ ve tepenin yüzü, yakası, yamacı.

Tös, is. Örs. **Tös ağaç** — At arabasının önündeki iki tekerleği birleştiren demirin üzerindeki ağaç, **Tösın qaqtı** — Göğüsünü vurdu.

Töse, is. Yatak. **Töse, farth** — Yürüyemeyecek durumda olduğu için yatağa düştü.

Töse-orrın, is. Yatak - yorgan.

Töseldirüv, f. Döşeltmek.

Töselüv, f. Döşenmek, kurulmak.

Tösenüv, f. Döşenmek.

Töseniş, is. Döşeme.

Tösetüv, f. Döşetmek.

Töse, f. 1. Döşemek. 2. Değdirmek.

Töskey, is. Tepenin, dağın yamacı.

Töstik, is. Hayvanın göğüs kemiğinin üzerindeki yağlı et.

Töte, s. Direk, kestirme.

Töten, zarf. Beklenilmeyen yerde, aniden, özel durum.

Tötenşe, zarf. Ani olarak, özel olarak, olağanüstü. **Tötenşe qurultay** — Olağanüstü kurultay.

Tötöp: tötep berüv, f. Hakkını yedirmemek, baş eğmemek, mücadele etmek.

Traktor, is. Traktör.

Traktorşı, is. Traktörçü.

Tramvay, is. Tramvay.

Trahoma, is. Trahoma, bulaşıcı göz hastalığı.

Tuv, (I.) is. Tuğ, bayrak.

Tuv, (II.) s. Doğurmeyen dişi hayvan.

Tuv, (III.) ünl. Tu, «tu yazıklar olsun» gibi.

Tuv, (IV.) z. Vakitin veya ara mesafenin uzaklığını belirtmek için kullanılır.

Tuvberkülöz, is. Tüberküloz.

Tuvdıruv, f. Doğdurmak.

Tuvlaq, is. Üzerine oturulmak için kullanılan tüylü hayvan derisi.

Tuvlatuv, f. Sinirlendirmek, karşılık göstermesini sağlamak.

Tuvlav, f. Binilmeye alışık olmayan hayvanın binene gösterdiği tepki. 2. Sinirlenmek, kızmak.

Tuvma, is. Yakın akraba.

Tundra, is. Tuñdra.

Tunneli, Dağı delmek suretiyle yapılan yol, tünel.

Tuvra, s. 1. Doğru, düz. 2. Kesmek, keserek parçalamak.

Tuvralanuv, f. Doğrulanmak.

Tuvralatuv, f. Doğrulatmak.

Tuvralav, f. Doğrulamak, ispatlamak.

Tuvraluv, f. Doğranmak.

Tuvralı, zarf. Doğrultusunda, hakkında, hususunda.

Tuvralıq, is. Doğruluk, hakikat, hüsnüniyet.

Tuvraşıl, s. Doğruluk taraftarı, adil.

Tuvriyizm, is. Turizm.

Tuvriyst, is. Turist.

Tuvuv, f. 1. Doğurmak. 2. Peyda olmak. **Tuvğan cer** — Doğduğu yer.

Tuvşa, is. İki yaşındaki doğum yapmamış dişi keçi.

Tuvıluv, f. Doğulmak.

Tuvırlıq, is. Keçeden çadırın etek tarafına örtülen keçe.

Tuvıs, is. Akraba, kardeş.

Tuvısqan, is. Kardeş, akraba.

Tuvısov, f. Akraba, kardeş olmak.

Tuğır, (I.) is. İşe koşulan at. **Abaydın sıyı Bircan'ın özine tartqan sarı corğa at, sonan sonğı bar coldasına cetehtetken câne bir neşe tuğır eken** — Abayın hediyesi Bircan'ın kendisine verdiği sarı rehvan at, ondan sonraki bütün arkadaşlarına verdiği, bir kaç işe koşulan at imiş.

Tuğır, (II.) is. Beslenen kartalın, oturması (konması) için özel hazırlanan yer.

Tucıruv, f. 1. Hülasa etmek. 2. Sivri bir şeyin ucunu hafifçe köreltmek.

Tucırıluv, f. 1. Hülasa edilmek. 2.

Ucu bir az yuvarlak şekile sokulmak.

Tucırım, is. Hülasa, karar, netice.

Tucırımdav, f. Bk. Tucıruv.

Tucırımdı, s. Neticeli, özet olarak, kesin.

Tuz, (I.) is. Tuz. **Tuz cenil adam** — Söze, hadiselere çok karıştırılan kimse, **Tuzın aqtadı** — Kendine gösterilen iyiliğin altında kalmadı, **Tuz köz** — Mavi gözlü.

Tuz, (II.) is. Oyun kâğıdının en büyüğü ve güçlüsü, koz.

Tuzaq, is. Tuzak. **Tuzaqqa tüsti** — Tuzağa düştü.

Tuzaqtav, f. Tuzak kurmak.

Tuzdaluv, f. Tuzlanmak.

Tuzdav, f. Tuzlamak.

Tuzdıq, is. Tuzluk.

Tuzdıqtaluv, f. Tuzlanmak.

Tuzdıqtav, f. Tuzlamak.

Tuygın, is. 1. Atmaca (Latince, As-tur palumbarisus).

Tuyıq, s. 1. Çıkmaz. 2. Çok konuşmayan hiç sır vermiyen kimse. **Tuyukka fıredı** — Zorlukla karşılaştı, çıkmaza girdi.

Tuyıqtaluv, f. Çıkmaza sokulmak.

Tuyıqtav, f. Çıkmaz hale getirmek, kapatmak.

Tuqıl, is. Kesilmiş ağacın dip tarafı, bir şeyin kalıntısı. **Kök tuqıl** — Başından pek çok şey geçmiş kimse.

Tuqım, is. Tohum, nesil, sülâle.

Tuqımdas, s. Aynı tohumdan, aynı soydan.

Tuqımdıq, s. Tohumluk.

Tuqırtuv, f. Başsağı etmek, kabul ettirmek, baş eğdirmek.

Tuqıruv, f. Baş eğmek, yere bakmak, kabul etmek.

Tul, is. Dul. **Tul qaldı** — Dul kaldı.

Tula: tula boy, is. Bütün vücut.

Tulan: tulan tutuv, f. Kızmak, sinirlenmek.

Tulğa, is. Tüm vücut, görünüş. 2. Direk, killit nokta, esas.

Tuldanuv, f. 1. Matem tutmak. 2. Sinirlenmek, çok kızmak.

Tuldır, z. Hiç, hiçbir şey. **Tuldır ce-**

tim — Hiç kimsesi olmayan yetim.
Tuldır söz — Tadsız söz.
Tulpar, is. En hızlı koşan at.
Tulum, is. Ufak çocuğun başının iki tarafına bırakılan saç.
Tulip, (I.) is. Hayvan yavrusunun derisi yüzüldükten sonra içine ot veya hava doldurulmuşu.
Tulip, (II.) is. Av hayvanının veya evcil hayvanın derisinden bol olarak dikilen, örtünmek veya giymek için kullanılan giyim.
Tuma, is. Suyun kaynar yeri.
Tumaq, is. Bk. Tımaq.
Tuman, is. Sis, toz, duman.
Tumandanuv, f. Sislenmek.
Tumandatuv, f. Sislendirmek, tozutmak.
Tumandav, f. Sislenmek, tozlanmak, bulanmak.
Tumar, is. Muska.
Tumsa, is. İlk defa doğum yapacak olan hanım veya ilk defa doğuracak olan hayvan.
Tumsaruv, f. Gönülsüzlüğünü belli etmek, üzgün veya sinirli tavrı fakınmak.
Tumsıq, is. 1. Burun tarafı. 2. Tepenin veya dönemeç olan yerin çıkık olan tarafı, tümsek.
Tumşalanuv, f. Her tarafı kapatılmış, örtülmüş, sarılmış olmak.
Tumşalav, f. Hiç hava almayacak şekilde örtünmek, hiç bir tarafında delik bırakmamak.
Tumildiruv, is. Birisini ısırması için bilhassa köpeğin ağızına giydirilen kafes.
Tunba, is. Sıvı şeyin dibine inen, dibinde kalan kalıntısı, tortu.
Tunduruv, f. Toprak karışık olan süyu durdurarak saflaştırmak, çöktürmek.
Tuncir, s. İsteksiz, arzuşuz.
Tuncirasuv, f. Karşılıklı isteksiz ve soğuk - soğuk bakışmak, gönülsüz ve üzgün görünmek.
Tunciratuv, f. Özmek.
Tuncirav, f. 1. Üzgün bakmak. 2. Bulutlanmak. (Hava için)
Tünuv, f. Su veya başka herhangi bir

sıvı içindeki diğer karışımın dibine inmesini sağlamak. **Köz tundi** — Göz kamıştırdı.
Tunşıguv, f. Boğulmak, havasız kalmak.
Tunşıqtıruv, f. Boğmak.
Tunıq, is. Temiz, kirsiz, berrak.
Tunğıyiq, is. 1. Çok derin, dipsiz. 2. Çok konuşmayan, sır açmayan kimse.
Tunğış, is. İlk, birinci. **Tunğış balam** — İlk çocuğum.
Turaq, is. Yaşanılan yer, durak.
Turaqsız, s. Yersiz - yurtsuz, sözünde durmayan, dönektir.
Turaqtaluv, f. Yerleştirilmek, iskân edilmek.
Turaqtanuv, f. Yerleşmek, bir yerde devamlı durmak.
Turaqtav, f. Mekan edinmek, yerleşmek.
Turaqtı, s. Devamlı, sabırlı, ağır başlı.
Turalatuv, f. Yorgun - düşürmek, pek yorgun hale getirmek.
Turalav, f. Yorulmak, halsiz hale düşmek.
Turğı: turğıdan qarav, f. Açrı, zavıye, belirli bir açıdan bakmak.
Turğızuv, f. 1. Kaldırmak, ayağa kalkmasını sağlamak. 2. Durdurmak.
Turğıziluv, f. 1. Kaldırılmak, dik durmasını temin etmek. 2. Durdurulmak.
Turğılas, s. Çağdaş, aynı yaş ve ayar da.
Turğılıqtı, s. Devamlı, dâimi, temelli.
Turğın, is. Yerli, bir memleketin yerlisi.
Turlav, is. Sabır, dayanak.
Turman, is. Et eğerinin süs aksamları.
Turmıs, is. Vaziyet, hal - ahval, gelişim şartları, durum. **Turmısqa şıqtı** — Evlendi.
Turpayı, s. Kaba, görgüsüz.
Tulpat, is. Üçütlü yapısı, görünüşü.
Turuv, f. 1. Durmak, ayak üzerinde olmak. 2. Yürürken, koşarken durmak. 3. Bir yere yerleşmek. 4. Uykudan uyanmak. **Sözünde turdi** —

- Sözünü tuttu. Dönmedi, **Celi onınan tırdı** — Rüzgârı sağından esti, kolay gibi oldu.
- Turımtay**, is. Doğan (Lâtince *Falco vespertinus*) **Boz torgay zorluk kö-rüp turım taydan, tayanış tabal-maptı kırdan oydan** — Serçe Do-ğan'dan çok çekmiş, fakat hiç bir destek bulamamış.
- Turısuv**, f. Durmasına yardımcı olmak.
- Turıq**, is. Bir şeyin uzunluk ölçüsü.
- Tus**, is. 1. Bir şeyin karşı tarafı. 2. Devrinde, zamanında. **Abılay Han'ın tusında** — Abılay Han'ın devrinde.
- Tusaq**, is. İki yaşına gelen koyun.
- Tusamıs**, is. Bk. Tusav.
- Tusav**, (I.) is. 1. Binek hayvanın uza-ğa gitmemesi için iki ön ayağını bağlamaya mahsus kayış veya ip-ten yapılan bağ. 2. Engel, mâni.
- Tusav**, (II.) f. Binek hayvanın uzağa gitmemesi için iki ön ayağını bağla-mak. **Cipsiz tusadı** — İpsiz bağladı, meşgul etti, alı koydu. **Ayağına tu-sav tüsti** — Ayak bağı oldu, evlendi. **Tusavin kesti** — Çocuğun ilk yü-rümeye başladığında iyi yürüyebil-mesi için, ayağına ip bağlayarak me-rasimle kesilme adeti.
- Tuskılyz**, is. Yatağın yanındaki duva-ra asılan işlemeli örtü.
- Tuspal**, is. Tahmin, aşağı yukarı.
- Tuspaldav**, f. Tahmin etmek.
- Tut**, is. Dut, dut ağacı.
- Tutam**, is. Tutam.
- Tutamdav**, f. Tutamlamak, **Bir tutam** — Bir tutam, çok kısa.
- Tutandıruv**, f. Ateşi tutuşturmak.
- Tutanuv**, f. 1. Tutuşmak, yanmaya baş-lamak. 2. İlerlemek, kalkınmak.
- Tufas**, s. Tamamiyle, hepsi, bütünü-yle.
- Tutastıruv**, f. Birleştirmek, eklemek.
- Tufasuv**, f. Birleşmek, yapışmak, eklen-miş olmak.
- Tutatuv**, f. Yakmak, tutuşturmak.
- Tutqa**, is. 1. Kapının veya başka her-hangi bir şeyin elle tutulan kolu, 2. Direk, dayanak.

- Tutqıyıldan**, zarf. Aniden, beklenilme-yen anda.
- Tutqın**, is. Mahkum, tutuklu, esir.
- Tutqındaluv**, f. Tutuklanmak, tevkif edilmek, yakalanmak, esir edilmek.
- Tutqındav**, f. Tutuklamak, tevkif et-mek, yakalamak.
- Tutqış**, is. Tutacak.
- Tuttay**: **tuttay calanaş**, s. Çırılıp-lak, üzerinde hiç bir şey yok.
- Tuttığuv**, f. Kekeleyek, kekeleyerek konuşmak.
- Tutuv**, f. 1. Tutmak. 2. Evin duvarına, halı, kilim vs. asmak. **Dos tutı** — Dost edildi, **Ar tutı** — Ar, namus olarak kabul etti, **Kek tutı** — Kin besledi. **Arqa tutı** — Arkalandı, güvendi, **Esine tutı** — Hatırında tuttu. **Miyse tutı** — Kanaat etti, **Qadır tutı** — Saydı, hürmet etti, **Aza tutı** — Matem tuttu, **Qraza tutı** — Oruç tuttu.
- Tutığuv**, f. Bkz. Tutığuv.
- Tutuluv**, f. 1. Ele geçme, yakalanmak, tutulmak. 2. Ayın tutulması.
- Tutinuv**, f. Tutunmak, faydalanmak.
- Tuşpara**, is. Hamurun arasına et koyarak suyla kaynatmak suretiyle pişirilen yemek.
- Tuşınuv**, f. Adet haline getirmek, öğ-renmek.
- Tuşıtu**, f. Tatlı hale getirmek, çok acı kımızın, çok tuzlu yemeğin ye-nilir ve içilir hale getirilmesi.
- Tuşşı**, f. Tuzsuz yemek.
- Tuyaq**, is. 1. Hayvanın tırnağı (tuy-nak). 2. Baş, **Neşe tuyak malın bar?** — Kaç baş hayvanın var?
- Tübek**, (I.) is. Çocuğu beşiğe yatırınc-a, pisliğinin etrafa dağılmaması için konulan şey. **Toyu tarkap ket-ken son, qümisten besik oydu**rdurdu, **altından tübek kuydu**rdurdu. — Düğün dağıldıktan sonra, gümüşten beşik oydurdurdu, **altından tübek yaptı**rdurdu.
- Tübek**, (II.) is. Yarımada.
- Tübir**, is. 1. Bitkinin kökü. 2. Sözün kökü. **Tübiri özgeris** — Esaslı, kö-künden değişiklik.
- Tübirtek**, is. Bk. Tübir.

- Tübit**, is. Hayvanların kılının dibinde bulunan yumşak tüyü.
- Tübittev**, f. Tübiti kıldan temizlemek.
- Tügel**, Üzüntü ve hayret belirtisi.
- Tügel**, z. Eksik değil, hepsi tamam.
- Tügeldev**, f. Eksiği olup - olmadığını kontrol etmek, yoklamak.
- Tügeldenüv**, f. Eksişin telâfi edilmesi.
- Tügendev**, f. Eksik olup - olmadığını kontrol etmek, şayet eksikse telâfi etmek.
- Tügesüv**, f. Bitirmek, tamamlamak.
- Tügesilüv**, f. Bitirilmek, tamamlanmak.
- Tügil**, e. Cümlede kullanılan ek. **Orıs tügil qıtaydı da cenemiz** — Rus bir tarafa Çini de yeneriz.
- Tüz**, is. Düzlük, meydan. **Âke balasımen түзде cür** — Baba oğlu ile dışarıda, kırdı yürüyor. **Tüzge otrdı** — Su döktü, tuvalete gitti. **Çapan түz - mıyday dala** — İssiz alan, saha.
- Tüzelüv**, f. İyileşmek, düzelmek.
- Tüzesüv**, f. Düzeltilmesine, düzgün hale getirilmesine yardımcı olmak. **Boy түzedi** — Süslendi. **Bet түzedi** — Yönünü düzeltti, döndü, **Sap түzedi** — Sapları düzgünleştirdi.
- Tüzüv**, s. Düzgün, doğru. **Niyetli түzүv** — İyi niyetli.
- Tüzik**, s. Bk. Tüzüv.
- Tüzilis**, is. Kuruluş, tesis, müessese.
- Tüygizüv**, f. Birine sertçe vurmak, sertçe dokunmak.
- Tüygilev**, f. Üst - üste vurmak, dokunmak.
- Tüygıştev**, f. Vurmak, üst - üste vurmak.
- Tüydey: tüydey qurdas**, s. Aynı yaşta, yaşıt.
- Tüydek**, is. Bütünöyle, grup - grup olarak, birbiri arkasından gelen.
- Tüydektelüv**, f. Üst - üste, arka - arkaya olmak, karışmak.
- Tüydektev**, f. Arka - arkaya, birbiri üzerine olmak.
- Tüye**, is. Deve. **Tüye bas qıldı** — Bir çeşit oyun, **Tüye moynaq** — Kırmızı konan kap.
- Tüyeqarın**, is. Kolay kopan, çöllerde yetişen bir bitki.
- Tüyetaıylı**, s. Bir tarafına doğru eğimli.
- Tüyüşü**, is. Deveci.
- Tüyme**, is. Dügme. **Tüyme bas** - Küçük baş. **Tüymedey** - Dügme kadar ufak.
- Tüymedenüv**, f. Dügülenmek.
- Tüymelev**, f. Dügülemek.
- Tüynek**, is. 1. Patates, yerelması gibi kökyumrulu bitkilerin yumruları. 2. Koyun ve keçilerde bulunan bir çeşit hastalık.
- Tüynektev**, f. Kökyumrulu bitkilerin yumrulaması, döllemesi.
- Tüyrelüv**, f. Ucu sivri bir şeyin girmesi, sokulması.
- Tüyrev**, f. Sokmak, girdirmek.
- Tüyretüv**, f. Girdirtirmek, sokturtmak.
- Tüyreviş**, is. Çatal iğne.
- Tüysik**, is. Duygu, düşünce.
- Tüysinüv**, f. Sezinlemek, kabullenmek.
- Tüytkil**, is. Şüphe, tereddüt.
- Tüyültüv**, f. Dügümlendirmek.
- Tüyülüv**, f. 1. Dügümlenmek. 2. Yemeğin boğazda kalması. 3. Nefes nefese kalmak, tıkanmak. 4. Sözleşmek, vâde kılmak. 5. Tutuklaşmak, kekeleyek. **Qabağı tüyildi** - Kaşları çatıldı. **Közi tüyildi** - 1. Gözü daldı, uzun süre aynı yere baktı. 2. (Çöp, toz gibi şeylerin kaçması ile) gözün batması, acıması.
- Tüyin**, is. 1. Dügüm. 2. Yol ve radyo, telefon, telgraf şebekelerinin kavşağı. 3. Özet, karar. 4. Bitkilerin boğumu. **Tas tüyin** - Sağlam. **Ağaçtan tüyin tüydi** - Ağaçtan düğüm yaptı, çok usta.
- Tüyindev**, f. 1. Dügümllemek. 2. Özetlemek.
- Tüyindi**, s. Neticeli, belirli.
- Tüyinüv**, f. Toplanmak, hazırlanmak.
- Tüyinşek**, is. Paket, bir şeye sarılmış şey.
- Tüyir**, is. Bir şeyin ufak parçası.
- Tüyirtpek**, is. Bir yere toplanan, ufaktefek paket vs.
- Tüyirtpektelüv**, f. Yuvarlak hale gele-

rek düğümlenmek ve bir yere toplanmak.

Tüyirtpek, is. Ufak parçaların en ufağı. **Qızıl tüyirşik** - Alyuvar.

Tüyistiröv, f. Karşılaştırmak, bir-birine değdirmek.

Tüysüv, f. Karışmak, dokunmak, değmek, karşılaşmak.

Tük, is. 1. Tüy. 2. Hiç bir şey. **Tügi cığıldı** - Çaresi kalmadı. **Cüreginin tügi bar** - Korkmayan, cesur. **Tük tastadı** - Tüy düşürdü, tüyünü yeniledi. **Betinin tügi sıçtı** - Çok sinirlendi. **Tükke aspadı** - Hiç bir işe yaramadı.

Tükpir, is. Köşe, en uzak köşe. **Tükpir üy** - Evin en dipteki odası.

Tüksiytöv, f. Sert ve soğuk-soğuk bak-tırmak.

Tüksiyöv, f. Sert ve soğuk bakmak.

Tüktenöv, f. Tüylenecek.

Tükriş, is. İçine tükürülen kap.

Tükiröv, f. Tükürmek. **Betke tükirdi** - Yüzüne tükürdü.

Tükirik, is. Tükruk.

Tükirinöv, f. Tükürmek.

Tükirtöv, f. Tükürtmek.

Tüley, s. Çok, sıkı, kalın.

Tülek, is. 1. Kartalın bir yaşına geleni. 2. Kuşun tüylenmesiyle ilgili olarak yaşını bulmak. 3. Genç nesil, yeni kuşak. **Tas tülek** - Gayretli.

Tülen, is. Memeli bir deniz hayvanı.

Tülen türtti - Belaya, kazaya uğradı.

Tületöv, f. 1. Tüyünü düşürmek. 2. Büyütmek, yetiştirmek.

Tülev, f. Tüylü hayvanların ilkbaharda tüylerini döküp yenilemesi.

Tülki, is. Tilki.

Tüllik, is. Evcil hayvanın dört türü. **Dört tüligi say** - Dört başı mamur, hiç bir şeyi eksik değil.

Tün, is. Gece, karanlık vakit. **Tün camıldı** - Gecedan faydalandı. Bildirmedi. - **Tün ortası** - Gece yarısı.

Tündeletöv, f. Geceleyin yürümek.

Tündik, is. Bk. Tünlük.

Tünek, is. Çok karanlık. **Tünek bastı** - Üzüntü, derd bastı.

Tünel, is. Tünel.

Tünemel: tünemel kıımız is. 1. Bir gün öncesinden kalan kıımız. 2. Siğir ve koyun gibi hayvanlara mahsus ahır.

Tüneröv, f. Karanlık, bulutlu hale getirmek.

Tüneröv, f. 1. Havanın bulutlanması, yağacak gibi olması. 2. Kaşlarını çatmak.

Tünetöv, f. Gecelemek, gece kalmasına, yatmasına imkân vermek.

Tünev, f. 1. Tünemek. 2. İbadet etmek. **Hoca Ahmet Yasaviydin beytine tünepti** - Hoca Ahmet Yesevi'nin mezarına giderek dua etmiş, başında yatarak ibadet etmiş.

Tünevgünü, zarf. Geçenlerde.

Tünlük, is. Keçeden çadırın en üstünde, duman çıkacak yerinde bulunan ve rüzgâra göre dumanı ayarlayan keçe parçası.

Tünildiröv, f. Ümitsizlendirmek.

Tüniltöv, f. Bk. Tünildiröv.

Tünillöv, f. Ümitsizlenmek, ümit kesmek, hiç ihtimal vermemek.

Tüp, is. 1. Dip, çanak-çömlek, kazan-tencere vs.nin dibi. 2. Bitki, ağaç vs.nin dibi. 3. Yanı, yakını. 4. Çıktığı yer, nesli- soyu-sopu. **Tüp etekten baylandı** - Dip eteğinden tuttu. **Tüpke cetti** - Kökünü kuruttu.

Tüp nusqa - Esas nüsha - **Tüp tamırına balta şaptı** - Dip damarına balta vurdu. Kökünü kuruttu.

Tüpki, s. Dipteki, başlangıçtaki, ilk, esas.

Tüpkilikti, s. Devamlı, daima, hep.

Tüpkir, is. Bk. Tükpir.

Tüptelöv, f. Dibinin kazılmış, toprağının gevşetilmiş olması.

Tüptev, f. Patates vs. gibilerin dibinin gevşetilmesi. **Tüptep kelgende** - Esasında.

Tür, is. 1. Tür, görünüş. 2. Sözün gidişi. 3. Bir şeyin yüzündeki işleme.

Türegelüv, f. Yerinden kalkmak, doğrulmak.
Türen, is. Sabanın yeri tırmıklayan demir ucu.
Türlendirüv, f. Türlü-türlü etmek.
Türlentüv, f. Türlendirmek.
Türülenüv, f. Türlenmek, güzelleşmek, parlamak. **Türlendirip söyledi** - Değişik söyledi.
Türlü, s. Türlü, çeşitli.
Türlüşe, s. Çeşit-çeşit, her türlü.
Türme, is. Bk. Abaqtı.
Türpi, is. 1. Tönpü. 2. Anlaşmazlık, terslik. **Türpidey tiydi** - Hoşlanmadı, beğenmedi.
Türtektev, f. Alışmak, aranmak, öğrenmek.
Türtki, is. 1. Sebep olmak, aramasına okumasına vs.'e sebep olmak. 2. Birisinin peşini bırakmamasının neticesinde sıkılmak. **Köz türtki boldı** - Sevilmedi.
Türtkilev, f. Tekrar-tekrar dürtmek, dokunmak, rahatsız etmek.
Türtpek, f. Dürtmek.
Türtpektev, f. Dürtükleme.
Türtüv, f. Dürtmek, elle veya başka bir şeyin ucuyla dokunmak. **Acal türtti** - Ecel dürttü. **Közge türtti** - Göze dürttü. **Közge türtkisiz** - Çok karanlık.
Türtinüv, f. Dürtünmek.
Türtinşek, s. Devamlı dürtünen yetim kuzu ve yetim buzağı.
Türüv, f. Dürmek, katlamak. **Qulağın türdi** - Dikkat ederek dinledi.
Türşigüv, f. Nefret etmek, tiksirmek, korkmak.
Türşiktirüv, f. Tiksindirmek, nefret ettirmek, korkutmak.
Türük, s. Dikkatli. **Özi tuvralı ösek tarağanson qulağı türük cürgen Aman-tay** - Kendisi hakkında dedikodu dağıldığı için dikkatli yürüyen Aman-tay. **Türük erin** - Kalın dudaklı.
Türildirüv, f. Dürdürülmek.
Türilüv, f. Dürülmek.
Türinüv, f. Dürünmek.
Tüs, (I.) is. Düş.

Tüs, (II.) is. Görünüş, renk.
Tüs, (III.) is. Öğle, öğle üzeri. **Tüsi qaştı** - Rengi bozuldu, sinirlendi. **Tüs toqtattı** - Dikkat etti, ehemmiyet verdi. **Tüs şayıstı** - Münakaşa etti. **Tüsi suvıq** - Yüzü nursuz, su-ratsız. **Şanqay tüs** - Tam öğle üzeri. **Sáske tüs** - Saat dokuz civarı. **Tüsi cılı** - Güler yüzlü. **Tüs kördi** - Düş gördü. **Tüs qayttı** - Güneş batmaya yüz tuttu.
Tüstenüv, f. Misafire öğle yemeği verilmesi.
Tüstes, s. Aynı renkte olmak, bir-biri-ne benzemek.
Tüstev, f. Rengine ve türüne bakarak neyin eksik olduğunu veya kimlerin yok olduğunu anlamak.
Tüsi, s. Türü, rengi benzer. **Tüsti metal** - Altın, gümüş, vs. gibi madenlerin toplu adı.
Tüstik, (I.) is. Güney.
Tüstik, (II.) is. Öğle yemeği. **Tüstiker** - Sabahtan öğleye kadar yürünecek yer.
Tüsüv, f. 1. Düşmek, bir şeyin aşağıya düşmesi. 2. İnmek, girmek, yerleşmek. **Qıs tüsti** - Kış geldi. **Suvğa tüsüv** - Yıkılmak, boy aptesti almak. **Közge tüsüv** - Göze batmak. **Közi tüsti** - Göz oldu, nazar değdi. **Meyrimi tüsti** - Merhamete geldi. **Aş özeginə tüsti** - Birkaç günlük açlığın üzerine yemek yiyince kaldıramadı. **Cüregi ornına tüsti** - Korkusu gitti. **Uncırğalı tüsti** - Hiç bir şeyden zevki olmadan, çöktü. **Qaqpanğa tüsti** - Kapana kısıldı. **Talavğa tüsti** - Yağma edildi. **İzine tüsti** - İzine düştü. **Kelin tüsti** - Gelin geldi. **Şıq tüsti** - Çiğ düştü. **Basına is tüsti** - Başına iş geldi. **Tutqınğa tüsti** - Hapise düştü. **Süvretke tüsti** - Fotoğraf çek-tirdi. **Quda tüsti** - Dünür geldi. **Qolğa tüsti** - Yakalandı, ele geçti. **Sâti tüsti** - Uygun oldu. **Orga tüsti** - Kuyuya düştü, tuzağa düştü. **Küni tüsti** - Birisine muçtaç oldu. **Imırt tüsti** - Akşam karanlığı oldu.

Töpqa tüsti - İki kişinin veya iki grubun topluluk önünde kendi meselelerini ortaya koyması. **Ara tüsti** - Ayırdı, aralarına girdi. **Eske tüsti** - Hatırladı. **Cem tüsti** - Yemi çok yediğinden atın ayağı topalladı. **Murınına cel tüsti** - Burnundan rahatsızlandı.

Tüsik, is. Düşük, çocuğun vaktinden evvel doğması.

Tüsım, is. Verim, kâr.

Tüsımdı, s. Verimli, ürünlü.

Tüsınbestik, is. Düşünmemelik, anlaşmazlık.

Tüsındırme, is. Açıklama, izahat.

Tüsındıröv, f. Düşündürmek, açıklamak.

Tüsındırılöv, f. Düşündürölmek.

Tüsınöv, f. Düşünmek.

Tüsınık, is. İzah, anlam.

Tüsınıktı, is. Açık, belli, anlaşılır derecede.

Tüsıröv, f. Düşürmek, indirmek. **Olca tüsirdi** - Ganimet elde etti. **Esine tüsirdi** - Hatırladı. **Qolğa tüsirdi** - Ele geçirdi, faydalandı.

Tüsınısöv, f. Düşünmek, anlamak, bir-birinin dilinden anlamak.

Tüsırlöv, f. Düşürtmek, indirtmek.

Tüsırlılöv, f. Düşürölmek, indirilmek.

Tüsırısöv, f. Düşürölmesini sağlamak, indirilmesini sağlamak.

Tüte: tüte-tüte boluv f. Bir şeyin yırtılması, parâm-parça olması.

Tütek, is. Sert esen rüzgâr ve karlı bora.

Tütev, f. 1. Tütmek. 2. Devamlı olarak kar karışık rüzgâr esmesi. 3. Rengi bozularak, sinirlilik alâmeti göstermek.

Tütöv, f. 1. Yünü, pamuğu, ip olarak kullanmaya hazırlamak veya yorgana kullanmak için yumuşak hale getirmek. 2. Tütmek.

Titigöv, f. Sıcak havada susamak.

Tütik, is. İnce ve ufak boru.

Tütılöv, f. Pamuk ve yünün kullanılır hale getirilmesi.

Tütün, is. 1. Tütün. 2. Ateşin durmanı. 3. Kendi başına bir ev sahibi olmak.

Tütün tütetti - Kendi başına bir aile oldu - **Tüfin salığı** - Aile vergisi.

Tütündetöv, f. Tütün çıkarmak, dumanlatmak.

Tütındev, f. Dumanlanmak, bir şeyin yanmaya başlaması veya yandıktan sonra duman çıkarması.

Tütındık, is. Yazın evin ve hayvanların etrafındaki sivrisinek ile benzerlerini kovmak için özel çıkarılan duman, tütün.

Tütısöv, f. Pamuğun tiftiklenmesi.

Tühl ünı. Üzüölünce çıkarılan ses.

Tüşkırtöv, f. Aksırtmak.

Tüşkırv, f. Aksırmak.

Tüşkırvnöv, f. Rahatlanmak, memnun olmak, hoşuna gitmek.

Tüyöv, f. 1. Dögmek, öğötmek, un haline getirmek. 2. Vurmak. 3. Bir şeyi sararak bağlamak. 4. Farkına varmak, anlamak. **Qabağın tüydi** - Kaşını çattı, üzüldü. **Canın şüberেকে tüydi** - Canını fedaya hazırlandı.

Tıbrı: tıbrı etkızbev, f. Kıpır-kıpır ettirmek.

Tığuv, f. Tıkmak, gizlemek, saklamak.

Tığız, s. 1. Kalın, sıkı. 2. Acele.

Tığızdaluv, f. Sıklaşmak, acele olmak.

Tığızdav, f. Sıkılamak, acele ettirmek.

Tığıluv, f. Gizlenilmek, saklanılmak.

Tığılısuv, f. Beraberce gizlenmek, saklanmak.

Tıgın, is. Tıkaç, şişenin, herhangi bir şeyin ağzını tıkayan nesne.

Tığındaluv, f. Tıkanılmak.

Tığındav, f. Tıkamak.

Tığırışqıtav, s. Dolgun.

Tığırıq, is. 1. Hayvanın burnunu delerek ip geçirirken, burnunu yırtmaması için beraber geçirilen deri kılıf. 2. Yuvarlak boynuzdan yapılan nesne.

Tıcıruv, f. Sevmemenin, beğenmemenin belirtisi olarak yüzünü buruşturmak.

Tıcırınuv, f. Yüzünü, gözünü buruşturmak.

Tızalaqtav, f. Bağırarak, koşarak, sarsırsızca hareket etmek.

Tızalandav, f. Bk. Tızalaqtav.

- Tızıldav**, f. 1. «Tız» diye ses çıkartmak. 2. Acıtmak, yakmak.
- Tıyıluv**, f. Bir şeyi yapmaktan vazgeçmek.
- Tıyım** : **tıyım saluv**, f. Müsaade etmek, imkân, vermemek, yaptırmamak.
- Tıçaqtav**, f. Bir şeyin peşini bırakmadan devamlı takip etmek.
- Tıqpalav**, f. Üst-üstüne koymak, basıp-bastırmak.
- Tıqsıruv**, f. Sıkıştırmak, **Tıqsırtuv** - Sıkıştırtmak.
- Tıqıl**, is. Çekiç veya benzeri sert şeylerin bir-birine dokunmasıyla çıkan ses.
- Tıqıldatuv**, f. «Tıq-tıq» diye ses çıkartmak.
- Tıqıldav**, f. «Tıq-tıq» diye ses çıkmak.
- Tıqr**, s. 1. Ses, ayak veya hareket sesi. 2. Uzun değil, kısa, bacaksız.
- Tıqırlanuv**, f. «Tıqırlayarak» ses çıkarılması.
- Tıqırlav**, f. «Tıq-tıq» diye ses çıkması.
- Tıqrşuv**, f. Sabırsızlanmak, tahammülü kalmamak.
- Tıqrşıtuv**, f. Sabırsızlaştırmak, tahammülsüzlendirmek.
- Tıl**, is. Savaş meydanından, cepheden dışarı bölge.
- Tılsım**, is. Tılsım, esrarlı.
- Tıltıyuv**, s. Elbisenin tam gelmemesi, kısacık olması.
- Tim**, s. Pek çok. **Tim caman** - Çok kötü. **Tim uzaq** - Çok uzak.
- Tımır**, is. Bk. Tumar.
- Tımav**, is. Soğuk algınlığı, soğuklatmak.
- Tımavratuv**, f. Soğuklatarak hastalanmak, grip olmak.
- Tımaq**, is. Kazak Türklerinin şapkası.
- Tımpıyuv**, f. Hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi sessiz sedasız olmak.
- Tım-tıraqay**, s. Darma-dağınık, çil yavrusu gibi dağılmış.
- Tım-hırs**, s. Sessiz, hareketsiz.
- Tımırayuv**, f. Sırrını gizleyerek, içimdekini bul dermişçesine hareket etmek.
- Tımırsıq**, s. 1. Rüzgârsız, esintisiz. 2. içten pazarlıklı, samimi olmayan kimse.
- Tınba**, is. Bk. Tunba.
- Tındruv**, f. Bitirmek, becermek, halletmek.
- Tınuv**, f. Bitmek, becerilmek, halledilmek. **İştent tındı** - Hiç kimseye bil-dirmeden kendi-kendine üzül-dü, kaygılandı.
- Tınuşuv**, f. 1. Basılmak, eskisi gibi olmak, sulh olmak. 2. Havasız ve sıcak.
- Tınsığuv**, f. 1. Bastırılmak, sükûnet arz etmek. 2. Sıcaklamak.
- Tınığuv**, f. İstirahat etmek, dinlenmek.
- Tınıq**, s. 1. Akmayan ve tertemiz su. 2. Açık ve sakin hava.
- Tınıqtıruv**, f. Dinlendirmek, istirahat ettirmek.
- Tınım**, is. 1. Sükûnet, sulh. 2. Karaf, özet. **Tınım tappadı** - Sükûnet, rahat yüzü görmedi.
- Tınımdav**, f. Dinlenmek, istirahatlanmak.
- Tınıs**, is. Nefes, nefes almak. **Tınıs belgisi** - Yazıda kullanılan nokta işareti - **Tınıs aldı** - Nefes aldı. **Tınısı tarıldı** - Nefesi daraldı.
- Tınış**, s. Sessiz, gürültüsüz.
- Tınışsızdanuv**, f. Rahatsızlanmak, meraklanmak.
- Tınıştaluv**, f. Sükûnet, sessizlik hale gelmek.
- Tınıştaldıruv**, f. Sulh - sükûnet, sessiz hale getirilmek.
- Tınıştanuv**, f. Bk. Tınıştaluv.
- Tınıştıq**, is. Sessizlik, gürültüsüzlük, sulh-sükûnet.
- Tınaytuv**, f. Dinlendirmek.
- Tınayuv**, f. Güçlenmek, dinlenmek.
- Tınılıqtı**, s. Belirli, dikkatli.
- Tındaluv**, f. Dinlenmek.
- Tındatuv**, f. Dinletmek.
- Tınqıyuv**, f. Ağzına kadar doyarak rahatlanmak.
- Tınqıldatuv**, f. Dombırayı yavaşça çalmak.
- Tınqıldav**, f. Dombıranın yavaş sesi.
- Tınşı**, is. Casus.
- Tıtır** : **tıtır etpev**, f. Kıpırdatmamak.

Tıprilatuv, f. Kıpırdatmak.

Tıprılav, f. Elini ayağını kıpırdatmak, çirpınmek.

Tıprıçuv, f. Çirpınmek, mücadele etmek.

Tırağaylav, f. Rastgele kaçmak, her tarafta dağılmak.

Tırandav, f. Koşmak, zıplamak.

Tıraş, s. Elinde olup-olmadığına, kendi durumuna bakmadan, herşeyini başkasına vererek yersiz hareket eden «uygunsuz efendi».

Tıraştınav, f. Elindekini yersiz yere harcamak, saçıp savurmak.

Tıraşuv, f. Eli-ayağı açılarak yıkılmak, düşmek.

Tırbınuv, f. Mücadele etmek, gayret etmek.

Tırbandatuv, f. Elini-ayağını sallandırtmak.

Tırbandav, f. Elini-ayağını sallamak.

Tırbıytuv, f. Bacaksızca, kısacık durmak, yere yayılarak yatmak.

Tırbıyuv, f. Bitkiler için, boyu uzamadan yayılarak büyümek.

Tırbıq, s. Kısa, boyu uzun değil.

Tırbındav, f. Ayağını yavaş basarak yürümek.

Tırdav: tırdav calanaş, s. Çiril-çıplak.

Tır: tır calanaş, s. Çiril-çıplak.

Tırçıytuv, f. Gülerken veya sinirli iken alın derisini kırıştırmak.

Tırçıyuv, f. Buruşmak, (alın ve yüz hattını).

Tırcındav, f. Yüzünü-ağzını kıpırdatmak.

Tırma, is. Tırmık.

Tırmalav, f. Otu biçilen yerin otunu tırmıklayarak toplamak.

Tırmısuv, f. Teşebbüs etmek, gayret etmek, mücadele etmek.

Tırna, is. Turna.

Tırnaq, is. Tırnak. **Cav tırnağınan quıldı** - Düşman pençesinden kurtuldu. **Acal tırnağı** - Ecel tırnağı. **Tırnaq aldı** - İlk eseri. **Tırnağına turmadı** - Eşit değil. **Tırnağın iliktirdi** - Adım atmış oldu. **El, atabildi. Canı tırnağının uşına keldi** - Canı

tırnağının ucuna geldi, müşkül durumda kaldı.

Tırnaqşa, is. Parantez.

Tırnalav, f. Tırnaklamak, tırmalamak.

Tırnatuv, f. Tırmalatmak.

Tırnav, f. Tırmalamak.

Tırnavşı, is. Tırmalayan, tırmalayıcı.

Tırp: tırp etpev, f. Kıpırdamamak.

Tırpıldatuv, f. Ayağını sürükleyerek ses çıkartmak.

Tırsıytuv, f. Doldurtmak, dolu hale getirmek, dolmuş olarak şişkin hale getirtmek.

Tırsıyuv, f. Dolarak şişkin hale gelmek.

Tırtaqtav, f. Elinden gelmeyecek, gücü yetmeyecek bir şeyle boşuna uğraşmak.

Tırtandav, f. Bk. Tırtaqtav.

Tırsıl, is. Ses, kıpırtı.

Tırsıldatuv, f. 1. «Tırsıl» diye ses çıkartmak. 2. Ağzına kadar doldurtmak.

Tırsıldav, f. «Tırsıl» ses çıkması. Dolu olmak.

Tırtıq, s. Yaranın izi.

Tırtındav, f. Elinden gelmeyecek, beceremeyeceği işle uğraşmak.

Tırtısuv, f. Mücadele etmek, gayret etmek, vazgeçmemek.

Tırlav, f. Turna kuşunun sesi, «tır-tır» demesi.

Tırsıqaq, s. Sinirli, asabî.

Tırıştıruv, f. Gayret ettirmek, vazgeçirtmemek, mücadele ettirmek.

Tırsıuv, f. Gayret etmek, mücadele etmek.

Tıs, is. 1. Dış, kır. 2. Bir şeyin dış tarafı. **Dağdından tıs** - Alışılğelden başka, alışılmış olan dışında.

Şamadan tıs - Tahminden de çok, pek çok.

Tısqarı, is. Dış, dışarı.

Tıstaluv, f. Kaplanılmak.

Tıstatuv, f. Kaplatılmak.

Tıstav, f. Kaplamak, bir şeyin dışını kaplamak.

Tısır, is. Ses, kıpır.

Tısırilatuv, f. «Tısır» diye ses çıkarılmak.

- Tısrılav, f.** «Tısrık»lamak.
- Tışqaq, is.** Midesinin bozulması dolayısı ile ishal olması.
- Tışqaqıav, f.** Midesinin bozuk olmasının neticesinde devamlı yüzumaraya gitmek.
- Tışqan, is.** 1. Fare. 2. Eski takvime göre yıl adı.
- Tışırtıv, f.** Sıkıştırmak, acele ettirmek.
- Tıyuv, f.** Yasaklamak, yaptırmamak, mani olmak.
- Tigüv, f.** 1. Dikmek. 2. Çadır ve benzeri nesnelere kurmak, oturulacak hale getirmek. **Köz tıkti** - Göz dikti, göz koydu. **Qulaq tıkti** - Kulak kabarttı. **Bas tıkti** - Başını koydu. **Qahar tıkti** - Sinirlendi, asabıleşti. **Bâygi tıkti** - Birinci olana, galip gelene verilecek hediyeyi belirtti. - **Tiger tuyaq qaldırmadı** - Hiç hayvan bırakmadı. **Bâs tıkti** - Bahise girdi.
- Tigilüv, f.** Dikilmek.
- Tigin, is.** Dikiş.
- Tiginşi, is.** Dikici, diken kimse, dikişçi, terzi.
- Tigis, is.** Dikiş.
- Tizbek, is.** Sıra, sıralanmış grup, dizi.
- Tizbektelüv, f.** Sıralanmak, dizilmek.
- Tizbektësüv, f.** Sıralanmasına, ipe geçirilmesine, dizilmesine yardımcı olmak.
- Tizbektev, f.** Sıralamak, sıraya koymak, dizmek.
- Tizgizüv, f.** Dizdirmek.
- Tizgin, is.** Dizgin.
- Tizgindev, f.** Dizginini kısmak, dizginlemek.
- Tizdev, f.** Çökertilmiş devenin iki dizini bağlamak.
- Tize, is.** Diz. **Tize qostı** - Yan-yana geldi, birleşti. **Tizesi battı** - Diz geçti. **Tize bükti** - Dize geldi. Teslim oldu.
- Tizeles, is.** Yan-yana, yakın.
- Tezelesüv, f.** Diz dize gelmek, beraber ve aynı hızda olmak.
- Tizelev, f.** Dizlerinin üzerinde oturmak.
- Tizüv, f.** Dizmek.

- Tiziltüv, f.** Dizi haline getirmek.
- Tizim, is.** Dizi, liste.
- Tizimdey, f.** Listesini yapmak, listeye almak.
- Tik, s.** Dik, doğru, düzgün. **Tik mi-nezdi** - Dik mizaçlı. **Tik turğızdı** - Dik durdurdu.
- Tike, s.** Direkt olarak, doğrudan doğruya.
- Tikeytüv, f.** Dik durdurmak.
- Tikeley, f.** Doğrudan doğruya direkt olarak.
- Tiken, is.** Diken.
- Tikenek, is.** Bk. Tiken.
- Tikeyüv, f.** Dik olmak, dik durdurmak.
- Tikiyüv, f.** Dim-dik durmak.
- Tikkizüv, f.** Diktirtmek.
- Tiksinüv, f.** İğrenmek, tiksirmek.
- Tiktesüv, f.** Dikleşmek, karşı gelmek, baş eğmemek.
- Tiktev, f.** Düzgün tutmak, dik koymak.
- Tiktirüv, f.** Diktirmek.
- Tikilenüv, f.** Sertleşmek, inat etmek.
- Tikireytüv, f.** Dik durdurmak, dik koymak.
- Tikeyüv, f.** Dik durmak.
- Til, is.** 1. Dil, bütün yaratıkların dili. 2. İnsanların bir-biriyle anlaşma, konuşmasına yarayan lisan. 3. Savaş sırasında düşmandan alınan haber. 4. İbre, gösterge. **Til tiydi** - Dil oldu. **Tilinin mayın ağızdı** - Dildinden yağ damlattı, çok güzel konuştu. **Til tapı** - Anlaştı. **Til aldı** - Denileni kabul etti. **Tili şıqtı** - Konuşmaya başladı. **Tili kürmeldi** - Söylemek istediğini söyleyemedi. **Tili mirdin oğınday** - Dili çok acı, çok sert konuşur. **Tili qatı** - Dili sert, acı konuşur. **Tilge keldi** - Dile geldi, konuştu. **Tilge erdi** - Başkasının sözüyle hareket etti.
- Tilazar, s.** Denileni kabul etmeyen, söylenileni yapmayan.
- Tilgilenüv, f.** Dilim-dilim hale getirilmek, dilimlenmek.
- Tilgilev, f.** Dilimlenmek.
- Tildeştirüv, f.** Konuşturmak, görüş-türtmek.

Tildesüv, f. Konuşmak, görüşmek. **Aspanmen tildesken** - Çok yüksek.
Tildev, f. Birisine hakaret etmek.
Tildi, s. Güzel konuşan, hatip.
Tildirüv, f. Dilimletmek.
Tilek, is. Dilek.
Tilektes, s. Dileği bir niyeti bir, mak-satı bir.
Tilemesek, s. Çok dileyen, çok isteyen.
Tilenüv, f. 1. Dilenmek. 2. Gönüllü olmak.
Tilengi, is. Dilenci.
Tilersek, is. Hayvanın arka bacağının büküldüğü yer.
Tiletüv, f. Diletmek.
Tilev, f. Dilemek.
Tilevles, s. Dileği bir, maksadı bir.
Tilkem, s. Dilim-dilim.
Tilkemdev, f. Dilim-dilim etmek.
Tilmar, s. Çok konuşan, hatip.
Tilmarsuv, f. Hatip gibi, iyi konuşur gibi davranmak.
Tilmaş, is. Tercüman, dilmaç.
Tilmâr, s. Bk. Tilmar.
Tilüv, f. 1. Dilmek. 2. Toprağı sürmek.
Tilhat, is. Bonservis.
Tilşi, is. 1. Dilci, dil uzmanı. 2. Mu-habir.
Tililik, s. Dilinmiş, kesilmiş.
Tilim, is. Dilim.
Tilimdelüv, is. Dilimlenmek.
Tilimdenüv, f. Dilimlenmek.
Tilinüv, f. Dilinmek.
Timsinüv, f. Birşeyler aranmak, hep dolaşmak.
Timtinüv, f. Bk. Timsinüv.
Timiski, s. Hep birşeyler arayan.
Timiskilev, f. Karıştırmak, araştırmak, (menfaatini düşünmek)
Tin, is. Bir tane dal, bir ip.
Tintkilev, f. Arfamak, yoklamak.
Tintüv, f. Arama yapmak. **Onın üstin tintti** - Onun üzerini aradı.
Tintisüv, f. Aranmasına yardımcı olmak.
Tipten, zarf. Bilhassa, pek çok.
Tipti, Bk. Tipten.
Tirek, is. Direk, dayanak, güven.
Tirelüv, f. Dayanmış olmak.
Tiresüv, f. Sıkışmak, sokulmak. **lyin**

tiresti - Yan-yana dizildi. **Taban tiresti** - Hiç yılmadan gayret etti.
Tirev, (I.) f. Destek olmak, dayanmak.
Tirev, (II.) is. Bir şeyi yıkılmaması için dayanak koymak.
Tireviş, f. Bk. Tirev.
Tirkes, s. Arka arkaya, peşpeşe.
Tirkestirüv, f. Peşpeşe getirmek.
Tirketüv, f. Peşpeşe ettirmek.
Tirkev, f. Peşpeşe getirmek, arka-arkaya koymak, arka-arkaya bağlamak.
Tirkis, s. Sinirli, aksi.
Tirkistenüv, f. Aksileşmek, sinirlenmek.
Tirlik, is. Bk. Tirşilik.
Tirnek, is. Gençlik çağı.
Tirnektev, f. 1. Tırnaklamak. 2. Dişten tırnaktan artırarak biriktirme.
Tirsek, f. Dirsek.
Tirşilik, is. 1. Ömür, hayat. 2. Geçim için uğraş.
Tiri, s. Diri, ömür süren. **Közi tiri** - Hayatta. **Tiri aruvaq** - Canlı ruh. **Eti tiri** - Eti diri, hareketli. **Tiri canğa bildirmedi** - Hiç kimseye bildirmedi.
Tirilüv, f. Diriltmek.
Tirilüv, f. Dirilmek, canlanmak.
Tis, is. 1. Diş. 2. Aletin dişleri, üzerindeki girinti çıkıntıları. **Tis cardı** - Söyledi, açıldı. **Tis qaqqan** - Tecrübeli, görmüş geçirmiş. **Tisin qayradı** - Dişini bileli.
Tisev, f. 1. Dişemek. 2. Testere ve benzeri şeyleri bilemek.
Tistelev, f. Tekrar-tekrar ısırarak.
Tistenüv, f. Çok sinirlenmek, dişlerini gıcırdatmak.
Tistesüv, f. Dişlerin bir-birine geçerek sıkışması.
Tistetüv, f. Isırtmak.
Tistev, f. Isırmak.
Tistevik, (I.) is. Kerpeten.
Tistevik, (II.) s. Hep ısırarak.
Titrenüv, f. Titrenmek.
Titretüv, f. Titretmek, sallamak.
Titirev, f. Titremek, sallanmak.
Titirkenüv, f. İğrenmek.
Tifa, ünl. Hayret edilince çıkan nida.
Tifuv, ünl. Üzülünce çıkan ses.

V (uv)

- Uv, is.** Zehir. **Uvin şaşı** - Zehirini saçtı. **Uvday aşığı** - Zehir gibi acıdı. **Uv cesen ruvinmen** - Ne yaparsan kabile ve topluluğunla.
- Uva, is.** Hey! yerine kullanılan ifadedir.
- Uvagon, is.** Vagon.
- Uvazo, is.** Vazo.
- Uvağda, is.** Vâde, anlaşma, sözleşme.
- Uvağdali, s.** Vâdeli, kararlaştırılan.
- Uvağız, is.** Vaaz, vaiz, dini öğüt.
- Uvağzav, f.** Vaiz vermek.
- Uvada, is.** Vâde.
- Uvacıp, is.** Vacip, dinî ödev.
- Uvay, ünl.** Hey!
- Uvayım, is.** Üzüntü, merak, kaygı, düşünce, evham. **Vayım cedi** - Evhamlandı, düşünce yedi. **Sarı vayımğa salındı** - Evhama düştü.
- Vayımdav, f.** Düşünmek, üzölmek, merak etmek.
- Uvayım-qayğ, is.** Üzüntü- hasret.
- Uvayımsız, s.** Gamsız, üzüntü ve düşüncesiz.
- Uvayımsızdıq, is.** Gamsızlık, düşünce ve üzüntüsüzlük.
- Uvayımşil, s.** Evhamcı, kuruntulu, vehimli.
- Uvayımşıldıq, is.** Evhamcılık, kuruntululuk.
- Uvap, (I.) is.** Vakıt. **Bir uvaq** - Bir zaman.
- Uvaq, (II.) s.** Ufak. **Uvaq mal** - Ufak hayvan, koyun, keçi. **Uvaq aqşa** - Bozuk para.
- Uvaqa: Uvaqa emes, uvaqası coq:** Mesele değil, zararı yok.
- Uvaqıyğa, is.** Vaka.
- Uvaqtav, f.** Bozdurmak, ufaltmak.
- Uvaq-tüyek, s.** Ufak-tefek.
- Uvaqşıl, s.** Bk. Usaqşıl.
- Uvaqıp: uvaqıp boluv, f.** Dikkatli olmak.
- Uvaqıt, is.** Vakıt. **Uvaqıt coq** - Vakıt yok.
- Uvaqıtılı, s.** Vakıtlı.
- Uvaqıtşa, Belli bir süre, vakıtlı. Uvaqıtşa ökimet** - Geçici hükümet.
- Uvanğış, s.** Bk. Cubanğış.
- Uvanuv, f.** Ağlamasını durdurmak.
- Uvatqızu, f.** Ağlamasını durdurmak.
- Uvatuv, (I.) f.** Ufaltmak, para bozdurmak.
- Uvatuv, (II.) f.** Çocuğu ağılatmadan eğlendirmek.
- Uvatıluv, f.** Eğlendirilmek, ağılatılmamak.
- Uvav, (I.)** Vay!
- Uvav, (II.) is.** Eski arapça alfabenin bir harfi.
- Uvâde, is.** Vâde, anlaşma, sözleşme. **Vâde berdi** - Söz verdi. **Vâde bayladı** - Vâdeleşti, sözleşti. **Vâdeden taydı** - Sözünde durmadı.
- Uvâdelesüv, f.** Sözleşmek, Anlaşmak.
- Uvâdeli, s.** Anlaşmalı, sözleşmeli.
- Uvâdesizdik, is.** Sözünde durmamazlık.
- Uvâdeşil, s.** Sözünde duran, sözünün eri.
- Uvâzin, is.** Vezin.
- Uvâzir, is.** Vezir.
- Uvây, Hey!**
- Uvâkil, is.** Vekil.
- Uvâldik, is.** Temsilcilik.
- Uvâlâyet, is.** Vilâyet.
- Uvâli, is.** Veli, evliya.
- Uvzd, is.** Eski çar Rusya zamanı idari taksimatı.
- Uvkaz, is.** (Rusça) emir.

- Uvqalanuv**, f. Buruştırulmak.
Uvqalatuv, f. Buruştırmaq.
Uvqalav, f. Buruşturmak, karıştırmak.
Uvlağış, s. Zehirleyici.
Uvlandırğış, s. Bk. Uvlağış.
Uvlandiruv, f. Zehirlendirmek.
Uvlanuv, f. Zehirlenmek.
Uvlap-şuvlav, f. Bağırıp-çağırmaq, karmakarışık gürültü yapmak.
Uvlastiruv, f. Zehirlettirilmek.
Uvlasuv, f. Zehirlenmesine yardımcı olmak.
Uvlatuv, f. Zehirlətmək.
Uvlav, f. Zehirləmək.
Uvletüv, f. Rüzgârın esmesini sağlamək.
Uvlev, f. Rüzgâr esmesi «uv-uv» deməsi.
Uvi, s. 1. Zehirli. 2. Kinli.
Uvmavdanuv, f. Buruştırulmaq.
Uvmacdav, f. Buruşturmaq.
Ummaştav, f. Bk. Uvmacdav.
Uv-şuv, is. Bağırma-çağırma, gürültü.
Uvşığıuv, f. 1. Rahatsızlanmaq. 2. Bir şeyin giderek büyümesi, çözümlenmesinin zorlaşması.
Uvşıqtav, f. Birisine dua okuyarak emlemək, üfürmək.
Uvşıqtiruv, f. Hastalanmasına, meselenin büyümesine sebep olmaq.
Uviz, is. 1. Yavırlayan hayvanın ilk sütü. 2. Henüz çok genç, körpe.
Uvizına carımağan - Doğduğundan beri yokluk çeken. **Avızınan uvızı arılmağan** - Emmeye devam eden. **Qaşpağan qaşardın uvızına qarattı** - Daha çiftleşmemiş katırın ilk sütünü bekletmək, olmayacak duaya amin demək.
Uvizdı, s. Koyuca.
Uviq, is. Keçeden çadırın üst tarafına konulan uzun ağaç. **Uviq bav** - «Uviq»ın bağı.
Uvıldırıq, is. Havyar. **Uvıldırıq şaştı** - Balık yumurtasını saçtı.
Uvıldırıqtav, f. Dişi balığın suya yumurtalarını saçması.
Uvilcuv, f. 1. Meyve ve güllerin olgunluk çağı. 2. Büyüme çağındaki genç kızın güzellik ve gençliğini belirtmek için kullanılan ifade. **İşi uvilcıcı** - Acıma hissi duydu.
Uvilcıtuv, f. Yetişmesinde ve güzelleşmesinde rolü olmaq.
Uviluv, f. Soğuk bir şey içmekten, veya başka bir uygun gelmeyen yemek yemekten ağzın iç tarafının derisinin düşmesi.
Uvis, is. 1. Avuç. 2. Ölçü, bir avuç. **Uvisınan şığarmav** - Avucundan çıkarmamak.
Uvistatuv, f. Avuçlatmaq.
Uvistav, f. Avuçlamak.
Uvit, is. 1. Zehir. 2. Tesir.
Uvıtsız, s. Tesirsiz.
Uvıttanuv, f. Zehirlenmək, tesirli hale gelmek.
Uvıttav, f. Etkilenmək.
Uvıtti, s. Tesirli, güçlü, heybetli.
Ubaq-şubaq, is. Dizi halinde, peş-peşe.
Ubaq-şubav, f. Birbirinin peşinden gitmek, dizi halinde yürümək.
Ubirıp-şubırıp, f. Bk. Ubap-çubav.
Uğuv, f. Anlamak, düşünmək.
Uğım, is. Duygu, anlam.
Uğımdı, s. Anlamli, duygulu.
Uğımsız, s. Anlamsız.
Uğımtal, s. Zeki, akıllı.
Uğındıruv, f. Anlatmaq, izah etmek düşündürmək.
Uğınuv, f. Anlamak, düşünmək.
Uğnisuv, f. Anlaşmaq, bir-birini anlayabilmek.
Uğısuv, f. Beraberce anlamak, düşünmək.
Udayı, s. Hep, devamlı. **Eki udayı** - İki tarafli.
Ucdan, is. Vicdan, namus, ar, utanç.
Ucmaq, is. Uçmaq, (Cennet).
Uzağıraq, s. Bir hayli, çok, uzak.
Uzaütuv, f. Uzatmaq.
Uzaq, (I.) s. 1. Uzak, mesafe ölçümü. 2. Zaman ölçümü.
Uzaq, (II.) is. Bir karga cinsi.
Uzaq-sonar, f. Bk. Uzun-sonar.
Uzaq-süre, s. Bitmez-tükenmez, çok uzayacak.
Uzanqırav, f. Gittikçe uzaklaşmaq.
Uzartuv, f. Uzatmaq.

Uzaruv, f. Uzakmaq, uzun olmaq.

Uzatıv, f. 1. Uzatmaq. 2. Kızı evlendirmek, damat evine yollamak. 3. Uğurlamak.

Uzatıluv, f. 1. Uğurlanılmak. 2. Damadın evine gönderilmek.

Uzav, f. Uzaklaşmaq, gittikçe uzağa doğru gitmek, bir şeyin uzaması, çok vakit alması.

Uzayuv, f. Uzanmaq.

Uzun, s. Uzun, kısa değıl. **Uzun qu-laq** - Söylenti, dedikodu, haber.

Uzındıq, is. Uzunluk, ölçüm.

Uzındı-qısqalı, s. Uzunlu-kısalı, bir boyda değıl.

Uzınnan-uzaq, e. Bir şeyin uzunlamasına düşmesi.

Uzun-sonar, s. Etraflıca, öteden beri.

Uzun-süre, s. Uzun süre.

Uzunşa, s. Uzunca.

Uzınırğa, is. Tahminî, aşağı-yukarı.

Uyğaruv, f. Karar vermek, uygun görmek.

Uyğarıluv, f. Karar verilmek, uygun görülmek.

Uyğarım, is. Bk. Uyğarındı.

Uyğarındı, is. Özet, netice, karar.

Uyğarısv, f. Beraberce karar vermek, beraberce uygun görmek.

Uyqas, is. Benzer, aynı.

Uyqastırov, f. 1. Benzer hale getirmek, uygun hale getirmek. 2. Uygun hale getirmek.

Uyqasuv, f. Benzemek, uygun hale gelmek, kafiye olmak.

Uyqı, is. Uyku. **Tanğa bir uyqı qalğanda** - Sabaha bir uyku uyuyacak zaman kaldığında.

Uyqılı-oyäv, Uykulu, tam uyanık veya uykulu değıl. **Uyqılı közimen** - Uykulu gözüyü. **Qus uyqılı** - Kuş uykulu, uykusu hafif.

Uyqısırav, f. Uykuda sayıklamak.

Uyqı-tuyqı, s. Karma-karışık olmak, tertipsiz, saçılmış vaziyette olmak.

Uyqışıl, s. Uykucu.

Uylığuv, f. Rüzgâr tesiriyle dumanın yüksellemesi.

Uyılığısv, f. Toplanarak, toplu halde bulunarak bir tarafa gidememek.

Uyılıqtırov, f. Hiç bir tarafa gidemeyerek toplu halde kararsız kalmasını sağlamak.

Uypalaq, s. Karışık-buruşuk, buruşmuş.

Uypalaqtanuv, f. Buruşturulmaq.

Uypalaqtav, f. 1. Karışık, buruşuk hale getirmek. 2. Ezmek, cesaretini kırmak.

Uyqalanuv, f. Buruşturulmaq.

Uyqalav, f. Buruşturmaq.

Uyqa-tuyqa, s. Karma-karışık.

Uyqav, f. 1. Yok etmek, kolayca yok edivermek. 2. Buruşuk hale getirmek.

Uyqtuv, f. Karın, toz-dumanın ve onlara benzeyen şeyin rüzgârın tesiriyle uçarak hortum şeklini alması.

Uyqtı, is. 1. Yoğurt ve benzeri yiyecekler için kullanılan maya. 2. Bir teşkilatın kurucusu.

Uyqtıluv, f. Sert rüzgâr ve boranın tesiriyle hortumlaşmaq.

Uyqı, -(I.) is. Koyu çamur, içine çeken kireçli toprak. **Çer uyqı** - Verimli toprak.

Uyqı, (II.) is. Yünden yapılmış kışlık ayakkabı.

Uyım, is. Cemiyet, teşkilat.

Uyımdayırov, f. Teşkilatlandırmak, cemiyet haline getirmek.

Uyımdayırvşı, is. Uyum sağlatıcı, organize edici, teşkilatçı.

Uyımdayırıluv, f. Teşkilatlandırılmak.

Uyımdayısv, f. Teşkilatlanmaq.

Uyımdıq, s. Cemiyete has, cemiyetçilik.

Uyımşıl, s. Cemiyetçi.

Uyımşıldıq, is. Cemiyetçilik.

Uyıstırov, f. 1. Sıkılaştırmak, sıkı hale getirmek. 2. Teşkilatlandırmak.

Uyısv, f. 1. Sıkı çıkan saç veya sakalın bir-birine karışması. 2. Toplanmaq, birlik haline gelmek.

Uyıtuv, f. Sıvı bir şeyi koyu haline getirmek, süttten yoğurt yapmak.

Uyqış, s. Çabuk anlayan, çabuk kavrayan, anlayışlı.

Uqsas, s. Benzer.

Uqsastıq, is. Benzerlik.

Uqsatuv, f. 1. Benzetmek. 2. İşe yaratmak, işin kolayını kollamak.

Uqsav, f. Benzemek, benzer olmak.

Uqtiruv, f. Anlatmak, düşündürmek.

Uqip, is. Dikkatlilik, ağırbaşlılık, tertip.

Uqipsız, s. Dikkatsiz, gevşek, tertipsiz.

Uqiptaluv, f. Dikkatli ve her işe ehemmiyet verir hale gelmek.

Uqipti, s. Dikkatli, tertipli.

Uqıptılıq, is. Tertiplilik, dikkatlilik.

Ul, is. 1. Oğul, 2. Halkının menfaatini düşünen kimse.

Ulan, is. Gençlik çağındaki çocuk.

Ulan-azar, zarf. Bağırma-çağırma, gü-rültü.

Ulan-asır, s. Bol, geniş, pek çok.

Ulan-baytaq, s. Geniş, büyük. **Ulan baytaq Qazaqeli** - Büyük Kazakeli.

Ular, is. Dağda yaşayan, sesleri karma-karışık çıkan kuş çeşidi. **Ular-day şuv** - Uların sesi gibi karma-karışık.

Ulastiruv, f. Ulaştırmak.

Ulasuv, f. Ulaşmak, bir-birine yardımcı olmak. **Toy-toyğa ulassin** - Dügün düğüne ulaşın.

Ulğaytiruv, f. Büyütmek.

Ulğaytuv, f. Büyütmek.

Ulğaytluv, f. Büyütülmek.

Ulğayuv, f. Büyümek, genişlemek, çoğalmak.

Ulpa, s. Ufak, yumuşak, ince.

Ulpalanuv, f. Yumuşak hale gelmek, toz haline gelmek.

Ult, is. Millet, dili, vatani, rıki bir insan topluluğu.

Ultabar, is. Hayvanın karnı ile işkembesi arasındaki uzvu.

Ult-Azattıq, s. Millî istiklâl, bağımsızlık.

Ultan, is. Kösele, ayakkabının tabanı.

Ultandatuv, f. Kösele koydurmak.

Ultandav, f. Bk. Ultaruv.

Ultaraq, is. Ayakkabının içine konan keçe, kalıp.

Ultarma, s. Ayakkabının altını tamir etmek.

Ultaruv, f. Ayakkabı tamir etmek.

Ulittq, s. Millî, ulusal.

Uluv, (I.) is. Hayvanın uluması. Eski tarihe göre sene adı.

Uluv, (II.) f. Ulumak.

Ulüşil, is. Milliyetçi.

Ulüşıldıq, is. Milliyetçilik.

Uli, s. Ulu, büyük. **Uli cüz** - Büyük boy. Kazak Türklerinin esasını teşkil eden «üş cüz'ün» biri. **Ulu säske** - Ögleden evvelki vakit. **Uli dübir** - Büyük toplantı, hareket.

Uliq, is. İdareci, han, töre.

Uliqsat, is. Müsaade, izin.

Uliqsuv, s. Bk. Uliqsınuv.

Uliqsınuv, f. Kendisini büyük sanmak, büyüklük kuruntusuna kapılmak.

Uliqtıq, is. Şeflik, idarecilik, töre ve hanlık.

Ulılı-kişili, s. Büyük-küçük, büyüğüküçüğü karışık.

Ulis, is. Ulus.

Ulıtuv, f. Ulutmak.

Uma, is. Erkek hayvanın yumurtası.

Umar-cumar, Karma-karışık, alt-üst olmuştur.

Umsınuv, f. İşaret etmek, teşebbüs etmek, atılır gibi olmak.

Umtıdıruv, f. Almak ve koşmak için teşebbüs ettirmek, hamlede bulandırmak.

Umtıltuv, f. Teşebbüs ettirmek, hamle yaptırmak.

Umtıluv, f. Almak, ilerlemek, koşmak için hamle yapmak.

Umıt: **umıt boluv**, **umıt qaluv**, f. Unutulmak.

Umıtuv, f. Unutmak.

Umıtşaq, s. Unutkan.

Umtıluv, f. Hamle yapmak, teşebbüs etmek.

Un, is. Un.

Unamdı, s. Uygun.

Unamsız, s. Uygunsuz.

Unasuv, f. Uygun olmak, yakışmak.

Unasım, is. Uygunluk, yakışıklı olmak.

Unasımdı, s. Münasip, yakışıklı, akılla yatkın.

Unatuv, f. Uygun bulmak, kabul etmek, layık görmek, beğenmek.

Unav, f. Beğenmek, uygun bulmak.

Undaluv, f. Bk. Uñtaluv.
Uncırğa, uncırğası füsöv, f. Cesareti kırılmak, ümitsiz olmak.
Unfaq, is. Parça, öğütölmüş parçalar.
Unfaqtav, f. Bk. Untav.
Untaluv, f. Öğütölmek.
Untav, f. Parçalamak, ufak parçalar hâline getirmek, öğütme.
Unğuv, f. Bk. Unguv.
Unğı, is. Kazılmış yer, delik.
Upay, is. 1. Puan. 2. Hisse.
Upaylas, s. Tarafdar, hissedar.
Up-uzın, s. Upuzun, hayli uzun.
Up-uyan, s. Yumuşak karakterli, yumuşak.
Ura, (I.) is. Köylülerin ihtiyaç fazlası mahsulünü saklamak için yerden kazarak hazırladığı ve hububat koyduğu anbar.
Ura : (II.) ura cöneldi, f. Hemen kaçtı, hemen kovaladı, takip etti.
Uran, is. Parola, özlü söz. **Alaş, Türkistan Türklerinin ultiq-azattiq uranı** - Alaş, Türkistan Türklerinin millî-istiklâl parolası.
Urândav, f. Parola çağırmaq, millî harekete çağırmaq.
Uranşıl, s. Birlikçi, teşkilatçı, parola çağırıcı.
Urğaşı, is. Hanım.
Urgızuv, f. Vurdurmak, dövdmek.
Urgılav, f. Vurmak.
Urlanuv, f. Çalınmaq, çalınmış olmak.
Urlatuv, f. Çaldırtmaq.
Urlav, f. Çalmak.
Urlavşı, s. Bk. Urı.
Urliq, is. Hırsızlık.
Urliqşı, is. Bk. Urı.
Urpaq, is. Evlâd, sülâle.
Ursuv, f. Üzülmek, kızmak, sinirlenerek bir şeyler söylemek.
Urt, (I.) is. Ağızın iki tarafındaki et.
Urt, (II.) s. Dediğinden dönmeyen inatçı kimse.
Urıtam, s. Bir içim, ağıza sığacak kadar.
Urıtav, f. Yudumlamak. **Quldıq uruv** - Baş eğmek, yalvarmaq. **Qulaş urdı** - Teşebbüs etti, hamle yaptı. **Şark ur-**

dı - Her tarafı karıştırdı, her tarafa gitti.
Urşiq, (I.) is. İp eğirmeye yarayan alet.
Urşiq, (II.) is. Bacağın bele varan kısmının başı.
Urşıqtay, s. İğ gibi, iğ ağacı gibi.
Urşıqşa, s. Bk. Urşıqtay. **Urı köz** - Soğuk göz, hırsız göz.
Urıq, is. Tohum.
Urı-qarı, is. Hırsız-soyuncu.
Urıqsat, is. Bk. Ruqsat.
Urıqtandıruv, f. Tohumlandırmak, cesaretlendirmek, ciğerlendirmek.
Urıqtanuv, f. Tohumlanmak, büyüme.
Urıluv, f. Vurulmak, dövölmek.
Urım : urımğa ketöv, f. Her tarafa dağılmak, dağınık hale düşmek.
Urımtal, s. Kolay, uygun, stratejik önemi olan.
Urın : urın beröv, f. Yiğidin nişanlısına gizlice gelerek görüşme adeti.
Urındıruv, f. Dokundurmak, rahatsız ettirmek.
Urıntuv, f. Bk. Urındıruv.
Urınuv, f. Vurunmak, rehatsız etmek, belâ aramak.
Urınşaq, s. Belâ arayıcı, kavgacı.
Urıp-soğuv, f. Vurmak-dövmek.
Urıs, is. 1. Harp, savaş. 2. Kavgâ, dövüş.
Urısqaq, s. Kavgacı, sinirli.
Urısuv, f. 1. Vurmaya, dövmeye yardımcı olmak. 2. Savaşmak, dövüşmek. 3. Münakaşa etmek.
Usaq, s. Ufak, küçük, büyük olmayan. **Usaq söz** - Dedikodu. **Usaq adam** - Kıskaç kimse, küçük kimse.
Usaqsinuv, f. Küçük görmek, hor bakmak.
Usaqtaluv, f. Ufalanmak.
Usaqtav, f. Parçalamak, küçölmek. **Usaqtap ketti** - Lüzumsuz şeylere geçti. Olmayacak şeyler söyledi.
Usaq-üyek, is. Ufak-tefek, olur-olmaz, lüzumlu-lüzumsuz.
Usatuv, f. Bozdurmak, ufalamak.
Usatıluv, f. Ufaltılmak.
Usav, f. Bk. Uqsav.

Usqın, is. 1. Kılık-kiyafet. 2. Fikri, tutumu.

Usta, is. Usta.

Ustaz, is. Öğretmen, akılcı, idareci, doğru yolu gösteren.

Ustazdıq, is. Öğretmenlik, liderlik.

Ustaluv, f. Yakalanılmak.

Ustalıp, is. Ustalık.

Ustamal: ustamal navqas is. Bazı-bazı, vakit-vakit gelen hastalık.

Ustamdı, s. Sağlam, ağırbaşlı, tutumlu.

Ustamdılıq, is. Tutumluluk, sağlam ve ağırbaşlılık.

Ustamsız, s. Tutumsuz, gevşek, hafif.

Ustara, is. Ustura.

Ustartuv, f. Bilemek, ustura gibi keskin olmasını sağlamak.

Ustasuv, f. 1. Yakalanmasına, tutulmasına yardımcı olmak. 2. Tutuşmak. 3. Birisiyle münakaşa etmek, mücadeleye girişmek.

Ustatuv, f. Yakalatmak, tutturmak.

Ustav, f. Yakalamak, tutmak. **Üy ustadı** - Ev tuttu. **Cını ustadı** - Şinirlendi, inadı tuttu. **Avruvi ustadı** - Hastalığı tuttu. **Özin ustadı** - Kendini tuttu. **Esine ustadı** - Aklında tuttu.

Usınuv, f. Birisine bir şeyi eliyle vermek, sunmak. **Moyın usındı** - İtaat etti.

Usınıluv, f. Sunulmak.

Usınıs, is. Teklif, fikir, önerge.

Usınısuv, f. Sunulmasına yardımcı olmak.

Utqızuv, f. Kaybetmek, kazanamamak.

Uthıruv, f. Bk. Utqızuv.

Utuv, f. Yutmak, kazanmak.

Utıqtı, s. Bk. Utımdı.

Utlıav, f. Sözü dikkatle seçerek karşındakini yenmek için konuşmak.

Utlıuv, f. Yutulmak, kaybetmek, kazanamamak.

Utımdı, s. Kazançlı, kolaylı.

Uthr, is. Sıra, uygun an, fırsat.

Uthırlı, s. Kazançlı, kolaylı.

Utıs, is. Kazanç, **Utıs oyını** - Kazanmak için oynanan —Kumar gibi.—

2. Kazanınca elde edilen para, vs.

Utsuv, f. Kazanmasına yardımcı olmak.

Uş, is. Uç, bir şeyin ucu. **Köz. ışında** - Göz ucunda. **Çen uşınan calğastı** - El altından yardımlaştı. **Qol uşın berdi** - Yardım etti. **Tilimnin uşında tur** - Hatırıma gelmiyor, dilimin ucunda duruyor. **Çanı murınnın uşına keldi** - Çanı burnunun ucuna geldi. **Uşına tiydi** - Tam yakaladı, hastalığa tam yakalandı. **Əki uştı** - İki uçlu.

Uşan-teniz, s. Uçsuz-bucaksız.

Uşar: uşar bas, is. En yüksek noktası, en ucu.

Uşqalaq, s. Hafif karakterli, sabırsız.

Uşqalaqtav, f. Sabırsızca, uçarak-konarak hareket etmek.

Uşqalaqtıq, is. Hafiflik.

Uşqarı, is. 1. Bir şeyin ucuna, dışına doğru. 2. Acele, şişirme.

Uşqarılıq, is. Uçarılık, dikkat etmemek.

Uşqat, is. Ufak yapraklı bir ağaç türü.

Uşqın, is. Uçkun, kıvılcım.

Uşqındanuv, f. Kıvılcımlanmak.

Uşqındatuv, f. Uçkunlanmak, parçaparça, ufak-ufak kıvılcım şeklinde dağılmasını sağlamak.

Uşqındav, f. Kıvılcımlanmak. **Közinen ot uşqındadı** - Gözünden kıvılcımlar fıskırdı.

Uşqır, s. İyi uçan, uçmaya alışan.

Uşqırlav, f. Uçunu sivrileşirmek.

Uşqırlıq, is. Çabukluk, kuvvet ve beceriklilik.

Uşqış, (I.) is. Pilot.

Uşqış, (II.) s. Uçabilen kimse.

Uşpa, is. Büyük bulutlar.

Uşpaq, is. 1. Cennet. 2. Bahtlı, saadetli durum.

Uşpalı: uşpalı bult, is. Bk. Uşpa.

Uştaluv, f. Ucu sivrileştirilmek.

Uştastıruv, f. Ulaştırarak, bir-birine değdirmek.

Uştasuv, f. Ulaşmak, bir-birine yardımcı olmak.

Uştav, f. Uçunu sivri hale getirmek.

Uşuv, (I.) f. 1. Uçmak. **Uşup qondı** - Duramadı, sabır edemedi. **Oqqa uştı** - Kurşun isabet etti. **Uşıp turdı** - Fırlayarak kalktı. **Zăresi uştı** - Çok

- korktu. **Murttay-uştı** - Acele etti, telaşlandı. **İymanı-uştı** - Çok korktu.
- Uşıp-tüsti** - Fırladı düştü. **Üreyi-uştı** - Korktu.
- Uşuv**, (II.) f. Üşümek, soğuk olmak.
- Uşıq**, is. Uçuk.
- Uşı-qıyır**: **uşı qıyırı coq**: Hudutsuz, uçsuz-bucaksız.
- Uşıqtatuv**, f. Uçuklatmak.
- Uşıqtav**, f. Eski usulle tedavi etmek, üfürmek.
- Uşıq-uşıq**, s. Uçuk-uçuk.
- Uşınuv**, f. 1. Uygun olmayan bir şeyden öğrenerek uçuklamak. 2. Ters işlerle meşgul olma eğilimi göstermek.
- Uşırav**, f. Rastlamak, karşılaşmak. **Cılı uşıradı** - Görmüş gibi, tanıdık gibi oldu.
- Uşırtuv**, f. Uçurtmak.
- Uşıruv**, f. 1. Uçurtmak, 2. Mahsülü öğütülmüş sapından temizlemek için rüzgâra tutmak. **Can uşırdı** - Hızla koştu.
- Uyuv**, f. 1. Tutmak. **Ayran uyıdı** - Maya tıttı, yoğurt oldu. 2. Bütün dik-katiyle dinledi.
- Uya**, is. Yuva. **Kün uyası** - Günün batabacağı yer.
- Uyalandıruv**, f. Yuvalandırmak.
- Uy alas**, is. Aynı yuvadan, aynı anneden.
- Uyalav**, f. Yuvalamak.
- Uyalğansuv**, f. Utanmış gibi davranmak.
- Uyaltuv**, f. Utandırmak.
- Uyaluv**, f. Utanmak.
- Uyalşaq**, s. Utangaç.
- Uyalşaqıq**, is. Utangaçlık.
- Uyali**, s. Yuvalı, yuvası olan.
- Uyan**, s. Yumuşak, gür değil. **Uyan dibis** - Gür sesli değil.
- Uyandıq**, s. Kibarlık, yumuşaklık.
- Uyat**, is. Ayıp. **Uyat keldi** - Ayıp oldu. **Uyat boldı** - Terbiyesizlik oldu.
- Uyat-ar**, is. Ar, ayıp, namus.
- Uyatsız**, s. Utanmaz.
- Uyatsıznuv**, f. Ayıp saymak, uygun görmemek.
- Uyattav**, s. Ayıplamak.
- Uyattı**, s. Namuslu, şerefli.
- Uyatıraç**, s. Bk. Uyattav.

Ü

Überli-şübirli, s. Kalabalık, çoluk-çocuklu.

Ügetüv, f. Bk. Ügitüv.

Ügüv, f. Bir şeyi ovmak, ovarak yumuşatmak. **Atın terin ügüv** - Atın terini ovmak, kurutmak.

Ügilgiş, s. Çabuk öğütülen, çabuk parçalanan.

Ügilmeli, s. Öğütülen, öğütülebile.

Ügilüv, f. 1. Öğütülmek, ovulmak. 2. Üzülmek, kaygılanmak.

Ügüldi, is. Oğulmuş, öğütülmüş, ufak parçalar.

Ügit, is. Öğüt.

Ügit-Nasihat, is. Öğüt-nasihat.

Ügittev, f. Öğütlemek.

Ügitüv, f. Öğütme, ovmak, parçalamak.

Ügitsi, is. Öğütücü, öğüt ve nasihat eden kimse.

Ügitilgiş, s. Çabuk öğütülen.

Ügitilüv, f. Öğütülmek, ufak parça haline gelmek.

Üde: üde şıgıv, f. Anlamak, becermek.

Üdemli, s. Çoğalan, gittikçe artarak bollaşan.

Üderüv, f. Kaçmak, rastgele koşmak. **Üdere köşti** - Acele acele ve devamlı göç etti.

Üderilüv, f. Bir tarafa doğru hep birden yürümek, hareket etmek.

Üdetpeli, s. Hep çoğalan, hep artan, hep büyüyen.

Üdetüv, f. Arttırmak, hızlandırmak, çoğaltmak.

Üdireyüv, f. Korkmuş veya heyecanlanmış, sinirlenmiş gibi bakmak ve öyle durmak.

Üzbe, is. Zincir ve benzeri şeylerin halkaları.

Üzbektep-sozbaqtav, f. Laf almaya çalışmak, öyle-böyle diye oyalamak, bir şeyi kendine doğru çekmek.

Üzbelev, f. Koparmak.

Üzben, is. Hamurdan yapılmış bir çorba çeşidi.

Üzgillev, f. Üzmek, koparmak, parçaparça haline getirmek.

Üzdigüv, f. 1. Halsizleşmek; kuvvetsiz hale düşmek. 2. Çok arzulamak, çok istemek.

Üzdik, s. Önde gelen, en öndeki, eşsiz.

Üzdik-sozdıq, s. Toplu değil, araları mesafeli, biri önde, biri arkada olmak.

Üzdiksiz, s. Devamlı, hep, her zaman, aralıksız.

Üzdürüv, f. Koparmak, üzmek.

Üzengi, is. Üzengi. **Üzengi coldas** - Yan yana yürüdüğü, hep beraber olduğu arkadaşı.

Üzengiles, s. Yaş, rütbe, derece bakımından aynı ayarda olmak.

Üzengilesüv, f. Yarışlarda önüne de geçmeden, arkada da kalmadan yan-yanaya gitmek.

Üzüv, f. 1. Üzmek, ayırmak, koparmak. 2. İş ve hareketi bir müddet için durdurmak, ara vermek. **Küder üzdi** - Ümidi kesti. **Ümit üzdi** - Ümidini kesti. **Qol üzdi** - Elini çekti, ayrıldı. Alâkası kalmadı. **Qara üzdi** - Göze görünmeyecek kadar uzandı. **Tepse temir üzefin** - Güçlü kuvvetli.

Üzik, (I.) is. Keçeden çadırın üst ta-

rafına «uvıq»ların üzerine örtülen keçe parçası.

Üzik, (II.) s. Kopuk, üzülmüş.

Üzildi-kesildi, s. Tamamen, bütünüyle, kopmuş-kesilmiş gibi. **Avrunınan üzildi-kesildi cazıldı** - Hastalığından tamamen iyileşti.

Üzilmeli, s. Kopuk, bir bütün değil.

Üziltüv, f. Şarkıyı çok güzel icra etmek.

Üzilüv, f. 1. Koparılmak, üzülmek. 2. Vefat etmek. 3. Bitmek, sonu gelmek. **Ümit üzildi** - Ümit kesildi.

Qarası üzildi - Gözden kayıp oldu.

Üzilis, is. Ara, teneffüs, mola.

Üzim, is. Koparılmış, bir parça.

Üzindi, is. Parça, hülâsa. **Onın maqalasınan üzindi bere otırıp** - Onun makalesinden parçalar vererek.

Üzip-culuv, f. Üzerek-kopararak, rastgele, yüzüsüzce hareket etmekle.

Üzip-sozuv, f. Üzmek-çekmek, oyalamak.

Üy, is. 1. Ev. 2. Vatan. **Üydi basına köterdi** - Gürültü yaptı. **Üy boldı** - Kendi başına ev ve aile reisi oldu. **Üy küşik** - Evden pek uzaklara gitmeyen kimse. **Üy ornınday** - Evin yeri kadar.

Üygizüv, f. Yiğdirtmek, toplattırmak.

Üydek-tüydek, s. Grup-grup olarak, toplu-toplu olarak.

Üydirüv, f. Yiğdirtmek, toplattırmak.

Üyezdev, f. Sıcak günlerde ylıkının sinmek ve sıcaklıktan korunmak için gölgelere kaçması ve gölgede durması.

Üyek, is. Havası iyi, bitkisi bol, rahat yaşama imkânı olan bölge.

Üyeletüv, f. Yattığı veya oturduğu yerden kalkamamasını temin etmek.

Üyelev, f. Yattığı veya oturduğu yerinden kalkamamak.

Üyelmeli-süyelmeli, s. Her yönden uygun, akran.

Üyelmen, is. Elindeki bütün servet ve biriktirdiği eşya vs.

Üyelmendey, s. Pek kocaman, pek büyük.

Üyelmen-süyelmen, s. Bk. Üyelmeli-

süyelmeli.

Üyeme, s. Tepeleme, çok dolu.

Üyenki, is. Bir cins ağaç.

Üy-cay, is. Ev ve eşya.

Üykelenüv, f. Sürtünmek.

Üykelev, f. Sürtmek.

Üykev, f. Sürtmek, bir-birine sürtmek.

Üy-küy, is. Ev-bark.

Üylendirüv, f. Evlendirmek.

Üylenüv, f. Evlenmek.

Üyles, s. Benzer, uygun.

Üylestik, is. Benzerlik, uygunluk.

Üylestirüv, f. Benzetmek, uygun hale getirmek.

Üylesüv, f. Benzemek, uygun düşmek.

Üylesimdi, s. Uygun, benzer, yakışır.

Üyli-barandı, s. Evli-barklı.

Üyli-caylı, s. Evli-barklı.

Üyeme-cüyeme, Bir yere grup halinde toplanmak.

Üyemesüv, f. Toplanmak, yığılmak.

Üyemeletüv, f. Toplandırmak, yığıltmak.

Üyrek, is. Ördek.

Üyrenüv, f. Öğrenmek.

Üyrensikti, s. Alışık, alıştığı, bildiği.

Üyrenisüv, f. Bir-birine alışmak, bir-birine anlamak.

Üyretkiş, s. Öğretici, öğreten.

Üyretüv, f. 1. Öğretmek, alıştırmak. 2. Binilmeye alışmamış olan hayvanı alıştırmak. 3. Evcilleştirmek.

Üyretilüv, f. Öğretilmek.

Üytkeni, e. Çünkü.

Üytkizüv, f. Üttürmek.

Üytüv, f. Ütmek.

Üyşi, is. Keçeden çadırın ağaç aksamını yapan kimse.

Üyşik, is. Ufacık barınak, kulübe.

Üyilüv, f. Yığılmak, toplanılmak.

Üyilüv,tögilüv, f. Yığılmak, bollaşmak.

Üyindi, is. Yığılmış, tepe haline gelmiş.

Üyip-tögüv, f. Yığmak, çoğaltmak.

Üyir, (I.) is. 1. Bir aygırın idaresindeki yulki topluluğu. 2. Doğup-büyüdüğü çevre, arkadaş vs. **Üyirine qosıldı** - Alışık olduğu çevreye kavuştu. 3. Yılıkının kendi grubuna katılması.

Üyir, (II.) s. İnsana yakın, herşeye he-

vesli, toplumdun kaçmayan, cana yakın.

Üyirlev, f. Yakınlaşmak.

Üyirli, f. Toplu, bir yerde.

Üyirme, is. Grup, belli bir iş için toplanarak çalışan kimseler topluluğu.

Üyirmeşilik, is. Bölücülük, ayrı-ayrı, grup-grup olarak çalışmayı, bölünmeyi taraflamak.

Üyirsek, s. Toplumundan, çevresinden ayrılmak istemeyen kimse veya hayvan.

Üyirsirev, f. Toplumunu, çevresini özllemek.

Üyiröv, f. 1. Bir yerde durarak etrafında döndürmek. 2. Yığmak, toplamak. 3. Bir şeyi yukarı kaldırarak sallamak. **İymanın üyirdi** - Çok korktu. **Tildi üyiredi** - Tatlı.

Üyirildiröv, f. Döndürölmek, etrafında döndürölmek.

Üyirilöv, f. Etrafında döndürölmek, sallandırılmak. **İmirt üyirildi** - Karanlık oldu, akşam vakti oldu.

Üyirim, is. Bk. İyirim.

Üyirimdi, s. Elverişli, hazmı kolay.

Üyirtkizöv, f. Öyle yaptırmak.

Üyitöv, f. Öyle yapmak.

Üyişi, is. Evin içi, aileden, aile.

Üktiröv, f. Övüttürmek, öğüttürmek.

Üki, (I.) is. Puhu kuşunun tüyü.

Üki, (II.) is. Buzu kırarak hazırlanan su alma ve hayvanın su içme yeri.

Ükilev, f. Puhu kuşunun tüyüyle süslemek.

Ükim, is. Hüküm, karar.

Ükimdev, f. Hüküm etmek, hüküm-karar çıkarmak.

Ükimet, is. Hükümet.

Ülbiretöv, f. Yumuşak, güzel ve ince halde bulundurmak.

Ülbirev, f. Yumuşak ve güzel halde olmak.

Ülgertöv, f. Ulaştırtmak.

Ülgeröv, f. Bk. Ülgiröv.

Ülgi, is. Örnek, kalıp, görgü, ders.

Ülgili, s. Görgülü, terbiyeli.

Ülgirtöv, f. Yetiştirmek, vaktinde hazırlamış veya varmış olmak.

Ülgiröv, f. 1. Bir şeyi bitirmek, hazır-

lamış olmak. 2. Yetişmek, vaktinde varmak.

Ülgirilöv, f. Yetiştirilmek, vaktinde bitirilebilmek, vaktinde vardırabilmek.

Ülde: ülde men bölde, is. Kıymetli ipek ve en kaliteli elbise.

Üldirev, f. Elin veya başka bir vücudun derisinin incelenmesi, su toplaması.

Üldirik, is. Mutfak eşyalarını koymaya mahsus raf.

Ülek, is. Tek hörgücü olan devenin genç buğrası.

Üles, is. Hisse, hak, pay.

Ülestiröv, f. Üleştirmek.

Ülestirilöv, f. Üleştirililmek.

Ülesöv, f. Üleşmek.

Ülkeytkiş, s. Büyüteç, bir şeyi büyüten.

Ülkeytöv, f. Büyütmek, genişletmek.

Ülkeytilöv, f. Büyütölmek.

Ülken, s. 1. Büyük. 2. Yaşı büyük, tecrübeli.

Ülkendik, is. Büyüklük, ağabeylik.

Ülkendi-kişili, s. İrili-ufaklı.

Ülken-kiş, s. İhtiyarı-genci karışık.

Ülkensöv, f. Kendini büyük, yaşı büyük saymak.

Ülkeyöv, f. Büyümek.

Ülpek, s. Yeni yağın kalın olmayan kar.

Ülpelektev, f. İnciltmek, yumuşak hale getirmek.

Ülpelenöv, f. Yumuşak hale gelmek.

Ülperşek, is. Yüreğin, böbreğin etrafındaki ince zar.

Ülp-ülp: ülp-ülp etöv, f. Yumuşak olmak.

Ülpildek, s. Çok yumuşak ve hafif.

Ülpildetöv, f. Yumuşak ve ince hale getirmek.

Ülpildev, f. Yumuşak ve hafif, çok zarif olmak.

Ümbet, is. Ümmet.

Ümmât, is. Bk. Ümbet.

Üme, is. Bir işi birkaç kişi birleşerek bitirmek.

Ümelev, f. Birkaç kişi birleşerek bir şeyi ikmal etmek, yapmak.

Ümit, f. Umut, ümit. **Ümit üzdü** - Umudu kesti. **Ümitin kıydı** - Umudunu kesti. **Ümit qıldı** - Ümit etti.

Ümitker, s. Umut eden, bekleyen.

Ümittendiröv, f. Umutlandırmak.

Ümittenöv, f. Umutlanmak.

Ümitti, s. Umutlu.

Ün, is. Ses, ün. **Üni öşti** - Sesi kesildi. **Üni şıqpadı** - Sesi çıkmadı. **Ün qattı** - Konuştu. **Ün qostı** - Destekledi.

Ündemev, f. Ses çıkarmamak.

Ündes, s. Uygun, benzer.

Ündestik, is. Kafiyelilik, benzerlik.

Ündesöv, f. 1. Konuşmak, temas etmek. 2. Desteklemek.

Ündetöv, f. Söyletmek, konuşturmak.

Ündev, (I.) f. Söylemek, bir şey hakkında konuşmak.

Ündev, (II.) is. Bildiri, açıklama.

Ünem, is. İdareli kullanmak, az-azdan kullanarak belli bir zamana yetmesini sağlamak. İktisatlı olmak.

Ünemdetöv, f. İktisatlı davranırmak, idare ettirmek.

Ünemdev, f. Azar-azar kullanarak idare etmek, iktisatlı davranmak, temkinli davranmak.

Ünemi, Hep, devamlı, her zaman.

Ünsiz-tilsiz, s. Ses çıkarmadan, hiç bir şey demeden.

Ün-tün: **ün-tün coq**, s. Ses seda yok.

Üngöv, f. Bir şeyi çukurlaştırmak, kazmak.

Üngildev, f. Delik, çukur açarak tleriye doğru kazmaya devam etmek.

Üngir, is. Delik, mağara.

Üngirlev, f. Delik açarak daha da kazmak suretiyle mağara haline getirmek.

Üngirletöv, f. Mağara haline getirtmek, kazdırmak.

Ünildiröv, f. Dikkatle baktırmak.

Üniltöv, f. Bk. Ünildiröv.

Ünilöv, f. Dikkatle bakmak, tetkik etmek, etraflıca anlamak istemek.

Ünireytöv, f. Boş ve uygunsuzca durmasını sağlamak.

Ünirek, s. Bk. Şünirek.

Ünirendev, f. İştahlanmak, açgözlük etmek.

Ünireyöv, f. Evin duvarının, herhangi bir yerinin yarılmış, çatlamış olarak açılması. Bir yerin boş ve yakışiksiz olması.

Üpelek, is. Kamış ve benzeri bitkilerde bulunan tüy.

Üptelöv, f. Çalınmak, çalınmış olmak.

Üptev, f. Çalmak, çalarak toplayıp götürmek.

Üpildev, f. Bk. Lüpildev.

Üpilmâlik, is. Bir bitki çeşidi.

Ür, s. Bilhassa, eşsiz, ender.

Ürbelen, s. Bk. Dürbelen.

Ürgüzöv, f. Ürdürmek.

Ürdis, (I.) e. Hep, her zaman, devamlı olarak.

Ürdis, (II.) is. Örf-âdet, alışkanlık.

Ürey, is. Can, ruh. **Üreyi uştı** - Korktu. **Üreyi qaştı** - Çok korktu. **Üreyin aldı** - Cesaretini kirdi.

Üreylendiröv, f. Korkutmak.

Üreylenöv, f. Korkmak.

Üreyli, s. Korkulacak kadar.

Ürkek, s. Korkak, tehlike sezmiş gibi hareket etmek. Ürkek.

Ürker, is. Yıldız topu.

Ürkerdey, s. Az «ürker» kadar.

Ürköv, f. Ürkmek.

Ürkitöv, f. Ürkütmek.

Ürletöv, f. Üfletmek, şişirtmek.

Ürlev, f. Üflelemek, şişirmek.

Ürpek, s. Dik, gür saç. **Ürpek şaş** - Dik saç.

Ürpeyöv, f. Bk. Ürpiyöv.

Ürpiytöv, f. Dik ve karma-karışık ettirmek.

Ürpiyisöv, f. Korkmuş, heyecanlanmış vaziyette bulunmak.

Ürpiyöv, f. 1. Korkmuş, ürkmüş gibi durmak. 2. Saçın karışık ve dik olması.

Ürpik, s. Bk. Ürpek.

Üröv, (I.) f. 1. Üflelemek, ağızyla hava vermek, şişirmek. 2. Rüzgârın esmesi. **Ürip avızğa salğanday** - Bir içim su gibi, çok güzel.

Üröv, (II.) f. Ürmek. 2. Yersiz konuşmak.

Ürülöv, f. Üflenilmek, şişirilmek, havlanılmak.
Ürim-butaq, is. Akraba, sülâle.
Ürin, s. Rüzgârın topladığı şeyler, (çöp).
Üski, is. Burgu, matkap.
Üskiröv, f. Soğuk rüzgâr esmesi.
Üskirik, s. Çok soğuk rüzgâr.
Üstel, is. Masa, yemek ve yazı masası.
Üstelöv, f. Fazlalaşmak, çoğalmak.
Üstem, s. Üstün, hüküm edici, yukarı.
Üstemdik, is. İdareci, hüküm edici.
Üsteme, is. İlâve, ek.
Üstemelev, f. Tekrar-tekrar ilâve etmek.
Üstemsöv, f. Kendisini yüksek, patron, hükümdar sanmak, öyle göstermek.
Üstetöv, f. İlâve ettirmek, eklettirmek.
Üstev, (I.) f. İlâve etmek, eklemek.
Üstev, (II.) is. İlâve, ek.
Üstöv, f. Böyle etmek, böyle yapmak.
Üsti, z. 1. Bir şeyin üzeri, üst tarafı. 2. İnsanın vücudu. 3. Üzerinden, hakkında. **Onun üstinen arız berdi** - Onun hakkında, onun üzerinden istida verdi. **Bışaq üsfi** - Hemen, derhal. Hadisenin üzerinden. **At üsti** - Ayak üstü. **Cer üsti** - Yeryüzü, bütün dünya. **Üstinen şıqtı** - Tam üstüne geldi, tam yakaladı. **Üstinen tüsti** - Hadisenin tam üzerinde, tam zamanında geldi, yakaladı, gördü, vs. **Üstimizdegi cıl** - Bu sene, için-de bulunduğumuz sene.
Üsti-bası, is. Üstü-başı, bütün vücudu.

Üstingi, s. Üsteki.
Üstirt, (I.) s. Dikkatsizce, aliecele.
Üstirt, (II.) Üst kat.
Üstirtin, s. Bk. Üstirt-I.
Üsti-üstine, s. Üstü-üstüne, birinin üzerine-biri.
Üsöv, f. Üşümek, donmak.
Üsik, is. Vücudun üşümüüş, donmuş olan tarafı.
Üsinöv, is. Üşümek, donmak.
Üsitöv, f. Üşütmek, dondurmak.
Ütik, is. Ütü.
Ütiktev, f. Ütülemek.
Ütir, is. Virgül.
Üş, say. Üç.
Üşbuv, z. Bu.
Üşburış, is. Üç köşe.
Üşev, say. Üç tane.
Üşevlev, f. Üçlemek.
Üşkil, is. Ucu sivri, sivrimsi.
Üşkir, s. Sivri.
Üşkirlenöv, f. Sivrileşmek.
Üşkirlötöv, f. Sivrileştirmek.
Üşkirlev, f. Bir şeyi sivri hale getirmek.
Üşkirtöv, f. 1. Aksırtmak. 2. Üfürtmek.
Üşkiröv, f. Aksırmak, üfürerek emlemek.
Üşti-quyıl, s. İzsiz-tozsuz, hiç belirtisiz.
Üşin, e. İçin.
Üşinşi, say. Üçüncü.
Üşir, is. Öşür.
Üyöv, f. Yığmak.

F

Fabriyka, is. Fabrika.

Fabriykant, is. Fabrikatör.

Fay, is. Bir nevi ipekli kumaş.

Fakt, is. Hakikat.

Faktor, is. Faktör.

Fakır, s. Bk. Faqır.

Fanatiyk, is. Fanatik.

Farız, is. Bk. Parız.

Faş, is. Bk. Paş.

Fân, is. Bk. Pân.

Feri, is. Peri.

Fiyzik, is. Fizik.

Fiylim, is. Film.

Flot, is. Filo.

Fotograf, is. Fotoğraf.

Futbal, is. Futbol.

H

Ha, ünl. İnsanın gülünce və ya konuşurken ilk ağzını açtığı zaman peyda olan ses.

Habar, is. Haber.

Habardar, s. Haberdar.

Habarlandıruv, f. Haberlendirmek.

Habarlanuv, f. Haberlenilmek, haber verilmek, haber almış olmak.

Habarlasuv, f. Haberleşmək.

Habarlav, f. Haber vermek.

Habarsız, s. Habersiz.

Habar-oşar, is. Haber, bilgi, ses-seda.

Habarşı, is. Haberci.

Hadiys, is. Hadis.

Hacı, is. Hacı.

Hacet, is. Bk. Qacet.

Haziret, is. Bk. Qaziret.

Hayran, is. Bk. Qayran.

Hayvan, is. Bk. Qoyvan.

Hayvanat, is. Hayvanat.

Hayır, is. Bk. Qayır.

Hakim, is. Hakim, hükmeden. **Adas-pay tuvra izdegen hakimler bolmasa dünyeye oyran bolar edi** - Şaşırmadan doğruluğu arayan hakimler olmazsa, dünya alt-üst olurdu.

Hak, (I.) is. Hak, hakikat, doğruluk.

Hak, (II.) is. Hak, hukuk.

Hakiyqat, is. Hakikat.

Hal, is. Hal, kuvvet--güç.

Halayiq, is. Halk.

Halet, is. Halet, vaziyet, durum.

Hal-cağday, is. Bk. Hal-cay.

Hal-cay, is. Durum, vaziyet.

Haliyfa, is. Halife.

Haliyfat, is. Hilafet.

Haluva, is. Helva.

Halfe, is. Hoca, din məktəbinde okumuş kimse.

Halıq, is. Halk.

Halıqaralıq, s. Beynəlmiləl.

Halıqşıl, is. Halkçı.

Halıqşıldıq, is. Halkçılıq.

Halıqtıq, s. Halklıq.

Hamsa, is. Hamsi, bir balık türü.

Han, is. Han. **Qozaqtın Cânibek Hanı** - Kazak'ın Cânibek Hanı.

Hanşa, is. Prenses, Han sülalesinden olan hanım.

Handıq, is. Hanlık.

Hanzada, is. Hanzâde, prens, han sülalesinden olan erkek.

Hanım, is. Hanım, han'ın eşi.

Harakât, is. Hareket.

Harakter, is. Karakter.

Haram, s. Haram.

Harap: harap qıluv, f. Harap, harap etmək.

Hareket, is. Hareket.

Has, s. Has, esas.

Hasiyet, s. Haysiyet.

Hasiret, is. Hasret.

Hat, is. Mektup. **Hat bilədi** — Okuma yazmayı bilir.

Hat-mat, is. Mektup vs.

Hatte, s. Hattâ.

Hatşı, is. Sekreter.

Hat-habar, is. Mektup, haber vs.

Hatım: hatım qıldı, f. Hatim, hatim etmək.

Hava, is. Hava.

Hava-ana, is. Hava ana.

Havuz, is. Bk. Qaviz.

Havıp, is. Tehlike.

Havıp-qater, is. Tehlike - korku.

Havipsizdik, f. Güvenlik. **Birikken Ultar uyımı havipsizdik kenesi** — Birleşmiş Milletler güvenlik konseyi.

Havipsizdik, is. Tehlikesizlik, güvenlikde olmak.

Havipsinuv, f. Tehlikeli zannetmek.

Haviptenüv, f. Tehlikeyi sezerek tedbirli hareket etmek.

Havipti, s. Tehlikeli.

Hıykaye, is. Hikâye.

Hıykayet, is. Hikayeler.

Hıymet, is. Hikmet.

Hıymiyk, is. Kimyevi.

Hıysap, is. Hesap.

Hıyssa, is. Bk. Qıyssa.

Hıyal, is. Hayal.

Hoca, is. Hoca.

Hor, is. Cennetdeki huri kızları.

Hoş, (I.) s. Hoş.

Hoş, (II.) s. Hoş. **Hoş iyis** — Hoş koku.

Könül hoşu — Gönül hoşluğu. **Hoş**

kelipsiz — Hoş gelmişsiniz.

Hoş, (II.) is. Bk. Qoş. (Allahaismarladık, hoşça kalın mânasındadır).

Huzır, is. Huzur, önünde.

Huq, is. Hukuk.

Huqım, is. Hüküm.

Huqımet, is. Hükümet.

Huqımşı, is. Hükümcü.

Huqıqı, is. Hukuki.

Hulıq, is. Karakter, davranış. **Hulqı coq** — Niyeti yok, **Minez hulıq** — Karakter - davranış.

Hulıqtı, s. Terbiyeli, görgülü, karakterli.

Hup, ünl. Kendine söylenilen sözü kabul ettiğinin belirtisi olarak kullanılır. **Huba - hup** — Çok iyi, baş üstünde.

Huptav, f. Kabul etmek, desteklemek.

Hurma, is. Hurma.

Hurmet, is. Qurmet (hürmet).

S

Şabadan, is. Çanta, ufak bavul.

Şabaq, is. 1. At arabası tekerleğinin poyrası ile birleştirilmesi için kullanılan ince dikey tahta parçası. 2. Ufak balık çeşidi.

Şabaqtasuv, f. Sabaqtalmasını sağlamak.

Şabaqtatuv, f. «Şabaq» latmak.

Şabaqtav, f. 1. Keskin bıçağın ucuyla veya sivri bir şeyle delik deşik etmek. 2. Yünü, pamuğu yumuşak hale getirmek için atmak, çomakla dögmek.

Şabala, is. Kazanda et kaynarken, eti süzerek almak için özel süzgeç.

Şabalanuv, f. 1. Köpeğin bir şey görmüş gibi inatla havlaması. 2. Biriyle kavga edenin, inatla konuşması ve hücum etmesi.

Şabalandav, f. 1. Durmadan havlamak. 2. Yüksek sesle bağışrmak.

Şaban, s. Yavaş yürüyen, tenbel.

Şabandatuv, f. Yavaşlatmak.

Şabandav, f. Acele etmeden yavaş hareket etmek.

Şabandoz, is. Koşu atına binerek koşuya iştirak eden, at sporunun diğer çeşitlerinde de ustalık gösteren kimse.

Şabandıq, is. Aheste, yavaş hareket etmek alışkanlığı olan.

Şaban-şardağ, s. İşi ileri gitmeyen, vaziyeti pek iyi olmayan.

Şabar, is. Bk. Şabarman.

Şabarman, is. Eskiden köylerde dolaşarak meydana gelen yenilikleri, haberleri yetiştiren kimse.

Şabata, is. Yazın giyilen, hafif ayak-kabı.

Şabdai, is. Şeftali.

Şabdar, s. Kuyruk ve yelesi sarı, vücudunun diğer kısımları kırmızımsı.

Şabuv, (I.) f. 1. Biçmek, kesmek, vurmak. 2. Gasp etmek (kaba kuvvetle).

Şabuv, (II.) f. Atla koşturmak, atla hızlı gitmek, atla hamle yapmak.

Şabuv, (III.) is. Giysinin etek tarafına konulan ek.

Şabuvil, is. Hücum.

Şabuvildav, f. 1. Hücum etmek. 2. Etrafa dağılarak koşturmak.

Şabıq, is. Bağ - bahçelerde yapılan çapa işlemi.

Şabıqtav, f. Çapa yapmak, bitkilerin dibinin toprağını gevşetmek.

Şabiluv, f. 1. Kaba kuvvetle gasp edilmek. 2. Keskin bir şeyle vurulmak. 3. Atla koşturulmak.

Şabın, is. Bk. Şabındıq.

Şabındı, (I.) is. Bk. Şabındıq.

Şabındı, (II.) is. İki düşman grubun bir-birine karşı olan hücumları.

Şabındıq, is. Otu bol yerler.

Şabındıruv, f. Birisini diğerine düşman etmek, ona çok kızmasını, diş bilemesine sebep olmak.

Şabınuv, (I.) f. Kızmak, sinirlenmek.

Şabınuv, f. Saunada elindeki ağaç da-
lıyla vücuduna vurarak terlemek.

Şabınşıldıq, is. Bk. Şapqınşıldıq.

Şabır, is. Ufak - tefek, küçük bir şeyler.

Şabırtınuv, f. Bulutlanmak.

Şabıs, is. Atın hızlı yürüyüşü, hızlı koşması.

Şabısuv, f. Atın hızlı yürümesini ko-
şmasını sağlamak.

Şabıt, is. Hız, heves, güç - kuvvet.

Şabıtınuv, f. Heveslenmek, yapmak

için, becermek için gönüllenenek, güç - kuvvet toplamak.

Şağala, is. Martı.

Şağaladay, s. Martı gibi bembeyaz.

Şağuv, (I.) f. Birisini şikâyet etmek, kötülemek.

Şağuv, (II.) f. Param - parça etmek, bozmak, kırmak. **Munun şaqtı** — Sırını, derdini söyledi, **Şaqa tildi** — Acı konuşan, sert konuşan.

Şağıl, is. Çakıl, çakıl taşı.

Şağıldıruv, f. 1. Gözün kamaşması, göz kamaştığı için kısarak bakmak. 2. Kırdırılmak.

Şağılıv, f. 1. Kırılmak. 2. Şikâyet edilmek. 3. Işığın aksetmesi. **Tavı şağıldı** — Cesareti kırıldı.

Şağılıs, is. Gözü kamaştıran aydınlık ışık.

Şağılıstıruv, f. Kamaştırmak, ışığın aksetmesi.

Şağılısuv, f. Işığın akis yaparak parlaması.

Şağım, is. Şikâyet, arkasından kötülemek.

Şağımpaz, s. Şikâyetçi.

Şağın, s. Pek fazla değil, o kadar çok değil.

Şağındav, (I.) s. Az, fazla değil, azıcık, küçük.

Şağındav, (II.) f. Bir şeyi azar azar kullanmak, azaltmak.

Şağındıq, is. Azlık, çok olmamak.

Şağır, (I.) s. Gözünün karasından beyazı çok olan (şegir de denir).

Şağır, (II.) is. Bataklıkta biten küçük cins kamış.

Şağırayuv, f. Gözlerini büyüterek sert - sert bakmak.

Şağırmaq, is. Günün en sıcak zamanı.

Şağıstıruv, f. Kızıştırmak, birini diğerine kötülemek.

Şadman, is. Bk. Şat - şadman.

Şayqas, is. Savaş; mücadele.

Şayqasuv, f. Mücadele etmek, savaşmak.

Şayqatlıv, f. Çalkalatılmak.

Şayqatuv, f. Çalkalatmak.

Şayqav, f. Çalkalamak, sallamak.

Şadır, s. Aksi, asabi.

Şadırayuv, f. Birisine kabalık ederek, sert ve dik - dik bakmak.

Şacıldatuv, f. Bk. Şıcıldatuv.

Şacırqay, is. İşkembenin dışını kaplayan ince zar ve yağ.

Şay, is. Çay.

Şaydıruv, f. Suyla yıkatmak, çalkalatmak.

Şayqa, (I.) is. Soyguncular grubu, eşkiya.

Şayqa, (II.) is. Demirden veya ağaçtan yapılmış su taşımaya mahsus kap.

Şayqaqtav, f. 1. Kibirlenmek, kendini beğenmek. 2. Taşınan su veya sıvının çalkalanarak dökülmesi.

Şayqaldıruv, f. Çalkalandırmak, sallandırmak.

Şayqaluv, .f 1. Çalkalanmak, sallanmak. 2. Karar vermeden herşeye merak etmek.

Şayqor, s. Çay tiryakisi.

Şayqı, is. Şeyh, dini şef.

Şaylatuv, f. Semirtmek, beslemek.

Şaylav, f. Semizlemek, semizlikten yerinden kalkmamak.

Şaylıqtıruv, f. Cesaretsizlendirmek, tiksindirmek, korkutmak.

Şaylığuv, f. Korkmak, cesaretsizlenmek.

Şaynama, is. Çiğnenerek yenen şey.

Şaynasuv, f. Mücadele etmek, bir birini yemek.

Şaynav, f. Çiğnemek.

Şaynek, is. Çaydanlık.

Şaypav, f. Aksileşmek, asabîleşmek, kabalasmak.

Şayıt, ünl. Koyunu geri döndürmek için kullanılan ifade.

Şaytan, is. Şeytan.

Şayhana, is. Çayhane, kahvehane.

Şayşıl, s. Bk. Şayqor.

Şayı, is. (Rusca, Kanaus) ham ipekten yapılan kıymetli elbise.

Şayıluv, f. Çalkalanmak.

Şayır, (I.) is. 1. Sakız. 2. Hayvanın tüyünün altında terlemesi sonucu oluşan tabaka.

Şayır, (II.) is. Şair, ozan.

Şayısuv, f. Çalkalanmasına, temizlenmesine yardımcı olmak.

Şaq, (I.) is. Çağ, devir, zaman.

Şaq, (II.) s. Tam, uygun. **Şaq keldi** — Tam geldi. **Şaq keldi** — Karşı çıktı, karşı çıkabildi.

Şaqa, is. Genç, sabi ufak çocuk.

Şaqar, s. Kendi işini bilen çakal, gözü açık.

Şaqat, is. Kireçli, kireçli olduğundan beyazımsı gözükene yer.

Şaqpaq, is. Çakmak.

Şaqtav, f. Tahmin etmek, ayarlamak.

Şaqtı, s. Şayıllı, hesaplı, belli, pek fazla değil.

Şaqşa, is. Hayvanın boynuzundan yapılan enfiye kutusu. **Şaqşa bas** — Küçük, ufak kafalı.

Şaqşaq, is. Sincap.

Şaqşıyuv, f. Kabalaşarak sert bakmak.

Şaqıldatuv, f. Şakıldatmak.

Şaqıldav, f. Ses çıkarmak, yüksek sesle sert konuşmak.

Şaqırayuv, f. 1. Birisine sinirlenerek sert sert bakmak. 2. Güneşin çok ısıtması, yakması.

Şaqırlav, f. Şakımak.

Şaqırtuv, f. Çağırtmak.

Şaqıruv, f. 1. Çağırmak. 2. Davet etmek. **Aşuv şaqırdı** — Sinirlendi. **Can şaqırdı** — Rahatlandı, kuvvetlendi.

Şaqırıq, is. Çölde, açık ovada bulunan bir cins kuş.

Şaqırıluv, f. Çağırılmak, davet edilmek.

Şaqırım, is. 1 Km.lik mesafe.

Şaqırısuv, f. Çağırtmak.

Şal, is. İhtiyar adam.

Şala, s. 1. Çiğ, iyi pişmemiş. 2. Tam olmamış yarım. **Şala bölündi** — Karma karışık oldu, çok kızdı, **Şala cansar** — Yarı ölü halde.

Şalağay, s. Başladığı işi tam olarak bitirmeyen, tenbel, beceriksiz ve dikkâtsiz kimse.

Şalalıq, is. Başladığı işi dikkâtle takip ederek sonuçlandırmayan kimse.

Şalap, is. Suluca ayran.

Şalaş, is. Ağaç budağı veya samanla örtülen baraka.

Şala-şarpi, s. Biraz, tam değil.

Şalbar, is. Şalvar.

Şalbarlanuv, f. Üst tarafa giyilen giyisinin eteklerini pantolonun veya şalvarın içine koymak.

Şalgay, (I.) s. Uzak, yakın değil, kenarda, kıyıda.

Şalgay, (II.) is. Elbisenin düğme takılan iki tarafı.

Şalğı, is. Çalı ve ot gibi şeyler biçilen, uzun ağaca sapanan keskin nesne.

Şalğın, is. Otu bol yüksek çalılı yer.

Şalğınşı, is. 1. Çalılı, otu kesen kimse. 2. Öncü.

Şalğırıtınav, f. Fazlaca cesaretlenmek, aklını kaybedercesine hareket etmek.

Şalduvar, ş. Görgüsüz yetişen yaramaz kimse.

Şaldığuv, f. 1. Halsizleşerek yorulmak. 2. Belaya, uğramak.

Şaldıruv, f. 1. Atı dinlendirerek otlatmak. 2. Takip eden kimseye yakalanmış olmak.

Şalcaq, s. 1. Ehlileştirilmemiş, yabancı hayvan. 2. Kendi bildiğiyle giden şımarık kimse.

Şalcıyuv, f. Kibirlenerek, görgüsüzce harekette bulunmak.

Şalqaytuv, f. Arkaya doğru yaslandırılmak.

Şalqaq, s. Arkaya doğru yassı, arkada doğru eğik.

Şalqaqtav, f. Başını geriye doğru çekerek, göğsünü kabartarak yürümek.

Şalqalatuv, f. Geriye yaslandırmak.

Şalqalav, f. 1. Geriye doğru yaslanmak. 2. Bir şeyi kabul etmemek.

Şalqan, is. Dibi büyük, soğana benzeyen bitki.

Şalqar, s. Büyük, geniş. **Şalqar Qazaqeli** — Büyük ve geniş Kazakeli.

Şalqasınan: şalqasınan tüşüv, f. Sırt üstü düşmek.

Şalqayuv, f. 1. Geriye doğru yaslan-

- mak. 2. Kendini yüksek gösterme pozunda olmak.
- Şalqıv, f.** 1. Bir tarafa döner gibi hızla gitmek. 2. Uçsuz - bucaksız geniş. 3. Bir şeyin rüzgâr ve havada sallanması. 4. Zafer sevinciyle sarhoş olmak.
- Şalqıtıv, f.** Uçsuz - bucaksız etmek, zafer sevinciyle sarhoş etmek.
- Şalqımalı, s.** Oynamalı, değişken.
- Şalma, is.** 1. Başörtülük kumaş. 2. Ke-ment.
- Şalıpıdatuv, f.** Şapırdatmak.
- Şalıpıdav, f.** Şapıldamak.
- Şaluv, f.** Çelme takmak, **Qurban şaldı** — Kurban kesti, **Qırsıq şaldı** — Uğursuzluk oldu.
- Şalşıq, is.** Su birikintisi.
- Şalı, is.** Kabuğundan temizlenmemiş pirinç, çeltik.
- Şalığuv, f.** Bk. Şaldığuv.
- Şalıq, is.** Başı dönmek, zaman zaman tutan rahatsızlığı olmak.
- Şalıqtav, f.** 1. Ufak bebeğin gülmeye başlaması. 2. Aklını kaybetmek. 3. Yükselmek, sevinmek, iyi bir hayat geçirmek.
- Şalım: bir şalım, is.** Bir defaya mahsus.
- Şalımdı, s.** Güçlü, sağlam, dayanıklı.
- Şalınuv, f.** Çelme takılmak.
- Şalıs, s.** 1. Aksı; eğri. 2. Kenarda, kıyıda, yol üzerinden uzak. **Ayağını şalıs bastı** — Yanlış adım attı.
- Şalısu, f.** Karşılıklı çelme atmak.
- Şam, is.** Lamba, ışık. **Şamina tiydi** — Namusuna dokundu.
- Şama, is.** 1. Bir şeyin büyüklüğü, genişliği hakkında tahmin. 2. İnsan vücudundaki güç - kuvvet.
- Şamadan, is.** Çanta.
- Şamalas, s.** Aşağı yukarı aynı ayarda, büyüklüğü, kuvvet ve genişliği aynı.
- Şamalatuv, f.** Tahmin ettirmek.
- Şamalav, f.** Bir şey hakkında tahmin yürütmek.
- Şamalı, s.** Tahmin edilmiş, plânlanmış. 2. Pek fazla değil.
- Şaman, is.** Şaman.
- Şaması, s.** İşin durumu, gö ünüşe göre.
- Şamdai, is.** Şamdan.
- Şamdanuv, f.** 1. Bir şeye kırılarak, kızmak. 2. Hayvanın sinirlenmesi, aksileşmesi.
- Şampa, is.** Sinirli, aksi, asabi.
- Şamşıl, s.** Kolay kızan, kolay kırılan, kolay sinirlenen kimse.
- Şam-şıraç, is.** Aydınlık, ışık.
- Şamırqanuv, f.** Sinirlenmek, kırılmak, asabileşmek.
- Şana, is.** Kar üzerinde kaydırılarak yürütülen, üzerinde yük taşınabilen nesne.
- Şanaç, is.** Kopuz, dombıra gibi müzik aletlerinin uzunca olan dip tarafı.
- Şanaş, is.** Keçi derisinden yapılan içi-ne ayran, kıymız vs. konulan tulum.
- Şanda, s.** Bazı - bazı.
- Şandoz, is.** 1. Yarışta birinci gelerek ödülü alan. 2. Göz kamaştıran güzel.
- Şanduv, f.** İple sararak bağlamak.
- Şandır, is.** Etin sinir karışık olan kısmı.
- Şancav, s.** Seyrek, sık değil.
- Şanşuv, (I.) f.** 1. Ucu sivri bir şeyi sokmak. 2. Birisini sözle iğnelemek. 3. Çomak, dayak, direk gibi şeyi bir yere dikmek.
- Şanşuv, (II.) is.** Sancı, sancılayarak ağrı yapmak.
- Şanşiltuv, f.** İğnelemek, diktirilmek.
- Şanşısuv, f.** İğnelenmesine, bir şeyin bir yere dikilmesine yardımcı olmak.
- Şanışqı, is.** Balık avlanılan üç dişli demir.
- Şanışqılav, f.** 1. Sivri bir şeyle iğnelemek, şişlemek. 2. Sözle iğnelemek, laf atmak.
- Şan, is.** Toz, **Şanına ilespedi** — Yetişemedi, **Şan şıqtı** — Toz koparıldı, karışıklık oldu, **Şan cuçpadı** — Takip edemedi. Yetişemedi, **Şanını körsetpedi** — Tozunu bile göstermedi, hiç yaklaştırmadı, **Şanını şalmadı** — Karartısını dahi göremedi, **Şan il-**

gizbedi — Toz kondurmadı.

Şanğı, is. Kayak.

Şanğır: **şanğır etöv**, f. Yere düşen demir-metâl gibi nesnelere çıkan ses.

Şanğıtuv, f. Havanın çok soğuması.

Şandatu, f. Tozlatmak, toz - duman etmek.

Şandağ, is. Tozlu, bol toz kopmasına elverişli yer.

Şanqay, s. Temiz, bulutsuz, kirsiz.

Şanqay-tüs, s. Tam öğle üzeri.

Şanqıldasuv, f. Kulağa hoş olmayan ses çıkartmak.

Şanqıldatu, f. Karışık ve hoş olmayan ses çıkarttırmak.

Şanqıldav, f. Kulağa hoş olmayan ses çıkarmak.

Şanlağ, s. Tozlu gibi, beyazımsı.

Şanraq, is. Bk. Şanıraq.

Şant, is. Toz pembe.

Şan-tozan, is. Toz toprak.

Şanıraq, is. Keçe çadırın en yukarı ve yüksek noktası. **Ülken şanıraq** — Büyük ev, ata ve dedenin evi, **Şanıraqı quladı** — Ocağı söndü.

Şanıraqşı, is. Keçe çadırın en tepesindeki ağaçtan yapılan çadırın en yüksek noktasını yapan kişi.

Şanıraqav, f. 1. Sis neticesi görüş uzaklığının azalması. 2. Susamak.

Şanğıtuv, f. Bk. Şanğıtuv.

Şap, is. Karnın aşağı tarafı, aya. **Şap berdi** — Hemen hamle yaptı.

Şapağat, is. Şefaât, merhamet.

Şapağ, is. Güneşin doğuşu veya batışındaki kızılılık.

Şapaqtav, f. Güneşin sabahleyin çıkarken, akşam batarken kızarması.

Şapalağ, is. Şaplak.

Şapalaqtav, f. 1. El çırpma. 2. Şarmarmak.

Şapan, is. Ceket.

Şapanşa, is. Ufak ceket.

Şapaşot, is. Keser.

Şapqılav, f. 1. Devamlı olarak vurmak, kesmeye çalışmak. 2. Devamlı olarak koşmak.

Şapqınşı, is. 1. Soyguncu, istilacı. 2. Olan bir haberi etrafa yetiştirme

görevi olan kimse.

Şapqınşılığ, is. Soygunculuk, istilacılık, baskıncılık.

Şappa, is. 1. Tüfeğin tetiği. 2. Cep çakısı.

Şappa-şap, s. Hemen, anında, derhal.

Şaptal, is. Bk. Şabdâl.

Şaptığuv, f. Sinirlenerek, asabileşerek birisine hücum etmek, kızmak.

Şaptıqtırov, f. Birisini kızdırarak çok sinirlendirmek.

Şaptırov, f. Koşturmak.

Şaptır, f. Koşturmak.

Şaptırıluv, f. Koşturulmak.

Şap-şağın, s. Pek büyük değil, pek çok değil, pek geniş değil.

Şap-şaq, s. Ölçülmüş gibi tam, çok uygun.

Şapşan, s. Çabuk, hemen.

Şapşandatu, f. Çabuklaştırmak, acele ettirmek.

Şapşandıq, s. Çabukluk.

Şapşuv, f. Fırlamak, birden atılmak.

Şapıraş, s. 1. Şaşı, gözü şaşı. 2. Çapraz. **Şapıraş minezdi adam** — Değişik, her zaman değişen karakterli kimse.

Şar, (I.) is. 1. Dünya, 2. Eskiden Çarlık Rusya zamanında rey pusulası olarak kullanılan taş. **Cer şarı** — Bütün dünya, **Şar ayna** — Büyük yuvarlak ayna, **Şar tarap** — Her taraf, **Şar tarftı** — Yaşlandı, **Ciyen-şar** — Yeğenden doğan çocuk.

Şar, (II.) is. Bk. Şarıq.

Şara, (I.) is. 1. Ağaçtan yapılmış büyük kap. 2. Gözün çevresi.

Şara, (II.) is. Çare, bir iş hakkında kullanılacak yol. **Şara qoldandı** — Çare kullandı.

Şarayna, is. Eskiden kullanılan zırh.

Şarana, is. Yeni doğmuş olan insan ve hayvan yavrusu üzerindeki yapışkan nesne.

Şarap, is. Şarap, üzüm suyu.

Şarapat, is. Şerafet.

Şarasız, s. Çaresiz, biçare.

Şarbağ, is. İnce söğüt ağacından ve benzerinden yapılan korgan.

Sardağ, s. Halsiz, kuvvetsiz. **Öz üyin-**

de özendey kürkireydi aytsa dav — Kisi aldına barsa şaban şardaç cânə şav — Kendi evinde konuşurken nehir gibi gürlər başkasının önüne varınca halsiz düşer.

Şarıyğat, is. Şeriat, din yolu.

Şarlanuv, f. Çok semirmek, yağlanmak.

Şarlatuv, f. Dolaştırmak, dolaştırmak, tetkik ettirmek.

Şarlav, f. Her tarafı dolaşmak, görmek, tetkik etmek.

Şarpuv, f. Ateşin yanarak alevlenmesi ve yakması.

Şarpıluv, f. Ateşe çarpılmak.

Şarpısuv, f. Yanmasına, alevlenmesine, yakmasına yardımcı olmak.

Şarpıtuv, f. Çarpıtmak.

Şart, is. Şart, anlaşma, bir işin yapılabilmesi için konulan şart. **Şart cügindi** — Dizlerinin üstüne dikçe oturdu, **Şart sındı** — «Şart» diye kırıldı, **Şart tüyildi** — Çözülmecek gibi sert düğümlendi, **Şart ketti** — Sert ve direk hareket etti, **Şart etti** — Şart diye ses çıkardı.

Şartarap, is. Dünyanın her tarafı.

Şartpa: şarpa-şurt, s. Hemen, gözü açıp - kapeyincaya kadar.

Şarttasuv, f. Karşılıklı şart ileri sürmek, anlaşma yapmak.

Şartlı, s. Şartlı.

Şartıldav, f. Bir şeyin sesinin sertce çıkması.

Şaruva, (I.) is. İş, meşgüliyet.

Şaruva, (II.) is. İş, ticari, sanayi vs. işler.

Şaruvaqor, s. Bk. Şaruvaşıl.

Şaruvalı, s. İş durumu iyi.

Şaruvaşıl, s. Çalışkan, tembel değil, elinden iş gelen.

Şarşatuv, f. Yormak.

Şarşav, f. Yorulmak.

Şarşı, is. Kare. **Şarşı boyılı** - Orta boyulu. **Şarşı top** - Topluluk önünde.

Şarşılav, f. Kare haline getirmek.

Şarıq, (I.) is. 1. Çarık. 2. Okumamış, cahil.

Şarıqtatuv, f. Çarklatmak.

Şarıqtav, f. Çarklamak. **Şarıq urdu** -

Yukarıya götürüldü, yükseldi.

Şarıldav, f. Sinirlenerek bağırarak.

Şat, (I.) is. 1. İki bacağın dip tarafı, karnın ince olduğu yer. 2. Dağın etek tarafı.

Şat, (II.) s. Şad, memnun, sevinçli.

Şata, is. Melez, karışık kanlı.

Şataq, is. Mesele, karışık durum.

Şatastırov, f. Yanılmak, yanlış yola sevk etmek, hata yaptırmak.

Şatasuv, f. Çakıştı, karışmak, karma-karışık olmak. 2. Münakaşa etmek, kavga etmek.

Şatqal, is. Dar, kayalık ve ormanlık sahadaki dere.

Şatpaq, is. Karalama, bir şeyler geveleme, aslı-astarı olmayan bir şey yazmak veya söylemek.

Şatpaqtav, f. Bocalamak.

Şatfandırıv, f. Şad etmek.

Şattanuv, f. Şad olmak.

Şattıq, is. Şadlık, memnuniyet.

Şatuv, f. Birşeyi ikincisiyle karıştırmak. 2. Yersiz olarak konuşmak.

Şat-şadıman, is. Memnun ve sevinçli.

Şatıluv, f. Karışmak, iyi olmayan işlere karışmak.

Şatınatuv, f. Çatlatmak.

Şatınav, f. Çatlamak.

Şatır, is. 1. Bez ve kumaştan yapılan çadır. 2. Evin tepesi.

Şatıraş, is. Satranç, dama.

Şatırlav, (I.) f. Çadırlamak, evin tepesine demir ve ağaçtan çadırın tepesi gibi ortası yüksek iki tarafı yassı örtü örtmek.

Şatırlav, (II.) f. Çatırdamak.

Şatır-şutır, f. «Çatur-çatur» ses çıkarması.

Şatıs, is. 1. Karma-karışık, çözümlenmesi zor. 2. Karışık, akrabalık.

Şatısuv, f. Çatışmak, karışmak, dolaşmak, dolaşık olmak.

Şav, s. Tembel, yavaş.

Şavcay, is. Atın dizgini ile «şılğırtı» yedeklemeye mahsus kayışın birleştiği yer.

Şavcaylav, f. Atı «şavcay»ından tutarak yürütmek.

Şah, (I.) is. Şah.

Şah, (II.) is. Şahmat oyunundaki şah.
Şahmat, is. Şahmat oyunu.
Şahmatçı, is. Şahmatçı.
Şahta, is. Madenci.
Şahar, is. Şehri.
Şahbaz, is. İyi niyetli, kalbi geniş er kişi.
Şaş, is. Saç, insanın saçı. **Sümbül şaş -** Uzun ve güzel saçlı. **Qolan şaş -** Kalın ve gür saçlı. **Şaş etekten paydağa battı -** Saçı eteğinden faydalı oldu. Çok faydalı oldu.
Şaşa, is. Atın ökçesinin üst tarafındaki uzunca tüyler.
Şaşaç, is. Saçak.
Şaşaqtandır, f. Saçaklandırmak.
Şaşaqtanuv, f. Saçaklanmak.
Şaşaçtı, s. Saçaklı.
Şaşaltuv, f. Genzine birşey kaçırmak, genzine giderek öksürtmek.
Şaşaluv, f. Boğazın gıcıklanması.
Şaşav, s. Kenarda, köşede, toplumdun dışarı. **Şaşav şığarmav -** Kendi bildiğine bırakmamak.
Şaşavlandır, f. Dağınıklaştırmak.
Şaşavlanuv, f. Dağınık hale gelmek.
Şaşbav, is. Saçın ucunu bağlayan süslü bağ. **Şaşbavin köterdi -** Yaranmak istedi.
Şaşlıq, is. Şişkebab.
Şaştaraz, is. Berber.
Şaştır, f. Saçtırmak, saçılmasını sağlamak.
Şaşuv, (I.) Mutlu günlerde gelinin, damadın, veya başkasının üzerine atılan şeker v.s.
Şaşuv, (II.) f. Saçmak, etrafa dağıtmak. **Zâr şaştı -** Zehir saçtı. **Car şaştı -** Haber saçtı, haber verdi. **Aybat şaştı -** Heybetlendi, soğuk-soğuk baktı.
Şaşıluv, f. Saçılmak.
Şaşırandı, is. Saçılarak dağınık hale gelen.
Şaşırancı, s. Dağınık, saçılmış vaziyette.
Şaşıratluv, f. Sıçratmak.
Şaşırav, f. Sıçramak.
Şaşısuv, f. Saçılmasına, dağılmasına yardımcı olmak.

Şayuv, f. Suyla çalkalamak, çalkalayarak temizlemek. **Cuvip şaydı -** Yıkayarak çalkladı, alttan alarak yaptırmak istedi.
Şayan, is. Çıyan.
Şây, is. Bk. Şay.
Şâynek, is. Bk. Şaynek.
Şâyjav, f. Bk. Şayjav.
Şâyıt, is. Bk. Şayıt.
Şâyı, is. Bk. Şayı.
Şâyır, is. Bk. Şayır.
Şâkirt, is. 1. Medresenin talebesi. 2. Çırak.
Şâlkes, s. Ters, sert, sinirli.
Şâli, is. Şal, hanımların omuz atkısı.
Şângirlev, f. Kalın olmayan sesle, belirsiz-belirsiz durmadan konuşmak.
Şâr, is. Bk. Şahar.
Şârbat, is. Şerbet.
Şarke, is. Çarık.
Şâv, şâv etüv, f. Havlamak.
Şâvgim, is. Çaydanlık.
Şâvcay, is. Bk. Şavcay.
Şâyildev, f. Köpeklerin hep birden havlaması.
Şâşüv, is. Bk. Şaşuv.
Şe, soru. Soru eki olarak kullanılır. **Eger kelemim dep tursa şe? Eger geleceğim derse? Eger isimdi retteyim dep tursa şe? -** Eğer işimi hâl edeceğim derse?
Şebeleg, is. Erkeklerin yazın giydiği hafif ayakkabı.
Şeber, is. Usta, çok hünerli, sanatkâr, işinin ehli.
Şeberlenüv, f. Usta olmak, ehli olmak, sanatkâr olmak.
Şeberlev, f. Ustaca, hünerlice, sanatkârca yapmak.
Şeberlik, is. Ustalık, sanatkârlık.
Şege, is. Çivi, iki şeyi bir-birine tutturmak için çakılan, ucu sivri nesne.
Şegedey, s. Çivi gibi.
Şegelenüv, f. Çivilenmek, bir yere çakılıp kalmak.
Şegeletüv, f. Çiviletmek.
Şegelev, f. Çivilemek.
Şegelevli, s. Çivilenmiş.
Şegen, is. Kuyu, kenarına sırayla yığılan taş veya ağacı olan kuyu.

Şegendelüv, f. Sağlam olarak çakılmak.

Şegendeş, f. 1. Kuyunun etrafını taş veya ağaçla sağlamlamak, içine dökmemesini temin etmek. 2. Sağlam olarak kapatmak.

Şegendeşli, s. Etrafı çevrilmiş, sağlanlaştırılmış.

Şegerüv, f. Bir şeyin fiyatını azaltmak, indirmek. **Altı cüz, odan âri bir tıyn şeqermeyim** - Altı yüz, ondan fazla bir kuruş indirmem.

Şegren, is. Bk. Şegiren.

Şegüv, f. Bir şeyi nakışlamak, çizmek.

Sılım şekti - Sigara çekti. **Ziyan şekti** - Zarar etti. **Aybat şekti** - Heybet çekti. **Capa şekti** - Cefa çekti. **Sapar şekti** - Yola çıktı. **Azap şekti** - Eziyet çekti.

Şegilüv, f. Çekilmek.

Şegindirüv, f. Çekindirmek, geriye doğru çekilmek.

Şegindirilüv, f. Çekindirilmek.

Şeginüv, f. Geriye doğru çekinmek.

Şeginşek, s. Çekingen, tereddütlü.

Şeginşekteş, f. Çekingen hareket etmek.

Şeginisüv, f. Hep birden çekilmek, çekilmesine, geriye doğru çekilmesine yardımcı olmak.

Şegiren, is. 1. Keçi, koyun ve yıldı derisinden yapılan ince deri. 2. Kalınca bir kumaş çeşidi.

Şegritke, is. Çekirge. **Şegritkeden qorıqqan egin ekpes** - (Atasözü)

Çekirgeden korkan ekin ekmez.

Şegirşin, is. Sağlam ve eğilmeli budaklı bir ağaç çeşidi.

Şedireytüv, f. Dik olarak durdurmak.

Şedireyüv, f. Gerilmek, çekilmek.

Şecire, is. Tarih kitabı, tarih bilen, iyi konuşan kimse.

Şeyin, ek. Bir şeyin hudutunu belirlemek için kullanılan ek. **Tüske şeyin** - Öğleye kadar.

Şeyit, is. Şehit, din ve vatan yolunda ölen kimse.

Şek, is. Bir şeyin kenarı, hududu. **Qazaqelî'nin batıs şekarası Orınbor'da âri, şığış şekarası Qumul boladı** - Kazakelî'nin batı hududu Orınbor'dan ötede, doğusu Kumul'dur.

Şekpen, is. Yünden dokunmuş dış elbise olarak kullanılan kumaş.

Şeksiz, s. 1. Hudutsuz, sayısız. 2. Şüphesiz.

Şektelüv, f. Bir şeyin ölçüsünü aşmak, hududunu, sınırını bilmek.

Şektes, s. Sınır komşusu.

Şektesüv, f. Komşu olmak. Sınır komşusu olmak.

Şekti, s. Engelli, engel konmuş, sınırlı, ölçülü.

Şekildevik, is. Çekirdek.

Şekireyüv, f. Başkasından kendini yüksek sayarak kenarda poz yapmasına durmak.

Şekisüv, f. Çekişmek, münakaşa etmek.

Şel, is. 1. Gözün siyah kısmını çevreleyen beyaz kısım. 2. İnce yağlı zar.

Közin şel qaftadı - Gözü kör oldu.

Şeldeş, f. Hayvan derisi çıkarılırken içinde kalan et ve zarlarını temizlemek.

Şelek, is. Sıvı şeyler konulmak için ağaçtan yapılan kap.

Şelekteş, f. 1. Ağaç kapla su taşımak. 2. «Şelek»le ölçmek.

Şeliytüv, f. Poh-pohlamak, övmek, kendisini birşey zannetirmek.

Şelpek, is. İnce hamurun kızgın yağa konarak kızartılması.

Şemen, is. 1. Sıtma. 2. Üzüntü, merak, kaygı.

Şemirşek, is. Vücudun kemiklerinin arasındaki ve ucundaki yumuşak, eğilen şey. Kıkırdak.

Şemirşektenüv, f. Kıkırdaklaşmak.

Şen, (I.) is. Rütbe, makam-mevki.

Şen, (II.) is. Bir şeyin yaktını bildirmek için kullanılan ek. **Orta şeni** - Ortası.

Şendestirüv, f. 1. Makam-mevki mücadelesi yaptırmak. 2. Aynı ayara getirmek.

Şendes, s. Aynı ayarda, makamda - mevkisi de aynı durumu da.

Şendesüv, f. Aynı ayarda olmak.

Şenel, is. Kısa ve arkasında kemeri olan ceket.

Şenev, f. 1. Birtisini tenkit etmek, alaya almak. 2. Aynı ayara getirmek, tahmin etmek.

Şenşil, s. Makam-mevki meraklısı.

Şenber, is. 1. Çember, bir şeyin dışından tutturulan demir. 2. Bir şeyin etrafı.

Şengel, (I.) is. 1. Çengel. 2. Pençe, avucun içi.

Şengel, is. GÜLÜ olan dikenli çalı.

Şengeldev, f. Pençe atmak.

Şep, is. 1. Bir şeyi geçirmemek için yapılan engel. 2. Etraf, civar.

Şepken, is. Bk. Şekpen.

Şer, is. Şer, üzüntü, dert, hasret.

Şerli, s. Dertli, üzüntülü, hasretli.

Şermende, s. Eziyet çeken, üzüntü duyan.

Şermendev, f. Büyük karnıyla yürümek.

Şermiytüv, f. Şişirmek, büyötmek.

Şermiyüv, f. Şişkin, büyük, biçimsiz olmak.

Şermiş, is. Başkasının sırtından geçinmeyi âdet edinen kimse.

Şertkizüv, f. Parmağıyla bir şeye dokundurmak, vurdurmak.

Şertüv, f. Parmakla vurmak, parmakla dokunmak. 2. Tamburu parmakla çalmak, teline dokunarak hoş ses çıkartmak. **Ângime şertti** - Hikâye, hatıra anlattı. **Şertip tur** - Formunda, hazır duruyor. **Cürek qılın şertti** - Yürek kılına dokundu, duygulandı. **Cır şertti** - Şarkı söyledi. **Şerte ayandadı** - Biraz hızlıca yürüdü. **Sır şertti** - Sırrını, derdini anlattı.

Şertik, s. Karnı büyük, arkaya doğru eğik. **Közi kök**, **solaq iyek**, **qadav saqal**, **qarnı şertik cavrın coq**, **boyı tapal** - Gözü mavi, kısa çeneli, tek tek sakal, karnı büyük, omuzlar yok, boyu kısa.

Şertilüv, f. Tambur çalmak, parmakla dokunmak.

Şertisüv, f. «Şertilmesine» yardımcı olmak.

Şerüv, is. Asker, nöbetçi. **Şerüv tarttı** - Ordu çekti.

Şet, is. 1. Bir şeyin kenarı, hududu. 2. Bir şeyin etrafı, civarı. 3. Dışı, uzağı. **Şet aymaq** - Uzak yer. **Şet memleket** - Yabancı memleket. **Şet el** - Yabancı memleket. **Şet elde** - Yabancı memlekette. **Qanı bir Qazaq'tın şettiği coq** - Kanı bir Kazak'ın, yabancılığı yok.

Şeton, is. Dağın yüksekçe kısımlarında bulunan bir nevi ağaç çeşidi.

Şetkeri, Dışarı, kenar, köşe, uzak.

Şetki, s. Kenarda duran, kıyıda duran.

Şetsiz, s. Uçsuz-bucaksız.

Şettetüv, f. Kenara itmek, kıyıya itmek, araya almamak.

Şettefilüv, f. Kenara, kıyıya itilmek.

Şettev, si Fazla kenar, sapa, uzak.

Şettik, (I.) is. Eğerin arkasındaki «quyısqa»a takılan kayış.

Şettik, (II.) is. Bir nevi dağ bitkisi.

Şetin, s. Çetin.

Şetinev, f. Sökölmek, yırtılmaya yüz tutmak.

Şeşe, is. Anne.

Şeşek, is. 1. Çiçek. 2. Hastalık. **Şeşek attı** - Çiçeklendi.

Şeşen, s. 1. Hatip, iyi konuşan. 2. Uygun, anlamlı.

Şeşendik, is. Hatiplik, iyi konuşmak.

Şeşensüv, f. Hatiplik taslamak.

Şeştirüv, f. Çözdürmek.

Şeşüv, f. Çözmek. **Sır şeşti** - Fikir danışmak.

Şeşevşi, is. 1. Çözümleyen. 2. Esas, ehemmiyetli olan.

Şeşilüv, f. Çözölmek, çözümlenmek.

Şeşim, is. Karar, sonuç, netice.

Şeşindirüv, f. Soyundürmek.

Şeşinüv, f. Soyunmak. **Şeşingen sudan tayınbas** - Soyunan sudan çekinmez.

Şiy, is. 1. Sapından çeşitli şeyler yapılan, toplu olarak büyüyen bitki. 2. «Şiy» sapından yapılan süs eşyası. **Şiy şığarmadı** - Hiç zarar, ziyana etmedi.

Şiydem, is. Koyun yapağısından faydalanılarak dikilen kollu ceket.

- Şiye, is.** Bir nevi kiraza benzeyen meyve.
- Şiyeböri, is.** Çakal, kurta benzeyen, fakat kurt olmayan hayvan.
- Şiyedey, s.** «Şiye» gibi kıp-kırmızı.
- Şiyelenüv, f.** 1. Çözülmecek kadar sıkı ve dolaşık bağlanmak. 2. Meselenin zorlaşması, dolaşık ve karışık olması.
- Şiyelenistirüv, f.** Karışıklaştırmak ve dolaşıklaştırmak, çözülmesi daha da zor duruma getirmek. 2. Kızıştırmak, iddia ve inatlaştırmak.
- Şiyelenisüv, f.** 1. Düğümün dolaşık ve çözülmez olması. 2. Meselenin daha da zor hale gelmesi. 3. İnat ve iddiaya bindirmek.
- Şiyen, is.** Henüz yeni büyümekte olan filiz, budak.
- Şiyendev, f.** Yeşermeye başlamak. Yaş ağaçların yeşermeye başlaması.
- Şiyettey, s.** Ufacık, küçücük genç.
- Şiyki, s.** 1. Çiğ, pişmemiş. 2. Hamlık, dikkatsizlik. 3. Tam olarak yapılmamış. **Şiyki ökpe** - Bebek, çiğ akciğer.
- Şeykizat, is.** Ham madde.
- Şiykil, s.** Çiğce, iyi pişmemiş.
- Şiykillik, is.** Çiğlik, dikkatsizlik.
- Şiyqan, is.** Sivilce, büyükçe sivilce.
- Şiyqil, is.** İki şeyin sürtünerek, birbirine dokunarak çıkardığı ses.
- Şiyqildesuv, f.** «Cik-cik» diye ses çıkartmak.
- Şiyqildev, f.** «Cik-cik» diye ses çıkarmak.
- Şiymay, is.** Rastgele çizmek.
- Şiymaylanuv, f.** Rastgele çizilmek.
- Şiymaylav, f.** Rastgele çizmek.
- Şiympanze, is.** Şempaze.
- Şiyraq, s.** Hareketli, eti diri, çalışkan.
- Şiyraqıtq, is.** İnsana özgü eti dirilik, hareketlilik.
- Şiyratuv, f.** 1. İki ipi bir araya getirerek bir ip gibi sağlamlaştırmak için avucun içine alınarak veya başka usulle kıvrırmak. 2. Bir şeyi sağlamlaştırmak.
- Şiyrahıluv, f.** Sağlamlaştırılmak.
- Şiyrav, f.** 1. Dinlenmek, güç-kuvvet toplamak. 2. Elbisenin yıkanınca çekmesi.
- Şiyrek, is.** Bütünün dörtte biri, çeyrek.
- Şiyregine gelmedi** - Dörtte biri olmadı.
- Şiyriğuv, f.** 1. Bütün güç-kuvvetini toplayarak sınırlı halde bulunmak. 2. Yerinde durmadan ileri-geri sınırlı-sınırlı yürümek.
- Şiyşa, is.** Gaz lambasının üst tarafındaki cam.
- Şiyıq: şiyıq-şiyıp etüv, f.** «Cık-cık» ederek ses çıkartmak.
- Şiyır, is.** Basılan iz.
- Şiyırlav, f.** Karmakarışık yürümek, karmakarışık iz kalmasına sebep olmak.
- Şiyırışiq, is.** Katlanarak sarılan paket.
- Şiyırışiq attı** - Rahatı kaçı.
- Şiyırışıqtaluv, f.** Katlanmak, yuvarlanmak.
- Şiyırışıqtav, f.** Kıvrırmak, katlamak, döndürmek.
- Şoğıluv, f.** Toplanmak, yığılmak.
- Şoğıl, is.** Bir yere toplanan grup.
- Şoğırılanuv, f.** Toplanmak, toplanarak bir grup meydana getirmek.
- Şoğırilasuv, f.** Toplanmasına, bir yere yığılmasına yardımcı olmak.
- Şoğırmaq, is.** Karaltı olarak görünen, uzaktan zor fark edilen nesne.
- Şoğırmaqтанuv, f.** Bir grup olarak toplanmak.
- Şodır, s.** Sert ve asabî karakterli.
- Şodırayuv, f.** Şişmek, yuvarlak hâle gelmek.
- Şoyqandav, f.** Topallamak, topallayarak yürümek.
- Şoyqı, s.** Eğri-büğü, düzgün değil.
- Şoynaq, s.** Bir ayağı diğerinden kısa, total.
- Şoynandav, f.** Topallayarak yürümek.
- Şoyın, is.** 1. Kurşun karışık demir. 2. Çok ağır, büyük.
- Şoyırıluv, f.** Bel ağrısı sebebiyle yerinden kalkamamak.
- Şoq, is.** 1. Yanan şeyin sönmemiş kıp-kırmızı kuru. 2. Bir grup, bir paket, bir avuç, birkaç tane.
- Şoqay, is.** Çarık.

Şoqaytuv, f. Yığmaq, tepe haline getirmek.

Şoqaqtav, f. Belirli bir hızla değil, atla karışık yürümek.

Şoqalaq, is. Ufak tepecikler.

Şoqalaqtav, f. Bk. Şoqıraqtav.

Şoqiyuv, f. Dimdik ve yüksekçe olmak, dik olarak dizlerinin üzerinde oturmak.

Şoqpar, is. Çomak, baş tarafı kalın ve yuvarlak, sapı sağlam sopa. Eski zaman savaşçılarınin kullandığı silâh.

Şoqpıt, s. Yamalı, yırtık-pırtık.

Şoqpıt-şoqpıt, is. Yırtık, yamalı.

Şoqtaluv, f. Bir yere toplanmak.

Şoptanuv, f. Ateşin yanarak kor haline gelmesi.

Şoqtıq, is. Yılkinin yelesinin arka tarafındaki sonu ve omuzunun üstü.

Şoqtıq, (II.) is. 1. Yüksek tepə. 2. Omuz, arka. **Şoqtığı biyik** - Bilgili, bilge.

Şoquv, f. Kuşun gagasıyla yerden bir şeyi alması.

Şoqşa, s. Topluca, toplu halde. **Şoqşa saqal** - Sadece çenesinin üzerinde bırakılan sakal.

Şoqşalanuv, f. Toplanmak, yığılmak, tepe haline getirmek.

Şoqşiyuv, f. Bk. Şoqiyuv.

Şoqı, is. Yüksek tepe.

Şoqinuv, f. Tapmak, puta tapmak, İslâm dininden çıkmak.

Şoqır, is. Eti pahalı bir balık türü.

Şoqıraysuv, f. Kendi aralarında kirgin ve küskün halde olmak, soğuk-soğuk bakışmak.

Şoqıraq, is. Değişik hızla yürüyen at.

Şoqıraqtav, f. Atla pek hızlı gitmeden, orta hızla yürümek.

Şoqıtuv, f. Gagalamak.

Şola, is. Oylum-oylum, çeşitli renkte olan yer.

Şolaq, s. Çolak.

Şolaqtav, s. Kısa, biraz kısa.

Şolan, is. Muffak.

Şolğındav, f. Önünde yürüyerek sağa-sola bakmak, öncülük etmek.

Şolğınşı, Bk. Şoluvşı.

Şolcaq, s. Bk. Şolcın.

Şolcaqtav, f. Şımarık, naz yapmak.

Şolcan, s. Yaramaz, fazla şımarık, kendi bildiğine giden.

Şolcandav, f. Yanlış telaffuz ederek şımarıkça hareketlerde bulunmak.

Şolcın, s. Yanlış telaffuz ederek, şımarıkça konuşan kimse.

Şolcındav, f. Arkasına güvendiği için (dayanağı olduğu için) şımarıkça hareket etmek.

Şolp: **şolp etüv**, f. Şıp şıp etmek.

Şolpan, is. Sabah görünen parlak yıldız.

Şolpuv, f. Balığın bazan su yüzüne çıkarak oynaması.

Şolpı, is. Eskiden süs için saçta dizilerek takılan gümüş paralar.

Şolpıldatuv, f. Suyun yüzünde oynamak, suyu karıştırarak sesini çıkartmak.

Şolpıldav, f. Su yüzünde oynamak.

Şoltandav, f. Bir şeyin kısa olduğu için yakışmaması.

Şoltriyuv, f. Kısacık olmak.

Şoluv, f. Yoklamak, bakmak, etrafa adam yollamak suretiyle müşahade etmek. **Baspasöz şoluvı** - Basın özeti.

Şoluvşı, is. Gözcü, öncü.

Şom, is. Devenin üzerine yük yüklemeyen evvel, yükün deve sırtını yaralamaması için konan nesne.

Şombal, s. Büyük, iri, geniş, kocaman.

Şomdav, f. Devenin iki hörgücünün arasına yumuşak şeyler koyarak, yük yüklemeye hazırlamak.

Şomdiruv, f. Suyu batırmak, suyun içine sokmak.

Şomşı, is. Başka şehirden, başka yerlerden hububat, mahsul getiren kimse (deveyle).

Şomildiruv, f. Çimdirmek, yıkandırmak, suya sokmak.

Şomiluv, f. Çimmek, banyo yapmak, su olmak, suya ve yağmura yakalanmak.

Şomiluv, f. Beraberce yıkanmak.

Şoncar, is. Büyük mevki sahibi, zengin.

Şon, s. 1. Büyük, kocaman, yüksek. 2. Zengin, mevki sahibi kimse. **Şon celke** - Ensesi kalın.

Şonayna, is. İnsan elbisesine ve hayvan tüyüne yapışan bir nevi bitki.

Şonçal, is. Nehir dibinden su kenarına çıkmış taşların büyüğü.

Şonqayma: **şonqayma efik**, is. Yüksek ökçeli, uzunluğu dizden yukarıya kadar gelen çizme.

Şonqandav, f. Topallamak.

Şonqıyuv, f. Yerinden kalkamadan kalmak, bel ağrısına yakalanmak.

Şobaq, is. Kavun, karpuz gibi meyvelerin çekirdeği.

Şopan, is. 1. Çoban, koyun güden kimse. 2. Halk arasındaki inanca göre, koyun, keçinin hayalî atası, evliya.

Şopıldatuv, f. Bk. Şöpildetüv.

Şor, s. Vücutta peyda olan şişkinlik, sertlik.

Şora, is. Eskiden verilen mevki-makam adı.

Şorqaq, s. Eli yatkın değil, altsık değil, tecrübesiz.

Şorqaqtav, s. Tecrübesizce, alışmamış gibi.

Şorlanuv, f. Vücuttaki şişkinliğin sertleşerek kalması.

Şormağ, is. Ağaç vücudunda bulunan şişkinlik vs.

Şort, s. Her şey bitti, alâkayı kesti, «sart» diye durdurdu, kesti.

Şortan, is. Bir balık çeşidi.

Şorıuv, f. Fırlamak, atlamak, zıplamak.

Şorşıtuv, f. Fırlattırmak, zıplattırmak, atlattırmak.

Şot, (I.) is. Keser.

Şot, (II.) is. Dört köşe olarak yapılan ve ortasındaki ince tellere taşlar geçirilen hesap aleti.

Şofer, is. Şoför.

Şoşaytuv, f. Bir şeyi yığarak veya dikerek yükseltmek, dik ve yüksekçe durmasını sağlamak.

Şoşaq, is. Sivrice tepe, yüksek ve sivrice şeyler.

Şoşaqtav, f. Sivrileştirme, ucunu bi-

raz sivri hale getirmek.

Şoşala, is. Ayrı yapılmış olan mutfak.

Şoşan-şoşan: **şoşan-şoşan etüv**, f. Zıplamak, fırlamak, şımarıkça hareket etmek.

Şoşandav, f. Şımarıkça hareketlerde bulunarak koşmak, konuşmak.

Şoşayuv, f. 1. Yalnız, tek başına oturmak, durmak. 2. Bir şeyin bir yerde dikçe, yığılmış tepe gibi durması.

Şoşqa, is. Domuz.

Şoşuv, f. Korkmak.

Şoşındıruv, f. Korkutmak, tiksindir-mek.

Şoşınuv, f. Korkmak, tiksinek.

Şoşıtuv, f. Korkutmak.

Şöbere, is. Torundan doğan çocuk.

Şögen, is. Bir çeşit tencere.

Şögerüv, f. Deveyi yere çöktürmek.

Şögerilüv, f. Çöktürülmek, çökmesini sağlamak.

Şögüv, f. Çökmek, oturmak.

Şögir, is. Diken.

Şöce, is. Tavuğun yavrusu, civ-civ.

Şök: **şöke tüşüv**, f. Dizi eğmek, oturu-r gibi olmak.

Şökpeli, s. Çöken, çökmüş olan.

Şökim, s. Ufacık, küçücük.

Şöl, is. Çöl, yağmur almayan kurak yer.

Şöldempaz, s. Çok susayan.

Şöldetüv, f. Susatmak, susamasını sağ-lamak.

Şöldey, f. Susamak.

Şöleyt, is. Çöl gibi, suyu az, çöle benzer.

Şölmek, is. 1. Dikiş makinesinin ipi saran yeri. 2. Çökmek, içki-şarap konulan kap.

Şölirketüv, f. Susatmak, susuz bırak-mak.

Şölirkev, f. Susamak, su içmek iste-mek.

Şömeytöv, f. Çömelmek.

Şömele, is. Tepe-tepe edilerek yığılan ot veya ekin sapı.

Şömelelev, f. Otu «şömele» olarak yığmak.

Şömeyüv, f. Çömelmek.

Şömiş, is. Keççe, büyük kaşığa ben-

zeyen nesne. **Qazanına ne salsan, sömişine o ilinir** - Kazanına ne koyarsan, keşçenle o çıkar.

Şöngö, is. Diken veya benzeri şeyler.

Şöp, is. Çöp, ot. **Şöp basın sındırmaydı** - Otun başını kırmayan, hiç kimseye zararı olmayan, hiç çalışmayan.

Şöptesin, s. Oklak, otu bol olan yerler.

Şöptev, f. Yabanî ottan arıtmak.

Şöpşek, is. Ağacın kuruyarak düşen ve kırılarak kuruyan ufak-tefek budakları, çırpı.

Şöpşendev, f. Ağzı boş durmamak, hiç durmadan bir şeyler söylemek veya yemek.

Şöpildetüv, f. «Şöp-şöp» şapur-şupur öpmek.

Şöpildev, f. «Şöp-şöp» diye ses çıkarmak.

Şöregey, Bk. Şüregey.

Şörelöv, f. Keçiyi çağırmak.

Şötke, is. Fırça.

Şuv, is. Gürültü, karma-karışık ses.

Şuv köterdi - Bağırđı, gürültü yaptı.

Şuv asav - Hiç el değmemiş, binmeye alışılmamış yıldı, deve, sığır.

Şuv degende - İlk başında, başlangıçta.

Şuvaq, is. Güneşin sıcaklığı.

Şuvaqtav, f. Güneş ısısıyla ısınmak.

Şuvda, is. Devenin boyun ve bacaklarında bulunan uzun tüy, paça.

Şuvda bult - Birbiri ardına dizilen bulut.

Şuvdalanuv, f. Devenin uzun tüylerinin daha da uzaması.

Şuvlasuv, f. Toplu olarak ağlamak, bağışmak.

Vuvlatuv, f. Ağlatmak, bağıştırmak.

Şuvlatuv, f. Ağlatmak, bağıştırmak.

Şuvmak, is. 1. Yumak, paket, dizi. 2. Şiirin dörtlüğü.

Şuvmaqталuv, f. Yumaklanmak.

Şuvmaqталuv, f. Yumaklatmak.

Şuvmaq-şuvmaq, s. Yumak-yumak.

Şuvıl, is. Derinden gelen ses.

Şuvıldaq, s. Gürültücü, hep bağışırana çağışran.

Şuvıldasuv, f. Bağışışmak, gürültü yapışmak.

Şuvıldatuv, f. Bağıştırmak, ağışlatmak.

Şuvıldav, f. Bağışışmak- çağışırmak, gürültü yapışmak.

Şubalan, s. Uzun, sıkıcı, fazlaca uzun.

Şubalandatuv, f. Fazla uzatmak, uzun bir şeyi yerlere sürüterek yürümek.

Şubalandav, f. İsteksiz ve gönülsüz davranmak, sonunu iyi bağışlayamamak, fazla uzatmak.

Şubalanqı, s. Haddinden fazla uzun.

Şubaldıruv, f. Uzatmak.

Şubaltuv, f. Çok uzatmak.

Şubaluv, f. Uzun olmak, yerlere değışmek.

Şubar, s. Alacalı.

Şubarlanuv, f. 1. Alacalanmak. 2. Yabancı dilin tesiriyle millî dilin yozlaşması.

Şubarlatuv, f. Alacalatmak, alaca olmasını sağışlamak.

Şubarlav, f. Alacalamak, alaca hale getirmek.

Şubarıtuv, f. Birkaç çeşit renge sokmak, renkten renge girmek.

Şubat, is. Deve sütünden yapılan içecek.

Şubatuv, f. 1. Yerlere değışdirerek, yerlerde sürüterek yürümek. 2. Birisinin peşinden birisinin gitmesi.

Şubav, f. Peşpeşe, dizi olarak gitmek.

Şubırtuv, f. Dizi halinde yürütmeğ. Arka arkaya dizerek yürütmeğ.

Şubıruv, f. Dizi halinde yürümek.

Şubırındı, s. Dizilerek, birinin peşinden biri yürüyen.

Şuğa, is. Çeşitli renklere boyanan yünden dokunmuş yumuşak kumaş.

Şuğıl, s. Acele, çabuk, hemen.

Şuğıla, is. Güneşin ışını.

Şuğılalanuv, f. Işıklanmak, nurlanmak, aydınlanmak.

Şuğıldanuv, f. Meşgul olmak.

Şucıq, is. 1. Sucuk. 2. Araba veya saba koşulan hayvanın boynuna konan yumuşak nesne.

Şuqanaq, is. Sazlıklarda veya ovalarda bulunan çukur yerler.

Şuquv, f. Eliyle bir şeye dokunmak,

- karıştırmak. **Murının şucıdı** - Burunu karıştırdı.
- Şuqşiyuv, f.** Bir şeye dikkatle eğilmek, meşgul olmak, bakmak.
- Şuqınuv, f.** Bir şeyin teferruatına kadar ilgilenmek; aranmak, tetkik etmek.
- Şuqılav, f.** Tekrar-tekrar dokunmak, eliyle işaret etmek, karıştırmak.
- Şuqır, is.** Kazılmış olan çukur.
- Şuqırayuv, f.** Çukur olarak durmak.
- Şuqırlav, (I.) f.** Çukuru derinleştirmek.
- Şuqırlav, (II.) s.** Çukurlaştırmak.
- Şuqısuvs, f.** Karıştırılmasına, elle dokunulmasına yardımcı olmak.
- Şuqıtuv, f.** Elle karıştırmak.
- Şulğanuv, f.** Ayağa çorabın içinden bir şey sarmak.
- Şulğav, is.** Ayağa çorabın içinden sarılan şey.
- Şulğuv, f.** İnsanın veya hayvanın başını eğerek kaldırması.
- Şulğısuvs, f.** Başlarını eğmek suretiyle bir şeyi kabul ettiğini belirtmek, uykusu gelerek başlarını eğmek.
- Şulıp, is.** Çeşitli ipten dokunan çorap vs.
- Şunaq, s.** Kulağının bir tarafı eksik olmak, kesik kulaklı.
- Şunandav, f.** Hareketlilik, canlılık göstermek.
- Şuntıyuv, f.** Kulağının bir tarafı eksik olduğu için yakışsız görünmesi, bir şeyin kısacık olması.
- Şunğıl, s.** Dibi derin, çok çukur.
- Şunqır, is.** Bk. Şuqır.
- Şuray, is.** Bir şeyin en iyi tarafı, verimli tarafı. **O şirkin qazaq cerinin şuraylığı-ay!** - Ah! Kazak yerinin verimliliği.
- Şuraylav, f.** Atın dudağını iple bağladıktan sonra kamçı sapını geçirmek suretiyle döndürüp sıkmak.
- Şuraylı, s.** Çok verimli, çok güzel. **Qazaqelinin en şuraylı cerin orıstarğa alıp berdi** - Kazakeli'nin en verimli toprağını ruslara verdi.
- Şurqan: şurqan saluv, f.** Mesele çıkarmak, kavga ve hadise yaratmak.
- Şurqıldatuv, f.** Sulu veya yumuşak bir yere basınca çıkan ses.
- Şurqırasuv, f.** Yılıkların birbirlerini gördüğü zaman topluca çıkardığı ses.
- Şurqırav, f.** Yılıkların bir grubunun ikincisini gördüğünde çıkardığı ses.
- Şurıq: şurıq tesik, s.** Delik-deşik, her tarafı delik.
- Şurıldav, f.** Karnın guruldaması.
- Şurıp, is.** Maden aramak maksadıyla kazılan çukur.
- Şuba, is.** Şüphe.
- Şubalanuv, f.** Şüphelenmek.
- Şubalı, s.** Şüpheli.
- Şüberek, is.** Kumaş.
- Şüygüv, f.** Dökülmek, bolca dökülmek, bol olmak.
- Şüygın, s.** Verimli, hiç ayak basılmamış, el değmemiş saha.
- Şüyde, is.** 1. İnsanın boynunun üst tarafındaki yağ. 2. Balta, keser v.s. gibi kesici aletlerin dış tarafı.
- Şüyke, is.** Yün, yumak.
- Şüykelenüv, f.** Yumak-yumak olmak.
- Şüykelev, f.** Yünü yumaklar haline getirmek.
- Şüyliğüv, f.** Yüksekten dökülmek.
- Şüyillüv, f.** Yukarıdan, yüksekten aşağıya doğru hızla inmek. **Şüyile qaradı** - Yukarıdan eğilerek baktı.
- Şüyınşı, is.** Müjde.
- Şüyirkelesüv, f.** Kendi aralarında toplanarak konuşmak, sohbet etmek.
- Şüyir, f.** Dudağı yukarı kaldırarak poz takinmak. **Murnın şüyirdi** - Birisini beğenmemek, yükseklik taslamak.
- Şükeyt, is.** Koyun ve yabanî koyunun «qulca» aşık kemiklerinin ufakları.
- Şükir, is.** Şükür.
- Şükirlik, is.** Şükürlük. **Şükirlik etti** - Şükretti..
- Şüdir, s.** Açık ve net konuşamayan kimse.
- Şüdirlev, f.** Açık ve anlaşılır şekilde net konuşamamak.
- Şülem, is.** Başı kurşundan korumak için askerlerin savaşta başına giydiği miğfer.
- Şülen, is.** Elindeki herşeyini başkası-

na dağıtan cömert, eli açık kimse.
Şülensüv, f. Cömertleşmek.
Şümek, is. 1. Musluk. 2. Beşikte be-
beğin pisliğinin olduğu kap.
Şümektev, f. Yağmurun bardaktan bo-
şanırcasına yağması.
Şünğil, s. İçine doğru çukurca, içine
doğru yassıca.
Şünkil, is. Kendi aralarında olan ko-
nuşma.
Şünkildesüv, f. Kendi aralarında dost-
ça konuşmak.
Şünkildev, f. Açık ve net konuşma-
mak.
Şünirek, s. Gözü içine doğru kimse,
bir şeyin doğru olması.
Şünireyüv, f. Çukur olmak.
Şüpildetüv, f. Sıvı bir şeyin dolu ol-
ması.
Şüpildev, f. Nehrin veya herhangi bir
kabin dolu olması.
Şüpirlesüv, f. Toplanmak, yığılmak.
Şüpirlev, f. Toplanarak kalabalık mey-
dana getirmek.
Şüregey, is. Ufak ördekler.
Şürippe, is. Tüfeğin tetiği.
Şüv, ünl. Hayvanları sürerken çıkā-
rılan ses. **Şüv degende** - İlk baş-
langıçta.
Şüv-şüvlev, f. Bağrışmak.
Şüyüv, f. 1. Boynuzuyla süzmek. 2.
Başını eğerek sallamak.
Şıbar, Bk. Şubar.
Şıbcalandav, f. Yerinde duramamak,
uçarı olmak.
Şıcındav, f. Sabırsızca hareket etmek,
tahammül göstermemek.
Şıbıq, is. Yapıksız yaş ve ince ağaç
budağı. **Şıbıq tiymes şınq eter** -
Dokunmadan bağırın.
Şıbın, is. Sinek.
Şıbindav, f. Sineklenmek.
Şıbin-şirket, is. Sinek ve sivrisinek.
Şıbırtıq, is. Değneğin başına bağla-
nan ve hayvanı sürmek için kulla-
nılan nesne, bir nevi kamçı.
Şıbırtılav, f. Şıbırtı ile vurmak.
Şıbış, is. Bir yaşına gelmiş erkek keçi.
Şığay, is. Vatanından, milletinden
uzaklara gitmiş olan kimse, kaçak.

Şıgan: **şığannan şıgıv**, f. Çok ileri
gitmek, fazla gitmek.
Şıganaq, is. Karayla çevrili suyun bir
tarafı.
Şıgandav, f. Yükselmek, havaya doğ-
ru yükselmek, yükseğe çıkmak, iler-
lemek.
Şıgarma, is. Eser, yazarın yazdığı ki-
tap vs.
Şıgartırov, f. Çıkarttırmak.
Şıgaruv, f. Çıkarmak, dışarı çıkarmak,
iştten çıkarmak, bir şey icat etmek,
kazarak çıkarmak, bitirmek, tamam-
lamak, bir şeyin üzerine çıkarmak.
Ün şıgarmadı - Ses çıkarmadı.
Şıgarıluv, f. Çıkarılmak.
Şıgarımpazdıq, is. Bir şeyi icat eden.
Şıgarısuv, f. Çıkarılmasına yardımcı
olmak.
Şıgası, is. Çıkacak masraf, ziyan, zar-
rar.
Şıgasılı, s. Zarar gören.
Şıgıv, f. 1. Çıkmak, bir yerden git-
mek. 2. Bitkinin çıkmaya başlama-
sı. 3. Bir şeyin peyda olması, bir
şeyin üzerine çıkmak. **Saparğa şıq-
tı** - Yola, sefere çıktı. **Atı şıqtı** -
Meşhur oldu. **Şıbın canı şıqtı** - Canı
çıktı. **Şıgına şıqtı** - Çok ileri gitti.
Şıga beris - Çıkış, kapının önü.
Şıgım, is. 1. Meyvenin veya ekinin
verimi. 2. Çayın rengi ve iyi ol-
ması.
Şıgımdı, s. Verimli, mahsulü bol,
ürünlü.
Şıgımdılıq, is. Verimlilik.
Şıgımtal, s. Verimli.
Şıgın, is. Masraf, zarar-ziyan. **Şıgın
boldı** - Ziyan oldu, masraf oldu.
Şıgındanuv, f. Masrafa girmek, para
sarfetmek.
Şıgındatuv, f. Masraf ettirmek, zarar
ettirmek.
Şıgındav, f. Zarar etmek.
Şıgınsınuv, f. Masraf ve ziyan oldu
diye üzölmek.
Şıgınuv, f. Uzaklara gitmek, fazla git-
mek.
Şıgır, is. Kuyudan su çekmek için kul-

- lanılan alet, hayvanı döndüren ağaç, zincir, halka vs.
- Şığırşığ, is.** Halka, demirden halka.
- Şığırşıqtav, f.** Sert ve sağlam bağlamak.
- Şığıs, (I.) is.** Çıkış, masraf, ziyan.
- Şığıs, (II.) is.** Doğu, güneşin doğduğu taraf.
- Şığısuv, f.** Geçinmek, arkadaş ve komşu olarak yaşamak.
- Şıdam, is.** Sabır, dayanıklılık, tahammül.
- Şıdamsızdıq, s.** Tahammülsüzlük, dayanıksızlık.
- Şıdatpav, f.** Fazla rahatsız etmek, geçimsizlik etmek, dayanma gücünü kaybettirmek.
- Şıdav, f.** Tahammül etmek, dayanmak.
- Şıçğıruv, f.** 1. Yağı eritmek. 2. Güneşin çok sıcak olarak yakması. 3. Halkı sıkıştırmak.
- Şıçğıriluv, f.** Eritilmek, kızartılmak.
- Şıcuu, f.** 1. Yağın kızarak erimesi. 2. Güneşin çok yakıcı olması.
- Şıciq, is.** Etin yağının kavrulmuş yağı çıkarıldıktan sonra artakalan kısmı.
- Şıcıldatuv, f.** Yağ erirken veya bir kaptan ikinciye konurken çıkan ses.
- Şıcıldav, f.** 1. Yağ erirken çıkarılan ses. 2. Sinirlenerek, kızarak çıkarılan ses.
- Şıcimdap, f.** Yavaşça, idare ederek.
- Şıcituv, f.** Bk. Şıçğıuv.
- Şıq, is.** Çiğ, ilkbaharda veya sonbaharda çiğ tutması.
- Şıqıyuv, f.** Göğüs kabartarak poz yapmak.
- Şıqıptuv, f.** Kamçıyla vurmak.
- Şıqtanuv, f.** Nemlenmek.
- Şıqşıt, is.** Kulağın alt tarafı.
- Şıqıl, is.** «Çık-çık» diye çıkan ses.
- Şıqıldasuv, f.** Şıqıldamak.
- Şıqıldatuv, f.** Şıkıldatmak.
- Şıqıldav, f.** Şıkıldamak.
- Şıqılıqtav, f.** Kuşların şakması.
- Şıqırlatuv, f.** Şıkırlatmak.
- Şıqırlav, f.** Şıkırdamak.
- Şıl, is.** Çil, bir kuş cinsi.
- Şılanuv, f.** Sulanmak, su olmak.
- Şılapşın, is.** Leğen, çamaşır - yıkanan kap.
- Şılav, (I.) f.** 1. Sivamak. 2. Su katarak yağurmak.
- Şılav, (II.) is.** Atın başındaki «cügenin» alt tarafı.
- Şılbır, is.** Atın başındaki «cügen» ve «noktaya» takılan yedek ip. **Şılbır үшін berdi** - Yardım etti.
- Şılıqıy, zarf.** Hep, her zaman, umumiyetle.
- Şıldaqana, is.** Bk. Şıldehana.
- Şıldır, is.** İki demirin bir-birine dokunarak çıkardığı ses.
- Şıldırav, f.** Çingirdamak.
- Şıldırlatuv, f.** Çındırdatmak.
- Şıldırlav, f.** Çındırdamak.
- Şıldır-şıldır, şingir, şingir.**
- Şılquv, f.** Çok nemli ve sulu olmak.
- Şılqıldatuv, f.** 1. Sulandırak, 2. Şingıldatmak.
- Şılqıldav, f.** Suyun dolması, her tarafın su ile kaplanması.
- Şılıpıldatuv, f.** Şıpıldatmak, şapurdamak.
- Şılıpıldav, f.** Şıpıldamak, şapurdamak.
- Şılıq, is.** Eski örf, âdet, gelenekler.
- Şılım, is.** Sigara, tütün.
- Şım, is.** 1. Çim. 2. Otun senelerden beri çıktığı yerdeki, ot damarlarından peyda olan yerin üst tabakasındaki kabuğu.
- Şımal, is.** Karınca.
- Şımbay : şımbayına batuv, f.** Çok dokunmak, ağırına gitmek, üzülmek.
- Şımqay, s.** Bir renk ve bir ayarda.
- Şımqanuv, f.** Örtünmek.
- Şımqav, f.** Her tarafını, bütün vücudunu örtmek, sarmak.
- Şım : şım batuv, f.** Yok olmak, kayıp olmak, batmak.
- Şımşuv, f.** Çimdikleme.
- Şımşuvır, is.** Maşa, ateş, kor vs.'yi tutmaya yarayan kıskaç.
- Şımşıq, is.** Serçenin bir türü.
- Şımşılav, f.** Çimdikleme.
- Şımşım : bir şımşım, is.** Bir çimdik, azıcık.
- Şım-şım, s.** İlık su.

Şım-şıtırq, is. Karma-karışık, içinden çıkılması zor.

Şımıldıq, is. Yatak üzerine veya tiyat-ro sahnesine çekilen perde.

Şımır, s. Tıknaz.

Şımırqanuv, f. Sertleşmek, sinirlenmek, asabîleşmek.

Şımırılanuv, f. Sertleşmek, sağlamlaşmak.

Şımırlav, (I.) f. Kaynatılmakta olan etin yavaş-yavaş kaynaması. **Quyqa tamırı şımırladı**. - Çok korktu.

Şımırlav, s. Sert ve sağlam hale getirmek, sıkılaştırmak, pekiştirmek.

Şimbır-şimbır, Tiksinmek, nefret etmek sonucu vücutta fitreşimlerin oluşması.

Şın, s. Doğru, gerçek, hakikat.

Şınayt, s. Hakikat, gerçek, adil, doğru.

Şınar, is. Çınar ağacı.

Şınaşaq, is. Beş parmağın en küçüğü.

Şındap, zarf. Sahiden, ciddi olarak, gerçekten.

Şındasuv, f. Gerçekten, hakikaten, tevekkel etmek, tevekkel diye başlamak.

Şındıq, is. Hakikat, doğruluk, gerçek.

Şındıqşıl, is. Doğruluk, gerçekçilik.

Şıncır, is. Zincir.

Şıncırlav, f. Zincirlemek, zincire vurma, zincirle bağlamak.

Şıncırlavlı, s. Zincirli, zincire bağlı.

Şıntaq, is. Dirsek, elin dirseği.

Şıntaqtav, f. Dirseğiyle dayanmak.

Şıntaqtıq, is. Koltuğun iki tarafındaki dirsek, dayanılan yer.

Şıntuvayt, is. İşin doğrusu, meselenin gerçek tarafı.

Şıntuvayttav, f. İşin doğrusundan bahsetmek.

Şınuv, f. Pişmek, dolgun hale gelmek.

Şınşıl, s. Gerçekçi.

Şınşıldıq, is. Doğruluk, adâletlilik.

Şını, is. 1. Cam. 2. Evde çay içilmesi için kullanılan kâse.

Şınığuv, f. Dayanıklığa, sağlamlığa alışmak.

Şınıqtıruv, f. Alistırmak, egzersiz yaptırmak.

Şınılanuv, f. Çini gibi sertleşmek.

Şınılav, f. Cam takmak, çinilemek.

Şınılı, f. Camlı.

Şınında, zarf. Doğrusu, hakikati, gerçeği.

Şın, is. 1. Dağın en yüksek yeri. 2. Bir şeyin hududu.

Şınayt, is. Yüksek tepe.

Şınığirtuv, f. Bağdırtmak, feryat ettirmek. feryat etmek.

Şındaluv, f. Alışmak, öğrenmek, dayanıklı olmak.

Şınığıruv, f. Yüksek sesle bağdırtmak.

Şındasuv, f. Bir şeyin, daha sağlam, daha sık, daha dayanıklı olmasına yardımcı olmak.

Şındav, f. Daha dayanıklı hale getirmek veya keskin olması için çaba sarfetmek.

Şınılı, is. Demir, teneke gibi şeylerin çıkardığı ses.

Şınıldatuv, f. Demir ve teneke gibi şeylerin birbirine çarpması sonucu ses çıkarması.

Şınıldav, f. Teneke, demirin çarpma sonucu ses çıkarması.

Şınıltır, s. Sertçe, hafif fakat dayanıklı gibi.

Şınırav, is. Çok derin, dipsiz.

Şıpa, is. Bk. Şıypa.

Şıpcındav, f. Birisine çok hürmet etmek, alt-üstüne düşerek ilgilenmek.

Şıpsuv, f. «Çıp-çıp» diye ses çıkması.

Şıpıldatuv, f. 1. Dövmek, kamçı veya çubukla vurma. 2. Sıvının kabın ağzına kadar doldurulması.

Şıpıldav, f. 1. Terlemek, 2. Sıvı bir şeyin dolu olması. 3. Bir şeyin diğerine değmesi.

Şıbırtqı, Bk. Şıbırtqı.

Şır: **şır bitöv**, f. Düzelmek, semirmek.

Şır bitpedi - Hayatı boyunca bolluk görmedi. **Şır aynaldı** - Bir yerde duramadı, döndü. **Şır aynaldırdı** - Çepeçevre döndürdü. **Şır köbelek aynaldı** - Durduğu yerinden kıpırdama-dan döndü.

Şıra, is. Çıra. **Şıraday candı** - Çıra gibibi yandı.

Şırağdan, is. Elde yapılmış lamba, yağın içine uzunca ipe benzeyen bir

- nesne koyduktan sonra bardak vs.'de yakılan ışık.
- Şıray**, is. İnsanın görünüşü, yüz hatları.
- Şıraylanuv**, f. Güzelleşmek, renk girmek.
- Şıraylı**, s. Gösterişli, güzel, yakışıklı.
- Qızıl şıraylı** - Kızıl yüzlü.
- Şıraç**, is. Çırağ, kandil, ışık, şımarttığı kimse için de şıraç deyiimi kullanılır. **Şam şıraç** - İyi hayat, ışık.
- Şıramıtuv**, f. Benzetmek, tanır gibi olmak.
- Şırqaluv**, f. Yüksek sesle söylemek, bağışlamak.
- Şırqasuv**, f. Beraberce yüksek sesle şarkı söylemek.
- Şırqatuv**, f. Yüksek sesle söyletmek, bağıştırmak.
- Şırlav**, f. Bk. Şırlıdav.
- Şırmaluv**, f. Çatışılmak, karışık, içinden çıkılmaz duruma gelmek.
- Şırmatuv**, f. Sarmaş-dolaş edilerek bağlatmak.
- Şırmatıluv**, f. Sarmaş-dolaş edilerek bağlatılmak.
- Şırmav**, f. Sararak, dolaşık olarak bağlamak.
- Şırmavıç**, is. Sarmaşık.
- Şırmavıt**, is. Çeşitli desenlerle dikilmiş olan süs eşyası.
- Şırptı**, is. 1. Çırpı, kuru-budak, ağaç. 2. Bazı yerlerde kibrit.
- Şırt**: **şırt etüv**, f. 1. Hemen kırılmak, hemen çatlamak. 2. **Hemen sinir** lenmek, hemen asabileşmek, parlamak. **Şırt uyqu** - Sert ve tatlı uyku.
- Şırtıldaç**, is. Yılık yağı ile tereyağının karışımı.
- Şırşe**, is. Yaz, kış yeşilliğini kaybetmeyen ağaç.
- Şırq**, is. Bir şeyin görünüşü, rengi.
- Şırq iyirdi** - Bir yere topladı.
- Şırıl**, is. Şırıl-şırıl.
- Şırıldatuv**, f. Şırıldatmak.
- Şırıldav**, f. Şırıldamak.
- Şırıldavıç**, is. Çırcır böceği.
- Şırın**, is. Bitkide bulunan güzel tatlı bal. **Şırın buzdı** - Güzelliğini bozdu.

- Şırındı**, s. Verimli.
- Şırış**, is. Budaklı yüksek ağaç. **Şırış buzdı** - Rahatını bozdu.
- Şıt**, is. Basma veya daha kalitesiz kumaş.
- Şıtqıl**, is. Hayli soğuk, serin.
- Şıtuv**: **qabaç şıtuv**, f. Üzülmek, kırılmak, üzüntü duymak.
- Şıtmır**, s. Hafif soğuk, hafif serince.
- Şıtnav**, f. Çatlamak.
- Şıtır**, is. Hayvan yemi olarak kullanılan beyaz çiçekli bitki.
- Şıtıra**, is. Dört köşeli.
- Şıtırlatuv**, f. Çıtırdatmak.
- Şıtırlav**, f. Çıtırlamak.
- Şıtırmaq**, s. Karmaşık.
- Şıtırman**, s. Çok karışık, içinden çıkılmaz, arap saçı gibi.
- Şıbyı**, is. Bazı bölgelerde civcive denir.
- Şıge**, is. Aşık kemiginin yanlama olarak çukur tarafının üste gelecek şekilde durması.
- Şıder**, is. Atın öndeki iki ayağı ile arkadaki bir ayağını bağlamak için özel kayış veya ip.
- Şıderlev**, f. Atı «şıderle» bağlamak.
- Şıderlevli**, s. Ayaklarından bağlanmış at.
- Şıderlik**, is. Hayvan bacağının «şıder» takılan yeri.
- Şıkildevik**, is. Bk. Şekildevik.
- Şıkireyuv**, f. Bk. Şekireyüv.
- Şıl**, is. Bk. Şil.
- Şilgir**, s. Çok sıcak mevsim.
- Şilde**, is. Yazın en sıcak günleri, Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları.
- Şildehana**, is. Doğumdan sonra kutlamak amacıyla eğlence düzenlenmesi.
- Şılte**, is. Yüzüne karşı tutularak söylenen tenkit.
- Şılter**, is. Dantel.
- Şılterli**, s. Dantellenmiş.
- Şilik**, is. Orman içindeki ufak-tefek çalılar.
- Şımşüv**, f. Bk. Şımşuv.
- Şımşüv**, f. Bk. Şımşuv.
- Şimirkendirüv**, f. Tiksindirmek, iğrendirmek.

Şimirkenüv, f. Tiksinmek, iğrenmek, utanmak, sıkılmak.

Şimirikpev, f. Utanmamak, çekinmemek.

Şimirikpevşilik, is. Utanmamaklık, çekinmemeklik.

Şinkildev, f. Çok ince sesle konuşmak, bağırmak.

Şirenüv, f. Ayaklarını uzatarak şımırıkça uzanmak.

Şirkin, Ah! Pay-pay şirkin Alatav men Altay-ay! - Ah! Ah! Alatav ile Altay.

Şirik, s. Çürük.

Şiritüv, f. Çürütmek.

İbilcuv, f. İşi çok yavaş yapmak, çok yavaş çalışmak.

İblis, is. İblis, şeytan.

İbir-cıbir, is. Ufak tefek hareket, kıpırtı.

İbir-sıbir, is. Fısıltı, söylenti, dedikosu vs.

İbirsuv, f. Bir şeyin tertipsiz, rastgele saçılması.

İğay-sığay, s. Seçilmiş, en iyisi.

İğuv, f. Sert esen rüzgâr, kasırgaya mukavemet gösteremeden kapılmak.

İği-cığı, s. Karma-karışık, bir sürü gü-rültü.

İğir, f. Bıkış, bezmiş, usanmış olmak.

İğiruv, f. Bağırarak, azarlamak.

İğistav, f. Bk. İğuv.

İğistruv, f. Bir tarafa doğru toplu olarak mukavemetsizce gitmek.

İğisuv, f. 1. Yavaş kıpırdamak, yavaş hareket etmek. 2. Çekinerek üzül-mek.

İdiratuv, f. Dağılmasına, seyrekleşme-sine sebep olmak.

İdirav, f. Dağılmak, bölünmek, seyrek-leşmek.

İdis, is. Kab kaçak.

İdis-ayaq, is. Kab-kacak.

İcdahct, is. Talep, arzu, istek.

İcdahattanuv, f. İstemek, arzu etmek.

İcdahattav, f. Arzu ve istekle takip etmek.

İcdahatti, s. Arzulu, istekli.

İz: iz etüv, f. Vızırdamak, vız vız et-mek.

İlbrav, f. Yumuşacık olmak.

İlğal, is. Nemli, rutubetli.

İlğaldanuv, f. Nemli olmak, rutubetli olmak.

İlğiy, zarf. Hep, daima, her zaman.

İldiy, is. Yokuş aşağı.

İldiyılav, f. Yokuş aşağı inmek.

İldim-cıldım, s. Çok açığözlük, çok hareketlilik etmek.

İm, is. İşaret, **İm qaçtı** - İşaret etti.

İmdasuv, f. İşaretleşmek.

İmdav, f. Söylemek istediğini sessiz belirtmek, işaret etmek.

İmi-cımı: imı-cımı bir, s. Gizli hare-kefet eden ve sırları bir.

İmira, is. Anlaşma, faviz. **İmirağa kel-di** - Anlaştı.

İmiralasuv, f. Karşılıklı taviz vermek, anlaşmak.

İmiraşıl, s. Müsamahakâr.

İmırt, is. Akşam karanlığı.

İndın, is. Nefsi, açgözlülük. **İndını kep-ti** - Susadı. **İndını quırdı** - Susadı.

İncuv, is. Bk. İncüv.

İncıq, s. Cesaretsiz, lakayt.

İncirğa, is. Bk. Nisap.

İnsap, is. Bk. Nisap.

İnta, is. Arzu, istek.

İntalandıruv, f. İstek oluşturmak, arzu ettirmek.

İntalanuv, f. İstemek, arzu etmek.

İntığuv, f. Hasret kalmak, çok arzu et-mek.

İntızar, s. Hasret, arzu, dilek.

İntıq, s. Dilek, arzu, hasret.

İntımaq, is. Birlik, cemiyetçilik.

İntımaqtastıruv, f. Birlik haline getir-mek, cemiyetleştirmek, birlik - be-raberlikte olmak.

İntımaqtasuv, f. Birleşmek, organize edilmek.

İn: in etüv, f. İnlemek.

İnğay, (I.) is. Kolaylık, uygunluk.

İnğaq, (II.) zarf. Hep, her zaman.

İngaylanuv, f. Hazırlanmak.

İngaylav, f. Hazırlamak.

İngaylı, s. Elverişli, uygun.

İn-cın, s. Bağırma, gürültü, patırtı.

İnq: inq demev, f. İnlmemek. **İnq etti** - İnledi.

İnqıl, is. İnilti.

İnqıldav, f. İnsanın nefesi sıkışınca zorluk çekerek çıkardığı ses.

İnlil, is. Yavaş ve hâlsizce çıkan ses.

İnlildav, f. Yavaş ve hafifçe bir şeyler söyleyerek mırıldanmak.

İnrantuv, f. Acı çektirerek ses çıkartmak.

İnrıranuv, f. Hastanın acı çekerek ses çıkarması.

İnrırsuv, f. 1. Mırıldanmak. 2. Şarkıyı hafifçe söylemek.

İr: ır-etüv, f. Hırlamak.

İrğay, is. Hoş kokulu, çiçekli, kırmızı rengin hakim olduğu ağaç çeşidi.

Mıynı ırğayday - Çok zayıflamış.

İrğaq, is. 1. Sallanmak, devamlı olarak sallanan nesne. 2. Şarkı ve şiirin vezni.

İrğaltuv, f. Sallandırmak.

İrğaluv, f. Sallanmak, iki tarafa doğru eğilip tekrar düzelmek.

İrğatlıuv, f. Sallanarak ve yetişmiş halde olmak. **Egini ırğatlıp tur** - Ekinin yetişmiş ve sallanıyor.

İrğav, f. O tarafa, bu tarafa sallamak.

İrğuv, f. Atlamak, fırlamak.

İrğuv, f. Atlatmak, fırlatmak.

İrcaqtav, f. Dişlerini göstererek devamlı gülmek, sırıtmak.

İrcalqqtav, f. Bk. İrcaqtav.

İrcan, is. Lüzumsuz şeylere gülen.

İrcandav, f. Bk. İrcaqtav.

İrcıytuv, f. Gülümsetmek.

İrcıyuv, f. Gülümsemek.

İrza, is. Bk. Rıyza.

İrsıytuv, f. Gülümsetmek.

İrsıyuv, f. 1. Gülümsemek. 2. Bıçak kesmiş veya herhangi bir sebeple yara olmuş yerin açılması.

İrsıldav, f. Derin nefes alıp vermek.

İza, is. Sinir, asabiyet. **İza qıldı** - Sinirlendirdi. **İzası ötti** - Hak etti, müstehak idi.

İzaqor, s. Sinirli, asabî.

İzalandıruv, f. Sinirlendirmek, asabileştirmek.

İzalanuv, f. Sinirlenmek, asabileşmek, kızmak.

İzba, is. Sıkı dikilerek yapılan bağ.

İzbar, is. Kin, sinir, kırgınlık.

İzbarlanuv, f. Heybet göstermek, soğuk davranmak.

İzbarlı, s. Sert, ığneli, heybetli.

İzğar, is. Rüzgâr, soğuk, ayaz.

İzğarlanuv, f. Rüzgârlanmak, ayazlaşmak, soğumak.

İzğuv, f. Dizi halinde fırlamak, hafifçe ses çıkarmak.

İzğıruv, f. Rüzgârın sertçe esmesi.

İzğırq, f. Soğuk ve ayazlı rüzgâr.

İzğıtu, f. Fırlayarak gitmek, çok hızlı olarak gitmek.

İzuv, f. Kumaştan ince ve sıkı olarak bağ dikmek.

İzıl, is. Bk. İzil.

İzıldatuv, f. «İzil-ızıl» ettirmek.

İzıldav, f. Bk. İzındav.

İzin, is. 1. İzil-ızıl ses çıkması. 2. Söylenti, dedikodu.

İzındatuv, f. «İz-ız» diye ses çıkartmak.

İzındav, f. İzin diye ses çıkması.

İq, is. Rüzgârdan, yağmurdan korunmaya yarayan kuytu yer, korunak.

İqpal, is. Tesir, bir kimsenin ikinci bir kimseye, bir şeyin diğerine yaptığı tesir. **İqpalında qaldı** - Tesirinde kaldı.

İqpaldı, s. Tesirli.

İqtasın, is. Bk. İq.

İqtasındav, s. Rüzgâr ve yağmurdan korunmaya elverişli.

İqtav, f. 1. Rüzgâr, kasırga, yağmur vs.'den korunmak. 2. Birisinden çekinmek, çekinerek korunmak.

İqtiymal, zarf. İhtimal.

İqtiyar, is. Kendi arzusu, kendi isteği.

İqtırma, is. Rüzgârdan korunmak için yapılan rüzgârlık.

İqıruv, f. Toplu halde bir tarafa doğru kaymasını temin etmek.

İqşam, s. Az, ölçülü.

İşşamdatuv, f. Biraz kısalttırmak, biraz azalttırmak, biraz küçülttürmek, ölçülü hale getirmek.

İşşamdav, f. Ölçülü hale getirmek.

İqlıas, is. İyi niyet, samimiyet.

İqlıastı, s. İyi niyetli, samimi.

İqlılıq, is. Hiçkink. **İqlılıq attı** - Hasta kimse ağırlandı.

İrsıuv, f. Sıçramak, atlamak, hamle yapmak. **Közden cas ırsıp ketti** - Gözden yaş sıçradı.

İrsıtuv, f. Fırlatmak, atlatmak.

İrıq, is. Arzu, istek.

İrıqsız, s. Erksiz, erki, hürriyeti yok.

İrıl, is. Hayvanın heybet belirtisi olan sesi.

İrıldasuv, f. 1. Hayvanların karşılıklı olarak «ırılması». 2. İnsanların geçinememesi, münakaşa ve kavga etmesi.

İrıldatuv, f. Hırlatmak.

İrıldav, f. Hayvanın heybet belirtisi olarak çıkardığı ses.

İrim, is. İnanç. **İrim kördi** - İyiliğin belirtisi sandır. **Kökbörünü kördüm, colım boladı eken dep ırimdadı** - «Bokurt gördüm, seferim uğurlu olacak» diye inandı.

İrin-cırın, ş. Üzüntü, merak sebebiyle peyda olan karışık durum.

İris, is. Devlet, zenginlik, nasip.

İs, is. Dumandan peyda olan siyah renk, pislik.

İsqat, is. Ölü için verilen sadaka.

İsqayaq, s. Açık göz, siki ve pek kimseye faydası olmayan kimse.

İsqırtuv, f. Islık çaldırmak.

İsqırov, f. 1. Islık çalmak. 2. Heybet göstermek, düşmanlık ve tehlike belirtmek.

İsqırıq, is. Islık.

İspalav, f. Bir şeyi silmek; silerek parlatmak.

İstaluv, f. Dumana tutularak kurutulmak.

İstav, f. Duman peyda etmek, dumanda kurutmak.

İstıq, s. Sıcak. **İstıq kördi** - Sevdi. **İstıgına küyip suvıgına tondı** - Her şeyine katlandı.

İstıqtav, f. Sıcaklamak.

İsuv, (I.) f. Isınmak, sıcak olmak.

İsuv, (II.) f. Sürtmek, sert-sert silmek.

İsıldav, f. «İs-is» diye ses çıkarmak.

İsiluv, f. Alışmak, dayanıklı hale gelmek, öğrenmiş, görmüş, tecrübe almış olmak.

İsırap, is. İsraf.

İsırov, f. Kıpırdatmak, ittirmek, kaktırmak.

İsırıluv, f. İttirilmek, kaktırılmak, bir tarafa doğru kıpırdatılmak.

İsituv, f. İsitmek.

İtquv, f. 1. Fıskırmak. 2. Fırlamak, atlamak.

İtuv, f. Önüne, arkasına bakmadan birden fırlayarak gitmek.

İştan, is. İş çamaşır, don.

İşqınuv, f. Hiçkirmek.

İşqır, is. Uçkur.

İbilis, is. İblis, şeytan.
İcdiygat, is. Bk. İcdiyhat.
İcdiyhat, is. Arzu, istek, merak.
İz, is. İz. **İz andıstı** - Birbirini takip etti. **İz bastı** - Benzedi, izinde yürüdü. **Adam boldı âkesinin izin bastı** - Adam oldu, babasının izinde yürüdü, babasına benzedi. **İzge tüşti** - Takip etti. **İzin suvitqadı** - Fazla geciktirmedi. **İz tastamadı** - Yürüdüğü ezini belli etmedi. **İz kesti** - İzini aradı. **İz saldı** - Haberleşti. **İz kaldı** - İzi kaldı, tesiri kaldı. **İzi suvidı** - Aradan zaman geçti, unutuldu. **İz-tuzsız** - Habersiz.
İzbasar, is. Kendinden evvelkilerin izinden gitmek.
İzgi, s. Hürmetli, saygılı.
İzgilik, is. İyilik, samimiyet, saygı değerlik.
İzdelüv, f. İzlenmek, birisi tarafından aranmakta olmak.
İzdenüv, f. İzlemek, tetkik etmek, gayret ve talep etmek.
İzdenüvşi, is. 1. Takipçi, izleyici. 2. Tetkikçi, araştırmacı.
İzdestirüv, f. Araştırmak, tetkik etmek, bulmak için gayret etmek.
İzdesüv, f. Beraberce araştırmak, aranmasına yardımcı olmak.
İzdetüv, f. İzletmek, aratmak.
İzdev, f. İzlemek, aramak. **İzdep aldı** - Aradı buldu, kendi istedi. **İzdegen boldı** - Aramış gibi oldu. **İzdegenge surağan** - Arayana isteyen.
İzet, is. İzzet.
İzzet, is. Terbiye, kibarlık. **İzzet tuttu** - Terbiyesini muhafaza etti.
İzzetti, s. Terbiyeli, kibar, alçak gönüllü.

İzzetşil, s. İzzetli.
İzzetşildik, is. İzzetlilik.
İzret, is. Saygı, hürmet.
İzsiz, s. İzsiz.
İz-tuzsız, s. Habersiz.
İzşi, is. İzci.
İzinşe, s. İziyle, peşinden.
İzşil, s. İzi hemen bulan, izden alan.
İlâyım, zarf. Hep, devamlı olarak.
İlibiytöv, f. Hayatından bezdirilmek.
İlibiyöv, f. Bezmek.
İlbüv, f. Bezgin ve bitkin yürümek.
İlbisüv, f. Beraberce bitkin vaziyette yürümek.
İlibitöv, f. Bitkinleştirmek, bezdirmek, halsizleştirmek.
İlgek, is. İlik.
İlegen, is. Leğen.
İlezde, is. Bk. Lezde.
İlgektev, f. İliklemek.
İlgekti, s. İlikli.
İlgeri, s. İleri. **İlgeri bastı** - İlerledi. **İlgeri basqan ayağı keyin ketti** - İleri bastığı ayağı geri gitti.
İlgerlenüv, f. İlerlemek.
İlgerilev, f. İlerlemek.
İlgerili-keyindi, s. İlerili-gerili.
İlgeşektev, f. İliklemek.
İlgeşek, is. Bk. İlgek.
İle-şala, zarf. Hemen, derhal.
İlgizüv, f. İldirmek, astırmak, taktırmak.
İlgiş, is. Bk. İlgek.
İlgištenüv, f. Bk. İlinüv.
İlde-aldalav, f. Azar azar, çok dikkatle idare ederek.
İldirüv, f. Astırmak, taktırmak, ildirmek.
İle, zarf. Hemen, çabuk.

- İleзде, zarf.** Derhal, anında, hemen.
- İleker, is.** Bk. Likker.
- İlek-ilek, Grup-grup, yumak-yumak.**
- İlestirüv, f.** İliştirmek, peşine takmak, beraber götürmek.
- İlesüv, f.** Birisinin peşine takılmak, peşinde gitmek, beraber gitmek.
- İlki, s.** İlk, başlangıç, başında.
- İlkim, Bk.** Bâlkim.
- İlmek, is.** Bk. İlgek.
- İlmeşek, is.** Bk. İlgeşek.
- İlthyfat, is.** İltifat.
- İlüv, (I.) f.** 1. Asmak, yukarı bir yere asıvermek, 2. Tutmak, kancayla çekmek, 3. Giymek, örtünmek. **Köz ildi** - Biraz uyudu - **Közge ilmedi** - Beğenmedi, insan yerine koymadı. **Taramısına ilindi** - Zayıfladı, ilikler kurudu. **Qulaqqa ildi** - Dinledi, ehemmiyet verdi. **İlip qaqtı** - Sözle iğneledi, laf attı. **Qılışığı qılav ilmedi** - Tertemiz. **Közün ilmedi** - Hiç uyumadı. **Kiyim ilüvşi** - Elbise asan.
- İlüv, (II.) is.** Eskiden dünürlerin birbirine hürmet ve saygı belirtisi olarak verdiği hediyeler.
- İlüvde: ilüvde bir, zarf.** Bazı-bazı, arada bir.
- İligüv, f.** 1. Yetişmek, kalmamak. 2. Rastgelmek, rastlamak.
- İlik, is.** Akrabalık bağı.
- İliktirüv, f.** Bir şeyi kancalayarak çekmek, kancalayarak almak.
- İlim, is.** İlim.
- İlindirüv, f.** Tutturmak, iliştmek.
- İlinüv, f.** 1. Yakalanmak, rastgelmek. 2. Yetişmek, yaklaşmak.
- İlinisüv, f.** Münakaşa etmek; sert tartışmak.
- İlip-qağuv, Bk.** İlip-şaluv.
- İlip-şaluv, f.** Lâf atmak, sözle iğnelemek, dalga geçmek.
- İn, is.** İn
- İndet, is.** Dert, belâ, bulaşıcı hastalık.
- İndetüv, f.** Av hayvanının izine düşmek, takip etmek.
- İncüv, is.** İnci.
- İni, is.** Aynı anne ve babadan olan kardeş.
- İnişek-inişegim, is.** Kardeşçigim.
- İnga, is.** Bebeğin ağladığı zaman çıkardığı ses.
- İngâlâv, f.** Bebeğin sık-sık ağlaması.
- İngen, is.** Devenin dişisi.
- İnkâr, is.** Âşık, çok meraklı ve arzulu.
- İnkâr boldı** - Arzu etti, meraklandı.
- İnkârlenüv, f.** Meraklanmak.
- İnir, is.** Akşam vakti.
- İnirletüv, f.** Akşam üstü, akşam vakti dolaşmak.
- İp-ilez, zarf.** Çok çabuk, hemen, derhal.
- İrge, is.** 1. Evin temeli. 2. Herhangi bir şeyin temeli. **İrgesin avlaqqa saldı** - Yaklaşmadı, uzaklaştı.
- İrgelenüv, f.** Yerleşmek, yerleşerek alışmak.
- İrgeles, s.** Kapı komşu, evin temeli bir-birine yakın.
- İrgelesüv, f.** Komşu olmak, yakın oturmak.
- İrgeli, s.** Esaslı, belirli.
- İrencüv, f.** Rencide olmak.
- İrencisüv, f.** Münakaşa, kavga etmek, bir-birine kırılmak.
- İrencitüv, f.** Üzmek, kırmak.
- İreniş, is.** Bk. Reniş.
- İren, is.** İnsanın yüz hatları, rengi, gösterişi.
- İret, is.** Bk. Ret.
- İrev, f.** Kesilen hayvanın derisini yüzmek.
- İrkes-irkəs, s.** Arka arkaya, birinin peşinden biri.
- İrküv, f.** Çekinmek, tereddüt etmek.
- İrkildek, s.** Kof, gevşek, yumuşak.
- İrkildetüv, f.** Kof ve yumuşak olarak sallandırmak.
- İrkildev, f.** Kof ve yumuşak olmak.
- İrkiltüv, f.** Durdurtmak, ayırtmak, kenara köşeye koydurtmak.
- İrkilüv, f.** Çekinmek, durmak.
- İrkindi: İrkindi suv, is.** Bir yere bırakılmış su.
- İrkis, is.** 1. Hatalı dikişte meydana gelen potluk. 2. Hortum veya hatlalarda meydana gelen kıvrılma.
- İrkit, is.** Çökelek yapılmak üzere kaynatılmaya hazırlanan ayran.
- İröv, f.** 1. Ekşimek. 2. Dağılmak.

İri, s. Kocaman, iri. **İri qara** - Deve, yıldı, sığır gibi hayvan.

İriktetüv, f. Ayırttırmak, seçtirmek.

İriktev, f. Boy, kalite olarak ayırmak.

İrilendirüv, f. İrilendirmek, irileştirmek.

İrilenüv, f. İrilenmek, büyük olmak.

İrilik, s. İrilik.

İrili-kışli, s. İrili, ufaklı.

İrili-ovaqtı, s. İrili, ufaklı.

İrili-usaqtı, s. İrili, ufaklı.

İrimşik, is. Kesilmiş sütün kaynatılması ile elde edilen bir süt ürünü.

İrin, is. İrin.

İrindev, f. İrinlemek.

İrip-şirüv, f. İrinlenmek, çürümek.

İritki, is. İkilik, anlaşmazlık.

İritkiş, is. Bk. Ritki.

İş, is. 1. İş, hizmet. 2. Dikiş. **İšten şığardı** - İšten çıkardı. **İş cüzinde** - Tatbikatta. **İş tüsti** - İş düştü, muhtaç oldu. **İşke astı** - İşe yaradı, hal oldu. **İş tiktı** - Dikiş dikti.

İsek, is. İki yaşındaki erkek koyun.

İskek, is. Cımbız.

İsker, s. Elinden iş gelen, usta, iş adamı, iş ehli.

İskerlik, s. Ustalık, iş bilirlilik.

İskirttev, f. İstiflemek.

İstelüv, f. İşlenmek, yapılmak, becerilmek.

İstev, f. Yapmak.

İstik, is. Ucu sivri çomak, şiş.

İşüv, f. Şişmek.

İşik, is. Şiş, şişkinlik.

İşinüv, f. Şişmek, şiş olmak.

İşip-kebüv, f. Şişerek büyümek.

İşirüv, f. Şişkin hale getirmek, şişmesini sağlamak.

İş, is. 1. İç, iç taraf. 2. İnsanın karnı.

3. Eibisenin, iç, astar tarafı. **İş tarttı** - İç geçirdi, içini çekti. **İş tarttı** - Haber verdi, işaret etti. **İşten tındı** - Bir şey demedi. **İş qaynadı** - Kızdı, sinirlendi. **İşi aşdı** - Acıdı, üzüldü.

İşi küydi - İçi yandı, kıskandı. **İşten şaldı** - Ayağın iç tarafından çelme taktı. **İş tastadı** - Erken doğum yaptı. **Üy işi** - Aile fertleri. **İşi tar** - Kıskaç.

İşek, is. Bağırsak.

İşek-qarın, is. Bağırsak ve karın.

İşkeri, zarf. İçeri, içeriye doğru.

İşkiyim, is. İç giyimi.

İşküzüv, f. İçirmek.

İşkilik, (I.) is. Atın arkasına, eğerin altına konulan yumuşak keçe.

İşkilik, (II.) Alkollü içki.

İşkim, z. Eşkim (hiç kimse)

İşnörse, Bk. Eşnârse.

İştarlıq, is. Kıskaçlık.

İştey, zarf. Sessizce.

İştesüv, f. Birleşmek, birlik haline gelmek.

İştene, z. Bk. Eştene.

İşti, s. İçi geniş.

İştirüv, f. İçirmek.

İşti-tıstı, s. İçli-dışlı.

İşüv, f. İçmek, yudumlamak.

İşik, is. Hayvan derisinden yapılan kürk.

İşilüv, f. İçilmek.

İşimdik, is. İçilecek şey, 2. İçki.

İşim-cem, is. İçmek-yemek.

İşnara, s. Kendi aralarında, kendi içinde.

İşirtki, is. Muska ile içirilen su.

Y

Ya, e. Cümle arasındaki ek. **Ol ya**
Qazaq ya qırğız - O ya Kazak ya
da Kırgız.

Yağnıy, Yani.

Yaqiy, Bk. Yağnıy.

Yaqut, is. Çok pahalı taş.

Yapuray, Bk. Yapıray.

Yapıray, Bk. Yapırmay.

Yapırım-ay, ünl. «Ya yırım-ay», ya pi-
rim diye yalvarmak.